Schapen in Chili/ die een mensche 5. mylen op een dach connen draghen. Dese schapen connen met weynich spyse onderhouden worden.

In Chile eñ Charcas hebbẽ zy vele Schapen/ die van ghedaente zijn ghelijck Camelen/ alleen dat zy gheen bulten hebben als die Camelen. Die Spaengiaerden ghebruycken dese om daer op te ryden: want mogẽ een mensche 4. ofte 5. mylen op een dach draghen / eñ moede beginnende te werden / gaen teghens die aerde liggen/ willen oock niet opstaen watmen daer toe doet/ al sloechmense noch so veel. Iemandt daer op rydende / ende dat beest moede wesende / nochtans daerenbouen ghepoeret zijnde verder te gaen / salt zijn hooft opwaert keeren nae den ghenen die daer op sit/ ende hem eenen vuylen stanck toe blasen / om alsoo verlaten te worden. Dese beesten zijn seer nutlijck ende profytelick / niet minder als in Egypten ende Aphrica die Camelen: want mogen oock met weynich Maiz ende spyse onderhouden werden / insonderheyt die men ghebruyckten om te arbeyden/ te ryden ende te draghen; Connen ghelijck Camelen 4. ofte 5. dagen gaen sonder drincken / met sober eeten. Sommighe van dese die zy Pachos noemen / hebben seer fyne wolle/ ende langhe vlocken / seer goet ghesont ende smakelijck vleesch / niet slimmer als ons Hamelen. Die haven Chile ofte van S. Iacomo light op 32. graden ende twee tertien.

Dese Schape connen 4. oft 5. daghen sonder drincken gaen/ ghelijck die Kamelen.

P. Calma.

Vervolghende noch wyder die Custe op de selfde maniere / arriveert men aen die Haven Calma, ghelegen van die voorghenoemde 18. mylen. Soo is hier oock te mercken/ dat dese gheheele Custe van Tumbez af tot hier toe/ seer goet varen is / ende een stille Zee / sonder eenighe tempeesten ofte onweder/ dat die schepen aen een ancker moghen blyven ligghen waer dat zy willen.

R. Manque ofte Maule. R. Ytata.

Van Calma 9. mylen / sietmen den hoeck van die Reviere/ gheheeten Manque ofte Maule, in onse Caerte R. de Maole. Noch $10\frac{1}{2}$. mylen voorder is een ander Reviere / ghenaemt Ytata, in onse Caerte R. Tatura, ende vervolghende zuyen ende zuyen ten westen 18. mylen/ is noch een ander / gheheeten Biobio, op die hoochte van 38. graden schaers / op die selfde streckinghe ende coers. Die Custe langs houdende / elf mylen ruym / is een groot Eylandt/ 'twelck men seyt dat bewoont is / light van't vaste landt schaers 4. mylen / is gheheeten I. Luchengo. Noch wat voorder van dit Eylandt is een inwijck die groot ende breedt is/ gheheeten Valdiuia, in onse Caerte La Baldibia, alwaer een groote Reviere in loopt/ genoemt Aynilendo, in onse Caerte R. Ainilendos, ende dese Baye ofte Inwijck light op die hoochte van 39. graden ende twee tertien. Noch die Custe ende streckinghe van hier af hooger vervolgende nae't zuydt zuyd westen/ comt men aen die C. di S. Maria, welck light op 42. graden ende een tertie nae't zuyen / ende van hier nae het seggen der stuerluyden/ streckt die Custe zuydt oost tot die Strate van Magaglianes, ende tusschen beyden ligghen vele havens ende plaetsen / hier onnoodich te verhalen / de wijl die in die Caerte wel aengeteeckent staen. t'Landtwaert in vintmen het landschap der Patagonen, alwaer Giganten zijn van 9. ende 10. voeten lanck / die haer aenghesichten schilderen met veellerley verwen van kruydẽ/ het sop uytpersende/ eñ hier mede endigende/ aenwyse den Leser tot die Caerte.

R. Biobio.

I. Luchengo.

Valdivia.

R. Aynilendo.

C. di S. Maria.

Int landtschap der Patagonen woonen grooter volcken als Reusen.

FINIS.

Waerschouwinge voor de Boeckbinders/ van hoe ende waer dat de Figueren ende Caerten die tot dit Boeck behooren/ ghebonden moeten wesen.

In't eerste deel d'Itinerario.

Zijn in als 35. platen ofte stucks/ behaluen de Caerten die hier na volghen.

Dese navolghende Caerten moeten ghebonden wesen in d'Itinerario ofte 'teerste deel verhaelt/ ofte oock wel in't tweede deel int Reysgheschrift by de navigatien/ nae't ghelieuen vanden cooper byde aengewesen pagien ofte folien/ als volcht.

REYS-GHESCHRIFT

Vande Navigatien der Portugaloysers in Orienten / inhoudende de Zeevaert / soo van Portugael naer Oost Indien / als van Oost Indien weder naer Portugael; Insgelijcx van Portugaels Indien / nae Malacca, China, Iapan, d'Eylanden van Iava ende Sunda, soo in't heen varen / als in't weder keeren; Item van China nae Spaenschs Indien / ende wederom van daer nae China; Als oock van de gantsche Custen van Brasilien / ende alle die Havens van dien; Item van't vaste landt / ende die voor Eylanden (Las Antillas ghenaemt) van Spaenschs Indien / met noch de Navigatie vande Cabo de Lopo Gonsalues, naer Angola toe / aen de Custe van Æthiopien; Mitsgaders alle die Coursen / Havens / Eylanden / diepten ende ondiepten / sanden / droogh-ten / Riffen ende Clippen / met die gheleghentheydt ende streckinghe van dien. Desghelijcks die tyden vanden jare dat de winden waeyen / met die waerachtighe teeckenen ende kennisse van de tyden / ende het weer / wateren / ende stroomen / op alle die Orientaelsche Custen ende Havens / ghelijck sulcks alles gheobserveert ende aen gheteyckent is / van de Piloten ende s'Coninghs Stuer-luyden / door de ghestadighe Navigatie / ende experientie hyde selfde ghedaen ende bevonden.

Alles seer ghetrouwelijcken met grooter neersticheyt ende correctie by een vergadert, ende uyt die Portugaloysche ende Spaensche in onse ghemeene Nederlandtsche Tale ghetranslateert ende overgheset,

Door IAN HUYGHEN van LINSCHOTEN.

t'AMSTELREDAM.

By Cornelis Claesz. op't VVater, in't Schrijf-boeck, by de oude Brugghe.

Anno M. D. XCV.

AENDEN HOOGH-GEBOREN VORST ENDE HEERE MAVRITZ GHEBOREN PRINCE VAN ORANGIEN, GRAve van Naſſau, Catzenelleboghe, &c. Marquis vander Veere, ende Vliſsingen, &c. Gouverneur ende Capiteyn Generael van Gelderlandt, Hollandt, Zeelandt, Weſt-vrieſlandt, Zutphen, Vtrecht, ende Over-yſſel; Admirael Generael vander Zee deſer Nederlanden. Ende aende Erntfeſten, eerſamen, Hoogh-gheleerden, wyſen, ende voorſienighe Heeren, de Gecommiteerde Raden vande Admiraliteyt in Hollandt, Zeelandt, ende Weſt-vrieſlandt.

Hoe wel dat onder alle oeffeninghen daer de menſchen haer meeſt mede generen, de Landt-winninghe de alderoutſte, voornaemſte, ende heerlickſte altoos gheacht is geweeſt, nochtans ſoo dunct mijn (onder verbeteringhe) dat de Zeevaert niet ſonder wichtighe reden, daer mede wel mach vergheleken, ende in ghelijcke weerden ghehouden werden, ſonderlinghe ſoo wy opte gheleghentheyt der landen maer yet willen letten, het is wel waer dat door de Landtwinninghe des aertrijcks, vetticheydt moet uyt ghetrocken, ende alle nootdruft der menſchen ghewonnen werden: maer door dien dat een landt (als den Poët ſeyt) niet alle dinck voortbrenght, ende ſeer weynich, ofte geen ſoo vruchtbaer ghevonden werden, die haer van alles ter maten ſoo beſorgen mogen, of haer ontbreeckt ſoo veel aen't een, als aen't ander overſchiet: derhalven ſoo heeft de noot gheraden, elders onderſtant des nootdrufts te ſoecken, het vvelcke kennelijck is dat noch overvloedigher, noch tot minder coſten gheſchieden can, dan door behulpſaemheyt van Schepen, principalijck daer toe helpende de bequaemheyt van de Havenen ende Zee, welcke ongetwyfelt haer vernſte ende wijtſte verſtreckt, ende ghemerckt dat des eene behoefticheydt uyt des anderen overvloet moet vervult werden, ten waer dat door de Scheepvaert tot zijn weerde ghebracht werde, dat een landtſchappe in menichte overſchiet, ſo ſouden, ofte veel landē ongebout blyven, ofte den Bou-man des arbeyts ten laeſten verdrieten, waer aen't ghemeene welvaren ſoo veel gheleghen is, als inde noot ontſet te werden; Ick bekenne hier jegens wel, dat de bouwerye min gevaerlijckheyts ende perijckels onderworpen is, dan dat verbetert de Scheepvaerte met menichte ende verſcheydenheydt van waren, ende is alleſins blijckelijck datſe niet alleen inbrengt ruijmte ende welvaert: maer oock de macht om een Stadt teghen gewelt te verdedigen; Die ſeer vermaerde rijckdommen ende pracht der Coninghen van Ægipten, zijn principalijcken uyter Zee gehaelt; Der Athenienſer macht beſtont principalijcken in haer Schepen; Eñ wat heeft de Venetianen tot het jegenwoordich ghewcut ende heerlijckheyt gebracht, dan dat van Viſſchers geworden Schippers, ende allencxkens verder trachtende, Tracien, Sirien, ende Ægipten, als met een brugge aen haer oever hebben gebracht? Ende wy (des God ghelooft zy) hebben ons oock diens niet te ontdancken, ſiende merckelijck de welſtant onſes lieve Vaders-landts, daer door veel verbetert ende verſtijft te zijn; Blijft niet te min de Landtwinninghe onvermindert haer oude heerlijckheyt en weerde, alleen is van ons ſoo veel geſeyt, om te bewyſen dat uyt een heerlijck gemoet oock gedreven werden, ende nutbare ingeſetenen zijn, die haer tot dienſte van haer Vaders-landt, ofte des getrouwe Coopmans ter Zee generen, onder welcke der onſeren moet, trouwe, ende geraddicheydt, mach by anderen oock met recht wel ghepreſen werden, ende om daer benevens loopender wyſe te bedencken gheven, wat handel ende voordeel te

verwachten staet, tot verbeteringhe vande ghemeene welvaert, uyt het heerlijck voornemen van uwe F. G. om t'ondersoecken de twyfelachtige enghte tusschen de Schitische ende Tartarische Zee, 'twelcke teghen meenighe van veele soo geluckelijck volbracht, als wijsselijck voor gheslagen ende begonst, ons alreede heeft opgedaen een gerade ende welhandelbare vaerte, tot aen de uyterste ende rijckste palen van Asien, ende der Eylanden Oceâni, gelijck wy op onse wedercomste voor uwer F. G. door onderstant des Eerentfesten ende hoogh-gheleerden Heere D. François Maelson, Raet van State neffens uwer Excel. verhopen in trouwe ẽn waerheydt gerapporteert ende verthoont te hebben, ende eer langhe metter daet te sullen ervinden, ende uyt ghewisse ervarentheyt onder uwe Princelijcke ende heerlijcke name, voor alle de vverelt te doen blijcken; Voor nu beraden zijnde, om mijn schuldige danckbaerheyt te bevvysen, ende 'tnieuvve werck voorstant te beradẽ, in druck te voorderen, het jegenwoordigh REYS-GHESCHRIFT vande Portugaloysers, Navigatien van alle de contreyen van Orienten, ende meer andere; Bidde onderdanelijck V. F. G. ende uwe E. willen haer dat middeler tijdt laten een onderpant zijn van mijn gantswilligen dienst ende genegentheyt, gelijck ick my oock anders niet laet, noch oyt heb gelaten voorstaen, dan dattet insonderheyt behoorde uvve F. G. ende E. eygentlijck toegeschreven en opgedragen te worden, soo yet daer in zy, dat eenigen tot vermakelijckheyt, of anderen tot onderrichtinge souden mogen strecken, als onder der selver dienst ende eerlijcke besoldinghe eerst voor den dach ghebracht, soo vant ick oock niet wien een beschryvinge vande Zeevaert behoorlijcker mocht toegedocht werden, dan den genen die by haer selfs diens wetenschap ende oordeel hebben, ende vvettelijcken bestelt zijn, om de voorderinge ende de veylicheydt van dien te besorghen, als wel gebleken is, dat in haer ghetrouwen dienst een grooten deel des gemeene welvaerts berustende is; Ick bekenne geerne 'tlelve te gheringhe te zijn, om soo heerlijcke ende uyt-muntende name voor te wenden, dan vertrouwe my wat aen const ende cierlijckheyt ontbreect, inde welcke ick niet geoeffent en ben, dat 'tselve bevonden sal werden met gewisse ervarentheyts aenwysinghe verbetert te zijn, mogende in goeder gewisheyt versekeren niet daerby gevoecht te hebben, dan dat ick selfs bevondẽ hebbe, ende van veel ende verscheyden der cloeckste Stuer-luyden in Oost Indien, ende elders wel ende wijsselijck onderricht ben waer te zijn, vvaer mede mijn seer onderdanichlijck ghebiedende; Bidde gants hertelijcke den opperften Coninck, V. F. G. Princelijcke ghemoet, heerlijcke voorslagen, ende entreprinsen, ende Vaderlijcke sorchvuldicheyt; Mitsgaders V. E. getrouvven arbeyt, ende menichvuldighe moeyten te begh'nadigen, ẽn stueren tot grootmakinghe zijns heylighen naems, ende tot welstant van onsen lieven Vaderslandt, t'Enckhuysen, &c.

V. F. G. ende E.

onderdanighen Dienaer

Ian Huyghen van Linschoten van Haerlem.

AD IO.

AD IO. HVG. LINSCOTIVM IN DETECTIONEM FRETI ARCTICI *VAIGATS* BARBARIS, AB EO NASSOVY NVNCVPATI.

Hactenus assiduo geminæ sub flatibus vrsæ
  Æquora credidimus stricta stetisse gelu
Detegis errorem pelagi provectus in altum
  Algida campestris per freta Tartariæ.
Quæ descripta tibi radio haud fallace, recludunt
  Ad famosa patens ostia Gangis iter.
Vt mihi nec fervens post hac Hyperionis astrum
  Nec Lybiæ ad fines vis metuenda Nothi
Terreat aut quemquam glacies, ne divitis agri
  Cerula decurrens æquora portet opes
Nocte per æstivos quæ nec fax aurea menses
  Deserit eöis æquora juncta vadis
Macte, Magellani voto par, nec minor ausu
  Gloria virtutis propria vtrique sua est.
At tibi Nassoui donec freta navita scindet
  Conjunctum tanto cum duce nomen erit.
Nos reduci edomitum frigus gratamur & æstum
  Torrida quo squalet, Zona sub axe riget.

Sapere aude.

AD LECTOREM DE NOVA VERSVS ARCTICVM INVENTA NAVIGATIONE, PER *D. IOHANNEM HVGONEM A LYNSCOTEN.*

Antipodum regna ampla viris incognita priscis,
  Cognita nunc cuius arte requiris? Habe.
Est Batauos inter Iuuenis lectissimus, alter
  Vcalegon, Ianus *nomine, Ianus ope.*
Nam velut Ausoniam Ianus *cognomine bifrons,*
  Lynschotus *petijt sic patriam Antipodum:*
Per sala, perque solum, syluas per, & arua pererrans
  Nec metuens famem, frigora, tela, situm,
Nobis quo possit mores ostendere gentis
  Cuius non ullis cognita fama prius.
Ergo Lynschoto *Iustas per sæcula laudes,*
  Perpetuum & nomen fata dedere. VALE.

D.H.B.

Opde

Op de Noordtsche ondeckinghe van Ian Huyghen van Linschoten.

SONET.

DEr wapenen roem in heerlijcke verthoone
Heeft langh' ghevoert de Spaensche Soldaet/
Stout in't ghemoet/dringhend' aen/snel van raet/
En ghewoorden dwanck van Europa schoone/
Was tot een schrick de Barbarische Croone
Als d'Hollander uyt noot heeft aenghevaet
't Swaert inde vuyst om te vryen zijn staet
Liet hem niet langh' zijn eyghen daet te loone:
En bont vrees met vrees/des roept Vive Orangien
't Martiaelsch' hert/eere van Alemangien,
't Lof van't opdoen der onbeseylde Beken
En rijcken vergheplant was noch by Spangien;
Maer Linschoten coen heeft haer af ghestreken
Den ranck: des blijft by Magellaen gheleken.

· Schaemt u niet te beteren.

Ander SONET totte selve.

VVAer set ghy nu u cours? met yvers lust bevanghen,
Door't vvoedende ghedruijs datmen vallend' siet rysen?
En doen u niet, vermenght Ys, Haghel, Sneeu, eens grysen?
Oft hebt gh' om te sien 'tbegin des Noordts verlanghen?
Maer neen, de groote raet *Neptuni* heeft ghehanghen
De triumphelijcke crans die met seer groote prysen
Sal ghejont vvorden dien, die cloecklijck can bewysen
Te zijn een vverelt nieu, ontdeckt door nieuvve ganghen.
Palinurus, *Typhis*, *Peter* die van *Medynen*,
Neptuni Waghevaer, noch *Magelanes* cloeck
Noch dien, die oock in't ront, *Tethim* sloot door't versoeck.
Maer *Lintschoten* u, die voorsichtigh deet verschynen
Het ongh ebaende pat, daer de *Tabin* den hoeck
Daegh'lijcks van den *Tartar* doet meeren en verdvvynen.

'tStreckt al tot een.
H. Compostel.

Aen Ian Huyghen van Linschoten, op't onderbinden ende vernemen van Vaygats.

SONET.

SOo langh als sal de wijt-vlieghende fame
uytroepen snel over water en velt
't Nassausche bloet voor een cloeck strijtbaer Helt
Voortdringhend' vroom en van seden bequame
Wiens d'hooghe stam van Orangien niet schame
Linschoten sal u lof worden ghemelt
Die ons den ganck onder 't Beerckens ghewelt
Ontdeckt en stelt een onsterflijcke name
Des sal eer langh Spaengien hooren met rauwe
Dat een plomp Volck door de Straet van Nassauwe
Eermael Vaygats met uyghestreckte seylen
Ghedronghen spoort al door de Cathaysche baren
Sonder verlet/nae de soet-reucke waren
Om Ganges voort u stranden te beseylen.

Schaemt u niet te beteren.

Aen

Aen mijn Heeren/mijn Heeren de Superintendente Raden vande Admiraliteyten in Hollandt/Zeelandt/ende West-vrieslandt/tot lof vanden Aucteur.

ODE.

O Wonderlijck bestaen! o stoutheyt ongehoort!
O ghevaerlijcke reijs! o onbuygh'lijcke moeden
Der vrome Bataviers/die borst'lend' voort en voort
Hebt door coud'/Mist/Ys/Sneeu/en Neptuns strenghe vloeden;
Jae teghens 'tgroot ghehuyl van Boreas gheblaes
(Dat de Zee wit beschuymt doet om de Clippen branden
Dies dan schricklijck ghehoort wert Scyllaes groot gheraes)
Ghespeurt om tot ons nut t'ontdecken nieuwe stranden.
Want doen u Leeus ghemoet gheruckt had uyt den vuyst
Martis bloedighe Swaert/vande trotse Spaengiaerden:
Die met Heyrcrachten groot (van menigh menigh duyst
Voetvolcks/en oock niet min van swaer' en lichte Peerden.)
Trachten om u vryheyt te werpen in het sandt
En haer bloedigh ghemoet thoonden met veel wreetheden:
(Ghelijck zy de'en en doen in't Gout-barende landt)
Verdelghend' met strafheyt u sterck' en schoone Steden.
En doen onsen Hector met Crijchs-list en ghewelt
Had haer beschanste cracht voor Koeverden verdreven/
Wrekende soo de doot als een vroom-dadigh Helt
Van d'Oraensch' Vorst zijn Vaer moordigh berooft van't leven.
Heeft u voordachte raet o Vaer-landts Vaders wijs/
Nae onghehoorde vaert oock Crijch-schepen doen trecken
Op dat wy (als het Swaert) haer afruckten den prijs
Die zy hebben verdient met nieuw' landen t'ontdecken.
En zijnd' verwitticht van ons Huyghens vroom ghemoet
Dat van zijn jonckheydt af de werelt ginck doorsoecken/
Van daer't vlammigh ghespan rijst uyt de bracke vloet
Tot daer het weder daelt in Tethijs vochte hoecken.
Hebt hem onder de vloot als een Commis ghevoecht
Om dat zijn versochtheyt haer cours soude beleyden;
(Want hy het vochte Velt Neptunis heeft beploecht
Siende van't Indisch' Volck al de verscheydentheyden.)
Ghelijck een Kiecken-dief die al swevende jaecht
Gaet tusschen Aerd' en Locht d'oogh-rijcke fame vlieghen
Onbegrypelijck snel in't spreken onversaecht/
Nae-segghend' dat waer is/en oock 'tgheen datmen lieghen.
Dese toe-rustingh' heeft zy niet soo haest ghehoort
Of haer held're Trompet blaest sulcks door s'werelts wijcken/
Dit comt als 'tmoede Hert swoeghende snellijck voort
In't Aerd'omcleppend' Hof/en inde ooren strijcken
Vande Grijs-haerde Vaer/die heeft straff'lijck ghefronst
't Ghebor stelde Voorhooft/verheffend' de Wijnbrauwen/
En spalckend' d'ooghen op/heeft vol gramschaps begonst
Met een luyd-heesche keel seer ijsselijck te schreuwen.
Wel/wat stoutheyt is dit: sal ons dit botte Volck
Inde bevrosen hoeck oock beginnen te quellen?
Doet u Viel-vleughels aen ghy Goden trouste Tolck

Wilt tot

Wilt tot Discordia, en Hyems u versnellen;
  De Wolck-verdryvende Boreas niet vergeet
(Als houwend' d'eerste plaets van d'Ys-coude Kadetten)
Op dat zijn strenghe cracht t'onsen dienst zy ghereet
En dat samender hant wy dese tocht beletten.
  Seght dat de Bataviers met stoutmoedighe cracht
Pooghen om door Waygat een nieuwe vaert te stichten/
Soo dat ons' heerlijckheyt sal tot niet zijn ghebracht
En 'tghevleughelt hout sal ons rijck stadigh bevichten.
  Tot weerstant doe elck 'tbest/d'een met stormende wint
d'Ander met Ys en Sneeu/Mist/en herd' Haghel-steenen/
't Fenijn zy niet ghespaert dat d'Eendrachts bant ontbint
Ick sal 'tgheschubde Heyr oock brenghen op de beenen.
  Hy had nauwlijcx volseyt Mayæ Soon maeckt hem ree
Met de ghewieckte Hoet gaet hy 'twijs' hooft vercieren/
't Mantelken slaet hy om/neemt de Slangh-roede mee
Die seer vast slapen doet menschen en wrede dieren.
  Met een spoedighe vlucht kappende slach op slach
Gaet hy de soete Lucht op ende neer doorboren
Tot dat hy 'tcoud' Ylandt onder zijn voeten sach
Waer Pluto in Hecla de sielen schijnt te smoren.
  En soomen d'Arent siet om Reyghers te bespien
Met een door-sichtigh oogh' om Strimons kanten sweven/
Welck' hebbend' in't ghesicht gaet snellijck neder vlien;
Soo comt die snelle Post op den Bergh neer ghedreven.
  Wiens onbetreden spits/doordringht de koude Lucht
Zijnde 'theel' jaer rontsom met Meel-wit stof bevanghen/
Des wints twistigh ghedwarl vol vervaerlijcx gherucht
Ruyscht hier in plaets van der Syrenen soete sanghen.
  Hier woont d'huyvrigh' Hyems op wiens knorrigh aenschijn
Rollen met groot ghedruys de dwarlinghen met hoopen/
't Betist' hayr rinckelt van tenck'len t'allen termijn/
En zijn rugh-deckent Vlies hanght vol seer groote droopen.
  Als ghewill'ghe Dienaers staen om zijn Throon in't ront
Haghel/Vorst/Nevel/Sneeu/Rijm/Hysel/vochte reghen/
De Clip-schudd' Aquilo met d'uytpuylende mont
Bereyt om Zee en Lucht tot stormen te beweghen.
  De Roos-wanghd' Aurora had s'Hemels poort ontdaen
En d'al-doorsiende Sonn' ginck zijn claerheyt verthoonen/
Doen dees vlieghende Bood zijn reden dus vingh aen,
O Hyems door wiens cracht beven die noordtwaerts woonen
  Die Rudsen beven doet/en rooft des Velts schoonheyt/
Die met een ysich toom breydelt Zee en Revieren/
En die Heuvel en Dal met 'tcoude Sneeu bespreyt;
Aquilo ghy die doet de Lucht heen en weer swieren/
  En de woest' Oceâen schuyft aen't ghesternde vaut
Wilt t'samen u ghewelt (bidt d'Om-helser der Aerden)
Tot zijn bystant ontdoen/op dat werden benaut
De plompe Bataviers/die moedichlijck aenvaerden
  Zijn vocht' rijcx waerdicheyt een groot' afbreuck te doen
Om het Chinasche rijck by Noorden te ontdecken/
Vriest/Haghelt/Sneeut/en way't/wilt u nae Waygat spoen
Om hare strijtbare macht onder 't Water te trecken.
  Hy volseyd' en vloogh nae de tweedracht/en met spoet
Sendens' haer wree Dienaers verdubb'lend' hare machten/

Die vlieghen

Die vlieghen spoedigh heen om met een straffe moet
En eendrachtighe cracht op de Schepen te wachten.
  Niet langh d'Atlandtsche Bood daelt in't donck're Spelonck
Daer in twist en gheraes de menschen hen verblyen/
En 'tschrickelijck ghewerm seer onmanierlijck clonck
Verweckt door vrees van vred' en lust tot twistigh stryen.
  Hier sadt Discordia duysent-cleurigh ghecleet
Wiens gheschackierde rock los was en opghebonden/
En 'tbonte ghekruyft hayr hier droogh en daer besweet
Vloogh inde Lucht d'een los/en d'ander vlecht bewonden.
  d'Handen waren ghevult met menigh snoot Libel
Met menigherley' vraegh'/glosen/raden en keuren
Voor haer/achter/ter zijd' maeckten seer groot gherel
Schryvers sonder ghetal/Voor-spraken/Procureuren.
  Zy was hertlijck bedroeft door dien dats' uyt den raet
Met 'teendrachtigh ghemoet der Staten was ghedreven/
Dies knaeghd' zy't nydigh Hert soeckend' met listen quaet
Dees vast ghevests knoop door twist weder t'ontweven.
  Maer d'eeuwighe Wijsheyt die in d'Eendracht verheucht
Had door zijn dond'rend' woort haer sulcks te doen verboden/
Soo dat dees herten-bant te vaster wert gheveucht
Hoe zy met twisten meer d'Eendracht soeckt uyt te roden.
  Mercurius haer siend' heeft grammelijck ghesèyt
Staet op ghy oude Teef en vervoecht u seer spoedigh
By die 't coude Waygat na trachten/en verspreyt
Daer stracx byde Stierluy strijt ende twist verwoedigh;
  Op dat indrinckend' al een waen-wetend' gheschil
Door schoon-schynende raet t'samen werden bedroghen/
't Js in u macht te doen Neptuni hooghste wil
Zijn last zijnde volbracht is weer opwaerts ghevloghen.
  De nydighe Tweedracht had des Zee-Gods ghebot
Soo haestigh niet ghehoort of blyjlijck ginckse haer richten/
Grypend' een quastigh hout inde hant/liet de Grot
Tredend' ras nae de vloot sonder van gaen te swichten
  Verkoos zy de ghedaent' van een Cosmographist
En onder de Stierluy vol cout vergifts ghecomen/
Heeft secretelijck d'een teghen d'ander ghehist
Door valsche inbeeldingh' van noyt ghehoorde stroomen/
  Onderclookend' d'een voor d'ander nae't swert fenijn
Gaet Slanghende door't Hert/Nieren/en ooghen lopen/
Dat wint allenghskens Velt/en vult d'herten met pijn
Terwijl 'tradde Boots-volck na wint en weder hopen
  Soo haest dan Auster blaest winden zy d'Anckers op
En de heesche Stierman die roept een jonghman boven/
De velt spoedigh de Fock/'t Mers-seyl hijstmen in top/
Het Roer sweeft heen en weer/en 't Schip wert voort gheschoben.
  De ghevleughelde wint drijft haer ras eens-loefs voort
(Als een gheveerde strael die snellijck comt ghevloghen)
Onse Scheep-rijck Hollandt schijnt inde vloet ghesmoort
Dies zy Water en Lucht alleen crijghen voor ooghen.
  De Strijt-baer' Enghelsman/en Crijch-soeckende Schot
Werden uyt het ghesicht veer aen't bagboord ghelaten/
Aen't stierboord siens' alleen de Noorman slecht en bot
En hoe tot d'Hemel hoogh strecken zijn woeste straten.
  Zy verlaten d'uytsiers/Berghen/Stadt/Beresont

Witholm

Witholm/Grijp/Momendael/Traen-oogh/en 't Eplandt Ruste
De woeste Mulkestroom (die slorpend' welt in't ront)
Lofvoet/Westrol/Arnou/en de Clip-rijcke Custe
  Van Vinmarck en Biarm/daer nae soo buyghen zy
Om de coude Noordt-caep/richtend' het cromme steven
Nae Caep de Candenos, trachtend' met herten bly
De onbevaren Straet spoedigh te zijn beneven.
  Op d'Olympissche top sadt d'alder-kraepste hoop
Met grooter heerlijckheyt van de machtighe Goden/
Die met gheneught aensien der Schepen snelle loop
Gaende met soet ghedruijs over d'Oceâen schoden.
  De Nereïden oock maeckten met vrolijckheyt
Een wel ghevlochten dans opte Azure baren/
Zijnde (t'saem ringhs-ghewijs) om't vlieghend' hout ghespreyt/
Terwijl d'oude Neptun' zijn crachten deed' vergaren/
  Bevelend' dat Triton soud' spannen in't gareel
Vande blaeu-verfde Koets snel-swemmende Dolphynen/
Die hy dan moedichlijck leyt met het schubbich seel
Doende zijn Maiesteyt op't vochte Velt verschijnen.
  Als inde morghenstont met veel kleuren ghециert
De dagh-brenghende Bood haer Paerden doet aensporen/
Soo triumphlijck hy zijn Waghen door't water stiert
Mette vorck inde vuyst: om de vloot te versmoren.
  Gh lijck de golven des Zees die aende dorre strant
Door Zephyrs soet gheblaes allenghskens zijn gheschoven/
Maken een sacht ghedruijs datmen van hant te hant
Door s'windts wassende cracht hoort meer en meer vergroven.
  Soo hoortmen terwijl oock een murmurigh gheluyt
Onder al de Stierluy beginnende te twisten
Om de cours daer haer reijs door soud' werden gheuyt
Meerende voort en voort door Tweedrachts arghelisten.
  d'Een riep ons cours behoort Noordwaerts te zijn gherecht
Bet Zuyd'lijcker riep d'aer moeten wy 't steven wenden/
Dees koos een ander padt/die wilde sulck ghevecht
Sonder wat anders voor te slaen niet laten enden.
  Sulcks dat nae groot gheroep zy op't laest twee en twee
Om t'ontdecken, de vaert gaen cloeckelijck beginnen/
Richtende sonderlingh (met op-ghehijste Ree)
Hun cours om 'thaerder eer die reijs eerst te ghewinnen.
  Maer Huyghen tot ghedacht van dit haperigh ghekijf
Den Caep ghelaten naem van Twisthoeck, ginck voort rennen
Door de schuymighe Zee vord'rend' met cloeck bedrijf
Zijn reyse naer Waygat. Dit siend' Hyems gaet sennen
  Een verduyst'rende Mist die hun soo dicht bedeckt
Als somwijl 'tmodd'righ slijck 'tclaer water der Revieren/
Of soo de donck're nacht zijn swerte vlecken streckt
Over de Waghen glantz die Phaëton woud' stieren
  Jae dat Lijncei oogh' niet soud' hebben gheschout
Dese Scheeps lenghte verr': en om d'ancxt te vermeeren
Met klat'rende gheslagh stort Haghel menighfout
Voorboden van een storm en schrickelijck onweeren.
  Ghelijck 't Noordwest gheblaes somwijl crachtelijck schut
De Dodonissche Eyck/doende d'Eyckels met hoopen
Storten op Gras/op Aerd'/op Loof/op Beest/op Hutt'/
Sulcks dat haer snelle val niet mogh'lijck is t'ontloopen;

  Soo valt met groot ghebaer dit vochte Cristalijn
Op't verdeck/op koebrugh/op't hooft/op voet/op handen/
Slaende 'tmoedigh Boots-volck met smertelijcke pijn
Die loopen vlytigh schuyl/verlatend' des Scheeps banden;
  Maer mette cleenste wenck comens' onbeschroomt weer
Trecken met groote cracht aen de swert pickte touwen/
Verachtende 'tghebruys des waters/en 'tghebaer
Van 'tclappende ghesteent' dat hun herd' comt bedouwen.
  Ghy onbeschaemden hoop/nu zydy vast in't strick
(Riep de dolle Neptun') ghy sult my niet ontstueren
Jck versmoor u alt'saem binnen een ooghenblick
Doend' u dese stoutheyt met lijf en goet besueren.
  Doen stiet hy zijn Drie-tand met een verbolghen cracht
Jnde woest' Oceâen om t'neerst' boven te roeren/
Die heeft hy met ghedruys driemael weer op ghebracht
En soo veel reysen oock tot aen de gront gaen voeren.
  Stracx wert de Zee beschuymt/en het barighe Sout
Door Boreas gheblaes aenden Hemel gheschoven
Dat valt stopelinghs neer over 'tbevende hout
Makend' dat al 't Boots-volck in't water staet bedoven.
  Een droeve swerte Lucht wert rontom uytghestreckt
Berovend' hun van't licht/men gaet het Seyl inhalen/
Slaende teghen de Mast/elck roept/elck crijt/elck treckt/
Om dat seer spoedelijck binnen 't Boord te doen dalen.
  De fluytingh van't ghetou/de ruysschingh van de wint/
't Murmureren des Zees/de luyde Donderslaghen/
Maken schrickigh gherucht/d'een maeckt los/d'ander bint/
't Scheen of Zee/Wint/en Lucht/over hoop te Veld' laghen.
  Boreas drijft voor hem een luyd-loepende hoop
Van Golven peerligh wit: de Wolcken gaen vermeeren
De Zee met soete Zeen; die doet met snelle loop
Een soute regheningh weder ten Hemel keeren.
  Nu schijnt de heele Lucht los te vallen in Zee
Dan schijnt de Zee weerom tot aen d'Hemel te dringhen/
De winden zijn alt'saem teghens 't Schip dat seer dree
(Als een hipp'lende Bal) op ende neer moet springhen.
  Nu hanght het op een Golf van daer 't Volck dunckt te sien
't Diepste vanden afgront: dan schijnt ghy weer te rysen
Tot aende sternde vaut. Dus moet gh' op en neer vlien
Om dat zijn gramme moet Neptun' recht soud' bewysen.
  Maer u onversaecht hert/en stantvastigh ghemoet
O wijt-versochte Huygh'! gaet zijn ghebaer verachten/
Poghend' altijt voort voort/en door beleydingh' vroet
't Beheylselde Waygats gheluckigh te betrachten.
  Hier teghens stelt hem weer Hyems met Ys en Snee
Dat bespringht u seer dicht en keert t'Zee spouwend' steven
Bruyst/breeckt/barst voor de boech/schuyft 'teen op 'tander mee
En wert met groot ghekraeck rontsom u Schip ghedreven.
  Dat klooft allengskens door't bar-barstende ghebaer
Morselende met cracht de hert ghebacken stucken/
Dat knarst met heesch gheluyt/en parst teghen malcaer
Schynend' of zy het Schip aen sleters souden rucken.
  Neptunus sent hier toe noch een seer groulijck dier
Klimmend' op't driftigh Ys met onbreecklijcke tanden/
Huylend' seer vreselijck toont een ghesicht als vier

En schijnt schier te versmaen de Rues met hondert handen.
Doch blijft ghy onverschrickt/en 't Volck stelt hun ter weer
Varend' onbevreest heen/houwen met scherpen bylen
Op de verstaelde Huyt/die springhen op van't leer
Als of de slagh gheschiet was op Diamants stylen.
'tMoet nochtans wijcken oock/met al't Neptuns ghespuys
En Hyems felle cracht/coud' Ys/en groote reghen/
Oock 'tsluytende gheraes van Boreas ghedruys
Die u met groot ghewelt dacht vande Zee te veghen.
O vrome Bataviers! Ey! wat sal schricken doch
V onversaecht ghemoet nu niet en kan beletten
V stout en cloeck bestaen/dit rasen? noch 'tbedroch
Dat de snoode Tweedracht looslijck had gaen uytsetten?
Want nae al dit ghevaer crijght ghy vreuchdich aen boort
De langh-ghewenschte Straet/gaende hier door laveren
Tot inden Oceâen, van daermen spoedigh voort
Met de Chinasche schat ons rijckdom sal vermeren.
Dit onbetreden padt hebt ghy moedigh betre'en
Tot nutticheyt van ons met arbeyt onverdroten;
Waer toe u nootlijck diend' het cloeck-sinnigh bele'en
En d'ervarentheyt van Ian Huyghen van Linschoten.
Dies vliecht door dese tocht/en seer loflijck' daet/
O Linschoten! u naem vande Zuyd'-Pool/tot d'ander
Daer't Beerken zynen poot nimmer in't water slaet;
En verr' voorby d'Outaers vande groot' Alexander.
Sulcks dat noch Bacchi reys'/noch d'ontillijcke stien
By Herculem ghestelt op de Spaensche Zee-stranden/
Noch die Gamaes cloeckheyt door seer neerstigh bespien
Sett' in't Cal'coutsche rijck van d'Oost-Indissche Landen;
Noch 'tomseylen van Draeck (wel waert eeuwighe prijs)
Noch 'tstout bestaen/waer door 'trijcke Vlies wert vercreghen/
Noch 'tgheen d'Itaecsche Vorst/verstandigh/cloeck/en wijs/
Deed' met zijn snelle vloot op s'Midlandts vochte weghen.
Niet te ghelijcken zijn by dees sorgh'lijcke tocht
En d'eeuwighe Tropheen die ghy hier hebt doen stellen/
Tot teeckens dat u reys' gheluckigh is volbrocht
In spijt van alle 'tgunt dat u sochte te quellen.
Want wat heeft hun ghekrenckt dan een golvighe Zee
Verweckt door het gheblaes vande ruysschende winden?
Maer u qeeld' strackelijck Haghel/Ys/Mist/en Snee/
Reghen/Rijm/groote wint/die Neptuns toorn ginck senden.
Voor wat waerdigh gheschenck mach dan werden beloont
Dit perijckel en vrees van u moedigh gheleden
Met onverschrickt ghemoet? kan't ghenoech zijn becroont
Door't seer-gheachte Gout aen duyst stucken ghesneden?
O neen: Dies heeft de faem met een eeuwigh gheluyt
V seer loflijcke naem in elcks ooren gheschoten/
Soo dat landt/sandt/en strant ghestadigh roepen uyt
Lof/prijs/en eer/zy u Ian Huyghen van Linschoten.

In Amor' Perseverando.

C. Taemss.

Sommige Derouten ofte Coursen vande Navigatie ende vaert/ so van Portugael naer Indien/als van Indien weder nae Portugael;

Desghelijcks van Indien naer Malacca, China, Iapon, d'Eylanden van Iava eñ Sunda, so in't gints varen/als in't wederom keeren; eñ van China na Spaensch Indien/eñ wederom van daer na China, als oock vande gantsche Custe van Brasilien/ eñ alle die Havens van dien. Item/ van't vaste landt/ eñ die voor Eylanden (Las Antillas ghenaemt) van Spaensch Indien/ met noch de Navigatie van de C. de Lopo Gonsalues, naer Angola toe/ aende Custe van Ethiopien: midtsgaders alle de Courssen/ Havens/ Eylanden/ Drooghten/ Riffen/ Clippen/ Sanden/ Ondiepten eñ Diepten/ met die gheleghentheyt eñ streckinghe van dien; Insgelijcks die tyden vanden Iare dat die windē wayen/met die warachtighe teyckenen eñ kennisse vande tyden eñ het weder/wateren eñ stroomen op alle die Orientaelsche Custen eñ Havens/ ghelijck als sulcks alles gheappoincteert eñ aengheteijckent is vande Piloten eñ sConinghs Stuer-luyden/met die dagelijcksche Navigatie ende experientie door die selfde gedaen/alles door Ian Huygen van Linschoten seer ghetrouwelijcken met grooter neerstigheyt eñ correctie by een vergadert/ eñ uyt die Portugaloysche ende Spaensche in onse Nederlandtsche tale ghetranslateert ende overgheset.

Dat eerste Capittel.

Vande Deroutē ofte Coursen vande voyage van Portugael naer Oost-Indien.

'tGantsche Christen-rijck leyt aende noordzyde vā den Equinoctiael.

Lisbona leydt op 39. eē half graden.

Madera op 32.

TEn eersten is te weten dat het gansche Christenrijck ghelegen is aende noordzyde vanden Æquinoctiael, ende Lisboenen op 39½. gradē/welcke leyt met het Eylandt Madera noordt oost ende zuydt west/ ende de cours is 172. Spaensche mylen/'tEylandt Madera leydt op 32. graden/ ende leydt van't Eylandt La Palma (dat die Schepen die naer Indien gaen konnen verkennen) noordt noordtoost/ ende zuydt zuydwest 63. mylen; het Eylandt La Palma leydt op 28¾. graden/ van hier moetmen zynen wegh nemen zuyden aen/ so verde als den tijt sulcks toegheeft: want ghemeenlijck alsmen kompt op 5. en 6. graden/so vintmen zuydtooste winden/ende moeten van zuydtwest aen gaen/ so veel alsmen mach/tot datmen voorby de Cabo van S. Augustijn is/welcke leyt op 8½. graden aende zuydtzyde/te weten aende custe van Brasilien; Van't Eyland La Palma tot dese Cabo de S. Augustijn, zijn 900. mylen/op de cours van noordoost ende zuydwest; alsmen den hoeck voorby is/salmen terstont zynen cours nemen zuydtwest aen: wāt men heeft gemeenlijck de winden naer't zuyden eñ zuydtoostē/men sal hem houden naer't zuydtweste vande Eylanden van Tristan da Cunha, gheleghen op 34. graden aende zuydzyde vanden Æquinoctiael.

La Palma op 28. drie vierēdeel graden.

Cabo de S. Augustijn 8. een half.

Hooghte en Coursen vāde Eylanden vā Tristan da Cunha.

Alsmen naer gissinge d'Eylanden van Tristan da Cunha voorby is/ salmen loopen tot op 36. graden/ ende alsdan zynen cours oosten nemen/tot datmen die Cabo de bona Esperança voorby is/ so salmen van noordtoost aen loopen naer't landt toe/ ende 'tlandt verkent hebbēde/ ende naer't lant datmē neemt/ salmen zynen cours aensetten naer Moçambique toe/ ofte van buyten om 't Eyland San Lourenço. Vande Cabo de S. Augustijn tot de Cabo de bona Esperança toe zijn 1060. mylen/welcke Cabo de bona Esperança leyt op 34½. graden ruym/aende zuydzyde vande Æquinoctiael, ende leyt met de Cabo das Agulhas oost zuydoost/eñ west noordtwest 32. mylen; Cabo das Agulhas is ghelegen op 35. gradē ruym/liggēde met de Cabo do Infante oost eñ w. eñ heeft wat vā oost ten noorden/eñ west ten zuyden/de cours is 26. mylen; Cabo do Infante leyt op 34⅔. graden schaers/eñ is gelegē met de Cabo Talhado o. n. o. eñ w. z. w. 19. mylē. Cabo Talhado leyt op 34. graden ruym/ leyt met die Bahija Fermosa o. eñ w. 10. mylen. Bahija Fermosa is gelegē op de selfde hooghte van Cabo Talhado, ende leyt met die Eylandekens Chaôs oost noordtoost eñ west zuydtwest 37. mylen/eñ leyt met die eerste punt diemē hiet Punta Primeira noord oost eñ zuydtwest/eñ heeft wat van n. o. ten o. eñ z. w. ten w. de cours is 50. mylē. Die Punta Primeira is gelegen op 32. graden schaers/ eñ leyt van't laeste lant datmen heet Terra do Natal 50. mylen/ 'twelcke leyt op 30½. graden/ eñ is gheleghen mettet land datmen heet Terra dos Fumos, noordoost ende zuydwest ende heeft wat van noordtoost ten noorden/ ende zuydtwest ten zuyden/ de cours is 75. mylen. Het landt ofte Terra dos Fumos leydt op 27½. graden/ ende is gheleghen met de Cabo das Correntes noordtoost ende zuydtwest/ende heeft wat van noordtoost ten oostē eñ zuydtwest ten westen/ de cours is 95. mylen. Cabo das Correntes leydt op 24⅓. gradē/eñ leyt met d'Insulas Primeiras noordoost eñ zuydwest/eñ heeft wat van noordtoost ten noorden/eñ zuydtwest ten z. de cours is 132. mylē. d'Insulas Primeiras liggē op 17½. gradē schaers/ liggen met Moçambique n. o. eñ z. w. de cours is 52. mylē. Moçambique leyt op 15. gradē/loopēde uyt Moçambique naer Indien/ moetmen zynen cours nemen noord oost aen/ tot datmen voor by't Eylandt de Comoro is/de cours is 80. mylen tot op 11. graden/ alsdan salmen noch zynen cours nemen noordtoost aen/tot datmen by d'Eylanden As Ylhas do Almirante is/ welcke zijn gelegen op 3½. graden aent zuyden; Dese Eylanden voorby wesende salmen zynen cours nemē n. o. eñ n. o. ten o. aē/waermede mē sal komē by d'Eylanden As Ylhas Queimadas, welcke liggen op 16. graden aende custe van Goa ofte Indien; oock mede so is te weten dat op dese tijt de stroomē op dese contreye altoos naer't n. w. loopē/te wetē naer de Estrecho de Meca, ofte 'troode Meer toe/ daerom so haest alsmē de hooghte vā 16. gradē heeft (om zynē rechtē wegh aē te settē) salmē altoos de voorseyde cours behoudē/nemēde zynē wegh o. n. o. ofte wat meer aē vā doē wesende,/ doch het

Vande C. de S. Augustijn tot de Cabo de bona Esperāsa zijn 1060. mylen.

Hooghte van verscheyden Coursen/ van verscheyden plaetsen.

Punta Primeira leyt op 32. graden.

Terra do Natal op 30. een half graden.

Terra dos Fumos op 27 eē half gradē.

C. das Correntes op 24. een half graden.

d'Insulas primeiras op 17. eē half gradē.

Mossambique op 15. graden.

Ylhas do Almirante op 3. eē half gradē.

Ylhas Queimadas op 16.

Compas salt altoos wel wysen wat datmen doen sal: men sal aldus aen gaen tot op 200. mylen nae de Custe van Indien, hem wel wachtende niet leegher te loopen als op 15. graden, om te schouwen die drooghten diemen heet Os baixos de Pandua, welcke ligghen op 13. graden aen 't noorden: oock mede wanneermen zijn gissinge ghemaeckt heeft, te wesen by de Custe van Indien, salmen hem altoos boven de 16. graden houden: want de stroomen ende wateren altoos aende Custe zuyden aen loopen, ende men heeft aldaer ghemeenlijck de winden van upten noorden ende noord westen; Om nu te weten oftmen by de Custe van Indien is, soo salmen dese teeckenen vinden, te weten, Crabben, op 300. mylen vande Custe aff; ende wesende vande Custe vijftigh mylen, veel Slanghen int water dryven, vande groote ghelijck Ael ende Palinghen, welck altoos seker is, ende op twintigh mylen van het landt heeftmen gront op 80. vadem diepte, en 14. 15. mylen daer van tseventigh vadem; en hebt gheen vreese stoutelicken nae de Custe toe te loopen: want is over al suyver ende schoon, met goeden ancker grondt, ende alle d'Eylanden ende Clippen die aende Custe zijn, ligghende dicht aen 't landt heen, so datmender gants gheen perijckel af en heeft. Alle de Custen diemen heet van Indien, strecken noorden ende zuyen, ende heeft wat van n. ten westen, ende zuyden ten oosten.

Drooghten ontrent Indië opten 13. graet

De stroomen van Indien loopen zuydĕ aen.

Merckteeckē om te sien ofmen aende Indische cust is.

Oock soo is te weten dat alle de Custe van Indien, Persien, Arabien, die Estrecho de Mecca, ofte het Roode meer, de Custe van Choramandel, Seylon, Bengalen, Pegu, Sian, Malacca, Camboja, Cauchinchina, China, Iapon, &c. is altemael gheleghen aende noordt zyde vande linea Æquinoctiael.

Alle die Custe van Indien, etc. aende noord zyde vanden Equinoctiael.

Dat 2. Capittel.

Roteiro ofte Deroute, dat zijn de coursen vande vaert van Oost Indien, uytgetrocken ofte gheappoincteert door des Coninghs Piloot, Diego Affonso, Portugees.

Varende van Lisboenen nae het Eylandt van Madera, soo sult ghy uwen cours nemen zuyd west aē, ende gaen verkennen het Eyland Porto Santo, ende van daer voortaen tusschen d'Eylanden van Deserta ende Madera, u wachtende vande Eylandekens ofte Clippen ghenaemt Os Salvagiens, welcke ligghen twee mylen nae 't Zuyd westen van Madera af, wantet aldaer altemael drooghtē zijn, die inder nacht seer periculeus zijn, men macher aende oost zyde langhs heen voorby passeren, loopende alsoo uwen wegh nae die Canarien toe; De Eylanden van Canarien ghepasseert wesende, sult uwen wegh nemen zuyen aen, tot op de hooghte vā 14. graden, doende uwen cours 50. mylen van Cabo Verde, nederwaerts, ende van daer voort aen sult uwen cours doen zuyd west ende zuyd west tē westen aen, tot dat ghy comt op de hooghte van 6. gradē, ende van daer voorts zuyd west, ende z. w. ten z. aen, so dat ghy uwē cours comt te doen 70. mylen vande drooghte vande Revier, ghenaemt Rio grande, ende 80. mylen van Sant Anna, altoos u beste doende om aende linea Æquinoctiael te comen, uwen cours altoos boven 'tzuyden aen doende; ende soo de wint zuyden liep, so kiest liever die zyde van 't oostē als van 't westen, al zijt ghy schoon onder die Linea, ende so langhe als ghy gheenen zuydoosten wint en krijght, soo hout altoos den boech vant oosten, sonder te genaken het lādt genaemt Terra do Mallagetta tot op 50. oft 60. mylen nae, ende als ghy die hooghte ende lenghte hebt van ghepasseert te wesen de C. das Palmas, soo maeckt int laveren corte streken, te weten, onder die Linie ofte aen dees zyde, op dat u de stroomen ende wateren niet en dryven binnen die voorsz. Cabo, strijckt liever alle u seylen, als daer in te dryven: wāt en cont u anders niet salveren, noch nae Indien comen. Ick hebbe u hier boven verclaert wat dat ghy doen sult op 140. mylen onder die Linie wesende, soo loopt alsdan dwers over om voorby Brasilien te passeren: want volghende den wegh ende coursen boven verclaert, en moecht niet faelgierē, ofte sult Brasilien voorby loopen.

Wegh-wyser hoe datmen zijn cours nae Oost Indien nemen moet.

Clippen Os Salvagiens.

Drooghten Rio grande.

Waerschouwinge vande C. das Palmas.

Aen dese voorsz. custe van Mallagetta, soo loopen de wateren ende stroomen (te weten, met de nieuwe Maen) nae het z. w. toe, daerom en sult u alsdan niet begheven te nemen de cours nae Brasilien toe, onder die Linie wesende; ende soo wanneer ghy uwen cours zuyd west aen stelt, u daer op houdende, soo langhe als de wint duert, soo doet alle neerstigheyt, als gheseydt is, de Linie te passeren over den boech van Brasilien, om te comen op de hooghte vā 8. gradē, op welcke hooghte gheleghen is den hoeck ghenaemt Cabo de S. Augustijn; Ende soo ghy op dese 8. graden begeerde 'tghesicht van 't landt te hebben, soo en wiltet niet op den anderen boech wenden: maer werpt liever het ancker uyt, tot dat de wint ruymt om uwen wegh te vervolghen; oock so is te weten dat die stroomen (aen dese zyde van Brasilien C. de S. Augustijn eñ die contreyen) na die Antilhas, (dat zijn die voor-eylanden van nieu Spaengien) toeloopen, waeromme u voor best rade niet te laveren: want sulcks doende moest sonder twyfel wederom nae Portugael keeren.

De stroomen by Mallagetta loopen nae het zuydwesten mette nieuwe Maē.

Waerschouwinghe om niet te rugghe na Portugael te varen.

Van hier af sult ghy een anderen wegh nemen, nae die Eylanden van Martijn Vaaz toe, die Linie ghepasseert wesende, ende hoe ghy desen wegh rechter neemt, hoe het beter is.

Eylanden vā Martyn Vaaz.

Vande Eylanden van Martijn Vaaz af, ofte vande hooghte daer zy op ligghen nae d'Eylanden van Tristan da Cunha toe, voor de wint hebbende, sult uwen rechten cours nemen, sonder eenigh wraken ofte abatiment te rekenen: want dese Eylanden ligghen metten anderen altemael op een longitudo ofte lenghde, mette differentie die het Compas in dese contreye heeft, te weten, by d'Eylanden van Tristan da Cunha, soo wraeckt ofte noordoosteert de Naelde van het Compas ander halven streeck, ende alst een ure nae den middagh is op het Compas, soo ist op den Astrolabio eerst middagh.

Onderscheyt vant Cōpas eñ de Astrolabij vande middagh by d'Eylanden van Tristan.

Om te weten oft ghy dicht by de Eylanden zijt, soo sult ghy 't by dese teyckenen comen te weten, als ghy sommighe Voghelen siet, vijf ende vijf te samen vlieghen, so ismen daer by, eñ van daer voort aen sullen u volghen etlicke Voghelen vande Portugesen Feigions ghenaemt, zijn van witte eñ swarte vlecken beplackt, so datse hierom seer goet te kennen zijn; met dese Eylandē z. eñ n. over een zijnde, soo sult ghy inde Zee vinden dryven, eñ genaemt vande Portugesen Sargasso ghcheeten, is by naest ghelijck het Wier datmen by Wieringhen in Hollandt vint.

Teijckenen alsmen by de Eylanden vā Tristan is.

Feygiōs zijn voghelen met wit eñ swarte veren.

Van dese Eylanden vā Tristan da Cunha nae de Cabo de bona Esperança toe, wesende in dese contreye tot ontrent den achtsten Iunius, sult int water sien dryven sommighe hoopen van het kruydt Sargasso met Trombas, dat zijn ghelijck struycken van dick Riet; dese Rieden zijn cort ende tackachtigh, ende en zijn soo langh niet als diemen vindt by de Cabo de bona Esperança, sult alhier uwen wegh vervolghende allenxkens, hier van minder vinden, en laet u sulcks niet verdrieten: want comt door dien, dat hoe dattet op d'Eylanden meer stormt ende onweert, hoe het meer van dese Riet struycken ende kruyt upt smijt, dat also met het water ende wint (die van achter ende over d'Eylanden heen comt) nae de Cabo de bona Esperança toe ghedreven wert, waerom ick u advertere, so ghy dese kruyderen ende Rieden vint, te willen hondert vijftigh mylen vande Eylanden van Tristan da Cunha, voorder aen loopen: want zijn teijckenen van dat ick boven verhaelt hebbe.

Tusschē Tristan eñ C. de bona Esperāsa dryft veel van 't cruyt Sargassa.

Oorsake waerom dat de Sargassa opt water dryft.

Comende op die hooghte van 35. graden, ruym ofte schaers, nae de Cabo de bona Esperança toe, sult vande Trombas (ofte vande dicke Riet struycken) in 't water sien dryven; Als ghy dese comt te sien, so weest voorsekert vande Cabo de bona Esperança te wesen: want ghy zijt die vande Eylanden al ghepasseert ende voorby; alsmen dese Trombas vint, soo ismen maer 30. ofte 40. mylen vande Cabo de Bona Esperança; Dese Riet struycken zijn lanckachtigh, by naest van fatsoen als Basuynen: Maer so ghy quaemt op $35\frac{1}{2}$. graedt, en sult dese teijckenen niet sien, dan moghelijcken sommighe Voghelen soo groot als Ravens; hebben witte ende platachtighe becken, swart van veeren; dese vlieghen maer 20. ofte 30. mylen vande Cabo de bona Esperança, ende noch andere grauwe Voghels vande Portugesen Alcatrases ghenaemt; Dit zijn de rechte teijckenen vande Cabo de bona Esperança, tot die Cabo das Agulhas toe.

Kenteyckenē alsmen byde C. de bona Esperansa is.

Dertigh mylen vande C. de bona Esperansa vlieghen Alcatrases eñ ander voghelen.

Oock soo is te weten dat die traversie ofte dweers wegh, te weten van Brasilien af tot die Cabo de bona Esperança toe, veel corter ofte minder is alsmense inde Pascaerten stelt, niemandt en beghere te weten, d'oorsake hier van, wanter doch niet aen gheleghen en is, die Navigatie aengaende, ende al waert schoon alsoo, soo en ist niet goet datment van verde ofte van vreemde Natien verstaet: wāt souden teghens ons selven wesen; Men vint oock tusschen d'Eylanden van Tristan da Cunha, ende de Cabo de bona Esperança sommighe Zee-wolven: maer wesende in dese contreye int laeste van Iunius, mocht wel wesen dat ghyse dan niet en saecht, overmidts datse haer alsdan vertrecken door de coude, onder het landt.

De dwers wegh vā Brasilien tot de C. de bona Esperansa is veel corter als inde Caerte begrepen is.

Zee-wolven ontrent de C. de bona Esperansa, ende d'Eylanden van Tristan.

Soo het ghebuerde dat ghy u vondt tot den thienden Meye, luttel min ofte meer, in die contreye van dese Eylanden van Tristan de Cunha, soo en sult ghy boven die 35. graden niet passeren, om dieswille dat die weste winden daer alsdan dapper en gheweldigh regneren ende wayen met een groote furie ende verbolghentheyt, namelicken wesende met een nieuwe Maen, op dattet u niet en wedervare, ghelijck het gheschiede mettet Schip Bom Iesus, het welcke de Zee in swelchde door den grooten overval ende furie vande wint, ghelijck als ick Diego Afonso dat selfs aenghesien hebbe, wesende int Schip S. Clara.

Waerschouwinghe voor een westen wint boven de 35. graden.

'tSchip Bom Iesus vande Zee ingeswolghen.

Als ghy by de Cabo de bona Esperanca sommighe voghelen vint in 't water sitten, diese Antenays heeten, 'twelck zijn groote ende beplackte Voghels, soo zijt ghy by de Cabo das Agulhas; Sult oock vinden in het water dryvē sommigh vis-been ofte sas-been van dat de Goudt-smeden besighen, ende soo ghy het gesicht van 't landt hebt op de hooghte als boven verhaelt, wesende dertigh mylen vande Cabo de bona Esperança, als oock mede comende op de hooghte van 36. graden, suldy dese voghelen Antenales vinden. Soo haest als ghy de Cabo de bona Esperança ghepasseert zijt, ende het landt ghesien hebt, 'tzy vande Cabo de bona Esperança ofte van de Cabo das Agulhas, oft voorder, oft hender, soo hout terstont van landt af tot dertigh mylen t'Zeewaert in, ende soo ghy nae Moçambique meent te gaen, soo moet ghy uwen cours nemen noord oost aen, te weten nae de Baixos ofte drooghten van India toe.

Tusschen de C. de bona Esperansa eñ C. das Agulhas vintmen voghels Antenays ende Vis-been.

Drooghten vā Indïa.

Op de cours van Brasilien, nae de Cabo de bona Esperança toe, volghen u altoos veel voghels nae: maer so haest als ghy comt recht int aenghesicht vande Cabo de bona Esperança, soo verliestmense, ende oock somtijts de swarte Ravens, daer boven aff vermaent is, op datmen te seker der mach weten de Cabo binnewaerts te wesen, te weten aende oost zyde van Indien.

Veel Vogels opte cours vā Brasilien nae C. de bona Esperansa.

De Zee-baren die u volghen van de Cabo af van upt den oosten nae 't westen, sultse verliesen soo haest als ghy zijt by de Cabo das Agulhas binnewaerts, tot dat ghy andere van upten zuydt westen crijght, welcke is ghelijck als de Custe streckt, te weten vande Cabo binnewaerts; oock mede soo zijn hier by dese Cabo de Naelde vanden Compassen fix ende effen, soo dat wanneert middagh opt Astrolabio is, soo ist van ghelijcken op de Sonne-wyser of het Compas comende beyde te gaer over een, 'twelck een goet teycken is te wesen noorden en zuyden met die Cabo das Agulhas, ofte tusschen beyde (te weten, tusschen de Cabo de bona Esperança, ende die Cabo das Agulhas,) dit is een goet teycken, soo wel van Portugael nae Indien, als oock van Indien nae Portugael, ende comende van hier nae Indien, soo noordt-oosteeren ofte wraecken de Naelden van de Cōpassen weder.

Waer datmē de Zee-barens upten oosten nae 't westen verliest.

By de C. de Agulhas acorderen het Compas eñ d'Astrolabie.

Goede teijckenen voor de Schippers.

Dertigh mylen vā de Cabo das Agulhas nae Moçambique toe, soo looptmen de Custe oost ende west, ende sult voor u sien, (wesende voor by de Cabo das Agulhas, ses ofte seven mylen t'Zeewaert van het landt ghenaemt Aguada de Sanbras) niet te nemen den wech naer de Cabo toe: maer nae het zuydt westen, ende zuydt west ten westen, wantet alsoo noodigh is om dese wech te salveren, door oorsake vande stroomen eñ wateren die nae die Bayen ende Inwijcken te landwaerts in loopen.

Waerschouwinghe by de Cabo das Agulhas nae Mossambique.

> Waerschouwinghen alsmen te veer vande Cabo afgheseylt is.

Soo het ghebuerden dat ghy de Cabo wijt aff passeerden/ so dat ghy geen van dees teyckenen en quaemt te sien / soo sult ghy de hooghte nemen/ ende besiē nae't Sonne-wyser:maer moet seker wesen/eñ met eenen rechten draet / ende soo ghy waert 150.mylen de Cabo binnewaerts wesende middagh op de Astrolabio / soo en comt de schaduwe van't Sonne-wyser noch niet op den middagh / eñ scheelt een streeck / ende wanneer't middagh is op't Sonne-wyser/ so sal de Son op de Astrolabio een halve graedt ghedaelt en afghegaen wesen/so ghy dit vint / soo weest voorsekert te wesen 150. mylen vāde Cabo de bona Esperança, ofte Das Agulhas binnewaerts/ ende oversietet wel: want sultet alsoo bevinden; ende soo ghy u cours neemt om binnen San Lourenço door te seylen/ sult sommighe cleyne witte vogels by hoopen te samen vinden; Dese vlieghen ontrent 20.mylen van't landt naer de droochten van Judia toe/ ende comende op 20.graden/ sult voor sekere teyckenen vinden de voghelen Garagiaus eñ Alcatrases, welcke zijn gelijck als Meeuwen/ alsdan gaet ghy eenen goedē cours aen/ ende soo ghy niet met allen van dese teyckenen en siet/soo siet wel voor u : want soo zijt ghy by het Eylandt van San Laurenço, ofte op de bancken vande Custe van Soffala, ende veel voghelen siende/ soo en zijt ghy maer 10.mylen vande drochten van Judia / so loopt van daer n.o.ende n.o.ten n.aen/ nemende op dese manier uwen wegh tot op $19\frac{1}{4}$.graden / ende daer nae soo loopt noord oost aen tot op 18. graden; Van dese 18.graedē sult n.ende n.ten o.aen loopen / tot dat ghy zijt op de hooghte van $16\frac{3}{4}$.graden / wesende in dese hooghte/ ende siende veel vande voghelen Alcatrases, te weten 6.7.8. ende 10.te samen vlieghen/ so zijt ghy maer 10. ofte 15. mylen van't Eylandt van Ioan de Nova, daerom doet alle neerstighhcyt by daegh en by nacht daer van daen te comen/namelijcken soo't met een nieu Maen waer/ende loopt n.w.aen / so sult ghy comen by d'Eylanden ghenaemt dos Angoxes, ende hoe dat ghy van daer meer noorden aen loopt / hoe dat ghy beter cours sult doen nae Moçambique toe / voor u siende by dit landt niet te passeren onder de 25.vadem nae't landt toe: want zijn altemael drooghten/ alwaer Don Ioan pereira op liep / ende heeft rondom 13.vadem diepte.

> Middel om te weten hoe verre datmen vande C. das Agulhas is.
>
> Teeckenen alsmen by S.Lorenco is.
>
> De bancken vande Custen van Soffala liggen 10.mylen vande drooghten van Judia.
>
> Coursen vāde droochten tot het Eylandt van Joan de Noba.
>
> D'Eylanden dos Angoxas.
>
> Waerschouwinghe om aen't landt vā Mossambique niet te loopen.

Dat 3.Capittel.

De Navigatie vande Cabo das Correntes nae de droeghten, ghenaemt Os baixos da Iudia, ende van daer nae Moçambique.

So het gheschiede dat ghy quaemt te sien de Cabo das Correntes, ses oft seven mylen daer van af wesende/ willende nae Moçambique seylen/ soo loopt oost noordt-oost aen / hebbende scherpe windt / ende comende op twee-en-twintigh graden (op welcke hooghte ligghen de drooghten van Judia) sult veel vande Voghelen Garagiaus by hoopen sien vlieghen / ende soo ghy de wint wat ruymer hebt/ soo loopt noordt oost / ende noordt oost te oosten aē tot op de voorseyde hooghten. Om nu te weten oft ghy dicht by de drooghten zijt / soo sult ghy veel vande Voghelen Garagiaus ende Alcatrases by hoopen teffens sien vlieghen / ende soo ghy veel Alcatrasen siet/so zijt ghy by de drooghten: maer siende de Garagiaus alleen sonder de Alcatrasen, soo zijt ghy noch 25. mylen daer van; Van hier af sult ghy noordt oost ende noordt oost ten noorden aen loopen / tot op $19\frac{1}{4}$.graden/ende daer nae soo loopt noordt oost aen tot op 18. graden/ ende van daer noorden ende noorden ten oosten tot op $16\frac{3}{4}$. graden; Wesende op dese hooghte / sult ghy vande voghelen Alcatrases sien / soo weest versekert dicht by't Eylandt van Ioan de Noua te wesen; ende soo ghy d'Alcatrasen siet / tes ende seven by een / soo en zijt ghy maer thien ofte vijfthien mylen van't selve / om datse aldaer haer aes comen halen / daeromme doet alle neerstigheydt om u uyt dese hooghte van't Eylandt te crijghen / welck leyt op $16\frac{1}{2}$. graden; Ende om versekerder te gaen / soo loopt noordt-west aen / waermede ghy sult comen by d'Eylanden van Angoxas, die dicht aen de Custe naer Moçambique toe ligghen / ende hoe dat ghy noordelicker aen gaet / hoe dat ghy naerder Moçambique sult ghenaken; sult voor u sien int aenloopen van de Eylanden Angoxas naer Moçambique toe/ dat ghy niet en passeert onder die 25. vademen over de Coralen / daer hem Don Ioan Pereira op verloor / ende heeft daer rondtom derthien vademen diepte. Dese Eylanden van Angoxas ghepasseert wesende nae het noord oosten / soo loopt noordt oost ten oosten aen / twelck eenen goeden cours is / u altoos wachtende onder de 25. vademen niet te passeren/ als gheseyt is.

> De drooghten van Judia ligghen opte 22.graedt.
>
> Teyckenen alsmen dicht by de drooghten is.
>
> Teyckenen alsmē 25. mylen vande drooghten is.
>
> Het Eylandt Ioan de Noua leyt op 16.en half graedt.
>
> D'Eylanden van Angoxas
>
> Waerschouwinge vande Coralen.

Dese boven gheseyde coursen vande Cabo das Correntes voorder aen/sult doen / soo ghy u vont byde voorseyde Cabo / ende hebbende de zuydt ooste winden / soo sult ghy loopen langhs het Eylandt gheleghen op de bancken van Soffala, om te haestigher tot Moçambique te comen / ende mette ooste winden op de hooghte ende teyckenen/ als boven verhaelt is ; Sult oock schouwen de drooghten van Iudia, ende de bancken van het Eylandt San Lourenço, die naerder de drooghten van Iudia toe ligghen; tusschen beyde dese drooghten heeftmen 95.vadem diepten.

> Een Eylandt op de banckē van Sofala.
>
> Waerschouwinghe voor de drooghten van Judia eñ banckē by S.Lorenco.

Soo ghy begheert te loopen op de Ree van Moçambique, soo moet ghy passeren int innecomen de twee Eylandekens van San Iorgie ende San Iago, ende sultse laten aende zyde vant zuyd-westen / wat van Sant Iorgie afloopende op ses ende seven vademen diepte / loopende alsoo voorts naer binnen toe (altoos goet opsicht hebbende vande bancken daer ghy het water op siet breecken/tot dicht voor het Eylandt ende fortresse van Moçambique.,&c.

> S.Jorgie eñ S.Jago twee Eylanden by Mossambique.

Dat 4.Capittel.

De Navigatie van Moçambique naer Indien toe.

Scheydende van Moçambique aff naer Indien toe / soo loopt noordt oost aen / waer mede sult ghy het Eylandt A Ilha do Comoro comen te sien /'twelcke leyt van Moçambique 94. mylen op elf en half graden / te weten het uyterste eynde nae het noorden; is een seer hoogh landt; Vijfthien mylen daer van sult ghy sommighe vande voghelen Rabos de Iuncos sien (dat is gheseyt Biesen steerten) want hebben een enckele langhe uytgaende steert ghelijck een Biese/ ende sult des nachts de Voghels Garagiaus hooren singhen ofte gherucht maken.

> 't Eylandt Ylha do Comor op 11.en half graed 94. mylen van Mossambique.
>
> Vogelen Rabos de Juncos.
>
> Voghel Garagiaus.

Vervolgende uwen wegh van dit Eyland af naer Indien/ soo is te weten (soo haest als ghy ondeckt den uytersten hoeck na het noorden van het Eylandt San Laurenço,) dat de wateren ende stroomen noorden ende noordwestwaert aen loopen / naer de C.de Guardafu, ende de mont vande Estrecho de Mecca ofte 't Roode meer toe; Sult geadverteer wesen/dat soo't gheschiede / ghy met halve wint ende ruyme schotē/ ofte voor de wint seylden/ soo en moecht ghy daerom den wegh niet rekenen naer de cours die ghy aen gaet / neemt altoos een streeck voor abatement ofte afslach / ende wesende by de wint twee streken/ om oorsake dat de wateren ende stroomen u altoos dryven nae't noord-westen / ende siet wel voor u / dat wanneer ghy veel hooghten vint / is daerom dat u de wateren op dryven als voorseyt is ; Ende om versekerder te wesen de Custe van Indien te moghen krygen/ so moet ghy u wachten vande Naelden vande Compassen/ die een streeck eñ meer noordoosteeren / soo ghy de cours rekent nae den roem ofte streeck die't Schip aengaet / soo verliest ghy alle 'tgheen dat de Naelde van't Compas wraeckt ofte noordoosteert / ende 'tghene u de wateren nae't noord westen dryven/waer mede die te cort ende in faulte blijft vande Custe van Indien te moghen krygen; De stroomen ofte het trecken vande wateren na't Roode meer toe / is van 4. tot 7.graden; Hebt altoos goet opsicht op u voordeel te wesen / en niet te cort te komen. In dese contreye ende wech sult altoos sien veel vande vogelen Rabos de Iuncos, ofte Biesen steerten / ende als ghy ghenaeckt de Custe ende drooghten de Pandua,en sult van daer voortaen gheen meer sien / dan alleenlicken in de Zee sien dryven (50.mylen ende meer van landt) veel Slanghen ghelijck als Ael/ ende grooter.

> Cabo de Guardafu.
>
> Onderrichtinghe om de Custen van Indien te kryghen.
>
> De Droochte van Pangua.

Oock is te weten dat de stroomen vant water aende Cabo de bona Esperança tot desen voorseyden tijdt toe altoos loopen vande Cabo Delgado af naer de Cabo de bona Esperança toe zuyd westwaert aen / niet tēghenstaende datter sommighe diverse stroomen onder loopen / te weten / langhs d'Eylanden As Ilhas primeiras , loopense naet westen/op de bancken vande Cabo das Correntes tot de Revier ghenaemt Aguada de Boapaz , loopen de stroomen van ghelijcken nae het westen / treckende nae de Inwijcken toe die by de Cabo das Agulhas ligghen ; by de Aguada de san Bras , loopen de stroomen nae het landt toe / ende op dese Custe sult ghy bevinden dat hoe het stercker waeyt uyt den westen / hoe dat de wateren ofte stroomen meerder tegens den windt aendringhen.

> Hoe dat de stroomē byde Cabo de bona Esperance loopen.
>
> Aguada de Boapaz.
>
> Hoe de stroomen by de Aguada de San Bras loopen.

Dat 5. Capittel.

Deroute ofte de Navigatie ende Coursen van Lisboenen naer Oost Indien, gheappoincteert door des Coninghs Stuerman, Vincente Rodriges de Lagos, Portugees.

So haest alsmen scheypt uyt de Revier van Lisboenen / om te loopen nae het Eylandt ghenaemt Porto Santo, moet men zuydtwest aen loopen / eñ varende uyt Lisboenen / salmen de Son mercken met het Compas om dat te proberen / te weten int op ende ondergaen van de Son / ende het midden van daerse op ende onder gaet/ dat is noorden ende zuyden/ ende alle het ghene dat ghy bevindt de Naelde van het Compas te noordoosteeren/dat selfde sult ghy zuydwaerts aē loopen:want Porto santo leyt noord oost ende zuyd west met de Revier van Lisboenen / waer met het vol ende ghelijck over een comt.

> Porto Santo leyt n. o. ende z. w. met de revier van Lisboenen.

Wanneer dat ghy comt te siē Porto Santo, ofte het Eylandt Madera, varende nae het Eylandt La Palma , so sult ghy alle het ghene dat de Naelde vā het Compas noordoosteert hem toe gheven / ende wat meer : want leyt meer nae het oosten alst inde Pas-caerten gestelt is ; ende van daer nae het Eylandt Do Ferro, welck Eylandt van ghelijcken een weynigh meer sult vinden na het westen/dan het inde Pascaerte leyt/daerom en wiltet niet versuymen met onachtsaemheyt: want al ist dat ghy van het Eylandt La Palma 10. mylen af uwen cours neemt / ghelijck alst inde Pascaerte leyt/sulter recht op aen loopen.

> Hoemen nae het Eylandt Madera/ la Palma / ende do Ferro loopen sal.

Wanneer ghy het Eylandt La Palma ghepasseert zijt/soo ist goet zuyden aen te loopen vande Eylanden van Cabo Verde dertigh mylen af / altoos toegheevende alle het ghene dat de Naelde vā het Cōpas noordoosteert/ ofte inde twee etmalen sult loopen / te weten/ het eene etmael zuyden / ende het ander zuyden ten oosten aen / toegevende de cours nae het zuyen / ofte om beter te verstaen alle het ghene dat de naelde van het Compas wraeckt/ het welcke mach wesen een halve streeck/ eer min dan meer.

> d'Eylanden van Cabo Verde.

Comende vanden 22. tot op 18. graedt/ sult ghy groen water sien / het welcke is van den hoeck ghenaemt Cabo Branco , eñ vanden inwijck daer de fortressen van Arguijn leyt / soo ghy dit groen water meer dan twee etmalen siet/ so ist een teycken van dicht by de Custe te wesen : maer weynigh groen water siende/te weten minder dan de twee etmalen/ so zijt ghy naerder aende Eylanden.

> Groen water byde Cabo Branco. Teycken alsmen dicht by de Cabo Branco is.

Comende op thien graden / soo langhe als ghy zijt by de Custe van Guinea , soo en sult ghy de Naelde van het Compas gheen abatiment ofte afslach gheven / door oorsake dat het water nae het landt toe treckt / waer mede blijft het noordoosteeren vande Naelde van het Compas / (het welcke mach wesen een derdendeel van een streeck) in vergheleyckinghe van het trecken van het water/eñ ooc so gaet het Schip zuyd oost aē / eñ het water eñ stroomen comē altoos uyt den zuyē/ waer mede naet land toe gedrevē wert.

> De Cust van Guinea.

Loopende vande 5.tot op 3. graden/ so ist goet hem vande Custe af te houden van de tseventich tot hondert mylen toe / ende niet meer : want meer wesende / en soude niet goet zijn voor u reyse / om reden/ te weten/

> Waerschouwinge vande 5.tot 3. graden,

soo wanneer ghy zijt 100. ofte meer mylen vande Custe af/ soo hebt ghy weynigh zuydweste winden om nae't landt toe te comen: maer krijght eer alle die Donderen eñ Blixemen vanden oosten tot den zuyden en z.o. die u verhinderen het landt te ghenaken.

Hoe datmen hem hoeden sal opte twee en half graed.

Eñ om dat u dese Donderen over comen van alle canten/ soo ist goet te loopen ende hem te houden/moghelijcken wesende/ vande 70. tot op de 80. mylen/ te weten/ tot op twee en half graden/ al waer ghy de zuyd-ooste winden sult kryghen/ wesende vanden 20. April tot den vijfsten Meye: want later zijnde/ sullen u de zuyd ooste winden aen comen op meer graden ofte hooghte/ als op 3. ende 3½. graden/ wesende tot den 10. Meye: maer zijnde noch tot het eynde van Aprilis/ soo macht wel comen dat ghy dan die z. o. winden niet en sult krygen/ dan op een graedt aendē Æquinoctiael.

Teijckenen vande custe van Guinea.

Die teyckenen diemen heeft aen dese Custe van Guinea, zijn sommighe vande Voghelen Garagiaus, ende soo die Donderen curseren van uyt den oosten wesende van de 60. tot op de 70. mylen van't landt/ sult sommighe Swaeluen en Duijckers sien.

Soo wanneer dat ghy crijght de zuydooste winden/ ende u maeckte op den boech naer Brasilien/ al ist dattet u die eerste daghen vande Navigatie soo wel niet en diminueert in de hooghte/ soo en laet u dat niet eens verdrieten: want al wat ghy bevindt van weynigh te diminueren/ en is altemael gheen water ofte stroomen die u verhinderen/ ghelijcker veel ende den meesten hoop meenen: want dese gradē dicht by den Æquinoctiael, zijn grooter als d'ander van meer hooghten/ ghelijck alsmen sal bevinden/ naer Indien varende/ ofte van daer komende met een voor windt/ aende Linie comende/ soo diminueertmen ooc weynigh/ waer mede men mach bevestighen/ dat alle de weynighe diminutie ofte voortganck altemael gheen wateren ofte stroomen zijn die nae die Antilhas ofte voor-Eylanden van Spaensch Indien toe loopen.

De graden by den Equinoctiael/ zijn grooter als andere

Antilhas zijn voor Eylandē van Indien.

Comende aende Linea tot op een graedt ofte voorder/ soo en wilt op gheenderley wyse weder nae Guinea keeren: want soude u selven inden wegh wesen/ ende onnuttelijck uwen tijt verslyten: want sommighe Schepen ghebuert is/ die in mijn compaengie uyt Lisbonen scheyden/ datse haer van de Linea af op den boech naer Guinea toe wenden/ 'twelck ick niet en begheerden te doen: maer liep in't contrarie over den boech naer Brasilien toe/ waer door d'ander Schepen een gheel Maent nae my in Indien quamen.

Waerschouwinghe alsmē op den eersten graet is.

Op desen boech naer Brasilien sult uwen coers aen setten/ naer dat u de wint plaets gheeft/ ende hebt goede acht op het Compas: want soo haest als ghy de Linea ghepasseert zijt/ soo noordt-oostert de Naelde van het Compas een halve streec ende meer/ ende comende van de acht tot die achthien graden/ hoe dat u dan de Naelde van't Compas meer noordoosteert/ hoe dat ghy verder vande Custe van Brasielien af zijt/ in voeghen dat wesende/ oost ende west met de Cabo de sant Augustijn, ende dat die Naelde van't Compas twee derdendeelen van een streeck noordt-oosterden/ soo zijt ghy daer hondert vijftich mylen van/ t'Zeewaert in; Dit is te verstaen/ dat soo wanneer 'tselve Compas in Portugael ghemaeckt is/ aldaer een halve streeck noord-oosterende/ soo zy goet ende oprecht zijn; Het selfde sult oock doen aende Custe van Brasiliē/ wesende oost ende west met die Abrolhos op 170. ofte 200. mylen naer/ soo sal de naelde van het Compas noordt-oosteren een geheele streeck ofte wat meer/ overmidts dat de Meridiaen (van het Compas dat eenen halven streeck noordt-oostert in Portugael) maeckt die Meridiaen hondert ende soo veel mylen binnen in't landt van Brasilien/ het welcke alsoo van gelijcken respondeert met die Zee; Op desen voorseyden cours sietmen sommighe Voghelen van diemen heet Rabos Forcados, dat is ghesept/ hanghende steerten/ eñ by alle d'Eylanden van Martijn Vaas, witte Garagiaus ofte Meeuwen.

Acht op't Cōpas te nemen alsmen de Linea gepasseert is.

Rabos Forcados/ op de cours van Brasilien.

Soo wanneer dat ghy comt op die voorseyde hooghte/ krygende ruymen wint/ in voeghen dat ghy oost zuydt-oost moecht aenseylen/ wraeckviende het Compas een streeck ofte anderhalf/ het welcke soo veel wraecken sal/ comende op dertigh graden/ ende al ist schoon dat het Compas anderhalf streeck wraeckt/ en sult daerom op uwen cours gheen abatiment ofte afslach rekenen/ meer dan een halve streeck: want desen wech een geheele streeck corter is dan zy in de Pascaerte ghestelt wort.

Hoe datmen het Compas rekenen sal comende op den 30. graet.

Doet altoos alle neerstigheyt/ dat ghy niet hoogher en loopt als op twee en dertigh tot 33. graden/ te weten tot die Eylanden van Tristan da Cunha toe: want sult beter cours hebben ende sekerder gaen van groot onweder ende tormenten minder te hebben: want meestendeel vanden tijt heeftmen aldaer de winden van uyt den Noorden ende Noord-oosten/ die u dan beter te slach comen/ doe u dese vermaninghe/ om dat ick het altemael seer wel gheexperimenteert hebbe.

Niet hoogher loopen als op 32. tot 33. graden.

Comende by de voorschreven Eylanden van Tristan da Cunha, soo sult ghy comen te sien sommighe hoopen van't cruijt Sargasso in het water drijven/ met Trombas, dat zijn vande dicke struijck rieden/ als ghy dit compt te sien/ soo zijt ghy aen gheen zyde vande Eylanden; Sult oock alhier sien vande groote Zee-ravens/ ende sommighe cleyne met witte becken/ welcke dicht by de Eylanden vlieghen/ soo wanneer ghy met d'Eylanden Zuyden ende Noorden over een zijt/ soo beghintet Noord-oosteren van't Compas te minderen/ ende en wraeckt niet meer als een streeck/ ende het vierendeel van een ander: want 70. ofte 80. mylen van dese Eylanden af/ soo ismen in't midden often ten half weghen vande Meridiaen/ van tusschen Brasilien ende die C. das Agulhas.

Teykenē alsmē by de Eylanden van Tristan is.

Alsmen by de Eylanden vā Tristan is/ so ismen ten halven ofte in't midden vanden Meridiaen/ etc.

Ooc mede so is te verstaē datmen (op dese hooghte van 35. graden luttel min ofte meer) 330. mylen voor elcke streeck van't Compas van't Noordt-oosten heeft; als ghy de voorschreven teijckenen comt te sien als geseijt is/ so sult ghy loopen tot op 35½. graden/ 'twelcke een goede hooghte is/ doende uwen cours oost ende oost ten noordē aen/ tot op 100. mylen naer de Cabo de bona Esperança, alsdan soo en sal het Compas niet meer als een ⅓ van een streeck wraecken/ desghelijcks so sal v het water oock naer't noort west/ ofte noordē toe trecken.

Op den 35. graedt heeftmen 330. mylen voor elcke streeck van't Compas/ etc.

Soo

Teijckenen alsmē vervallen is opte 35. graden.

Soo ghy quaemt te vervallen door eenige onachtsaemheyt/ ofte daer toe vande winden ghedwonghen wesende op de 35. graden/ soo sult ghy 30. 40. mylen vande Cabo de bona Esperança af/ vande dicke rietstruijcken ende oock Zee-wolven vindē/ 'twelcke ghy niet en sult sien/ wesende op de 36. graden 'tzy ruijm ofte schaers.

Comende op 40. mylen naer de Cabo de bona Esperança, 'tzy op de 36. ofte 35. graden/ so sult ghy comen te sien vergaderinge ofte ravelinghe van water/ te weten wesende by daegh: want des nachts en mochtet niet sien/ om dies wille dat alsmender in is/ soo en kanment niet vermercken; men vinter veel voghelen in sitten/ van de Portugesen Gavoitoijns ghenaemt/ ende van hier af naer de Cabo toe/ soo heeftmen sommighe vande Zee-ravens mette witte beckē/ 'twelcke een seer goet teijcken is: want mach wel komen dat ghy gront vint/ sonder de voghelen Alcatrasen te sien.

Zee-ravens met witte becken.

So wanneer ghy komt noorden eñ zuyden met de Cabo de bona Esperança, vande 35. tot op de 36. gradē/ so sult ghy modder gront vinden tot de Cabo das Agulhas toe/ ende als v dese modder ofte slijck gront voleynt/ sult eē geelachtige gront vinden/ ende wat meer binnewaerts aen/ te weten byde Cabo das Vaquas, 'twelcke is naer D'aguade de san bras toe/ heeftmen schulpen ende steen gront.

Wat gront datter by zuyden en noordē vande Cabo de bona Esperanca/ eñ byde Cabo das vaguas is.

Die Compassen (als ghesept is) die fix eñ gelijck aende Cabo das Agulhas zijn/ moeten in Lisbonen ghemerckt ofte aengestreken wesen/ datse aldaer een halve streec noortoosterē/ ende moetense seer wel weten te mercken/ niet tegenstaende dat sommige Stuerluyden meenen niet noodigh te wesen/ om te weten wat dz het Compas noortoost ofte noortwestert/ ghevende voor reden dat onse Voor-ouders 'tCompas niet en verstonden/ ende also de custen afgheteyckent hebbē/ waer op antwoorde datmen sulcx in sommige Navigatien wel mach excuseren: maer op't meestendeel vande vaerdē eñ Navigatien ist seer noodigh/ te weten van't noortoost ende noortwesten/ gelijck als daer is te varen van de Cabo de bona Esperança naer Moçambique toe/ soo wel inde coursen als om te mogen loopen te midde weghen tusschen 't Eylandt san Lourenco ende Soffala, moet hebben een streeck van't noortwesten/ te weten: om te seylen door't midden van't Cannael/ eñ dit is noodigh alle Stuerluyden (die naer Indien varen) te weten: Aengesien datser dicwils vinden als nu aen't Eylant/ alsdan op de bancken van Soffala, en dat door oorsaecke vande wateren ofte stroomen.

De Compassen die fix by de Cabo das Agulhas zijn/ moeten tot Lissebon aengestreeckē zijn

Nootwēdigh weten voor de Stuerluyden.

Als ghy uwen cours neempt vande Cabo das Agulhas naer Moçābique toe/ so ist goet te seylen 100. mylen oost aen/ om de custe te schouwē/ door oorsaecke vande wateren ende stroomē/ die naer't zuytwesten toe loopē/ ende komende noorden en zuydē met die Bahya de lagoa ghenheeten/ soo sal de naelde van't Compas ¼ van eē streeck en niet minder noortwesteren/ van hier af voortaen/ so en wilt de custe onder de 60. mylen naer niet ghenaken/ uwen cours doende als ghesept is om v daer van af te houdē; van hier af sullen v de Ravens mette witte becken volghen/ tot dat de Cabo das Correntes noortwest van v blijft/ eñ so wanneer v dese Cabo blyvende is op de voorseyde streecke/ soo sullen v die voornoemde Ravens verlaten: wantmen die niet en vint dan vande Cabo das Correntes af/ naer de Cabo de bona Esperança toe/ zijnde noordē en zuydē met die voorschreven hoeck/ soo sal het Compas ¾ van eē streec eer meer dan min noortwesterē/ ende int midden van't Cannael een gheheele streeck.

Bahya de Lagoa.

Teijckenen alsmen byde Cabo das Correntes is.

Comende byde droogtē Os baixos da Iudia, wesende westwaert daer vā af sonder die te sien/ soo sult ghy veel vande voghelen Alcatrasen sien/ te weten daer 10. ofte 15. mylen daer af zijnde: maer daer 20. mylē van af wesende aende selfde zyde/ soo sulter oock etlijcke sien/ eñ het Compas en sal gheen streeck wraken: maer so ghy waert aende zyde van't Eylant san Lourenco, 10. 12. tot 15. mylē toe/ so moghtet wel comē dat ghyse niet en saeght.

Teijckenen alsmen 10. eñ 20. mylen vā de drooghten van Indiē is.

Soo wanneer ghy inde hooghte van dese drooghten (welcke liggen op 22. gradē ruijm) de voghelen Alcatrases siet/ soo en wiltet Eylant van san Lourenco niet voorby passeren: want aende zyde naer't Eylandt toe en sultse niet sien/ dan seer dicht by; eñ vande zyde van Soffala salmense sien tot op 20. mylē/ dit is te verstaen op den tijt vande Monson, dat is den tijt dat de Schepen van Portugael (die in de Meert uyt Portugael scheyden) daer voorby komen: want die inde Monson ofte tijt vande Winter komen/ mach wel wesen dat zyse dan niet en vinden/ om dattet my ghebuert is/ dat komende inde Monson vande Winter/ in geselschap vanden Grave Don Luis de Tayde, loopēde 20. mylen ofte meer vā dese drooghtē af aende zyde van Soffala, en saghen niet een Voghel/ evenwel hadden des daeghs te voorē 10. of 12. vande voghelen Alcatrasen gesien; soo haest als ghy de voorschreven teijckenen comt te sien/ so en wilt noch niet noordē noch noorden ten oosten aenloopen/ tot dat ghy zijt op 16¾. graden/ op welcke hooghten zijn ghelegē d'Eylanden As Ylhas primeiras, en wat meer naer't westen: wāt treckende uwē cours upten noortoosten/ soo loopen de stroomen so seer/ dat ghy terstont op de banckē van Soffala sout komen.

De drooghten van Indien ligghen op 22 graden ruym.

De Eylanden as Ylhas primeiras liggen op 16 drie vierendeel gradē.

Soo't ghebuerden dat ghy quaemt te sien d'Eylandē As Ylhas Primeiras, so en betrout v niet op de Coursen en Derouten van dien: want al ist datmense daer in oost noordtoost voorby heen loopt/ is nochtās valsch/ om dat het eerste met het laeste ghelegen is by na oost en west metten anderē; van daer tot een santdrooghte/ ghenaemt A Coroa de Sanguase, (dat is die Croon van Sangase,) so looptmen by d'Eylanden van Angoxas heen/ oost noort oost ende west zuijt west; van dese Croon van Sangase tot Moçambique toe/ looptmē lancx de custe noordtoost ende zuijdtwest heen.

Vermaninge eñ waerschouwinghe alsmē de Ylhas primeras siet.

De santdrooghte a Coroa de Sanguase.

Van hier af naer Moçambique heeftmen sommighe reen ofte Ancker plaetsen/ van 18. tot 25. vadem diepte: maer mijn goetdunckē waer soment excuserē kan/ beter te wesen niet te anckeren/ om datter langhs dese custe heen veel klippen ende steenen liggen/ diemen dickwils niet en siet/ soo daer 'twater niet op en breeckt.

Reen van 18. tot 25. vadem van Sanguase tot Mossambique.

Die teijckenen diemen heeft 14. mylen/ aleer men tot Moçambique kompt/ is een groot dick landt/ ende anderhalf mijl vande custe af leydt een bancke daermen op 15. vadem over loopt; Dit voorschreven landt wert geheeten Moginquale, heeft langhs de Zee-kant sommighe boomen ghelijck Pijn-appelen boomē staen; van daer tot Maçambique zijn 12. mylen/ ende tot Mocango 5. mylē/ hebbende daer altemael langes heen de voorschrevē boomē/

Kenteijcken vā Mossambique.

ende

ende by wylen soo brant ofte breecktet water/ een mijl van't lant af.

Hoemen in Mossambique loopē sal.

Om nu in Moçambique te loopen/ soo salmen zynen cours doen van te midde weghen tusschē het Eylant sant Iorgie, en die drooghten van Cabaceira, sulter 7. 8. en somtijts 9. vaem diepten vinden/ te wetē met hoogh water/ ende wesende soo verde als 't Eylandt/ soo dattet schijnt dat hem 't Eylandt sant Iorgie duer d'Eylanden van sant Iago en Darvores steeckt/ soo zijt ghy dan mettet Eylant gelijck over een/ ende loopende van hier naer binnen toe/ sult uwen cours recht op de strant vā sant Antonio van't Eylant Moçambique aensetten/ tot dat ghy op goede dieptē comt/ 'twelcke sal wesen in een Canael/ streckende noorden en zuyden; comende met de voorschrevē cours op 12. vadem diepten/ soo wentet terstondt noorden aen/ u altoos wachtende vande punt van Nossa senhora do Baluarte, ('twelcke is een Kercxken dat op een hoeck van't Eylant op't water buyten de fortresse van Moçambique staet) ende oock vande drooghten van Cabaceira, 'twelcke is van d'ander zyde tegens over Moçambique; Dese Bay vā Moçambique is ghelegen op 15. graden schaers; In dese haven van Moçambique so noordtwesteert het Compas schaers een streeck/ en van hier af naer't Eylant A Ylha de Comoro salmen noordtoost aen loopen/ welcke Eylant gelegen is op 11 $\frac{2}{3}$. graden/ te wetē 'teijnde van't zuytwesten; de cours van dit Eylant af naer de linie toe/ is noortoost en noortoost ten oosten.

De drooghten vā Cabaceira.

Wat Nossa Senhora do Baluarte is.

De Bay van Mossambique op 15. graden schaers.

Ylha de Comoro op 11. twee derdendeel graden.

Van hier voortaen tot die linie toe/ salmen sommighe nachten wit ofte blinckent water sien op 3. ende 4. graden/ ende sult hebben de wint van upten zuytooste/ en van daer voortaen sult beginnen te krygen de zuytweste en zuyde winden/ overmidts datmen begint te komen inde Winter van Indien.

Opte 3. en 4. graden blinckendt water.

Vande linea Æquinoctiael af tot op de hoochte van Goa, te wetē op 15 $\frac{1}{3}$. gradē/ salmē altoos oost noortoost aen loopē/ en het Compas sal op dese wech noordwesterē ander half streeck/ ende alle het gheene dattet noordtwesteert sult hem toegheven naer't noordtoosten tot op de voorschreven hooghte van Goa.

Goa leijt op 15. een derden deel gradē vā de Equinoctiael.

Die teijckenen diemen op dese wegh vindt zijn dese/ men heeft altemet op 10. graden des nachts wit ende blinckent water/ en van dese 10. graden voortaen tot die custe van Indien toe/ sietmen somtijts veel ghevogelt die van't lant ende custe versteken zijn (te weten vande custe vā Arabien) als Quartels en ander dierghelijcke Velt-vincxkens; ende 180. en 200. mylen van de custe van Indien af/ soo begint het Compas te minderen int noordtwesteren: want inde haven van Goa en noortwesteertet niet meer dan een streeck/ ende $\frac{1}{3}$ van eē ander eer min als meer.

Teijckenen op de wegh nae Goa.

Dat 6. Capittel.

Om met dese Schepen te seylen van Goa naer Cochijn toe.

VAn Goa naer Batecola toe sult ghy seylē van twee tot drie mylē van lant af/ vande 20. tot op 25. vaem diepten: wantet alhier dieper is als naer Cochijn toe/ men heeft omtrent eē half mijl vā't Eylandeken Batecola af 26. vaem dieptē/ vā daer af ist goet zuijdoost en zuijdoost tē zuydē aē te loopē/ naer de fortresse van Barcelor toe.

't Eylandeken Batecola.

Om te weten oftmen by Barcelor of in de hooghte van dien is/ so is te weten datter hoomen hooghe bergen/ beginnende van Batecola af tot Barcelor toe/ ende recht boven Barcelor heeftet eenen ronden huevel ligghen/ in gelijckenisse van eenen donckeren mist ofte wolcke/ welcke staet aen't eijnde van die hooghe berghen/ te weten aende zuytzyde van Batecola, tot dese haven zijn 4. ofte 5. mylen/ en een half mijl van't lant af ist altemael steen.

Kenteyckenen ofmen by Barcelor is.

Sult ghy Barcelor anckeren op 10. vaem diepten/ te weten ander half mijl van't landt af/ en begerende te seylen naer Cochijn toe/ so moet ghy uwen cours zuydt zuydtwest en wat meer zeewaert in/ aē loopē/ u daer in reguleren de naer die wint sulcx toelaet: wāt men heeft aldaer ander Eylandekens ende klippen ligghē/ daermē op 14. vaem (als boven geroert is) dicht voorby loopt; 'tis een goeden cours te loopen op 16. vaem; van dese Eylandekens tot 3. ofte 4. mylen voortaen/ zijnt altemael Eylandekens ende klippen/ die voorby wesende/ sult die fortresse van Mangalor beschrydelijcken komen te sien/ loopende bynde 2. mylen van lant op 15. vaem diepten; Vā daer af voortaen looptmē op die selfde manier tot de fortresse van Cananor toe; Van Cananor tot die Eylandekens as Ylhas Cagadas zijn 7. mylen/ doet alhier uwen cours wel naer't zuydt zuytoosten op 18. vaem; Vāde Eylandekens Cagadas tot Chale zijn 7. mylen/ en de cours is zuyt zuytoost aen op 18. vaem diepten; Vā Chale tot Panane zijn 9. mylen/ op de cours als voren; Vā Panane tot Cochijn zijn 16. mylen/ op de cours van zuyd zuydoost/ en op 12. ende oock op 10. vaem diepten/ 'twelcke eenen goeden wegh is/ etc.

Hoemen by Barcelor anckeren sal. Wat cours datmen nae Cochijn nemē moet.

Veel Eylādekens en Klippē na Cochijn. De fortresse vā Mangalor.

De fortresse van Cananor. Eylandekens As Ylhas Cagadas.

Streckingen van verscheyden plaetsen.

Dat 7. Capittel.

Deroute ofte die Coursen vande Navigatie van Cochijn naer Portugael, beschreven door den selfdē Piloot Vincente Rodriges de Lagos.

DE stadt van Cochijn is gheleghen op 9 $\frac{3}{4}$. graden/ eer min als meer/ schepdēde uyt Cochijn naer Portugael/ soo doetmen de cours west aen en wel soo noordelijc tot op 30. mylen van Cochijn af/ alhier wesende sult uwen cours nemē in sulcker voeghen/ dat als ghy door d'Eylanden vā Maldiva en Mamale loopt/ mooght komen op de hooghte van 8. ende 8 $\frac{1}{2}$. graden/ om gheen Eylanden te ghemoeten/ hoewel dat die Pascaerte op dese streckinghe sommige Eylanden heeft/ niet teghenstaende en zijnder niet.

De stadt van Cochijn leydt op 9. drie vierendeel gradē.

Coursen na d'Eylanden vā Maldiva.

Dese Eylanden ghepasseert wesende/ so ist goet uwen cours te nemē zuytwest aen tot op 4. graden/ ende van daer voortaen zuyt zuytwest aen/ tot op 3. graden aen de zuytzyde vā de linea Æquinoctiael; vā Cochijn af op die voorschreven wegh tot hier toe/ soo noordtwesteert het Compas anderhalve streeck/ komēde op de 3. gradē aende zuytzyde vande linea/ so sult ghy de donderen beginnen te crygē van upten westen ende noordtwesten met stercke winden; van hier af sult zuyden en zuyden ten westen aenloopen/ tot op 10. ofte 12. graden/ in welcke contreye sult krygen de zuydtooste winden; op dese 12. graden soo noordtwesteert het Compas een streeck ende $\frac{3}{4}$ van een ander/ en sult daerom gheen abatiment ofte afslach rekenen: wantmen somtijts vint dat de wateren ofte stroomē alhier naer't westē toe loopē/ 'twelcke

Hoemen zijn cours nemen sal tot opte 3. graden.

Opte 3. gradē aende zuytzyde vande linea crijghtmen de Donder upt'e westen.

Hoe veel 't Compas op 12. graden noordtwesteert.

'twelcke dan twee fautē soude wesen/ in voegē dz naer ic het te recht verstaē cā op dese cours/ so moetmen alle 'tgeen toegeven ofte rekenen datmen gist het schip voor te gaen/ om datmē van gelijcken sal vinden stroomen die naer't zuytoosten toe trecken.

Comende op de 12. graden (als voren) tot op de 15. graden/ soo krijghtmen somtijts de winden van upten zuyt zuytoosten/ so en wilt dan niet op den boech naer't westen toe loopē: wantet niet goet en is: maer loopt eer naer't oostē ende oost zuytoostē/ altoos goede wacht houdende tot op de 18. graden / op welcke hooghte ghelegen zijn de drooghten genaemt Os Baixos dos Garagiaus, en krygende de zuytooste winden/ so ist goet uwe cours te nemen zuytwest aen/ tot dat ghy comt te sien het Eylant vā Diego Rodriges, ende soot u recht voor upt leijt/ so sult ghy sommige vande voghelen Alcatrasen sien / ende oock sommighe hoopen van't kruijt Sargasso in't water dryvē/ alhier so en noortwesteertet Compas niet hoogher: maer begint van daer voortaen weder te diminueren ofte te minderen.

Os Baixos dos Garagiaus.

't Eyland van Diego Rodriges.

Als ghy dit voorschreven Eylandt ofte de hooghte van diē gepasseert zijt/ so loopt zuytwest ende zuydwest ten westen aen tot op 26. graden/ op welcke hooghte gheleghen is 'tuyterste lant vā sant Lourenço; so haest als ghy op dese hooghte zijt / soo sult ghy uwen cours west zuydwest aen doen tot op de 29. graden/ ende van daer af west en west ten zuyden aen.

Coursen van 26. graden na S. Lourenco.

Om te weten wanneermen noorden ende zuyden met het Eylandt sant Lourenço over een is / te weten mettet midden van't uyterste lant aende zuytzyde/ soo merckt het Compas wel/ ende so ghy waert op de voorschrevē contreye/ soo salt Compas een streeck ende $\frac{1}{4}$. van een ander noortwesterē; Van hier af voortaen salmen de cours nemen naer dē tijt ende 'tweder sulcks toe gheeft: want wesende vanden 15. April tot het laetste van de Mey maendt/ soo ist noodigh in tijts 'tvaste landt aen boort te krygen: wantmen in desen tijdt alhier de winden van upten noorden ende noortwesten heeft; ende komende in Februarius en Martius/ so heeftmen de winden upten oosten ende zuyden / waer door men hem moet reguleren naer den tijt datmen hem daer vint.

Teijckenen ofmen noordē en zuyden by S. Lourenco is.

Verhael hoe de windē hier waeyen.

Wesende noorden ende zuyden mettet lant over een / so salt Compas een gheheele streeck eer meer dan min noortwesteren / 'twelcke een gewisse teijckē is daer met over een te wesen: maer soot meer waer/ so weest verseeckert dat ghy by't lant niet en zijt/ dan 30. ofte 40. mylen daer van af/ ende soo ghy maer 30. mylen van lant en zijt/ sult groen water siē/ doch evēwel gheen gront vinden; Die Compassen die ick gheseijt hebbe sullen fix ende gelijck wesen aende Cabo das Agulhas, en die dese differentie doen noortoosteren in Portugael/ een halve streeck eer min dan meer/ en soo wanneer dat ghy comt aen de Cabo das Agulhas, ofte herwaerder/ so langhe als ghy niet en comt op de gront vā modder ofte slijc / so en zijt ghy noch aende Cabo das Agulhas niet/ daerom en laet niet/ het loot dicwils upt te worpen: want sal u altoos wel wysen wat dat ghy doen sult.

30. mylē vant landt S. Lourenco is groen water.

't Loot dickwils uptworpen/ etc.

Passerende de Cabo das Agulhas naer de Cabo de bona Esperança toe / soo en ist niet goet noortwest aen te seylen / terwyle dat ghy gront neemt: want en sout daer met de Cabo de bona Esperança niet om loopen: maer die ghepasseert wesende/ soo loopt alsdan noordtwest aen tot op 16. graden/ op welcke hooghte is gheleghen het Eylandt Sancta Helena, ofte tot op 16 $\frac{1}{4}$. graden/ so haest als ghy comt op dese hooghte sult west en een weynigh zuydelijcker aen loopen / ofte d'eerste etmael west ten zuyden/ om oorsaecke van 't Compas / de Zee en sommighe stroomen: want meene wel dat ghy gheen meer hooghten krygen sult/ al seylde ghy west ten zuyden aen.

Hoemē onder Cabo de bona Esperansa loopen sal.

S. Helena op 16. graden.

Hoemen aenloopen moet alsmē opte 16 een vierendeel graden is.

Seylende op dese cours sult op die selfde hooghte noch 50. mylen voort aē loopē: maer meer niet/ ende als ghy 't Eylant comt te sien/ en daer by daech niet en moght aenloopen / so strijckt alle u kleyne seylen/ u overstaech houdende ontrent vijf mylen daer van af / in sulcker voeghen dat ghy 't snachts moeght sien/ u altoos houdende naer't westen ende west ten noorden; alhier so noortoosteert het Compas ruijm een halve streeck/ en soo ghy u rekeninghe wel maeckt vande cours vande Cabo de bona Esperança, tot op dit Eylant met toegevinge op 't Compas naer behooren/ sult bevinden dattet meer dan 70. mylen westwaerder leijt/ alst inde Pas-caerte staet.

't Eyland van S. Helena leyt 70. mylen westwaerder alst inde Pascaert doet.

Scheydende van dit Eylandt om te seylen naer Portugael/ ende te gaen sien 't Eylandt Acencaon genaemt/ sult noortwest en noortwest ten westen aen loopen 70. mylen / so sult ghy wat naert oosten af gaen.

Coursen omme 't Eylandt Acencaon te sien.

Soo't by gevalle gebuerdē dat die Compassen $\frac{3}{4}$. van een streeck noortoosteerdē/ als sommige doen/ als dan sout noodigh wesen te seylen 100. mylen noordtwest ten westen aen/ en van daer voortaen noortwest aen/ tot dat ghy komt byde generale winden: maer en genaect het landt niet meer: want en sout gheen goede reyse doen / al ist dat de zuyde winden u wat langher op dese cours beyden / welcke u brengen tot op 12. en 14. graden aende zyde van't noorden/ en wilt u daer niet op verlaten/ noch en begeeft u niet dicht onder de custe vā Guynea, als ghy de generale wint crijcht/ al ist dat ghy maer west moeght aenseylē/ en laet daerom niet die cours te volghen: want 'tsal wel ruymen/ overmits hy somtijts niet en ruijmt om datmen dicht by't lant is.

Waerschouwinghe oft Compas drie vierendeel streeck noortoosteerden.

Vermaninge datmen niet dicht onder Guynea comē sal.

'Tis goet datmen 150. tot 200. mylen toe vande custe af loopt : want al ist schoon datmen naer de Pas-caerten 200. mylen vande custe af loopt/ niet teghenstaende/ so ismender een goet stuck dichter by/ de reden daer van is dese: als datmen scheijdt vanden hoeck van't Eylant Sancta Helena, dat inde Pas-caertē leijdt/ ende niet van't Eylandt dat 70. mylen westwaerder leijt/ als boven/ ende al ist schoō dat die punten seecker uptkomen tot het Eylant Flores toe/ en gheeft daerom gheen reden dit aldus niet te wesen/ als ick segghe: want de cours van duer de Zee vant kruijt Sargasso, dewyle de wint daer altoos noortoost is / soo loopen die wateren ofte stroomē naer de Antilhas, ofte voor Eylandē van Spaensch Indien toe/ upt welcke oorsaecke die Schepen so weynigh multipliceren inde cours van Sargasso; ende soo dese wateren ende stroomen de Schepen comen te gemoeten / loopende op dese cours van Sargasso, so gebuert het wel dat de Schepen te loefwaert komen/ doch selden; oock ghebuertet wel dat somtijts by Guynea de stroomen naer't noorden loopen / ende wesende yet wat by't lant / so trect u 'twater terstont voorts naert lant toe / oock mede so curserender de winden meest upten noordtwesten ende noordē/ 'twelcke u belet noortwest aen te seylen/

Het Eylandt Flores.

Oorsaec waerom de schepen soo weynigh multipliceren inde cours vā Sargasso.

Oorsaec waer door't noordwest seylen belet werd.

seylen/eñ te Zeewaert wesende sult de noordtoostewinden t'eerder krygen / in voegen datmẽ veel voordels heeft niet dicht onder de custe van Guynea te loopen; doe dese verclaringhe hier by om dat ick het selfs altemael wel ghenoteert hebbe: want alle die Schepen t'zy in wat voeghen dattet mach wesen/ die haer terstont wenden te loefwaert vanGuynea af/ en krygen inde cours van Sargasso geen ruyme windt/ dan alleenlijcken noordooste winden/ende somtijts stilten / 'twelckmen niet en vint seylende te lywaert/ alwaer men de winden oost ende oost zuydoost heeft.

De scherpste winden bijde Spaensche Indische Eylanden/waeyen uytẽ oosten

Alle die Schepen die vande Antillas ofte voor Eylanden van Spaenschs Indien komen/die scherpste winden diese vinden zijn vã upten oosten/waer by men verstaẽ mach/dat als wy wijt van Guynea af loopen/geen oorsaecke en is van eẽ langer reyse te hebbẽ: maer sullen eer beter ende ruymer winden vinden/ ende so wanneermen komt op 20. graden/ eñ dat het Compas fixe ende ghelijck komt tot op 25.gradẽ toe/so en zijt ghy niet te lywaert; alhier begintmen het kruijt Sargasso te sien/ waer van dese Zee ghenaemt wort van Sargasso, en maeckt gheen rekeninge van te loefwaert ofte te lywaert: want daer en is gheen seeckerheyt af.

De Zee van Sargasso.

Teijckenen of 't Eylandt Flores recht voor u leijt.

So wanneer ghy noorden ende noordoost aengaet/eñ dat die naelde van't Compas niet en noordwesteert/soo zijt seecker het Eylandt Flores recht voor uyt te hebben/ ghedurende also tot het Eylant Fayael toe (dit zijn van de vlaemsche Eylanden diemẽ noemt As Ylhas dos Alores) te weten: die Compassen die int Sancta Helena ruijm een halve streeck noortoosteren/somen die wel weet te mercken/ wãneer ghy comt vande 36. tot op de 39⅓. gradẽ/so suldy t'Eylant Flores komẽ te sien/ met sommighe Schilt-padden int water dryven; ende wesende van't Eylant Flores 40. mylen naer de custe toe/ soo sult ghy vande voghelen Garagiaus ende Duijckers sien/ ende 'tCompas sal by naer fixe wesen / ende soo't eenighe differentie heeft/sal wesen van een weynich te noordoosteren: want by't Eylandt Flores tot het Eylant Fayael toe/soo zijn de Compassen fixe ende ghelijck als boven.

Opte 36. ende 39. een derdẽ deel gradẽ siet mẽ 't Eylandt Flores met veel Schilt-padden.

Dat 8. Capittel.

Die Coursen eñ Navigatie van Indien naer de Cabo de bona Esperança toe, door een ander Portugesche Piloot ofte Stuerman aengheteijckent.

ALs ghy scheijdt van Cochijn om uwe cours te doen naer Portugael / soo doet altoos v uyterste neerstigheyt te loopen op 10½. graden / tot op 50. mylen west zuydtwest daer van/soo dat ghy comt op 10. graden schaers / op welcke hooghte zijn geleghen d'Eylanden Mamales: want de stroomẽ sullen v altoos trecken naer't midden van't Cannael/ tusschen dese Eylanden ende d'Eylanden van Maldiva, op 9½. gradẽ/so moecht ghy dan ruijm passeren sonder eenigh van de Eylanden te sien/ ende gaet altoos seecker op 9¼. graden/hoewel datse inde Pas-caertẽ veel valsche Eylanden stellen.

d'Eylanden Mamales liggen op 10. graden.

Inde Pascaerten veel valsche Eylanden.

Hoe datmen zijn cours van Cochijn nemẽ moet/alsmen den 20. Januarij t'seijl gaet.

Ende soo't ghesciede dat ghy 'tseijl ginckt van Cochijn den 20. Januarius luttel min ofte meer/ soo loopt also dat ghy d'Eylanden comt te passeren aen't zuydwesten/ ende zuyd west tẽ zuydẽ/ tot dat ghy zijt onder de Linea Æquinoctiael, om oorsake dat ghy laet t'seijl gaet/ende 'tmach komen dat u de windt ende 'tweder soo wel niet voegen en sal; ende om te houden de zyde van ter Zeewaert van't Eylandt Brandaon, so moeght ghy uwen cours nemen tusschen d'Eylanden ghenaemt Dos Yrmaos, gheleghen op 4. graden aen't zuydẽ/ ende van daer moecht ghy uwen cours nemẽ naer d'Eylanden van Pedro Mascharenhas, also uwen wegh volghende; soo't gheschieden wesende op 4. gradẽ aen't zuydẽ/u veel Donderen/Blixemen/ende Reghens over vallende/waer om datmenter ghemeenlijcken inde maent Februarius also vint: want ick het also ghevonden hebbe tot op de 14. graden toe/ daerom doet altoos u beste om te komen op 14. ofte 15. graden: want sult ghemeenlijckẽ op 15. ofte 16. graden zuydooste windẽ vinden/en wilt alsdan niet meer ter Zeewaert in loopen: maer loopt tusschen het Eylant Brandaon ende 't Eylant van Lopo Soares, 'twelcke eenen goeden cours is / so haest als ghy dit Eylandt voorby zijt/ soo neempt uwen wegh langhs 't Eylandt van Ioan de Lisboa heen/ tusschen dit Eylant ende d'Eylanden van Pedro Mascherenhas, heeftmen eenen goeden wegh/so dat ghy komt te loopen 14. ofte 15. mylen van't Eylant san Lourenço; van daer af neemt uwen cours tot op 29. graden/ west zuydwest aen / ende daer naer soo loopt west ende west ten zuyden aen tot op 34. gradẽ ofte soo verde als ghy wilt.

d'Eylanden dos Yrmaos ligghen op 4. graden.

Opte 4. graed aent zuyden veel Donders in Februario.

't Eyland van Lopo Soares.

Met dese cours aldus aenloopende/komẽde op 50. ofte 60. mylen naer't lant genaemt A terra do Natal, sult seer veel voghelen sien ende hoe meer stormt ende onweert/hoe ghy der meer sien sult/ende soo ghyder veel siet/soo zijt verseeckert verde van lant te wesen/eñ als ghyse verliest/so siet voor u: want zijt dichter by lant/sultse altemael verliesen / behalven de swarte Ravens mette witte becken/ ende hoe ghy dichter by't lant comt/ hoe ghyder meerder sult vinden/ al hoewel datmẽ die ooc heeft tot 10. mylẽ van't lant af: maer veerder niet; so haest als ghy begint het Eylandt san Lourenço voorby te komen/ soo neemt de bovengeseyde cours / ende als ghy begint te ontdecken den mondt van't Cannael / tusschen san Lourenço eñ Moçambique, soo hebt ghy terstont het loopen vande stroomen naer de Cabo de bona Esperança toe/ en twyfelt niet in dese contreye uwen cours te nemen zuydwest aen: want hebt gemeenlijckẽ de wint terstont naer't zuyden toe/ende al wat ghy west noort west aengheloopen zijt / dat zijt ghy voorder aen / waeromme u waerschouwe u altoos te houden by de custe/so sult ghy beter reyse doẽ: want de stroomen sullen u naer de Cabo toe dryven / al ist schoon dat u de winden niet en helpen; ende dit is te verstaen als ghy laet vã Cochijn scheijt/ so sult ghy hier altoos vindẽ grote cracht vã weste windẽ; Ooc so is te wetẽ dat alhier (in Martius eñ Aprilis op desen gheheelen wegh/ vanden uytersten hoeck van san Lourenço af tot de Cabo toe) ghemeenlijcken noorden eñ noordooste winden waeyen/ende soot een ofte twee daghen upten zuyd oost ofte zuydẽ waeyt/is by mirakel/daerom en maeckt daer gheen rekeninghe op : want waeyender in desen tijt seer selden/ op alle den voorschreven wegh tot de Cabo toe/ ende hoe naerder de Cabo, hoe meerder noorde windẽ: maer als de noorde windt met Mist eñ Nevel komt / so verwacht voorseecker weste windẽ: want

By A terra do Natal veel voghelen.

Alsmen veel voghelen siet ismen veer vã landt.

Coursen als hem 't Canael tusschen S. Lourenco eñ Mossambique vertoont.

In Martius ende Aprilis waeyen ghemeenlijcken noordt ende noordtooste windẽ/ vandẽ hoeck van S. Lourenco tot de Cabo de bona Esperansa toe.

Teijckenẽ alsmen weste winden verwacht.

want dat is zijn natuereel in dese contreyen; sult geadverteert wesen / dat so ghy in dese cõtreyen quaemt in een schrickel jaer: want die selfde periculueser zijn dan d'ander jaren/ om oorsaecke dat die Conjunctien vande Hemelsche Planetẽ ende lichamen als dan different zijn/als oock die inferiore lichamen/die de superioren ofte opperste subject ende onderworpen zijn: waer door zy gheregeert worden/soo sult bevindẽ in dese contreyen vande 30. graden opwaerts / dat so haest als ghy de windt upten noorden crijght met een stof-regen/ een groot onweer daer uyt te rysen / soo siet wel voor u/ende weest op u hoede/op dattet v niet en verrast: want soot u van voren onversiens overviel / en sout gheen remedie hebben om u boven te houden en te salveren/ sonder besonder hulpe en ghenade van God: want komen met grooter furie en desperaetheyt.

't Schrickel jaer periculueser als ander jaren.

Oorsaeck waeromme.

Soo't ghebuerden dat ghy v vondt int beginsel van Februarius/ bydẽ uytersten hoeck van san Lourenço, 70. ofte 80. mylen t'Zeewaert in/soo neemt uwen cours nae de Cabo das Agulhas toe: want sulter de winden alsdã altoos zuijdoost vindẽ/so dat ghy niet en passeert op de 36. graden t'Zeewaert in / welcke Navigatie ghy doen sult/ scheydende uyt Indien inde maendt van December; sult by dese Cabo das Agulhas gront hebbẽ 20. ende 25. mylen van't lant af/op 100. ende 130. vaem diepten/te weten op de hooghte van 36½. graden/etc.

Vermaninge hoemen in Februarij bydẽ uytersten hoeck van S. Lourence is zijn cours nemen sal.

Dat 9. Capittel.

Die Navigatie vande Monte Delijn naer Portugael, 'twelcke is den vernaemsten bergh gheleghen in Indien, te weten: op de custe van Malabar 6. mylen van Cananor noordwaerts, eñ van Goa 61. mylen zuydwaerts.

AFvarende vanden Bergh ofte Monte Delijn naer Portugael / den wegh van buyten het Eylandt san Lourenço, soo stelt u noordtoost ende zuijdtwest met den Bergh Monte Delijn, uwen cours nemende oost ende oost ten zuyden aen / soo sult ghy komen by een Eylandt ghelegen op 10½. graden/te wetẽ 50. mylen van Monte Delijn af/sult alsdan uwen wegh nemen zuijdwest/ ende zuijdwest ten westen aen/ so sult ghy komen 25. mylen van dese Eylanden af/ op de hooghte van 9¾. graden / u wachtende niet zuydelijcker naer d'Eylanden van Maldiva te loopen; een half mijl daer van af is het diep ende schoon / soo haest als ghy dese Eylanden voorby zijt/'t zy vroech ofte laet int jaer/ soo loopt zuijdwest ende zuijdwest ten zuyden aẽ/ tot dat ghy over de linea zijt/ende so ghy daer de winden van upten westen vindt / soo loopt zuyden ende zuyden ten westen aen/mogelijck wesende/soo niet/ zuyden aen / 'twelcke eenen goedẽ wegh is /ghy moecht op dese cours vry uwen wegh vervolgen sonder vrees.

Coursen van Monte Delijn buyten 't Eylandt S. Lourenco.

Een Eylandt opte 10. een half graden.

Soo't gheschiede dat ghy op dese cours/ te weten vande 13. graden opwaerts veel voghels Garagiaus vont/ vlieghende by hoopen by den anderen / en wilt daerom niet vreesen uwen cours te vervolghen/ende wesende laet int jaer/so hout u altoos aẽde zyde van't zuyden/ om te schouwen de drooghten ghenaemt Os Baixos de Lopo Soares, ende Garagiaus, gheleghen op 16. graden; dese cours aldus doende/moecht wel vry en vranck by daegh en by nacht sonder om sien/heen seylen: want sult niet met allen ghemoeten/ghelijck als ick het selver gheexperimenteert hebbe.

Os Baixos de Lopo Soares ende Garagiaus liggẽ op 16. graden.

Die 16. graden niet ghepasseert wesende/ moecht oock loopen tusschen de voorschreven drooghten ende het Eylandt van Brandaon, ende comende op de hooghte so wilt liever eenẽ nacht verliesen/ om altoos verseeckerder te gaen / ende sulter op letten dat wanneer ghy vindt veel vande voghels Garagiaus, met ander beplackte voghels onder een vlieghen / te weten by hoopen te samen/ so zijt ghy van dit Eylandt 40. mylen voortaen/van hier af soo loopt zuijdtwest eñ zuijdtwest ten zuyden aen sommige etmalen / ende wesende noch vroech int jaer als ghy van Indien scheijt / so schout alle dese Eylanden ende drooghten/doende uwen cours t'Zeewaert aen naer de Cabo das Agulhas toe.

Teijckenẽ alsmen 40. mylẽ is van't Eylant Brandaon.

Soo't geschiede dat ghy u vont den 6. ofte dẽ 7. Februarius 100. mylen luttel min ofte meer vanden uytersten hoeck van't Eylandt san Lourenço, te weten op zijn hooghtẽ ghelijck ick die ghevonden hebbe / soo loopt west zuijdtwest aen/ tot dat ghy zijt op de hooghte vande Cabo, u altoos wachtende vãde stroomen die u mochten bedrieghen: wantse in Februarius alder crachtichste loopen / door de ooste winden die alsdan gheweldigh regneren / soo neempt uren cours naer de Cabo de bona Esperança toe/tot op 36½. graden/ende als ghy by de Cabo das Agulhas zijt/so besiet wanneert op die Astrolabio middach is/ende soot alsdan op de Sonne-wyser ooc middach waer/ofte schelende die dicte van eenen draet/ so ist een goet teijcken/soo wel int gaen als int komen van Portugael/so zijn de naelden van de Compassen hier fixe ende ghelijck/ende wesende aen d'eẽ ofte d'ander zyde/sullẽse noordoost ofte noordtwesteren/naer dat ghy vande Linea Meridionael verscheyden zijt/ soo veel scheelt het van ghelijcken op het Sonne-wyser.

Vermaninge wat coursen men nemen sal den 6. Februarij 100. mylen van S. Lourenco/wesende nae de Cabo de bona Esperansa.

Item so wanneer ghy komt naer de Cabo das Agulhas ofte vorder aẽ/so besietet water/ ende soo't groen is/so keert weder op de 36½. gradẽ/ende worptet loot uyt / so sult ghy vinden 30. vadem; ende wesende op de 36⅔. graden sult 90. vadem hebben/eñ en sult niet veel swarte Ravẽs met witte beckẽ noch Alcatrasen siẽ; sulter aẽ weer zydẽ van dese Cabo das Agulhas veel sien/ soo aende Custe als tot 20. mylen t'Zeewaert in: maer verder niet; sult het water (so langhe dat ghy niet en komt op de voorseyde diepten) licht ende groenachtigh vinden/ als oock mede van dat Sas-been in't water dryven.

So haest als ghy grondt ghevonden hebt/ sonder 'tland vande Cabo de bona Esperança te willen sien/so loopt also lanex dese gront heen tot dat ghyse weder verliest/so weest alsdan seecker de Cabo das Agulhas voor by te wesen/ende doet dan uwen cours west noord west aen/ soo sult ghy 12. mylen vande Cabo af vervallen / als ghy daer begint af te scheydẽ/so sult ghy in't water vindẽ dryvẽ de dicke Riet-struijcken/te weten tot 10. ende 15. mylen daer van af op de voorschreven cours; als ghy dese comt te sien/so ist een goet teijcken/eñ moecht vry verseeckert wesen dat ghy de Cabo de bona Esperança om zijt ; by de Cabo das Agulhas, so merckter Sonne-wyser ende 'twater vande gront/ zy sullen u wel thoonen wanneer ghy daer by zijt; wãt by desen hoeck so zijn

Teijckẽ alsmẽ voorby de C. das Agulhas is.

Teijckenẽ alsmen de C. de bon Esperansa om is.

so zijn de naelden vande Compassen fix ende gelijck/ ende binnen ofte buyten dien so noord oost ofte noordwesterense altoos/ als dicwils ghesept is.

Vande C. de bona Esperā-sa tot den Equinoctiael is geen perijckel.

Die Navigatie van de Cabo de bona Esperança naer Portugael/ is sonder perijckel tot die Linea Æquinoctiael toe: want men heefter altoos eenen zuijdtoosten duergaende wint/ende van de linea af naer Portugael toe wort genoegh daghelijcx bevaren/ waer door de ghemeen Stuerluyden ghenoegh bekent is / doch die daer lust toe heeft mach het hier voor lesen/daer't ooc aēgeteijckent is/ als ooc in mpne Itenerario ende Navigatie op mijn wederom komste vā Indien naer Portugael/ alwaert in't perticulier verhaelt wordt tot Lisbonen toe/etc.

Dat 10. Capittel.

Vande rechte teijckenē ende kennisse vande Cabo das Correntes, ende d'Eylanden As Ylhas Primeiras, van alle de Havens, ende custe tot Moçambique toe.

Bancken van Soffala beginnende aende C. de S. Sebastiaē/ streckende/etc.

Die bancken van Soffala beginnen aen de Cabo de san Sebastiaen, eñ streckē tot die Eylanden Primeiras langhes de custe heen/ende de custe strect noorden ende zuydē tot Soffala toe/ ende heeft wat van noorden ten westen/ ende zuyden ten oosten/alhier zijn sommige Revieren: maer zijn alleenlijcken voor kleyne schepen.

De Revier vā Mataca leijt op 21. een half graden.

Teijckenē van de Revier van Mataca.

De Revier van genaemt Mataca ofte Monemone leijt op $21\frac{1}{2}$ gradē/ is een kleyne Revier hebbende binnen in de Haven met hoogh water 3. vadem diepten/eñ heeft tot een teijcken eenen hoogen / boom staende aende zuijdzyde / ende langhs de strant heen sommighe santduynen / die int schijnsel hem verthoonen als Eylandekens sonder boomē/aende noord zyde ligghen sommighe ondiepten/men loopter in de Haven noordwest aen/ te weten aende zyde vande boomen/en daer lancx by heen/ als ghy binnē den hoeck zijt/so moechtet anckeren op 5. ende 6. vadem diepten.

Sommighe ondiepten aen de noordzyde.

Quiloan leijt op 20. een half graden.

Kenteijckenen vande Haven van Quiloan.

Quiloan ofte Quiloane, is gheleghen op $20\frac{1}{2}$. graden/ende heeft aende zuijdzyde eenen hooghen Palm-boom / ende 'tlandt van die selfde zyde heeftet fatsoen van eenen hoet; So ghy in Quiloane begheert te loopen/alwaert met een schip van 200. vaten /moechtet wel doen/wesende met hoogh water: maer moet u wachten van een drooghte/ drie mylen vande Haven af gheleghen; dese Haven heeft met hoogh water 5. vadem diepten/ ende als ghy daer binnen in zijt so ghenaeckt de punt vande Revier/ sulter 5. ende 6. vadem diepten met modder-grondt vinden/ men loopter in west zuijdwest ende zuijdwest ten westen aen/ ende de voorschreven drooghten ligghen oost zuijd oost/ ende west zuijdt west ghelijck als Quiloane.

Een drooghte 3. mylen van de Haven.

Van Mataca ofte Monemone tot Quiloane sultet landt komen te sien op 13. 14. vadem diepten/ ende komende op 21. graden eñ op 60. vadem diepten/ so sult ghy 15. mylen van landt wesen/ ende sult op de gront Corael vinden/ eñ van daer binnewaerts kleyn sant/ seylende van Quiloane af naer Soffala toe/ so loopt noorden ende noorden ten oosten aen/ te weten buyten de punt ofte hoeck om op 12. 13. vadem diepten/ tot dat ghy Soffala int gesicht crijght/ en so ghy daer begheert te setten/ soo loopt tot op 6. 7. vadem / 'twelcke is 6. ofte 7. mylen van landt af.

Alsmē opte 21 graden eñ 60. vadem diepte is/ so isment 15 myle van't lãt Mataca/etc.

De Haven vā Soffala verloopt alle jarē.

De Haven van Soffala verloopt alle jarē/ daerom en moechter sonder Loots-man vā't landt niet wel in komen/ Soffala heeft tot een teijcken om te kennē/ een hoop Palm-boomē by den anderen staē/ te wetē aen de zyde van't noorden/ loopende van hier af naer Moçambique toe / sult oost aen loopen / tot dat ghy komt op de 40. vadem/ ende van daer af oost noordtoost aen / loopende 15. ofte 16. mylen vande Eylanden Primeiras af / sult altoos in dese contreye/te weten: de gheheele custe lancx kleijn/dun/swart sant(met aerde ghemenckt) op de gront vinden / al ist schoon dat ghy vry dicht ende int ghesicht van't lant loopt.

Teijckē vā de Haven van Soffala.

Soffala leijdt op 20 graden. De Haven Bango op 19. een half. De Revier Cuama op 18 drie vierēdeel.

Soffala is ghelegen op 20. graden/ende die Haven genaemt Bango op $19\frac{1}{2}$. en die Revier van Cuama op $18\frac{3}{4}$. graden / men loopt langes de custe van Soffala tot Cuama toe noort oost ende zuijdtwest / wesende inde cours 30. mylen/ soo't u noodigh waer in dese Revier van Cuama te loopē om versch water te halen/so moechter met een kleijn jacht in loopē: want 'tis binnen in altemael soet ofte versch water.

Hoemen van Cuama naer d'Eylanden Primeiras loopen moet.

Van Cuama af naer d'Eylanden Primeiras looptmen langhes de custe heen oost ende west/ende heeft wat van oost ten noorden/ eñ west ten zuyden/ men heeft twee verthooninghen van landt/ende komende op 18. graden sult 35. vadem diepten vinden/hebbende ghesicht van land: want die banckē van dese contreyen seer smal zijn/ de cours is 50. mylen.

De Revier Dos bonis Synais leijdt op 17. drie vierendeel.

De Revier ghenaemt Dos bonis Synais ofte vande goede teijckenen leijt op $17\frac{3}{4}$. graden/ende heeft dese teijckenen om te kennen/te weten vande zyde van't noordoosten staen eenen hoop boomen aende mont vande Haven/ ende aen de zuijdzyde heeftet eenē sant strant/ ende op den uytersten hoeck naer't zuijdtwesten staet een Sant-bergh ofte Duijn/ welcke hem van verde verthoont als een Eylandekē/ d'in-komste is aen de zyde van't zuijdwestē/ langhes het sant heen; Die Haven heeft met leegh water in't inkomen 2. vadem/ende binnen in wesende machment setten op 6. ende 7. vadem diepten; Men en kan van buyten af d'in-komste niet sien: want men siet van buyten komende den inganck vande noordtwest zyde / welcken inganck heeft een deel boomen by een staen/ die hen van verde verthoonē als een Marsch van een Schip/ eñ hoemen naerder 'tlant genaect/ hoe datmen't minder comt te sien/ so datment inde Revier wesende gãsch niet sien en kan/ om datter boomen ende die ander tacken belet wort.

Teijckenen vande Revier Dos bonis Synais.

Beschryvinge vandē ingang vande Revier.

Het Canael van de Eylanden Primeiras, ende d'Eylanden van Angoxas is altemael een/ men loopter duer oost noordoost en west zuijdtwest/ ende heeft inde cours 30. mylen met 10. 12. vadem dieptē/ te wetē: wat weer naer aende Eylanden als aen't vaste landt/ so ghyt by eenigh vande Eylanden wilt settē/ met eenige weste winden/ so comter vry dicht by: want isser over al diep ende schoon.

Hoemen voor d'Eylanden Primeiras eñ Angoxas loopt.

Het eerste Eylandt Primeira leijt op $17\frac{1}{3}$. graden/ ende so ghy daer begheert tusschen in te loopen/ so neemt uwen cours zuijdwest aen van't Eyland af/ eñ moecht vry sonder schromen in't Cannael loopē/ tisser over al diep genoech: want die drooghten liggen wel anderhalve myl van't Eylandt af/ ende so ghy daer begheert in te loopen met weste winden/ so ghenaeckt dicht by't Eyland/ loopende tot de midde-

'tEerste Eylandt Primeira leijt op 17. een half.

middeweghen van dien aende zuydtzyde / alwaer ghy moecht anckeren tot op een schoot van een gotelingh daer vā af/ op 6. 7. vadem diepten / eñ begerende tusschen de drooghten/ (ghelegen int n.o.) in ofte uyt te seylen/ moechtet seer wel doen/ jae met alle de seylen op willende/ altoos wat naerder de sandē van't Eylandt / als de drooghten eñ het middelste Eylandt: want is al even veel van wat zyde van het Eylādt dat het is/ en hebt nieuwers voor te vreesen/ dan van daer ghy het water op siet breken.

De drooghten vande Eylanden Primeiras liggen int noord oosten.

Begerende te anckeren by't middelste Eyland/ ghy moechtet vry wel doē/ te weten/ comende vry dicht aen landt: want heefter 12. vadem diepten met leegh water / dit is te weten/ met weste windē; maer met ooste winden niet; te middeweghen van op het vastē landt/ heeftmen een hoop boomen by den anderen staen / by de welcke sult vinden een Lack met soet water/ om u te versien noodigh wesende; is een weynigh vande strand af binnewaerts aen; eñ so het u geen gelegentheyt geeft by het Lack te gaen/ so graeft maer inde selfde strãt/ sulter terstont versch water vinden: maer dit moet wesen met ooste winden : want met w. winden so smyter het water so sterck op/ datment met het Boot aende strandt niet houwen en can.

Goede ancker grōt by't middelste Eylādt op 12. vadem met leech water.

Een lack van soet water opt middelste Eylandt.

Het middelste Eylandt (twelck is geleghen nae het n.o.) en heeft gants geen duergangen nae de Zee toe; Van hier af tot die drooghtē/ ghenaemt A Coroa de sant Antonio, zijn 7. mylen/ eñ tot d'eerste Eylanden van Angoxa 5. mylen/ ende is op de selfde cours van d'Eylanden; moechter vry by het land heen loopē/ het zy met wat Schepen dat ghy wilt : want isser diep ghenoech/ alle d'Eylanden van Angoxas hebben duerganghen/ d'een duer d'ander heen loopende/ altemael van diepe eñ suyvere gront; oock so heeftmen tusschen d'Eylāden eñ het vaste landt/ het alderminsten 8. vadem diepten; sult altoos het vaste lādt naeder liggen als aen d'Eylanden; Daer is een santdrooghte/ gheleghen tusschen d'Eylanden vā Angoxas in/ die ooc vā beyde zyden duerganghen heeft. Dese Eylanden vā Angoxas zijn vier/ eñ tusschen die twee middelste liggen de voorsz. sandt drooghtē/ daerom en wilter niet te na by comen: want zijn wat periculeus.

Het middelste Eylandt leyt nae't n.o. De drooghtē A Coroa de S. Anthonio/ liggen 7. mylen van't middelste eylandt.

Suyvere diepe grondt by d'Eylanden van Angoxas/ die 4. int ghetal zijn.

Daer leyt een drooghte vā sandt/ vier mylen van het eerste Eylandt van Angoxa af na Moçambique toe/ die mette sprinck-vloeden bedect wort van die Zee/ hebbende daer rōts om noch andere sanden ligghen / die altoos vande Zee bedeckt zijn/ waerom ick u advertere op u hoede te wesen ; moecht van daer af langhs het landt heen loopen / al waert seer diep is. Van dese sandt drooghten af na Moçambique toe 14. oft 15. mylen weeghs / leyt een Haven/ ghenaemt Os Corais, (dat is die Coralen gesept) van welcke Haven af / ontrēt anderhalf myl t'Zeewaert in/ leyt een Clippe die seer dangereus is / ende men en canse niet ghewaer worden/ dan alsmēder by na boven open is/ eñ mettet hoogh water vā een sprincvloet/ so en breeckter het water niet op/ waerom u daer van sult wachten: want daer al etlicke Schepen aen ghestooten hebben / ende Don Ioan Periera heefter met zijn Schip op gheweest; Als ghy alhier voorby passeert/ sulter altoos 3. mylen van af t'Zeewaert in loopen / te weten / n.o. ende n. o. ten oosten aen/ wesende by nacht; maer zijnde by daegh/ moecht altoos sekerder varen / en van u sien/ doch altoos onder de 25. vadem na landt toe niet passerende. Op dese cours sult ghy de drooghten van Musicatte voorby loopen / eñ doende de cours van noordt oost aen/ soo sult ghy recht op d'Eylanden van Moçambique aen comen.

Vier mylen van het eerste Eylandt na Mossambique eē drooghte.

De Havē Os Corais leyt na Mossambique 15. mylen vande drooghte. Een periculeuse Clippe by dese havē.

Hoemen aenloopen moet om dese Clippe te schouwen.

Drooghten vā Musicate.

Soo't u noodigh waer te anckeren eer dat ghy tot Musicate comt/ soo houdt u van dese Clippe af nae het landt toe/ tot dat ghy comt op 15. vadem diepten/ aldaer mochtet setten: want is een schoone gront / doch even wel op weynigh plaetsen / dan alleenelicken onder den hoeck van Musicate, te weten op 20. vadem ende meer/ sult reyne ende suyvere gront hebben. Den hoec van Musicate met die Eylanden van Angoxas, ligghen n.o. ende z.w. vanden anderen zijndē 18. mylen inde cours; van daer na Moçambique toe/ soo looptmen langhs de Custē heen noordt oost aen.

Waer datmē anckeren sal eermen by Musicate comt.

Den hoeck met Musicate leyt n.o.

De oost zyde van't Eylandt Primeira, leyt met de drooghtē n.o. ende z.w. ende heeft wat van n.o. ten o. ende z.w. ten w. Het landt van de Eylanden Primeiras, te weten aende zyde van Moçambique leyt op $16\frac{3}{4}$. graden; Men loopt voorby alle dese Eylanden ende sanden o. ende west/ ende o. ten n. ende w. ten z. so ghy u alhier vondt/ te weten/ binnewaerts in / op 12. 13. eñ minder vademen diepte/ een schoot van een goetelingh vandē Eylanden af/ so en vreest daerom niet: maer wacht u alleenelijcken vande buyten zyde / d'welcke veel steenen ende onreynigheyt heeft/ daermen in geenderley wyse anckeren mach / want niet dan steen ende hout en is.

Het landt vā de Eylanden aende zyde van Mossambique leyt op 16. drie vierendeel gradē.

Quade anckergrondt bēyde Eylanden/etc.

So het ghebuerde dat ghy u vont te middeweghen van onder d'Eylanden eñ drooghten met eenighē ooste winden/ so moecht ghy tusschen d'eerste Eylanden eñ sandt droochtē (die te middewegen van dese Eylanden Primeiras liggen) uyt ende in varen/ te weten/ vā de zyde van Soffala, als oock van't derde Eylandt nae Moçambique toe/ loopende aende w. zyde langhs / op 7. 10. ende 12. vadē diepten ; die ander drooghten liggen te middeweghen van onder de steen-clippen / daerom en hebter niet voor te vreesen : maer tusschen het Eylandt vande boomen/ (dat aende oost zyde blijft) en moecht op gheenderley manier passeren : want over al drooghten ende ondiepten zijn.

Sādt drooghten [illegible] vande Eylanden Primeiras.

Tusschen het Eylandt dat aende oost zy blijft/ machmen geensins seylen.

Vande zuydt west zydē van dese Eylanden Primeiras, ende noordt oost en zuyd west/ met het eerste Eylandt vande West zyde / te weten 7. mylen daer van af / is gheleghen een sandt drooghte van 4. vadem diepten / wesende so inde lenghte als inde breede / van een gotelingh schuet groot ; Van dese Eylanden Primeiras 10. oft 12. mylen / leyt de Revier van Quylimani, al waer de Custe streckende is oost ende west/ ende heeft wat van oost ten noorden/ ende west ten zuyen ; sult altoos tot op 3. mylen vant land af. 6. 7. vadem diepten vinden/ al waermen anders gheen drooghten en heeft/ dan die van Quylimani, waer van ghy u moet wachten / want strecken tot 6. 7. mylen in Zee; ende so ghy u vindt vāde Cabo das Corrētes binnewaerts/ moechtet altoos setten: want sult over al grondt vinden/ om dat ghy op de bancken zijt/ en hebt nieuwers voor te vreesen / door dien dat de wint hē wel sal houwen van over het landt/ waermede altoos alst u belieft t'Zeewaert in moecht loopen/etc.

Een sandt drooghte van 4. vadem/ 7. mylen vant eerste Eylād.

De Revier Quylimani.

Zyde Cabo das Corentes goeden anckergrondt.

Cc Dat

Dat 11. Capittel.

Deroute ofte die Navigatie ende Coursen van uyt Indien nae Porto Piqueno de S. Iago,(dat is de cleyne haven van S. Iacob, 'twelc de mont van de Revier Ganges is,) ghelegen in't Coninghrijck van Bengalen, &c.

Porto Piqueno leyt in Bengalen.

Die begheert te seylen van uyt Indien na Porto Piqueno, ofte die cleyne haven/ gheleghen in Bengalen, te weten/ van buyten om't Eyland Seylon, sal 'tseyl gaen uyt de haven van Cochijn, vanden 10. tot den 20. April toe/ zynen cours nemende langhs de Custe heen/ tot een plaets ghenaemt Brinjao toe('twelc leyt by de Caep ofte hoeck van Comorijn, te weten/ den uytersten hoeck ofte eynde vande Indiaensche Custe zuydwestwaerts aen) nemende vā daer af zynen cours zuyen aen/ tot op $6\frac{2}{3}$. gradē/ en van daer z.o. aen/ tot op $5\frac{2}{3}$. graden; Alhier wesende/ sult oost aen loopen/ tot dat ghy het Eylandt Seylon int ghesicht crijght: want den hoeck van Seylon, ghenaemt A ponta de Gualle,(dat is de punt vande Galleye geseyt) is het verste landt van dien gelegē in't zuyen op de hooghte van 6. gradē/ daerom soo men dese cours oost aen doet op $5\frac{2}{3}$. graden/ en moecht niet laten ghesicht te hebben van het selfde Eylandt Seylon. Desen wegh eñ coursen sult aldus doen/ scheydende uyt Cochijn, vanden 10. tot den 20. April/ als voren: want so ghy later van daer scheydt/ sult ghy u meer moeten wachten/ om dat de winden alsdan seer sterck vā uyt den zuyen beginnē te wayē/ hebbēde op d'ander tydē de windē vā uyten z. w. eñ n. w. wayēde seer furieus en geweldigh.

Brinjao leyt by de Caep de Comorijn.

A ponta de Gualle (is een hoeck van't Eyland Seylon/) leyt op 6. graden.

Coursen van Cochijn na Seylon.

Als ghy dit Eylandt Seylon comt te siē/ so sult ghy daer langhs de Custe by heen loopē; (men loopt die Custe o. eñ w. eñ heeft wat vā o. ten n. eñ w. ten z.) tot die eerste droogtē gelegen op 6. gradē schaers/ eñ d'ander drooghten ligghen noch voorder aen op $6\frac{1}{2}$. graden/ zijnde vāden anderen 7. myplen verscheydē/ op de selfde streckinge van o. eñ w. en o. ten n. eñ w. ten z. Van den hoeck A punta de Galle, tot d'eerste drooghten/ zijn ontrēt 28. myplē. Wesende 10. oft 15. myplen voorby dese drooghtē/ sult uwē cours n. o. aē setten/ tot op de hooghte van $16\frac{1}{2}$. graden/ loopēde van daer af n. aē/ waer mede ghy sult comen byde Custe vā het vaste land/ te wetē 10. oft 12. myplen vāt lādt/ ghenaemt O Pagode de Iorganatte, (dat is den Afgodt ofte Afgodts tempel van Iorganatte gheseyt) het welck een seer goede course is voor dese vaert.

Drooghten van Seylō op 6. eñ 6. en half graden.

A punta de Gualle leyt 28. myplē vāde eerste drooghten.

Wat dat O Pagode de Iorganatte is ende waerse leyt.

Als ghy dit lādt comt te sien/ 'twelcke sommige hooghe gebergten heeft/ so sult ghy etelicke ronde huevelen(te weten/ ronder ende hoogher als die selfde gheberghten) boven op sien staen/ ghenaemt Palur; sult alhier daer langhs by heen loopen; men loopter voor by n. o. eñ z. w. eñ heeft wat vā n. o. ten o. eñ z. w. ten w. tot datmen comt by't dunne eñ leeghe landt/ alwaer langhs loopēde/ sult by een Revier comen/ welcke heeft tot een kenteycken een vlack hoogh velt van sant/ ende noch een ander pleyn met een huevel/ hebbende aende een zyde wat verder heen 'tschijnsel van eenen anderen dicken huevel met gheboomten; eñ loopende uwen wegh aen tot recht teghens over dese Revier/ soo schynen dese voorsz. huevelen mettet ander dicke landt ghelijck over een te comen; Dese verthooninghe salmen hebben/ wesende ontrēt $1\frac{1}{2}$. mijl daer vā af t'Zeewaert in. Van dese Revier tot d'eerste Pagode ofte Afgod toe/ heeftmen ontrent 3. ofte 4. myplen/ eñ van dese eerste Pagode voortaē/ so en sietmen geen hooge bergen meer/ gelijck als diemen voorby is/ eñ loopende daer recht vā aff/ schynen sommige als tafelen ofte pleynen bovē op te wesen. Dese voorsz. Pagode ofte Afgodt/ is gheleghen op 20. graden ruijm/ sult altoos u beste doē om die te comen verkennē: wāt is u noodigh om eē goede reyse te hebbē.

Ronde huevelen opte bergē Palur ghenaemt.

Een Revier by't leeghe landt. Teyckenen van dese Revier.

D'eerste Pagode leyt op 20. graden ruijm.

Voorby dese eerste Pagode staet eenē anderē Pagode/ so groot als d'eerste/ hebbende noch andere 2. ofte 3. cleyne Pagode wat voorder aē staē; Men heeft vā d'eerste Pagode tot dese tweede ontrēt 4. myplē weeghs/ eñ de Custe vā d'een tot d'ander is streckēde o. eñ. w. en wilt alhier niet te dicht onder 'tlandt loopē: want is quaet daer wederom af te rakē/ om dattet een inwijck maeckt; Van gelijckē al eermē by de eerste Pagode comt/ salmē van't landt afhouwen: want men heeft(op 2. myplen aleermender by comt) een cleyne drooghte ligghen/ een mijl t'Zeewaert in streckende.

Vier myplen van d'eerste Pagode een ander Pagode.

Waerschouwinghe voor dese Pagode.

Vā d'eerste Pagode tot die tweede/ sietmen sommige bewassen huevelen/ eñ geboomtē/ eñ vāde tweede Pagode tot Sataguan toe/ ist eē leeger landt vā ondichte wildernisse/ wesende boven op gants cael tot dē hoeck toe/ ghenaēt A punta das Palmeiras, dat is/ de punt vāde Palm-boomē/ eñ men loop de custe w. aen.

A punta das Palmeiras.

Vā de voorsz. Pagode tot eē punt met een Riffe) gelegen 12. myplen/ aleermen by de punt vāde Palmeiras comt) heeftmē een Revier liggen; Dit voorsz. punt steect eē groote half mijl t'Zeewaert in; men loopt de Custe o. n. o. aen/ eñ vande voorsz. riffige punt tot die Palmeiras toe/ looptmen de Custe n. o. eñ n. o. tē o. aē; Om nu het Riff eñ het landt van dien te kennen/ soo is te weten dat het landt van dit Riff grover eñ dicker is als het ander landt vāde Custe/ makende daer langhs by heen tschijnsel vā een eylādt/ eñ sult terstont wat voorder aē 9. ofte 10. boomē sien staē/ die hē vertoonē gelijck als ronde bewasse huevels; vande Pagode tot dese Riffe zijn ontrent 12. myplen.

Twaelf myplē vande Punt das Palmeiras leyt een Revier.

Teyckenen vant Rif voor de Punt das Palmeiras.

Van hier af voortaē/ sult langhs de Custe heen loopen op 9. ofte 10. vadē diepten/ tot by de voorsz. Palmeyras, waer van het voorenste vant landt seer leegh is/ hebbende eenen kalen huevel/ welcke hē verthoont ghelijck als die Arenas gordas, ofte roode Duynen/ gelegen by S. Lucas de Barremeda, aen de custe van Spaengien; Van dese Duyne ofte huevel af tot die Palmeiras toe/ ist altemael een kael eñ leege strandt/ sonder eenighe geboomten ofte wildernisse. Die Palmeiras plaghen te wesen 10. ofte 12. Palm-boomen: maer tegenwoordigh so stater maer eē alleen; Dicht by de selfde Palmeiras, te weten/ aende zyde van Sataguan, staen eenighe bewassen huevelen; Van daer voortaen soo en heeftmen gants gheen punten ofte hoecken/ boomen/ noch eenighe wildernisse meer/ dan het landt is een mijl weeghs altemael ghelijck als een Rif.

Een kalen huevel van ghedaente als de Arenas gordas by S. Lucas.

Eenighe bewassen huevelen aende zyde van Sataguan.

So wanneer dat ghy de punt ofte hoeck vāde Palmeiras comt te sien/ so sult ghy uwē cours o. aen doen/ tot op de diepten van 12. vadem/ ende vā daer af n. o. aen tot op $8\frac{1}{2}$. vadem/ ende wesende by daegh/ sult terstont landt sien/ het welck sal wesen beneden alle de Riffen/ eñ so het landt bedeckt waer met eenighe dysinge ofte dampē/ en sultet niet mogen sien/ voor dat ghy op de 4. vadē dieptē comt. Dese

Dese cours salmen aldus doen/ met een Cōpas dat niet en wraeckt/ eñ so het yet wraeckten/ sult ghy u rekeninge daer na maken; Dit landt daer ghy by comen sult/ sal wesen een vlack leegh landt sonder eenige gheboomten ofte wildernisse/ eñ loopende langhs de Custe heen/ sult aende oost zyde comen te sien eenen swarten lanckwerpēde bewassen huevel/ op't fatsoen van een Champana sonder mast/(het welcke een Indiaensche Carveel is;) eñ wat voorder van desen bewassen huevel aen/ staen een hoop boomē by dē anderen/ onder welcke zijn 3. ofte 4. boomen/ die wat grover schynen te wesen als den bewassen huevel; Dese gheboomten staen wat leeghachtigh; Een weynigh van dese gheboomten af/ soo begint de Riffe van't landt van Orixa; Dese in't gesicht kryghende/ sult terstont t'Zeewaert aen/ het water sien breken/ het welck is op de droochten van Bengalen: want alhier is het Canael op zijn smalste/ eñ laet achter u veel Riffen/ te weten/ aende zyde van Bengalen, die u altesamen t'Zeewaert aen blyven/ waerom ghy die niet sien en moecht; alhier passerende/ soo ghenaeckt altoos de Riffe van't landt vā Orixa, want al ist schoon dat ghy daer dicht by heen loopt/ en hebt nieuwers af te vreesen/ dan van dat ghy voor ooghen siet/ die diepten zijn drie vadem/ met cleyn swart sant op de gront.

Ghedaente van't Landt beneden de Riffen.

Champana is eē Indiaensche Carveel.

De Riffe van t'landt van Orixa.

De diepte op de Riffe van Orixa/ is 3. vadem/ de gront swart sant.

Sult vande zyde vā Bengalen 4. ofte 5. vadem diepten hebben van modder gront/ van welcke zyde u sult wachtē: want sout vā dese modder gront op't eynde van een bancke ofte drooghten van Bengalen comen; so ghy dese gront vint/ sult n. o. eñ n.(noodigh wesende) aē loopen/ tot dat ghy weder op de 3. vademen comt: wāt dit is dē rechten wech; Die voorsz. Riffe van Orixa gepasseert wesende/ sult terstont meer diepten beghinnen te krygen/ eñ so ghy begeerden te loopen langhs het landt van Orixa heen/ so doet uwen cours recht op d'eerste punct(die ghy voor u uyt siet) aen; De minste diepten die ghy sult vinden/ zijn 3. vadem; dit is den rechten wegh/ tot dat ghy wel dicht by het landt zijt/ alwaer ghy alsdā sult vindē 5. 6. vadē diepte; eñ so ghy eenigh barnhout van doen hadde/ soo loopt naer d'ander zyde aen't landt van Bengalen: want men heeft aldaer beter barn-hout/ als aē dees zyde van Orixa, maer moet daer na weder nae de zyde van Orixa comen/ tot dat ghy voorby twee Revieren zijt/ ghelegen aende selfde zyde van Orixa, waer van d'eerste meer eenen Inwijck dan een Revier gelijck is; D'ander leyt ontrent een mijl weeghs voorder aē/ de welcke eenen grooten mont ofte Inkomste heeft; Twee ofte 3. myplē voorby dese Revier voortaen/ heeftmen eenighe vloeyende Bekē met gheboomten/ eñ een mijl voorby dese Beken/ staet een bosschagie ofte wildernisse vol en dicht van gheboomten/ in ghelijckenisse van Palm-boomen; Van't beghinsel vā dese bosschagie af salmē zynē cours dwers over doē; loopende na't d'ander zyde(van het landt/ ghenaemt Guynette) toe/ te weten recht op eenen boom(die aende selfde zyde staet) aen dē welcken inde hoochtē bovē alle d'ander uytkijckt; staet aende slincker handt vande Revier ghenaēt Chandecan. Vā hier af voort aen zyn't altemael ondieptē/ daerom en sult niet voorder aen loopen/ dan mette volle vloet.

Waerschouwinge voor de gront aende zyde van Bengalen/ etc.

Hoemen op't landt Orixa loopen sal.

Twee Revieren by Orixa.

Vloeyende Beken met gheboomten.

De Revier Chandecan.

So ghy begheerde te loopen duer het Canael vā't landt heen/ sult de cours doē als boven geseyt is/ eñ vāde Palmeiras na't n. o. toe/ sultet setten op 5. vadē/ eñ wesende indē dagh/ sultet houdē op de 3. vadem/ loopēde also op dese diepten langs het land heen/ al comt ghy schoō altemets op wat minder dieptē/ en wilt daerō niet vreesen/ met welcke course sult comen te sien de Riffe van Orixa; als ghy die int ghesicht hebt/ so sulter by ghenaken/ in voegē dat ghy twee derdendeelen nae het landt/ eñ een derdendeel nae de Riffe toe loopt; alhier heeftmen den rechtē wegh/ als bovē geseyt is.

Coursen om door't Canael te loopē.

Dat 12. Capittel.

Een ander deschriptie vāde selfde vaert eñ coursen vā Indiē na Porto Piqueno ofte de cleyne haven van Bengalen door een ander Piloot aengheteijckent, breeder eñ correcter verhaelt, met alle die gelegentheyt ende streckinghe van dien.

Seylende vande Custe vā Indien/ nae de Haven genaēt Porto Piqueno, int Coninghrijck van Bengalen, te wetē vā buyten om't Eylandt Seylon, soo sult ghy uwen cours nemē neffens de custen vā Indien/ tot dat ghy comt te sien Brinjaō, ghelegen by de C. de Comorijn, het uyterste eynde vāde custe vā Indiē/ nemende vā daer af uwen wegh/ dwers over: want is van hier af een goede contreye/ eñ maeckt den cortsten dwers wech/ als ooc voorsekert te gaen/ van niet te vervallen binnen ofte tusschen het Eylādt Seylon in. So wāneer ghy comt te siē de Barreiras, dat zijn de Duynen van Brinjaon voorsz. so sult ghy zuyē aen loopē, doende also uwē cours vāde 15. tot die 20. myplē toe/ eñ vā daer voortaen sult uwē wech vercorten/ naer dattet u best goet dunct en gelegēt heyt geeft/ om te comē op de 5. gradē; alhier wesende sult o. aē loopē/ so veel alst u noodigh dunct te zijn om u te verseker ē/ de pūt ofte hoec vā Gualle te moghen om loopē/ 'twelcke is het uyterste eynde vant eylandt Seylon, aēde z. w. zyde/ gelegen op de hooghte vā 6. graden/ als u dunct te wesen inde cōtreye vāde Pūta de Galle verseker om te wesen/ so wiltet Eylandt genakē om dat te verkennē/ al eer ghy by die drooghten comt/ te weten/ tusschen Tanadare, (het welcke 5. myplē vāde Punta de Galle is) eñ de eerste droochten/ al waer int ghemeen alle die schepen het landt connē verkennē/ vā die geen die na Bengalen willen seylen/ het zy na eenighe havens vā diē/ als daer is Porto piqueno, ofte Porto grande, dat is/ de cleyne ofte groote Haven/ alwaer de Portugesen hare vaert eñ handelingē hebben; Het landt aende voorsz. contreye int ghesicht hebbēde/ so ghenaeckter so dicht by als ghy begeert/ doch onder de 12. vadē nae't landt toe niet passerēde/ om datter sommige clippē langhs lādt heen ligghen/ daer men sonderlingē so geē kennisse af en heeft/ behalven de drooghten/ tusschen welcken eñ het lādt men door heen mach loopen/ als hier nae gheseyt sal worden.

Porto Piqueno leyt in Bengalen.

Brinjaō leyt by de C. de Comorijn.

Barreiras vā Brinjaon.

Wat cours datmen op 5. graden zynde aen loopē sal.

Den hoeck vā Gualle leyt op 6. graden.

Tanadare leyt 5. myplen van punta de Galle.

Havens daer de Portugesen haer vaert hebben.

Loopēde aldus/ als geseyt is lāghs 'tlandt/ so is te wetē dat het lādt vā Tanadare(om dz te kennē) te wetē/ vā daer af 5. myplē voortaen tot de drooghtē toe altemael aendē Oever vā de Zee eē laech landt is; Eñ als ghy voorder aen te landewaerts binnē/ begint te siē eenige geberghtē/ te wetē/ 3. groote bergen/ daer met over eē comēde/ so sult ghy die eerste droochtē terstōt comē te siē/ tusschē welcke eñ tlādt mē wel passerē mach: want die meeste schepē die voorby het Eylādt gaen eñ comen/ loopender door heen; sulter vindē/ te wetē te midderwegē

Gedaente eñ teyckenē vā't landt Tanadare.

 van

van tusschen dien eñ het landt 11. 12. vadem diepten/ van schoone/ en op sommige plaetsen steenighe gront / en hebter nieuwers voor te vreesen/ dan van dat ghy voor ooghen siet.

D'eerste drooghte by Canadare leyt op 6.en half graden ruijm.

Dese eerste drooghte leyt op de hooghte van $6\frac{1}{2}$.graden ruijm / eñ daer recht teghens over sult op het landt eenen eenighen steenen huevel sien / sonder andere meer op alle dese contreye te sien. Van dese eerste eñ groote droochten 6.mylen voorder aen leyt noch een ander: maer cleijnder drooghten / men loopt d'een met d'ander n.o. eñ z.w. ende heeft wat van n.o. ten o. eñ z.w. ten w. Dese cleyne droochte is gheleghen op $6\frac{3}{4}$.graden/ ontrent twee mylen van't landt verscheyden / so ghy begheert tusschen 'tland eñ dien door te loopē/ ghy moechtet wel doen: want men heefter 5. 6. vadem dieptē met leegh water vā sant gront/ 'twelc ick weet vande geen dieder meer als 30.mael over gepasseert heeft/ so in't gaen als in't wederom keeren: maer somen een groot Schip heeft / soo ist beter van buytē om t'Zeewaert daer van af te loopen.

Ses mylen vāde drooghte noch eē cleynder drooghte.

Coursen vāde drooghten na O Cappello de Frade.

Die voorsz. droochten gepasseert zijnde/ so loopt langhes 'tlandt heen / sonder daer af te wijcken / wantet eenen goeden cours is daer dicht by heen te loopen / eñ comende voor by het eyndt vande gheberchten eñ het hooghē landt/ sult eenen hoogen spitsighen top comen te sien / staende tusschen andere gheberghten in/ van de welcke loopt een uytstekende punt nae't z.w. afdalende; Desen top wort genoēt O Capello de frade, dat is/ de Moninckx covel ofte caproen; is op de hooghde van 8.graden ruijm. Ick en stelle alhier de courssen niet diemen langhs dese Custe tot die voorsz. Capello de Frade heen doet/ om datmēt op geen rechte streeck langhs en loopt. Dese Capello de Frade maect eenen hoec ofte punt landts/ vande welck een Rif afloopt / stekende tot op een half mijl 't Zeewaert in/ daermen het water op sommighe plaetsen op siet breken. Van dese pūct af tot Trinquanamale zijn 17. mylen; mē loopt de custe n. eñ z. welcke altemael van een leegh landt is/ hebbende daer langhs heen een banckachtige gront/ en sulter gants geen landt van sien / dan te landtwaerts binnen. Op 5.mylē aleermen comt by Trinquanamale heeftmen een cleyne revier ligghen. Trinquanamale is een groote Haven / hebbende in de mont meer als 3.mylen inde breede; is aen d'incomste van dien van een leegh lādt/ wesende over al diep; die daer in wil wesen om te anckeren/ mach het setten onder het beschutsel van eenich vande Eylandē; is van binnen in een Revier / welck loopt tot Seyta Vaqua toe; tot hier toe ist altemael een leegh landt. Om Trinquanamale van verde te kēnen/ so is te weten datter aende mont vā dien aende noordt zyde ghelegen is een Duyn van gheelachtighe coluer/ ende heeft aenden eenen hoeck ofte punct twee lanck streckende gheberchten van een verheven landt / streckende recht te lande binnewaerts aē / sonder datmē voor ofte achter eenigh ander hoogh landt meer siet langhs de Zee-cant heen. Comende by Trinquanamale, en dat verkent hebbēde/ mocht van daer af terstont uwen cours naer dwers over setten: want dit de beste plaets is/ om uwen wech te vervolgen; sult van hier af noorden / ende n. ten o. aen loopen / midts altoos u rekeninge makende van't declineren ofte 'twraken vant Compas / eñ so het waer inde Monson vande winden van Augustus,

O Capello de frade leyt op 8.graden.

Een Riffe by O Capello de Frade.

Een Revier die inde mont 3.mylen breet is/ Trinquanamale ghenaemt.

De revier die na Seyta Vaqua loopt.

Teijckenen vande Revier Trinquanamale.

Waerschouwinghe hoe men inde Monson vande winden in Augusto aen loopen sal.

so sult alsdan n. aē gaen/ om dieswille dat die stroomen alsdan seer sterc t'Zeewaert in loopen; sult dese coursen aldus doen tot op de hooghte van 17.gradē/ twelck is de hooghte vanden hoeck ghenaemt A ponta de Guadovarijn, ghelegē aen't landt eñ Custe vā Choramandel, beginsel vant land ende Coninghrijck van Orixa.

A punta de Guadovarijn leyt op 17. graden.

Comende op de 17. graden / sult van daer voortaē na de Custe vant vaste landt toe loopen/ om een goede reyse te doē/ waerschouwe u boven de $19\frac{1}{2}$.graden niet te passeren sonder lant te sien/ om dieswille datter op de 19 graden een Revier leyt / ghenaemt Puacota, van welcker mont af 3. mylen t'Zeewaert in / is ghelegē een steen Clippe van een schips lēgte groot/ welck men bescheydelickē genoech sien kan: want het boven water uyt steeckt; Men mach tusschen dien eñ het landt over loopen/ willende/ sonder yet meer te vreesen / dan datmen voor oogen siet. Alle dese Custe/ te weten vande punct Guadovarijn voortaen/ is altemael van grof dick landt en gheberghten diemen van verde sien kan. Van die voorsz. Revier Puacota af / tot een ander Revier genaēt Palvor ofte Palura, zijn 12.mylen; men loopt de Custe n.o. eñ z.w. Boven dese Revier van Palura leyt eenen seer hoogen bergh / ghenaēt A Serra de Palura, dat is het gheberghte van Palura, welck is den hooghsten bergh vā dese Custe. Dese Revier leyt op $19\frac{1}{2}$. gradē ruijm. Van dese Revier tot den hoec genaēt A Derradeira terra alta, dat is / het laetste hoogh landt/ looptmen de Custe op de selfde streeck/ eñ is inde streckinge 7.mylen; is ghelegen op de hooghte van $19\frac{2}{3}$.gradē ruijm; Doe alhier dese vermaninge van't laetste hooge land/ op dat de gene die by dese custe heen loopt/ mach weten dat alhier alle de geberchten eñ thooge landt voleyndicht / eñ van daer voort aen ist altemael leegh landt eñ sandt strandē / tot die plaets ghenaemt As Palmeiras ofte Palmboomen toe.

Vermaninge niet boven de 19.en half graden te loopen.

Een Revier Puacota op 19.graden. Drie mylen van Puacota een groote Clip.

De Revier Palvor leyt 12.mylen van Puacota.

Palvor leyt op 19. en half Serra de Palura.

A derradeira terra alta leyt op 19 tweederdendeel graden.

Oorsake waeromme hy van Derradeira terra alta vermaent.

Vant laetste hooghe landt ofte Derradeira terra alta af tot de Revier genaemt Rio de Manicapatan looptmē de Custe n.o. eñ z.w. ende is inde cours 5.mylen. Om nu te weten wanneer datmen recht teghens over dese Revier vā Manicapatan is/ so salmen eenē hooghen ronden boom alleen langhs de zeekant heen sien staen/ eñ is een seer vlack landt/ hebbende aende Zee kant een banckachtighe ofte ondiepe grondt. Dese voorsz. boom staet aēde slincker handt vande mont vāde Revier. Vā Manicapatan looptmē de Custe o.n.o. eñ w.z.w. tot die Pagode de Iorganate toe (dat is den Afgod ofte Afgodts tēpel van Iorganate ghesept) zijnde inde cours 3.mylen. Dese Pagode vā Iorganate leyt op de hooghte vā $20\frac{1}{4}$. graed. Van dese Pagode de Iorganate tot eenen anderen groote ende swarte Pagode ofte Afgodt/ looptmen de custe o. ende w. eñ heeft van o. ten n. eñ w. ten z. is inde cours 7.mylē; Dese swarte Pagode leyt op de hooghte van $20\frac{1}{2}$.graden schaers.

Coursen vant hooghe landt na Rio de Manicatapā.

Teyckenē vā Rio de Manicatapan.

Pagode de Iorganate.

Pagode Iorganate leyt op 20.eē vierendeel gradē.

Den swarte Pagode op 20. en half graden.

Vā dese swarte Pagode tot de Revier Cayegare looptmen de custe n.o. eñ z.w. eñ heeft wat vā n.o. ten o. eñ z.w. ten w. is inde coers 10.mylē. De Revier vā Cayegare leyt op 21. gradē schaers/ eñ op 4.mylē nae/ aleermēder by comt ligghen 5. bewassen hueveltgiens/ welcke hem verthoonen int schijnsel ghelijck een haven vander Zee / met hutten bebout. Inde mont vande voorsz. Revier liggen twee sandt

De Revier Cayegare op 21.graden.

4. mylen van Cayegare liggen 5. huevelen eñ van de revier twee droochten.

sant drooghtē/ streckēde eē goede mijl weeghs zuydt westwaert aen / eñ heeft noch aende inkomste van dien een Riffe ligghen / streckēde langhs de Zee-custe heen tot een half mijl t'Zeewaert in; D'incomste van dese Revier heeft 4.vadem diepten/ men loopter uyt eñ in n.w. eñ z.o. De voorsz. drooghten sullen u int inloopen blyven aende slincker handt / ende die diepten is daer langhs henen.

Teijckenen om Cayegare van verre te kennen.

Om Cayegare van verde te kennē/ so is te weten / dat wanneer ghy de voorsz. bewassen hueveltgiens ghepasseert zijt/ so schijnt Cayegare een eyland te wesen / hebbende 3. ofte 4. boomen boven alle d'ander uytsteken / eñ een weynigh daer voorby staet eē cleyne Pagode; Wat voorby dese Pagode heeftmen een wildernisse ofte bosschagie/ seer dicht eñ swart vā geboomten / welcke schijnt van Cayegare te wesen/ en hebt daer voorby anders geē swarte wildernisse dan dese. Voorby die voorsz. Pagode staen sommige sandt Duynen van roode coluer / met sommighe water beecken.

Coursen van Cayegare tot A.punta das Palmeyras.

Teijckenen vā A punta das Palmeiras.

Vande Revier van Cayegare, tot dē hoeck genaēt A ponta das Palmeiras, looptmen de custe n.o. eñ z.w. eñ heeft wat van n.o. tē o. eñ z.w. ten w. is inde cours 11.mylen/ al eermen op 2.mylen nae byde punct vande Palmeiras comt/ so sult ghy sommighe bewassen swarte huevelen comē te sien/ staende op eē landt dat hoogher is als alle het ander daer ontrent/ eñ vā daer af na de punct toe / so begintet weder leegh te worden; eñ recht teghens die bewasse huevelē over/ sult op de strāt sommige cleyne: maer niets te witte sandt Duynen sien; Dit zijn de teijckenen ende rechte kennisse diemen heeft/ wesende dicht by de punt vāde Palmeiras, want op de punt gants geen gheboomte noch wildernisse en staet/ eñ hoe wel dattet dē naem vande punt vāde Palm-boomen heeft/ en heeft niet tegenstaende rechte-voort maer eenen boom alleen. Soo u de nacht overviel/ zijnde by Cayagare, eñ even wel uwen wegh begeerden te vervolgen/ so loopt op de diepten van 12.vadem n.o. eñ n.o. ten o. aen / altoos met het loot inde hant/ met goede wacht ende opsicht; eñ comende op 16.vadē/ sult u terstōt nae't n.o. aen houwen / tot dat ghy weder op de 12. vadem comt / altoos makende op dese diepten te blyvē/ tot dat ghy comt op 7.vadē; ende wesende alhier by nacht/ sultet setten tot dattet dagh wert/ eñ metten dagheraet u anckers lichten/ loopende op de selfde wegh ende cours van n.o. eñ n.o. ten n. aen / tot dat ghy comt op 4.vademen.

Hoe datmen by nacht by Cayegare zijnde/ voort gaen sal.

Sult alhier comēde/ een Man inde Maers hebbē/ om wacht te houden eñ 'tlandt te verkennen; Dese custe streckt o.n.o. aen/ tot datmen comt te sien een bewassen huevel/ welcke hē verthoont int schijnsel als een Champana sonder mast / met een boot achter aen; (Dese Champanas zijn de Caravielen vāde Indianen/ daerse hare Navigatie over Zee eñ lāges de Custe met doen;) Dit is de beste kennisse diemen heeft aen dese custe van Orixa; hebt altoos goede acht op't diepē/ dat so u de diepten begonste te vermeerderē/ te wetē/ tot over de 5.vadem/ so sult ghy terstont wederkeeren op de 3. $3\frac{1}{2}$. eñ 4.vadem schaers/ om dat dit de rechte cours is: wāt so ghy bleeft loopēde op de 5. eñ 6.vadē/ sout int eynde aēde grōt rakē.

Teijckenen van't landt over de custe van Orixa.

Waerschouwinge vande diepten.

So wāneer ghy comt te sien de voorsz. bewassen huevel de Champana genaēt (als gesept is) so sult ghy daer langhs by heen loopē/ tot dat ghy comt te sien 3.boomē by een staē/ verscheyden vandē anderen/ welcke boomen genaēt worden As arvores da Conhecença, dat is de boomen vāde kennisse gesept;) Recht teghens over dese boomen leyt de Riffe van Orixa, eñ siende 't Zeewaert aen / sulter twater op sien breken/ te weten/ aende zyde van Bengalen, en sult dese voorsz. teijckenen niet mogē sien/ dā met claer weer/ eñ so't mistich/ doncker ofte dysich weer waer/ so hebt altoos tloot inde hant/ sonder daer onachtsaem in te wesen: want moet daer op in loopen/ te wetē/ op de $3\frac{1}{2}$. eñ 4.vademē schaers; sult ooc weten datmen aende zyde van Bengalen harde sant gront/ ende aende zydt van Orixa modder eñ swart cleijn sant heeft; Doe dese verclaringe/ om dat ick het selver dickwils over geloopen ben met groote schepen

As arvores da Conhecença.

Teijckenen van't Rif van Orixa.

Aende zyde van Bengala harde sant gront.

Aende zyde van Orixa modder grōt met cleijn sant.

Gepasseert zijnde beyde de Riffen (te wetē/ die van Orixa ende Bengalen) sult comen te sien het Eylandt ghenaemt A Ylha dos Gallos, dat is/ het Eylandt vande Hanen / sulter recht op aen loopen/ sonder vreesen: want is over al diep ghenoech/ ende van d'ander zyde van Orixa ist altemael banckachtigh / daeromme u vermane het Eylandt Dos Gallos wel te genaken/ daer langhs by heen loopēde/ waer mede ghy terstont by een Revier comen sult/ genaēt Rio de Chandequan; die voorby passerende/ sultet vā daer dwers over loopen na de zyde vā Orixa toe/ alwaer gy sult comē te sien eenen hoeck ofte punt/ welcke is vande Revier Angelijn genaemt. Dese punt landts sal u blyven int noorden; alhier comende sult altoos mettet loot inde handt loopen / die diepten die ghy alhier sult vinden sal wesen 3. $3\frac{1}{2}$. eñ 4.vadē: maer wesende volle Zee / sal daer meer diepte wesen/ twelck alsoo sal dueren tot dat ghy met de Revier van Angelijn over een zijt: want men aldaer langhes heen veel diepten heeft. Comende met de Revier Angelijn over een / soo sult ghy langhs den oever heen loopen tot een Revier toe/ ghenaēt Gilingoa, met dese Revier over een zijnde/ soo en wilt alsdan niet te seer van landt af wijcken nae de rechter handt toe: want men aldaer een sandt-drooghte heeft/ daer hem Bartolomeus Rodriges de Moraijs op verloor/ met een gheladen schip/ te wetē/ int uytloopē/ waerom ick u advertere de slincker handt te houden: want het is daer over al diep ghenoech.

'tEylandt vande Hanen A Ylha dos Gallos.

Rio de Chandequan.

Den hoeck vande Revier Angelijn. Diepten ontrent Angelijn.

Een Revier Gilingoa genaemt.

Een sandt-droochte daer hem Bar. Rodriges de Moraijs op verloren heeft.

Van dese Revier af tot eenighe hooghe Beecken ofte afwateringhen toe/ machmen barn-hout kryghen / wiltmen; mochtet van dese voorseyde Beecken af nae de ander zyde van Guynette toe / dwers over loopen (alwaer terstont vijf ofte ses boomen boven alle d'ander sult sien uyt kijcken) tot dat ghy wel dicht aen d'ander zyde zijt. Dese voorseyde boomen staen by de mont vande Revier Chandecan, te weten/ aende oost zyde.

De diepten diemen op dese bancke sal vinden / zijn $2\frac{1}{2}$. ende drie vademen schaers tot aen de ander zyde toe: want hebt aldaer veel diepten.

Van hier voort aen en is u niet meer noodigh eenigh advertissement: want de Visschers u alsdan wel brenghen sullen daer ghy wesen wilt / ghy sult daer over heen loopen met het water van de halve vloet voort aen/ etc.

Ick advertere u wederomme/ dat soo ghy by ghevalle quaemt teghens den dagheraet by de voorseyde Reviere Cayegare, boven

verhaelt/ so loopt langhes de Custe heen / tot aenden hoeck de Punta das Palmeyras , ende van daer oost aen tot op 17. vadem diepten/ doende van hier af uwen cours n.w. eñ n.w. ten noorden aen; Desen wegh moetmē aldus doen met een Compas dat eē streeck wraert/ tot dat ghy comt op de 12. vadem diepte/ende dan noch also op de selfde cours aenloopende tot op 4. ende 3½. vadem / waer mede sult terstont (so't klaer weder waer) 't landt vā Orixa moghen sien : maer soo't doncker en mistigh waer/ so en wilt niet meer na't lād toe loopē/ u altoos houdēde op de 4. eñ 3½. vadē schaers/ loopende oost aen/ wāt het loot ende die diepten sal u wel binnen leyden / eñ wacht u van op veel diepten te comen / u houdende als geseyt is op de weynigh diepten. So u die nacht overviel/wesende op de 17. vademen/so loopt nae de twee Eylanden toe / in voeghen dat ghy't niet en set: want is quaet te anckeren.

Waerschouwinge ofmen inden dagheraet by Capegate quam/ hoe datmen dan aenloopē sal/etc.

Waer datmē loopen sal / is dat u de nacht overvalt.

Passerende voorby de voorsz. Punta das Palmeyras, binnen door loopēde inder nacht/ so en sult boven de 7. eñ 8. vadem niet passerē tot dat dē dagh aen comt/ waer mede alsdan binnen door sult loopen / ende soo het gheviel dat ghy daer waert met een cleyn Schip / soo hout u op de 2. eñ 2½. vadem / tot int ghesicht vande Riffe van Orixa ; als ghy met die begint over een te comen/ soo loopter tot op een schuet van een Roer nae by: want 'tisser diep genoech eñ vande zyde vā Orixa ist altemael banckachtige en ondiepe gront; Dese voorsz. Riffe sal u blyven aen u rechter hant/te wetē/ 't Zeewaert van u ; van daer afscheydende/ mochtet houden recht op't Eylandt Aylha dos Gallos aen/ ofte willēde na de punt lādts vande Revier Angelijn toe/ alwaer vrylickē mocht op aen loopen: want sulter 2½. eñ 3. vadem diepten hebben: maer moet wesen met eē cleyn schip/ als boven.

Aende zyde van Orixa banckachtigh ende ondiep.

Dat 13. Capittel.

De Navigatie eñ Coursen van uyt Indien nae de Haven van Aracan toe, 'twelck is den selfden wegh diemen doet naer die Porto grande, ofte Groote haven, gheleghen in't landt van Bengalen.

SEylende van Indien ofte Cochijn af nae de Haven van Aracan toe/ salmē zynen cours doen nae't Eyland Seylon toe / in sulcker voeghen als hier voren (inde deschriptie vande coursen eñ vaert nae die Porto Piqueno ofte cleyne Haven) verclaert is/ loopende also naer de punct ofte 'teynde vande droochten toe (gheleghen op 6. graden ruijm) ende op den hoeck vant landt (twelcke strect oost eñ west) aē; By dese punct ofte hoeck comende/ sultet van daer vant lādt af steken/ loopende 7. oft 8. myplen n.o. aen/ om van onder het Eylādt af te comen/ eñ alsdan uwen cours doen n. o. eñ n.o. ten n. tot op de 12. graden/ so dat u Manacosta comt te blyvē int z.w. eñ van hier af sult n.o. aen loopen tot op de 20. gradē schaers/ twelck is de hoochte van Aracan, eñ so ghy alsdan noch geen lādt en saecht/ sultet o. aen houden na Aracan toe.

De coursen na Aracan salmen nae Ceylan nemē.

Aracan leyt op 20. graden schaers.

Op de selfde hoochte van 20. graden/ 3. oft 4. mylen van landt af leyt een Riffe daert water op breeckt / eñ is met leegh water ondect; mach wesen vāde groote vā 7. scheeps lencte/ so inde breede als inde lenghte; als ghy dit riff comt te sien/ so sult ghy u daer van wachten/ tot op een schoot van een goetelinck nae. De Haven van Aracan leyt op 20. graden/ ende wesende 5. ofte 6. mylen tZeewaert daer vā/ sult daer 20. vadē diepten vindē/sandt gront; Eñ comende op de 19½. graden by't landt / so sult ghy 6. mylen vā landt diepe modder grōt vinden/ eñ maer 3. ofte 4. mylen vā landt wesende 30. vadem modder gront ; ghy moet u wachten op dese hooghte vande 19½. graden nae't landt niet te loopen: maer sult doen als boven ghesept is.

Op 20. gradē 3. mylen vant landt leyt een Riff 7. scheeps lenghtē lāgh.

Teeckenen vā de haven van Aracan.

Dat 14. Capittel.

Die Navigatie en coursen van uyt Indien nae de Haven van Martavan toe, gelegen int Coninghrijck van Pegu , met alle die gheleghentheyt van dien.

SEylende vā Indien af nae Martavan oft nae't Coninghrijck vā Pegu toe/ sult uwen cours doen (tot dat ghy't Eylandt vā Seylon ghepasseert zijt) gelijck als de geen die na Bengalen wil seylē/ eñ het Eylād om wesende/ sult na d'Eylandē As Ylhas d'Andemaō toe loopē / welcke liggen/ te wetē het uyterste eyndt vāde Eylāden aēde z. zyde op 11. gradē / eñ het uyterste lādt aende n. zyde op 14. graden; Mē loopter aēde zyde vant oosten voorby heen op de cours vā n.o. eñ z.w. Vande Eylandē d'Andeman, tot het vaste lādt toe/zijn over de 60. mypl. weechs Loopende na Andemaon toe/ sult u best doē om aēde n. zyde daer vā af te passeren/ eñ daer voorby wesende/ willēde loopē als ghesept is nae Martavan toe (twelck leyt op 16. graden) sult op de 14. graden / comende nae het landt toe loopen / ofte om beters op de 13. graedt/ om oorsake vanden Inwijck van Martavan, daermen seer stercke stroomen heeft / altoos nae het n.w. treckende; eñ so ghy nae het landt toe liept/ wesende op de 14. graden/ so sult ghy veel Eylandē comē te siē/ alwaer ghy moecht vry dicht by comen: want is over al schoon en diep; men heefter dicht by aende zyde vāde Zee 12. 13. vadem diepten modder gront/ behalven het Eylandt Pulo Comuda , twelck mach liggē ontrent 6. ofte 7. myplē vande Haven vā Martavan af; tusschen dit Eylandt eñ het vaste landt liggen veel Riffen / niet tegenstaende/ so het geviel dat ghy tusschē dese Eylanden vervielt/ so sult ghy de zyde van't Eylandt genaken: maer niet te dicht/ alwaer ghy eē Canael sult vinden van 3. vadē diepte/ ende aende zyde van't vaste landt heeftmē op veel plaetsen ondiepten ende drooghten/ loopende van hier af naer de haven vā Martavan toe/ (dit Eylād voorby wesende) sult by't land heē loopen/ alwaer ghy sult comē te sien sommige clippē 'tZeewaerts liggē / die int schijnsel hen verthoonē als Almadias (dat zijn Indiaēsche schuijtgiens/ diemē inde Revieren gebruijct.) Dese voorsz. clippē liggen vā Pulo Comuda af na Martavan, ontrent 2. mylen weeghs na het landt toe; Recht teghens over dese clippen heeftmen aent vaste landt eē punct ofte hoeck van't hooge landt; aende n. zyde van dit punt is eē strant van sandt gelegē aent leege landt; Dit land behoort Xemijn Vegarum toe/ dat is op de Pegusche tale die Heere van Vegarū gesept: want Xemijn is so veel als Heere ghesept/ eñ Vegarum, den naem vant landt; Van hier af n. aen/ so loopt het land hoogh op/ hebbende op sommige plaetsen Inwijcken/ Clippen eñ Eylandekens.

As Ylhas d'Andemas het uyterste eynd aende z. zyde leyt op 11. eñ het uyterste vāde n. zyde op 14. graden.

Op 14. gradē sietmen veel Eylanden.

Het Eyland Pulo Comuda leyt 7. mylen vā Martavan.

Ghedaenten ende aydoeninghe van't lād by Martavan.

Almadias zijn cleyne Indische schuijtgiens.

Pulo Comuda leyt twee mylen van Martavan.

Al eermē comt by de havē van Martavan, so heeftmen een wit huevelt gien ofte verhevē landt/ dienende voor een kenteijckē ofte bake/ hebbende dicht by hē 2. Palm-boomen staen; Ontrent 2. myplē verder sult ghy eē dicke top landts sien aent eynde/ van de welcke/ te wetē tZeewaert aē leyt een Eylandekē/ twelck mē niet sien/ noch vant lādt onderscheydē en can/ tot datmender met over een / ende die Revier van binnen (daer die Haven van Martavan leijt) ondeckt siet; dit Eylandtgien gepasseert wesende sult een wit hueveltgen komen te siē/ dat u vande ghelijcken aende zuijdzyde blijft; binnen int Eylandt heeftmen een lack ofte besloten water liggen van een goede Vischerye/ aleermen by dese Havē van Martavan comt/ (komende van't Eylandt Comudo af) sult te Zeewaert ontrent eē mijl ofte ander half vā't landt af/ een ront Eylandeken vol wildernisse sien ligghen/ ghenaemt A Ylha das Cebollas, dat is t'Eyland vanden Ayuyn/ by welck Eylandeken/ te weten aende zuijdzyde daer van/ leijt een Klippe daermen de Zee op siet breecken; van dit Eylandeken af tot de Haven van Martavan toe/ mach wesen ontrent twee mylen; Comende van Pulo Comuda af sult verdacht wesen/ daer van af te loopen aende zyde van't landt/ doende de cours als boven gesept is: want en hebt nieuwers af te vreesen / dan van het gheene ghy voor oogen siet ; sult oock weten datmen van dit Eyland Das Cebollas voortaen naer't noorden toe anders geē Eylanden noch Klippen meer en heeft / 'twelck een seer goede kenteijcken van desen inwijck is: want wesende aen dees zyde/ so en ismen so haest niet by 'teen Eylandt ofte men siet een ander / ende van daer af voortaen soo en sietmender gants gheen/ als ghesept is; moet wel voor u sien voorby de Haven van Martavan niet te passeren : want wesende op 12. vadem soudt eē weynigh daer naer op droogh komē.

Teijckenen ende kēnplaetsen eermen by de Haven van Martavan komt.

A Ylha das Cebollas vol wildernissen.

Aende zuytzy van dit Eylāt een Klip.

Goede teyckenen by Ylha das Cebollas.

Dese Haven van Martavan is ontrent een mijl ofte anderhalf breet/ hebbēde vāde noord zyde een laegh ofte vlack landt / wesende water pas met de Zee/ eñ is een Eylandt 'twelcke ghenaemt wordt Momuay, men mach het sien alsmen langhes 'landt heen (te weten van Pulo Comuda af) naer dese Haven toe comt/ sult altoos loopen op de diepten van 12. vadem/ ende komende op 8. 9. vadem/ soo sultet setten : want zijt alsdan inde Haven/ ende en wiltet landt niet naerder ghenaken / noch en loopt niet verder naer den inwijck / ende die bancke toe/ sulter t'elcke mael minder diepten vindē; Dese Revier vā Martavan loopt noord oost ende zuijdtwest uyt end' in: maer men en mach daer sonder Lootsman niet in loopen: want heeft binnen inde Revier (te weten aende oost zyde) een Steen-klippe ligghen/ welcke alle 'twater naer hen toe treckt/ daerom en machmē daer sonder Lootsman niet in loopen; oock mede so heeftmen in d'inkomste vā dese Revier ende Haven (te weten aende rechter hant) een bancke ofte drooghte ligghen/ al waer te midde-wegē een Cannael door loopt van 6. 7. vadem diepten/ 'twelcke sult mogen kennen by dese teijckenen/ te weten/ heeft op't diepste veel visch diemen sien mach; Dese Haven van Martavan is gheleghen op 16¾. graden/ ende de Stadt Martavan op 16. graden.

De Havē van Martavan is een mijl breet eñ het is een Eylandt ghenaemt Monuay.

De Revier vā Martavan loopt noordt oost eñ zuijdtwest.

Aende oostzy een steen Klip ende Revier.

De Havē van Martavan leijt op 16. drie vierendeel graden. De Stadt op 16. graden.

Aen't uyterste eyndt vande Eylanden van Andeman, te weten aende noordtzyde heeftmen twee Eylanden ligghen/ tusschen welcke ende d'Eylanden Andeman men wel passerē mach/ van ghelijcken aende uytersten hoeck van't zuijdeijnde vande Eylanden Andeman (ghelegen op 11. graden) heeftmen oock sommighe Eylandekens ligghen/ ende van daer af naer d'Eylanden As Ylhas de Nicobar, te weten zuyden aen / so strect eenen anderen reghel Eylanden; oock mede soo ghy quaemt te loopen van d'Eylanden d'Andeman af/ naer de Custe toe/ ghemoetende sommighe vergaderinghe ofte ravelinghe van wateren/ soo en wilter niet voor vreesen : want en is anders niet dan 'tselfde water / sonder datmen alhier eenighe drooghten heeft/ al hoewel datter aen de custe etlijcke liggen ; men heefter alleenlijcken te midde-weghen een Eylandt ligghen/ 'twelcke die Inghesetenen noemen Viacondam, is een cleijn Eyland/ wesende daer rontom over al schoon : maer heeft seer weynigh versch water/ anders niet hebbēde dan Pijnboomen/ waerom niet noodigh is daer aen te loopen.

Twee Eylandekens by't Eylandt Andeman. 't Eyland Andeman leydt aende zuydtzy op 11. graden.

As Ylhas de Nicobar.

Eenighe drooghten by Andeman.

Viacondam is een kleijn Eylandeken.

Dat 15. Capittel.

De route ofte die Navigatie van Cochijn uyt Indien naer Malacca toe.

DJe naer Malacca wil varē inde groote Monson (dat is de principaelstē tijt dat de winden daer toe dienende courseeren) inde maent van April/ so salmē (om zijn reyse te verseeckeren) maken 'tseijl te gaen van Cochijn af tot den 26. Aprilis toe/ ende uyt de Haven wesende/ terstont de cours zuyden aen setten tot op 7. graden / ende van daer af zuijdt zuijdtoost aen tot op 6. graden/ wesende op dese hooghte salmen zuijdtoost aē loopen/ tot op 5. graden schaers/ ende vā daer oost aen tot datmen het Eyland Seylon voor by is / wesende in dese contreye sult aenloopē/ in voegen dat ghy komt op 5⅓. ende 5¼. graden ; van dese hooghte sult uwen cours doen naer d'Eylandekens van Gomespola toe/ (welcke liggen op 6. graden byden hoeck van d'Acheijn van't Eylandt Samatra.)

Wat tijt datmen 'tseijl gaē sal nae Goa.

Coursen van Cochijn tot de Eylandekens van Gomespola.

d'Eylanden Gomespola ligghen op 6. graden.

Comende by d'Eylanden Gomespola, soo ghy gheen vrees en hebt vande Acheijns, (dat zijn d'Ingesetenen van't Coningh-rijck van Acheijn, int Eyland Samatra, doot vyanden vande Portugesen) so neemt uwen cours langhes 't Eylandt Samatra heen / tot de Cabo (ghenaemt) Tanjamburo toe/ gheleghen aende selfde Custe van't Eylandt op 5. graden ruijm/ ontrent byde 30. mylen van d'Eylanden Gomespola, ende van hier af sult uwen cours nemen naer de Custe van Malacca toe/ loopēde so veel te loefwaert als ghy pimmers moecht/ om te gaē verkennē Pulo Sambilao, 'twelcke is een Eylandeken gheleghen dicht aende custe op 4⅔. gradē van Malacca, noord west ten noorden 40. myplē: want die dese Eylanden komt te verkennen/ heeft een reyse om haest tot Malacca te komē/ ende die daer van te lywaert aen kompt naer Pulo Pinan toe/ ('twelcke een ander Eylandt is/ gheleghen op 5½. graden / ligghende van Pulo Sambilao noorden ten westen 12. mylen / soo heeftmen naer Pulo Batun toe/ een ander Eylandt/ van Pulo Pynao gheleghen noordtwest ten noorden 10. mylen op 6. gradē) sout by avontueren zuijdooste winden vinden/ die aen dese custe seer veel waeyē/ daerom die laet t'seijl gaet is een lange reyse verwachtende/ waeromme 'tbeste is vroech van Cochijn te scheyden/ om een beter voyage te hebben/ etc.

De Acheijns zijn doot vyanden vande Portugesen.

Cabo Tanjamburo leijt op 5. graden.

't Eylandeken Pulo Sambilaon leijt op 4. twee derdendeel graden/ n. w. ten n. 40 mylen van Malacca.

Pulo Pinan leijt op 5. een half graed.

Pulo Batum leijdt op 6. graden.

Dat 16. Capittel.

Een ander breeder verclaringhe vande Navigatien ende Coursen, om te seylen van Goa uyt Indien naer Malacca, met alle die streckinge eñ gelegentheyt van dien.

Die

Coursen van Goa na Malacca.

DJe geen die begeert te seylen van Goa, ofte uyt Jndien naer Malacca, sal tot 20. mylen weeghs t'Zeewaert in loopen/ in sulcker voegen dat hy het Eylandt Seylon mach buyten om loopen/ naer d'Eylanden As Ylhas de Nicobar toe/ te weten door't middelste Cannael heen/ 'twelcke leyt op 7 ½. graden / sult gheadverteert wesen op dese contreye acht te hebben op de stroomen: wantse mette weste winden naer de golve van Bengalen toe loopen/ende mette ooste winden t'Zeewaert aen; 20. ofte 30. mylen vande Eylanden af heeftmen so groote vergaderinge ofte ravelinge van water ende stroomen/dat het drooghten schijnen te wesen.

't Middelste Eylandt van Nicobar leyt op 7. een half graden.

Waerschouwinghe voor de stroomen.

Soo ghy quaemt op't midden van d'Eylanden Nicobar aen/so weet datmen daer een Cannael heeft/liggēde op 6 ½. gradē/ wesende d'Eylanden vanden anderen verscheyden ontrent anderhalf mijl / daermen wel tusschen door mach loopen sonder schromen: want en hebt anders niet te vreesen / dan alleenlijcken dat ghy voor ooghen siet; de diepten diemen daer heeft zijn 12. 13. vadem; aen't eijnt van dit Cannael/ te weten by't noorder Eylandt van d'Eylanden Nicobar, leyt een Eylandeken daermen tusschen door mach passeren/ mettet grootste schip datmen vint; het zuyder eijnt van dit Eylandt is ghelegen op 6 ¼. graden/eñ 'tbovenghenoemde Cannael op seven en half graden/als voren.

Opt midden vā d'Eylandē Nicobar/op 6. een half gradē leyt een Cannael.

Eē Eylandeken op 6. een vierendeel graden.

Soo ghy quaemt by't middelste Cannael gelegen op 6. graden/sult by't inkomen van't Eylandt vier Eylandekens sien/waer van de drie een half mijl van't Eylandt af ligghen/ zijnde twee van dien groot ende hoogh / ende 'tander kleyn/ende 'tvierde leydt verscheyden van't Eyland ontrent drie mylen; is eē groot ront Eylandeken vlack boven op/ende naer't noorden sult een ander Eylandt sien ghelegen op 8. graden; d'inkomste van dit Eylandt heeft eenen dicken hooghen rugghe/ wesende aen't eijnde vlack; komende int midden van't Cannael sult noch een ander Eylandt sien/gheleghen dicht by dat vande 8. graden van een vlack land/ liggende vanden anderen ontrent twee mylen weeghs; van d'Eylanden Nicobar tot dit noorder Eylandt/zijn ontrent sevē mylen weeghs/en hebt alhier nieuwers van te vreesen; aen't eijnt van dit Cannael heeftet Eylandt Nicobar eenen ronden huevel / hebbende aende voet van dien een Eylandekē ligghen/sult gheadverteert wesen aende zuydzyde van Nicobar niet te passeren/ om te schouwen die vā Acheijn van't Eylandt Samatra, die hen alhier onthouwen: want zijn doot vyanden vande Portugesen; doet eer u beste om te passeren/ als boven gheroert is / al waert schoon dat ghy u vont op 8 ¼. ende 8 ½. gradē/ moechter evenwel passeren sonder vreese: wāt zijn altemael Cannalen ofte Over-tochten.

Vier Eylādekens.

Een Eylandt op 8. graden.

Omtrent 2. mylen veerder noch eē Eylād.

Waerschouwinge voor de zuijdtyde van Nicobar.

Desghelijcks voor de Achejn vā't Eylād Samatra.

Ghepasseert wesende d'Eylanden van Nicobar, als ghesept is : sult uwen cours nemen naer't Eyland Pulo Cuto toe; men loopt Pulo Cuto met Nicobar oost ende west/eñ heeft wat van oost ten zuyden/ ende west ten noorden/ is inde cours 9. mylen / ende leydt op de hooghte van 6 ⅔. graden; Om Pulo Cuto te kennen komende van upter Zee daer op aen/ so sult ghy vāde oostzyde een hoogh ront lant sien / wesende aenden oever vande Zee laegh/ zijn drie kleyne Eylandekens by een/ hebbende vande zuijdtzyde/ te weten: aenden uptersten hoeck van dien 3. ofte 4. klippen ondect ligghen/eñ vande noordtzyde een ander mont ofte open/ loopende tusschen 'tgroote Eyland ende 't Eylandt van ter Zee; Jn dit Eylandt naer't landt toe / te weten : aende zyde van't zuijdtoosten / is een plaets daermen seer goet versch Water heeft / by eenen leeghen punt landts.

't Eylandt Pulo Cuto leyt op 6. twee derdendeel graden.

Teeckenē om Pulo Cuto te kennen.

Moecht oock wel uwen cours nemen van d'Eylanden Nicobar af/naer't Eylandt Pulo Pera toe / 'twelcke is een kleyn ront Eylandt sonder eenighe gheboomten/ ghelegen op 5 ⅔. graden/wesende inde cours van Nicobar tot Pulo Pera ontrent 100. mylen; men loopter oost zuijdtoost eñ west noordtwest; Van Pulo Pera tot het Eylandt Pulo Pinaon zijn 15. mylen/ ende liggen vanden anderen oost ende west/ en heeft wat van oost ten zuyden/ ende west ten noorden; Dit Eylandt Pulo Pinaon leyt 5. mylen van't vaste landt af/op 5 ¼. graden ruijm; die kēnisse van diē is/dattet hoogh int midden is / hebbende aenden hoeck van't noorden eenen rondē huevel/ ende een Eylandeken te midde-weghen van't selfde Eylandt ligghen; ende komende langhes 'tlandt heen/ so heeftet eenen grooten inwijck met een sant strant/hebbende aen't eijnde vande strant een Eylandeken liggen/daermen die plaets van't versch water heeft/ ende aēde punt van't zuyden ist laegh landt/ maeckende een ander Eylandeken; Men loopt Pulo Pinaon met het Eylandt Pulo Sambilaon noorden eñ zuydē/ moet alhier wel voor u siē: want van dit Eyland Pulo Pinaon streckt een bancke af/streckēde tot een punt ofte hoeck hoogh lants toe/ (die t'Zeewaert in komt) ende streckt tot op twee mylen t'Zeewaert aen/ sulter op vinden 5. vadem diepten / ende wat meer naer't lant toe wesende minder.

't Eylandt Pulo Pera leyt op 5. twee derdendeel graden.

Pulo Pinaon leyt op 5. een vierendeel graden ruijm.

Kenteijckē vā Pulo Pinaō.

Pulo Sambilaon.

Een banck vā Pulo Pinaō.

Sult weten dat wanneer u dese voorschreven punt blijft int oostē ende oosten ten noorden/soo sult ghy Sambilaon komen te sien; de cours van Pulo Pinaon tot Pulo Sambilaon zijn 22. mylen/leyt op de hooghte van 4. graden schaers; oost ende west van Pulo Sambilaon t'Zeewaert 4. ofte 5. mylen/leyt het Eylandt genaemt A Ylha das Iarres, is eē kleyn ront Eylandt bedeckt met Bosschagie / ende heeft aende zyde van't zuijdtwestē versch water/doch is weynigh: maer in Pulo Sambilaon heeftmen seer goet versch water / te weten op de 4. Eylanden van dien / waer van het grootste aldernaest het landt toe leyt int midden/van't welcke aen de zyde van't noordtoosten staet eenen huevel/ van welcker beyde zyden men stranden van sant heeft / aē dese beyde stranden heeftmen versch water; Van gelijckē die ander drie Eylandē/welcke int midden blyvē/hebbē aende zyde van't oost noordtoosten altemael sant-stranden/int middē van de welcke/te weten daer't een opē heeft/ vintmen seer goet versch water / aende voet van eenen grooten boom; by alle dese Eylanden/ so wel aende zyde vande Zee als van't land/ als oock door de Cannalen daer tusschen heē/ machmen vrylijck passerē sonder vrees: wāt is over al diep genoegh/ ende moechtet setten int gesicht van't landt op 20. ende 25. vadem diepten.

Pulo Sambilaon leyt op 4 graden.

A Ylha das Iarras. Ghedaente eñ gelegentheyt.

In Pulo Sambilaon is goet versch water.

Beschrijvinge van 3. Eylanden.

Begheerende te passeren doort groot Cannael van Pulo Sambilaon, so sult ghy zuyden ende zuyden ten oosten aen loopē / naer d'Eylanden As Ylhas d'Aru toe/welcke liggen aen de custe van't Eyland Samatra, zijn drie kleyne eñ laghe Eylanden/bedect met Boschagie/ als ghy

Coursen om door't groot Cannael van Pulo Sambilaon te seylen.

As Ylhas d'Aru.

als ghy so verde zijt als dese voorschrevē Eylanden / tot op een mijl daer voorby wesende/ sult uwen cours nemen zuijdtoost/ zuijdtoost ten oosten/ende oost zuydtoost aen / loopende op de diepten van 10. vadem/naer Pulo Parcelar toe / 'twelcke is eenen hooghen Bergh/ gheleghen aende custe van Malacca, eñ schijnt van verde een Eylandt te wesen / staet in een vlack landt/so datmen't landt niet en siet dan alsmender dicht by is; Van Pulo Parcelar tot den hoeck ghenaemt Cabo Rachado, dat is de ghecloven hoeck/gheleghen op 2 ½. graden ruijm/ looptmen van daer tot Malacca oost zuijdtoost eñ west noordtwest; lancks de custe heen ist altemael een puntigh ende huevelachtigh landt: maer niet te hoogh ; Comende te midde-weghen / te weten : vande Cabo Rachado naer Malacca, sult terstont ondecken d'Eylanden die ontrent een half mijl voorby Malacca (dicht by't landt heen) ligghen.

Pulo Parselar is eē hooghen Bergh aende cust vā Malacca.

Cabo Rachado leijdt op 2. een half graed.

Beschrijvinge vāde custē vā Malacca.

Dat 17. Capittel.

Om te seylen van Pulo Sambilaon af door't groote Cannael naer Malacca toe.

SEylende vā Pulo Sambilaon af naer d'Eylanden As Ylhas d'Aru, gelegen aende custe van't Eylandt Samatra, sult uwen cours doen zuyden aen tot op 13. mylē toe/ waermede op de bancke sult komen/ soo dattet al eveleens is te seylen van Pulo Sambilaon zuyden aen / als van't Eylandt Ylha das Iarras (dat is 't Eylandt vande potten) zuijdtoost ende zuijdtoost ten zuyden aen : want komt altemael op een plaets upt / ende als d'Eylanden d'Aru blyven west ende west ten noorden van u / so werptet loot upt/sulter sant gront vinden; van hier af sult uwen cours doen zuijdtoost aen / altoos het loot ghestadigh uptworpende/ ende vindende 10. vadem (de selfde cours behoudende tot op de 13. vadem/ 'twelcke modder gront sal wesen) sult zuijdt zuijdtoost ende zuijdtoost ten oosten aen loopen: maer vindende 16. 17. vadem sant gront/ soo wentet naer die zyde van Malacca toe tot op de 12. 13. vadem/ doende alhier weder uwen cours naer't zuijdtoost eñ zuijdoost ten oosten; ende soo't gheviel dat ghy quaemt op de 10. vademen/ soo keert weder naer't zuijdoosten/altoos u best doende om te loopen op die 10. 12. tot 13. vadem toe: want is de beste diepten eñ gront van dit Cannael; Soo wanneer ghy komt te sien recht voor u upt eenen ronden Bergh / 'twelcke hem verthoont als een Eylandt/soo sult weten dattet Pulo Parselar is/ tot welcke cōtreye die voorschreven drooghten streckende is/niet teghenstaende en sult daerom niet laten uwen wegh te vervolghen / Pulo Parselar niet genakende tot op 2. mylen naer't noordtoosten toe: want alsdan soo ismen de voorschreven drooghten voorby / van hier af voortaen so genaeckt het landt tot op een mijl/naer uwen cours nemēde zuijdtoost aen / naer den hoeck Cabo Rachado toe/al eermen op drie mylen naer byde Cabo Rachado comt/ soo heeftmen een Riffe 4. mylen vande custe af ligghen / welcke niet meer als 4. vadem dieptē heeft/ te weten met hoogh water / ende t'Zeewaert daer van af loopt een Cannael van 10. vadem diepten/ loopende van d'Eylanden d'Aru naer Pulo Parcelar toe / sult u beste doen dattet grootste Eylandt van Aru zuijdtwest ende zuijdtwest ten westen van u blijft / uwen cours doende zuydtoost aen/ altoos op 18. ende 'tondiepste op 17. vadem; Willende loopē van Pulo Parcelar naer d'Eylanden d'Aru toe/sult maken dat u Parcelar int noordtoost ende noordoost ten oosten blijft/ noordtwest ende noordtwest ten westen aenloopende/ altoos op de 16. 17. 18. tot op 15. vadem diepten; dese wegh en is anders niet te doen : want ick hebse altoos so selver ghepasseert / ende my daer wel met bevonden.

d'Eylandē As Ylhas d'Aru ligghen aende cust van Samatra.

Ylha das Jarras is 't Eylāt vande potten.

Coursen van Pulo Sambilaon na Malacca.

Kenteyckenen van Pulo Parselar.

3. mylen van Cabo Rachado leyt eē Riff/ dat 4. vadem diepten heeft.

Een Cannael vā 10. vadem diepten.

Coursen van Pulo Parcelar nae d'Eylanden d'Aru.

Dat 18. Capittel.

Deroute ofte de Coursen vande Navigatie van Malacca naer Goa, met alle die streckinge ende ghelegentheyt van dien op't breest verclaert.

SChepdende vā Malacca naer Goa ofte Jndien / soo is den besten cours te seylen een mijl en anderhalf/ de Custe van Malacca langhes heen/altoos int ghesicht houdende de struijcken ende 'tonderste vande boomen die op't landt staen/te wetē tot Pulo Parcelar toe; men heeft alhier vande 16. tot 27. ende 28. vadem diepten / sult gheadverteert wesen beneden de 14. vadem niet te passeren / aen d'een noch aen d'ander zyde/ loopende van upt Malacca af tot ontrent derde half ofte drie mylen/ so heeftmen twee ofte drie drooghten van steen eñ klippen (ontrent een half mijl t'Zeewaert in steeckende) liggē/ recht teghens over de Cisterno ofte Conincx back ghenaemt/ vande Portugesen Tanque del Rey gheheeten; Van gelijcken sult u wachten van te ghenaken den inwijck vande Cabo Rachado, (welcke Cabo leyt op 2 ½. graden aende selfde custe van Malacca, noordtwest tē noorden af 10. mylen) soo veel vande zuijdtoost zyde als vande zyde van't noordtwesten/ en compter op gheen mijl naer by't landt/ als ghesept is; alhier soo heeftmen een goede mijl weeghs tot anderhalf toe/ 't principaelste vā't Cannael tot Parcelar toe.

Coursen van Malacca nae Goa.

Vermaninghe vā niet beneden de 14. vadem te passerē.

Omtrent drie mylen van Malacca liggē 3. drooghtē.

Tanque del Rey.

Cabo Rachado leydt op 2. eē half gradē.

Comende by Pulo Parcelar, ende begerende de drooghten dwers over te loopen / sult u ontrent twee mylē van Pulo Parcelar af houden/ overmidts datter vande custe van Parcelar een bancke af steect/ streckende tot ontrent een half mijl in Zee/ wesende als gesept is/ tot ontrent 2. mylen van het land af/ om over de drooghten te passeren ; zijnde mettet wassen van het water/ soo sal u Pulo Parcelar blyven int oosten / ende mettet vallen vant water int oost noordoosten/ waerom u noodigh is goede opsicht te hebben mettet ghety/ op dattet u niet en bedrieghe ; Comende op deser manier in dese contreye/sult west noordtwest aen loopen/u altoos naer d'eē ofte d'ander zyde houdende/ naer dattet ghety loopt; ende soot facke waer dat ghy quaemt (int dwers over loopen) te sien Pulo Parcelar, so ist goet dattet u blijft int oosten ende oost ten zuyden/ende komende ten half weghen naer d'Eylandekens van Aru toe/ (ghelegen dicht aende custe van Samatra op 3. graden/ te weten west noordtwest 30. mylen van Malacca) al ist dat u Pulo Parcelar alsdan blijft tusschen't oost zuijdtoosten/ende oost ten zuyden/soo hebt ghy niet teghenstaende eenen goeden cours / in voegen dat komende naer Pulo Parcelar, soo ist goet datmender met over eē comt/ oost noordtoost ende west zuijdwest/ dit is te weten twee mylen daer van af: maer int afwijckē naer d'Eylanden d'Aru toe / so ist best dattet u blijft int oost

Coursen om dwers over de drooghten te loopen.

d'Eylandekens van Aru ligghen dicht aende custe vā Samatra op 3. graden.

Vermaninge om na 't groote Eylandt d'Aru toe te houden.

oost ende oost ten zuyden/ wesende int ghesicht vande voorschreven Eylanden d'Aru, u houdende naer't groote Eylandt van d'Aru toe/ moechter op een myl ofte twee naer by komē soo dicht alst u belieft: want is daer rontom diep ghenoegh/ die diepten diemen sal vinden by de voorschreven drooghtē/ loopende door't Cannael/ sal wesen vande 10. tot 21. vadem/ doch sult weynigh worpen van 21. vadē hebben/ eñ die meeste diepten diemen heeft door't Cannael loopende/ is 12. 13. 14. 15. 16. 17. vadem; ende al ist schoon dat ghy komt op de 10. 9. ende 8. vadem drie ofte vier worpen/ te wetē van kleyn/ fyn/ eñ swart sant ofte modder-grondt / is evenwel eenen goeden cours: want sult terstont weder op 12. 13. 14. vadem komen/ hebbende dese diepte ende gront/ ende doende dese cours als geseyt is/ al ist dat ghy sommige worpē van kleyn/ fyn/ wit sant crijght/ ist noch al eenen goeden cours: maer so ghy grof sant ofte schulpen crijght/ so weet dat ghy buyten 't Canael zijt, weest op u hoede/ dat soo wanneer ghy de gront van swarte schulpen/ ende grof sant vindt/ dat ghy weder kleyn/ dun/ swart sant ofte modder gaet soeken: want de gront van grof sant eñ schulpen is buyten 't Canael/ daerom sult in alles goet advijs hebben/ het loot ghestadigh uytworpende/ om u te verseeckeren; is oock goet met twee looden te diepen/ te weten: van elcke zyde van't schip eē/ met goede opsicht eñ wacht/ ende u Anckers altoos ghereet te hebben/ met een Cabel van 12. oft 15. vadem buyts / soo't noodigh waer/ om u daermede te helpen; Nu om dat wy hier veel reysen mentie maken vā Pulo Parcelar, so hebbe alhier by willen voeghen waer ende op wat hooghte 'tselfde gelegen is/ hoe wel dattet genoegh inde Pas-caerten afgheteyckent staet; 'tis een landt 'twelcke eenen hoeck maeckt / in ghelijckenisse van een Cabo, gheleghen aende selfde custe van Malacca, te weten by de 15. mylen noordwest ten n. daer van af / op de hooghte van 3. graden ruym; oock mede doe u gedenckē dat nemende uwē wegh vā Pulo Parcelar af/ naer d'Eylanden d'Aru toe/ comende ter halver wegen/ so moet u Pulo Parcelar blyven int oosten eñ oost ten zuyden/ ende wat naerder d'Eylandē komende/ so blijft u Pulo Parcelar bynaest int oost zuydtoostē/ dit is te weten als ghy d'Eylanden begint te ghenaken: want loopende op dese manier hebt eenen goedē cours / ende zijt verseeckert en vry vande drooghten/ ende soo ghy dese drooghten inder nacht over loopt/ so sult des daeghs 'tlandt mercken als boven/ hebbende eenen goedē wint / altoos acht hebbende op de ghetyden van't water/ op dat het u niet en bedrieghe / en aen d'een ofte d'ander zyde drijft: want de stroomē alhier seer sterck loopen/ soo wel int vloeyen als int ebben/ u in als conformerende naer't ghetyp / doende uwē cours in sulcker voegen/ dat ghy altoos 'tloot moecht uyt worpen.

Diepten vant Cannael. — *Teyckē alsmē buytē 't Cannael is.* — *Waerschouwinge vande gront buyten 't Cannael.* — *Beschrijvinge van Pulo Parcelar.* — *Pulo Parcelar leydt op 3. graden ruym.* — *Teijckenē alsmē by vande drooghten is.* — *Vermaninge om acht op de ghetyden te hebben.*

Als u 'tvoorschreven groote Eylandt d'Aru int zuydwestē blijft/ wesende ontrent twee mylen daer van af / so sult ghy u stellen mette Pulo Sambilao recht over een / in voeghen dat ghy niet en wijckt ofte vervalt vāde Eylanden af/ naer de zyde van Samatra toe/ uwē cours als gheseyt is / vervolgende naer Pulo Sambilao toe / sonder yet te vreesen / om dat de Monson ofte den tijt vande winden/ alsdā van over't landt nae de Zee toe waeyen/ ende somen hier in onachtsaem waer / soude groot achterdeel ende verhinderinge inde reyse konnen doen; de diepten ende gront diemen heeft van d'Eylanden d'Aru naer Pulo Sambilao toe/ is van 27. tot 40. vadem modder gront/ ende op sommighe plaetsen sant; ende loopen de beyde Eylanden d'Aru, so heeftmender van de 40. tot 50. vadem diepten; Van dese Eylanden Pulo Sambilao af/ naer d'Eylanden van Pulo Pinao toe/ sult altoos langhes 'tlādt heen seylē/ sonder daer af te wijcken / u wachtende van een bancke (gheleghen recht tegens over 'tlandt ghenaemt Baruas, tusschen Pulo Sambilao ende Pulo Pinao) is van modder-gront/ ende segghen datmen door drie vadem diepte op heeft/ sult u altoos mettet loot behelpen/ onder de 15. vadem naer't landt toe niet passerende/ noch boven de 30. vadem t'Zeewaert / om dieswille dat de buyen alhier altemets van over't landt (uytet ghebergte van Queda komen valle) uyten n. o. ende n. n. o. en somtijts noch scherper/ by wylen wel ruymer langhes de Custe loopende / als gheseyt is; sult uwen vaert sonder schromen moghen doen/ vande custe van Samatra, daermen in dese Monson aldermeest voor vreest/ daerom sult uwen cours doen sonder van het landt af te wijckē/ te weten tot d'Eylanden van Pulo Pinao toe / daer by wesende ofte op de hooghte ende lenghte van dien/ ende de Monson (dat is: de winden die alsdan regneren en u favorabel zijn) krijghende/ moecht dan wel van het landt af wijckē/ u best altoos doēde om te loefwaert van Pulo Pera te passeren/ 'twelcke eenen goeden cours is: maer so u de wint diende om te gaen verkennen t'Eylandt van Pulo Batum, is noch beter: want moecht van hier af uwē cours nemen na het Canael/ van op de 7 1/2. graden: maer de Monson crijghende als boven/ al ist wat te rugge/ sult den tijt verliesen: want de Monson somtijts int eerste scherp is / ende begint daer nae allenskens te ruymen/ gelijck alsmen het land ende custe afwijckende is.

De diepte vā d'Aru tot Pulo Sambilao is van 27. tot 40. vadem. — *Waerschouwinge voor de bancke Baruas.* — *Beschrijvinge vā Baruas.* — *Buyen uyt 't gheberghte van Queda.* — *Vermaninge om zijn best te doen naer loefwaert van Pulo Pera te passeren.* — *De Cannael Pulo Batum op 7. en half graden.*

Op dese cours sult ghy loopē naert Canael van op de 7 1/2. graden daer door passerende/ ende eer dat ghy komt van op de 7 1/2. graden/ tot op 7 1/2. ende minder d'Eylandē gepasseert wesende/ sult u altoos houden op de voorsz. de 7 1/2. graden / om dieswille datmen in dese Golffo ofte contreye altemets/ ende veel tijts n. n. o. eñ n. winden heeft; Inde cours naert Eylandt Seylon toe/ sult loopen op 7 1/2. eñ op 7. graden / met welcke ganghe sult komen opt Eylandt Seylon aen/ by een plaets ghenaemt Matecalou, 'twelcke is loefwaert van de drooghten is; alhier en heeftmen gheen gront dan vande 2. mylen naer het landt toe; sult oock gheadverteert wesen/ dat van te middewegen vande Golffo af/ tot het Eylandt Seylon toe/ de stroomen ende wateren (in desen tijt ofte Monson) naer buyte toe t'Zeewaert in loopen/ van gelijcken so waerckt het Compas elcke reijs meer naert noordtwesten/ opt welcke ghy altemael sult goet regard nemen/ ende komende by het Eylandt Seylon, dat int ghesicht krijghende sultet niet weder verlatē/ altoos de gront houdende / te weten tot onder de 30. vadem/ (wel voor u siende/ eñ u wachtende vande drooghten die quaet ende periculeus zijn/ wesende d'uyterste van dien van steen ende klippē/ de lenghte van een Galeye/ sonder eenige andere meer te hebben daer van men siet) loopende op de diepte van 14. ende 16. vadem/ ten halfwegē ofte te midde-weghe van

Coursen naet Eyland Seylon. — *Loefwaert al de drooghten vā Seylon leydt Matecalou.* — *Vermaninge hoe de stroomen hier loopen inde Monson/ etc.* — *Waerschouwinghe voor periculose drooghten.* — *Hoemē afgaē sal als het Eylandt d'Aru int z. w. blyft.*

van dien ende 'tland sult de voorschrevē diepten vinden/ ende een ander drooghtē die u achter blijft / welcke is d'eerste/ en machmen niet sien dan datter de Zee op breeckt; seggen datmen met kleyne schepen tusschē dien eñ 'tland mach passeren/ wesende van 4. vadem dieptē/ niet teghenstaende is beter t'Zeewaert daer van af te loopen; is van hier af tot het landt een myl weeghs/ sulter tot op 16. ende 18. vadem naer aenkomen / ende so ghy u alhier by gevallen vont tegens den nacht/ salt noodigh wesen mettet Fock-seyl alleen te seylen/ te weten alsmen ghesicht van onbekent landt heeft/ onder die 18. vadem naer't landt/ noch boven de 30. vadem t'Zeewaert niet passerende.

Een verborge drooghte. Oorsaeck waeromme datse verborghen is. — *Hoe datmen hen reguleren sal alsmen by nacht ontrent dees drooghte kompt.*

Van dese drooghte af salmen langhs de custe heen loopen/ op de diepten van 15. 16. ende 20. 25. 30. vadem: maer in sulcker voegē dat ghy de gront niet en verliest: want mochter stilten crygē/ dat verliesende gront/ u de stroomen eñ wateren mochten dryven naer d'Eylanden van Maldiva toe / waer door noodigh is goet opsicht te hebben tot datmen comt by Negumbo ('twelcke int Eylandt Seylon is) van daert goet is dwers over naer't vaste lāt te loopen / tot Negumbo komende en sulter van't landt niet afwijcken / dan vanden 15. Februarius voort aen: want van dien tijt af/ so beginnen de stroomen ende wateren weder binnewaerts aen te loopen/ ende wesende vāden 15. Februarius voort aen moecht van't landt (te weten van't Eylandeken Verberijn, 'twelcke dicht aende custe van Seylon leyt) af loopen/ tot die fortresse vande Portugesen genaemt Columbo toe / naer dattet u best gelegentheyt sal gheven / op dattet u niet en weder vare alst met veel schepen ghschiet is / die door onachtsaemheyt gedreven worden naer d'Eylanden van Maldiva toe.

Waerschouwinge om nz nae d'Eylādē van Maldiva te vervallen. — *Negumbo leydt in't Eylandt Seylon.* — *Van Negumbo niet voor dē 15 Februarij af varen.* — *Dicht at Seylon leyt d'Eylandekē Verberyn.* — *De fortresse Columbo.*

Van dese laetste drooghten af naer Tanadare, ende tot den hoeck genaemt A Punta de Galle toe/ te weten langhes de custe ende Zeekant heē/ ist landt over al bynaest even gelijck eñ hoogh/ eñ recht teghens die voorschreven drooghten over / te landewaerts binnen sietmen drie hooghe bergen; Van hier af tot Tanadare toe heeftmen sant strandē; sult altoos langhes 'tland heen loopen sonder schromen/ tot int ghesicht van Tanadare, 'twelcke seer wel bekent is / en latet selfde u niet bedriegen: want hem van buytē aen komēde verthoont als die Punta de Galle; de teeckenen eñ rechte kennisse daer van is als volcht/ te wetē heeft een uytsteeckende hoeck van dun landt/ maeckende 'tfatsoen van een tonghe / met een Risse van steen daer van t'Zeewaert af steeckende/ de lenckte van eenen goeden steen worp; Dese punt landts ofte uytsteeckende tonghe is vol Indiaensche Palm-boomē/ die hen seer schoō en cierlijck int ghesicht verthoonen / ende eer datmē daer op eē myl ofte twee naer by comt so verthoont hem dese hoeck ofte punt landts int schijnsel van een tonge/ te weten buyten de Palm-boomē naer de Zee toe: maer het bosch vande Palm-boomen in zijn selven is dick eñ schoon int aensien/ ende aleermen by Tanadare komt/ so heeftmen twee oft drie sant bayē/ waer van niet noodigh is mentie te maken.

Gedaente vāt land Tanadare tot A punta de Galle. — *Drie hooghe bergē tegen over de drooghten.* — *Van dese bergen tot Tanadare is sant gront.* — *Gelijcformicheyt van A punta de Galle ende Tanadare.* — *Kenteyckē vā Tanadare.* — *By Tanadare 2. of 3. sant Bayen.*

So wanneer ghy komt met dit bosch vande Palm-boomen over een/ sult int middē vā dien een witte Pagode (dat is eenen Indiaenschen Afgoden Tempel ofte Afgodt) sien/ van dese Pagode af naer de zyde van't noorden/ sult ghy sommighe Doelen ofte Duynen van witte eñ roode aerde sien/ 'twelcke goede teyckenē ende de rechte kennisse van dese contreye is; sult niet te dicht aen't landt komen: want heeft een kleyne drooghte wat te Zeewaert in steecken/ doch weynigh; als ghy dese voorsz. Doelen ontdeckt/ so sult ghy loopen op 18. eñ 20. vadem diepten: want soo de wint begonst te stillen/ ende de gront dieper te werdē / sultet Ancker uyt worpen: want so ghy sulcks versuymde/ sout metter haest gront af wesen/ om dat de stroomen eñ wateren seer sterck t'Zeewaert in loopen.

Eē witte Pagode in het Bosch vande Palmboomē. — *Duynen van wit en roode aerde aende noordtzy.* — *Watse beteckenen.* — *Een kleyne drooghte.* — *Vermaninge voor de stroomen.*

Van Tanadare tot Belliguao zijn ontrent 6. mylen; dese plaets van Belliguao is een seer grooten inwijck / ende vande zuydtzyde van dien verthoonen hem sommighe groote Doelen ofte Huevelen van roode aerde/ te weten binnen indē inwijck: want men en machtse niet siē / dan alsmen den inwijck geheel ontdeckt heeft; ende vande noordtzyde heeftet 2. kleyne Eylandekēs dicht by't landt/ vā welcke Eylandekēs een kleyne drooghte af streckt: maer is vande zuydt-zyde naer't landt toe; Van Belliguao tot Gallee zijn 5. mylen; dese wegh van Belliguao tot Gallee is altemael langhes de Zee-kant heen vol Palm-boomē/ ende tusschen beyden leydt een Eylandeken (dicht by't landt) van Steen-klippen.

Beschrijvinge vā Belliguao. — *Gedaente eñ gelegentheyt.* — *Aende noordzy 2. kleynē Eylandekēs met een drooghte.* — *Een Eylādeken vā Steen-klippen.*

So wanneer ghy loopt naer Gallee toe/ so sult ghy komen te sien een hoogh vlack landt vol Bosschagie/ ende een effen wildernisse / eñ vande zyde van't noorden vande Bay heeftet een groot bosch van Palm-boomē/ ende soo't u noodigh waer inde Bay te Anckerē/ moechter wel in loopen tot op 15. ende 14. vadem diepten: maer die zynen wegh begeert te vervolghen en heefter niet van doen in te loopen; Van Tanadare tot dese Haven van Gualle, ('twelcke zyn 12. mylen) looptmen van d'een tot d'ander n. w. ende z. o. ende heeft wat vā n. w. ten w. ende z. o. ten o. sult geadverteert wesen desen wegh langes dese custe tot Gualle toe/ niet te doen sonder gront.

Beschrijvinge vā de gedaēte van Gallee. — *Courssen van Tanadare tot de Haven van Guallee.*

Van Gualle tot die punt ghenaemt Belitote, zijn vijf ofte ses mylen/ welcke punt een dicke Bosschagie van Palm-boomen heeft/ (ende daer recht tegens over ontrent een half myl weeghs / heeftet een groote Klippe) ende tusschen beyden ligghen veel Steen-klippen langhes 'tlandt heen; by dese punt de Gualle liggen twee drooghten daert water op breect/ d'eene is gelegen eer datmen by de punt comt/ welcke 1/4. myls t'Zeewaert in steeckt / ende d'ander recht teghens over de Bay/ aende noortzyde een kleyne myl t'Zeewaert in steeckende/ ende van dese moet ghy u principalijcken wachtē; mē mach alhier wel inder nacht voorby loopen/ te pas komende op de 20. vadem diepten / so en isser geen vrees te hebben; op dese drooghte breeckt de Zee altemet seer verlancksaem / te weten alst hoogh water is.

't Punt Belitote. — *Kenteycken vande voorsz. punt.* — *Twee drooghten / desgelycx de gheleghentheyt der selver.* — *Waerschouwinghe voor dese drooghtē.*

Alhier langhes heen salmen zynen cours nemen tot Columbo toe/ ghelijck als de custe streckende is / ende vant Eylandt Verberijn voort aen/ so is de gront banckachtigher ofte ondieper; Comende dicht by Columbo te weten op 3. ofte 4. mylen naer tot by Negumbo soo machmen altoos Anckeren op 8. ende 9. vadem: maer by Columbo en sultet niet doē/ dan soot grootelijcks vā doē waer/ so moecht ghyt setten vande 18. vadem naert landt toe; men heefter steen gront/ tselfde is het oock vā gelijcken boven de 25. vadem t'Zeewaert in/ en dit op de meeste plaetsen / sult altoos op u hoede

't Eylandt Verberijn. — *Negumbo leyt 4. mylen vā Columbo.* — *Steen-gront by Negumbo.*

Verscheyden coluren van sant langhs dese cust.

hoede wesen als ghyt Ancker upt worpt / dat eerst beproevende met het loot; de gront van dese contreye ende custe is op sommige plaetsen cleyn en op ander grof sant / 'twelcke 'tsekerste is/ heeft oock by wylen root sant; Insghelijcks plaetsen van wit ende swart sandt; dit zijn de teyckenen vande gronden langhes dese Custe / op alle welcke gronden men Anckeren mach.

Beschryvinge vāde fortresse Columbo.

Pico d'Adam

Teyckenē van Columbo.

De rechte teyckenē ende kennisse van Columbo (twelcke is daer de Portugesen haer fortresse hebben) zijn dese/te weten alsmen inde Haven is/so sal de Pico van Adam ghezeten (dat is een hooghen spits/ 'thooghste van alle de omligghende contreye) blyven int oosten; Doende uwen cours naer de Haven van dese fortresse/ so sult ghy allencxkens alle die berghen ende huevelen comen te verliesen/ en beginnen te comen by dun ofte vlack laegh landt/ twelcke een teycken vande Haven ende een seer goede kennisse is; De winden diemen alhier sal vinden t'meestendeel van desen tijdt ofte Monson sullen wesen n. n. oost/ n. o. by wylen o. n. oost ende oock ooste winden; De Viraçoins (dat zijn de winden die van upter Zee waeyen) blyven veeltijdts int noorden eñ n. w. Toe dese verclaringhe op dat hem niemant en verwondere sulcx aldaer vindende; Van ghelijcken so vintmen daer oock wel w. n. w/ w. ende w. z. w. winden/ naer de Conjunctie vanden tyt datmen by dese custe come; Dese winden diemen noemt Viraçoins, welcke ghemeenlijcken van upten westen waeyen door gheheel Indien/ te weten den tijt datmē de Zee ghebruyckt/ (twelcke is des Somers vande namiddach tot de middernacht) komē van upter Zee nae het landt toe/waerom vā de Portugesen ghenaemt worden Viraçoins, dat is te verstaen winden van upter Zee; Nu vande middernacht af tot des middaechs/ waeyen ghemeenlijck de winden van upten oosten/welcke comen van over't land naer de Zee toe/ vande Portugesen Terreinhos ghenaemt/dat is winden van over't land naer de Zee toe ghesept: ghelijck als wy alles dies beroerende breeder verclaert hebben in myne Itinerario ende beschryvinghe van Indien/ wort alleenlijckē hier verhaelt op dat het niemant vreemt en schijnt/de maniere vande beschryvinghe van dien/endē 'twaeyen van dese winden langhes alle dese custe; Als ghy des nachts wilt seyl gaē met die Terreinhos, (ofte Landt-winden) soose gheen noordtoost en warē/so en sult niet seyl gaē / dan vande middernacht voortaen/ende sose niet en ruymden (tZeewaert in loopēde)so en wilt u niet te seer van't landt af steecken: want souden u quaet wesen verde tZeewaert in te loopen/om daer naer weder by't land te comen/om dat de Viraçoins ofte Zee-winden van upten noorden ende noordtwesten dickwils verlancksaem eñ slap aenkomen.

Wat de Viraçoins zijn.

De Virasoins blyvē veeltyts int noorden.

De Virasoins waeyen upten westen vande naemiddach tot de middernacht.

Wat winden datter vande middernacht totten middagh waeyen. Terreinhos/ dat is winden van over lādt.

Waerschouwinghe vande winden.

Coursen van Negumbo na C. de Comorijn.
't Landt das Areas Gordas leyt 12. mylen van Comorijn.
Oorsaec waerom dat het hier goet aen te komen is.

Van Negumbo af salmē dwers over loopen naer de Cabo de Comorijn toe / loopende naer de oostzyde vande Cabo, te wetē aen't landt (ghenaemt) das Areas Gordas, (dat is vande vette ofte grove Duynē gesept) twelcke is 12. mylen vande Cabo de Comorijn aende zyde van Choromandel: want is goet hier aen te comen/om oorsaecke vande stroomen/ die seer sterck naer buytē toe loopē met scherpe winden; by dese Areas Gordas als oock een stuck weeghs naer de Cabo toe / so vindtmen grondt (aleermen het landt komt te sien om dattet leegh is) van 40. ende minder vadem diepten.

Waerschouwinge ofmen inde nacht binnen de C. quam.

Banckachtige gront by de Areas Gordas.

Soo't gebuerde dat ghy vande Cabo binnewaerts quaemt, wesende by nacht/eñ gront vont/ so moeght vrylijcken op dese gront heē loopen/te weten vande 12. tot op de 18. vadē diepten: want alsmen mette Cabo over een comt/ so is de gront veel steylder afgaende vā wit sant / en sult boven de 20. vadem t'Zeewaert niet in loopen / te weten vande Areas Gordas naer de Cabo toe: want vande Areas Gordas binnewaerts aē/ so is de gront banckachtigh/ende van kleyn swart sant/ sult loopē op een myl ofte anderhalf tot op twee mylen van't landt af/ op de grondt ende diepten als ghesept is.

Roemen vāde C. de Comorijn loopen sal na Coulaon.

Waerschouwinge voor de Rudsen ende steenen van Trabancor.
Teeckenē van Coulaon.
Gelegentheyt vā Batequola

So wanneer ghy komt byde Cabo de Comorijn naer Coulaon toe/ soo sult ghy uwen cours nemen langhes de custe heen tot by een myl vant lant af om te mogen Anckeren/onder de 12. vadem naer't landt toe niet passērende/ is goet te loopen van 15. tot op 18. vadem/ u altoos wachtende vande Rudsen ende steenen van Trauancor, welcke ligghen tusschē de Cabo ende Coulaon, ende wesende by nacht/ so is het alderseeckerste teycken (om te weten ofmen by Coulaon is) de gront banckachtigher te vinden: want van Coulaon tot Batequola toe (dat is by Onor niet verde vā Goa) soo heeftmen de gront banckachtigh/ eñ moechtet op de 8. vadem setten sonder vrees; Vā Batecola tot Goa toe is de gront op sommighe plaetsen steylder en dieper / waer naer u moecht reguleren met te Anckeren; Vā Cochijn af tot Cananor toe en hebt nieuwers af te vreesen/dan alleenlijckē u te wachten van't Eylandeken ghenaemt Ylheo Cagado, gelegen 7. mylen van Cananor zuydtwaert / eñ 3. mylen noordtwaerts; vande fortresse van Mangalor leyt noch een reghel Eylandekens/ Klippen / ende Rudsen langhes de custē heen/ tot datmen compt by de fortresse van Barcelor; van daer tot Batecola heeftmen sommighe Rudsen. maer staen dicht by't landt/ ende die twee Eylandekens van Batecola moeght passeren tusschen 'tupterste van dien/ eñ 'tvaste landt sonder schromē: want hebter 15. 16. vadem dieptē; Wat voorder aen leyt het Eylandeken van Honor dicht aent vaste landt/ daer naer volghen d'Eylanden van Angediva, welcke strecken ghelijck als de custe / ende soo't laet inden tijdt van't jaer waer/en sult u niet seer inden inwijck van Ancola steecken: want en hebt alsdan gheen Terreinhos ofte Landt-winden om u weder upt te dryven/ so is het alsdan beter langhes alle dese custe wat verde vant Landt af te loopen: want hebter dickwils de Viraçoins ofte Zee-winden wat verde af/ende wesende dicht by't land/en souden u niet te baet komē/dit is te verstaen van den 20. Meert voortaen.

Van Cochijn nae Cananor niet te sorghen dan voort Eylandt Ylho Cagado.
3. mylē vande fortresse van Mangalor veel Eylandekens/Klippē/ &c tot Barcelor toe.

Gelegentheyt van 't Eylādt Honor.
D'Eylandē vā Angediva.

Waerschouwinge voor de inwijck van Ancola.

Plaetsen noodigh zijnde Ree te soecken.

Soo't gheschieden dat ghy u vont by Angediva, ende u noodigh waer eenige Ree ende beschutsel te soecken/ so moecht ghy loopen in Angediva, te weten aende noordtzyde/ so verde van't Eylandt als van't vaste landt / ende eer wat naerder 't Eylandt dan't vaste landt/ al waer ghy een goede Ree eñ beschutsel hebt: want alhier somtijts wel schepen verwinterē alst noot doet; men heefter binnē in 6. vadem diepten; Wat voorder van Angediva liggen de 4. ofte 5. Eylandekens vande Revier Sanguisijn dicht aen't vaste landt; van hier af eē half myl voortaen / soo leyt het Eylandt van

Een weynigh van Angediva ligghen 5. Eylandekens.

Goa

Het Eylandt Goa velha.

Goa velha, (dat is/oudt Goa,) en daer en zijn anders gheen Eylandekens meer daermen mentie af maken mach.

Advertensie vande windē/ eñ waerschouwinge vande selve.

Vermaninge hoemen aen legghen sal/so de wint niet om liep naer noord oosten.

Advertere u dattet dickwils geschiet/ datmen langhs dese Custe heen/ de winden van uptē n.w. eñ n.n.w. krijcht sonder om loopē/ die terstōt crachtigh eñ sterck op stekē / waer om ick u rade met sodanige winden niet seyl te gaen/al waert schoon datse upt den noordē waeyen/dan wesende met den claren dagh/so moecht ghy alsdan u anckers lichten / ende tZeewaert in loopē / eñ so de wint niet om en liep nae't n.o. wesende by de 4. mylen vā land/ eñ des voormiddaeghs vande 9. ofte 10. uren voort aen/soo sultet setten tot op den naemiddagh toe / dat u die Viraçoins ofte Zee-winden by comen / om weder nae het landt toe te seylen: want op dese maniere sult yet comē te winnen van te loefwaert te gheraken / al ist met moeyte; oock mede so sal den tijdt u wel wysen wat u te doen staet.

Tweede vermaninge vā de custe van Seylan / ende coursen tot Comorijn.

Den 15. Feb. is hier ontrēt niet te schroomen voor de stroomen ofte 't water.

Advertere u noch eens/dat wanneer ghy u vint by de Custe van Seylon, wesende vandē 15. Febr. voort aē/ so en derft niet verder loopen als tot het Eylandeken Verberijn toe/eñ van daer af uwen cours doē na de C. de Comorijn toe: want en hebt in desen tijdt niet te schroomen voor water nochte stroomen/ om u buyten te dryven / doch niet teghenstaende daer altoos opsicht op hebbende: want sommige jaren later/en by wylen vroegher comt/ nae dat de winden loopen / op alle het welcke acht sult hebben; Eñ wesende vanden 15. Februarius voort aen / sult verdacht wesen op den boech na binnen toe niet te loopen/u daer van wachtende: want de stroomen alsdan na binnen toe trecken / twelcke u aldermeest bedrieghen moecht/ eñ hoe het later in Februarijs is/hoe zy crachtiger na binnen toe loopē.

Van 15. tottē 20. Meert mach mē wel van Cochin na Goa loopē

Buyen ende stormen in April eñ Mey aende Custe van Indien.

Vermaninge om een Havē in desen tijt te kiesen.

Comende in Cochijn, vandē 15. tot dē 20. Meert toe/ moechtet wel bestaen/om vā daer na Goa te loopē/ hoe wel de reyse twijffelachtigh is: maer wesende vāden 20. Meert voort aen/ so soude mynen raet wesen dat niet te bestaen; want van veel jaren herwaerts / soo heeftmen aen dese Custe van Indien/ (te weten/met de Maen van April/ende het beginsel vande Meye /) buyen eñ stormen vande traversie ofte dweerswinden op de wal met bedomde lucht ende bedectē Hemel / waer mede u in groot perijckel sout stellen / daerō ist best teghens desen tijt een goede haven te kiesen/ niet te min/ Godt kan tot allen tyden eñ stonden goet weer ende wint gheven.

Gelegentheyt van de Fortresse van Barcelor.

Op wat diepten datmen in loopen mach.

Om te loopen inde Haven vāde Fortresse van Barcelor, aēde Custe vā Malabar voorsz. so sult ghy weten/ dat wanneer ghy eenē ronden huevel siet / staende aen het eynde vande berghen van Batecola nae het n.o. eñ n.o. ten o. alsdan so zijt ghy met die Fortresse vā Barcelor over een / eñ moechter wel tot op 7. vadem in loopen/ in sulcker voegen/ dat ghy die Fortresse oost/eñ ter halver streeck van o. ten n. van u hout/ sult comen te sien alle die Clippen eñ Rudtsen die langhs de Custe heen ligghen tot die Eylanden As Ylhas de S. Maria toe/het welcke altemael Rudtsen ende steenen zijn: maer staen dicht by het landt.

Dat 19. Capittel.

Beschryvinge van alle die Havens, plaetsen, Custen en drooghtē vande oost eñ zuydt zyde van't Eylād Seylō, met haer hooghten, coursen, streckinghe ende gelegentheyt vā diē, met die Navigatie daer lāghs heenen, tot die Fortresse van Columbo toe, daer de Portugesen haer residentie houden.

Trinquanamale leyt op 9. graden aen de oost zyde van Ceylan.

Aende mont vande Revier twee cleyne Eylandekēs.

Tusschen het landt ende de Eylandē veel rudtsen ende Clippen.

In den eersten/ beginnēde van Trinquanamale, 'twelck leyt op de hooghte vā 9. graden/te weten/ aen de o. zyde van't Eylandt Seylon; Van hier af 8. mylen zuyen aen leyt een cleyne Revier/al eer men by dese Revier comt/ comende van Trinquanamale af/ so heeftmen sommige Eylanden/ (die vanden voghelen dreck witachtigh zijn,) Aen de mont van dese voorsz. Revier ligghen oock twee cleyne Eylandekens/ die vol geboomten staen. Van Trinquanamale tot dese Revier toe is de cours n. eñ z. eñ n. ten o. ende z. ten w. loopende langhs de Custe heen na dese revier toe/ so sult ghy de voorsz. Eylandē aende zyde van het landt laten/ daer buyten om varende: want tusschen dien eñ het landt heeftmē veel steenen eñ rudtsen. Dese Revier ende Trinquanamale ligghen vanden anderen ontrent 8. ofte 9. mylen/ als vooren.

De Revier Mataqualō/ leyt op 7. en derdendeel graden.

Van die voorsz. revier (met d'Eylanden aende mont ofte inkomste) tot die Revier van Mataqualou toe/ zijn 12. mylen/ eñ is gelegen op de hooghde van $7\frac{1}{3}$. gradē; de cours vā d'eē tot d'ander is n. w. eñ z. o. Dese Revier gepasseert wesende / comende tusschē d'Eylandē eñ inden mont/ moecht het landt genaken so nae als ghy wilt: want is altemael schoon eñ suyver; Men loopt een schuet van een guetelingh van het landt op 20. vadem diepten.

Coursen van Matecalon tot een punt.

Een bosch vā Palm-boomen nae het noorden.

Verscheyde coursen ende streckinghen.

Teeckenen eermen by de drooghten comt.

Diepten tusschen 't landt en d'eerste drooghte.

Van Matecalou tot ontrent 5. ofte 6. mylē weeghs/ so is de cours n. eñ z. tot eē punt ofte hoec toe. Van dit punt af/ noch andere 5. ofte 6. mylen voort aen / so looptmen de custe langhes n. eñ z. eñ n. ten o. en z. ten w. Wat voorder aen nae d'eerste drooghten toe / tot ontrēt 5. ofte 6. mylen nae het n. toe / staet een bosch van Palm-boomē/ daer met over een comende / so looptmen dese Cust n. n. o. eñ z. z. w. eñ wat van n. ten o. eñ z. ten w. Van dese 5. mylē tot die eerste drooghte/ is de cours n. o. ende z. w. eñ n. o. ten o. eñ z. w. ten w. Al eer men op 4. ofte 5. mylen nae by dese drooghten comt/ soo sult ghy sommige huevelen eñ hooghten van roode aerde sien/ te wetē/ langhs de Zee-cant by de strant heen/ eñ te landewaerts in so verthoonen hem sommighe hooghe berghen / eñ den aldernoordelickste van dese berghen heeft een hueveltgien boven uptsteken / het welck een Block-huys schijnt te wesen / eñ is van roode aerde. Men mach tusschen dese eerste drooghten ende het land door loopen op 7. eñ 8. vadem diepten / te weten / soo verde vande drooghten/ als van het landt: want men heeft van daer tot het landt een myl weeghs; ende loopende van buytē tZeewaert om/ sult over al sandt grōdt vinden. Dese voorsz. drooghte is gelegē op de hooghde vā 6. gradē. Vā dese eerste drooghte ontrēt 6. oft 7. mylē z. aē/ heeft men noch eē ander drooghte/ eñ mē loopt van d'eē tot d'ander o. n. o. eñ w. z. w. de cust lāgs. Dese tweede drooghte leyt op de hooghde vā 6. gradē schaers/ tusschē welck eñ 't vaste lādt heeftmē 12. 13. vadē dieptē/ al suyver gront. Van dese laetste drooghte tot eenē inwijc / genaēt Ajalla, looptmē de cust o. eñ w. eñ o. tē n. eñ w. tē z. Vier ofte 5. mylē vā desen Inwijck Ajalla voort aen/ leyt een ander Inwijck/ ghenaemt Hulpulam, van waer tot Tanadare mach wesen 7. mylen. Tanadare is een punt lāds/ daer eē bosch vā Palm-boomē op staet/ so wāneer men alhier recht met over eē cōt/ so

De drooghte leyt op 6. gr. Noch een op 6. graden schaers.

Cours vande drooghte tot Ajalla.

Hulpulam is een Inwijck 7. mylen van Tanadare.

 salmen

salmen comen te sien een witte Pagode / (dat is een Indiaensche Afgoden tempel;) eñ aēde noord zyde van dese Pagode/staen sommighe doelen ofte huevelen van witte eñ roode aerde; Alhier voor by loopende/ en sult niet seer dicht by't landt comen:want daer sommighe drooghten ligghen. Dit punt ghepasseert wesende/so loopt terstont tot op 20.vadē diepte: want is over al seer goede eñ suyvere grondt/ eñ so u de wint stilden/ist daer goet anckeren.

Waerschouwinghe om niet dicht aen het landt te loopen.

Van Tanadare tot Belliguon,zijn ontrent 6.mylen.Belliguon is eenen seer grooten Inwijck/hebbende van de zuydt zyde sommighe groote huevelen van roode aerde / staen van binnen inden Inwijck: wantmense niet sien en mach/ voor aleer datmen den Inwijck geheel ontdeckt heeft / ende aende noordt zyde heeft twee Eylandekens dicht by't landt legghen; langhes dese Eylandekens loopt een Riffe ofte drooghte aende zuydt zyde daer vā af. Van Belliguon tot Gualle zijn 5.mylen. Desen wech van d'een tot d'ander/is het lādt altemael dicht/ ende vol van Palm-boomen/ te weten langhs de Zee-custe heen. Ontrent ter halver wegen van Belliguon tot Gualle, leyt een Clippigh eylandeken dicht by't land/ eñ noch een ander aende zuydt zyde vā Gualle,daer na toeloopende / sult een hoogh plat landt sien/vol geboomten/ ende van een effen wildernisse/eñ aende noordt zyde vande Bay heeftet een groot bosch van Palm-boomen staen/aenden Oever vande Zee/ende sult binnen in de Haven een wit huys sien / 'twelcke een Kercksken vā onse lief Vrouwe is. Loopende van Belliguon nae Gualle , (ende comende met dit punt over een)aende zuyd zyde nae de Bay toe / so sult ghy u wachten van te Zeewaert in te loopen / om te schouwen een drooghten daermen het water op siet breken/ ende om te anckeren / sult loopen n.ende n.n. w.aen/in sulcker voegen dat ghy altoos sommighe Clippen (die aende noordt zyde staen) ontdeckt siet/ ende vande Bay binnewaerts/ sult het gheboomte vande Palm-boomen sien/ 'twelck u sal blyven aende zuydt zyde na Belliguon toe / dat u met de punt bedeckt blijft;sulter vinden 14.15.vadem diepten/ eñ loopende tot op 13.vadem/ende sandt grondt vindende/ sult het setten : want ter Zeewaert ist altemael steen. Van Tanadare tot dese haven van Gualle, (twelck zijn 12. mylen/) looptmen van d'een tot d'ander n. w. ende z. o.ende n.w.ten w. ende zuydt oost ten oosten. Dese Haven van Gualle leyt op $5\frac{1}{3}$.graden. Van Gualle vervolghende de Custe om loopende nae de Fortresse vande Portugesen toe(ghenaemt Columbo.) Dese streckinghe ende Navigatie hebben wy ghenoech in't besonder verclaert/ inde Navigatie van Malacca naer Indien / waerom niet noodigh en is sulcks weder te verhalen.

Beschryvinge van Belliguon.

Aende n. zyde twee Eylandekens met een Riffe.

Streckinghe vā Belliguon tot Gualle.

Een Clippich Eylandeken aende zuydt zyde van Gualle.

Een groot bosch van Palm-boomē aende N. zyde van een Bay.

Eē wit kerckken van onse L. Vrouwe.

Waerschouwinghe voor een drooghte.

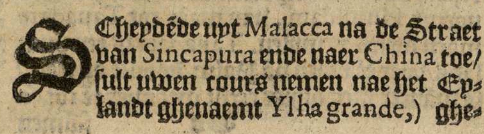
Plaetsen om goedē ancker gront te vindē

De Haven vā Gualle leyt op 5.een derdendeel graden.

Dat 20. Capittel.

Die Navigatie ende rechte Coursen van Malacca af nae Macau in China,met alle die gheleghentheyt vande selfde vaert, alles in't breedt ende op't correctste aenghewesen.

De Straet Singapura.

SChepdēde upt Malacca na de Straet van Sincapura ende naer China toe/ sult uwen cours nemen nae het Eylandt ghenaemt Ylha grande,) gheleghen drie mylen vande Haven van Malacca) passerende (tot meerder sekerheyt) d'Eylandekens buyten om. Van dese Eylanden tot de Revier van Muar zijn drie mylen/ de welcke heeft tot een kenteycken eenen huevel vol gheboomte / staende aende zyde van het zuydt oosten / sonder eenigh ander hoogh landt meer daer ontrent te hebben.

Ylha Grande leyt 3. mylen vā Malacca.

De Revier vā Muar leyt 3. mylen vāde Eylandekēs. Kenteycken vande Haven om Muar.

Vande Revier Muar, tot de Revier ghenaemt Ryo Fermoso, looptmen de Custe noordt west ende zuydt oost/ ende noordt west ten westen/ende zuydt oost ten oosten/ is inde distantie 9. mylen. Dese Revier Fermoso is groot ende schoon/ hebbende in't incomen 6. 7.vadem diepten/ als oock binnen in; men loopter in by de voet vā eenen hooghen bergh langhs/te weten aende zuyd oost zyde;is gheleghen aende zuydt zyde van Malacca, heeft sommighe banchen (vande punt van het n.o. het welcke een plat ende vlack landt is) af streken tot een half mijl t'Zeewaert in/van welcke u sult wachten.

Streckinghe ende coursen vande Revier Muar tot Ryo Fermoso.

Ghedaente/ diepte/ ende gheleghentheyt van Ryo Fermoso. Sommighe Bancken.

Van dese Ryo Fermoso af tot het Eyland Pulo Picon, looptmen de Custe op de selfde streckinge van zuydt oost ten oosten toe;(Dit Eylandt Pulo Picon is ghelegen een half mijl vande Custe af/ hebbende drie Eylandekens by hem liggen/ te weten/ twee vande zyde vande Zee / ende een vande zyde van het landt / ende sult tusschen dien ende het landt niet loopen: want het altemael drooghte zijn) is inde distantie seven mylen.

Het Eylandt Pulo Picon met 3. Eylandekens/gheleghentheyt ende plaets.

Van Pulo Picon,t'Zeewaert zuyd oost aē/ leyt een groot ende seer hoogh Eylandt / met veel Eylandekens om hem / ghenaemt Pulo Carimon; Langhs het selfde Eylandt/te weten aende west zyde heen looptmen nae die Straet van Sabon toe/'twelck den wech nae Sunda ende het Eylandt Iava is;welcke Navigatie en coursen wy op een ander beschryven/waer om die voor dese mael voor by slaē/ keerende weder op onse begonnen Navigatie ende vaert nae China toe.

Een groot en hoogh Eylād Pulo Carimon begheselschapt met veel Eylandekens. Cours nae de Straet van Sabon. Het Eylandt Iava.

Van dit Eylandt Pulo Picon af/ tot een uytstekende punt landts toe/ghenaemt Tanjamburo, looptmen de Custe oost aen/wesende ontrent drie mylen. Dit voorseyde punt maeckt eenen hoeck/ ende van daer voort aen soo wijckt het landt ende de Custe binnewaerts aen/ ghelijck een Inham / comende daer nae weder recht nae het zuyen uyt. Ontrent een mijl van dese punt af leyt een Revier / ende een cleyn mijl voorder aen / heeftmen een ander Revier/met eenen grooten mont / alwaer een Eylandeken leyt / ghenaemt oudt Sincapura,hebbende diepe ende suyvere gront. Dese Revier comt inde haven van Iantana weder uyt / alwaer eens onverhoets in gheloopen is Antonio de Mello, met een Schip van acht hondert Bharen groot / (wesende elcke Bhar drie en half Quintalen / ghewicht van Portugael/) ende quamen inde Revier van Iantana weder uyt. Van dese voorseyde Revier af streckt het landt nae het zuyen uyt(als ghesept is) 'twelck eenen hoeck maeckt/ alwaer de mont ofte inganck vande eerste Straet (daer ghy door moet) beghint. Het landt vande noordt-zyde van desen Inwijck is hoogher als dat van het zuyen/ het welcke leegh ende oneffen is / hebbende eenen huevel van gheboomten / boven alle de andere uytsteckende; Alhier heeftmē het eynde ofte den uytersten hoeck van dit landt: want

Tanjamburo is een punt landts.

Een mijl van Tanjamburo een Revier.

Een Revier met een Eylandt Sincapura/ de revier eyndicht in Iantana.

Ghescheidenisse van Antonio de Mello inde Revier van Iantana.

De Mont vande eerste Straet.

Ghedaente van het landt aen beyde zyden.

want oostwaerder voortaen/soo crijghtmen Eylanden ende steen-clippen/welcke strecken eerst zuyen aen / eñ comen daer na weder nae het oosten uyt/ makende 'tfatsoen van eenen Inwijck. Vande voorsz. hoec van Tanjamburo af / tot de mont ofte inganck van dese straet/is de cours o.ende w.5. mylē weeghs/ met 7.ende 8.vadem diepten.

Eylanden eñ steen-clippen streckinghen vandē selve.

Die door Sincapura naer China wil loopē/(comēde by Pulo Picon , int beginsel vāde maent Iulius)sal genakē de zyde van't groote Eylādt Carymon, om dieswille dz die windē vande Monson vā Iava , (twelck in desen tijt is)altoos vāde zyde van Sumatra af wayen. Vā gelijcken/ so wanneermen de zyde va Carymon hout(daer voorby wesende) heeftmen terstont de mont ofte inganck vande Straet voor hem open/met die voorsz.teeckenen.Op desen wegh heeftmen veel diepten; eñ loopēde aende zyde vā Tanjamburo , so leyt het landt vandē inganck vāde Straet(in't schijnsel)gelijck of het d'een door d'ander staeck / 'twelck een gemeen eñ seker merckteycken is / hout u te loefwaert/ om also nae uwen wille daer in te loopen.

Beschryvinge hoemē in Julius vā Pulo Picon door Sincapura loopen sal.

Gheleghentheyt vande mont vande straet.

Gedaente vā het Eylandt Carimon.

Dese eerste Straet heeft in't incomen twee Riffen/te weten/van elcke zyde een/die vande uytstekende punten ofte hoecken van't landt af comen; 'tlandt vande zuydt zyde / (beginnende vande incomste af) zijn altemael Eylāden/ eenen geheelen regel oost aen streckende/ welcke de Straet maken ; Om nu daer in te comen/sult altoos wat meer genaken de zyde van't zuyen/als d'ander zyde/sulter in't eerste incomen 12.10.ende 9.vadem diepten vindē; eñ wesende soo verde binnen in / dat het landt vande zuydt zyde/ ('twelcke d'Eylanden zijn) maer een punt alleen maeckt / so sult ghy aen d'ander zyde voor u heen een hoecksken ofte punt sien/ daer eenen cleynen roodē huevel op staet; als ghy dit comt te sien/ so wilt allencxkens vande rechter handt af na desen cleynen huevel toe wijcken/ om dieswille dattet d'eerste Eylandt / 'twelck ghy langhs gheloopen zijt voleyndt;eñ van het selfde Eylandt voort aen/so beghint een ander Eylandt. Tusschen dese twee Eylandē leyt eē Riffe ofte drooghte/ diemen eensdeels met leegh water ontdeckt siet/ende streckt tot in't midden van't Canael toe;sult altoos met het loot inde hand loopē/ 'twelcke u wel wysen sal waer dat ghy zijt. Comende by de voorsz. punt vanden cleynen huevel/ soo wijckt weder nae het landt vande rechter handt toe/ ('twelcke d'Eylanden zijn/ als geseyt is/) want heeft alleenlicken tusschē die voorsz. Eylanden de boven-ghenoemde Riffe/sult aldus oost aen loopen / ontrent een half mijl op de voorsz.diepten van 8.eñ 9.vadem/eñ van daer voortaen / so strect desen reghel Eylandē(die ghy langhs seylt)z.o.waert aen/eñ sult terstont(wat voorder aende selfde Eylanden vande rechter handt) een ront Eyland sien/ eē weynigh vā d'ander uytstekēde/ 'twelck u oock sal blyven aende rechter hand; ghy sulter langhs heen loopen / met goeder opsicht ; sulter altoos vinden 8. ende 10.vadem diepten modder gront. Het landt vande slincker handt/te weten/vande noord zyde/is van inwijcken ende openen; heeft eenen grooten Inwijck / die zynen keer nae het zuyden neemt / aen welcke zyde is gheleghen een ander rondt Eylandt / dat u vande selfde zyde blijft. Sult u van dese zyde van't noorden ('twelcke als ghesept is/ altemael Inwijcken zijn)wachten:want zijn altesamen vol Riffen ende ondiepten/loopēde als ghesept is/ lāghs d'Eylanden vande rechter handt heen . Comende by't voorsz. rondt eylandeken vande rechter handt/sult recht voor u uyt(te weten/ aen't eynde vande reghel Eylanden/daer ghy by heen loopt)comen te sien een cleyn vlack eñ gherampaneert Eylandeken / met weynigh geboomten/ hebbende een witte sandt strant/ 'twelck leyt oost eñ west / met de mont vande Straet van Sincapura;Sult op dit Eylandt aen loopen / eñ soo wanneer ghy daer aen beginnt te ghenaken / so begint u die Straet te openen en te ontdecken / sulter nae toe seylen/ boechs ghewijs om loopende/om te schouwē die Riffen eñ ondiepten vande noordt zyde/ als oock om niet te vervallen (nae de zuydt zyde vande mont vande Straet af) met het ghety datter loopt : want hebter veel diepten ende vuyle gront; Sult u altoos houden na de noordt zyde toe/alwaermen een sandtstrāt heeft (vande lenghde van een schuet grof gheschuts/) makende aen't eyndt van dien 'tfatsoen van een sandt-bay / daermen versch water heeft/ende so verde als dese strant is streckende / ist daer over al langhes heen suyvere grondt om te anckeren noodigh wesende.Comende by dese strādt/so krijghtmen die stroomen / die u langhs het landt na de mont vāde straet toe dryven/ het welck men niet en heeft daer verde van af loopende : want dryven u dan nae die diepe ende onsuyvere grondt toe/ die het aende zuyd zyde heeft/ als voren. Advertere u noch eens niet te passeren (van het eyndt van dese strandt af) nae het noordē toe/ want hebter altemael Riffen ende ondiepten/ als ghesept is.

Twee Riffen int incomen vande straet.

Geheelen reghel Eylanden die de straet maken.

Vermaninge om in dese Straet te comen.

Een drooghte tusschen twee Eylanden.

Porringe tot het loot ghestadigh inde handt te hebben.

Een rond eylandt hier ontrent modder grondt met 8. ofte 10.vadem diepten.

Ghedaente van het landt aende n.zyde.

Veel Clippen en drooghten aende noordt zyde.

Waerschouwinghe voor de selve.

Beschryvinge van een cleyn Eylandeken byde mont van Sincapura.

Cours om te schouwen de ondiepten vāde N.zyde/ eñ het vervallen na de Z.zyde.

Een Sandtbay daer vers water is.

Wat stroomē datmē crijcht alsmen by de Straet comt.

Tweede vermaninghe.

De mont ofte inkomste van dese Straet/ comt tusschen twee hooghe berghen in/ wesende van ontrent een steenworp inde breede/ ende streckt oostwaert aen / mach hebben inde lenghte ontrent een schuet van een gueteling. Het Canael van dese Straet heeft op het leeghsten $4\frac{1}{2}$. vadem diepten. In't incomen aenden voet van den bergh vande noordt zyde / is gheleghen een steen-clippe/ welcke inde verthooninge een Pylaer schijnt te wesen; Dese wort int gemeen van alle Natien (die dese passagie bevaren) ghenaemt die Varella vandē Chinen;ende vande zuyd zyde/ te weten/een stuck weeghs vande mont/ van de Straet voort aen maectet eenen Inwijck. Int midden vā desen Inwijck leyt een Clippe onder water / van welck een bancke af loopt nae het midden van het Canael toe. Wat voorder aen/aende selfde zyde/de lenghde van een Roer schuet / heeftet een open / het welc tot inde Zee aē d'ander zyde door loopt/ makende een Eylandt. Dit open is over al vol ondiepten ; dient alleen om met cleyne Fusten door te passeren. Te middeweghen van desen Inwijck daer dit open staet / leyt een Clippe ofte steen-plaet / twee vadem onder water / welcke steen plaet soo verde buyten den Inwijck comt/als de punten van het landt uytsteken / ende wat meer nae het midden van het Canael toe. Voor by desen Inwijck wesende / soo heeftet landt eenen hoeck ofte punt van eenen steylen afgebiechten huevel/alwaer de Straet voleyndt;ende int omloopen van dien/heeftet eenen rooden huevel/ by de welcke men diepe ende suyvere grondt heeft / eñ alsmender om geloopen is / so streckt hem het landt van daer af z.o.waert aen.

Gedaente vā de mont vāde straet/ wyde/ gelegentheyt eñ diepte.

Een steen clip in't incomen/ ghenaēt de Varella vande Chinē.

Een Clip in een Inwijck/ aende z.zyde onder water. Een banc ofte drooghte.

Een Clippe twee vadem onder water/ hoe de selve gheleghen is.

Ghedaente daer de straet voleyndt.

Een rooden huevel.

Drie inwijckē aende noordt-zyde.

Gheleghentheyt vande grootste/mitsgaders een Clippe by de selve.

Men heeft aende noord zyde vā dese straet/ te weten/ van't beginsel tot het eynde toe drie inwijcken/ waer vā die twee eerste cleijn zijn/ wesende de derde groot/ welck is gheleghen recht teghens over den hoeck ofte punt vanden roodē huevel/ daer de straet voleyndicht; Desen derden inwijck heeft een bancke van steen/die mettet leegh water van een sprinckvloet ontdeckt is/ende streckt van d'een punt tot d'ander; men sal hem wachten daer op te vervallen / alle 'twelcke vāde noordt zyde is/ ende buyten den Inwijck ist over't gheheel Cannael van d'een punt tot d'ander suyver ende schoon.

Int uytloopē vande straet twee Riffen plaetsen vāde selve.

In't uytloopen vande Straet / soo heeftmen daer buyten zijnde/twee Riffen/waer vā d'eene recht teghens over den uytganck vāde straet leyt / een schuet van een leyel-stuck nae het oostē toe/ comēde van't land vande noord zyde af / streckende zuyen aen; D'ander is gheleghen in't zuyen/te weten/ een schuet van een goetelingh/ vandē uytganck van't landt/van de Straet af / streckende oostwaert aen/ soo

Beyde de riffen maken eenen cours.

datse beyde gaer duer den anderen een cruijs maken/ eñ tusschē dese twee Riffen doorloopt het Cannael heen / ende men mach beyde dese Riffen (mettet leegh water van een sprinck

Diepten vant Cannael/ midtsgaders de grondt.

vloet) ondeckt sien. Dit Cannael/ welck tusschen beyden door loopt / heeft schaers 4.vadem diepte; De grondt binnen in't Canael is modder/ende buyten 't Cannael sandt; Hebbe

Oorsake waeromme dit particulier verhaelt wert

dit alles also in't particulier willen verhalen/ tot dienst ende gherif voor den genen die daer van nu voort aen begheert door te passeren: want die deschriptie vande oude Derouten ofte Navigatie voor dese ghemaeckt / zijn seer cort ende duyster te verstaen/ voor de geen die daer noyt door geweest en hebbē/door welcke oorsake daer veel schepen aende grondt ghe-

Waer/ eñ hoe datmen door de straet loopen sal.

raeckt/ ghestooten / ende groot perijckel ghepasseert hebben/jae etlicke verloren. Keerende weder op onse materie/ende verbolghende de voorgenoemde reyse/ als ghy so verde zijt als de mont ofte Inganck vande straet/ so sulter recht te middeweghen door loopen/ altoos eē

Ghestadigh het loot inde handt hebbē.

weynighsken naerder de noord zyde/om oorsake vande drooghten (daer van gesept is) die binnen in dese straet ligghen / altoos met het loot inde handt/eñ d'ooghen rondtom gaēde:

Diepte vant midden vāde Canael.

want 'talder ondiepste van't midden van het Cannael zijn 4½.vadem. Oock mede/dewyle dat het so smal is/datmē qualick plaets heeft het loot uyt te worpen/so soude na mijn goetduncken het aller sekerste te wesen / op elcke drooghte een schuijt ofte ander teijckē vast te legghen / om u te dienen tot Bakens / die te moghen schouwen;eñ comende een weynichsken voor by dē Inwijck/ die't open heeft (dat aen d'ander zyde vande Zee uyt comt / te weten / daer de Clippe ofte steen-plate twee vadem onder het water leyt (soo hout u terstont nae den huevel (aende rechter-handt) toe/

Waerschouwinghe voor Clippen / Inwijcken/etc. door de straet varende.

welcke den hoeck vande voorseydē Inwijck maeckt / daer alsoo langes heen loopende op het Compas aen/ ghelijck als te voren by het landt vande slincker handt/te wetē/ daer wat naerder aen/als aen d'ander zyde/tot dat ghy uyt de straet zijt / u altoos wachtende van't landt ende Inwijck vande zyde vā het noorden gheleghen / recht teghens over desen huevel: want is altemael vol steen ende Rudtsen/

Waerschouwinghe voor de Zee int Oosten.

als ghesept is. Van ghelijcken sult u wachten vande Zee in't oosten/te weten/recht teghens over den uytganck vande straet: want een schuet van een lepel stuck daer af / zijn het altemael Riffen/ als boven gheroert is/als ghy

Plaetsen om te anckeren alsmen door de straet is.

uyt de Straet zijt / ende begeerden te anckeren/ so loopt nae de zyde van het zuyen/te weten/langhs het landt heen/ soo dat ghy uyt de stroomen raeckt / so moecht ghy't op 6.vademen setten: want so ghy inde stroomen vā de Straet bleeft / mocht wel ghebueren dat ghy eenige anckeren quaemt te verliesen door het draepen ende slingheren van het schip / ofte dat ghy uyt slibberde eñ op het droogh dreeft; Op dese Ree ismen recht teghens over een strandt daer versch water is / soo men't van doen hadde.

Wt de Straet wesende / in voeghen als boven verhaelt is/ so sult uwen cours nemen langhes het landt vande rechter handt heen/ altoos het loot uytworpende/ende beneden de

Wat diepten datmen buytē de straet heeft

4.vadem schaers nae het landt noch te Zeewaert niet wijckende ; ende als ghy ten half weghen vande strandt ghepasseert zijt / comende buyten de Straet/en sult niet meer als ruijm vier vadem diepte hebben ; Ghepas-

Clippen/een huevel met eē Sandtbay.

seert wesende dese eerste strant/met een huevel ende Clippen / die aen het eynde staen / eñ een sandt-bay gheleghen teghens desen huevel over/ comende ten half weghen van den anderen huevel/die aent eynde vande voorseyde sandt-baey staet / achter welcken (dat open dat binnen de Straet comt) weder uyt loopt/ so neemt alsdan uwen cours oost aen/ te weten / onder de 4.vadem/aen d'een oft d'ander

Beschryvinge vande gronde van't Canael

zyde niet wijckēde: wāt sout terstont drooghten ende sanden vinden; het Cannael is modder gront ; sult altoos met het loot inde hant loopen / tot dat ghy meer diepte crijght / het welcke niet langhe sal duren/eñ om het sekerste/so is het beste met een schuijtgien voor uyt

Vermaninge om seker door de straet te varen.

te loopen om het Cannael te sien : want sal u beyde de Canalen wysen. Als ghy comt op de diepten van 12.tot 15.vadem toe/ soo wacht u vande zuydt zyde / tot dat ghy over een mijl vande Straet oost af zijt: want vande 15.vadē sout op 10.komē/eñ van daer opt droogh: want zijn altemael Riffen van sant.

Des Eylandē aent landt Iantana.

Dese straet heeft 6.Eylandekens / gelegen aen het eynde van het landt van Iantana, het welcke de zyde van't noordē is/eñ mē loopter langhs o.eñ w.is inde distantie ontrēt 8.mylen/ eñ sult tusschen dien eñ het landt niet passeren; De Zee daer by/ te weten / ontrent een half mijl nae het zuyen/ is altemael suyver eñ schoon/van 15.vadem dieptē/ met sant grōt.

Te middeweghen vande straet leyt de revier Iantana.

Te middeweghen van desen wegh vande Straet/ nae d'Eylandekens toe / luttel min ofte meer / leyt de Revier van Iantana, den

Beschryvinge van Iantana

welcken eenen grooten mont heeft / wesende d'incomste van dien langhs het landt vande oost zyde heen/ alwaer dickwils groote schepen in gheloopen zijn / ende aende west zyde/ daer een huevel van roode aerde staet) heeftet

Een swarte sandt banck over de mont vande Revier.

over de gheheele mont vāde Revier een bancke van hart sant / ontrent anderhalf mijl t'Zeewaert in streckende/daer veel schepen op gheraeckt zijn/waer van ghy u sult wachten. Vā

Een Rif ten eynde van het lādt Iantana.

den hoeck van d'Eylanden boven geroert (gelegen aen't eynde van het land van Iantana,) loopt een Riffe af / stekende o.n.o.t'Zeewaert in twee groote mylē/ eñ alst stil weer is/ so en canmender het water niet op sien breken/dan maect alleenlick wat wit schuijms bovē op/

Teeckenen vande sandt banck.

het welck men terstōt kan sien en onderscheydē/eñ alst hart weer is/so breeckter het water over al op. Tusschē dese Riffe eñ de Eylāden loopt een groot Canael / altemael vā een stee-

Eē groot Canael met een steenachtighe gront.

Diepten van het selve.

nigen gront/ eñ het aller ondiepste dat ic daer gevonden hebbe/zijn 5½.vadē/eñ vā dese diepten comtmen op 7½. vadem / ende dan weder op ses en 8½. vadem ; het mach wesen vande breete vā een schuet grof ghéschuts/ te weten/

Cours om door het Canael te loopē.

recht dwers over. Die dit Canael wil passeren/moet een half mijl vā d'Eylanden af loopen / sonder daer naeder by te comen : want soudt op't droogh loopen; Mijn goedtdunckt waer datter gheen groote schepen met haren

Verhael van 'tghene Fran. Daginar in dit Canael wedervarē is.

wille door en liepē/ten waer dat huer dē noot daer toe dwongh/ghelijck als Francisco Daginar dede/die daer aende gront stiet/eñ was in perijckel van't schip te verliesen / om dieswille dat hy te na aende Riffen geloopē was/

Gelegēthe ypt van Pedra branqua.

en dat hem de wint scherpte. Van dese Eylādekens 2.mylen z.z.o.aen/is gelegē die Pedra Branqua,(dat is/ witte steen gesept) welck is een Eylandeken van witte steen-rootsen ofte Clippen/ hebbende daer dicht by noch etlicke andere Rudtsen eñ Clippen/ gheleghen aende

Desghelijcks, van't Eylādt Binton / ende de ghedaente der selver.

zuydt zyde daer van af / van welcke zyde insghelijcks ghelegen is 't Eylandt van Binton, 'twelck seer lanc is / hebbende in't midden vā dien eenen hoogen huevel/by de welcke langs heen mē diepe gront heeft: maer is quaet om te anckerē voor die vā China comē; Mē heeft rōtsom die Pedra brāqua, en daer dicht by 6. vadē dieptē/suyver grōt;sult u altoos wachten vāde Clippen eñ Rudtsen daer by gelegē.

Coursen alsmen over 15. vadem dieptē is by de revier Iantana.

Ick heb hier voor bevolen int uytloopen vande Straet (als ghy over de drooghten op de 15.vadem diepten zijt/in voeghen als ghesept is)oost aen te seylen naer d'Eylandekens toe/die ghy terstont sult comen te sien / te weten / soo haest als ghy de Revier van Iantana ghepasseert zijt/ eñ als ghyse beghint te genakē/ so sult ghy u houdē na die Pedra branqua

Waerschouwinghe vande Eylandē om twee oorsakē.

ofte witte steen toe / in voeghen dat ghy daer een half mijl van af loopt / u wachtende vāde zyde vande Eylanden/om twee redenen;Ten eersten/om dat de winden(in desen tijt datmē

D'eerste oorsake is vande winden.

na China vaert)altoos vāde zyde vā Binton af wayen/welcke is de Monson van uyten z. eñ z.w.eñ so u de wint scherpten/eñ nae het z. o.liep/(alst dickwils in dese contreye gebuert) wesen de aende zyde van d'Eylanden / en sout de Riffen niet voor by moghen comen / waer door gedwongē soudt wesen te loopen door't Canael (dat tusschē Pedra branqua eñ d'Eylanden loopt) ofte sout sō veel tijts te soecken makē in daer te vertoevē/dz ghy de Monson, (dat is / den tijt vande Voyage) verliesen sout nae China te varen . Ten tweeden is / dat so

De tweede oorsake is/ alsmen met eē slap ghetyj en weynigh seyls daer ontrent waer/ souden op de Rif dryven.

ghy u daer vont met een slap ghety eñ wint/ ofte met weynigh seylen op / so soude u water eñ stroomen op de Riffen dryven / sonder dat eens ghewaer te worden/gelijck alst ghebuerden met het Schip van Don Diego de Meneses , vā welcke Stuer-man was Goncalo Vyera, die't water op 10.vadem dreef / daer

Gheschiedenisse vā Diego de Meneses ontrent dees Eylanden.

hy het sette/eñ quam een weynigh daer na op 7.vadem / waer door hy by de 3.daghen om bracht / om hem met d'anckers weer uyt te winden. Door dese twee Reeden adbertere u/ dat ghy u hout aende zydē van Pedra branqua,ofte de witte Clippen boven verhaelt.

Coursen van Pedra branqua/nae het Eylant Pulo Tinge

Van Pedra branqua af nae het Eylandt Pulo Tinge , soo looptmen n.eñ z.eñ n.ten o. eñ z.ten w. is inde cours 13.mylen. Dit Eylandt is rontachtigh eñ hoogh / hebbende int midden eenen hoogen spitsen bergh vol gheboomten/ is ghelegen by de Custe van't vaste landt/eñ tusschē dien eñ het vaste landt is een goede Navigatie : maer en is niet oorbaer. Dit Eylandt leijt met Pulo Timon,n.o.ende z.w.zijnde ontrent 7.mylen inde cours.

Gheleghentheyt van Pulo Tinge/met Pulo Timon.

Om te seylen nae Pulo Tinge, sult uwen cours nemen(vā Pedra branqua af)eē groote mijl oost aen/ eñ van daer n.eñ n.ten o.aē/ altoos met het loot inde handt / tot dat ghy de Riffen ghepasseert zijt; eñ comende op 14.vadem / wesende nae u gissinge in dese contreye/ so sult u terstont t'Zeewaert daer van af houwen; daer door by wesende/en hebt niet meer te vreesen/ dan dat ghy voor ooghen siet . Op dese cours nae Pulo Tinge toe/ te weten/in't

Opte cours na Pulo Tinge 4.ofte 5. Eylandekēs.

ghesicht van't Eylandt ligghen 4.ofte 5.Eylandekens/ welcke u sullen blyven aende zyde van het landt/ende alsmē dicht by Pulo Tinge is/so machmen Pulo Timon terstont sien.

Gedaente/gelegentheyt/eñ kenteijckē vā Pulo Timon.

't Eyland Pulo Timon is groot eñ hoogh/ hebbende van dese zyde daermender nae toe loopt/twee ooren van landt/ staende vol gheboomten van groote houtē/ om cleyne mastē eñ anckers af te maken (om datmen in dese contreye sodanighe anckers van hout is ghebruijckende/) is den meesten tijt met mist eñ damp bedeckt ; heeft over al eenen suyveren modder gront;Daer zijn twee plaetsen daermen versch/ende seer goet water vindt/te weten/ d'eene plaets is aende zyde van het land/

Goede Ree ontrent Pulo Timon in Iunius.

in het midden van een langhe strandt / een weynigh te lādewaerts in / by de welcke men een goede Reede heeft : maer alsmen vroech comt/te weten/in de maent van Iunius, ende het beghinsel van Iulius , soo ist daer pericu-

Oorsaeck waerom dat het in Iulius hier quaet anckerē is.

lues te anckeren / om oorsake vande weste winden / die daer in desen tijdt seer furieus en verbolghen wayen / daer om waert mijns beduynckens beter te loopē na d'ander plaets daermen oock versch water heeft / te weten/ aende oost zy de van te Zeewaert / loopende recht op't aenghesicht van het Eylandt aen/ ende langhs de oost zyde heen / ende ghepasseert wesende eenen huevel/den welcken eenen hoeck maeckt / so sult ghy een sandt-bay krij-

Een Sandtbay met versch water eñ goeden visch.

ghen / al waer ghy moecht in loopen nae het landt toe / ende soo wanneer u de voorseyde hoec ofte punt blijft int zuijd oosten / so sultet setten alwaermen gheno ech mach liggē voor de winden vande Monson ; sulter 20. vadem diepten modder gront hebben ; Men heefter ooc een groote visscherye vā seer goedē visch/ ende binnen inde sandt-bay/ soo heeftmen die plaets om versch water te halen / comt inde Zee uytloopen ; oock mede soo heeftmen van dese zyde veel beter hout / ende naeder by de hant/ ende leghter seker en beschut vāde weste winden. Vande zyde van het landt heeftmender etlicke Eylandē langhs heen leggē. Vāde

Vande noordt hoeck van Pulo Timon leyt een ander Eylandt.

noorder hoeck van dit Eylandt Pulo Timon (ontrent een schoot van een stuck grof gheschuts af) leijt een ander Eylandt / eñ byden hoeck van het zuyen heeftet ooc een Eylandeken. Van ghelijcken ontrēnt 3.mylen nae het z.o.t'Zeewaert in/ ligghen noch 3.ander Ey-

'tEylandt vā Pulo Timon leyt op 2.twee derdendeel graden aende noordt zyde, vanden Equinoctiael.

Ghelegētheyt vande Revier Pan.

landen/ waer van het eene groot/hoogh ende ront is/wesende de ander twee wat cleijnder/ wordē gheheetē Pulo Laor. t'Eylandt vā Pulo Timon leyt op die hoochte vā 2⅔. gradē aēde n.zyde vāden Æquinoctiael,eñ n.w.daer van af 12.mylē/is gelegē die Revier Pan aēt vaste lādt/tegē welcke Revier over/ te wetē 2.mylē t'Zeewaert in/is gelegē eē cleijn ront Eylādekē/hebbēde eenē rondē effen boō int middē/eñ eē ½.mijl daer vā/heeftmē 6.vadē suyver grōt

Van

Cours van Pulo Tymaon tot Pulo Condor. *Pulo Condor op 8. twee derdendeel graden.* *De haven vande Malayos is de Revier Camboja.* *'Tis seer periculeus ontrent Camboja.* *Diepte van Pulo Tymaon tot Pulo Condor.* *Waerschouwinghe alsmen by Pulo Condor comt/het water dick en troubel vint.*

Van Pulo Tymao, tot Pulo Condor, is de cours n.n.o. eñ z.z.w. 115. mylen. Het Eylãdt Pulo Condor leyt op de hooghte vã 8⅔. graden; is een groot Eylandt met hooge bergen/ hebbende dicht by hem 5. ofte 6. Eylanden eñ Clippen liggen; van de zyde van het n.o. heeftet een Eylandeken ofte steen-clippe/ 'twelck hem van verde verthoont / ghelijck een seylẽt schip/ heeft over al rondtsom suyvere grõt vã 10. eñ 12. vadem diepten/ aende zyde van't n.w. heeftet een plaetse van versch water / leyt n. ende z. met die Revier van Camboja, (diemen noemt de Haven vãde Malajos,) 12. mylen / en is niet seker daer vers water te halen: want alst laet inden tijt is/ so heeftmen alhier stercke winden met donderen van uyten n. eñ n.w / so datmense met een seyl alleen niet verwachten en mach: want sonder seylen wesende soude u te gront smyten en vernielen/ ende alst vroech inden tijt is / soo heeftmender die ooste winden. Van Pulo Timao af tot Pulo Condor toe/ sult altoos gront vinden op 35. tot 38. vadem toe; om nu uwen rechten cours nae Pulo Condor te doen/ so sult altoos n.n.o. aen loopen / sonder eenighe wrake ofte afslach vant Compas te rekenen: want so ghy sulcks dede / soudt daer aen de zuydt zyde/ te weten / t'Zeewaert daer van voorby loopen sonder dat te sien/ ghelijck alst veel schepen gebuert is/ twelck eenen quaden cours eñ navigatie is: want de winden altoos in desen tijt vande zyde van't landt waeyen/ als bovẽ geroert is/ ende soo het sake waer dat (alleer ghy het Eylandt Pulo Condor comt te sien) ghy het water turbulent/ dick ofte grondich vont/ so werpt het loot upt/ ghy sulter 18. eñ 19. vadem diepten vinden / met de gront vã weecke modder/ so loopt dan ter halver streeck vãde cours aen / tot dat ghy comt op 17. vadem; daer op wesende/ so loopt n.o. aen/ eñ comẽde op 16. vadem/ aleer ghy het Eylandt siet/ soo doet uwen cours o. eñ o. ten n. aen/ altoos op de voorsz. 16. vadem diepten / waermede sult comen te belanden aende zuydt zyde van het Eylandt / weest wel op u hoede / van twee cleyne eylandekens / ghelegen 7. mylen aende w. zyde vã Pulo Condor af; zijn met wildernisse bewassen / eñ ligghen een mijl ofte daer ontrent vanden anderen verscheyden/ eñ soo't moghelick waer / soo en wilter niet tusschen beyden door loopen: wãt men heeft daer buyten om eñ dicht by heen/ suyvere sandt gront; Ick hebbe daer selfs met stilte geanckert geleghen / te weten/ ontrent een cleyne mijl vã't Eylandt/ dat aldernaest het landt leyt; De stroomen loopen alhier seer met het ghety / te weten / n.o. ende z.w. Van dit Eylandt Pulo Condor af nae het Eylandt Pulo Cecir toe/ is de cours n.o. eñ z.w. eñ noordt oost ten oosten/ ende zuyd west ten westẽ/ 45. mylen; Dit Eylandt is een leegh eñ lanckwerpigh landt/ streckende noorden ende zuyen; heeft aenden hoeck van't noorden / een Eylandeken van roode steen / ligghende een half mijl van het landt af; Men mach tusschen dit ende het Eylandt door passeren; Aende zyde van't Oostẽ heeftet een sandtbay/ alwaer eens een Iunco, (dat is een Indiaẽs ofte Chijns groot schip) op't strandt ghehaelt is om te concerteren eñ te versien / toebehoorende eenen Zee-roover van Patane, (een landt ghelegen aende Custe vande oost zyde vã Malacca, na het Coninghrijck van Sian toe;) Ick hebbe een half mijl t'Zeewaert van dese voorsz. sandtbay afghepasseert/ is altemael van een suyvere grondt. Dit Eylandt leyt verscheyden vande Custe van Camboja ofte Champa neghen mylen.

Coursen om int zuydt eylandt te belanden. *Vermaninge eñ waerschouwinghe van 2. Eylandekens aende west zyde van Pulo Cõdor.* *Goe suyvere sandt grondt by dees Eylanden.* *Cours van Pulo Condor na Pulo Secir.* *Ghedaente van't Eylãdt Secir.* *Een groot eylandt met een Sandtbay.* *Vertellinghe van een Junco/ ende een Zee roover vã Patane.*

Die gheen die t'Zeewaert van Pulo Condor af loopt/ sonder dat te sien/ te weten/ op de hooghte van 8. graden/ sal 25. ende 26. vadem diepten vinden/ met swarte modder gront/ eñ veel van dat Zee-schuym ofte Sas-been op't water drijven / ende wesende by de 12. mylen daer voorby/ op de hooghte van 8½. graden/ so sult ghy sommighe Zee Slanghen int water sien drijven/ met 28. eñ 30. vadem diepten/ eñ noch 10. mylen voorder aen veel van't kruyt Sargasso onder het water/ op de selfde dieptẽ/ welcke diepte also vinden sult tot op 9⅓. graden / tot hier toe sult de cours van't n. o. behouden: want wy en moechten niet hoogher aen loopen/ om dat de weste windẽ seer sterck wayen / eñ liepen van hier z. o. aen nae Pulo Cam toe / om dat wy wanhoopten de Custe van Champa te moghen krijghen. Als ghy comt op 2. mylen na by twee Eylandekens/ (gheleghen van Pulo Secir, zuydwaert aen 9. mylen, so sult ghy grondigh water vinden; eñ by dese Eylanden comende/ sult de gront verliesen. Dese twee voorsz. Eylanden worden vande Chynen ghenaemt Tomsitom, liggen 3. mylen vanden anderen verscheyden; Men looptse langhes o.z.o. eñ w.n.w. Het Eylãdt van't oosten is hoogh eñ rondt/ zijnde aende Zeekant steyl af ghebickt/ ende den oppersten top heeftet 't fatsoen van een bonet / ghelijc de Mandorijns, (dat zijn de Heeren) vã Chynen draghen; Een half mijl daer van af / leyt een Clippe/ gelijck een Eylandeken/ eñ heeft aẽde west zyde roodtachtighe Clippen/ hebbende vande noordt zyde noch een ander cleyn Eylandeken; Rontsom alle dese Eylandekens eñ Clippen en heeftmen gheen grondt; Doe alhier dese verclaringhe / om dieswille dat ick desen wegh ende contreye bevaren / ende alle het selfde wel ghenoteert hebbe / als oock alle wat in dese beschrijvinghe ende coursen verhaelt wert; (Wy deden dese voorsz. coursen door faulte vande mast/ want en dorsten onse seylen niet voeren/ door die stercke weste winden) op dat/ so hem yemandt vont in dierghelijcke noot ende moeyte/ niet en wil wanhopẽ de Custe weder aen boort te krijghen. Vã dese Eylandekens af/ sult uwen cours n. aen doẽ/ om te gaen verkennen Pulo Secir, ende van daer nae de Custe van Champa toe, wãt sult weten dat de stroomen (van Pulo Condor af ende vãde Custe van Champa, tot Pulo Cecir, ende dese Eylandekens toe) loopen nae het oosten/ door welcke oorsake men terstont nae de Custe toe loopt/ als wy hier nae sullen verklaren/ ende alsmen passeert door by dese Eylandekens van Pulo Secir, noordt oostwaert aen / soo trecken die stroomen terstont nae de Custe van Champa toe/ die u derwaerts aen sullen drijven. Van dese voorschreven Eylanden tot Pulo Secir toe/ en heeftmen gants gheen drooghten noch ondiepten / als vele meenden/ het quaet datter is / is datmender gheen grondt en heeft. Dese Eylanden liggen achthien mylen verscheyden vande Custe af.

Pulo Condor leyt op 8. graden. *Teyckenẽ alsmen op de hooghte van 8. en half graden is.* *Wt wanhoep van de Custe van Champa te krijghẽ liepen zy na Pulo Cam.* *D'Eylanden Tomsitom plaets gheleghentheyt ende ghedaente.* *Oorsake waerom alle dese Eylandẽ verhaelt werden.* *Courssen om het Eylandt Pulo Secir eñ de Custe van Champa te verkennen.* *Vande Eylãden tot Pulo Secir zijn geẽ drooghten.* *Wat 'teenigh quaet is tusschen beyde dese plaetsen.*

Van Pulo Condor af sult terstont nae de Custe van Champa toe loopen/ te weten/ soo ghy daer voorby passeert aẽde z. zyde / so doet uwen cours ter halver streeck van n.n.o. tot dat ghy de Custe int ghesicht hebt / sult ter halver wegẽ van dese cours vindẽ 28. vadem diepten/ ende so ghy daer voor by passeerden aende zyde van't noorden / so loopt n. o. ende n. o. ten n. aen/ ende niet hooger te loefwaert/ om te schouwen de drooghten daer hem Matheus de Brito op verloor/ so ghy inder nacht by't landt quaemt/ soo werptet loot upt/ ende vindende 15. vadem / soo en loopt niet meer naer't landt toe/ dan loopt terstont oost noord oost aen / ghelijck als de Custe streckende is: want de drooghte leyt op de contreye van 13. vadem langhs de Custe heen/ te weten 4. mylen daer van af.

Cours van Pulo Condor tot Champa toe. *Drooghte daer hem Matheus de Brito op verloor.* *Vermaninge ofmẽ by nacht by't landt quaem.*

Dese custe van Champa is langes de Zeekant heẽ/ van een laegh landt/ ende van groote sant stranden; men loopter langhes heen o. n. o. ende w. z. w. tot een punt gheleghen op de hooghte van 10¾. graden/ ende aleermen op twee ofte drie mylen naer by dese punt cõt/ so voleyndẽ de sant stranden eñ 't lage landt: want dese punt is van een seer hoogh landt/ streckende t'Zeewaert in / so dattet een Cabo maeckt; van hier af voortaen ist altemael seer hoogh landt/ (tot de Varella toe) met groote gheberghten; binnen dese punt ofte hoeck / te weten naer't west zuydtwesten leyt eenen inwijck / ende 2. mylen herwaerts aen eer datmen daer by komt/ so heeftmẽ dicht by't land een kleyn/ lanck ende leegh Eylandt/ altemael van louter Steen-klippen/ 'twelcke hem van verde verthoont gelijck een bewoonde stadt; Van dit Eylandt tot Pulo Secir toe/ loopt eẽ bancke af van 10. ende 12. vadem diepten; Aen de voorschreven Custe vande sant-stranden/ te weten 15. mylen aleermen by't voornoemde punt is / so heeftmen een Revier ghenaemt Sidraon, al waermen wel met schepen van 600. Bharen mach in loopẽ; aen dese Revier is ghelegen de schoonste ende beste steede van't gheheele Coningh-rijck van Champa, heeft tot een kenteycken een langhwerpenden huevel / met twee ofte drie toppen boven op; Ick hebbe op een schoot van een Gotelingh naer ghepasseert by't Eylandt vande Steenklippen/ boven verhaelt / ende vont altoos 8. vadem diepten/ altemael effen steẽ gront met veel van't kruyt Sargasso, so dat ick het loot daer qualijck konste door rocken/ ende langes de voorschreven hooge punt ofte hoeck heeftmen 20. vadem diepten.

Gedaente vãde Custe van Champa. *Een punt op 10. drie vierdedeel graden die een Cabo maeckt.* *Vã dese C. tot Varella ist al hoogh landt met groote gheberghten.* *Een Eylandt vã klippẽ dat hem gelijc een bewoonde stadt vertoõt.* *Van dit Eylandt tot Pulo Secir leyt een banck.* *Plaets waer de Revier Sidraon leyt.* *Teycken vande Revier Sidraon.* *Diepten ontrent 't Eylãd mette klippẽ.*

Als ghy byde Custe van Champa zijt / soo sulter langhes heen loopen o. n. o. aen/ tot op twee ofte drie mylen nae/ ten alderhooghstẽ/ is altemael suyvere ende goede Ancker gront tot die voorschreven punt ofte Cabo toe; sult het Eylandt vande Steen-klippẽ aende zyde van't landt laten/ daer niet binnen door passerende; Van dese voorschreven punt af voortaen tot een ander punt zijn 12. mylen/ eñ men loopter noordtoost langhes heen; Van dese tweede punt noch 12. mylen voortaen heeftmen een ander punt; dese cours doetmen ter halver streeck van n. n. o. tusschen dese 2. eñ 3. punt zijn gheleghen twee inwijcken / waer van d'eerste de Haven is daermen 'tswartẽ hout laeyt/ ('twelcke men noempt het hout Deiraon; Van dit derde punt af tot die Varella toe/ looptmẽ de Custe noorden aen/ ende al eermẽ by de Varella comt op 7. mylẽ naer/ so heeftmen eenen inwijck daer een vleck ofte steede leydt/ ende 2. mylen voortaen leydt een Eylandeken van Steen-klippen/ dicht aen't landt/ 'twelck hem van verde verthoont ghelijck een man die staet en vischt ofte hengelt/ waer van ghenaemt wort vande Portugesen O Pescadar, ofte den Visscher; ende so men begheert te loopen naer de Varella toe / (dit Eylandeken voorby wesende) so salmen terstont 'tland genaken/ al waermen een groote strant met een suyvere gront heeft.

Goe Ancker gront aende Custe van Champa. *Beschrijvinge vã 2. punten.* *D'Haven daer men 'thout Deiraõ laeit.* *Gelegentheyt vande cust van't punt tot Varella.* *Beschrijvinge vã verscheydẽ plaetsen.* *'t Eylandt O Pescador.*

Dese Varella is eenen hooghen Bergh die t'Zeewaert in steeckt/ ende heeft opt bovenste vanden top een seer hooghe Steen-rootse/ in ghelijckenisse van eenen toorn ofte pilaer/ diemen van seer verde kan sien: waerom vande Portugesen Varella gheheeten wort (dat is soo veel als een Caep baecke ofte merckteycken ghesept;) aenden voet van desen Bergh/ te weten aẽde zuydtzyde heeftet eenẽ seer grooten inwijck streckende noordẽ in/ over al met suyvere ende schoone modder-gront van 15. vadem diepten/ men en kanse van verde niet sien / om dat hem 'teene landt door't ander steeckt: maer als ghy byde voorseyde strandt komt/ ende die Varella begint te ghenaken/ so begint hem den inwijck te openen/ den welckẽ heeft een seer wijde inkomste / ende heeft binnen in twee loopende beeckẽ / van seer goet eñ versch water; die daer met een schip cõt/ waer mijn advijs daer niet in te loopen: want sal moeyten hebben om weer uyt te komen / om datmen daer de wint scherp heeft; men mach het wel buyten setten / te weten aende inkomste ofte mont van dien / als ick gedaen hebbe/ ofte men mach d'ander plaetsen daer versch water is gaen besoecken/ te weten die aẽ d'ander zyde vanden Bergh (naer't noorden staẽ) aende voet van dien / daer't hooghe landt dat in Zee steeckt voleyndicht / al waermen een seer groote voet-strant begint te crijghen; om dese wateringhe te krijghen / soo moetmen de punt van desen Bergh wel dicht ghenaecken/ ende soo ghy daer langhes heen loopt/ sult int om loopen van dien een kleyne sant Bay sien/ met die voorseyde groote strandt ende plaetse vande wateringhe / alwaer ghy't naer uwen wille moeght settẽ: want heeft seer goede Ancker gront: maer heeft een groot inconvenient ofte quaet/ dat ghy legt om besprongẽ te werden van die van't landt: want zijn hier over al vyanden vande Portugesen ende Roovers; daerom sulter altoos op u hoede wesen/ met goet opsicht int versch water te halen / so wel van binnen als van buyten / om dat die van't landt door een manier hebbẽ het volck t'overvallen/ en te verrasschen; Dese Varella leyt op de hoochte van 13. graden.

Gedaente van Varella. *Wat dat Varella geseyt is eñ beteeckent.* *Een groote inwijck aende voet van Varella.* *Twee loopende Beecken.* *Advijs om niet inden inwijck te loopẽ.* *Oorsaeck waeromme.* *Een cleyne sant Bay by een groote strant.* *Hier by is goede Ancker gront/ doch periculeus vande Inwoonders.* *De Varella leyt op 13. graden.*

Dit landt vande Varella is eenen hoeck/ eñ van daer voortaẽ tot Pulo Catao, is de cours n. ende n. ten w. 48. mylẽ/ ende 'tlandt begint van hier af veel legher te wesen / dan dat ghepasseert is / hebbende op veel plaetsen sandtstranden/ al waermen over al Anckerẽ mach; Thien mylen van dese Varella voortaen/ te weten een mijl van landt is gelegen een lanck ende vlack Eylandt ghenaemt Pulo Cambir, tusschen dit Eylandt ende 'tlandt heeft mẽ 12. vadem diepten sant-grondt/ ende int midden van't Eylandt vãde zyde van't landt/ al waer een kleyne sant Bay is/ heeftet versch water daermen't mach setten noodigh wesende: wãt is suyvere gront / ende te midde-wegen van't Cannael van tusschen 't Eylandt ende 'tlandt ist altemael schoon/ wesende van een kleyne mijl weeghs; Van dit Eylandt ontrent twee mylen noorden aen maecktet landt een punt/ ende van daer naer't Eylandt toe / heeftet eenen grooten inwijck / ende van binnen naer't noordtwesten / te weten daer't hooghe landt voleynt

Gedaente van Varella nutsgaders de cours vã daer na Pulo Cataon. *Plaets vã het Eylandt Pulo Cambir.* *Goet Ancker gront.*

voleynt ('twelcke van dese punt af naer binné toe west aen gaet) heeftet een open ofte gebroken leegh landt; alhier is een Revier van drie vadem diepten/ inde Haven met sant grondt/ ende is van eenen grooten mont ofte inkomste/ ende heeft binnen in een put van 13. vadé diepté; Dese Revier loopt verde te lãdewaerts in/ ende 4. ofte 5. mylen vande mont af naer binné toe/ leyt een groot bewoont vleck/ daer veel victualye ende lyftochten zyn; Int inkomen van dese Revier heeftet eenen hoogé huevel aende oostzyde/ wesende aende west zyde van een leegh landt eñ santstrant/ sulter recht te midde-weghen door heen in loopen/ al hoewel datter wyt is/ binné in wesende sult u wel vast binden en versien van Anckers en Touwen/ te weten vande westzyde: wãt soot noch vroech inden tyt waer/ so heeftmen alhier seer stercke weste winden/ so datse u souden dryvé aen d'ander zyde vande Revier; Dese Revier heeft veel visch/ eñ men heefter oock opt landt menighte van Venesoenen/ wilde Verckens/ Tygren/ Reyvoserotten/ eñ diergelycke jacht; 'tVolck vant land placht goet te wesen: maer wy hebbense suspect ghemaeckt door ergher-nisse die wy hen aengedaen hebben. Van dese Revier af vyf mylen voortaen/ te weten langhes de Custe heen/ so heeftmen twee Eylandekens met sommighe Klippen ligghen/ ontrent een half myl van't landt af/ ende men mach tusschen dien ende 'tlandt door passeré; Van dese Eylandekens 12. mylen voortaen/ liggen ander Eylandekens by't land/ al waer sommige vlacken van root sant staen met een strant/ aldaer heeft mé een kleyne Revier daer veel Katte is/ (dat is onghestooten Rys met doppé/ met al gelyc als het wast;) dit is noch 12. mylen van Pulo Caton af/ waer mede hen veel bedroghen hebben daer dwers naer toe loopende/ alsset saghen/ en quamen op de drooghten.

Pulo Caton is een langhwerpent Eylãdt/ hebbende twee hooghe berghen aende eynden van dien/ ende int midden ist een leegh landt/ so dattet van verde twee Eylanden schynt te wesen/ heeft een vlacke ende effen wildernisse/ streckt noordtwest ende zuydoost; Vande zyde van't zuydtoosten heeftet een Riffe daer't water op breeckt/ steeckende tot een schoot vã een stuck grof gheschuts verde t'Zeewaert in; Vande zyde van't landt heeftet versch water/ leyt verscheyden vande Custe derdehalf myl weeghs; dit Cannael van tusschen beyde heeft 30. eñ 35. vadem diepté/ met suyvere gront; recht tegens over dit Eylandt leyt een Revier met een groote mont ofte inkomste/ hebbéde inde Haven 5. ende 6. vadem diepten/ is seer bewoont eñ bebout/ alhier heeft Gomes Barretto met zyn schip in gheweest; dit Eylandt is gheleghen op de hooghte van $15\frac{2}{3}$. graden/ ende n. n. w. daer van anderhalf myl/ leyt eé ander kleyn ende vlack Eylandt/ eñ mé mach tusschen beyden wel door passeren; Naert n. n. westen 14. mylen weeghs/ te weten langhes de Custe heen/ is gheleghen het Eylandt van Champello, op de hooghte van $16\frac{3}{4}$. graden ruym; Dit Eylandt Champello is groot eñ hoogh/ hebbende boven op wtsteeckende toppen/ streckt n. n. w. ende z. z. o. heeft twee hooghe berghen met een dal int midden/ waer vã die van't zuydoosten veel hooger is als d'ander/ heeft oock veel gheboomten; Vande zyde van't noordwesten heeftet een seer hoogh Eylandt/ met noch twee kleyne Eylandekens

Gelegentheyt vã een Revier by't ghebroken landt. Diepte der selver.

Ghedaente vant inkomen vande Revier.

Vermaninge tot versorginge vã Cabels eñ Touwen alsmen hier ontrent is.

Veel Visch eñ wilde gedierté hier ontrent.

Oorsaec waer door 'tvolck vyandé vande Portugesen geworde zyn.

Twee Eylanden met sommige Clippé.

Sommighe Eylanden 12. mylen van Pulo Caton.

Waerschouwinghe voor dees Eylandé.

Beschryvinge van Pulo Catons gedaente ende plaets.

Aende z. o. zy leyt een Riffe ofte drooghte.

Diepte van't Cannael tusschen beyden.

Teghen over 't Eylandt een Revier van 6. vadem daer Gomes Barretto geweest is.

Pulo Caton leyt op 15. twee derdendeel graden.

Hoochte/ ghedaente/ eñ gelegentheyt van't Eylãdt Cappello.

daer dicht aende voet by ligghen.

Aende westzyde heeftet veel ende seer goet versch water/ leydt vande Custe verscheyden ontrent twee mylen; is een seer leegh land langhes de Zee-kant heen van sant stranden; W. n. W. daer van af is ghelegen de Revier van Coaynon, hebbende twee vadem diepten/ inde Haven sant-grondt/ daermen oock handel dryft: maer 'tvolck van dié is weynigh te betrouwen; naer't noordtwesten van dit Eylãd Champello af/ so is het twee ofte drie mylen weeghs vol gheboomten/ eñ twee mylen voorder aen so maecht de Custe eenen grooten ende dicken hoeck vol van gheboomten; drie mylen voorby desen hoeck leyt ceñ groote inwyck/ welcke int inkomen een Eylandt (tot een beschutsel) heeft ligghen/ ende is over al schoon/ alwaermen veel victualie ende goederé heeft die vande Revier Sinoha van binné af comé; desen inwyc wort altans gheheeten die Enseada ofte inwyck van Don Iorgie; heeft veel houts/ ende seer goet om scheepé af te bouwen; vyf mylen voortaen vande Custe langhes leyt de Revier van Sinoha, welcke heeft inde Haven 14. span waters/ altemael sant gront; in dese Haven is den gantschen handel ende traffyck vande goederen van Cauchinchina, ende tot hier ende Champello toe looptmen noordtwest aen; Dit Eylandt van Champello heeft een goede Ree ende beschutsel/ upteghenomen voor een westen ende zuydtwesten wint/ ende al hoewel dat de wint van over't landt comt/ gheeft u niet teghenstaende groote moeyten door de leeghte van't landt.

Men sal weten dat op thien mylen (al eer men compt byde Varella) te weten 13. mylen t'Zeewaert in/ so beginnen etlycke drooghten die seer periculeus zyn/ de welcke streckẽ gelyck als de Custe tot op de 17. graden/ eñ loopen wat naer't noordtoosten toe/ aent eynde vande welcke (den wegh naer China toe) zyn gheleghen 8. Eylanden/ te weten drie groote ende vyf kleyne/ altemael met gheboomten ende sant-stranden: maer sonder versch water; tusschẽ dien ende rontom ist over al vlack ende vuyl/ dat soo haest alsmen't Ancker laet vallen/ so is terstont de Cabel aen stucken gesneden; men heeft tusschen dese Eylanden in/ vier vadem diepten; Dese informatie hebbe ick gecregen van etlycke persoonen van Sian die haer Iunco ofte schip alhier met stilte verloren/ om dieswille datse Anckerden/ eñ alle de Cabels (vande gront) aenstucken sneden/ hen int boot salverende/ eñ liepẽ alle dese Eylandẽ door om versch water te soecké/ sonder eenigh te vinden; men loopt den hoeck ofte 'teynde van dese drooghten met Pulo Caton, n. o. ende z. w. ende n. o. ten o. ende z. w. ten westen: want strecken soo eghs gheweghs om/ daerom en wilt u niet betrouwen op d'oude discriptie van dese Navigatie/ welcke stellen datse Caenalen hebben; men heeft van daer af tot Pulo Caton toe int dwers over loopen 30. mylen.

Keerende weder op de Navigatie vande Varella naer Pulo Caton toe/ wanneer ghy so verde zyt als daer de Custe begint noordé aé te strecken/ so sult ghy uwen cours doen op 2. mylen naer langhes de Custe heen/ loopende also tot Pulo Caton toe: want soo ghy voorby indé tyt comt/ so hebt ghy daer de weste winden so sterck/ dat so zy u qualyk te crygen wat verde vande Custe af/ souden u met gewelt op de drooghten dryvé/ sonder eenige remedie te hebben

Versch water aende w. zyde.

Gelegentheyt vande Revier Coaynon.

Ontrou volc by dese revier.

Plaets vande Revier Sinoha.

d'Inwyck vã Don Ioggio heeft veel hout om schepen af te bouwen.

Inde havẽ vã Sinoha is de gantsché handel vande goederen van Cauchinchina.

Waerschouwinghe voor eenige drooghten ontrent Varella.

Nae de wegh na China ligghé 8. Eylande

Gedaente der selver.

Quaa Ancker grout.

Sommighe Courssen van Pulo Caton.

Cours om na Pulo Caton toe te loopen.

Waerschouwinge voor de weste winde.

hebben/ ghelyck alst ghebuerde mettet Schip Santa Crus, sult passeren tot twee ofte drie mylen ten alderhooghsten/ t'Zeewaert van Pulo Caton af/ ende soo't ghebuerde dat ghy u vont aende zyde van't landt/ moechter oock seer wel door passeren/ te weten door't Canael dat tusschen 'tvaste landt eñ 't Eylandt loopt/ 'twelcke derdehalf myl inde breede heeft/ altemael van schoone ende suyvere gront/ als voren ghesept is.

PuloCaton is gelegen met de zuyder punt van't Eylandt Aynon, n. ende z. en n. ten o. en z. ten w. wat over de 50. mylen weeghs; dese voorsepde zuyder punt van Aynon leydt op de hooghte van $18\frac{1}{2}$. graden schaers; Dit Eylandt streckt van dese voorsepde punt af/ zuydwestwaert aé 12. ofte 13. mylé weeghs/ ende vande oostzyde af soo is de wegh naer China toe/ 'twelcke men langhes loopt n. o. ende n. o. ten n. aen/ tot op de $19\frac{1}{3}$. graden/ eñ aende zyde van't vaste landt so streckt het Eylandt om/ tot de punt ofte 'teynde vande $19\frac{1}{3}$. graden vande noordtoost zyde/ in voegen dat dit Eylandt maeckende is de figuer van een Quadrant; 't Canael van tusschen dat eñ 'tvaste land heeft op zyn smalste 6. mylé weeghs/ (al waer een Haven gheleghen is ghenaemt Anchio,) hebbende etlycke drooghten tussché beyden/ doch met duergaende Canalen daermen met groote schepen deur heen mach; Vã Anchio 7. mylen oost aen is gheleghen eenen goeden inwyck met beschutsel/ ende noch een myl voorder aen (ontrent drie mylen van't land verscheyden) heeftmen groote Riffen ofte drooghten ligghen; Keerende weder op de voorsz. zuyder punt van't voorsepde Eyland/ (welcke is int aenghesicht van een seer hoogh landt/ boven alle 'tander van't Eylandt uptsteeckende) soo heeftet aende voet van dien (te weten naer't noordtoosten) een seer goede Haven ghenaemt Taalhio, aen welcker mont is gheleghen een kleyn ront Eylandeken; Van dit voorschreven hoogh landt af streckt et also noordtoostwaert aen 12. mylen weeghs/ eñ van daer voortaen ist altemael een leegh lãdt langhes de Zee-cant heen/ hebbende van binnen in/ Huevelen en Berghen.

Vant eynde van't Eylandt Aynon (te weten vande noordtoost zyde/ gheleghen op de $19\frac{1}{3}$. graden) af/ naer't Eylandt Pulo Gom toe/ op de selfde cours van n. o. en n. o. ten n. aen zyn 8. mylen/ ende is gheleghen vyf mylen van't vaste landt af/ is van een hoogh lãdt makende 'tfatsoen van een klocke/ ende heeft vande zyde van't land eé Ree met een beschutsel/ daer't schip Santa Crus gheleghen heeft; men loopt van daer af naer de 7. Eylanden/ (diemen noemt Pulo Tio) op de selfde streckinghe van n. o. ende n. o. ten n. aen/ wesende cours vyf mylé; Pulo Tio zyn 7. Eylanden onder groot ende kleyn/ ligghen verscheyden vanden anderen sonder eenighe gheboomten; Van hier voortaen so streckt de custe n. o. ende n. o. ten n. aen/ tot die Enseada dos Ladroins; (dat is den inwyck vande Roovers.) Van Pulo Taio 7. mylen voortaen is gelegen een Riffe/ welcke vyf ofte ses mylen van't lãdt af t'Zeewaert in steeckt/ ende men heeft aende oostzyde daer van/ te weten een half myl af 4. vadem vlacke sant-grondt/ ende een myl weeghs daer van af voortaen/ is gelegen een groote Revier/ daer veel Schepen haer vaert maken en in loopen; Wat van dese Revier af/ voorder aen/ leydt een ander Revier daer ick

't Canael tusschen 't Eylãd eñ vaste landt is 2. een half myl breet.

Gelegentheyt van Pulo Caton.

De zuyder hoeck van het Eylandt Aynon leydt op 18. een half graden.

't Eylãdt Aynon is van ghedaente als een Quadrãt.

Plaets vande Havé Anchio/ met eenighe drooghten.

7. mylen van Anchio liggé groote drooghten.

Aen't zuydteynde van't Eylandt de havé Taalhio met een cleyn Eylandeken.

De noordtoost zy van Aynon leyt op 19. een derdendeel graden.

Courssen van Aynon tot Pulo Gom toe.

De 7. Eylanden Pulo Tio haer beschryvinghe.

Enseada dos Ladroins.

7. mylen van Pulo Tio een Riffe die 7. mylen van't landt leyt.

Beschryvinge vã 2. Revieré.

selver in gheweest hebbe/ den welcken een goet beschutsel heeft tegens de Monson vã China, ende is met een zuydelyck wint ondeckt/ oock mede so loopender stercke stroomé; d'incomste daer van is dicht aende oostzyde langes eé punt landts heen/ isser suyver ende schoon; dese punt landts omwesende/ sult loopé tot dat ghy comt by eé sant Bay/ alwaer ghy terstõt sult setté: want binné in ist ondiep eñ droogh; aende custe van tusschen dese twee Revieren/ zyn gheleghen twee ofte drie Eylanden dicht aen't landt; van dese tweede Revier 6. mylen voortaé leyt de Enseada dos Ladroins, (welcke seer groot is/ heeft aende w. z. w. zyde vande mont etlycke Steen-clippen ligghen/ waer van een Riffe af steect/ streckende t'Zeewaert in/ daer een vande Portugesche schepen op gheweest is; vande voorschreven tweede Revier af tot desen inwyck toe/ so heeftmé tot op een half myl aende custe/ seven ende acht vadem diepten suyvere gront; 'tLandt van desen inwyck/ te weten vande oost noordtoost zyde/ heeft een seer hoogen hoeck ofte punt landts; desen hoeck omloopende tot op een half myl langes 'tlandt heen (is het ondiep/ doch modder grondt) soo looptmen naer de Haven van Comhay, (waer van dese Custe genaẽt wort de Custe van Comhay,) al waer de schepen van Sion ofte Sian plaghen te komen/ is van gelycken een inwyck die seer groot is/ hebbende een ander punt ofte eyndt vã hoogh landt/ 'twelcke streckt noorden ende zuyden; Recht teghens over dese Haven/ te weten zuyden aẽ is gheleghen het Eylandt van Sanchoan ontrent vyf ofte ses mylen daer van af/ ende is vande boven-gheroerde punt vande Enseada dos Ladroins ofte inwyck vande Roovers af 7. mylen/ op de streckinge van zuydtoost; Dit Eylandt Sanchoan is groot ende hoogh van veel gebergheé/ onder welcke staet eené crommen Bergh met hooghe Heuvelen boven op/ makende de gelyckenis vande knokels vande vingeren/ van een besloten hant ofte vuyst/ 'twelcke een seeckere ende seer goede kenteycken is; dit Eylandt heeft veel gheboomten eñ groote inwycken ofte Bayen/ alwaermé certyts plach te handelen; tusschen dit Eylandt ende 'tvaste landt ligghen noch vier ofte vyf andere groote ende hooghe Eylanden/ sonder eenighe wildernisse ofte gheboomten/ ligghen op de selfde streckinghe ende reghel van't vaste landt ende 't Eylandt Sanchoan, in voegé dat Sanchoan dé uptersten hoeck ofte eynde maect/ ende streckt van daer naer't landt toe/ noordtwest ende zuydtoost/ so dat het vã verde altemael een land schynt te wesen; Dit zyn d'eerste Eylanden van Canton, welcke liggen op $21\frac{1}{3}$. graden; Van hier af voortaen naer Lamon toe/ so looptmen buyten d'Eylanden heen oost n. oost aen; men heeft van Sanchoan af naer't landt toe drie Cannalen ofte Duerganghen die dese Eylanden maken/ door alle welcke men met schepen passeren mach; 'tbeste Cannael is langhes 't Eylandt Sanchoan heen/ ('twelcke 'tuyterste van te Zeewaert is) van 6. ende 7. vadem diepten; heeft inde inkomste van dié (aen't selfde Eylandt) een Eylandeken ligghen met wildernisse bewassen/ ende vande zyde van't noordtwesten ligghen twee groote eñ hooge Eylanden/ die de mont ofte inkomste maken; men heeft int inkomen langhes de strant heen/ sommighe cleyne Eylandekens ende Rudsen ligghen; voorby die voorschrevé twee Eylandé naer't landt toe/ is

ghelegghen

Plaets vande incomste vande Revieren/ ende van een Sant-bay.

Drie Eylandekens.

Gedaente van Enseada dos Ladroins.

Eenige Steé-clippen met een Rif.

Diepte tussché de Revier eñ de inwyck.

Gelegentheyt vande Haven van Comhay.

Plaets van 't Eylandt Sanchoan.

Gedaenté vã 't Eylandt Sanchoan.

Kenteyckẽ vã dit Eylandt.

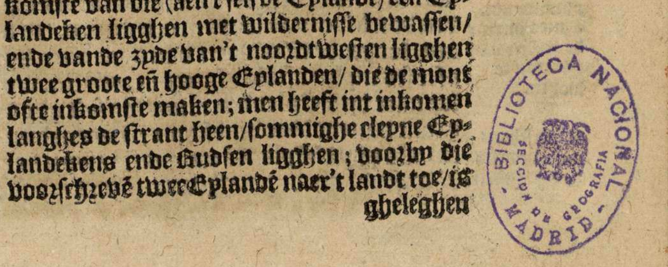
Ontrẽt Sanchaon noch 5. groote eñ hooge Eylanden.

Gedaente vã alle d'Eylanden t'samen.

d'Eerste Eylanden van Canton liggé op 21. een derdédeel gradé.

Courssen van hier nae Lamon.

Beschryvinge van 3. Canalé eñ verscheyden Eylandé.

ghelegen een ander Eylandt/maeckende een ander mont ofte inkomste van tusschen dit eñ die twee voorschreven Eylanden; Van dit Eylandt naert landt toe soo is de derde mont ofte incomste; door dese twee incomsten passeren de groote schepen mettet ghety vant water/is altemael van weecke modder gront.

Door wat mont ofte Canalẽ de groote schepẽ passerẽ.

Om 't Eylandt van Sanchoan wel te kennen/behalven die voorschreven teyckens/ofte om te weten oft dese Eylandẽ achter of voor upt ligghen/ soo sult dese achtinghe hebben/te weten/als dat Sanchoan eenẽ uptersitẽ hoeck maeckt/ende datmen van daer af naert landt toe noordtwest eñ z. o. aenloopt / eñ van daer voortaẽ o.n. o. eñ w. z.w. merct de custe mettet Compas/so sult ghy terstont comẽ/te weten oft ghy voorwaerts of achter zijt/ende so ghy soo verde t'Zeewaert zijt/ dat ghy siet dat d'eene Custe is streckende o. n.o/ende d'ander n. w/ so zijt ghy daer recht teghens over/ met dese merckinghe heb ick het altoos comen te verkennen: want ick ben d'eerste gheweest diet afghemerckt heeft / ende die't altans weten/ hebbent van my gheleert.

Kenteyckẽ vã Sanchoan eñ d'ander Eylanden.

Middel om te wetẽ ofmen voor of achter de eylandẽ is.

Teyckẽ alsmẽ recht teghens over d'Eylãden is.

Keerende weder tot Pulo Caton, tot die vaert vã daer af naer China toe/ 'twelcke sal wesen op dese maniere / te weten : sulter twee ofte drie mylen ten hooghsten t'Zeewaert af passeren/om reden als voren verhaelt is; daer voorby wesende/ soo loopt n. n. w. ofte n. w. aen/tot dat ghy tusschen 't Eylandt ende 'tvaste landt een open cryght/ende alst u begint tẽ openen / soo loopt terstont ter halver streeck vant n. n. o. aen/naer den hoeck vant Eylãdt Aynon toe/ende passerende tusschẽ 't Eylandt Pulo Caton ende 'tvaste landt / sult de selfde cours aengaen/om dieswille dat de stroomen in dese Monson naer den inwijck van Cauchinchina toe loopen / op dese cours sult Aynaõ comen te sien/te weten daer 7. ofte 8. mylen t'Zeewaert van af wesende/ eñ 'tmach wel ghebeuren dat so ghy quaemt inde conjunctie van een sprinck-vloet/ofte met slappe windẽ/ dat ghy meerder naer binnen gedreven wort; als ghy't landt gewaer wordt/soo peylt het terstont mettet Compas/eñ soo de custe streckende waer o. n. oost / so loopt terstont op de selfde cours aen/tot dat ghy't nae u gissinghe voorby zijt / ende so u de custe streckende waer n. o. ende n. o. ten n. ghelijck alst Eylandt gelegen is/ so loopt also heen tot dat ghy't landt wel eñ bescheydelijcken sien moeght/ daer vijf ofte ses mylen van wesende/ende soo ghy van hier af begeerde te seylen naer Sanchoan toe/ so loopt op de selfde cours vã ter halver streec van n. n. o. aen/ waermede sult comen te sien Pulo Tio; so ghy u vont vier ofte vijf mylen daer van af t'Zeewaert in / so loopt n. o. ende n. o. ten n. aen/ ende so ghy daer maer 2. mylen af waert/ so doet uwen cours van ter halver streeck/ van tusschen n. o. ende n. o. ten n. Op dese cours sult op het Eylandt van Sanchoan aen comen / ende sult comen te sien het Eylandekẽ Do Mandorijn genaemt/ 'twelcke een kleyn/ront/ende hoogh Eylandekẽ is/ ende is gelegen vijf ofte ses mylen vande Eylanden af/ende begheerende te wesen inde Haven van Macau, so loopt n. o. enden. o. ten n. aen/ loopende t'Zeewaert van Sanchoan vijf ofte ses mylen af; als ghy op 15. ofte 20. mylen naer by d'Eylanden comt/ soo sult ghy de gront van modder vindẽ op 25. vadem diepten/als ghy d'Eylandẽ comt te siẽ / (op u hoede wesende als voren ghewaerschout is) soo sulter by ghenaken/eñ daer langhes heen loopen tot op een mijl naer ; men heeft van Sanchoan tot Macau toe 18. mylẽ/ende daer zijn vijf Canalen ofte door-gangẽ / te weten 'teerste is van tusschen Sanchoan ende 't Eylandt van Vasco de Faria, van vijf mylẽ breet; Dit Eylandt van Vasco de Faria is wat meerder naer't landt toe ghelegen als Sanchoan, eñ heeft eenen hooghen spitsighen bergh/ eñ vande zyde vande Zee heeftet eenen hooghen ronden huevel/ wesende tusschẽ dien eñ den bergh seer leegh land/ so dat het hem van verde verthoont als twee Eylanden/ ende alsmen daer dicht by comt / datmen 'tleege landt begint te ontdecken/maeckt het een verthooninge ghelijck een Cameel; heeft een kleyn stuck weeghs t'Zeewaert daer van af/twee ofte drie Eylandekens ligghen; dit Eylandt is ghelegen n. ende z. met Sanchoan, een mijl daer van af leyt een kleyn langhwerpent Eylandt/sonder eenighe wildernisse/'twelcke int gheheel eenen krommen opgaende rugghe maeckt/gaende weder al dalende aende eynden af; dit Eyland wort ghenaemt Pulo Baby; voor by dit Eylandt/te weten lancks 'tlandt van Sanchoan heen/ leyt een Clippe een weynigh boven water uptkijckende; Stelle alhier alle dese mercken eñ teyckenen van dit Canael / om datmẽt te beter soude moghen kennen/ ende diet van doen is daer door te loopen/mach het vrypelicken doen/ ende ghepasseert wesende d'Eylandekens van't Eylandt van Vasco de Faria; d'eerste diemen dan langhes d'Eylandẽ heen siet ligghen / is inde vierde mont ofte inkomste / welcke hem niet opent/om dieswille dat het een Eylandt doort ander steeckt; Vier ofte vijf mylen voortaen liggen andere Eylandekens langhes 't Eylandt (dat u sal blyven aende west zuydtwest zyde) heen/ altemael op een ry/ende schynẽ van verde d'een door d'ander te steecken: maer alsmen daer recht tegens over komt/so ligghense als geseyt is ; zijn onder groot ende cleyn vijf ofte ses int ghetal; Van dese Eylandekens af/ontrent twee mylen weeghs oost noordtoost aen/zijn geleghen twee Eylanden dicht by den anderẽ/streckende n. ende z. Voorby dese heeftmen daer noch andere op de reghel naert landt toe/ streckende altesamen op de selfde streeck heẽ; In d'incomste dicht by dese twee eerste Eylanden / is ghelegen een groot/hoogh/ ende ront Eylandeken; Tusschen de voorsz. reghel Eylanden/ ende d'Eylandekens boven verhaelt/ maeckt het een groot gat ofte open/door't welcke mẽ den naesten wegh naer Macau toe heeft.

Waer dat de stroomen eñ Monson toe loopen.

Cours om Aynon te sien.

Gelegentheyt van't Eylãnd Aynon.

Cours om nã Sanchoan te loopen.

Plaets/ghedaent/ eñ beschryvinghe van't Eylandeken Do Mandorijn.

Cours om inde haven van Macau te loopen.

Waerschouwinghe voor de Eylanden.

Sanchoan leyt van Macau 18. mylen.

Vijf Canalen by Macau.

'tEerste Cannaels gelegẽtheyt/wyde.

'tEylandt Vasco de Faria ghedaente.

Gedaente/gelegentheyt/ eñ beschryvinghe van Pulo Baby.

Langhs 'tlãd vã Sanchoan een Clip / een weynigh boven't water.

Oorsake waeromme de vierde mõt haer niet opẽt int verthoonẽ Beschryvinge van verscheyden Eylandẽ.

Twee Eylanden.

Beschryvinge vande naestẽ wegh nae Macau.

Tot meerder kennisse van dien/so heeftmẽ drie ofte vier mylen (o. n. o. voortaen) drie Eylanden verscheyden vanden anderẽ liggẽ/ de welcke van't landt af op een reghel t'Zeewaert in steken/so datse veel meer uptwaerts aen ligghen/als alle d'ander daer langes heen comt / in voegen datse dwers teghens u over blyven. Keerende weder op de mont ofte incomste van Macau, alsmen daer by comt/ende daer begint in te loopen / (so ist altemael open sonder eenigh Eylandt om te loopen) seylende also recht naert vaste landt toe / 'twelcke van daer af acht mylen weeghs noorden aen is/al waer de mont ofte 'tgat geleghen is daermen naer Canton toe loopt/ vã de Portugesen genaemt As Orelhas de Lebre, (dat is der Hasen ooren.) In dese mont heeftmen 8. 9. ende 10. vadem dieptẽ/ ende somen daer comt met die ebbe van een sprinckvloet/so loopender de stroomen

Gelegentheyt vã 3. Eylandẽ

Gedaente alsmen by de mont vã Macau compt.

Plaetse waer de mont leydt.

De mont nae Caton wert ghenaemt As Orelhas de Lebre.

stroomen ende 'twater so sterck en geweldich af/ datter gheen wint toe mach helpen om teghens op te comen/waerom goet is aldaer te anckeren met opstaende seylen / tot datment kennelijcken siet vloeyen/loopende langes die reghel Eylanden (die aende oostzyde ligghen) heen naer binnen toe / alwaer d'incomste langhes heen loopt/u wachtende van een Clippe gheleghen dicht by dese Eylanden boven water/daer t'Zeewaert van af loopende : want men tusschen dien ende d'Eylanden met geen schepẽ en passeert; Oock mede so sal u een ander Clippe blyven aende zyde vant westẽ/wesende ter halver weghen / ende comende recht voor u upt te sien een cleyn ende leegh Eylãd/ gheleghen op de selfde reghel Eylanden van't oostẽ daer ghy by heen loopt/so weet dat ghy zijt byde mont ofte duergangh vant tweede Cannael/ dat naer Macau toe loopt ; dese incomste streckt oost eñ west / ende mach wesen vã een mijl inde breede ; sult op dat cleyn Eylandeken aen loopen/dat latende aende noord zyde / nemende uwen cours tusschen dit Eylandeken ende d'ander Eylanden in naer binnen toe/ houdende altoos 't Eylandekẽ alder naest/al waer u de diepten sal beginnẽ te minderen/ ende dan noch veel meer als ghy't Eylandekẽ gepasseert zijt: want hebter een bancke van 28. spannẽ waters/van weecke modder gront ; 'Tlandt vande zuydtzyde van dit Cannael zijn 4. ofte 5. Eylanden/dicht by dẽ anderen ghelegen ; welcke strecken oost ende west/hebbende aende noordtzyde een groot eñ seer hoogh Eylandt (welcke streckt tot die haven daer der Portugesen habitatie ende ghemeente is) heeft eenen Inwijck ofte Bay/ n. in streckende; In de incomste van dese Haven is ghelegen een groot ende hoogh Eylandeken/te weten dicht by't Eylandt vant noorden/tusschen 'twelcke eñ 't Eylandt ist droogh ende ondiep / ende aleermen met dit Eylandt over een comt / soo heeftmen aende zyde vant noorder Eylandt / een Clippe onder't water ligghen / te weten t'Zeewaert naert midden vant Canael toe/ daerom sult u van dit landt vant noordẽ af houdẽ / eñ wat meerder naert zuyen genakende. So wanneer ghy der Portugesen Steede ende Woonplaetsen begint te ontdecken/met die Haven daer de schepen geanckert ligghen/ so sult op die oosterhoeck vã d'incomste van dese Haven aen loopen/u daer dicht by heen houdende naer binnẽ toe / sulter $4\frac{1}{2}$. ende 5. vadem diepten vinden/ u wachtẽde vãde westzyde: wãt zijn daer over al bancken ende sanden / ende langhes de punt heen heeftmen modder gront; Dese punt ofte hoec is een hoogh landt / ende van daer af binnewaerts aen/ een schuet van een stuck grof geschuts verde/leyt een ander punt van sant/ eñ van het leeghe landt loopt een bancke af (van 18. spannen waters/) streckende dwers over naer d'ander zyde toe/tot so verde als d'eerste huysen staen / ende aleermen daer by comt/ so heeftmen int midden vande Revier een Riffe ligghen ; daerom sult het landt vande oostzyde houden/ daer by heen loopende tot datmẽt anckert/is een seer goede modder grondt van $4\frac{1}{2}$. diepten.

Waerschouwinghe van een Clip.

Plaets vande selve.

Teyckẽ alsmẽ byde mont van't tweede Canael is.

Courssen tusschen de Eylãdekẽs duer.

Een Banck van 28. spannen waters.

Aende zuydtzy van't landt 4. of 5. Eylãdekens.

Gedaente vãde Havẽ daer de Portugesen haer habitatie hebben.

Courssen om inde Haven te loopen.

Diepte der selver.

Een Banck vant leeghe landt van 18. spannen.

Waerschouwinghe voor een Rif die midden inde Revier leyt.

Dat 21. Capittel.

Die Navigatie ende Coursen van uytet Coningh-rijck van Sion naer China toe, met die gheleghentheyt van dien.

Scheydende upt de Haven ofte Revier vande stadt Sion ofte Sian, sult uwẽ cours stellen naer de wester custe toe; daer by comende sult u wachten van een Riffe / gheleghen aende noordtzyde vande Haven ghenaemt Bancosea, twee mylẽ vant landt af/tusschen welckẽ ende 'tlandt heeftmẽ een Canael van 4. vadem diepten; niet tegenstaende sulter buyten om passerẽ/ so verde als ghy daer boven cont comen; Dese haven van Bancosea leyt met de haven van Sion noordoost ende z. w/ ende heeft wat van n. o. ten o. ende z. w. ten w. Byde Custe wesende sult uwen wegh daer langhes heen nemen : want hebter over al suyvere gront; alsmen de voorschreven Riffe ghepasseert is / so is dese Custe aenden oever vande Zee van een leegh landt/ hebbende binnen in cleyne huevelen/streckt n. ende z. Vier mylẽ weeghs voorby Bancosea zuyden aen/maectet leeghe landt een punt ofte uptstekenden hoeck/ ghelegen op $14\frac{1}{4}$. graden; van daer af voortaen sult een grof ende dick landt sien / 'twelcke t'Zeewaert in schijnt te steken ; aleermen hier by comt so heeftmen een Revier/diemen noemt Chaõ, aen welcker mont staen etlijcke boomen die hen verthoonen als Palm-boomen; Comende by't voorschreven land/so sult noch een ander dick/grof landt comen te sien/'twelcke inde verthooninghe schijnt oost en west / te landewaerts in te strecken/ hebbende veel scherpe Rootsen ; alhier maeckt het landt eenen hoeck ofte eyndt/ welcke int ghemeen ghenaemt wort de punt van Cuy, tot hier toe so streckt het land naert zuydtoosten toe / ende van daer voortaen soo loopt de Custe zuydtwest aen; Dese punt van Cuy leyt op de hooghte van $12\frac{2}{3}$. graden; tusschen dese punt ende het voorschreven grove dicke landt/ dat u achter blijft / te weten / een mijl vant landt af / sult 11. ende 12. vadem diepten vinden/van schoone gront.

Een Riffe aẽde N. zy vãde Haven van Bancosea.

Een Cannael van vier vãdem diepten.

Gelegentheyt inde havẽ van Bancosea/ met de Haven van Sian.

Gedaente vãde Cust verby de Haven.

Een punt op 13. een vierendeel graden.

Plaets vande Revier Chaõ/ mette gedaẽte.

Een dick grof land met veel scherpe Rootsen.

De punt van Cuy leyt op 12. twee derdedeel gradẽ.

Diepten tusschen Cuy eñ 'tgroote lãdt.

Als ghy dese punt van Cuy voorby ofte daer ontrent zijt / so sult terstont uwen cours doen z. z. o. aen/tot op 25. mylẽ daer van af/ doende alsdan uwen cours z. o. ende z. o. ten z. aen / waermede sult komen te sien een Eylandt/het welcke hem van verde verthoonende is als drie Eylanden ; is langhwerpigh eñ vlack / vol gheboomten/geleghen op 10. graden ruym/sal u blyven aende zyde vant oostẽ; op alle desen wegh sult u wachten van te lywaert te vervallen.

Courssen van Cuy tot een Eylãdt dat op 10. gradẽ leyt.

By dit voorschreven Eylandt wesende/ sult zuydtoost aen loopen/ ende liever de loef vant zuyden houdende/als naert westen te vervallen/ om oorsake vande scherpe winden diemẽ hier ghemeenlijcken heeft ; op dese cours sult noch een ander Eylandt comen te sien/ 'twelcke grooter is als 'teerste/ streckt oost eñ west/ is van een dick vlack landt boven op/ wesende de wester punt van dien / een groven dickẽ hoeck/te weten aende Zeekant steyl afgebiet/ ende naert oosten gatet al dalende af naer een swartachtigh landt toe / 'twelcke een dichte ende dicke wildernisse schijnt te wesen/leyt op $9\frac{1}{2}$. graden ruym.

Beschryvinge van eẽ Eylãdt beyde van gedaente eñ gheleghentheyt.

Leyt op 9. een half graed.

Dit Eyland looptmẽ mettet Eylandt Pulo Wy zuydtoost eñ noordtwest/sulter op dese streeck naer toe loopen/is inde cours 25. mylen; Pulo Wy zijn twee Eylanden / waer van 'tgrootste streckende is noorden ende zuyden/ hebbende eenen hooghen huevel aende zuydtzyde / eñ vande n. zyde twee leeghe huevelen/ met een dal int middẽ; dit is de verthooninge vande

Cours nae t'Eylandt Pulo Wy.

Beschryvinge vã Pulo Wy.

Gedaente vãde zuydtzyde vã Pulo Wy.

vande westzyde: maer vande zyde van't zuyden/ schijntet altemael hoogh ende ront te wesen/ hebbende een kleyne dal int midden/ makẽde twee Kootsen/ int schijnsel vã twee mannen; 'tander ende 'tcleijnste Eylandt is ghelegen aende zuijdtoost zyde/ wat verscheyden daer van af/ maeckende een Cannael tusschen beyden/ daermen wel door passerẽ mach: wãt is schoone gront; Dit kleijn Eylandt heeft aẽ de zyde vant zuijdtoosten/ een Eylandekẽ van Steen-clippen liggen/ waer van een Riffe vã steenen afloopt/ daermen hem alleenlijckẽ vã moet wachtẽ: want alle d'ander plaetsen zijn schoon/ hebbende de diepten van 12. vadem dicht by't Eylandt; ende int grootste Eylãdt/ te weten aẽde zuijdtwest zyde/ heeftmẽ versch water met eẽ sant Bay; als ghy naer dit Eylandt toe loopt/ soo sult ghy (daer ontrent comende) 14. vadem diepten vinden/ met harde gront/ ende so ghy modder gront vint/ soo zijt ghy aende zyde vant landt.

Een Cannael tusschen beyde de Eylanden.
Een steenen Eylandt met een Riffe.
Diepten ende gront omtrẽt dit Eylandt.

Van Pulo Wy tot het vaste landt vã Camboja zijn 7. mylen; dese Custe van Camboja is van leegh landt vol geboomten/ ende daer langhs heẽ is het banckachtigh van modder gront/ streckt n. w. ende z. o. tot eenen hoeck toe/ welcke leyt met Pulo Wy o. n. o. ende w. z. w/ streckende van ghelijcken op de selfde cours vande voorschrevẽ hoeck af/ tot de haven van Camboja toe/ die daer 12. mylẽ van daen leyt; Dese Haven wordt ghenaemt Dos Malyos, (dat is vande Malacquiters ofte die van Malacca) gheleghen recht teghens over Pulo Condor, 'twelcke leijt met dese Haven ofte Revier n. w. ende z. o/ ende n. w. ten n. eñ z. o. ten z. Van Pulo Wy noordtoostwaert aen/ is gheleghen aende Custe een seer groote Revier/ welcke heeft drie vadem diepten inde Haven/ te weten/ aende zyden sant gront/ ende int midden modder; De Chynen die van Sian naer China varen/ passeren aende noordtzyde van Pulo Wy, ende alsser recht met over een komen/ soo loopense oost aen/ om te gaen verkennen den boven-genoemden hoeck/ loopende op de selfde cours naer Pulo Condor toe/ twelcke zy komen te sien aende noordtzyde; als ghy met dese Cabo ofte hoeck over een zijt/ so sult ghy 10. vadẽ diepten hebben modder grondt/ ende wat voorder aen 13. vadem sant gront/ ende sult van dese 13. vadem niet leegher naer landt loopen/ hout liever de 14. vadem: want is sekerder; wacht u wel vande twee Eylandekens/ die 6. mylen van Pulo Condor af ligghen/ welcke u sullen blyuen aẽ de zyde vant zuydẽ; sult recht voor u uyt hebbẽ de noorder punt vant Eylandt Pulo Condor, gheleghen op de hooghte van 8 $\frac{2}{3}$. gradẽ/ ende mẽ loopt het met Pulo Wy oost eñ west/ ende heeft wat van oost ten zuyden eñ w. ten n. So ghy quaẽt te sien Pulo Wy aende zuydzyde/ te wetẽ/ dat het u aẽde noordtzyde blijft/ so sulter tot op eẽ mijl ofte half mijl naer voor by loopen/ u altoos wachtende vande boven-ghenoemde Riffe/ vande Eylandekens/ uwen cours nemende (oost aen) naer Pulo Condor toe/ met goet opsicht vande Eylandekens; 'tEylandt daer ghy op aen sult comen aende zuyder punt (passerende aende zuijdtzyde van Pulo Wy tot op drie mylen naer) sulter vindẽ tot op 16. vadem diepten; ende doende uwen cours naer Pulo Condor toe; op dese voorseyde dieptẽ/ so sult ghy comẽ te passerẽ tot op eẽ half mijl aende zuijdtzyde/ vande Eylandekens die 6. mylen van Pulo Condor af liggẽ; neemt liever (tot meerder sekerheyt) de dieptẽ van 17. vadem schaers/ waermede sult comẽ aende zuydtzyde van Pulo Condor, op 3. ofte ten hooghsten 4. mylen naer; als ghy't gesicht vande Eylandekens hebt/ so moecht ghy naer Pulo Condor toe loopen/ naer uwen wil/ latende d'Eylandekens aende noordtzyde.

Gedaente vãde Custe van Camboja.
Plaets vande Haven Dos Malyos.
Aende noordtoost zy van Pulo Wy een groote revier. Gront ende diepten der selver.
Waerschouwinge vande Eylanden die 6. mylen van Pulo Condor ligghen.
't Noorder punt vã Pulo Condor leijt op 8. twee derdẽdeel gradẽ.
Diepten omtrẽt d'Eylandẽ 3. mylen vã Pulo Wy.
Dieptẽ om aẽ Pulo Condor te comen.

Soo ghy passeerde aende zuydtzyde van Pulo Condor, om naert vaste landt te loopẽ/ (te weten aende Custe van Champa) so loopt n. n. o. ende n. o. ten n. aen; op welcke cours sult de Custe comen te sien/ om te schouwen de drooghten daer hem Matheus de Brito op verloor/ welcke zijn gheleghen 4. mylen vant landt af; somen langhs 'tlandt heen loopt op de 13. vadẽ diepten/ so salmen op dese droochten aenkomen: maer alsmen dese drooghten gepasseert is/ so is alle de reste langhes de custe van Champa heen/ schoon en suyver; in dese contreye wesende/ sult uwen wegh eñ cours nemen/ ghelijck als wy inde dischriptie (inde Navigatie van Malacca naer Chinen) hier voren verclaert hebben. Die voorsz. drooghte gheleghen aende Custe van Champa, looptmen met Pulo Condor noorden ende zuydẽ/ ende n. ten o. ende z. ten westen/ ende wat van ter halver streeck/ etc.

Gelegentheyt vãde droochtẽ daer Matheus de Brito op verloor.
Courssen om dese drooghtẽ te schouwen. Langhes de Custe van Champa is schoon en suyvere grout.

Dat 22. Capittel.

De Navigatie ende Courssen van't Eylandt Pulo Condor af, tot de Haven van Sian toe.

VAn Pulo Condor tot Pulo Wy zijn ontrent 20. mylen ruijm/ liggen vanden anderen oost ende west/ ende heeft wat van oost ten noorden ende west ten zuyden; om nu te loopen naer Pulo Wy, so doet uwen cours recht west aen/ sonder te rekenen eenigh afslagh vant wraken vant Cõpas/ ende comende wat meer als ter halver weghen/ sult een bancke vinden van modder gront/ van 8. ende 9. vadem diepten/ eñ siende noordwaerts aen van achteren op't schip af/ sult de boomen (op't landt vande Custe van Camboja) moghen sien staen/ twelcke een seer leegh landt is; Dese voorseyde bancke gepasseert zijnde/ so en salt niet langhe dueren/ ofte ghy sult Pulo Wy recht voor uyt komẽ te siẽ/ ende so haest als ghy't int gesicht crijght/ sulter aende noordtzyde op aen loopen.

Streckinghe van Pulo Condor tot Pulo Wy.
Cours om na Pulo Wy te loopen. Een Banck van modder gront.

Sult weten dat dit land van Camboja eenen hoeck maeckt/ van welcke de voorschrevẽ bancke af comt loopen; Van desen hoeck af naer de Haven van Sian toe/ looptmẽ langes de Custe n. n. west aen; by de welcke men veel Eylanden heeft liggen/ te weten daer langes heen/ streckende tot op 12. ende 12 $\frac{1}{4}$. graden; In dese contreye zijn de meeste ende grootste Eylanden by een gheleghen/ eñ maken alhier eenen hoeck: want het landt eenen inwijck heeft ghenaemt A Enseada de Lian, welcke een goet stuck weeghs innewaerts aẽ loopt/ ende is ghelegen op 12 $\frac{1}{2}$. graden; De noorder punt vant landt vande mondt van desen Inwijck leijt op 12 $\frac{3}{4}$. graden; 't Landt van dese voorseyde punt/ te weten dat innewaerts o. n. o. aen streckt; heeft veel gheboomten met een sant strandt; Van dese punt af tZeewaert in/ zijn gelegẽ twee hooge eñ ronde Eylandẽ/ sonder eenige geboomtẽ; men en mach tusschẽ 'teerste Eylandt ende het landt niet passeren: want het Cannael ofte die passagie is tusschẽ 'teerste ende tweede/ (ofte om beter te verstaẽ) tusschen beyden door/ is eẽ smal Canael/ doch seer diep van 60. vadem/ ende daer loopt een stercke stroom door. Op de hooghte van dese voorsz. punt van desen Inwijck/ luttel min ofte meer/ te weten/ een half mijl van't landt vande binnen zyde af/ is ghelegen een seer langhe Clippe/ streckende ghelijck als het landt/ welck men met leegh water sien mach. Men loopt van dese voorsz. punt af nae de Haven van Syan toe/ noorden ende zuyen langhs het landt heen. De boven-gheroerde Eylanden strecken tot op 10. mylen nae vãde selfde Haven/ altesamen langhs het landt heen/ en zijn niet te groot/ noch en hebben gants geen gheboomtẽ noch versch water/ eñ men heeft daer langhs by heen/ tot op een half mijl/ daer van af schoone gront; en sulter niet dichter by comen/ noch u tusschen dien ende 'tlandt in steken: maer latense altesamen blyven aende oost zyde.

't Landt van Camboja maeckt een hoeck/ daer de bãck af loopt.
Veel Eylanden tot op 12. eñ 12. een vierendeel graed.
Den inwijck A Enseada de Lian genoẽt leijt op 12. een half graden. Noch een op 12. drie vierẽdeel graden.
Twee hooghe ronde Eylanden.
Ghedaente van't Canael tusschẽ beyde de Eylanden.

Cours van't punt vanden Inwijck inde Haven van Syan.
Gelegentheyt vande Eylãden met de haven.

Comende by Pulo Wy, tot dẽ 10. Februarij toe/ soo heeftmen daer veel ooste winden/ waer mede u de wester Custe tot een leegher wal blijft/ daerõ sult uwẽ wegh nemen aende oost zyde van de voorsz. Eylanden (die langhs de Custe liggen) heen/ u altoos wachtẽde van daer tusschen in te loopen/ doẽde aldus uwen cours noordt noord west aen/ daer langhs by heen/ als ghesept is/ eñ comende aen't uyterste eynde van dien ('twelck is op de hooghte van 12. graden ruijm) sonder eenighe Eylanden meer te sien/ so weet voorseker dat ghy inden Inwijck van Lyon zijt; alhier wesende/ sult terstont n. w. ende n. w. ten n. aen loopen/ om van desen Inwijck te gheraken/ op dat u de stroomen niet nae binnen toe en dryven; Op dese streckinge sult ghy comen te sien de twee boven ghementioneerde Eylanden/ ghelegen aende noorder hoeck vande voorsz. Inwijck/ ende is in't overloopẽ 12. mylen weeghs. Als ghy de Custe vã d'ander zyde beghint te ontdecken/ te weten/ voorby den Inwijck noorden aen/ soo ligghender die Eylanden langhs heen/ als ghesept is; De punt vandẽ Inwijck voor by wesende/ sult daer nae toe loopen/ eñ daer by comende/ sult daer van buyten heen loopen/ tot ontrent een half mijl daer van af. Dese Eylanden voleynden tot op 10. mylen eermen by dẽ haven vã Syan comt/ als vorẽ/ eñ die laetste vã dien zijn 4. ofte vijf cleyne eylanden/ ligghende d'een door d'ander langhs 'tlandt heen. Dese Eylanden en hebbẽ gants gheen gheboomten/ ende zijn van roodtachtige aerde. Comende aen't eyndt van dese Eylanden/ so loopt nae't landt toe/ tot dat d'Eylanden recht zuyen van u blyven/ alsdan soo neemt uwen cours recht noorden aen/ waermede ghy sult comen te sien de Haven van Syan, welck is gheleghen van dese Eylanden af 10. mylen weeghs.

Wat winden by Pulo Wy in Febr. meest wayen.
Vermaninge hoemen aen loopen sal/ etc.
Het uyterste eyndt van Pulo Wy/ leyt op 12. graden.
Teycken alsmen seker inden Inwijck van Lyon is.
Custen voorby den Inwijck n. aen.
Vier ofte vijf cleyne Eylanden.
Gedaente vã dese Eylãden.
De haven vã Syan leyt 10. mylen van dese Eylandẽ.

Dese Haven van Syan is ghelegen aen een leegh landt vol vã geboomten/ en heeft gants gheen sant stranden: maer is altemael van weecke modder ende slijck/ ende heeft oock mede een bãcke van modder gront/ streckẽde derdehalf mijl zuyen aen; In't eerste op comẽ van dese bancke/ so ist harde modder; Men en mach in dese Haven met gheen groot Schip comen/ dan met het ghety van een sprinck vloet/ ende al ist schoon datmen op't droogh van dese modder raeckt/ en is daerom niet periculues: wãt moet doch evẽ wel op droogh comen/ om met die ghetyden uyt ende in te varen. Vande voorsz. Eylanden comende nae de Haven van Syan toe/ in voughen als ghesept is/ noordẽ aen seylende/ als zy u in't zuyen blyven; wesende by nacht/ moechtet wel vry op de modder op't droogh aen setten: want sult u des morghens recht teghens de Haven over vinden/ soo dat ghyse bescheydelicken ghenoech sien sult: want is een mont ofte incomste van een groote Revier; sult daer al seylende over modder over al heen in loopen/ met de ghetyden ende zuyelicke winden/ die u ghenoech opwaerts aen sullen brenghen.

Gelegentheyt van de haven van Syan.
Ghedaente vande graden der selver.
Een banck vã modder grõt die niet periculues en is.
Cours vande Eylanden nã Syan toe.
Vermaninge ofmẽ by nacht op de banck quaem.
Ghedaente vande Havẽ.

Dat 23. Capittel.

De Navigatie ende Coursen vande Haven van Camboja af, tot het Eylandt van Pulo Tymon eñ die Pedra branqua toe.

SChepende vande punt vande haven van Camboja af/ comende tot op een half mijl ofte daer ontrẽt tZeewaert in/ sult uwen cours nemen zuyd west aen/ waermede ghy sult comen te sien twee cleyne Eylandekens/ ghelegen tusschen Pulo Condor ende Pulo Wy, sult daer een half mijl van af loopen/ evenwel zuydt west aen seylende/ sonder yet nae't zuyen te houden/ om oorsake vande stercke stroomen/ die nae het Eylandt van Bornon toe loopen; ende so het sake waer dat de wint begonst te stillen/ ende dat ghy't begeerden te anckeren in het midden vande Golfo/ moechtet wel doen: want hebter grondt op 38. ende 40. vadem dieptẽ/ daerom en laet niet op de voorsz. streeck van het zuydt westen aen te loopen: want met dese cours sult recht op Pulo Tymon aen comen. Het Eylandt Pulo Tymon is groot ende hoogh/ ende vol gheboomten; heeft seer goet versch water/ soo't u van doen waer/ moechtet daer ghenoech crygen/ te weten/ recht teghens over een Eylandeken/ gheleghen in eenen Inwijck van't selfde Eylandt. Als ghy nae dit Eylandt Pulo Tymon toe loopt/ so sult ghy aenden hoeck van't noordt oosten sien een rondt Eylandt/ eñ begherende tusschen dat ende t'Eylandt/ ofte tusschen dat ende het vaste landt te loopen/ moechtet wel doen: want moechter over al vrylicken passeren. Comende by Pulo Tymon, sult uwen cours zuyen/ ende wat nae het z. ten w. aen setten nae Pulo Tynge toe/ het welck een seer hoogh ende ront Eylandt is/ in gelijckenisse van een Duijn/ ofte als eẽ hoop Corẽs; heeft sommighe cleyne Eylandekens by hem liggen. Op dese selfde streeck van z. eñ z. ten w. aen/ sult comen by de Pedra Branqua, ofte witte steen Clippe; Van hier af so begintmen de vaert na de Straet vã Sincapura toe/ loopende ontrent drie ofte vier mylẽ westwaert aen/ etc.

Twee cleyne Eylandekens tusschen Pulo Condor ende Pulo Wy.
Waerschouwinge om een half mijl van dese Eylandẽ te loopen.
Oorsake waeromme dieptẽ aende Golfe.
Cours om recht op Pulo Tymon aen te comen.
Gedaẽte van Pulo Tymõ.
Cours van Pulo Tymon na Pulo Tinge.
Ghedaente van't Eylãdt Pulo Tinge.
Het begin vã de Straet vãn Sincapura.

Dat 24. Capittel.

De Navigatie ende coursen van uyt de Haven van Macau in China, nae't Eylandt van Pulo Tymon, ende die Straet van Sincapura toe.

DIe uyt Macau scheypt nae de ander Custe toe/ die sal door het ooster gat uyt loopen/ soo de wint nae het noord westen loopt/ so niet/ daer en is niet aẽ bedreven: wãt moechtet gat van't zuyd westẽ door seylen/ 'twelck eenen goedẽ uytganck is/

Cours om de Clippe van Belchior Dalmeida te schouwen.

loopende vande punt vande Varella af/ recht nae het landt vande ander zyde van Macau toe/ om te schouwen de Clippe van Belchior Dalmeida, ende als ghy op een schuet van een Roer nae aen d'ander zyde comt/ soo sult ghy also langhs heen loopen tot een punt landts/ (welcke 'teynde is) toe/ alwaer ghelegen is het Eylandt van Castro;

Plaetse vãde ghelegentheyt van het Eylandt Castro. Plaetsen daer de meeste ondiepten zijn.

Van dese punt steeckt die bancke af/ om welcke oorsake sult het Eylandt van Castro naerder loopen/ als de punt landts/ om niet op droogh te raken: wãt men heeft in dese contreye de meeste ondieptẽ aen't landt vande slincker handt/ eñ het diepste aen de rechter handt; Men heeft op dese bancke met het hoogh water van een sprinck vloet 4½. vadem diepten; buyten de banck wesende/ sult na het gat toe seylen/ loopende alsdan na de punt vande bancke toe/ om niet te loopen op de Clippe (diemen terstont sien mach: wãt sult daer 'twater op sien breken/) tot datse u blijft aende rechter handt;

Waerschouwinghe voor de Clippe.

Buyten 'tgat van desen uytganck wesende/ sult volgen dẽ coursen hier nae verclaert. Oock mede/ als ghy scheypt vande Varella, (een Roer-schuet daer van af wesende/) so moecht ghy loopen nae't Eylandt/ ghenaemt Do Bugio, (dat is vande Meerkatte) en daer met over een comende/ so loopter dicht by: want is eenen goeden wech/ voor de noorde windẽ diemẽ daer heeft/ overmidts dat men de winden aen d'ander zyde scherp heeft.

Het Eylandt Do Bugio/ dats 't Eylãd vande Meerkatten.

De voorsz. Clippe is ghelegen te middeweghen van't Canael/ ghy moecht aen dese zyde van't noorden langhs 'tlandt heen loopen nae het Eylandt van Castro toe.

Plaets vãde Clippe.

Na dat ghy 't Canael ofte 'tgat uyt zijt/ sult uwen cours z. w. aen langhs d'Eylandẽ heen doen/ so't claer weer waer/ tot dat ghy comt te sien het Eylandt vã Sanchon, eñ als ghy't siet daer op 8. myle nae/ t'Zeewaert van wesende/ so hebt ghy een goede navigatie: want ick doe dese cours altoos/ en vinder my wel met.

Cours uyt het Canael/ tot het ghesicht vã Sanchaõ.

Seven ofte 8. mylen t'Zeewaert vã Sanchon wesende/ sult z. w. aen loopen te weten twee etmalen lanck/ ofte tot dat ghy na u gissinghe 12. mylen vanden uytersten hoeck ofte 't Eynde vande drooghten af zijt; alhier wesende/ sult alsdan z. w. aen gaen/ so veel als u dunckt dat ghy van't uyterste eynde vande drooghten na Pulo Caton toe binnewaerts zijt/ doende alsdan weder de cours vã z. z. w. aẽ/ eñ nae't z. eñ z. ten w. op welcke cours sult comẽ te sien d'Eylãden vã Ieronimo Pretto, welcke coursen ick aldus ghedaen hebbe met goede ende voorspoedighe winden/ comende altoos in't ghesichte van d'Eylanden vã Ieronimo Pretto, ende somtijdts daer buyten heen nae Pulo Cambir toe/ ende quade wint hebbende/ sonder noordẽ te wesen/ so salt hem selven wel wysen wat u te doen staet.

Gheleghentheyt van d'eylanden van Jeronimo Pretto.

Pulo Cãbir.

Als ghy dese Eylanden in't gesicht crijcht/ moechter wel by ghenaken so ghy wilt: want hebt alhier over al suyvere ende schoone sant grondt van 15. vadem diepten.

Diepten ontrent d'Eylãden van Jeronimo Pretto.

Van hier af nã Pulo Cambir toe/ loopt de Custe n. ende z. eñ heeft wat van n. ten w. eñ z. ten o. Dit Eylandt Pulo Cambir is lanck eñ vlack/ heeft vande zyde vande Zee/ sommige roode vlacken/ wesende de wildernisse van dien effen eñ ghelijck.

Ghedaente vã het Eylandt Pulo Cãbir.

Recht tegens over de punt van dien/ te weten nae't noorden op't vaste landt/ is gheleghen een Revier/ welcke is de selfde vã Pulo Cambir.

De Revier van Pulo Cambir.

So ghy alhier quaemt inde Mõson vande zuye winden/ moecht hier wel ververssinghe van water nemen/ want is goet. Sult ooc weten/ dat wesende 8. mylẽ van't Eylãdt Sanchoan t'Zeewaert; moecht oock wel van daer af uwẽ cours nemẽ altoos nae't z. z. w. toe/ so sult vã gelijcken d'Eylandẽ van Ieronimo Pretto comen te sien: maer moet wesen met een Compas dat fix is.

Cours als mẽ 8. mylen van Sanchon is/ na d'Eylandẽ van Jeronim. Pretto.

Advertere u noch eens/ dat so wanneer ghy in't gesicht vã Pulo Cambir comt/ daer op 3. ofte 4. mylen nae by wesende/ so heeft men daer sommighe Eylandekens ligghen/ ende een half mijl t'Zeewaert vande punt van't zuyen af/ liggẽ etlicke steenclippen boven 'twater/ die hẽ verthoonẽ ghelijck als Bocken hoornen/ ghy moecht wel passeren tusschen alle d'Eylandekens eñ het Eylandt door/ want is altemael schoon.

Waerschouwinghe van sommighe cleyne Eylanden.

Van hier af nae de Varella toe/ looptmen de Custe n. eñ z. eñ wat van n. ten w. eñ z. ten o. is inde distantie 12. mylen.

Vermaninge hoe de Custe na Varella loopen.

Dese Varella is eenen seer hoogẽ toorn/ staende op eenẽ hoeck landts/ die van binnẽ 'tlandt uyt comt/ t'Zeewaert in stekende.

Gedaente vã Varella.

By dese Varella heeftmen een Havẽ/ de welcke men niet sien en kan/ alsmen daer van buyten af na toe comt/ om oorsake dat het een landt door't ander steect:

Een haven in Varella.

Oock mede so heeftmen aẽ desen uytstekendẽ hoeck/ te weten/ vande zuydt zyde een wateringe vã seer goet eñ versch water aen een sant strand.

Oorsake waeromme datmẽ dees haven niet en siet.

Vande noordt zyde vanden selfden hoeck/ is een ander plaets van versch water/ aen een ander sandt strãdt; Het land heeft alhier sommighe Clippen eñ cleyne Eylandekens liggẽ/ eñ so wanneer men alhier comt water halen/ moet wesen met een goede conjunctie eñ tijdt: want men en heefter geen ancker grondt/ dã seer dicht by het landt; 'tbeste is binnen inde Bay te loopen:

Sommighe Clippen ende Eylandẽ sonder ancker grondt.

want is een goede Haven/ ick hebber selver in gewerst; heeft goet beschutsel voor n. ende z. winden/ met 14. 15. 16. vadem diepten/ sandt grondt/ eñ so ghy begeert wat naerder aen't land te comen/ sult daer 8. eñ 7. vadem diepten vinden vã goede gront.

Eẽ goede haven met 14. 15 16. vadem diepten.

Dese Haven vande Varella is ghelegen op 13. graden.

De haven vã Varella leyt op 13. graden.

Op dese wech vande Varella, tot het Eylandt Pulo Sesir toe/ heeftmen sommige Eylandekens/ liggende ontrent 9. ofte 10. mylen vande Varella af. Van de punt vãde Varella tot dese Eylanden/ looptmen de Custe n. eñ z. ende van dese Eylandekẽs na Pulo Sesir toe/ beghintmen by het landt heen te loopen n. n. o. ende z. z. w. aen.

Sommighe Eylandẽ tusschen Varella ende Pulo Sesir.

Dit Eyland Pulo Sesir vã het landt ghenaemt/ om dat het aende Custe leyt: want daer is noch een ander vande selfde naem t'Zeewaert in ghelegen/) is een clippigh Eylandt/ sonder eenighe wildernisse/ hebbẽde int midden van dien eenen spitsighen bergh ghelijck een Varella; is een vlack Eyland van gheelachtighe coluer van't Zee-water.

Oorsake waeromme dit Pulo Cesir heet.

Noch een ander Pulo Cesir.

Ghedaente van het selve/ midtsgaders de coluer.

Om Pulo Sesir te kennen/ daer op een mijl ofte 2. van wesende/ soo sult ghy aen het vaste landt een schuersel ofte open sien; is in dese contreye goet op eẽ paer mylen na langhs 'tland heen te loopen/ alwaer ghy sult op 7. vadem gront hebben van grof sant/

Kenteyckẽn van Pulo Cesir.

en wilt u van Pulo Sesir af niet t'Zeewaert in steken: want is eenen quaden wegh/ om datmender maer 4. vadem diepten (met steenighe grondt) heeft.

Waerschouwinghe van Pulo Cesir met 't Zeewaert in te loopen.

Pulo Sesir van het landt/ leyt op thien een derdendeel graden/ ende de streckinghe van de Varella tot Pulo Sesir toe/ is ontrent 50. mylen weeghs.

Pulo Cesir leyt op 10. eẽ derdendeel graden.

Van Pulo Sesir nae Pulo Condor toe/ sult uwen cours nemen z. z. w. ende z. w. ten z. aen/ op 18. ende 20. vadem diepten/ waer mede het Eylandt Pulo Condor sult comen te sien.

Cours van Pulo Cesir na Pulo Cõdir.

Adver-

Advertere u dat wãneer gy dese d wers wech van Pulo Sesir na Pulo Condor over loopt/ uwen cours te doẽ vande sant punt af z. z. w. aen/ sulter hebben 18. eñ 20. vadem diepten/ eñ so wanneer ghy 15. vadem vint/ so zijt ghy dicht byde custe vã Cãbaja, en sult Pulo Condor niet siẽ/ dã vãde zyde van't lãdt: maer om beters wille/ sult u altoos houdẽ op de 18. eñ 20. vadem/ boven de 20. vadem t'Zeewaert/ noch onder de 18. na het landt toe niet loopẽde;

Waerschouwinge vande dwers cours van Pulo Sesir/etc.

Op wat diepten datmen loopen sal nae Pulo Condor.

Met dese cours sult recht op't aenghesicht van Pulo Condor aẽ comẽ; is een groot Eylandt/ hebbende veel Eylandekens rondtsom hem liggen/ eñ over al veel ancker gront/ van ghelijcken so heeft men daer versch water/ te weten/ aende w. zyde/ is ghelegẽ op de hooghte van 8⅔. graden.

Gedaente eñ hooghte van Pulo Condor.

Van Pulo Sesir tot Pulo Condor zijn 50. mylen/ ende van Pulo Condor tot Pulo Tymon, sult uwen cours doen zuydt zuydt west aen op 30. ende 35. vadem diepten/ modder gront. Op dese cours ende diepten sult comen te sien een Eylandt/ gheleghen recht teghens over die seven puntẽ vãde Custe; Heeft dese verthooninge/ te weten/ drie berghen/ welcke staen op de spatie van twee openen die't landt int midden heeft/ eñ aende zyde van't noordtwesten/ heeft een Clippigh Eylandeken.

Gedaente vã een Eylandt liggende over de 7. punten.

Plaets van een Clippigh Eylandeken.

Van hier nae Pulo Tymon, sult uwen wech nemen/ z. ende z. ten w. aen/ op de diepte van 28. eñ 30. vadem/ wesende vã d'een tot d'ander 115. mylen; sult altoos als geseyt is/ loopen nae het Eylandt vande seven punten (ghenaemt Pulo Tyngaron, z. z. w. aẽ/ om oorsake vande wateren eñ stroomen/ die nae't Eylandt van Bornon toe loopẽ/ en wilt geensins vãde cours af wijckẽ/ tot dat ghy't comt te sien: want leyt van Pulo Tymon 20. mylẽ. Dese cours is eẽ goede Navigatie.

't Eylandt Tyngaron dats 't Eylãdt vyde 7. puntẽ.

Advertere u wederom/ dat soo wanneer ghy zijt op den wegh van Pulo Condor nae Pulo Tymon toe/ sult (tot middeweghen van het eene tot het ander) vinden de diepten van 25. vadem/ ende van ter halver wegen (na Pulo Timon) toe/ sult hebben de diepten van 35. vadem.

Vermaninge eñ waerschouwinge vande dieptẽ tusschẽ Pulo Condor en Pulo Tymon.

Pulo Tymon leyt op de hooghte van 2½. graden aende noordt zyde; is een groot Eyland/ hebbende ander Eylanden by hem ligghen/ heeft aende noordt zyde versch water/ te weten aen een sandt strant/ daer de schepen (die van Sunda af comen/ en naer China loopen) haer water comen halen.

Hooghte ende gedaente van Pulo Tymon

Comende in't ghesicht van Pulo Tymon, sult vande buyten zyde by heen loopen/ tot voorby de zuyder punt langhs heẽ duer t'Canael dat tusschen dese punt eñ een ander Eylandt door loopt/ welck Eylandt u sal blyven ter Zeewaert; Soo haest als ghy in't Canael zijt/ so sult terstont aende zyde van't z. w. een ander seer hoogh Eyland sien: genaemt Pulo Tinge, alwaer ghy sult nae toe loopen/ tot op anderhalf ofte twee mylẽ na;

Plaets van 't Eylandt Pulo Tinge.

Alhier wesende/ sult uwẽ cours nemẽ (na de Pedra Branqua, ofte witte Clippe toe) zuyen aen/ op 18. ende 20. vadem diepten/ altoos met het loot inde hant/ eñ soo ghy op dese cours quaẽt op minder gront/ so hout u te Zeewaert/ in voeghen dat ghy loopt op de 18. vadem/ ontrent vier mylen verscheyden vande Custe/ om te schouwen de Riffe die vande punt ofte hoeck van Iantana af comt/ daer de Eylandekens ligghen/ die ghy terstont sult comen te sien/ alhier goede opsicht hebbende/ dat ghy de Pedra Branqua niet voorby en loopt; als ghyse comt te sien/ sult ghy daer nae toe loopen/ die altoos houdende aende ly van u af/ want wesende met de vloet/ so loopender de stroomen gheweldigh nae het Eyland van Binton toe/ waermede de Pedra Branqua niet voorby en sout moghen comen: want dede my alhier/ dat ick het met twee anckers settẽ moest/

Cours nae de Pedra Branqua.

Waerschouwinghe voor 't Riff van Jantana.

Vermaninge om na de Pedra Branqua te loopen.

Plaets waer de stroomen na toe loopen.

sult altoos (als ghesept is) met het loot inde handt loopen/ en so wãneer dat ghy vint 15. 16. vadem/ soo zijt ghy aent eyndt vande Riffe/ ende mocht wel wesen dat ghy alsdan die Pedra Branqua noch niet en saecht.

Kenteeckẽ alsmẽ aen't eynde vande Riffe is.

Comẽde op de 18. vadem/ so en loopt niet meer t'Zeewaert/ aldus heen loopende tot dat ghy binnen de Pedra branqua zijt/ loopende alsdan nae een punt landts toe/ die ghy sult sien aen't landt van Iantana, welck is het land vande noordt zyde/ sulter by heen loopen/ tot dat ghy comt te sien sommighe roode doelen ofte hueveien/ gheleghen aende Haven van Ior, aleer ghy by dese haven van Ior comt/ sulter u eẽ weynigh van afhouwen/ u niet inde Haven stekende: want heeft alhier een bancke liggẽ/

Cours naẽt punt aent lãdt van Jantana.

Vermaninge vande Haven ende 't Riffe van Jor.

sult voorby de roode doelen wesende/ nae het landt toe loopen/ het welck een sandt strant is/ daer alsdan langhs heen loopende/ tot dẽ mont ofte incomste vande straet van Sincapura toe/ goede opsicht hebbende/ dat soo haest als ghy de Pedra branqua binnen zijt/ nae het landt van Iantana toe loopt/ sonder nae d'ander zyde te wijcken/ want hebt daer seer quade grondt/ ende de wint soude u beletten over te comen.

Waerschouwinghe tot de mont van Sincapura.

So ghy begheerden te loopen vande binnen zyde vant Eylandt Pulo Tymon, moechtet wel doen/ etc.

Dat 25. Capittel,

De route ofte de Navigatie ende Coursen van Malacca af na Sunda toe, gheleghen in't Eylandt van Iava major, met alle die gheleghentheyt ende streckinghe van dien op't correctste verclaert ende aenghewesen.

Loopende van't groote Eylandt (gheleghen drie mylen nae het zuydt oosten van Malacca) af/ tot die Revier ghenaemt/ Rio Fermoso, soo doetmen de cours noordtwest ende zuydtoost/ ende noordtwest ten westen ende zuydtoost ten oosten/ ende zijn 13. mylen/ moecht op alle dese wegh (so ghy begheert) anckeren/ ende en hebter boven de 30. vadem diepten niet/ met suyvere modder gront;

Cours vant Eylandt 3. mylen van Malacca nae Rio Fermoso, Streckinghe der seluer.

Dese voorseyde Rio Fermoso is gheleghen aende selfde Custe van Malacca, welcke heeft in d'incomste aende z. o. zyde hoogh landt/ wesende vande zyde van't noordtwesten leegh landt; heeft inde Haven 6. 7. vadem diepten; int incomen van dien sult ghenaken de zyde van't zuydoosten/ u wachtende vande noordtwest zyde: want zijn daer ondiepten.

Gelegentheyt van Rio Fermoso/ diepte der selver.

Waerschouwinge voor de n. w. zyde.

Van dese Rio Fermoso af/ tot het Eylandt Pulo Picon toe/ ('twelcke is gheleghen aende selfde Custe/ te weten/ een mijl weeghs van't landt verscheyden) looptmen noordtwest ende zuydtoost/ ende noordt west ten noorden ende zuydt west ten zuyden/ tusschen dit Eylandt ende 'tvaste landt ist ondiepe grondt/ is inde cours 6. mylen.

Cours van Rio Fermoso nae Pulo Picon.

Van dit Eylandt Pulo Picon tot Pulo Carymon, ('twelcke een groot ende hoogh Eylandt met gheboomten is/ hebbende sommighe Eylandekens rondtom hem

Cours van Pulo Picon tot Pulo Carymon.

Ghedaente van Pulo Carimon.

hem ligghen/) so loopt men noorden eñ zuyē/ ende n.ten w.ende z. ten o.is inde distantie 5. mylen. Van dit Eylandt Carymon af/heeftmen ontrent 3.mylen weeghs/ tot de Custe van Samatra; Sult nā dit Eylandt toe/ende daer langhs by heen loopen/te weten/aende west zyde, want is over al schoon.

Verscheyden Eylandekēs.

Het Eylandt Pulo Alonalon.

Het beghin van de Straet de Sabon.

Aen't punt van't zuyen van dit eylant Carymon, ligghen sommige eylandekens. Van dese eylandekens/twee mylen voort aen/leyt een ander cleyn ende lanckwerpent eylandt/ ghenaemt Pulo Alonalon, alhier ist Canael op zijn smalste. Van dit Eylandt af/so begint de Straet diemē noemt Estrecho de Sabon, dat is/die smalte ofte doorgaende enghte van Sabon, wesende so verde als het selfde eylādt/ so sult ghy ontrent eē half myl van af wesen.

Waerschouwinghe voor een verborgen Clip. Plaetse der selver.

Van dit eyland Alonalon af/tot het groote eylandt van Sabon toe/ zijn ontrent twee mylen/in't midden van dit Canael zijn gheleghen andere cleyne eylanden/ die u altesamen sullen blyven aende oost zyde/ u altoos wachtende daer niet op te vervallen/ als ghy door dit Canael heen loopt/soo weest gheadverteert/dat te middeweghen van dien gheleghen is een verborghen Clippe onder water/daer eens eē Schip zijn Roer op aff stiet.

Beschryvinge van sommige Eylanden eñ Clippen.

Comende by het eylandt Alonalon, sult ghy aende zuydt west zyde daer van af/ (te weten/ aende zyde van Samatra,) komen te sien twee kleyne eylandekens/ met noch eē ander cleynder van gheboomten/ wesende gants gherampaneert/ met etlicke Clippen daer by gheleghen. Als u dese eylandekens blyven in het zuydt westen/ ende zuydt west ten westen/so sult uwen cours zuyen aen doē; sult daer 9.vadem diepten vinden/ u altoos wachtende vande Custe van Sabon, ('twelck d'oost zyde is/) want isser ondiep; sult maken dat ghy te middeweghen van't Canael heen loopt/is altemael modder gront.

Plaetse van het Eylandt Pulo Pādhā. Ghedaente van't selve.

Een half myl weeghs van't eylandt Sabon af/is gheleghen een cleyn eylandt/ ghenaemt Pulo Pandha. Dit eylandt heeft in't midden een Steen-clippe. Als ghy soo verde zijt/dat u Pulo Pandha in't oost zuydt oosten blijft/doende uwen cours zuyen aen/soo sult ghy daer 9. vadem diepten vinden/loopende een half myl van't eylandt Sabon af. Het voorseyde eylandt ende Clippe ghepasseert wesende/sult harde grondt vinden/ doende alsoo uwen cours zuyen aen/ tot dat u het Eylandt ende Clippe van Pulo Pandha in't n.n.o. blijft/ alwaer ghy terstont modder gront sult vinden/van daer voort aē moecht anckeren nae u belieften. Als u de voorseyde Clippe op de voorsz. streckinghe blyvende is/ so sult ghy comen te sien westwaert aen twee eylandekens ofte Clippen/waer van d'eerste sommighe boomen op heeft/ende het ander/ (welcke de mont van Campar in't eylandt Samatra aldernaest is gheleghen/) en heeft gants gheen gheboomten/ ligghen dicht by den anderen. Van daer af nae Samatra, heeftmen veel Steen-clippen ligghen; Als ghy comt om dese eylanden voorby te loopen/ (die u sullen blyven aende zyde van Samatra,) sult maken door't midden van't Canael heen te loopen/ (te weten/tusschen die eylanden ende de Custe van Sabon,) zuyen aen/als ghesept is/uwen cours altoos doēde langhs de Custe van Sabon, tot ontrent een half myl daer vā heen/ alwaer ghy altoos sult vindē 8.vadem modder gront/tot dat ghy comt by een cleyn

Goeden ankergrondt int n.n.o.van Pulo Pādhā.

Twee Eylāden midtsgaders de mont van Campar.

Veel steenclippen aende zyde van Samatra.

Plaetsen van een cleyn eylandeken.

eylandeken/gheleghen dicht aende Custe van Sabon, hebbēde veel Clippen rondtsom hem; als ghy daer voor by loopt/ soo sult ghy u wat buyten af wachten/ dat latende aende zyde van Sabon, hebt alhier noch modder grondt/ ende een schuet grof gheschuts voorder aen/ so sal u terstont de diepten beginnen te minderen/tot op 7. ende 6½.vadem. Van hier af sult ghy loopen naer eenen hoeck (van het eylandt Sabon) toe/gheleghen recht tegēs over een vande monden van Campar; Dese monden ofte gaten zijn ghelegen aende Custe van Samatra,) Recht in't aenghesicht van desen hoeck/ te weten/ ontrent twee boechschoten verde van't landt af/liggen twee clippen/ diemen altemets met volle Zee niet sien en kan; zijn ghenaemt Batotinge; Men heeft tusschen dien ende het landt/6.7.vadem diepten/ende tusschen beyde 9.vadem; Men mach met een Schip tusschen beyden door passeren/ende tZeewaert daer van af na Samatra toe/ heeftmen daer dicht by 12.13.vadem diepten.

Wat grondt datmē ontrēt dit Eylandt heeft.

Ghelegentheden vande monden van Campar.

Van twee Clippen die ghenaemt werden Batotinge.

Cours om wel voorby dese Clippen te loopen.

Dieptē lāghs Sabon/desgheljjcks de grondt.

Om wel te mogen na dese Clippen toe/eñ daer voorby loopen/so sult ghy uwen cours nemen/ (te weten/ soo haest als ghy't voorsz. Eylandeken (dat by't eyland van Sabon leyt ghepasseert zijt/) ghelijck alsmen langhs Sabon heen loopt/ met het loot inde handt/ op 7.6½.eñ 6.vadem diepten; tot hier toe sal u de diepten minderen/ altoos modder grondt/ welck ghy sult hebben/ tot dat ghy metten hooghsten huevel (van die op den hoeck van Sabon staen/) eñ met een punt van't land van Samatra, van een vande monden van Campar, (genaemt As bocas de Campar) over een comt/waer van het eene landt met het ander gheleghen is o.eñ w. In dese contreye heeftmen de voorsz. Clippen van Batotinge, als boven; Alhier wesende/sal u terstont de diepten beginnen te vermeerderen tot op 7.eñ 8. vademen/op welcke diepten sult loopen/soo langhe dat u de Clippen achter uyt blyven/ daer tZeewaert af loopende/ te weten/nae de zyde van Samatra toe/ die latende aende zyde van Sabon, u daer altoos van wachtende: want en hebt alhier anders gheen dinck dat u schadich kan wesen/dan dese Clippen daer de stroomen nae toe loopen; Oock mede sult ghy u wachten van beyde zyde/ soo wel van Sabon als van Samatra: want zijn daer over al dicht langhs heen bancken eñ ondiepten.

As Bocas de Campar is eē vande mondē van Campar.

Waerschouwinghe voor de Custe van Sabon ende Samatra.

Cours alsmen achter de clippen is na Samatra. Wat diepten datmen nemē moet.

Dese voorsz. twee Clippen gepasseert wesende/ (die u by naest recht achter uyt sullen blyven) sult terstont z.o.aen/loopende nae het landt van Samatra toe/met het loot inde hāt/ niet passerende onder de 5. vadē nae het landt van Samatra noch boven de 7.vadem t'Zeewaert/ sonder het loot nimmermeer uyt de hant te latē: wāt in dese cōtreye regiertmē hē meer na het loot eñ dieptē/als nae't Cōpas.

Gelegentheyt van Pulo Dure. Pulo Beyon ende Pulo Buron.

Drie Eylandekens.

Als dit Eylandt van Sabon voleynt/soo heeftmen terstont een ander Eylandt/genaēt Pulo Dure, welck streckt tot eē ander Eylādt/ ghenaemt Pulo Boyon, eñ dan noch eē ander eylādt/gheheeten Pulo Buron, welcke zijn gelegē so dicht aē Samatra, dat het altemael een landt schijnt te wesen; Aen't eynde vā dit Eyland Dure, liggē 3.eylandekens/te weten/ eē groot eñ 2.cleyn. Dit eylandt Dure looptmē met den hoeck van Sabon, daer die 2.cleyne clippē liggen/n.n.w.eñ z.z.o.is inde distantie ontrent 6.ofte 7.mylen/ met die diepten van 6.7.8.vadem diepten/modder gront.

Als ghy

Cours alsmē met het Eylād Pulo Buron over eē comt/etc.

Als ghy met het Eyland van Pulo Buron over een comt ('twelck dicht aende Custe van Samatra leyt/) so loopt z. o. ende z.o.ten z.aē. Dese cours aldus doende/ tot dat ghy comt op 10.vadem diepte/alsdan so loopt z.o.aen/ tot by eenen hoeck van't landt van Samatra, ghenaemt Tanjanbaro. Van desen hoeck tot het Eyland Pulo Buron, zijn 3.mylen/'twelc buyten het Canael is. Als u desen hoeck van Tanjanbaro blijft in't westen/so loopt z.ende z.ten o.op de drie Eylanden aen/ diemen noēt de Calantigas, waer van het eerste een Eylādeken by hem heeft ligghen/te weten/aende zuyd zyde/eñ het middelste heeft niet met al/ eñ het derde ofte 'talderzuydelickste/ heeft een ander Eylandeken aende zyde van't noorden by hem ligghen; Dese Eylanden sullen u in't voorby passeren blyven aende oost zyde.

Streckingh van Tanjanbaro tot Pulo Buron.

Cours na de drie Eylandē Calentigas.

Ghedaente van alle drie.

Beschryvinge vanden hoeck Tanjanbasso.

Plaets vande revier Andargijn.

Van desen hoeck Tanjanbaro, wat voorder aen/ leyt eenen anderen hoeck/ghenaemt Tanjanbasso, welcke seer ghelijck ende effen met de Zee over een comt; Tusschen dese twee hoecken is gheleghen de Revier van Andargijn. Den voorsz hoec Tanjanbasso, leyt met d'Eylanden oost eñ west/ wesende vanden eenen hoeck tot den anderen 9.mylen. Als ghy desen hoeck in't ghesicht crijght/so en sult ghy van daer voortaen gheen landt van Samatra meer sien/om datter Inwijcken zijn. Van desen hoeck looptmen na d'Eylanden Calantigas, n.w.ende z.o.ende is inden cours ontrent 7.mylen. Dese Eylanden zijn gheleghen op een graet aende z. zyde vandē Æquinoctiael. Aende oost zyde van dese Eylanden Calantigas, heeftmen veel steen-clippen boven eñ onder het water ligghen/daerom en sulter tZeewaert niet van af loopen: want tusschen dien ende het Eylandt Linga ist seer vuyl ende periculues.

Cours vandē hoeck na Calantigas.

Hooghte vā de Calantigas.

Waerschouwinge ontrēt het Eylandt Linga/etc.

Cours vande Calantigas na Varella.

Willende vande Calantigas nae het eylādt Pulo Varella loopen/soo loopt z.o.eñ z.o.ten o.aen/waermede daer op aen sult comē/is in de distantie 9.mylen; Ghy sult op desen wegh vinden 7.ende 8. vadem diepten/ ende dicht by't Eylandt 16.17.vadem/te weten/aende zyde van't noorden/ ende vande zuydt zyde sult ghy minder hebben; Dit Eylandt heeft versch water.

Plaetse van het Eylandt van Varella.

Dit Eylandt vande Varella is gheleghen recht teghens over eenen hoeck van't landt van Samatra, ghenaemt Tanjanbon, van welcken hoeck tot het Eylandt zijn twee mylen/ende mē loopt het n.n.w.ende z.z.o. Sult loopen tusschen dit Eylandt ende den hoeck heen/ latende 'tEylandt tZeewaert/ aende zyde van't back-boort. In't aenghesicht van desen hoeck ligghen drie eylanden/waer van het grootste ghenaemt wort Iambe, ende langhs het landt van Samatra, en heeftmen gants gheen eylandekens noch Clippen.

Ghelegentheyt vā Jābe ende noch 2. Eylanden.

Cours van Varella nae de Straet Palimbon.

Monte de Manopijn staet recht opt ghesicht van het Eylandt Banca.

Om te loopen van het eylandt Pulo Varella, nae de Straet van Palimbon toe/ soo loopt z.o.aen/ altoos op de diepten van 7.vadem modder gront; Op desen cours sult ghy comen te sien den bergh/ghenaemt Monte de Manopijn, welcke staet recht op het aenghesicht van het eylandt Banca. Als ghy desen bergh in't ghesicht crijght/soo en sult ghy de Custe van Samatra nauwelijcken konnen sien/om oorsake vande Inwijcken. Sult op de voorsz. cours nae de voorsz. bergh toe loopen/te weten/daer anderhalf myl van af heen loopende/ nae de Custe van Samatra toe/ latende den bergh aende zyde van het noordt oostē/ u daer van wachtēde als boven: want heeft een groote Riffe een myl daer van af ligghen. Als ghy met den bergh van Manopijn over een zijt/ soo zijt ghy recht teghens over de monden ofte Inwijcken/ (ghenaemt As bocas de Palimbon,) gheleghen aende Custe van Samatra. Een myl van den voorseyden hoeck van Palimbon voort aen/ is gheleghen een smalle ofte dunne punt lands. Aen de zuydt zyde van de selfde punt steken veel Clippen ende Rudtsen af/ tot een myl tZeewaert in/ altemael onder water gheleghen/ welcke maken die boven ghementioneerde Riffe/ waer om u andermael advertere/ daer anderhalf ofte tot twee mylen van af te passeren/ende en laet u vāde groote diepten diemen langhs dese Riffe heeft niet bedrieghen: want van veel diepten soudt op't droogh raecken/ ghelijck alst ghebuerde met een Schip/'twelck seylden aen dese zyde/dicht by't eylandt Banca op 15. vadem diepten/ stiet met zijn Roer aende steenen. Sult oock op u hoede wesen/ niet te seer te ghenaken het landt ghenaemt As bocas de Palimbon, ofte de monden van Palimbon, want zijnder altemael ondiepten ende sanden; Hebt altoos het loot inde handt/ ende en loopt niet onder de 5½.vadem nae het landt vande monden ofte Inwijcken toe/tot dat ghyse ghepasseert zijt/noch boven de 8.vadem tZeewaert/ ende so ghy daer op quaemt/ soo hout u terstont weder op minder grondt/als ghesept is.

Waerschouwinghe van een groot Rif.

Teycken alsmē recht over As Bocas de Palimbonis.

Een smal pūt met veel Clippen eñ rutsen.

Twee bermaninghe van't Riffe.

Waerschouwinghe voor het landt As Bocas de Palimbon.

Op wat diepten datmen hier ontrent loopen moet.

Cours van Monopijn na't Eylandt Banca.

Sult weten datmen van desen bergh Manopijn af (welcke staet in't eylandt Banca,) loopt nae de monden ofte Inwijcken van Palimbon toe/ (die aen d'ander zyde van Samatra ligghen/) n.n.o.ende z.z.w. ende mach wesen in't overloopen vijf mylen weeghs.

Het begin vā de Straet van Palimbon.

Van hier af soo begint de Straet (diemen noemt) van Palimbo. Dese Straet streckt nae het zuydtoosten/ hebbende somtijts wat van't oosten/ende by wylen wat van't zuyen/ tot datmender door is. Den bergh van Manopijn ghepasseert wesende/tot op twee mylen voorby; sult uwen cours nemē naer d'eerste mont ofte Inwijck van Palimbon toe/ met het loot inde hant/ te weten/ een myl weeghs daer van af heen loopende/ ende comende op 5½.vadem diepten/ so en ghenaeckt tet landt vande monden ofte Inwijcken niet naerder: want zijn altemael ondiepten ende sanden; waer om u vermane onder de vijf en half vadem niet te loopen/ ende vande zyde van Banca, en sult over de 8. vadem niet loopen. Doende uwen cours op dese diepten/tot op een groote myl/voorby de laetste mont vā Palimbon, wesende in dese contreye/ sult nae het landt van Samatra toe loopen/ tot op een half myl daer vā af; alhier wesende/ so maect het landt een myl recht voor uyt een punt; by dese punt comende/ sult noch een ander punt recht voor uyt sien/welck mach ligghen van d'eerste punt vier mylen weeghs/ ende men loopt van d'een tot d'ander oost zuydt oost/ ende west noordt west.

Op wat diepten datmen 'tLandt vāde eerste mont vande straet Palimbon aen loopen mach.

Beschryvinge van 2. punten.

Comende soo verde als dit tweede punt/ soo heeftmen een myle weeghs voort aen/ aende selfde Custe een cleyn Revierken ligghen; tusschen desen hoeck ende de Revier looptmen altoos een half myl vande Custe van Samatra af/ met het loot altijdts inde handt.

Plaetse vā eē cleyne revier. Van dese Revier tot een punt 5.mylen verder/ niet dan bancken eñ ondiepten.

Van dese voorsz. Revier af voortaen/ sult vande Custe af wijcken: want zijn van dese

Revier af/ tot een ander punt toe / (gheleghen vijf mylen voor upt / altemael bancken ende ondiepten van modder grondt / daerom sult daer altoos mettet loot inde handt seylen / eñ onder de 5. vadem nae de custe van Samatra niet loopen:want sout op't droogh comen. Sult op dese diepte loopen tot dat voorsz. punt toe dat voor u lept / ende recht teghens over dit voorsz.punt / soo heeft het Eylandt Banca, te weten / aen d'ander zyde oock een punt ofte hoeck van een hoogh landt/alwaer het Canael op zijn smalste is. By dese voorsz. punt comende / sult terstont meer diepten krygheen.

Beschryvinge van eē hoogh punt van't Eylandt Banca.

Als ghy by dese voorsz. punt ofte hoeck comt/soo loopt z.z.o.aen. Dese cours aldus doende tot op het Eylandt van Lasapara, het welck u recht voor upt lept / wesende vā desen hoeck ofte punt 9. mylen. Dit Eylandt is cleyn/van een leegh land/hebbende daer over al rondtsom drooghtē eñ ondiepten. Als ghy dit comt te sien/so loopt z.eñ z.ten o.aen/ loo-pende daer langhs heen tot op 2.mylen nae/ te weten/ aen de zyde vā Samatra, op 6.7.va-dem diepte: want dit is den rechten wegh eñ cours om voorby dit Eylandt te loopen/ende so ghy vont 10.12.vadem / soo keert terstont weder na de Custe van Samatra toe/soeckēde de 5.vadem / om te loopen op de 6.eñ 7.vadē diepten;alhier comende/ sult u op desen wegh houden / latende dit Eylandt van Lasapara aende oost zyde; Als ghy daer begint tusschen in te komen/so sult zuyen aen loopen/ende co-mende met het Eylandt over een / soo sal u de diepten beghinnen te minderen tot op 5. va-dem/ en laet u dat niet verdrieten : want is de rechte diepten diemen daer heeft/ eñ als u het Eylandt blijft in't oostē/so zijt ghy daer recht met over een.

Cours nae't Eylandt La-sapara.

Ghedaente vā Lasapara.

Cours om voorby Lasa-para te loopē.

Beschryvinge vande rechte diepte van dese vaert.

Van't Eylandt Lasapara, 12.mylen voort aen/so heeftmen eē Eyland(gelegen dicht by't landt van Samatra,) 'twelc maect eenē cleynē Inwijck ofte Bay/ heeft tot een kenteyckē/ dat die gheboomten van dien hooger zijn/als die vande Custe/ eñ schynē bos kens te wesen/ men loopt dit Eylandt mettet Eylandt van Lasapara,n.n.o.eñ z.z.w. Van welck Eylādt eē Riffe af loopt/streckēde 2½.myl 'tzeewaert in/ daer om so ghy daer begheerden nae toe te loopen / wesende inder nacht/sult uwē cours zuyen aen doē/altoos mettet loot inde handt/ op 8.eñ 9.vadē diepten/eñ al ist dat ghy comt op 11.vadē/ en is daer om geen quade cours: maer en sult onder de 7.vadē niet loopen. Als ghy nae u gissinge voor by't Eylandt zijt/ soo sult ghy terstont weder uwen cours nae het landt toe nemen;sult daer altoos vinden 8.9. vadem diepte. Comende nae dit Eylandt toe by daegh / sult daer soo verde tZeewaert af loopen/dat ghy alleenlicken die toppen eñ het opperste vande boomē daer van sien muecht/ eñ soo haest alst u blijft in't n.w. soo zijt ghy voorby de Riffe / soo loopt dan weder nae het landt toe op 8.9.vadē diepten/ als voorē: wāt den rechten wegh eñ cours is altoos langhs de Custe heen. Voor by dit Eylandt voort aē/ so heeft het landt eenen grooten Inwijck/den welcken ghy schouwē sult / want het daer al-temael ondiepten zijn / eñ den hoeck van dien nae het zuyē/ heeft eē dicke grove punt lādts/ dz bovē alle het ander daer ontrēt upt kijckt. Binnen desen voorsz.hoeck/te weten/nae den inwijck toe/is gelegen eē Revier/vāde welcke een bancke af comt/ streckēde tot op 2.mylen tZeewaert in van 4.vadem diepten/altemael hart sandt/te weten/ in dese cōtreye daer ickse ghepasseert hebbe ; Daerom u noch eens ad-vertere/ die diepten vande 8.eñ 9.vadē niet te laten/welcke den rechtē cours eñ wegh is; eñ mē loopt van't voorsz. Eylādt met dese Riffe z.z.w.eñ n.n.o. wesende inde distātie 10.myl.

12.mylen van Lasapara noch een Ey-landt.

Kenteyckent van't selve.

Een Rif on-trent dees Eylanden.

Kenteyckenen alsmen verde by het Riffe is.

Waerschou-winghe voor een groote Inwijck.

Een Revier met eē banck inde selve.

Van dit punt vāden Inwijck af tot twee Eylandekens(gelegen aende selfde Custe van Samatra voort aen/) so looptmen op de selfde streeck van n.n.o.eñ z.z.w.ende is inde cours 10.mylen; Op alle desen wegh sult ghy vindē de diepten van 9.10.ende 11. vadem diepten. Dese Eylandekens zijn gheleghen verschey-den vande Custe 3. ofte 4.mylen.

Cours vande punt vanden inwijck nae 2. Eylandekēs.

Comende by dese twee Eylandekens / soo maeckt het land eñ Custe van Samatra eenen dickē crommē rugge/eñ so't claer weer waer/ sult recht voor u upt comen te sien 2.hooghe landen/waer van het eene u sal liggē in't z.w. welck is het landt van Samatra, eñ het ander in't zuyen / 'twelck is het landt van Sunda, van't Eylandt Iava major. Vande voorsz. twee Eylandekens af/ sult altoos uwē wegh nemen langhs desen crommen eñ dickē rugge vande Custe van Samatra heen / eñ comende aen den hoeck van dien / soo begint het landt weder seer leegh te worden/ alsdan so begint-men seer perfect eñ claer die twee voorsz. lan-den te sien. Tusschen dese twee hooghe landen loopt een Canael ofte doorgaende straet nae buyten tZeewaert in/ te weten / tusschen het Eylandt Samatra eñ Iava major,welcke ghe-naemt wort de Straet van Sunda. Ghepas-seert wesende die grove dicke rugghe vande Custe van Samatra,eñ weder by't leege landt comende / soo en loopt niet verder langhs de Custe heen; Eñ so ghy eē goede en doorgaēde wint hebt / so wilt terstont daer af dwers overloopen / nemende uwen cours z.z.o. aen/ aende z. o. zyde van een punt ofte hoeck die't 'landt aldaer heeft / by de welcke langhs heen is den wegh nae Sunda toe / daer om adver-tere u / hebbende eenē goeden doorgaēde wint dwers over te loopen:want soo u de wint be-gonste te stillen ter halver weghen/ hebbende 'tghetp met u / sout vande stroomen nae het Canael toe ghedreven worden/ 'twelcke eenen quaden cours is:want de minste diepte van't Canael zijn 40.vadenen mer/ende de stroo-men eñ ghetpden loopen daer seer geweldigh/ so wel upt als in/en so ghy 'tselve daer binnen in settet/als de stroomen upt loopen/wesende met eenen noordt oosten ofte oosten wint/soo soudt ghy die baren ende golven vande Zee soo hol ende verbolghen hebben/datter gheen Cabels sterck ghenoech souden wesen om te-ghen te houden / ende souden u met ghewelt nae buyten toe drpven / dat u een groote moeyte soude gheven. Ick doe u dese verma-ninghe / om oorsake dat ick het selfs soo be-vonden hebbe / daer binnen in comende/ door quade gissinghe die wy ghemaeckt hadden/ in't dwers overloopen nae het hooghe landt/ (gheleghen aende zuydt zyde van Sunda)toe/ eñ beden onsen cours recht op het midden vā dien:maer de stroomē drevē ons derwaerts heen/sonder dz wy't ees gewaer wordē/daer-om u waerschouwe / datmē daer op aē loopt met de cours van z.o. want het gene dat ghy meer nae het oosten loopt/sult ghy in minder diepten hebben om te ancheren/so u de wint quaem te stillen/en is een suyvere grondt.

Gedaente vā 'tlandt van Samatra eñ Sunda.

Wat wegh datmen nemē sal na Sunda.

Een Canael tusschen Sūda eñ Samatra.

De straet van Sunda.

Cours nae Sunda.

Waerschou-winghe om met een door-gaende wint dwers over te loopen.

Gevaerlijckheyt door't Canael die seer peri-culeus is.

Diepte van het selve Ca-nael.

Oorsake waer om dat een Stierman in dese Ca-nael verbal-len was.

Comende

Comende by't voorschreven landt sult ter-stont comen te sien/te weten daer dicht by heē een groot ende vlack Eylandt/vol gheboom-ten/met veel geberghtē/ hebbende tZeewaert daer van af naert n. o. een ander vlack Ey-landt; Van hier af tot de Haven van Sunda, mach wesen ontrent 4.mylen/sult uwē cours doen naer d'Haven toe/langes 't Eylandt(dat aende Custe leyt) heen/ t'Zeewaert daer van af tot op een half myl : want is daer over al langes heen suyver ende schoon/van 6.7. va-dem diep/ sulter also langhes heen loopen tot het eynde van dien / aldaer wesende sult comē te sien tot op een myl weeghs naert zuydoost/ een cleyn Eylandeken vol geboomten/'twelc-ke sult laten aende zyde vant zuydoosten/daer binnen heen loopende/te weten/ recht op eenē spitsigen hoogen Bergh (die binnen int landt staet) aen/ende als ghy begint te ghenaken/ so sult terstondt de wooninghen vande Stede comen te sien / welcke is gheleghen langhs de strant heen / sultet setten op 4. ofte 3. vadem naer u beliefte/ is altemael modder gront.

Beschryvinge van een groot Eylandt.

Naer't n.o. noch een Ey-landt.

Beschryvinge van een kleyn Eylandeken.

Gedaente vā de wooninge van Sunda.

So ghy begheert te loopen naer de Haven toe/door een Canael ('twelcke loopt tusschen 'tgroote Eylandt eñ 'thooghe landt van Sun-da heen) moechtet wel doen/ altoos langhes 'tlandt heen loopende / tot dat ghy byde havē comt:want sult het voorschreven Eylandt /eñ noch ander 6.cleyne Eylanden(die wat voor-der aen staen) tZeewaert laten:maer en sulter niet meer als 2½. vadem diepten hebben/ van steenighe gront/waerom de buyten om wegh alderbest is/ als vooren/etc.

Coursen om door een Ca-nael nae de Haven te loopen.

Dat 26. Capittel.

Deroute ofte die Coursen vande Havē van Bantam af,tot die Havē van Calapa, die-men noemt' Sunda Calapa, beyde Havēs gheleghen aende noordtzyde van't Ey-landt Iava major.

Seylende upt de Haven van Bantam naer Sunda Calapa, sult uwen cours nemen tusschen't Eylandekē eñ 't Ey-landt(ghelegen tegen over den krom-men hoeck) door/om dieswille dat de stroomē naert Canael ofte Straet toe loopen/seylende ontrent een schuet vā een stuck geschuts / van alle d'Eylanden af daer langhes heen: want isser over al suyver ende schoon van 5. 6. va-dem diepten/modder gront/ overmits datter (vandē hoeck vande bocht / ofte den krommē hoeck) een groote bancke ofte drooghte af steeckt; Desen hoeck om wesende/sult gaē loo-pen op 6.7. vadem diepten/tot een goede myl daer van af:want van desen krommen hoeck af/tot eenen anderen (diemen daer naer aen't selfde landt heeft/) ist altemael banckachtigh ende ondiep van sanden/ende tZeewaert van dese punt af/ lept een langhwerpigh Eyland/ ghenaemt Pulo Tunda,ende 3. ofte 4. mylen oostwaert daer van af/ streckt eenen gheelen regel Eylanden/onder groote eñ keyne/welc-ke altemael op de selfde streckinghe heen lig-ghen;'teynde van dese Eylanden('twelcke zijn 4. Eylanden by een/ te weten/ een groot ende drie cleyne) zijn aenden ander ghehecht met Riffen/ende sult dicht langes dese Riffen heen 24. ende 25. vadem diepten vinden / sult alle dese Eylanden (die op desen reghel heen strec-ken) laten t'Zeewaert van u af.

Cours van Bantam na Calapa.

Diepten om-trent de Ey-landen.

Een groote Banck vande krommen hoeck af loo-pende.

Plaets van t'Eylandt Pulo Tunda/ met eenen heelen reghel Eylanden.

Diepten om-trent dese Ey-landen.

Van de voorsz. punt ghenaemt den krom-men hoeck af/so streckt alle de custe tot Calapa toe oost aen / eñ heeft wat van o. ten z. sulter langes heen loopen op de 7. eñ 8.vadē dieptē: want so ghy verder t'Zeewaert in waert/ soo loopen de stroomen te seer naer de Straet ofte 'tCanael (dat tusschen Iava eñ Samatra naer buyten is loopende) toe/'twelcke u tegens is/ ende is van veel diepten ; Vier mylen vanden krommen hoeck ofte punt voortaen / so heeft de custe een ander punt landts / alwaer recht tegēs over/te weten/een myl tZeewaert daer van af/is gheleghen een ront Eylandt/en sult tusschen dit Eylandt eñ 'tlandt niet door loo-pen: want is over al seer ondiep / eñ steenighe gront;daer loopen alleenlijcken cleyne Fusten door / sult een half myl t'Zeewaert daer van af loopē:want is daer langhes heen altemael steen;Een cleyne myl weeghs voorby dit Ey-land/heeftmē eē ander lanck Eylandt/eñ dan noch wat voorder aen/ te wetē daer dicht by/ lept noch een ander cleyn Eylandt;Vā dese 2. Eylandē af een myl weeghs z. o. waert aē/te wetē dicht by't landt/liggē noch 2.ander Ey-landē;tusschen die boven genoēde Eylandē eñ dese twee Eylanden heen/ heeftmen een Can-nael van 6.7.vadē diepten; daer door loopen-de/sult altoos d'Eylanden van ter Zee-waert aldernaest loopen/ende so ghy daer niet en be-gheert door te passeren/ so loopter buyten om tZeewaert daer vā af/ al waer sult vindē 12. 13.15. vadem diepten. Van dit lanck Eylādt af n. aen / voleynden d'Eylanden vā ter Zee-waert/die de Riffen hebben/ als ghesept is/ eñ maken een mont ofte open van een Canael vā eē groote myl weeghs / sult alhier d'Eylandē die nae't landt liggen aldernaest loopē : want loopēde by d'Eylandē vā die't Zeewaerts in liggen/sout terstont de Riffen comen te siē/die van sant eñ oock van steē zijn/ welcmē 'tmee-stendeel mettet leegh water ontdeckt siet.

Gelegentheyt vande krom-men hoeck tot Calapa toe.

Vier mylen vandē krom-men hoeck een punt lants/eñ daer tegē over een Eylandt.

Waerschou-winghe hier door niet te loopen.

Beschryvinge van verschey-den Eylandē.

Diepten buy-ten om de Ey-landen.

Waerschou-winge voor de Riffen byde Eylanden/gelegen.

Ghepasseert wesende het langhe Eylandt/ ende 'tander datter een schuet vā een stuck ge-schuts voorby leydt / als oock die tweede die voorder aen ligghen/ ende 'tland vande Custe die de punt heeft/so heeftmen wat voorby de-se punt, noch ander vier Eylanden ligghen/ tusschen welcke ende 'tlandt men gants niet passerē en mach / eñ een cleyne myl oostwaert aen/zijn ghelegen noch ander vier Eylanden/ te weten/ twee ende twee op de ry ; op't eynde van dese 4. Eylanden t'Zeewaert in/ leyt een witte sant drooghte die altoos ontdeckt leyt; alle dese ghementioneerde Eylanden sult ghy laten aende rechter hant / te weten aende zyde van't landt; Wesende aende zuydzyde voorby dese witte sandt drooghte / sult komen te sien binnen int landt twee hooghe bergen/ welcke ligghen oost ende west vanden anderen ver-scheyden / eñ aende voet vanden bergh int oo-sten/ is gheleghen de Haven van Calapa, al-waer ghy't setten sult.

Gelegentheyt van vier Ey-landen.

Beschryvinge van vier Ey-landē met een drooghte.

Gedaente vā de Havē van Calapa.

Als ghy binnen in de Haven wilt loopen/ de voorsz. drooghten eñ dan noch eē Eylandt dat van daer naert landt toe leyt/voorby we-sende/so sullen u blyven int zuydoosten 4.Ey-landen die nae't land toe strecken/ eñ noch een ander dicht by't landt / so sult u wachten van een sant drooghte/gelegen int noordtoosten/ seer dicht vande Haven af/welckmen altoos sien mach / wort vande vloet wegh ghespoelt alst hoogh water is / sult naer dese Eylanden toe loopen/ welcke zijn gheleghen t'Zeewaert vande Haven af / wesende by daegh om die voorseyde drooghten te schouwen/etc.

Coursen om inde Haven te loopen.

Waerschou-winghe voor een sandt drooghte.

Dat

Dat 27. Capittel.

Deroute ofte die Coursen van't Eyland Pulo Tymon af, naer de Haven van Sunda toe int Eylandt Iava Mayor.

Cours van Pulo Tymon nae't Eyland Binton.

VAn't Eyland Pulo Tymon af/ looptmen naer't Eylandt Binton toe/ (te weten/naer een punt landts die van't selfde Eylandt aldermeest oostwaert in Zee uyt coint) z. z. o. ende n. n. west; dicht by dese punt zijn gheleghen sommighe Riffen van cleyne Rudsen ende Clippen/ eñ heeft aende noordzyde van dese punt een opē ofte mont ligghen/ inde welcke gheleghen is een groot Eylandeken van twee berghen/ ende een dal int middē/ ende langhs dese punt/ minder als een half mijl van landt/ heeftmen 8. vadem diepten/ van vlacke ende suyvere sant gront/ ende en heeft anders gheen vuylicheyt/ als die Steen-clippen ende Rudsen/ die dicht langhs 'tlandt heen ligghen.

Placts van sommighe Clippen ende Rudsen.

Van een Eylandeken met twee berghen.

Van dese voorseyde punt van't Eylandt Binton af/ naer die z. ooster punt van't Eylandt Pulo Panjon toe/ (welcke een Eylandeken t'Zeewaert daer van af heeft) looptmen zuydtoost ende n. w/ ende z. o. ten o. ende n. w. ten w/ tusschen dit Eylandt Pulo Panjon ende 't Eylandt Binton leyt een open/ 'twelcke te middewegen twee vlacke cleyne Eylandekens heeft ligghen/ staende vol gheboomten/ ende somen Pulo Panjon niet en mach passeren aende oostzyde/ so machmen daer binnen door daer langhs by heen loopen/ heefter 5. ende 6. vadem diepten van goede gront/ ende hebter nieuwers af te vreesen/ dā van dat ghy voor ooghen siet.

Tusschē Pulo Panjon ende 't Eylandt Bintō n liggē 2. Eylādekēs.

Diepte tusschen beyden.

Gelegentheyt van't Eyland Panjon.

Dit Eyland Pulo Panjon is gelegen dicht by't Eylandt Binton, ende soo't ghebuerde datmen hem so dicht by't landt vont/ datmen daer aēde zyde van ter Zeewaert niet voorby en mocht/ soo salmen loopen naer den hoeck van't noordtwesten toe/ alwaer een ront Eylandeken leydt/ 'twelcke ghy sult laten aende zyde van t Eylandt/ tusschen dat eñ 't Eyland niet loopende/ dā daer buytē om dicht by heē: want isser schoon/ loopende alsoo van binnen langhs 't Eylandt heen als ghesept is; Aende zuydtooster hoeck van dit Eylandt Panjon, zijn gheleghen dicht by't landt veel Eylandekens ende Clippen/ ende twee mylē zuydtoost daer van af/ is gheleghen een rondt Eylandt vol gheboomten; sult tusschen dese twee Eylanden door loopē/ naer't Eylandt vā Lynga toe/ 'twelcke een schoone suyvere wegh eñ Zee is/ ende soomen hem vont voorby dese voorsz. mont ofte open/ so salmen buyten 't Eylandt om loopen: (want isser schoon) zynen wegh voortaen; Van dit ront Eylandeken af twee mylen naert zuyden toe/ leyt een Riffe vā steē/ vande lenghte van een schuet van een Gotelingh/ ende heeft maer een Rudse die ontdeckt is/ doch men siet het water ofte die Zee op de reste breken/ waer van u sult wachten.

Aende z. o. zy vā Pulo Panjon liggē veel Eylandē ende Clippen.

Cours om na 't Eylandt Lynga toe te loopen.

2. mylē vant Eylandt Lynga moetmen een Steen-riff schouwen.

Van dit Eylandt af naer 'teynde vāde Eylanden van't landt van Lynga, (gelegen dicht aende oostzyde van't selfde Eyland/) sult uwē cours doen z. ende z. ten o. aen/ ende buyten om loopende z. aen/ altoos langhs d'Eylanden heen/ die u altesamen sullen blyven aende zyde vant westen.

Hoemen den Cours langs eñ om d'Eylanden houdē moet/ midts verclaringe vā sommighe merckelijcke Eylanden.

Soo wanneer ghy twaelf mylen ghesept hebt/ so sult ghy recht voor uyt comen te sien/ te wetē aende zyde vant zuyd westē/ een cleyn ront Eylandt/ liggende wat te Zeewaert van d'ander verscheyden/ welck Eylandt by naer een gelijckenis heeft van't Eyland Das Iarras gheleghen by Malacca, ende aleermen daer op 4. mylen naer by coint/ soo sult ghy comen te sien twee andere cleyne ronde Eylandekens/ liggende langhs 'tlandt heen verscheydē vanden anderen/ evenwel niet te veel.

Waer eñ wāneermen het eylandt Lynga sien mach.

Als ghy so verde zijt alst eerste ront Eylād/ wesende claer weer/ so sult ghy 'thooge landt van't Eylandt Lynga comen te sien/ w. z. w. van u ligghende/ te weten/ boven over d'Eylandē (daer ghy langhs heen loopt) heē/ welcke altesamen zijn van leeghe huevelen en dalen/ sult aldus langhs d'Eylanden heen loopen; Comende tot op drie mylē voor by't ront Eylandt/ sult comen te sien wat verscheyden vant landt af/ een cleyn Eylandekē/ ('twelcke hem int eerste ghesicht verthoont als 2. Clippen) ende 'tlandt heeft alhier eenē hoeck streckende van daer af innewaerts aen/ makende eenen Inwijck (A Enseada de Linga genaēt) als ghy so verde zijt als dit cleyn Eylandekē/ so sult comen te sien int west noordtwestē/ het hooghe landt van Lynga, 'twelcke maect de verthooninghe van twee hooge Rootsen ofte Berghen/ ligghende verscheyden vanden anderen/ welcke strecken n. ende zuyden/ ende die van't n. heeft twee spitsen/ makende 'tfatsoen van Hase ooren/ ende sult int westē een ander landt sien/ 'twelcke maeckt eenen krommen hooghen rugghe/ by wylen wat afdalende.

Gedaente der Landen/ eñ vā den Inwijck Enseada de Linga.

Gedaente hoe hem 'thooghe landt van Lynga verthoont.

Op alle desen wegh tot het voorsz. ront Eyland toe/ sult vinden vande 17. tot 18. vadem diepten/ van harde ende schoone gront/ te weten/ tot by desen hoeck ofte eyndt vande Eylanden toe/ ende daer voorby sult 28. vadem diepten hebben; Comende voorby desen hoeck (daer ghy't landt ontdeckt/ 'twelcke naert w. z. w. street) om te loopen naer Pulo Pon toe/ ('twelcke is een Eylandt/ ghelegen vant landt van Lynga 8. mylen/ hebbende vande noordzyde twee kleyne Eylandekens; ende alsmen daer aende zyde vant noordtoosten af is/ soo schijntet rondt te wesen/ met eenen spitsighen bergh int midden/ ende vande zuydtoost zyde maecktet de verthooninghe van twee bergen met een dal int midden/ ghelijck het in effeckt is/ so wilt dan z. z. w. aen loopen; wesende vāde voorsz. hoeck drie ofte 4. mylen voortaen/ sult dit eylandt van Pulo Pon terstondt voor uyt sien liggen; op dit eylandt heeftmē versch water/ eñ 'tisser rontom schoon/ als ghy't int gesichte crijght/ so sulter na toe loopē/ te wetē op de w. zyde aen/ sult een half mijl daer vā af vindē de dieptē vā 15. vadē; by dit eyland wesende/ so loopt z. eñ z. tē o. aē/ op welcke cours sult comen te sien den Bergh van Manopijn, gheleghen op den hoeck vant eylandt Banca, alwaer de Straet van Palimbon zijn beginsel heeft/ ende die seven eylanden diemen heet Pulo Tayo, sullen u blyven aende zyde vant zuydtoosten/ welcke zijn gheleghen van Pulo Pon af 7. mylen; somen op dese wegh vint de diepten van over de 10. vadem/ so ismen aende oostzyde/ eñ hebbende 10. vadem/ so ismen van Banca 6. ofte 7. mylen/ ende comende op 8. vadem/ so en salt niet lange toeven/ oft ghy sult het landt van Samatra comen te sien/ soo haest als ghy int ghesicht van Manopijn zijt/ so loopter tot op 2. mylē naer toe/ eer dat ghy de Straet ofte t Cannael in loopt/ doende op dese manier uwen cours naer de monden ofte inwijcken van Palimbon, naer de Custe van Samatra toe/ u wachtende van eenen grooten inwijck

Vande streckingen/ dieptē eñ gronden nae Lynga.

Pulo Pon leyt 8. mylen van Lynga/ eñ van de merckē eñ opdoeninghen des selfden.

Versch water aen't Eylandt Pulo Pon.

De Straet vā Palimbon begint aenden hoeck van Banca/ by den Bergh Manopijn.

Hoemē by die dieptē verstaē can waer omtrent datmen is.

inwijck/ gheleghen naert noordwesten vande monden van Palimbon af/ aende selfde Custe van Samatra, de welcke een seer groote Haven ende inkomste heeft/ soo datter veel schepen met bedroghen zijn gheweest/ die daer in liepen/ en heeft gheen ondiepten; sult terstont comen te sien (soo ghy langhs de Custe heen loopt) dat het landt van dien z. z. w. aen street; Van hier af voortaē so doetmen die Coursen ende Navigatie naer Sunda toe/ ghelijck als wy die op de voyage ende deschriptie van Malacca naer Sunda ende Iava verclaert hebbē/ waerom niet noodigh is hier weder te verhalen.

Hoemē 't Canael van Samatra inloopt/ ende dē inwijck van Palimbon schouwen moet.

Dat 28. Capittel.

Deroute ende Coursen langhs de Custe vā Samatra heen, te weten vande buytē zyde, beginnende van't uyterste eyndt, gheleghen op 5. graden, aende noordtzyde vanden Æquinoctiael, tot die Straet van Sunda van't Eylandt Iava major toe, met alle die gheleghentheyt van dien.

Gelegentheydē der Landouwen/ inwijckē eñ bayen lācr de Custe van Samatra.

INden eersten wesende byden uytersten hoeck ofte 'teynde vant Eyland Samatra, te wetē/ vande buytē zyde/ so looptmen langhs de Custe zuyen aen/ is van een seer hooghe eñ lustighe Landouwe t'aensien/ met veel groote Inwijcken ende Bayen langhs de Custe heen.

Van desen eersten ende uytersten hoeck (ghenaemt van Achein) 12. mylen voortaen/ tot eenen anderen hoeck (die t Zeewaert in steect) looptmen de custe zuyen langhs heen/ eñ van daer tot die droogthen ghenaemt Os Baixos de Tristan de Tayde (dat is de drooghten vā Tristan de Tayde) looptmen de Custe z. o. eñ z. o. ten z. aen/ ende is inde cours 50. mylen; byde Eylanden van Tristan de Tayde, heeftmen veel drooghten ende ondieptē daer rontom heen ligghen/ te weten aende zyden vant westen/ noordtwesten/ ende noorden/ met veel Eylandekens ende Clippen vande selfde zyde; Dese voorsz. eylandē willen wat gelijckenisse hebbē met d'Eylandē vā Pulo Sambilon, gheleghen aende Custe van Malacca; t Zeewaert van dese Eylanden van Tristan de Tayde af/ zijn ghelegen twee Eylanden genaemt Ylhas Douro, dat is de gout Eylandē/ waer van het naeste 10. ofte 12. mylen daer van af leyt/ eñ 'tander noch 12. ofte 13. mylē voorder t Zeewaert in/ ligghen op de hooghte van 2. ende anderhalf graden/ aende noordtzyde vanden Æquinoctiael, van daer af looptmen naer de Straet van Sunda toe/ hebbende veel Eylanden daer langhs heen ligghen/ te weten/ inden eersten so heeftmen drie Eylanden/ gheleghen op de hooghte van anderhalf graedt/ aende zuydtzyde vandē Æquinoctiael; oost eñ west van dese Eylanden leyt eenē hoeck aende custe van Samatra, genaemt Cabo das Correntes, (dat is den hoeck vande stroomē/ om dieswille dat de stroomē alhier seer sterc naer't zuydwesten loopen/ waerom men anders geen remedie en heeft/ dan dicht langhs de Custe heē te loopen.

Vāde droochten ghenoemt Os Bairos de Tristan de Tayde/ ende hoemē die ontlegghen moet.

Hoe de 2. gout Eylanden eñ de Stratē van Sunda gheleghen zijn.

Omtrent de Custe vā Samatra moetmen om de stercke stroomen vā C. das Correntes dicht langhs de custe seylē.

Somen begeert te loopen naer die Straet van Sunda, so moetmen goede opsicht hebbē: want men heeft langhs dese Custe so veel eylanden/ datse ontelbaer zijn; Van d'Eylanden van Tristan de Tayde, tot die eylanden van Manancabo zijn ontrent 100. mylen/ eñ men loopt dē Custe n. w. ende z. oost/ eñ heeft wat van n. w. ten n. ende z. o. ten zuyden/ sult tusschen d'Eylanden As Ylhas Douro eñ 'tlandt heen loopen; op welcke cours sult comen tot aendē hoeck O Cabo das Correntes, welcke seer hoogh is stekende buyten alle 'tander land t Zeewaert in: maer en wilt de punt niet te dicht ghenaken: want daer drooghten ende Clippen van af steken; desen hoeck is gelegen op $1\frac{1}{3}$. graden aende zuydtzyde vandē Æquinoctiael.

Eysch van nootlijcke voorsichtichz int seylen naer de Straet van Sunda.

Ghedaente eñ latitudo vā C. das Corrētes.

Ick en verhale alhier anders geen teyckenen ofte kennisse van dese custe van Samatra, om dieswille dat my de stroomen t Zeewaert in dreven/ buyten alle dese Eylanden om/ ende en konsten niet beter doen/ als te loopen tot by het Eylandt ghenaempt Ylha Douro de Manancabo, dat is het goude Eylandt van Manancabo, quamē daer op aen/ aende zyde vande Zee/ daer vier ofte vijf daghen by heen loopende; is een seer hoogh ende schoon Eylandt int ghesicht/ so datmen bescheydelijcken ghenoegh sien ende kennen mach dattet gout heeft; is altemael van een steyl afghebict land langhs de Zeekant heē/ heeft ontrent 10. ofte 12. mylen inde lenckte; men loopt het noordē ende zuyden/ ende heeft wat van noorden ten westen ende z. ten. o. Heeft vande zyde vande Zee vijf ofte ses Eylanden liggen/ ontrent een mijl ofte anderhalf verscheyden van't landt/ op de hooghte van 3. graden; 'twelcke is de hooghte die icker ghevonden hebbe; mach liggen verscheyden vant vaste landt van Samatra 8. ofte 9. mylen; De Revier van Manancabo, ghelegen aent landt van Samatra, hier tegens over dunckt my een seer groote Revier te wesen: want schiet eenen grooten stroom van hem/ met veel drijf-hout ende ander vuylicheydt/ en dat wel 10. ofte 12. mylen t Zeewaert in.

Verclaringhe hoe de stercke stroomen ons afdrongē naet gout Eylandt van Manancabo/ ende van des selfden gelegentheyt.

De beste teyckenen eñ kennisse die wy vonden van dese custe van Samatra, is dese/ te weten/ datmen de custe nimmermeer en moet laten uyt het ghesicht/ van daer altoos langhs heen loopen: want men sal op desē cours aent Eylandt Ylha Douro aen comen/ op schaers z. ende $3\frac{1}{2}$. graden; Doe dese vermaninge op dat ghy u niet en betrout op't loopen vande stroomen/ die naert zuydtwesten trecken/ als ghesept is.

Aenwijs der beste kenteyckēs op de custe vā Samatra/ met waerschouwingh datmen op't loopen vande stroomen niet mach betrouwen.

Van't Eylandt Ylha Douro, ofte 'tgoude Eylandt af/ looptmen naer de Straet van Sunda toe/ z. o. ende z. o. ten z. aen/ ende wat voorby 'tgoude Eylandt zijn gheleghen twee eylanden/ welcke strecken noorden eñ zuyden d'een met d'ander/ op de selfde streckinge van tgoude Eylandt/ ontrent vijf ofte ses mylen weeghs. Om nu te loopen naer de mont ofte inkomste vande straet van Sunda, so en wilt de Custe vant vaste land niet verlaten/ altoos met goet opsicht van d'Eylanden eñ Clippen diemen daer seer veel voor uyt heeft liggen/ so datmen niet en weet waermen de mont vande Straet vinden sal/ dan alleenlijcken by de kennisse van d'Eylandē/ 'twelcke is een hooch Eylandeken/ gheleghen recht tegens over een punt landts van Samatra, te weten aende n. zyde daer van af; dit vaste land van Samatra voleyndicht alhier daer het die straet (mettet Eylandt Iava major) maeckt/ heeft aende n. w. zyde van dese Custe twee ofte drie eylandekens/ ontrent een mijl vant landt gheleghen/ ende op't eylandekē dat aldernaest aent landt leydt/ worden eens een schip met Fransoysen ghevangen/ waer van het geschut de Coninck van't

Courssen/ merckē/ Clippē/ met ander noodlijcke opsichtē der passagien vant gout Eylandt na de Straet van Sunda.

Een schip met fransoysen gevangen genomen op eē Eylandt by de Straet van Samatra.

van't Eylandt Banda eñ die van Calapa creghen/ende een myl vant landt af zuyden aen/ leyt dat Eylandeken / welcke eenen hooghen top ofte spitsighen Bergh heeft/ als geseyt is; Aende noordtzyde van desen spitsighen bergh ofte Eylandeken/ zijn ghelegen 4. Eylanden/ waer vã het een seer hoogh is/strecken noordoost eñ zuydwest/liggen wat voorder daer vã af/te weten / byde drie voorsz. Eylandekens/ dicht byden hoeck aende zyde vant noordtoosten/ tusschen alle dese Eylandekens eñ 'tland heeftmen eenen grootẽ Inwijck/van veel ondiepten ende verborgen Clippen onder't water liggen / waer van etlijcke ontdeckt zijn/en latet u niet bedrieghen om door desen inwijck te loopen / ten waer met een Fuste ofte seer cleyn Schip : want is beter te loopen naer't Eylandt ghelegen aende zuydzyde daer van/ langhs de punt van dien hee/ van welcke niet vreesen en dorft : want en heeft niet dat u beschadighen can/ sult terstont voor u uyt comẽ te sien oost noordtoost aen een punt landts/ gheleghen aende zyde vant noordoosten/ ende schijnt twee ofte drie Eylandekens aẽde punt te hebben.

Waerschouwinge voor de periculen der verborghen Clippen end' ondieptẽ des inwijcks tusschen de Eylanden.

Langhs dese voorsz. punt heen / soo heeftmẽ de mont ofte inkomste vande Straet van Sunda, daermen door moet loopen/dese punt streckt noorden ende zuyden / hebbende int n. eenen hooghen huevel / wesende de zuydtzyde het eijnde vant selfde landt.

Gelegenthept ende gedaente der Strate eñ des Eylandts Sunda.

Dicht byde mont vande Straet salmẽ tot een beter teycken comen te sien/te weten naert noordtoosten/een lanckwerpigh Eylandt/ eñ naert zuydtoosten een hoogh landt / 'twelck landt is gheleghen boven Bantam, een haven int Eylandt Iava, alwaer de Portugesen de Peper gaen laden/ die daer int selfde Eylandt wast ende vergadert wordt ; achter 'tvoorsz. hooghe landt is gheleghen die stede van Bantam.

Havẽ int Eylandt Java daer de Portugesen den Peper des selfden landts laden.

Al eer dat ghy comt by dit voorsz. land dat bovẽ Bantam leyt/ so sult ghy int oost noordoosten comen te sien twee ofte drie Eylandekens / ende soo ghy begheert naer Bantam te loopen/so moecht wel tusschen dese Eylandekens door loopen.

Aenwijs hoemen vorderlijckst nae Bantam seylẽ mach.

Vermane u wederom van't Eylandeken gheleghen inde mont van't Cannael ofte die Straet vã Sunda, hier voren geroert/ twelcmen tot een kennisse ende teyckẽ heeft/ wesende seer hoogh ende diep daer by/ ende heeft die Ree/ dat als ghy de punt ofte eerstẽ hoeck om zijt/so moechtet anckeren op 20. ende 25. vadem diepten/naer't u te pas comt/ uytghenomen dicht by't landt/ alwaer veel witte steenẽ ende Rudsen liggen/ eñ wat meer t'Zeewaert ist altemael modder / op 20. ende 25. vadem seer goede gront/ sult u best doen die anckeren naer't landt toe wel te vertuyen en te verseekeren: wãt mẽ daer seer stercke buyen van overt landt crijght ; Dit hoogh Eylandeken ofte spitsighen top is ghelegen op de hooghte van 5 ½. graden: want hebbe alhier dickwils die hooghte vande Son ghenomen en gheyeylt/ daer geanckert wesende; Op de selfde hooghte leydt van ghelijcken de mont ofte inganck vant't Canael/ofte die Straet van Sunda.

Aenwijs der plaetsen ende diepten daermen inde mõt der Straten van Sunda seylen eñ anckeren mach.

Men heeft dese naevolghende Eylanden t'Zeewaert/alsmen naer de mont ofte incomste vande straet toeloopt/te wetẽ/d'eerste Eylanden zijn ghelegen naert westen t'Zeewaert in/vande voorsz. spitsighen top ofte 'thooghe Eylandeken af / ende naert west zuydtwesten ses ofte seven myllen weeghs/ heeftmen eenen gantschen regel Eylandẽ met sommige Clippen daer ontrent ligghen / ende naert zuyden ander ses ofte seven mylen/ liggẽ andere hooghe ende groote Eylanden/ als oock mede int zuydtwesten daer van zijn ander Eylanden; tusschen alle dese Eylanden in/heeftmen veel Cannalen / welcke so smal tusschen den anderen door loopen/ datmen daer in verwert om weer uyt te raken; Het beste Cannael om door te loopen/hebbe ghevonden by de voorsz. hooghen top ofte 'tspitsighe Eylandeken heen / te weten aende zuydoost zyde/streckende noordoost eñ zuydtwest; in alle dese Canalen en hebt anders niet te vreesen / dan dat ghy voor ooghen siet/etc.

Dẽ mont der Straten van Sunda als oock het hooge spits liggende Eylandeken ligghen op 5. eñ half graed.

Verhael van verscheyden Eylandẽ ende Clippẽ/diemẽ op bysonder streken nae de Straet van Sunda passeert.

Veel smalle Canalen tusschen d'Eylãden daermen in verdwaelt/ mitsgaders eẽ aenwijs vanden rechtẽ eñ bestẽ Canael.

Dat 29. Capittel.

Om te seylẽ van Calapa uyt het Eylandt Iava major naer China toe, met alle die Coursen ende streckinghe vande selfde Navigatie int particulier verclaert.

Seylende uyt die Haven van Calapa, sult loopen naer een Eylandeken gelegen naer de punt van Caravon toe/ (te weten 'tnaeste aen't landt) waermede sult terstont comen te sien twee hoecken van sant-duynen/welcke naer d'Eylandekẽs van te Zeewaert toe strecken / als u de selfde aende rechter hant blyven/so moecht ghy tusschen d'Eylanden in comen loopen/te weten/ doort Cannael daer u de wint best plaets toe gheeft: want zijn altemael schoone eñ suyvere gronden; Dese Eylanden ghepasseert wesende sult langhs de Custe heen loopẽ/naer de punt ofte hoeck van Caravon toe / welcke is oostwaert aen/ streckende ontrent derdehalf ofte drie mylen weechs/om van daer uwen cours dwers over te nemen naert Eyland van Lusepara toe.

Aenwijs der Coursen/ passagien/ kentekenen/ ende beiegeningen van Calapo nae't Eyland van Lusepara

Sult weten datmen van dese punt vã Caravon af/ (welcke is gheleghen aende selfde Custe van Iava) loopt naert Eylandt vã Lusepara ofte Lasapara toe/noorden eñ zuyden/ ende heeft wat van noorden ten westen / ende zuyden ten oosten/eñ is inde cours 50. mylen; Men doet dese cours aldus/ om dieswille dat d'ooste ende oost zuydooste windẽ in dese contreye alsdan beginnen te waeyen/ te weten/ so haest als de Mey-maent aen comt ; van ghelijcken so beginnen alsdan de waterẽ eñ stroomen te loopen/met die Monson vant jaer(dat is die Conjunctie ende tijt vande besette winden)naer die Straet van Sunda toe/te weten/ naert Canael van Lanpon genaemt/ twelcke begint vande mont af / ende streckt tot eenen dicken hoeck ende inwijck met een Riffe toe/ gheleghen aende Custe van Samatra, ontrent 18. ofte 19. mylen van Lusepara af/wesende inde contreye boven verhaelt / byde punt ofte hoeck van Caravon, (welcke ghelegen is drie mylen vande Haven van Calapa af) sult uwẽ cours nemen noordt noordoost aen/8. ofte 9. mylen weeghs / waermede sult comen te sien een ront Eylandt/ twelcke u sal blyven aende zyde vant landt van Sunda ofte Iava; voorby dit Eyland wesende sult westwaert daer van af/eenen gheheelen reghel Eylanden sien / die altesamen noorden ende zuyden aenstrecken/ tot voorby de contreye vande mont vande Straet van Sunda, by dit voorsz. rondt Eylandt sult grondt vinden op 20. vadem diepten/ op welcke diepten sult uwen cours nemẽ noorden

Op wat tijt int jaer datmẽ na de Straten van Sunda oft den Canael vã Lanpon seylt/ oock hoe de passagien geleghen zijn/ende wat men ontmoet.

noorden ende noorden ten westen aen / waermede altoos sult blyven int gesicht vande boven gementioneerde Eylanden/ tot het eijnde van dien/altoos met die voorseyde dieptẽ van 20. vadem; Als ghy dese Eylanden beghint te verliesen uyt het ghesicht/daer voorby wesende/ soo sult terstont op de 14. ende 13. vadem comen/ende op de 13. vadem wesende/sult de selfde cours van noordẽ ende noorden ten oosten aen loopen / tot dat ghy naer u gissinghe 't Eylandt van Lusepara op 15. ofte 16. mylen naer zijt; op dese contreye comẽde/so loopt terstont vryelijcken op de streeck van noorden aen / alhier sal u de diepten beginnẽ te minderen tot op 11. vadem / 'twelcke eenen goeden cours is: want op meer diepten loopẽde/ sout buyten Lusepara om loopen; Seylende aldus noorden aen als geseyt is op 11. vadem diepten/so hebt ghy den rechten cours tot dat ghy comt op de diepten van 9. vadem/aldaer wesende so siet voor u uyt : want en sult niet langhe loopen/ofte ghy sult het Eyland van Lusepara comen te sien/ 'twelcke hem sal opdoen ghelijck twee cleyne huevelen/ streckende oost ende west metten anderen / wesende die van't oosten grooter als d'ander ; op alle dese voorseyde wegh/ hebbe inde Mey-maent gevondẽ ooste ende oost zuydooste winden / als boven gheroert is/ ende naer dat die ghetyden van't water/windẽ/ende stroomen zijn/sult u reguleren / in sulcker voegẽ dat ghy altoos in uwẽ cours noorden behout: want dit is den rechtẽ cours ende wegh/ te weten/ vande punt ofte hoeck van Caravon af/ tot het Eylandt Lusepara toe/ende so ghy later t'seyl ginckt/hebbende de winden ruymer/ sonder eenigh abatiment ofte afslagh / sult uwen cours recht n. aen doen: want is seer periculues buytẽ 't Eylandt van Lusepara om te loopẽ/daerom sult uwen wegh nemen / in voeghen dat u 't selfde Eylandt aende oost zyde blijft / om dieswille datmen van Lusepara 12. mylen oost af een ander Eylandt heeft/ 'twelcke genaemt wort Lusepara falça, dat is : valsch Lusepara, om datter veel Schepen met bedroghen zijn ghe weest/ die meenden dat het 'trechte Lusepara was comende van't Eylandt Iava af/waerõ dat zy't den naem van Lusepara falça gegevẽ hebben; men moeter hem van wachten: want heeft noorden daer van af eenen grooten inwijck/gheleghen int Eylandt van Banca, en die daer in loopt cã qualijt weder op de rechte wegh gheraken : want de winden daer seer scherp zijn / soo datmen daer groote moeyten ende perijckel door heeft / om in de Straet te comen / ghelijck als sommige schepen wel gebuert is/die haer met valsch Lusepara bedrogẽ vondẽ/daerom waerschouwe eẽ yeder/ dat so wanneer ghy naer Lusepara toe loopt/ dat ghy boven de 11. vadem dieptẽ niet en loopt/ makende dat u 't Eylandt van Lusepara int oosten blijft/ om uwen cours eñ wegh te verseekeren.

Waer ontrẽt eñ wanneermen onbeschroomt nae 't Eylandt Lusepara den rechten loop nemen mach.

Merckẽ eñ opdoeningen des Eylandts Lusepara / eñ wat ghetyden eñ streckingen daimen dient te houden.

Waerschouwinghe om door een Eylandt valsch Lusepara genoemt niet bedroghen te werden.

Als ghy't Eylandt Lusepara int ghesicht crijght/daer op aen komende tot op drie mylen naer/ soo sult u wachten daer zuyden ende noorden met over een te comen : want aende zyde vant noorden als oock van't zuydẽ/zijnt altemael tot over de derdehalf mijl / bancken ende sant-drooghten/ die seer periculues zijn/ waerom u terstondt sult houden aende zyde van't zuydtwesten / in voeghen dat ghy daer twee mylen van af/ naert landt van Samatra toe loopt; ick hebber selver onder een mijl van af ghepasseert / so dat wy die gheheele strant/ als oock een witte sant bancke gants ontdect saghen / welcke bancke is gheleghen aende n. zyde/ hebbe altoos ghevonden op desen wegh ende cours 5 ½. vadem modder gront : maer so haest als ons 't Eylandt bleef int zuydtoosten/creghen maer 4 ½. ende 4. vadem schaers/ ende raeckten tweemael mettet Roer aende gront: maer waren cleyne stootẽ/vondẽ over al sant gront: maer so haest als wy ons wenden naert landt van Samatra toe/quamẽ terstont op dieper grondt ; daerom adverteere u altoos byde twee mylen vant Eyland af/naer Samatra toe te loopen; als ghy't selfde begint te ghenaken / so sult ghy in die contreye vindẽ schaers vijf vadem modder gront/ende alst u blijft int oostẽ/ so zijt ghy daer recht met over een / alsdan sult ghy terstondt aen't landt van Samatra een punt landts sien / daer ghy naer toe sult loopen/so sult ghy terstont meer diepten vinden/ ende naer de Custe loopende / soo ghenaeckt de voorsz. punt landts op een half mijl naer / sulter 10. vadem diepten vinden/ van harde vlacke gront/ tot dat ghy een goet stuck weeghs voorby de punt zijt ; men loopt de custe van Samatra, te weten/vande Straet van Sunda af tot dese punt toe/noord noordoost ende zuydt zuydtwest.

Op drie mylẽ by Lusepara moetmen wachten n. eñ z. niet over een te brenghen/ Ende van den cours diemen houden moet.

Merckteyckenen om behouden Coursen te seylẽ by Samatra/ neffens het punt des Eylants Banca/ ende meer ander punten.

Vã dese eerste punt drie groote mylẽ voortaen/heeft de selfde Custe van Samatra een ander punt; sult uwen wegh nemen daer langhs heen/ontrent een half mijl vande Custe af/ altoos mettet loot inde hant/alwaer sult vindẽ de selfde diepten van 9. ende 10. vadem harde gront / als ghy de voorseyde tweede punt begint te genakẽ/so sult ghy modder gront vinden / ende daer recht teghens over / te weten/ aent Eylandt van Banca, leyt een ander hooghe punt landts ofte hoeck/ alwaer het Cannael op zijn smalste is/ mach wesen vant eene land tot het ander ontrent drie mylẽ weeghs; vande eerste punt tot die tweede punt is de cours noorden ende zuyden.

Van dese tweede punt ses mylen voortaen/ so heeft de Custe van Samatra noch een ander punt/ welckmen met de tweede punt loopt/n. n. w. ende z.z.o/ ende is tusschen beyden altemael van banckachtighe ende seer ondiepe modder grondt / 'twelcke alsoo tot ontrent te middeweghen vant Cannael heen strect/hebbende meer dan 4. mylen inde lenckte / te weten/ langhs de Custe van Samatra heen tot eẽ Revier toe/die ghy sult comen te sien; wesende soo verde als die voorseyde punt/soo en weest niet onachtsaem om 'tloot altoos uyt te worpen/sult comen tot op 5. vadẽ modder gront/ ende beneden dien niet loopen : want sout terstont op 4. vadem comen; moecht u reguleren naer de diepten die ghy vindt / altoos uwen cours nemende aende zyde van Samatra, boven de 7. vadẽ niet comẽde; als ghy de voorsz. Revier int ghesicht crijght / en daer begint by te comen/so sal u de diepten terstont beginnen te vermeerderen / altoos daer dicht by heen loopende / tot dat ghy daer voor by zijt / de punt tot op een half mijl naer ghenakende.

Streckinghen ende ontmoetinghen des tweeden punts.

Waerschouwinge op wat plaets men wel op't loot moet passen/ ende beneden 5. vademen niet loopen mach.

Van dese derde punt vier mylen voortaen leyt noch een ander punt/ de welcke mẽ loopt met dese punt oost zuydtoost ende west noord west / uwen cours doẽde langhs de custe heẽ/ tot op een half mijl van landt/op 7.8. vadem diepten / is altemael tot die vierde punt toe modder gront.

Streckinghen ende mercken des derden punts.

Van dese 4. punt af tot die eerste mont ofte inwijck

inwijck van Palimbon toe/ (genaemt A primeira Boca de Palimbon) mach wesen ontrent twee mylen/ en men loopt het oost ende west/ ende o. ten z. ende w. ten n. Wesende tot op een myl weechs voortaē voorby dese vierde punt/ so sult u vande Custe af houwen/ naer de Zee toe/ om te schouwen de monden van Palimbon, (As Bocas de Palimbon ghenaēt) sult maken dat ghy daer twee mylen van af loopt/ (om oorsake vande veel sandē ende ondiepten diemē daer heeft) altoos met het loot inde hant/ onder de 6. vadem naer't landt toe niet loopende/ om versekert te wesen: want vande 5. vademen comtmen terstont op de 4. ende van daer op droogh/ en wilt oock niet te diep loopen naer de zyde vant Eyland Banca toe: want men aldaer steenen en Rudtsen heeft ligghen/ alwaer die Iunco (dat is 'tschip) van Antam de Payva op liep/ 'twelcke was op 15. vadem/ ende raeckten met het Roer aende steenen ofte Clippen; daerom advertere u boven de 8. vadem noch onder de 6. tot vijf ofte 5½. vadem toe niet te loopen/ tot voor by de tweede mondt ofte inwijck ghenaemt A Segunda Boca de Palimbon, tot dicht bijde derde mont: want als u den bergh vā Manopijn (dat is den hoeck van't Eylandt Banca) blijft int oosten vry en vranck/ alsdan sult ghy't dwers over settē/ nemende uwen cours twee mylen daer van af/ om te schouwen een Riffe die daer zuydtwest van af steeckt.

Streckinghen eñ merckē des vierdē punts/ mits waerschauwingh om de mondē Palimbō/ &c. te schouwē/ eñ wat dieptē eñ Coursen men houden moet.

Den inwijck of tweede mōt genaēt A Segunda Boca de Palimbon.

Wesende in de contreye dat u den bergh vā Manopijn int zuydtoosten blijft/ soo sult ghy noorden ende noorden ten oosten aen loopen/ op welcke cours sult comen te sien seven Eylandekens/ altesamen byden anderen gelegen; ghenaemt van die van't landt/ Pulo Tayo, zijn gheleghen ontrent 15. mylen van Manopijn af; Dese Eylanden sullen u blyven aende zyde van't zuydtoosten; met dese Eylanden over een zijnde/ sult comē te sien een cleyn Eylandt gheleghen int noordtwesten/ 'twelcke heeft twee huevelen/ makende 'tfatsoen van twee mannen/ leyt ontrent seven mylen vande voorschrevē Eylandekens af/ is ghenaemt Pulo Pon.

Vande streckinghen ende mercken inde contreyen/ ontrent dē bergh Manopijn.

Twee huevelē als twee mānen/ liggen 7. mylen van d'eylandekēs Pulo Pon.

Van dese voorseyde Eylandekens af/ so is uwen wegh voorby dit Eylandt heen/ eñ soot claer weer waer/ soo sult voorby dit Eylandt voortaen comē te sien het Eylandt vā Lingā, 't welcke seer groot is/ hebbende twee hooghe Rootsen noorden ende zuyden vanden anderē verscheyden; op de Rootse vant zuyden/ te weten/ op de noorder hoeck heeft het eenen spitsighen hoogen top staen/ met twee uytsteken-de huevelen ghelijck Hasen ooren; sult op dese cours 9. ende 10. vadem diepten vinden/ altemael modder gront; Van dese voorseyde Eylandekens ontrent vijf ofte ses mylen noordoostwaert aen/ leyt een ander cleyn Eylandt/ ende dicht by't Eylandt van Banca, sult twee ofte drie Eylandekens sien ligghen; als ghy dese comt te siē/ so en wiltse niet voorby passeren: wāt zijn die van Pulo Tayo die ghy soect.

Waermē 't eylandt Lingā int ghesichte crijght/ eñ van des selfden ghedaente.

Mercken/ streckingen eñ dieptē voorby 't eylādt Linga na 't Eylandt van Banca/ eñ wanneer men d'Eylanden vā Pulo Tayo seker heeft.

By dese Eylandekens van Pulo Tayo wesende/ als ghesepdt is/ soo sult u best doen daer dichter by heen te loopen/ als by't Eyland vā Pulo Pon, doende uwen cours noorden ende noorden ten oosten aen/ waermede sult comē te sien het Eylandt van Binton eñ Pulo Panjon, 't welcke daer dicht by (aende ooster hoec) leydt/ makende van tusschen beyden door een cleyn Canael; van dit Eylandt Pulo Panjon af/ twee mylen naer't zuydtoosten/ leyt eē ront Eyland vol gheboomten/ moecht tusschē bey d'Eylanden/ ofte buyten 'tronde Eylandeken heen passeren: want is over al schoone ende diepe grondt; u wachtende van een Riffe gheleghen int zuydē/ ontrent twee mylen van die ront Eylandt af/ daermen de Zee op siet breken/ mach wesen van een schuet van een Gotelingh lanck; uyt dese Eylanden van daen zijnde/ soo loopt terstont noorden aen/ waermede sult comen te sien die Pedra Branqua, dat is: de witte steen ofte Clippe/ daer wy in de Navigatie van Malacca naer China dickwils mentie van ghemaeckt hebben; Vā hier af voortaen sult uwen wegh ende cours nemē als inde beschrijvinghe van Coursen van Malacca naer China geleert is/ waerom niet noodigh is alhier weder te verhalen.

Cours ende merckē vande Eylanden Pulo Tayo na d'eylanden Binton ende Pulo Panjon

Waerschouwinghe voor een Rif.

Wanneer mē Pedra Branqua/ dat is: de witten steen int ghesichte crijght.

Vande Eylanden Pulo Tayo voren ghesept/ tot het voorseyde Eylandt Pulo Panjon, mach wesen ende cours ontrent 37. mylen/ luttel min ofte meer/ etc.

Het Eylandt Pulo Panjon leyt 37. mylen van d'Eylanden van Pulo Tayo.

Dat 30. Capittel.

Die Navigatie ende Coursen, midtsgaders de beschriptie van d'Eylanden van Canton, met alle de Custe, hoecken, Havens, ende Eylanden vant Coninghrijck van China tot Liampo eñ Nanquin toe, met alle die streckinghe eñ gelegentheyt van dien, op't breetste en correctste verclaert.

IN de beschrijvinghe vande Navigatie ende Coursen van Malacca naer Chynen toe/ hebben wy aenghewesen d'incomste ende Canalen vande eerste Eylanden diemen noemt van Canton, ghelegen op 21⅓. graden/ welcke is het Eylandt genaemt Ilha de Sanchoan, ende die andere van daer af/ naer't landt toe ghelegen/ als oock het eyland van Vasco de Faria; Sult weten dat van dit eylandt Sanchoan, ('twelcke als ghesepdt is 'teerste ende 'tuyterste 't Zeewaert gheleghen is/) tot eenen hoeck ghelegen 12. mylē van't eylandt Lamon, so loopt men buyten alle dese eylanden af oost noordtoost ende west zuydtwest; Dese eylanden strecken tot op 38. ende 39. mylen voorby 't eyland Sanchoan voortaen/ ende van't selfde eylandt tot Lampacon zijn 11. mylen/ ende tot die Havē van Macau 18. mylen/ ende van Macau tot het eyndt van d'eylanden zijn 21. mylen; Dese eylanden van Sanchoan af tot Macau toe/ te weten/ van die t'Zeewaert op de ry volghen zijn veel en dicht by den anderen/ welcke van verde altesamen een land schynen te wesen/ eñ van daer voort aen so beginnense minder ende verscheydender te worden/ soo datmense beschepdelijck ghenoegh can sien ende onderscheyden dattet eylanden zijn; op alle desen wegh tot aen't eyndt van dien/ te weten/ t'Zeewaert van daer af/ en hebt u niet wes vā te wachtē/ dā wat dat ghy voor oogen siet: maer hebt alleenlijck 10. ofte 12. eylandekens ofte Steen-clippen/ gelegen 10. mylen van Macau voortae/ te wetē/ t'Zeewaert van een eyland af/ tusschē welcke Clippen eñ eyland machmen genoech passerē/ by't eylandt heen loopende: want is een schoon eñ groot Canael/ ofte willende machmen t'Zeewaert van buytē de Clippē vry passerē/ so mē daer niet en begeert tusschē door te loopē.

Hoe de streckinghe der Canaelē vā Malacca nae China ligghen/ midtsgaders der Coursen langhs d'Eylanden Sanchoan/ eñ Vasco de Faria/ etc.

De eylanden van Sanchoan tot Macau schynen eerst samē een land te wesen/ ende wat Clippen eñ Eylanden voorts noch moet werden ontrent Macau.

Sullen als nu alhier verclaert de Navigatie ende Coursen/ met die Canalen diemen heeft tusschen dese eylanden (diemen noemt As Ylhas de Sanchoan, ofte van Canton) door/ soo is

Beschryvinge der Coursen/ Canalen ende Eylande tusschen d'Eylāden ghenoemt Sanchoan of Canton.

soo is te weten dat 14. mylē noord noordoost van't Eylandt Sanchoan af/ is gelegen eenen hoeck lands/ welcke van daer af n. aen strect/ tot de Haven van Comay toe/ oock mede soo loopt het landt van daer af o. aen/ vijf mylen weeghs/ al waert een eyndt maeckt/ streckēde van daer af 4. mylen innewaerts n. aen/ van waer het weder o. waert uyt comt tot Macau toe; In dit landt dat n. aen streckt heeftmen eenen cleynen inwijck/ van waer men o. aen loopt tot Comay toe/ wordt bevaren vande Lanteas eñ Bancoins, dat zijn de Chijnse barcken ofte lichters die de coopmanschappen eñ goederen aende Iuncos ofte schepen (die van Syan aldaer comen laden) af end' aen voeren; dit landt maeckt een verscheydē eylād welck men noemt Taaquinton, drie mylen voor by de voorseyden cleynē inwijck voortaen/ is gheleghen een vande monden ofte inkomsten vā de Revier van Canton, die ghenoemt wordt Camon, is van eenen schoonē incomste: wāt daer groote Bancoins ofte Chijnsche lichters door heen varē/ naer de stadt vā Canton toe/ voorby dese mont ofte incomste van Camon voortaen/ leyt de Haven van Pinhal, eñ t'Zeewaert/ te weten/ dicht bijde incomste van diē is ghelegen een sandt drooghte daer men hem van moet wachten; twee mylen voorby dese Haven van Pinhal voortaen/ heeftmē d'ander mont ofte incomste daermē naer Canton toe loopt/ met die cleyne Lanteas ende Bancoins, 'twelcke wort genoemt vāde Portugesen/ As Orelhas de Lebre, dat is: die Hasen oorē/ om dieswille dattet binnen int land 2. hooge spitsige toppen van bergen heeft/ makende de gelijckenisse van Hasen ooren; een weynigh binnē dese mont ofte incomste leyt een Riffe/ diemen ghenoech sien mach; Van hier af tot de Haven van Macau toe/ zijn ontrent 3. mylen/ men loopt langhs 'tlandt heen/ door een smal ende ondiep Canael/ 'twelcke maer ander half vadem diepten heeft/ te weten/ met hoogh water.

Streckinghe des Havens Comay tot Macau.

Den Inwijck tot Comay wert van Chijnsche lichters bevarē/ om de goederē aēde schepen vā Syan te brenghen.

De Reviere vā Canton is genoemt Camon/ hebbēde voorts voorby haer de haven van Pinhal/ met een drooghte ter Zeewaerts diemen schouwen moet.

Een cleynen inwijck nae Canton/ Twee spitsige bergh toppen de Hase ooren genoēt/ daermen een Rif schouwen/ eñ een Canael vā anderhalf vadem houden moet op hooch water.

De wester hoeck van Taaquinton voorsz. leyt noorden eñ zuyden mettet midden van't Canael/ vande Incomste van Sanchoan ende 't Eylandt van Vasco de Faria; Dit Eylandt van Vasco de Faria streckt oostwaert aen/ ghelijck als Taaquinton, eñ liggen noorden ende zuyden metten anderen; Dese Incomste ofte 't Canael (dat beyde dese Eylandē maect) is van een schoone ende suyvere modder grondt/ om daer in te anckeren/ soo moetment dicht by't Eylandt van Vasco de Faria setten/ te weten/ te middewegen alwaert goet versch water heeft; Vande ooster punt ofte hoeck van dit voorseyde Eylandt af/ tot die punt van Taaquinton toe/ heeftmen een bancke van drie vadem diepten/ modder grondt/ wesende het diepste daer op by't Eylandt van Vasco de Faria voorseydt/ ende daer over gepasseert wesende/ heeftmen meer diepten.

Van streckingen/ Coursen/ versch water/ diepten/ bancken/ eñ gronden des hoecks Taaquinton/ ende des Canaels van Sanchoan by 't Eylandt Vasco de Faria eñ voorts.

Die gheen die begheert te varen van't Eylādt Sanchoan af naer Macau toe/ heeft twee weghen/ waer van die alder sekerste is/ uytwaerts aen/ te wetē/ door de mont ofte 't Canael van tusschen 't Eylandt van Vasco de Faria, loopende t'Zeewaert langhs d'Eylanden heen/ ghelijck als de gheen die van buyten uyter Zee comt; den anderen wegh is oost aen door't Canael van Taaquinton, eñ Vasco de Faria heen; Comende aent eynde van dien/ te weten/ vier mylen weeghs noordtoost aen/ sult comen te sien de Haven van Lampacon, welcke zijn twee hooghe ende groote Eylanden met veel gheboomten/ streckende o. eñ w. De mont ofte incomste vā dese Havē ('twelcke tusschen die voorseyde Eylanden is) heeft 4.5. vademen diepten binnen in/ van morwe modder gront/ waerom daer quaet te anckeren is/ eñ daer gaet een gheweldighe stroom/ heeft aende incomste van't w. een groot eylādekē ofte Steen-clippe liggē/ te wetē/ recht te middeweghen vande mont; die in dese haven begeert te loopen van dese w. zyde/ sal tusschē dese groote Clippe/ eñ het z. eyland heē loopē/ alhier heeftmē een bancke van 8. spannē waters modder gront/ naer't z. van dese 2. eylāden heeftmen een ander groot eñ hoogh Eylandt/ 'twelcke streckt n.o. eñ z.w. Tusschen dit Eylandt ende Lampacon machmen wel door passeren. Aende oost zyde vande mont ofte incomste vande Haven van Lampacon, leyt een groot eñ hoogh Eylandt/ streckende noorden ende zuyen. De zuyder hoeck van dit Eylandt leyt oost ende west/ met den ooster hoeck van het noorder Eylandt van Lampacon, ende het Canael dat tusschen dese twee Eylanden door loopt/ 'twelcke streckt noorden aen/ is diep ende schoon/ hebbende ontrent een schuet van een Lepel stuck inde breede.

Van't Eylād Sanchoan na Macau zyn twee passen/ eñ welck tbest daer van is wert verhaelt

Waer ontrent datmē de Haven van Lampacon siet/ eñ vande merckē daer gelegen

Quaet ancker grondt.

Hoemen inde Haven loopen sal.

Een modder drooghte.

Streckinghe des Eylandts eñ Haven van Lampacon.

Dicht aende ooster-hoec van't zuyder Eylandt van Lampacon, leyt een ronde steen-clippe/ eñ wat oostwaerder aen/ is gheleghen een groot eñ hoogh Eylandt/ streckende aēde noordzyde o. eñ w. eñ aende w. zyde n.w. eñ z. oost. Dese Canalen/ welcke dese steen-clippe maeckt/ zijn diep eñ schoon. Van dese Steen-clippe af z.o. waert aen/ heeftmen eenen uytganck ofte Canael/ streckende t'Zeewaert in/ altemael van sant grond/ met 3. vadē dieptē/ waer door alle de Schepen loopen/ die van Lampacon af comen/ en buyten begheeren te wesen/ 'tzy na wat wegē dat het wesen mach: want vande west zyde ist ondiep/ als ghesept is. Van Lampacon 7. mylen oost aen/ is gheleghen Macau, eñ men heeft een reghel Eylāden op de selfde streckinge tot Macau toe; alle dese Eylanden blyven u aende zuyd zyde/ ende van daer af tot het vaste landt toe/ zijn ontrēt 5. ofte 6. mylen. Dese Golve/ ofte spatie van tusschen d'Eylanden eñ het vaste landt/ als oock van Lampacon af tot Macau toe/ is altemael een opē Zee/ eñ en heeft niet meer dan 2. ofte 3. Eylandekens/ doch is over al een banckachtighe gront: want het alderdiepste van dien is 2. vadem/ 'twelcke is tot op een myl na aen't vaste landt/ ende het Canael/ het welcke loopt vande Zee af nae de mont ofte incomste vande Revier van Canton toe/ (diemen heet/ der Hasen ooren) loopt langhes de Eylanden vande Haven van Macau heen.

Tusschen een Steen-clip eñ een hoogh eylandt eē schoon diep Canael.

Ondiepten eñ streckingē vā Lampacon tot Macau.

Gelegentheyt ende diepte eens golfs.

Streckinghe eens Canaels nae de Revier van Canton.

Keerende weder te rugghe/ aen't Eylandt van Vasco de Faria, comende met het eynde van dien over een/ soo heeftmen daer by een ander hoogh ende rondt Eylandt/ tusschen dese twee Eylanden door looptmen t'Zeewaert in/ ende voorby dit voorseyde Eylandt/ heeftmen een reghel van ander Eylanden/ welcke strecken tot die mont ofte het Canael toe/ (daermen door loopt/ alsmen van uyter Zee na Macau toe comt) ende strecken oost noordtoost aen.

Streckinghen mercken/ Eylanden/ puntē Canalen/ eñ diepten van't Eylādt Vasco de Faria/ nae Macau ende voorts.

Alle dese Canalen ofte doorganghen/ die van uyter Zee daer tusschen heen loopen/

zijn altemael suyver eñ schoõ/ eñ en hebt daer nieuwers voor te vreesen van dat ghy siet.
Sult langhs dese Eylanden heen loopen / die latende aende zuydt zyde/hebbēde aen de zyde van't noorden d'Eylanden van Lampacon. Als ghy met die selfde over een comt/ soo sult ghy in't n.o.comen te sien eē Eyland/ 'twelck een punt landts van eē seer witte sant-strant heeft/ op welcke punt sult aen loopen: want men heeft van daer af/ nae d'Eylanden van Lampacon toe een sandt bancke/ waer vã het alderdiepste langhs dese punt heē is; sult daer by heen loopen/tot op een schuet van een guetelingh naer. So wanneer ghy dese punt ghepasseert zijt/ so loopt n.o.aen/ so sal u blyven vande zyde van't n.w.eē groot eñ hoogh Eylandt / 'twelcke is gheleghen o. eñ w.met het zuyder Eylandt van Lampacon; tusschē dit en Lampacon en heeftmen anders geen verhinderinghe/dan die groote steen-clippe/ hier voren gheroert; Sult loopen op de z.o.punt van dit Eylandt aen / dat latende aende zyde van't noordt west loopēde door't Canael dat tusschen dit eñ een ander Eylandt (dat westwaerder aen leyt) door loopt; Hier door wesende/so isment in het Canael / 'twelc vã upter Zee af nae de mont (ghenaēt der Hasen oorē) noorden aen loopt / eñ van't Canael af westwaert aen/so is de wegh na Macau toe. Ic en stelle alhier desen wegh ende cours niet: want hebbe die op een ander verclaert eñ aenghewesen/te weten/inde Navigatie vã Malacca nae Chyna. Die tusschen dese Eylanden door vaert / is hem altoos noodigh met het loot ghestadigh inde handt te gaen en te diepen.

Een punt landts van witte strandt daermen op aēseylē moet.

Hoemen voorts strecke sal/eñ wat perijckelen te schouwē zijn.

Waimeermen inde Canael (de Hasen ooren genoemt) is/ eñ hoe dat streckt nae Macau.

Van Macau 7.myleñ n.o.aen / is ghelegen een seer groot eñ hoogh Eylandt/van een seer hooghen eñ spitsighen top / leyt inde grootste mont ofte incompste van de Revier vã Canton, door welck de groote Iuncos(dat zijn die Spansche coopvaerders) in loopen/daer onse schepen/ (te weten/ de Portugesche) oock wel door mogen passeren / eñ vande wester hoeck van dit Eylandt/te weten/een half myl zuyden aen zijn ghelegē etlicke steen-clippen / tusschē welcke eñ 't Eylandt het over al diep eñ schoõ is/als oock langhs het Eylandt vande zuydt zyde heen. Voor by dese steen-clippen tZeewaert aen/ heeftmen sommige cleyne Eylanden liggen; eñ wat voorby dese Eylandē/wat meer tZeewaert aen/zijn ghelegen etlicke andere groote Eylandē/en sult tusschen de voorseyde steen Clippen/ende die cleyne Eylanden niet passeren: maer tusschen de cleyne ende de groote Eylanden moecht vryelicken sonder schroomen door loopen.

De noordtooster streckingen/Mercken/Eylande Clippen ende diepten van Macau tot de Revier vã Canton.

Van Macau 4.mylen z.o.aen/leyt eē groot eñ hoogh Eylandt/ wesende in tween gedeylt met een seer cleyn doorloopent water vande Zee/eñ verthoont hē van verde als een schip/ en heeft noch wildernisse noch geboomte / een half myl daer van af nae het landt toe/ heeftmen een ander langhwerpent Eylandt met geboomte/te middewegen van't Canael; van tusschen dese twee Eylanden/te wetē/inde incomste aende zyde van Macau, is ghelegē een steen ofte Clippe daer't water over spoelt/ waer van u alleen sult wachten: want de rest over al suyver ende schoon is.

Een hoogh Eylandt met ander merckē eñ diepten zuydt oostwaert van Macau.

Een steene Clip diemen schouwen moet.

Van dit groot Eylandt (dat hem in tween deelt) af / o.z.o.aen 6.mylen / leyt een ander lanckwerpent eñ hoogh Eyland (met een seer swart schynende bosschagie van geboomtē/) welck men noemt Tonquion, eñ van daer af een half myl tZeewaert aen / leyt een regel vã 10.ofte 12.Eylandekēs ofte Clippē/sult loopen tusschē die eñ 't Eyland heē/alwaer schoõ is / ofte moecht oock tZeewaert buyten alle d'Eylandekens heen loopen willende. Vã dit voorsz.eylãdt af nae't landt toe/ tot op eē myl ofte daer ontrent is gelegen eē ander laech eñ lanck Eylandt met geboomtē/te middewegē van't Canael; Van tusschen dese 2.Eylanden heeftet een Eylandeken ofte Clippe liggen/eñ noch eē ander by't Eylãd vã te landewaerts: Tusschen dese Clippe van te midwegen van't Cannael eñ 't Eyland van tZeewaert ist diep eñ schoon/eñ aende o.n.o.punt van't Eylandt tZeewaert/ aende zyde van't landt/heeftmen eenen cleynen Inwyck ofte Bay/ alwaer een goet beschutsel is voor de Monson vãde zuyde winden/eñ heefter goet versch water; Rontsom dit Eylãdt Tonquion,ist over al schoon.

Streckingen/ Mercken/ Eylanden/ Canalen ende diepten/etc. vã het groote Eylandt nae Tonquion/eñ ander Eylanden.

Goede beschutsel voor de Monson/ eñ gherief vã versch water.

Keerēde weder op het groote Eylandt vãden hoogen top/gelegen inde mont vande Revier van Canton,te weten/ vãde wester punt van het selfde Eylandt af 7.ofte 8.mylen/o.z.o.aen/is gheleghen een hoogh groot eñ lanckwerpent Eylandt/'twelck is streckende n.w. eñ z.o.is gantsch sonder gheboomten ofte eenighe wildernisse. Vande zuydt ooster punt van't selfde Eylãdt af/eē half myl tZeewaert aen / leyt een ander rondt eñ hoogh Eylandt. tCanael dat tusschen dese twee Eylandē door loopt)is diep eñ schoon. Aende n.o.zyde van dit groot Eylandt/te weten van't midden vã dien nae het landt toe/ zijn ghelegen twee ofte drie lanckwerpende ghecloven Eylandekens ofte Rudtsen / daer dicht by van een rosachtighe aerde/ sonder eenighe gheboomten. Tusschen het eynde van't n.w.vã het voorsz. Eylandt eñ het landt loopt eē cleyn Canael/door het welcke die cleyne Bancoins (dat zijn de Chinische Barcken eñ lichters) heen loopen. Van Canton tot dit voorsz.Eylandt/maeckt het water een Golve ofte inwyck; Door dese contreye looptmen alsmen van Iapon af cõt.

Bejegeninge van 'tgroote Eylandt nae de Revier vã Canton/tot eē ander Eylãdt eñ de plaetsen daermen van Iapon af cõt.

Van dit lanckwerpēt eñ rondt Eylandt af/ te weten/ van de mont van tusschen beyde/ 7. mylen o.n.o.aen / heeft het landt eenen hoeck van een hoogh eñ effen land boven op/ vol vã een swart schynende wildernisse/hebbēde aen dees zyde van het w.z.w. een steyl afghebickt landt/eñ na het o.n.o.loopt het al dalende af. Van dit landt af steeckt een punt tZeewaert in/ende recht teghens dese punt over/tot ontrent een Roer schuet verde / is gheleghen een groot eñ lanck Eylandt / streckende ghelijck als de Custe. Het Canael van tusschen dese punt eñ 't voorsz.Eylandt heeft schaers 3.vadem dieptē. Binnen dit punt na het land toe/ te weten aende w.z.w.zyde / heeftmen veel eñ goede Reeden te anckerē (voor de Monson vã Chyna,)op 7.ende 8.vadem diepten/modder gront; Ick heb daer aen ancker ghelegen/comende van het Eyland Iapon af/ eñ quamen door't voorsz.cleyne Canael geloopen; Alhier volleynden alle de Eylanden van diemen heet As Ylhas de Canton,ofte d'Eylandē vã Cãton. Dese wegh vande 2.voorsz.Eylandē af/ tot dese punt ofte hoeck landts toe/ maect een Golve/door den grooten Inwyck die't heeft; is op dese dwers wegh over al suyver ende schoon/ende alst eenigh hart weer is/soo gaet alhier een seer hol water/namentlicken/dicht by't Canael vande twee Eylanden.

Aencomende mercken ende ghedaenten van't lanckwerpent Eylandt o.n.o. aen/ tot een uytsteckende punt landts.

Canalen schaers 3.vademen diep een goede Reede.

Het eynde der Eylanden vã Canton.

Golfe door den grooten Inwyck is doorgaens suyver ende schoon / maer gaet hol in hart weder.

Van dese voorsz.punt vant landt eñ hoeck vã de Eylandē af/ 6.mylen de Custe voortaē/ is ghe-

is gheleghen eenen Inwyck / hebbende sommighe Eylandekens eñ Clippen inde mont van dien ligghen/te weten / aende zyde van't o.n.o.de welcke een goet beschutsel zijn voor eenige stormen eñ onweder; Men heeft alhier victualie eñ ander lijftochten van doen / wesende 4.mylen tZeewaert daer van af/ is gheleghen een steenrootse ofte Clippe (die hē van verde verthoont gelijck een seylent Schip) op de hooghte van $22\frac{1}{2}$.graden. Dese Custe is langhs de Zee heen / altemael van een leegh landt eñ sandt-stranden/wesende van binnen een hoogh land/streckt o.n.o.aen/ tot eē punt landts toe/ ghelegen 15.mylen van't Eyland Lamon; men mach het over al anckeren/eñ is inde distãtie tot dese pũt land toe 18.mylē.

Een Inwyck hebbēde sommighe Eylãdekens ende Clippē/zijnde gherieffelijck in storm ende onweder.

Clippe op 22. en half gradē/ verthoont hē als een seylent schip.

Sult weten/ dat vãde contreye van't eynde van d'Eylanden van Canton af / tot het Eylandt Lamon toe/ te weten / 18.mylen tZeewaert in/ zijn gheleghen etlicke drooghten eñ Riffen vã root sant/ die met leegh water ontdeckt zijn / op welcke plaetse de Visschers vã alle dese Custe haer visscherye houden; Alle dese voorsz.drooghten eñ Riffen zijn gheslotē/ sonder eenighe Canalen ofte passagien te hebben.

Drooghten eñ Riffen vã root sant / die gheen Canael hebben.

Vande boven gementioneerde punt lãdts (die 15.mylen van't Eyland Lamon leyt)af/ tot die Enseada dos Camorijns,) dat is den Inwyck vande Garnaet)toe/ die vãde Chynen Cayto ghenaemt wort / gheleghen op de hooghte van $25\frac{1}{2}$.graden ruym/looptmen de Custe n.o.eñ z.w.eñ n.o.ten o.eñ z.w.ten z. te weten/ buyten alle de punten eñ hoecken heē/ is inde cours 86.mylen. Nu keerende weder tot den hoeck/so heeftmen van daer af tot Lamon toe 15.mylē. Thien mylen vã de voorsz hoeck voortaen/leyt een Revier/ghenaēt Ryo do Sal, (dat is / de Revier van't Sout/) van waer het Sout na Canton toe gevoert wert; is van een groote Haven eñ incomste. Dese Revier van't Sout ghepasseert wesende / te weten/4.mylen voort aen / heeftmen een ander Revier/ ghelegen by een ander punt lãdts ofte hoeck/ welcke Revier van de Chynen ghenaemt wort Chaocheu , eñ vande Portugesen O porto de Peças,dat is de Haven vande Stucken: want alhier ghemaeckt worden de goede Chynische stucken van Zyde/ eñ ander costelijck tuygh. Dese Revier is seer groot/ eñ heeft veel bewoonde plaetsen ende vlecken te landewaerts in / langhs de watercant heen ligghen; is ghelegē met de zuydtwester hoeck van het Eylandt Lamon,o.z.o.eñ w.n.w.

Eē punt lãds op den 25.en half graden daermen buyten alle hoecken loopt.

Gheleghentheyt vã Ryo do Sal/ zijnde een groote haven.

De Revier O Porto de Peças/daer de Chinische Zyde wercke ghemaeckt werden.

Het Eylandt van Lamon is gheleghen op de hooghte van $23\frac{1}{4}$.graden; is groot eñ seer hoogh/bedect van wildernisse eñ gheboomtē/ streckt ghelijck als de Custe leyt/ ontrent een myl weeghs verscheyden van't vaste landt/ alsmen(van Macau af comende) daer langhs by heen seylt/te weten / aende zyde van't w.z. w.soo doet het hem op ghelijck als twee Eylanden/alhoewel dat het maer een en is; heeft aende z.w.zyde/ofte de zyde van't landt sommighe steen-clippen recht by hem liggen / die met leegh water ontdeckt zijn / eñ met hoogh water/so breeckter de Zee op. Voorts soo is alle de reste van't Canael vã tusschen 't Eylãt eñ 'tvaste lãdt)schoõ / suyver en diep genoech/ evenwel so en machmen daer niet door passeren: want is vol van wildernisse / en ander drijftigh tuygh/ al hoewel dat ic daer door gheweest hebbe door nootshalven : maer was met groote moeyten / waer omme niemandt rade daer door te loopen / ten waer met een Soma,) dat is een Chinische Carveel/ daer zy met langhs de Custe varen / en haer handelinge dryven;) aen desen voorsz. z.wester hoec van't Eyland/ so liggen tZeewaert daer van af / etlicke cleyne vlacke Eylandekens eñ andere Rudtsen / tusschen de welcke eñ het Eylandt men niet passerē en mach/ eñ heeft aēde noordt ooster hoeck / aende zyde van't landt/ een seer grootē Inwyck/ al waermen eē goet beschutsel eñ louwe Ree heeft voor alle winden / daermen van gelijcken met onse schepen mach in loopen/noodigh wesende; heefter $3\frac{1}{2}$. vadem diepten/modder gront ; Om nu daer in te comen / soo sult ghy ghenaken eñ loopen aende zyde van't z. w. want ick hebber selver in gheweest.

Het Eylandt Lamon leyt op 23. een vierendeel gradē.

Hoe hem het Eylandt Lamon verthoõt alsmen van Macau comt als mede vãde Clippen eñ perijckelen daer ontrent.

Eylanden eñ Rudtsen daer qualijck te passeren is.

Inwijc daermen voor alle winden goede Reede heeft van 3. en half vadem diepte.

Van dese zuydtwester punt van't voorsz. Eylandt af/ anderhalf myl tZeewaert in/ heeftmen een Riffe/ die hē boven twater verthoont; is van sommighe swarte steenen/ die op een ry oostwaert aen strecken/ tot ontrent 3.mylē weeghs / eñ heeft aen't eynde vã dien/ 3.vlacke lanckworpende Clippen op een ry ligghen / waer van d'uyterste de grootste is; Men en mach in geenderley wyse over noch tusschen dese Riffe eñ Clippen door loopen; maer tusschen de Riffe eñ 't Eylandt / heeftet een seer goet Canael: want ick hebber selver door ghepasseert / heefter 20.vadem diepten van cleyn dun eñ vlack sandt gront/en hebter anders niet te doē / dan u alleenlick te hoeden voor't Eylandt/eñ de voorsz Riffe; 'Tis goet (voor de gheen die van Iapon af comt) daer by daegh door te loopen : want soomen tZeewaert buyten om loopt(om de Riffe te schouwen) so ghebuert het wel datmen de winden aldaer scherp vint / en daerom qualick aende Custe can gheraken/waer door zy(so hem het weer verheft)groote moeyten passeren.

Een swart steenigh Rif 3.mylen lanck met 3. Clippē aen't eynd.

Goede Canael tusschen het Rif eñ het Eylandt van 20.vadem.

Redenē waerom beter door het Canael dan buyten om het Rif te loopen is.

Van dit Eylandt Lamon af / 6.ofte 7.mylen o.n.o.aen / is ghelegen de Haven vã Chabaquon, 'twelck is een arm vander Zee / die seer diep te landewaerts in loopt / n.o.waert aen/heeft aende incomste van dien / te weten/ aende z. o. zyde eē dicke eñ grove punt landts ligghen/ die hem van daer voort aen seer verheft en hoogh op loopt/ende aende zyde van't n.w.ist een leegh landt van sandt stranden. Vãde voorsz.punt landts af op de selfde streckinghe / een schuet van een goetelingh verde/ is ghelegen een Riffe vã sant daer't water op breeckt. Die in dese haven begheert te loopen/ moet ghenaken de zyde van't z. o. loopende langhs de punt vande incomste heen / heefter derdehalf vadem diepten. Een half myl bovē de voorsz.punt landts / te weten / aen't landt van't zuydt oosten/ is ghelegen eenen cleynen inwyck ofte Bay van modder grond/welcke haven een goet beschutsel is voor eenigh onweer/ eñ tot meerder versekertheyt/ so machmen daer soo dicht aen het landt loopen/ datmen inde modder blijft steken/eñ springē alsoo aent landt van het n. w. het welcke voorby een Eylandeken is / daer een bewoont vleck ofte stede leyt / alwaermen veel provande eñ lijftochten vint. Dese vaert doetmen aldus met Iuncos ende Somas , dat zijn Chinische schepen ende Boots; Dese Haven is gheleghen op $23\frac{1}{2}$.graden.

De haven vã Chabaquon leyt 7.mylen van't Eyland Lamon/hebbende aende z.o.zyde een punt landts.

Een Sandtrif op de selve streckinghe.

Hoemen best inde haven loopen mach.

Een cleynen Inwyck by de punt lãdts zijnde goet schutsel in storm.

Een bewoont vlecke daermen proviãde can becomen.

De Haven leyt op 23. een half graden.

Achter desen inwyck/te weten/ aende zyde vãde Zee/leyt eenē anderē Inwyck / alwaer langs heē(te wetē eē schuet vã eē Lepel-stuck daer vã (zijn gelegē 4.ofte 5.Eylandekēs ofte

 Clippen/

Een ander inwijck met sommighe Clippē/ daermen tusschen 'tlandt eñ de selve passeren mach.

Clippē/ tusschen de welcke eñ 'tland men passeren mach: want isser schoon eñ diep. Desen Inwijck vande Eylanden is een beschutsel voor de Monson van Malacca, (dat is voor de winden die inde tyden datmen vā Malacca af nae Chyna comt wayen/) heeft binnen in seer goede schoone grondt; 'Tlandt ghelegen tusschen dese twee voorsz. Inwijcken/ is van een hooghe eñ groene landouwe/ sonder eenighe wildernisse ofte gheboomten/ eñ de voorseyde Eylandekens zijn ront eñ hoogh / streckende altemael op een ry langhs 'tland heen.

Ghedaente des landts tusschen de twee inwycke.

Van de Havē van Chabaqueo tot Chinchon/looptmē 22. mylē n. o. eñ n.o.ten o. aen.

Goede diepte ende quade stroomen by't landt.

Vande voorsz. Haven van Chambaqueo af tot Chinchon toe/looptmen de Custe n.o. eñ n.o.ten o.aen/is inde distantie 22.mylē; is altemael van een hoogh landt/eñ men heefter dicht by't landt 16.vadē diepten/en daer loopen veel quade eñ groote stroomen; Keerende op Chabaqueo, so heeftmē van daer af 6.oft 7.mylen voort aen/A Enseada Pretta,(dat is den swartē Inwijck geseyt /vā die van't lādt Lauho ghenaemt/) boven welcke is ghelegen een hoogh landt / met een seer swart schynēde wildernisse/eñ heeft inde mont vande incōste twee Eylandekens ligghen; is binnen in van een schoone ende goede gront/ wesende een beschutsel voor etlicke windē / alwaer Ruy Lobo met zijn schip / eñ noch een groote Iunco ofte Chyns Schip verwintert heeft. Twee mylen t'Zeewaert daer van af / ligghen twee Eylandekens van witte Steen-clippen/dicht by den anderen/ tusschē welcke eñ 'tvaste lādt ist over al schoon.

Vandē swarten inwijck een swarte wildernis gelyckēde / heeft goede reede.

Twee mylen verder liggen twee witte steen-clippige Eylanden/ zijnde tusschē 'tvaste landt/ eñ de selve over al schoon.

Van dese Enseada Pretta, ofte swarten inwijck/ 7.mylen voort aen/ zijn ghelegen twee hooghe eñ cleyne Eylanden / (wat meer lanckwerpender dan rondt/sonder eenighe wildernisse ofte gheboomten)seer dicht by den anderen/ streckende n.w.eñ z.o.hebbende tusschen beyden 3. ofte 4.steen-clippen. Dese Eylanden eñ Clippen liggen verscheydē van't vaste landt/ ontrent een half mijl weeghs / eñ daer recht tegens over leyt eenē cleynē Inwijc/vā eenen seer leegē hoeck ofte punt lādts langhs de Zee heen / eñ aen't Eylandt dat aldernaest het landt leyt/ te weten / vande z. w. zyde / is ghelegen een sandt-bay / 'twelck een goede Ree is van 7.eñ 8. vadem diepten/ so dat u de Clippen die t'Zeewaert blyven/ een beschutsel maken; sult het landt vande Sandt-bay wel dicht ghenaken:want ick heb daer selfs in geleghen/ om dat ic daer met een groot onweer in liep/ comende van Iapon af. De Iaponen hebbender oock wel by wylen met hare schepen in verwintert. D'incomste daer van is aende zyde van't n.o. wel dicht by de pūt vā't Eylandt(die nae't landt toe leyt)heen; sult altoos in't incomen wel dicht nae't Eylandt aē loeven/om de Havē niet te missen/ eñ moecht altoos(so aende n.o.zyde / als aēde zyde van't z.w. tusschen 't Eylandt eñ 'tlandt) uyt eñ incomē. Men heeft oock op dit Eylandt versch water. Dese Eylanden worden ghenaemt Chiocon; isser over al suyvere gront/uytghesondert alleenlicken een steen-clippe daer men het water op siet breken/ghelegen een schuet van een guetelingh w.waert vande Ree af.

Vande streckinghen/clippen/Reeden/ dieptē/ versch water/en de gronden tusschen den swarten inwijck ende de Eylanden Chiocon.

Van dese Eylanden van Chiocon af/ drie mylen voort aen/leyt de Haven vā Chinchō, ende twee mylen verscheyden van't landt af/ zijn gheleghen twee Eylandekens van witachtighe Steen-clippen/ tusschen welcken eñ 'tlandt / als oock daer buyten om t'Zeewaert ist over al schoon. Van dese Eylandekens af twee mylen voort aen/ende eē half mijl van't landt / heeftmen een hoogh eñ rondt Eylādeken ligghen/waer van een Riffe af streckt/tot op een half mijl t'Zeewaert in / daer men het water op siet breken; sulter u van wachten. Tusschen 'tlandt eñ dit Eylandeken zijn't altemael ondiepten; Tusschen dit Eylandeken eñ den hoec vande mont van Chinchon leyt eenen cleynen Inwijc/daer de Schepen (inde Monsoen van Chyna) setten. Alle dese Custe van Chabaquon af tot Chinchon toe/is vā een hooghe landouwe/met diepe ende schoone gront / uytghesondert alleenlijcken de voorsz. Riffe van't Eylandeken.

Van streckinghen/ Riffen/ Eylanden/ Clippē/ diepten/ hoecken/ inwijcken/ gronden/ tusschen 't Eylādeken Chiocon/ eñ den Haven van Chinchō.

Die Haven van Chinchon (comende van dese zyde van't z.w.af) heeft boven hem over legghen een seer hoogh landt / met een steenrootse boven op / in ghelijckenisse van een pylaer ofte colonne (als de Varella aende Custe van Champa,) dit hooge land ofte gheberghte/ gaet al dalende (na eenen uytsteeckenden hoeck ofte punt landts) af; eñ comende van de zyde van't n.o.te weten/van uyter Zee/soo heeftet een groot open/met sommighe Eylandē inde mont. Vande voorsz.hoeck af/ soo streckt het landt noorden aen/ ontrēt anderhalf mijl/ eñ van daer keert het weder nae't w.n.w. hebbende een arm vāder Zee/die een groot stuck weeghs te landewaerts in loopt; Op de selfde streckinge/so heeftmen (aen dit land dat vāde punt vander Zee/tot dat ander punt/ daer' landt nae't w.n.w.streckt) een lanckwerpent eñ hoogh Eylandt/sonder eenige wildernisse ofte gheboomten/ streckende gelijck het selfde landt / eñ leyt een cleyne half mijl van't landt verscheyden / eñ heeft vande zyde van't landt een goede Sandt-bay;te middeweghen van't selfde Eylandt/te weten / een schuet van een Bas/west waert aē / leyt een verborgē Clippe ofte Steen-plate / van 18.span waters / beslaende weynigh plaets / alle d'ander reste is schoon eñ suyver om te mogen anckeren. Dit Eyland heeft goet versch water; Alhier heeft Diego Pereira met zijn Schip verwintert; Men en loopt by dit Eyland niet aēde z.zyde: maer vande oost zyde buyten om heen; Comende alsoo vande noordt zyde binnen in de voorseyde Haven.

Van streckinghen/ landen/ Rotsen/punten/ Riffen/ Eylanden/ Bayen/Clippen/versch water/gronden ende diepten des havens van Chinchō z.w.waert.

Van dit Eylandt een quartier mijls noorden aen / zijn ghelegen drie Eylandekens/ streckende metten anderen oost ende w. Van daer af nae't land van't westen toe/ heeftmen een Canael van ontrent een half mijl breedt/ diep ende schoon; Men mach oock wel tusschen 'teerste ende d'ander twee Eylandekens door passeren / willende; 'Tooster eylandeken ist langhste eñ tgrootste van alle drie. Dese eylandekens ligghen verscheyden vant noorderlandt/ ontrent een groote mijl/welck land is een seer hooghe landouwe. Een schuet van een Bas vande ooster Eylandeken noorden aen / is ghelegen een groot ende hoogh Eylandt / streckende noorden ende zuyden / het welcke heeft aende west zyde een Sandtbay ; Onder het beschutsel van dese Sandtbay ; te weten / dicht by het landt heeftmen een goede Ree om te anckeren / met een seer schoone gront / alwaer dickwils de Portugesche schepen gelegen hebben / alwaer goederen eñ waren ladende / van die daer te lande vallen. Van desen Inwijck een schuet vā een guetelinck/ z.w.aen/ ende een schuet van een Bas vande ghementioneerde Eylandekens/ leyt een Sant-plate van 12. span waters.

Vande streckinghen/Eylanden/Landouwen/ Canalen/ dieptē/ gronden/Reeden/ platen/ eñ Inwijck des havens Chinchen/ tot het Eylandt Tātaa/ noordwaerts.

voorts so is alle de reste schoon. Op de Ree eñ langhs d'Eylandekens heen/heeftmen groote stroomen. De beste plaets om te anckeren ende het alderseckerste te ligghen / is dicht byde zuyder hoeck / om van de stroomen bevrijt te wesen / ghy en sult den hoeck vande strant (van den Inwijck) nae het noorden toe niet te passeren: want is ondiep. Die van Liampo eñ Iapon af comen/loopē in dese haven/door't Canael/ van tusschen dit Eylandt eñ die drie Eylandekens/welcke schoon is/vā 5.eñ 6.vadem waters / twelck men van ghelijcken heeft langhs de Eylandekens heen/ te weten/soo wel aende zyde van't landt/ als te Zeewaert/ uytghenomen de sant plate boven verhaelt. Dit Eylandt wort van de Chynen ghenaemt Tantaa; Twee mylen van die Eylandekens t'Zeewaert af/ leyt een cleyn eñ gelooft Eylādeken/geheeten Tantheaa. Van't Eylant Tantaa tot het noorder landt / is ontrent eē mijl weeghs/'twelc altemael ondiepe gront is/ so datmender gheensins door passeren mach/noch ooc op eē groot stuck weeghs 'Zeewaert daer van af.

Ontrent het Eylandt Tātaa groote ondiepte te Zeewaert in.

Van dit Eyland Tantaa af/eē mijl weeghs westwaert aē/ is gelegen de mont ofte incōste va.den arm vande Zee / welcke mach wesen van een half mijl inde breede; eñ 'tlandt vāde z.zyde/heeft een punt landts/ tegens 'twelcke over (te weten/aen't ander land vāde n. zyde) is gheleghen eenen Inwijck ofte Bay / met seer goet beschutsel/ daer heen die Armadē vā des Coninghs vā Chynas Schepen onthouden. Een mijl weeghs vāde voorsz.punt lāts af/de Revier innewaerts aen/ leyt een eylandt (by't zuyderlant)met sommighe roode Duynen; Te middeweghen van dit eyland/ te weten/ aende zyde van't zuyder landt steeckt een punt landts uyt; Wat voorby dit punt w.aē/ heeftmen een cleyn Bay aen't selfde Eyland/ in welcker mont de Schepen anckeren; alhier leytmen buyten alle stroomen / onder het beschutsel vāde voorsz.punt landts. 'Tgebuert oock wel dat de Schepen somtijts door onachtsaemheyt opt droogh blyven/om datse te dicht aen't land comen/doch en doet hen geen schade ofte letsel:wāt is weecke modder grōt.

Vande ghelegentheyt der incomste w.waerts van't Eyland Tantaa/tot een punt landts eñ inwyck daer de Armada des Coninghs China onthoudē.

Een Baye eñ punt landts daer de schepē beschermt ligghen.

Van dese voorsz.punt af nae den ooster hoeck van't selfde eyland toe/heeftmē een seer goede plaetse om de schepen op't landt te halen en te versien / alwaer de Portugesen huer schepen dickwils versien en geconserteert hebbē. Van ghelijcken soo heeftmen alhier veel provande eñ lijftochten; Sult weten dat die Schepen/ (by't eylandt Tantaa liggende) aldaer het onweder niet en verwachten: maer so haest als zy eenigh quaet vermoeden van tempeest ofte quaet weder krygē/ so lichtense terstont haer anckers op/ eñ coment setten by dit Eylandt: te wetē/inde mont vande voorsz.cleyne Bay/ wel dicht by't zuyderlandt heen; op alle desen wegh ist over al schoon. Dese havē vā Chinchon leyt op de hooghte van $24\frac{1}{4}$.graden.

Goede plaetse om de Schepen op te halē ende te versien/hebbende oock goede lijftochten.

Onder het Eylandt Tātaa dientmen geen onweder te verwachtē.

De haven vā Chinchō leyt op 24.eē vierendeel grad.

Van't Eylandt Tantaa, eñ het eylandekē van dese Haven van Chinchon af 5. mylen o.n.o.aen/is ghelegen een punt landts/ aēde welcke leyt eenen goeden Inwijck / (voor't quaet weder eñ de Monson van Chyna) ghenaemt Lialoo. De Reede van desen Inwijck is dicht by de voorsz.punt landts: want alle 'tlandt van desen Inwijck af tot het eylandt Tantaa toe/is altemael(te weten daer langhs heen) van een banckachtighe ende ondiepe gront / streckende alsoo tot het eylandt toe/ want tusschen tselfde eylandt ende het landt ist oock altemael droogh ende ondiep/als voren gheseyt is.

Goede Reede eñ Haven vā Chinchon voorby 'tEyland Tantaa om een punt landts in een inwijc Lialoo ghenaemt.

Van desen Inwijck van Lialoo af voortaē/so beghint het land wat leeger van hoochten eñ huevelen te worden/sonder eenige hooghe gheberghten/(als de voorgaende)meer te hebben / ende is van luttel wildernisse / en op plaetsen gantsch geen; is eē seer schone Custe/ en hebter niet te vreesen / dan dat ghy voor ooghen siet.

Van Chinchon tot de Haven vā Foquiē, zijn 40.mylen/eñ men looptet n.o.ende noord oost ten oosten aen.

Chinchon/ eñ de Haven van Foquien/ ligghen 40. mylen verscheyden.

Van de punt van Lialoo af / twee mylen voort aen/ is ghelegen een vlack eylandeken/ te weten een half mijl verscheydē van't land/ eñ noch een ander halve mijl voorder aē/ ligghen twee eylandekens by den anderen / wat dichter by't land; Dicht by de selfde heeftmen een Revier / hebbende aende mont van dien sant stranden/met een leegh land. In dese Revier loopen de Somas ofte Chynische schepē/ die na de Stadt van Enon willē wesen/welcke daer binnen in is gelegen/ al waermen veel Chynische waren eñ goederē heeft. De Custe 7.ofte 8.mylen voort aē/ so heeftmen de punt van Chencheu ghenaemt / welck is van een hoogh eñ kael landt /van een witte eñ rosachtige coluer / stekende weynigh ter Zeewaert in; Heeft vande noordt ooster zyde eenen cleynen Inwijck ofte Bay / eñ daer boven over een seer hoogh ende steyl afgebickt landt ; In desen Inwijck leyt een groot eylandeken/tusschen twelcke ende de punt landts men daer in loopt. Van dit eylandekē af/een schuet van een Roer na't n.o. is ghelegen een steen plate/ een halve vadem onder water / ende nae het noordt westen van't selfde eylandeken af / te weten/tusschen dien ende het landt / leyt een ander steen; eñ aende zyde van't land heeftmē by dit eylandeken een goet beschutsel om te anckeren. Ick hebbe in dese Haven selver gelegen)te weten/ wat naerder aent eylandekē als by't lādt)met twee Iuncos,(dat zijn groote Chynische schepen) wesende een yeder wel van 500.eñ 600.Bharen, rekeninge van Indien/twelcke is over de 90.vaten/ eñ liepē der langhs de punt lands heen in; Boven op desē punt landts/te weten / opt opperste / leyt een groote bewoonde Stede. Noordt noordt oost van dit eylandeken af / zijn gheleghen twee lanckwerpende ghecloven eylandekens van rootachtighe coluer: maer en hebben gheen schoone gront noch eenigh beschutsel; Twee mylen alleermen by dese punt van Chencheu comt/soo heeftmen te landewaerts in/ te weten/ nae Chenchen toe eenen bergh ligghen/ van ghelijckenisse van Monte Fermoso, ofte de schoone Bergh.

Vande Streckinghen/ Eylandē/ Revieren/stranden/ platē / Reedē/ Berghen/ Inwijck/bewoōde Stadt endē Chinische warē / voorby 'tpunt van Lialoo/tot het punt van Chincheu.

Desen voorseyden Bergh is gheleghen van Chinchon af 13. mylen. In dese contreye soo heeftmen ses ofte seven mylen van het landt af sommighe Boyē met ghecoluerde vlueghelen ende vlagghen ligghen / welcke zijn van de Visschers van het landt / daer zy henlieder netten ende want met af teyckenē; ende de Somas, (dat zijn de Chynische Carveelen)van dese contreye/zijn met overloopen ofte verdecken gants teenemael ghesloten/ met slechts een seyl alleen / sonder eenigh ander ghereetschap meer.

Gedaente vā sommighe Schepen ende vlagghen van eenige Visschers.

Vanden hoeck van Cheuchon af 7. mylen voort aen/ is ghelegen 'tzuyd west eyndt vā't Eyland (vande Portugesen gheheeten) Ilha dos Cavallos, dat is/ het Eylandt vande Peerdē/ eñ wort vande Chynen ghenaemt Tachoo, hebbende den naem nae een groote stadt/ also gheheeten/ die daer niet verde van daer en leyt/ te weten/ de Revier 2. mylen innewaerts aen. Sult weten/ dat dit Eylandt ghelegen is binnen de Custe/ omringht wesende van een arm vande Zee (ghelijck als het Eyland van Goa in Indien/) welcke arm vande Zee 5. mylen voort aen aende selfde Custe weder uyt comt/ welcke uytcomste ofte mont gheheeten wort Puysu. D'eerste mont van't z.w. mach wesen van ontrent eē half myl breet/ eñ vande punt van't Eylandt af nae binnen toe/ tot op een halve myl/ heeftmen daer langhs heen goede ancker grondt/ om te setten voor de winden vande Monson vā China, vā 10. 11. vadem diepten/ schoone grondt; men sal hem wachtē van't landt van z.w. 'twelc leegh is vā santstranden/ eñ is daer langs heen over al bāckachtighe eñ ondiepe gront: want ic hebbe dit gantsche Eylandt van binnen in gheheel omgheloopen; heeft veel ondiepten/ ende daer is eē Canael/ waer vā het alderdiepste twee vadem is; Die daer begheer binnē in te loopen/ is noodigh een man van't landt te hebben die daer kuntschap heeft. Wy liepē de mōt van't n.o. in/ 'twelck de smalste eñ ondiepste is/ eñ heeft een verborghen steen clippe onder't water ligghen/ te weten/ dicht aende zyde van't Eylandt/ ontrēt een schuet van eē guetelingh/ de punt binnewaerts aen. Van dese Steenclippe af nae de punt toe/ moghen wel Schepen anckeren. Beyde dese Havens zijn sonder drooghten ofte ondiepten. De Custe van tusschen beyden/ te weten/ van d'eene mont tot d'ander; is van sommighe roode Duynen/ eñ van een kael landt/ is daer langhs by heen over al schoon. Vā dese mont van't n.o. af. een myl t'Zeewaert in/ leyt een cleyn Eylandekē. Vande maent van April af tot September toe/ so worter in dit voorsz. Eylandt veel Vee gheweyt/ als oock Peerden en dierghelijcke/ waer van't de Portugesen dē naem van Ilha dos Cavallos, ofte vande Peerden ghegheven hebben/ als voren.

Vande streckinge/ merckē strandē/ diepten/ Canalen/ drooghten/ verborghen Clippen/ ende Reeden/ voorby den hoeck van Cheuchō tot het Eylād Tachoo/ ende den mont van Puysu.

Vande mont van Puysu van't voorsz. Eylandt vande Peerdē/ 8. mylen de Custe voortaen/ heeftmen eē grove eñ dicke punt landts/ met een wildernisse boven op. Dicht by dese punt is ghelegē een groot rondt Eylandeken/ waer van het Canael van tusschen beydē seer smal (doch schoon) is/ daermen (noodigh wesende) tusschen heen door mach loopen. Vāde voorsz. pūt af nae't z.w. toe/ so is het eē hoogh landt met wildernisse/ ende van daer af nae de Zee toe/ heeftet eē groot groē velt ofte pleyn; Langhs dit groen velt heen/ ist seer goet anckerē voor de windē vāde Monson vā China, is modder grondt; Op de voorsz. punt landts leyt eē bewoonde Stadt/ ghenaemt Pinhay.

Vande streckingen/ mercken eñ gedaeten voorby de mont van Puysu/ etc. tot een punt landts/ eñ een rondt eylandt daer de stadt Pinhay op staet.

Van dese punt van Pinhay af/ de Custe 5. mylen voort aen/ leyt de Haven vā Foquyen, de welcke een groote Ree heeft/ eñ is altemael van een grof dick landt met wildernisse/ ende binnē by't lādt van't z.w. so heeft het eē groot rondt Eylandeken/ met een swart schynende wildernisse. Voor by dit Eylandeken na binnen toe/ soo leyt de mont vande Revier/ aende welcke is gelegē eē seer groote stat omringht met gheweldighe mueren eñ torens/ eñ heeft eē Brugge van't landt af stekēde/ aēde welcke (die schepen die huer daer onthoudē) gebōden ligghen; dese incomste is schoon ende vry.

Streckinghe eñ mercken voor by het punt vā Pinhay/ tot de haven van Foquien.

Van dese Haven van Foquyen af/ 5. mylē voort aen/ is gheleghen den Inwijck (vande Portugesen genaemt/ A Enseada dos Camaroins, dat is den Inwijck vande Garnaet) eñ vāde Chynen Cayto gheheetē. Op desen wegh zijn gheleghen sommige cleyne eñ hooge Eylādē/ sonder eenige geboomtē ofte Wildernisse/ te weten/ ontrent 3. groote mylen van't landt af t'Zeewaert aen; Men heeft tusschen dien eñ daer rondtsom over al Riffen eñ Steen-clippen/ eñ schijnt op eenige plaetsen Canalē ofte doorgangē te hebben: want ic ben daer selver door gheloopen met een Piloot van't landt. Men sal hem van dese Eylanden wachten. Van't eynde van dese Eylanden af/ 2. mylen voortaen/ so heeft het landt een punt van een dick eñ grof landt/ gants sonder eenighe wildernisse ofte geboomte; aen't eynde van elcke mijl/ soo heeftmen w.z.w. aen twee Eylandekens ligghen/ eñ aende z.w. zyde van dit punt is een goet beschutsel/ voor de winden vande Monson van Chynen/ hebbende schoone sant gront: maer hebt de windē scherp om buyten d'Eylandē om te loopē/ door welcke oorsake wy daer tusschen door liepen: maer en is niet goet voor onse schepen. Aen d'ander zyde van het n.o. van dese voorsz. punt/ te weten/ seer dicht by't landt is gheleghen een cleyn hoogh Eylandt/ streckende n.w. eñ z.o. Het Canael van tusschen dit Eylandt eñ het vaste landt/ wesen van een Bas schuet breedt/ met 3. vadem diepten/ het meestendeel steenighe gront/ in voegen/ dat so haest alsmen de anckers laet vallen/ soo zijn de touwen en Cabels terstont aen stucken ghesneden/ vande scherpte vande steen. Dit Canael en kanmen van verde niet sien/ het Eylandt heeft aēde zyde van het lādt een cleynen Inwijck ofte Bay. Die gheen die hier met een ongheval quam/ ghelijck het my ghebuerde/ sal daer in loopen/ te weten/ dicht by het Eylandt heen/ so seer aen loevende/ dat hy met die voor-kiel op't drooghvande strāt vande voorsz. cleynen Inwijck loopt/ om op het diep vande harde grōt d'anckers te settē: want soo ghy't quaemt te setten inde Zee/ soo sullen u de Cabels terstont aen stucken ghesneden wesen/ als het my ghebuerden.

Streckingen/ merckē/ strāden/ Canalē/ steen-grondē/ Eylanden/ diepten/ inwijcken/ Reeden/ landt-punten/ etc. des Havens van Foquyen tot dē inwijck Caito.

Steene gronden die de cabels in stuckē snyden.

Periculeusen inloop/ ende hoemen best in loopen sal.

Dit Eylandt blijft onder een punt bedeckt. Van daer af noord oost/ ende noordt oost ten oosten aen/ so heeft het landt een ander punt/ wesende ontrent ander half mijl vanden anderen verscheyden/ makende tusschen beyden eenen Inham.

Van dit voorseyde Eylandt ende punt af/ tot ontrent een half myl oost noord oost aen/ leyt een Riffe daermen het water op siet breken/ streckende noord west ende zuyd oost/ ontrent een half mijl lanck. Van dese Riffe af/ tot de noord ooster punt vanden bovengeseyden inwijck/ is omtrent eē mijl weeghs; alle de reste vandē inwijc is schoō eñ suyver.

Dit is den Inwijck diemē noēt A Enseada dos Camaroins, ofte den inwijck vande Garnaet; Die Ree vā diē is onder t'beschutsel vāde n.o. punt ofte hoec bovē verhaelt: want is goet voor dē tijt vāde windē vāde Monson van China, te weten/ voor de schepen die van Liāpo eñ Iapon af comē/ om daer in te comē/ so salmen 'tland genakē (aleermē by de selfde punt cōt) daer by lāghs comēde/ tot datmē de pūt om en daer binnē in is daermēt anckert; men heefter

Hoe datmen den Inwijck vā Caito best in loopen sal/ ende van de hoecken/ Eylanden/ Riffen/ diepten/ ende quade Reedē diemē onder weghen tot d'eylandē Cantō/ Sion ontmoet.

men heefter een seer goede modder grondt/ te weten/ by dese noordtooster punt heen/ so dat u de Riffe sal comen te blyven int zuydwestē; hierom so sult het landt vande punt wel ghenaken/ om op de Riffe niet te vervallen; Van desen Inwijck af voortaen tot den hoeck ofte punt van Sumbor toe/ ghelegen op de hooghte van 28 ¼. graden/ looptmē de Custe noordtoost ende noordtoost ten noorden aen/ te weten/ buyten 't voorsz. Eylandt/ ende de punten vande voorseyden inwijck heen; Nu keerende weder op den inwijck/ soo heeftet landt van daer af 12. ofte 13. mylē voortaen eenē hoec/ ende van daer streckt het landt n. n. w. innewaerts aen/ comende daer naer weer n. o. eñ n. o. ten n. uyt; twee mylen daer van af zijn gheleghen drie Eylanden by den anderen/ te weten/ twee groote ende hooge/ eñ een cleyn/ wesende daer rondtsom over al schoon: maer en hebben gants gheen beschutsel noch Reede/ om de Schepen daer voor eenigh weer bescherm te wesen; Dese Eylanden zijn ghenaemt Canton Sion, alle dese Custe vande Enseada dos Camaroins af/ tot dese eylandē ende voorseyden hoeck toe/ is altemael van eē leegh landt met huevelen/ ende dalen van een effen wildernisse/ ende men heeft daer langhs heen een schoone Zee ende grondt.

Op de contreye van ter halver wegen/ vāde Enseada dos Camaroins af/ tot d'Eylanden van Canton, Sion toe/ te weten/ daer drie mylen t'Zeewaert af/ zijn gheleghen twee Eylanden byden anderen/ ende het Eylandt gheleghen aldernaest het landt/ heeft int midden eenen hooghen bergh/ welcke gaet al dalende naer d'eynden vant Eylandt af/ ende hebben gants geen boomen noch wildernisse/ wesende daer ronts om over al schoon.

Gelegentheyt der landen eñ dieptē tusschē Caito ende d'Eylanden Canton Sion.

Vande Eylandē van Canton, Sion voortaen/ so strecktet landt ende custe binnewaerts aen/ ende van daer af 10. mylen voortaen/ te weten 2. mylen vant landt af/ zijn gheleghen twee hooge ende groote Eylanden byden anderen/ sonder eenigh gheboomte ofte wildernisse/ streckende gelijck als de custe/ waer van het eerste (ghelegen aende zuydtwest zyde) seer lanckwerpigh is/ ende 'tander (vande noordoost zyde) maeckt een forme van Triangula, ofte driekantigh/ ende 't Canael dat huer vanden anderen scheyt/ is van een weynigh meer als een steen-worp breet: maer is diep ende schoon: want hebber selver door gheloopen; Wel dicht byde noordooster punt vant eerste lanckwerpigh Eylandt/ (welcke by't ander uyt comt) heeftmen een sant Bay/ hebbende daer dicht by een seer goedē Reede: want dese sandt Bay heeft beschutsel voor alle winden/ ende om dat het van ghelijcken een Haven is/ so wort het vande Chynen ghenaēt Pudeon, dat is: soo veel ghesept als een sack; Van dese sant Bay af/ ontrent een Gotelingh schuet n. w. aen/ leydt een put van seer groote diepten/ daerom sult op u hoede wesen den inwijck te ghenaken/ alwaermen seer goede gront heeft van 5. 6. vadem diepten; In desen inwijck ofte sant Bay vintmen seer goet versch water/ als oock daer recht teghens over aen't ander Eyland/ heeftmē een groote plaets vā versch water/ 't Canael van tusschen dese Eylanden ende 't vaste landt/ is altemael schoon eñ diep/ als oock van ghelijcken t'Zeewaert daer van af; Aen't landt van't noordtwesten van dese voorseyde Haven af/ heeftmen een ander Haven ghenaemt Fuychon, te weten een Revier: maer is van een cleyne incomste/ zijnde vande breede van ontrent een schuet van een Gotelingh/ met een schoone ende diepe grondt; Vande mont af innewaerts aē/ so heeftet een groot water/ loopēde een groot stuck weeghs binnen int landt/ ende is over al schoon; die daer begeert in te loopen om te anckerē/ moet hem naer't loot ende diepten reguleren; Dese Bay heeft veel steden ende bewoonde vlecken langhs de Revier heen ligghen; Van't voorseyde eerste Eylandt af/ 5. ofte 6. mylen t'Zeewaert in/ zuyden aen/ ligghen twee cleyne Eylanden/ een half mijl vanden anderē verscheyden/ zijn beyde gaer sonder gheboomten ofte eenighe wildernisse; Het Eylandt vande zyde van't landt is vlack/ eñ dat van ter Zeewaert is seer hoogh/ ende heeft eenen inwijck: maer is cleyn/ ende is alleenlijck met eenen noordtwesten wint onbeschut; d'incomste van dien is seer cleyn/ wesende van binnē in ront/ met goede ende schoone gront; Dit Eylandt heeft het fatsoen van een ho[r]spser: wāt vande binnen zyde vanden inwijck af/ naer de buyten zyde van te Zeewaert/ mach wesen van een voech schuet verde/ te wetē/ inde breede van't Eylandt; beyde dese Eylanden zijn cleyn.

Streckingen/ mercken/ punten/ Canalen/ Reede/ etc. voorby Cāton Sion tot de Bay Pudeon

Waerschouwinghe voor periculeuse af gront/ putten/ met aenwijs van goede Reede.

Versche wateren.

Beschrijvinge des Havens van Fuychon hoemen hem daer in moet reguleren/ eñ van de ghelegentheyden die daer in ontmoeten.

Van dese Haven van Pudeon af de custe 5. mylen voortaen/ ontrent een mijl van't landt af/ zijn gheleghen twee Eylanden/ waer van't eerste lanckwerpigh is/ streckende gelijck als de Custe/ ende 'tander streckt van't landt af/ naer de Zee toe: want tusschē dat ende 'tlandt en machmen gheensins passeren; de punt van dit Eylandt streckt tot by de noordooster punt vant voorseyde lange Eyland dat t'Zeewaert leydt/ heeft van tusschen beyden een cleyn Canael: maer is diep eñ schoon/ als oock langhs ende rontom dit Eylandt/ so wel van binnen als van buyten; Van dit Eylandt naer't land toe/ heeftmen een schoone modder gront/ met 4. vadem diepten/ eñ is voor de Monson van China een goede Haven: maer is onbeschut van eenen z. w. wint/ met welcke wint ick alhier twee Iuncos (dat zijn Chijnsche schepen) verloren hebbe; Dese Haven wort ghenaemt Guotimony, aleermen op twee mylen naer dese Haven ghenaeckt/ so heeftmen aende custe twee inwijcken/ gheleghen dicht by den anderen/ welcke streckē tot ontrent een mijl te landewaerts in/ zijnde wat meer als een schuet van een Gotelingh breet: maer en dienen voor onse schepen niet/ de grondt isser schoon/ hebbende binnen in bewoonde vlecken.

Streckingen/ mercken/ Eylanden/ punten/ Canalen/ Havens/ Inwijcken/ diepten ende grōden voorby de Haven van Pudeon/ tot de Haven Guotimony.

Van dese Haven van Guotimony af/ 7. ofte 8. mylen oost aen/ leydt een seer groot ende hoogh Eylandt/ hebbende vande zuydtwest zyde 3. ofte 4. Eylandekens/ dicht by hem ligghen/ is gheleghen ontrent 7. ofte 8. mylen van't landt af/ ende seer verscheydē van d'ander Eylanden; Heeft aende noordtwest zyde twee inwijcken/ gheleghen seer dicht by den anderen/ waer van die vant noordtoosten het beste beschutsel heeft/ met goede ende schoone gront/ streckē tot op eē half mijl innewaerts/ ende hebben binnen in goet versch water/ met een sant Bay/ al waermen de schepen op halē mach om te versien/ noodigh wesende; is daer ronts om over al schoon; men sal hem alleenlijck wachten te loopen tusschen d'Eylandekens ende 't Eylandt; dit Eylandt wort ghenaemt Lanquijn.

Streckinghen ende ontmoetinghen van Eylanden/ Inwijcken/ Reeden ende gronden voorby de Haven Guotimony/ tot het Eylandt Lanquijn.

Van dit Eylandt Lanquijn af vijf mylen n. ende n. ten o. aen/ so heeftmen veel Eylandē by een liggē/ onder groot en cleyn/ hebbēde sommighe

sommighe gheboomten: maer staen ondicht ende leegh/strecken langhs de Custe heen/ tot op 10. mylen weeghs voortaen; d'eerste zijn gelegen dicht by den anderen/op een ry t'Zeewaert van d'ander af; De Canalen van tusschen dese Eylandē zijn van drie vadem diepten/ en sommige wat minder/modder gront/ diet noodigh waer aldaer beschutsel te soeckē/ met de winden vande Monson van China, salt moghen setten inde monden van dese Canalen/daermen seker ghenoegh leyt: want op dese Monson ofte Conjunctie van die tyden/ en heeftmen gheen onweer op de streeck vande generale winden; En sult van desen eersten reghel Eylanden af t'Zeewaert gheleghen/ naer't landt toe niet passeren: want is over al banckachtighe gront van sant plaetsen: want 'talder diepste van dese bancken zijn twee vademen; Aende zyde van't noordtoosten/te weten/ van dese Eylanden binnewaerts/ heeftmen twee Eylanden langhs 'tlandt heen ligghen / welcke strecken n. o. ende z. w. waer van dat van't zuydtwesten veel grooter ende hoogher is als 'tander van te landewaerts; 'tCanael vā tusschen beyden door / is diepe eñ schoone modder grondt ; den uytganck van't noordoostē van dit Canael/heeft alle de gront van corael ende kesel-steenen / hebbende veel cleyne Eylandekens ende Steen-clippen / de stroomen loopen alhier met de Monsoins vāde winden aldersterckste.

Streckinghen eñ ontmoetingen van eylāden/diepten/ Canalē/gronden/ stroomē/ Clippen/Reeden/eñ Havēs vant Eylandt Lanquijn tot d'Eylanden Tiao eñ tyinit van Sumbor.

Schoone Corael gront.

Van dese twee Eylanden een mijl ofte wat meer oostwaert aen / soo heeftmen een goede schoone Zee ende grondt ; 'Tis tusschen dese Eylanden seer periculues met groote schepen door te seylen: want men daer niet met passeren mach ; Aen't landt van teghens over dese Eylanden / heeftmen een Haven ghenaemt Hunchon, eñ d'Eylanden zijn gheheetē Lyon.

Periculeuse plaets om met groote schepen door te seylen.

Van dese eerste Eylanden van Lyon af tot de punt ofte hoeck van Sumbor toe / zijn ontrent 13. mylen / ende men loopt het als boven geseyt is/noordtoost ende zuydwest; Dese Eylanden strecken tot op 3. mylen naer den hoeck van Sumbor toe: maer zijn van ter halver weghen voortaen minder ende verscheydender vanden anderen; aleermen comt op 6. mylen naer de punt van Sumbor, so heeftmē een Eylandt van rootachtighe aerde/hebbende twee berghen/ int fatsoen van twee mammen/ makende int midden een dal / eñ streckt noordtwest ende zuydtoost; heeft aende zuydoost zyde een goede haven/ voor de winden vā de Monson van China ; Dit Eylandt is een goede kenteijcken voor de gheen die vā Iapon af comt; De punt van Sumbor steect eē groot stuck t'Zeewaert in/is van een dick land/met een hooghe ende verheven rugghe boven op/ heeft aen't eijnde vande zuydtwester punt/te weten/seer dicht by een lanck ende hoogh Eylandt/ ende vande noordtooster hoeck van dit Eylandt af leijt een Eylandeken ofte Clippe/ makende tusschen dit Eylandeken eñ de voorseyde punt een seer engh Canael/daer de barcken van't landt wel door passeren ; van de punt binnewaerts van dese zuydtwest zyde/ ende van't Eylandt af/so maecktet landt eenē grooten inwijck/die int omgaens byde 4. mylen groot is ; Twee mylen vāde punt af naert zuydtwesten toe/ligghen twee ofte drie cleyne Eylanden; tot dese Eylanden toe/ (te weten/ van buyten aen comende) so heeftmen een diepe ende schoone gront: maer van daer af naer de punt ofte hoeck toe/ eñ over alle den inwijc

Merck te nemen op een Eylandt van rootachtighe aerde/ eermen aen't punt vā Sumbor comt.

Ghedaente des punts vā Sumbor.

Aenwijs van een Clippe. Enge Canael eñ ander ontmoetinghen.

Inwijck van 4. mylen groot.

Van schoone diepte ende placke ondiepte.

ist altemael ondiep /soo dat het met leegh water droogh (ende de modder grondt ontdeckt) blijft; boven op't pleijn vande voorseyde punt vande zuydwest zyde/leyt een groot bewoont vleck ofte stede/ hebbē alhier veel ende groote barcken / die overdeckt ende met overloopen en nagelen gebout zijn; Daer zijnder die 200. Bharen groot zijn; Aende noordtoost zyde vā de voorseyde punt ofte hoeck/ heeftet van gelijcken eenen inwijck/te landtwaert in loopēde / aen desen hoeck van Sumbor so maecktet landt een eijndt ofte hoeck/is gelegen op 28¼. graden ; Van dese punt 4. mylen t'Zeewaert oost noordoost af/ zijn gheleghen twee groote Eylanden / sonder eenighe gheboomten ofte wilderuisse / waer van het eerste streckt oost ende west/ende vande oosterhoeck van dit eylandt af/ so beghint het ander/twelcke streckt noorden ende zuyden; 'tCanael van tusschen beydē mach wesen van een Gotelingh schuet breet/diep ende schoon ; Dit eylandt 'twelcke streckende is oost ende west / heeft aen't oosteijnde een uytstekende punt naert noordē toe/ in welcke punt men eenen cleynen Inwijck heeft van 5. 6. vadem diepten schoone gront/ alwaermē beschutsel heeft voor alle winden/ behalven van eenen n. w. wint ; Het noorder eylandt heeft vande wester hoeck af/ twee eylandekens op een ry ligghen / waer van 'teen groot ende 'tander cleijn eñ lanck is/ tusschen welcke ende 'tEylandt men met cleyne schepē passeren mach/ oock mede so is het ronts om alle dese eylanden over al schoon ; Ende men heeft in dese Eylanden seer goet versch water; Dese Eylanden zijn ghenaemt Timbasam; Van dese eylanden af 1½. ofte 2. mylen noorden aen/zijn gheleghen twee andere cleyne eylanden / welcke strecken o. z. o. ende w. n. w. Waer van het eene grooter ende langher is alst ander / ligghen seer dicht byden anderen/ ende het Canael van tusschen beyden is diep eñ schoon / met beschutsel voor noord/noordooste/ende zuydtwestе winden : want ick heb daer selver gheanckert gelegen met een groot onweer.

Verhael van een bewoont vlecke/en de groote Chynische barcken.

Een Inwijck noordtoostwaert van't punt/ende 'teijnde van't punt leijt op 28. een viereendeel graden.

Streckinghen eñ ontmoetingen van eylāden/Canalen/ dieptē/ puntē/ inwijckē/Reeden/gronden/ eñ versch water/voorby 'tpunt van Sumbor tot d'Eylanden Timbasam/ ende 2. mylen voorts.

Van dese punt van Sumbor af naer Liampo toe/ soo looptmen buyten d'Eylandekens heen/n.n.o. ende z. z. w. ende de Custe is van een hooghe Landouwe ; Nu van desen hoeck van Sumbor 5. ofte 6. mylen de Custe voortaen / soo heeftmen binnen int landt een hooghe Steen-rootse / welcke int schijnsel hem verthoont als de Moninckx Kovel van't eyland Seylon, ghenaemt O Capello de Frade; Voorby dese Moninckx Kovel ofte Steen-rootse ander ses mylen voortaen/leijt de havē van Chapoсy, welcke een Revier van soet ofte versch water is / ende heeft van binnen in een groot ende bewoont vleck ofte Stede/alwaer hen van ghelijcken een Armada van 'tslandts schepen onthouden/ tot een bewaringhe vande Custe; De kenwisse eñ rechte teijckenen van dese Haven zijn dese/te weten/ so wanneermē dicht by Chaposy comt/soo heeft de Zee sommighe rootachtighe gheverwde vlacken op't water dryven / ende sommighe stucken van Riet-struycken/ gelijck als Cassia Fistola ofte Spaensch Riet / 'twelcke de selfde Revier uyt smijt ; Van dese Haven af twee mylen oost zuydtoost t'Zeewaert in/zijn gheleghen twee cleyne ende hooge Eylanden/dicht by den anderen / gantsch sonder gheboomten ofte eenighe wildernisse; men heeft daer ronts om 20. vadem diepten modder gront/eñ vande mont vande

Streckinghen eñ ontmoetingen van eylāden/Steenrootsen/ende Landouwen van't punt Sumbor tot de haven van Chaposy/ hebbende een Revier van versch water totter Stadt.

Merckteijckenen daer by men de haven van dese Revier kennen mach.

Vande dieptē ende gronden daer ontrent.

vande Revier af een half mijl vant landt zuyden aen/leijt een lanck Eyland/ streckende gelijck als de Custe/ tusschen dit ende 'tlandt ist schoone modder gront van drie vadem diepten/waer van d'incomste van't zuydē 'tdiepste is/ende langhs 'tlandt heen ist ondiep.

Van Chaposy 18. mylen de custe voortaē/ ligghen d'Eylanden van Liampo, alwaer de Portugesen haren handel plaghen te dryven; Dese Eylanden worden ghenaemt Syongicam, eñ 'tvaste land Liampo, twelcke langhs de Zeekant heen van een hoogh landt is; De Portugesche schepen en varē daer niet langhs by heen: maer tusschen d'Eylanden door; men heeft int eerste beghinsel weynigh ende cleyne Eylanden: maer die ghepasseert wesende/soo heeftmen (op de ry van d'Eylandē alder uytterste t'Zeewaert gheleghen/) een seer groot Eylandt met veel hooghe bergen/eñ inwijcxkens langhs de Zeekant heen/ ende is daer ronts om over al schoon/eñ vande zyde van't westen soo heeftet eenen inwijck/ int midden van den welckē heeftet een groot ende hoogh Eylandeken/ tusschen twelcke eñ 'tlandt men de Ree heeft/voor de Monson vande zuydē eñ zuydtweste winden ; dese incomste is van vijf vadem diepten : maer is te smal om 'tschip te moghen om wenden/ daerom moetmen hem wel vast binden / ofte d'anckers voor eñ achter uyt te brengē; Van dit Eylandt twee mylen west noordtwest af/ is ghelegen een ander groot Eylandt met seer hooghe geberghten/ ende vande zyde van z. z. w. van't selfde Eylandt / soo heeftet een schoone Haven voor de Monson vande noorde ende n.o.winden/van welcke zyde het een seer goede lucht eñ versch water heeft: ende 'tander boven ghementioneerde Eylandt voor de Monson vande zuyde winden/is onghesont; Het Canael van tusschen beyden heeft 35. vadem diepten: maer op de Ree heeftmen de diepten diemen selver begheert; Van dit noorder Eylandt af/tot het landt toe zijn ontrent drie mylen / hebbende sommighe cleyne Eylanden onder weegh ligghen ; men heeft aen't vaste landt naer't west noordtwesten toe/een cleijn inwijcxken liggē/ ghenaemt Camocon; Van hier af soo looptmen naer de Haven ghelegen aende custe (vijf mylen voorby't Eylandt/) twelcke een Revier is gheheeten Tinay, heeft 4. vadem waters inde incomste van dien/sonder eenige droochten ofte ondiepten; Dese twee voorsz. Eylanden van Syongicam, (daermen plagh te handelen) zijn gheleghen op 29⅔. graden ; Sult weten dat dese Eylanden van Liampo comen te strecken tot op 31. graden ruym / noorden aen/ eñ en zijn niet als d'Eylanden van Canton, wiens Canalen suyver ende schoon zijn/ sonder pewers voor te dorven vreesen/dan vā datmen alleenlijck voor ooghen siet ; Maer tusschen dese Eylanden heeftmen op plaetsen Steen-clippen ende Riffen onder't water ligghen/te weten/vande Eylanden van Syongicam voortaen; oock mede soo loopen daer de getyden ende stroomen seer geweldich/ te weten/een derdendeel waters int vallē / ende een derdendeel int wassen/waerom goede opsicht hebben sult op de dwers stroomen/ die vande veel Canalen ende doortochten procederen/ die seer sterck en gheweldigh loopen / so datse een dickwils doen dryven op de punt eñ hoecken van d'Eylanden/daermē voorby begeert te loopen/daerom die door dese Eylandē heen wil seylen / moet yemandt by hem hebben die

18. mylen ligghen d'eylandē van Liampo ghenaemt Syongicam/ daer de Portugesen plachtē te handelen/ eñ hoemē daer omtrent seylē moet/&c.

Waerschouwinghe om in een smalle inwijck de schepen wel te tuyen.

Streckinghen ende ontmoetingē van Eylanden/ versch water / Canalen / inwijckē/ havens/ Reeden/ eñ nature des luchts/ voorby Liampo tot de havē Tinay.

Schoone diepte des Reviers Tinay.

d'Eylanden Syongicam liggen op 29. twee derdendeel gradē/ eñ d'Eylanden van Liampo op 31. graden/ hebbende schoone Canalen.

Sommighe verborghen Clippen ende Riffē / tusschē de voornoēde Eylandē/ met waerschouwinge voor de dwers stroomen der Canalen.

daer kuntschap af heeft; t'Zeewaert van dese Eylanden af ist over al schoon.

Vermaē datmen een kundigh Piloot dient te hebbē

Loopēde uyt het Eyland vande verwinteringhe/ voor de zuyde winden (te weten/ vande Reede van't Eylandeken ofte Clippe af/) tZeewaert in / so moet ghy daer altoos dicht by heen loopen / ende als hem 'tEylandt beghint te strecken naer't oosten/soo maeckt het een uytstekende punt ; al eermen by dese punt comt/ so heeftmen een cleijn leegh ende lanckwerpigh Eylandt / twelcke int midden eenen cleynen inwijck heeft / wesende binnen in van een ghekloven afgebickte Steen-rootse/ hebbende aende voet van dien 20. vadem dieptē/ leijt verscheyden van't groote Eylādt ontrent een schuet van een Gotelingh ; dit cleyne Eylandt sal u blyven aende noordtzyde/ende sult u altoos naert groote Eylandt toe houden/so veel als ghy moecht : want dese voorseyde inwijck treckt het water na hem toe/dat so ghy daer dicht by waert/souden u daer in halen/ alst my selver ghebuert is/waer door ick daer groot perijckel ende moeyten om hadde/ eer ick daer weder uyt conste comen.

Hoemen uyt het eyland der verwinteringe loopt / ende van het punt datmē uyt de Reede van't Eylandt aencomt.

Een cleyne inwijck daermen op periculeuse stroō moet letten.

Van dit Eylandt af een half mijl noorden aen/beghint een ander groot ende hoogh Eylandt/twelcke vā daer af oostwaert aē streckt/ makende een Cannael van tusschen beyden/ tZeewaert in loopende ; welcke Canael van uyter Zee af / tot dit cleijn Eylandt toe/ altemael schoon ende suyver is: maer van daer af naer de punt van't ander noorder eylandt/ eñ van beyde dese Eylanden naert westen toe/ (twelcke een groote spatie vander Zee is) zijnt altemael Riffen ende steenen onder't water/ streckende alsoo tot het Canael toe/ (twelcke vant eylandt vande verwinteringhe voor de noorde winden af loopt) langhs d'Eylanden die aende zyde van't Landt ligghen heen/ daerom alsmen vant Eylandt vant zuyden af comt/naer de Zee toe/so moetmen daer dicht by heen loopen / tot die boven gheseyde punt/ gheleghen aent selfde Eylandt.

Wat streckingē eñ ontmoetingē van Eylandē/Canalen/ Riffen/ eñ steē-rudsē/ voorts voorcomen tottet Canael vant Eylandt der verwinteringe

Aenwijs hoe datmē letten moet op die cours/om 'tboven verhaelde punt te crygen.

Vant eylandt vande verwinteringe (voor de noorde windē) af/loopt een Canael noordt noordtoost aen/tusschen d'Eylanden door/so dat het d'eylanden scheyt / latende sommighe aende zyde vant landt/eñ etlijcke tZeewaert/ welck Canael hem altemets eens opent/hem selven verthoonende.

Hoemen met noorde windē vant Eylandt der verwinteringhe loopen sal/ende wat hem diē wegh verthoont.

Van dit voorsz. eylandt (vande verwinteringe voor de noorde windē) vijf mylē voortaen/te weten/op de selfde streckinghe / soo begint een ander groot ende hoogh eyland / van vijf mylen lanck/ legghende op de selfde streckinghe van n.n.o. ende z.z.w. Dit eylandt is seer bewoont van een quaet aerdigh Volck. Vande zuyder punt van dit groot eyland af/ een schuet van een Cartouwe oostwaert aen/ heeftmen een verborghen Clippe ofte Steenplaete onder water ligghen / alwaer eens een Portugees schip op verloren is/ wesende met Peper ende Specerynen geladen/ (twelcke van Indien af voor dese contreye een goede coopmanschappe is.) De boven verhaelde Riffen eñ steenen/strecken tot dese Steen-plaete toe/ daerom die door dit voorseyde Canael ofte diep wil seylen/sal altoos dicht by d'eylanden (vande west zyde) heen loopen.

Quaet aerdigh Volck.

Verborghen Clippe.

Hoemē door't Canael seylen sal/ eñ van de mercken daer omtrent gheleghen.

Vande punt van dit groot eylandt af/ drie mylen n.o.aen/heeftmē noch een ander groot ende hoogh eylandt / (is een van d'Eylanden die tZeewaert op de ry ligghen) alwaer een Chijnsche Tempel ofte Kercke op staet / van groote

groote ende cierlijcke Edefitie ofte bouwsel/ waerom van de Portugesen ghenaemt wort/ A Ilha da Varella, (dat is het Eylandt vande mercken ofte kenteycken) alsermen hier by comt/ soo laetmen aende zyde van't landt/ twee ofte drie cleyne Eylanden/ ende het groote Eylandt vande vijf mylen/ streckt hem van achter dese Eylanden (van te landewaerts) heen/ ende t'Zeewaert van dese Eylanden af/ is gheleghen een ander groot Eylandt/ streckende vande Steen-plate af/ tot aen't Eylandt vande Varella toe; tusschen dese twee Eylanden loopt een cleyn Canael ofte duertocht; 'tgantsche Canael / te weten van dese drie mylen af / tot d'incomste ofte doorganck vande Varella toe / heeft drie vadem diepten met volle Zee / ende dat vande Varella als oock de mondt van't Canael/ (t'welcke oostwaert aen daer door heen loopt / naer de Zee toe) is over al diep; Inde Incomste van dit Canael van dit Eylandt (te weten / aende voet vande Varella) heeft het eenen Inwijck met een sandt Bay/ t'welcke een goede Ree is; Vande zuyder punt van dit Eylandt vande Varella, ofte Chijnschen Tempel af/ t'Zeewaert aen/ zijn gheleghen drie Eylandekens/ op een ry dicht by den anderen / streckende oost ende west ; welcke Eylandekens van ghelijcken ghenaemt worden vande Varella, by de welcke het Canael verkent wordt. Dit Eyland vande Varella ofte Chynischē Tempel/ leijt op de hooghte van 30. graden ruym/ ende is gheleghen acht mylen vande Eylanden Syongicam, boven verhaelt.

Streckinghen der Eylandē/ Inwijcken/ Canalē/ Clippen/ Riffen/ eñ Reeden &c. voorby d'Eylanden Syongicam tot het Eylandt Varella.

'tEylādt Varella of Chijnische Tempel leydt op 30. graden.

Vande Eylanden Syongicam af 11. ofte 12. mylen voortaen/ soo zijnt altemael groote ende hooghe Eylanden / ligghende seer dicht by den anderen : maer van daer af tot op 31. graden ruijm / soo beghinnense minder / verscheydender / ende oock cleijnder te worden; Aen het eijndt van dese Eylanden/ ligghen twee Eylanden by den anderen/ waer van het Canael van tusschen beyden een seer goet beschutsel ende Ree heeft/ wort genaemt Lepion, zijn gheleghen dicht by een groote Revier/ die van veel Volcks ende Coopluyden bewoont ende ghefrequenteert wordt.

d'Eylanden Lepion hebben goede Canael eñ Reede Revier daer door grooten handel gedreven wordt.

In dese Haven van Lepion hebben de Iaponen dickwils ghehandelt / en hare vaert ghehadt/ als oock noch; Van het eijnde van dese Eylanden af / soo is de Custe voortaen van een leegh landt langhs de Zee-kant heen/ ende van een banckachtighe grondt : want men heeft een mijl van het landt maer anderhalf vadem diepten/ wesende de grondt van harde Kesel-steenen ; Die van het landt varen daer over heen met ghenaghelde barcken / van bepeckte overloopen ofte decksels/ twee Roers/ Seylen van Riet ofte matten / ende een ysere dregghe met scherpe tanden; Dese Custe streckt noorden aen/ tot op 34. graden/ alwaer gheleghen is een groote Revier die van Nanquijn af comt/ welcke heeft inde mondt ofte Incomste van dien/ een bewoont Eylandt ligghen/ van veel Volcks/ soo te voet als te peerde; Dit Eylandt maeckt dat de Revier twee monden ofte incomsten heeft; Van hier af voortaen soo streckt het Landt noordt noordtoost/ noordoost/ ende oost aen; Comende tot daer het zuydtoost aen streckt/ al waer dit landt een eijndt ofte hoeck heeft / makende op deser voeghen eenen grooten Inham; Van desen hoeck af voortaen / soo streckt de Custe weder naer het noorden toe / wijckende daer naer innewaerts noordtwestwaert aen/ aen welcke Custe comen die van Iapon, traffijckeren met het Volck van die contreye/ diemen noemt Cooray, ende men heeft daer Havens ende beschutsels / hebben een tuygh van smalle ende ondichte stucken gheweeft werck/ 'twelcke die Iaponen aldaer komen verhandelen/ waer van ick goede/ breede/ ende waerachtighe informatie hebbe / als oock vande Navigatie naer dit Landt toe / vande Pilooten die't aldaer ondersocht ende bevaren hebben/ als volght.

Banckachtige Kesel grondt.

Seltsame schepen ende scheeps ghereetschap.

Een Revier op 34. gradē/ comende van Nanquijn.

Streckinghe der voorder Coursen.

Hoeck ende Inham.

Custe Cooray daer die van Iapon comen handelen.

Goede Haven ende Reede.

Van desen hoeck van den Inham van Nanquijn af / 20. mylen zuydtoostwaert aen/ zijn gheleghen etlijcke Eylanden aen het eijnde/ vande welcke/ te weten/ aende oostzyde leijdt een seer groot ende hoogh Eylandt van veel Volcks bewoont / soo te voet als oock te peert.

Streckinghen der Eylandē/ &c. vanden hoeck des Inhams Nanquijn tot eene der Iaponische Eylandē Goto genaēt.

Dese Eylanden worden vande Portugesen gheheeten As Ilhas de Core, ofte d'Eylanden van Core : maer het voorschreven groot Eylandt is ghenaemt Chausien, heeft vande zyde van het noordtwesten eenen cleynen Inwijck / hebbende een Eylandeken inde mont ligghen/ 't welcke de Haven is : maer heeft weynigh diepten ; alhier houdt de Heer van het landt zijn residentie ; Van dit Eylandt af 25. mylen zuydtoost aen / is gheleghen het Eylandt van Goto, een van d'Eylanden van Iapon, t'welcke leijt vanden hoeck vanden Inham van Nanquijn af / oost ten noorden t'Zeewaert aen / 60. mylen weeghs ofte weynigh meer.

Namen sommigher Eylanden.

Inwijck ende Haven van weynigh diepten.

Afwijs waer 't Eylandt Goto leydt.

Dese voorseyde informatie hebbe ick ghecreghen van een Portugees Edelman / ghenaemt Pero da Cunha, die't altemael selfs ghesien ende ghepeijlt heeft/ hebbende by hem alle instrumenten daer toe dienende / als de gheen die daer wel in gheoeffent ende ervaren was: want arriveerden ende verstaken in de voorseyde contreye met een onweer / teghens haren danck/ willende naer Iapon varē / ende seijlden van daer weder af naer het bovengeseyde Eylandt van Goto toe; Die Eylanden gheleghen van dit Eylandt af naer het landt toe / hebben tusschen den anderen / en daer dicht by heen/ over al veel Riffen ende steenen; d'Informatie van den Inwijck ofte Inham van Nanquijn, hebbe ick ghehadt van een ervaren Stuer-man / natureel van het landt van Algarve in Spaengien/ den welcken zijn Schip verloor op de drooghten die vande Revier van Nanquijn af steken / hebbende alle desen Inwijck met een Barcke om gheloopende/ ende seyden oock dat binnen in wesende/ de Son in het op gaen van over't landt heen quam/ ende datter vande Revier van Nanquijn af / sommighe sandt Platen ende drooghten af quamen/ die zuyden aen streckten tot op 32. graden / ende ter halver weghe vande Golffo van Iapon toe.

Redenen hoe de kēnis deser passagien in wetenschap ghecomen zijn.

Veel Riffen ende steenen daermen periculen verhoeden moet.

Platen ende drooghten ontrent de Reviere van Nanquijn op 32. graden.

Hier mede voleyndt de beschrijptie ende kennisse vande uyterste Navigatie ende vaert der Portugesen langhs het Landt / de Custe ende Eylanden van het Coningh-rijck van Chynen, 'tgene van die contreye tot huydens daeghs bekent ende ontdeckt is.

Dat

Dat 31. Capittel.

Beschryvinghe van een voyage ofte Schipvaert, ghedaen door een Portugesche Stuerman, van Liampo af tot Iapon toe, in een Soma Chinchea, (dat is: een Schip van Chinchon) met de verclaringe vande Custen van Bungo, Miaco, Cacay, ende van't Eylandt Toca, altesamen landen van Iapon, met alle de Coursen, streckinghen, ende gheleghentheyt van dien.

Inleydinghe der volgender voyagie beschryvinghe.

DEn dertighstē Iunij des woēsdaegs/ wesende den derden dagh vande nieuwe Maen/ inden dagheraet / ginghen 'tseijl van uyt het Canael vant noordtoosten vant Eylandt Syongicam, met eenen z. o. wint / ende comende buyten d'Eylanden creghen de wint van uyten zuyd zuydoosten/ doēde onse cours oost/ en altemets wat naer't oost ten noorden aen; teghens den nacht hadden eenen z.z.w. wint/ loopende o/ o. ten z. eñ o. z. o. aen / hebbende seer groote Zee-baren van uyten zuyden / soo dat wy qualijck onsen wegh konsten behouden / hadden de Seylen maer half op/ metten dageraet liepen ter halver streeck van oost ten zuyden / ende o. z. o. om dat de wint wat ruijmde naert zuydtwesten toe/ comende met vlaghen van reghen eñ gheweldige opheffende Zee-baren/ uyt welcke oorsake de wateren ende stroomen (in dese contreye) naert noorden toe loopen/ wy maecten onse gissinghe ende rekeninge van geseylt te hebben / op dese Coursen van o. ende o. ten n. aen/ 26. mylen int etmael/ t'welcke was tot des donderdaeghs smiddaeghs/ wesende den eersten Iulij/ hadden altoos grootē aenstoot/ ende overval vande Zee-baren / om dattet de Conjunctie vā een sprinck-vloet was/ hebbēde dē geheelen nacht over veel Weer-lichten/ van uyten oosten comende / van op alle de streken van't Compas van noorden tot het zuyden toe.

Door wat stormen de stroomen eñ waterē noordtwaert gedrongen werden.

Aenstoot der Zee-baren/ door Conjunctie des sprincvloets.

Den eerstē Iulij des donderdaeghs/ te wesē/ van des middaeghs af tot des nachts toe/ hadden eenen zuydtwesten wint / loopende o. ende o. ten z. aen/ ende wat naer't o. z. o. toe/ met groote vlaghen van reghen/ sonder eenighe verheffinge van wint/ ende wesende twee uren inder nacht/ so besloot hem 'tweder van alle zyden met een seer grooten plas reghen/ waermede de wint begonst te stillen / loopende naer't noorden/ 't welck siende d'Officieren vande Soma, (dat Chijnsche luyden waren) begonsten seer verturbeert te worden: want de Chynen houden voor gewis in dese Maen vande maent Iulius/ tot datse 12. dagen out is/ (te weten / aende Custe van geheel China) daer een groot onweer naer te volghen / ende is naer mijn gissinghe tot den dagh van sint Iacob toe/ datmen daer altoos is / verwachtende stormē eñ onweder: want ick daer op de voorsz. daghen twee groote stormen ghepasseert hebbe. Keerende weder op onse materie vande noorde windt / welcke allencxkens begonst te vermeerderen / hebbent terstont ghewent op den boegh van't westen weder naer d'Eylanden toe/ ende mochten geloopen hebben vanden middagh af / tot dese tijt ontrent 10. mylen weeghs/ in voeghen dat wy (naer onse rekeninghe) van't landt van China af/ waren ontrent 36. mylen ; deden aldus onse cours van west ende west ten noordē aen/ creyghende daer naer een betrocken ofte besloten Lucht/ met weynigh wints / soo dat wy sonderlingh niet voorts gingen. Des vrydaeghs begonst de noorde wint wat meer te waeyen/ loopende noch alsoo op de selfde streeck tot des middaeghs toe/ hebbende op dese cours van west aengheseijlt/ ontrent ses mylen weeghs.

Stormen diemen inde maent Iulij aen alle Indische custē verwachtende is.

Beschryvinge der streckingē beiegeningen/ eñ ongevallen die voor eñ na ontmoet zijn op de reyse na Iapon.

Des vrydaeghs van des middaeghs af voortaen/ liepen met de selfde noorde wint alle desen avont ende nacht tot des saterdaeghs smorghens/ doen creghen wy eenen noordoosten/ ende daer naer oosten windt/ ende liepen noch alsoo west aen/ tot des middaeghs toe/ so dat wy gisten gheseijlt te hebben 18. mylen weeghs / ghevende 'tschip zynen wegh op w. eñ w. ten n. aen/ hadden in alle desen tijt noyt Son noch Sterre/ om de hooghte te moghen nemen.

Des saterdaeghs twee ofte drie uren nae den middach/ so liep de wint weer naer't zuyden/ beginnende 'tweder wat op te claren/ liepen noch alsoo een sant-looper lanck/ eñ siende dattet weer een schijnsel gaf van bestandicheyt/ wenden ons weder (inden naem Gods) op den boegh naer Iapon toe/ wesende alsdoē naer mijn gissinghe vande Custe van China af/ ontrent 12. mylē; deden aldus onsen cours dien avont ende naervolgenden nacht/ te weten/ oost ende oost ten zuyden aen/ met eenen slappen wint ende stille Zee.

Des anderen daeghs des sondaeghs smiddaeghs/ nam de hooghte vande Son/ op 30. graden min $\frac{1}{6}$. ende waren ghescheyden vande hooghte van 29. graden ende $\frac{2}{3}$. rekenende voor d'etmael 13. mylen/ soo dat ick my giste te wesen van't landt van China af 25. mylen.

Wanneer zy der Sonnen hooghde omtrent 30. graden peylde/ &c.

Des sondaeghs naer den middagh deden onsen cours op de selfde streeck/ van oost ende oost ten zuyden aen/ alle dien avont ende aenvolgende nacht/ tot des anderē daeghs smiddaeghs met eenen slappen wint eñ slecht water/ en hadden geen Son om de hooghte te nemen/ maeckten mijn rekeninghe van 18. mylen op't etmael/ te weten/ ter halver streeck vā oost/ eñ oost ten noorden aen/ wesende de wint scherp zuyden.

Des maendaeghs van des smiddaeghs voortaen / hadden noch al eenen zuyden slappen wint/ ghedurende alsoo dien avont ende nacht door/ ende teghens den dagheraet des dincxdaeghs / soo ruijmden de wint wat tot des middaeghs toe/ dat ick de hooghte vande Son nam/ eñ vont my op 29 $\frac{3}{4}$. graden/ doende onsen cours oost ende oost ten zuyden aen 22. mylen weeghs.

Wanneer zy 29. drie vierendeel gradē vonden.

Des dincxdaeghs vandē middagh voortaen/ wesende op de voorseyde hooghte / hebbe bevolen oost aen te gaen/ (hebbende den selfden windt / doch wat stilder) allen dien nacht tot des woensdaeghs middaeghs toe/ doen begonsten wy te sien dryven inde Zee/ van dat Zee-schuijm ofte Sas-been/ hebbēde 15. mylen gheseijlt/ maeckten mijn gissinghe noch te wesen van't Eylandt Tanaxuma 30. mylen/ en hadden noch Son noch Sterren om de hooghte te nemen.

Gissenge naer 't Eylandt Tanaxuma.

Van des woensdaeghs middaeghs voortaen / so begonst de wint wat op te koelen van uyten z. z. w. eñ om dat ick onderrecht was/ dat de stroomen eñ wateren (in dese contreye) naer't Eylandt van Lequeo toe loopen/ ende siende oock op etlijcke plaetsen geelachtigh schuijm op't water dryvē/ (t'welcke int schijnsel hem verthoont als rype Lemoenē) so hebbe terstont bevolen dragēde te houden/ en oost noordtoost

Kenteijcken/ daer by gekēt wordt dat de stroomen na 't Eylandt Lequeo loopen.

noordtoost aen te gaen/teghens den avont saghen veel teyckenen van landt/te weten/Rietstruycken/Rysen / ende ander soodanigh dryf tuych/den nacht aencomende / hebbe bevolen oost ende oost ten noordẽ aen te loopen; d'eerste wacht gedaen wesende / so heeft de Chynse Piloot in zijn quartier veel weeghs buyten de cours aen ghegaen: want liet het oost aen loopen tot den dagheraet toe; Doen beval ick weder oost ten noorden aen te seylen/ (gedurende noch den selfden koelen windt) tot des donderdaeghs ten 10. uren toe / doen begonsten wy te sien (al hoewel dat het eenen donckeren ende besloten Lucht was) een land dat seer benevelt/ende met dys ofte dampe bedect was/ligghende zuydtoost van ons/ ende waren daer ontrẽt drie mylẽ vã af; 'tselfde landt hadde langhs by hem heen ligghen twee Eylandekens/dedẽ onse cours op de selfde streeck aen/ tot dat wy quamen te sien by't selfde eerste land/ te weten/oostwaerder aen/een ander groot/hoogh/ende lanck-streckent land/ende sagen noch aen't eynde van't voorseyde hooch landt/oostelijcker aen/ twee ander Eylanden ligghen/ waer van 'teen seer groot was/streckende noordtoost ende zuydwest/ende 'tander daer dicht by streckten noorden ende zuyden/ 'twelcke 'tcleynste was/wesende vã veel hoecken; Aende noordtzyde van dit cleyne Eylãd/ te weten/ ontrent een myl weeghs daer van af/heeftmen vijf cleyne Eylandekens ofte steẽ Clippen op een ry ligghen; Van't eerste landt ofte Eylandt dat wy saghen/ ('twelcke is het laetste Eylandt van diemen noemt As Sete Yrmaas, dat is die seven ghesusters/ghelegen aende zyde van't noordtoostẽ) tot het voorsz. cleyn Eylandt vande veel hoetken toe / mach wesen ontrent ses mylen oostwaert aen / als wy met het voorseyde eerste Eylandt vande Steen-clippen over een quamen / so mochtet wesen indẽ tijt ontrent vijf uren nae den middagh / hebbende gheloopen naer onse gissinge tot dat wy't landt int ghesicht cregen ontrent 24. mylen; Des donderdaeghs voorsz. hebbe des morghens de hooghte vande noordtsterre ghenomen op $30\frac{1}{6}$. graden.

Hoe de cours eñ streckingẽ volgens ghehoudẽ werdẽ.
Waer zy't gesicht van lãdt eñ van twee Eylandekens creghen.
Gesichte van meer ander Eylanden.
Vijf Eylandẽ of Clippen op een rye.
'teerste eylãdt dat zy saghen was 'tlaeste Eylandt der seven susterẽ.
Wanneer zy de hoochte der n. Ster op 30. een sestendeel graden haddẽ.

Comende op 2. mylen naer by't Eylandt/ (dat wy eerst saghen) vande Eylandekens ofte Steen-clippen/ liepen noordtoost eñ noordoost ten oosten aen / als wy met dit Eylandt over een waren / soo dat het zuyden van ons bleef/daer ontrent drie mylen af wesende / saghen aende noordtzyde van dit Eylandt af/ een ander groot / hoogh / ende lanckwerpigh Eylandt van veel gheboomten/'twelcke ghenaemt is (als wy daer naer quamen/te wetẽ) Ycoo, streckt oost ende west/ waren daer ontrent drie mylen van af:maer en konstet door die groote donckerheyt van't weer ende mist niet ghesien; daer wat dichter by comende/saghen noch een ander Eyland/ghelegen dicht by de wester hoeck van't voorseyde Eylandt af/ wesende veel cleynder alst ander / ende om dat wy ons vonden by de voorseyde wester hoeck/ (te weten/van tusschen beyden) waren gantsch gheresolveert te loopen door't Canael / dat hem verthoonden van tusschen dese twee Eylanden heen: maer om dieswille datter niemant int Schip was/ die daer eenighe kuntschap van hadde/ vreesende voor eenighe Riffen ofte ondiepten/ en dorstent niet bestaẽ/ wendent weer op den boech van't oosten/ om 'thooghe Eylandt om te loopen by de windt heen / aenloevende al wat wy mochten met eenen zuyden wint/ hebbende groote Zee-baren die ons naer't land toe setten; deden aldus onse distantie o. z. o. aen/ hadden ontrẽt noch twee mylen om by't Eylandt om te loopen: maer den nacht overviel ons met een groote duysternisse / soo dat wy gantsch gheen landt en mochten onderscheyden / hoewel dat wy daer dicht by waren / ende om ons daer van te wachten/liepen op de selfde streeck aen/ tot ontrent over een ure naer den middernacht/ alsdoen soo claerden't weder (met de Maen) op: maer en consten noch evenwel 't Eylandt niet sien/liepen terstont daer naer n. aen / met weynigh seylen op / naer't Eylandt van Tanaxuma toe/ dat naer mijn gissinghe recht voor ons uyt moste ligghen/hier mede brachten wy de rest vande nacht over / tot dat den dagheraet aen quam / waer mede wy quamẽ te sien 't Eylandt van Tanaxuma, dat recht voor ons uytlach/ daer ontrent twee mylẽ vã af wesende/was seer benevelt / liepen daer also n. op aen/om dat aende westzyde voorby te passeren: maer en consten't niet by brenghen/ om dat de wint z. w. was / ende wy aende z. hoeck van't selfde Eylandt waren / daer aende oostzyde langhs heen loopende / te weten/ een half myl daer van af; Dit Eyland streckt n. ende z/ wesende lanckwerpigh/ ende vã een leegh land/hebbende witte sant stranden/met een seer groene Landouwe vã Valeyen; heeft veel Pijn-boomen: maer staen verscheyden/ ende seer ondicht vanden anderen / mach wesen van ontrent 7. ofte 8. mylen lanck / hebbende te middeweghen/te weten/ vande oostzyde dicht by't Landt / een Eylandeken ofte Steen-clippe ligghen/'twelcke hem van verde verthoont/ghelijck als een seylende Fuste; Dit Eylandt is gheleghen op $30\frac{1}{2}$. graden/te weten/recht int middẽ/ 'tis daer langhs heen over al schoon.

'tGhesichte van't Eylandt Ycoo.
Waer zy noch een ander Eylandt saghen.
Waer zy omt vermoeden vã Riffen/&c. door't Canael niet loopen dorsten.
Wanneer zy nae't Eyland van Tanaxuma liepen / eñ 'tselfde int gesichte cregen.
Vande gedaente/ streckinge/ eñ groote des Eylandts Tanaxuma.
Steen-clip gelijc een seylende Fuste.

Van dit Eylandt Tanaxuma af n. aen/saghen wy een seer groot eñ hoogh landt/ streckende o. ende w. ontrent 10. mylen weeghs/ makende int schijnsel aende selfde Custe (te weten/ n. o. ende n. o. ten n. van Tanaxuma af/) een open/ 'twelcke is de mont vanden inwijck van Xabuxij genaemt; Desen inwijck heeft tot een kenteycken/ als dat het land vãde o. zyde van dien/loopt al dalende af/tot den hoeck ofte punt van den inwijck toe/ wesende van een vlacke Landouwe/ende vande westzyde/soo is het landt soo hoogh/alst eerste dat wy saghen n. ende z. met Tanaxuma liggen; Dese voorseyde Custe mach liggen verscheyden van't Eylandt Tanaxuma, inde dwers wegh ontrent seven ofte acht mylen.

Vande noorder hoeck van dit Eylandt af/ deden wy onse distantie naer de voorseyde inwijck toe/ende comende ter halver weghen/ liep ons de windt naer't w. z. w. waer door wy mosten by liggen/ ende was een stil weer/ so dat ons het water ('twelcke met het ghety vande vloet naer't o. toe liep) seer af dreef/dat wy qualijck de Haven consten crygghen: maer d'ebbe die daer naer seer sterc in liep/ dede dat wy de Haven creghen met de schemelinghe vanden avont ende lichte Maen/wy quamen in eenen seer grooten Inham / inde welcke is gheleghen de voorseyde Inwijck / te weten/ aende n. zyde/ende heeft binnen in aende oostzyde een Eylandekẽ vol geboomten/ liggende ontrent een schuet van een Bas van't landt af; Van dit Eylandeken af oostwaert aen / so heeftet landt eenen hooghen huevel / eñ aende

zuydtzyde

Streckinghe van Tanaxuma tot een ander eylãdt.
Inwijck Xabuxij / ende hoe dat beken wordt.
Streckinghe nae den Inwijck.
Stercke vloet ende ebbe.
Schoone Inham by den Inwijck.
Merckẽ oostwaerts van een Eylandt.

zuydt zyde vanden voorseyden huevel/is ghelegen een groot opẽ / 'twelcke heeft aen d'ander zyde een punt van leech landt ende witte sandt stranden met geboomten. Alhier heeftmen die haven ghenaemt Minatto, 'twelckẽ een Revier is/wat beter als die van Batecola gheleghen aende Custe van Malabar. Aende noordt zyde van desen huevel af ontrent een cleyne myl / soo heeftmen een ander open/ comende in een landt dat wat leeger is als den huevel/met sommighe geboomten. Dit open heeft recht in't midden een Eylandeken liggen/ binnen 'twelcke is de plaetse van Xibuxij; Dit Xibuxij is een groot bewoont vleck van veel volcks / ende is een Revier van soet ofte versch water: maer is ondiep: want men moet daer met een sprinck vloet in loopen.

Van Xibuxij voort aen/ so streckt dẽ Inwijck west aen / altemael van een leegh landt van sandt stranden/ontrent 2. mylen weeghs. Vã daer keert het weder nae't zuyen toe/tot datse comt te stuyten aen een hoogh gheberchte/ 'twelcke is het ghene datmen siet / comende van't Eylandt Tanaxuma af aẽde voet van dit gheberchte/ leyt een cleyne Revier van ondiepe grondt. Van dese Revier af/so loopt het landt weder oost aen / tot de mont van daermen in comt / welcke mach hebben een half myl inde breede. De gront van alle desen Inwijck ende incomste/ is sant ende van quade ancker grondt; alle dit voorsz. hooghe landt wort ghenaemt Quimonsiquy.

De Haven Minatto / eñ een ander open daer by.
Gheleghentheyt van Xibuxi/eñ zyn Revier.
Streckinghe van Xibuxi voortaen.
Sandtstranden eñ hooge gheberghten.
Ondiepe Revier ende de streckinghen van daer voorts.
Van quade anckergrõt/ ende dat het hooghe landt Quimonsiqui ghenoemt is.

Van desen Inwyck van Xibuxy af 7. mylen/o. n. o. voort aen/is ghelegen den Inwijck van Tanora, 'twelck een vande beste Havens van Iapon is: men loopt de Custe oost eñ oost ten noorden aen. Ter halver weghen van Xibuxij af nae Tanora toe / soo heeftmen eenen cleynen Inwijck ofte Bay/ welcke in't eerste ghesicht een goet beschutsel schijnt te hebben: maer alsmen daer met over een comt / so sietmen terstont hoe't daer ghestelt is / te weten/ heeft veel steen-clippẽ ende Rudtsen/ eñ loopt weynich te landewaerts in; Stelle alhier dese verclaringhe van desen Inwijck / op datter hem niemant niet en bedriege/ die nae Tanora begheert te wesen/ghelijck als wy ghedaen souden hebben.

Voor by desen cleynen Inwijck wesende/ sult terstont comen te sien dat het landt een eyndt ofte hoeck van hoogh landt maect/van welcken hoeck voort aen/ soo wijckt dẽ Custe binnewaerts aen/ al waer ghy eenẽ sant strãt sult sien / hebbende daer lãncks by heen (twee Eylandekens vol gheboomten) liggen. Aen't eynde van dese Eylandekens / sult ghy noch andere cleynder Eylandekens sien/ (die van't landt af tZeewaert in steken) met noch ander groote steenen ende Rudtsen. Binnen dese Eylandekens eñ steenen/ is gheleghen dẽ Haven van Tanora, om in dese Haven te comen/ so moetmen loopen nae de punt ende het eynde van dese Eylandekens ende steenen (die tZeewaert uyt steken) toe / daer by wesende/ so sal u tZeewaert daer van af nae het noordt oosten een steen-clippe blyven / met een Eylandt/sonder eenighe gheboomte ofte wildernisse/van een steyl afghebickt landt/streckende noorden ende zuyen; Tusschen dit Eylandt ende het landt / soo maecktet eenen grooten Inwijck/al waer men het setten mach: want heefter recht teghens over 25. vadem dieptẽ/ maer de rechte Haven en is alhier niet / dan als ghy de punt ende het eynde vande voorsz. Eylandekens ende steenẽ (die tZeewaert uytsteken) om zijt / soo sult ghy alsdan terstont daer langhs by heen nae't landt van binnen toe loopen / 'twelck men vry sonder schroomen mach doen: want isser schoon ende suyver; doende uwen cours west aen / so sal u een punt landts comen te blyven aende rechter handt. Voor by dese punt wesende / sult daer dicht by heen loopen / schouwende het landt vande west zyde; Alhier wesende / soo ismen binnen inde Haven / 'twelcke eenen langhen Inwijck ofte Bay is/streckende noorden aen nae binnen toe; sult het anckerẽ te midwegen van dien/ op 4. vadem diepten / soo blijft ghy besloten met eenen ronden booch; het is daer altemael van modder gront.

Streckinghe vã dẽ Inwijc Xibuxij tot dẽ Inwyck Tanora.
Cleijn Inwijc vol Steẽ-clippẽ eñ Rudsen.
Hoeck van hoogh landt/ sandt strant/ ende Eylandekens.
Steen-clippe.
Schoone Inwijc eñ goede Reede/met aẽwijs waer de rechte Haven is.
Punt landts.
Wanneermen inde Havẽ is/ eñ de gelegentheden daer van.

Scheydende vã Tanora af na Fyunga toe/ so looptmen de Custe noordẽ aen/ tot eẽ punt landts toe / gheleghen van Tanora af ontrẽt 5. mylen. Tusschen dese punt landts eñ Tanora, zijn ghelegen twee Havens/ de eene gheheeten Gico, niet verde van Tanora, eñ d'ander wat voorder aen/(voorby sommighe Eylandekens eñ steen-clippen) genaemt Vmbra; Dese twee Havẽs zijn onbeschut voor d'ooste winden/ die veel aen dese Custe wayen. Vãde voorsz. punt landts af tot Fiunga toe / mach wesen noch ander vijf mylen weechs: waer van de Custe eñ 'tlandt innewaerts aẽ wijct/ ghelijck eenen Inham / comende wat voorder aen weder noorden uyt. Desen Inham is van een leech landt (te weten / langhs de Zeecant heen) met sant stranden/eñ een myl voor by de voorsz. punt landts/ so heeft de Custe eẽ open ligghen/aen de zuydt zyde van dit open/ so staet daer eenen grooten rondẽ boom dicht aende Zee-cant; Alhier heeft men een goede haven/ welcke ghenaemt wort Vndo, eñ wat voorder aen/ so leyt een ander haven/ gheheeten Toconofuchy, welck landt hoogher is/ als van d'ander Haven; heeft aende zuydt zyde sommighe hooghe eñ groote boomen/eñ aende noord zyde een leech landt / het welcke van verde/ ende van buytẽ af hem verthoont ghelijck als Eylandekens met gheboomten. Dese Haven en is niet goet om in te loopen. Een myl weechs voor by dese Haven voortaen / heeftmen een ander Haven / ghenaemt Myme, 'twelcke een goede Haven is om met cleyne schepen in te loopen/ende heeft twee incomsten diemen terstondt van buyten aen siet/ende onderscheyden can / hebbende in't midden een vlack Eylandt vol gheboomten; Dese gheboomten maken twee openen / ende men siet boven over't Eylandt heen/te landewaerts in ('twelcke hoogher ende vlacker is/) eenen grooten boom staen/ 'tland vande zuyd zyde heeft een hooghte met een dal.

Van dese Haven af derdehalf myl voortaen / leydt een ander cleyne Revier ghenaemt Tomxijma; Voorby dese Revier anderhalf myl weeghs/voleyndt het leeghe landt / ende dan beghint het weder hoogh te zijn; Van hier af twee mylen voortaen / soo maeckt het landt een punt ofte hoeck van hoogh landt / ende schijnt van verde te wesen den hoeck ghenaemt Cabo de Ramos, gheleghen aende Custe van Indien by Goa. Desen hoeck om loopende / heeftmen daer dicht by een Revier / (te weten/noorden aen) ghenaemt Camyco, welcke heeft twee vadem diepten inde Haven; Dit is het uyterste landt van het Coningh-rijck van Fyunga; Vande boven-ghementioneerde punt landts

Streckinge eñ ontmoetinghẽ van Tanora nae Fyunga.
Voorby een punt de twee Havens Gico ende Vmbra.
Gelegentheyt eens Inhams.
Gelegentheyt der Havens Vndo ende Toconofuchy.
Gelegentheyt des Havens Myme eñ de streckinghen voortaen.
Revier Tomxyma.
Punt oft hoec hoogh landts.
Gelegentheyt des Reviers Camyco.

(gelegen vijf mylen van Tanora af) tot desen hoeck van Camyco toe/soo heeft het landt de manier van eenen Inham/makende 'twater al hier eenen dwersche stroom: want langhs 'tlandt heen/soo loopt het water altoos nae't zuyden toe; Men loopt desen hoeck met de voorseyde punt landts noorden ende zuyden ende noorden ten oosten/eñ zuydẽ ten westen/ ende zijn ontrent acht mylen van d'een tot d'ander/ over alle desen Inham machment setten langhs 'tlandt heen op 12. ende 15. vadem diepten/schoone sandt grondt.

Van desen hoeck/ghenaemt C. de Camico af voort aen/soo looptmen de Custe n.n.w. aen/ alsmen met desen hoeck over een is/soo salmen terstont comen te sien/ int noord oost/ ende noord oost ten oosten/het landt van Toca, 'twelck een Eylandt is/ mach hebben ontrent 40. mylen inde lenckte/ ende streckt oost ende west/ en oost ten noorden/ende west ten zuyden/ heeft aende noordt zyde met het landt van Iapon een Straet ofte doorgaende encte/ welcke streckt tot die Haven van Saquay, eñ 'tlandt van Miaco toe/ende vande zyde van't Eyland/te wetẽ/daer langhs by heen/ heeftet veel cleyne Eylanden; De Navigatie diemen doet door dese Straet nae de Haven van Saquay ofte Sacay toe/ is altemael langhs de Custe ende het landt van Iapon heen/ welcke veel ende goede Havẽs heeft/aen't eynde van dese straet hebben beyde dese landen elck een uytstekende punt lands/ zijnde van d'eene tot d'ander ontrent een mijl weeghs; By de punt van het landt Toca is het banckachtighe gront/ ende alle het volck van dit landt (te weten/ vande noordt zyde) en is gants niet te betrouwen. Van ghelijcken so machmen loopen vande zuydt zyde van dit Eyland Toca, nae het landt van Myaco toe/ alwaer langhs een goede Navigatie is/ ende heefter seer goede Havens; D'eerste Haven van dien/ is gheleghen aende eerste punt landts/ van de west zyde van't Eylandt/ de welcke dicht by hem etlicke Eylanden ende Clippen heeft ligghen; Dese Haven is ghenaemt Focora, heeft een goet beschutsel voor alle winden: maer niet voor de Roovers: want hebbẽ daer veel Fusten daer zy met loopen rooven ende stelen/ 'tooste eynde van dit Eylandt Toca, met het landt van Iapon ghelegen daer teghens over maeckt een ander Straet ofte doorganck (ghelijck als die vande west zyde) daermen nae de Haven ende Stadt van Sacay toe loopt. Te middeweghen vande voorseyde oost zyde van Toca, leyt een Haven ghenaemt Ava, welcke bewoont is van een seer forts ende stouthertigh volck van oorloghe/ alhier soo onthout haer een groote Armeye van toegheruste oorloghs schepen ende Fusten/daer zy met loopen rooven ende stelẽ de geheele Custe langs. De schepen ende Fusten die hier door begeerẽ te varen/verceysschen alhier vry passen/ waer mede vrvelicken sonder eenighe hinder moghen passeren. Vande voorseyde oost zyde/ so streckt het landt van Iapon seer zuytwaerts aen/ makende eenen hoeck ofte eynde/ ghenaemt Cumano, ende de Custe die tot daer toe streckt/ is gheheeten Bandol, heeft etlicke Havens die vã seer rijck ende machtich volck bewoõt worden: maer en zijn niet seker noch vry. De Haven van Sacay is ghelegen vanden hoeck ofte het eynde van het Eylandt Toca af noordt oost aen/ ontrent neghen ofte thien mylen weechs. Dese Haven van Sacay

Ghedaente des hoecs van Camico ende daer ontrent. — *Stroom altijt Suyden.* — *Schoone diepte ende ancker grondt.* — *Streckinghe van Cabo Camico tot de haven van Saquay.* — *Strate tot de haven van Saquay ende 'tlandt van Miaco.* — *De haven Saquay leyt lãgs de Custe van Iapon.* — *Banckachtige grondt/ende van een volck die niet te betrouwen zyn.* — *Cours vã Toca na Miaco/ ende vande havens daer ontrent.* — *De haven Focora vol roveryen.* — *Een Strate na de stadt Sacay.* — *Gelegentheyt des havens Ava.* — *Armade van Oorloghsche Roof-schepen.* — *Streckinghe des landts Iapon tot de hoec Cumano.* — *Havens van ryck volck.* — *Gelegentheyt des havens Sacay.*

is met de weste winden onbeschut/ (die daer veel tijdts wayen/) ende heeft een ondiepe sandt gront/ door welcke oorsake men die Schepen (die aldaer met goet gheladen comen/) terstont met aller haesticheyt lost/ende het volck sprinckt op't landt/ latende de Schepen vast ghebonden/ ofte halense by wylen op't landt.

Vande voorseyden hoeck O Cabo de Camico af vijf mylen voortaen tot een punt landts toe/so looptmen de custe noordt noordwest aen/ ende men heeft onderweghen vier ofte vijf Eylanden ende Clippen langhs de Custe heen ligghen/ ende recht teghens het voorseyde punt over/ zijn gheleghen twee andere Eylanden/ dicht by't landt/ hebbende van tusschen beyden een smal Canael/ ende heeft daer dicht by/ soo aen het noorden als aen het zuyen veel Eylandekens ende Clippen (onder groote ende cleyne) ligghen. Dese twee Eylanden met de Eylandekens ende Clippen ligghen oost ende west/met dẽ hoeck ende het eynde van Toca, op de hooghte van 33⅛. graden. Alle dese custe is van een hoogh landt/met die Eylanden daer langhs by heen ligghende/ ende heeft daer 60. 70. vadẽ diepten/dicht by't landt. Van hier af voort aen/ soo beghint de Straet ofte doorgaende enghte/ van tusschen het Eylandt van Toca, ende het landt van Bungo, ende soo het u noodigh waer op dese contreye te anckeren/ so ghenaeckt het landt van Toca, alwaer ghy een modder gront sult vinden. Als ghy den voorseyden hoeck vande twee Eylanden om zijt/ soo beghint het landt westwaert aen in te wijcken/ altemael van een hoogh landt/ hebbende binnen in dicht aende zuydt zyde een cleijn Eylandeken; Sult u van desen Inwijc wachten/ op datter u de stroomen niet in en trecken. Desen Inwijck voor by zijnde/ sult recht voor u uyt (te weten/ te middeweghen van't Canael vande Straet) comen te sien een cleijn rondt Eylandeken/ het welcke u sal blyven aende zyde van het oosten/ ende langhs de Custe heen vijf mylen voortaen/ sult ghy een ander Eylandt sien/ dicht by't landt ligghen/ 'twelck tZeewaert van hem af steeckt/ veel steene Clippen ende Rudsen. Voor by dit Eylandt noordtoost aen anderhalf mijl weeghs/ zijn gheleghen twee ander Eylanden by den anderen.

Voorby dese twee Eylanden noch anderhalf mijl voort aen/ leyt een ander lanck Eylandt van een vlack pleijn ofte velt boven op/ streckende noordt west ende zuydt oost/wesende het zuydt ooster eynde van dien het allerhooghste. Binnen dese Eylanden na het westen toe leyt den Inwijck van Vsquy, alwaer den Coninck van Bungo zijn residentie hout/ die daer in begheert te wesen/ sal nae het eerste Eyland toe loopen/ u altoos wachtende vande voorseyde Eylanden/ ende die Eylandekens ende steen-Clippen daer by gheleghen/ doende uwen cours tusschen dit ende die andere twee Eylanden/ (die voorder aen ligghen) binnen door. Dit Eylandt met de Eylandekens eñ Steen-clippen voorby wesende/ nae binnen toe/ soo sult ghy comen te sien in't westen/ te weten/ binnen in den Inwijck/ een groot ront ende hoogh Eylandeken vol gheboomten/ op het welcke ghy sult aen loopen/ altoos meer ghenakende die twee Eylanden/ dan het Eylandt vande Steen-clippen; want by't Eyland vãde steen Clippen

Streckinghen ende ontmoetinghen van Cabo Camico tot den Inwijck Vsque — *Punt landts/ Clippen/ Eylanden ende Canael.* — *Toca leyt op 33. een sestiendeel graeds.* — *60. oft 70. vadem diepte langs tlandt.* — *Strate tusschẽ Toca ende Bungo.* — *Waerschou voor een Inwijck.* — *Verscheyden Eylanden.* — *Inwijck van Vsquy daer de Coningh van Bungo hem verhout.* — *Waerschou voor Eylandẽ ende Clippen.* — *Hoemen seker op een hoogh rondt Eylandt aenloopen sal.*

Clippen heen/ heeftmen 70. vadem diepten/ ende binnen de twee Eylandẽ westwaert aẽ/ sult ghy 25. vadẽ vinden/modder grõt/ doẽde alsoo uwen cours op't voorseyde Eylandeken (dat inden Inwijck leyt) aen/ houdende de noordt zyde: want is daer over al schoon. Met dit Eylandeken over een zijnde/sult 20. vadem diepten vinden/al waer ghy't sult setten/op datmen u van daer af de Haven mach wyse/welcke twee zijn/te weten/d'eene gheleghen (een cleyne mijl van dit Eylandeken af nae't z.w. toe) by een punt landts/daer ses oft seven boomen verscheyden vanden anderen) op staen/met een weynigh wildernisse; Sult op dese punt landts aen loopen/ den welcken binnen in eenen cleynen Inwijck ofte Bay heeft/hebbẽde aen't Eynde vã dien/ een Riffe van steen tZeewaert daer vã af uytstekende/ binnen den welcken is gheleghen den voorsz. cleynen Inwijck/welck heeft een seer goet beschutsel en drie vadẽ diepten/goede eñ schoone gront/alwaer ghy sult anckeren: maer en is niet voor groote schepen; D'ander Haven is nae't n.w. toe/te weten/ aen d'ander zyde van den Inwijck/binnen sommighe Eylandekẽs eñ steenen in; is een groote Bay/ die te landtwaerts in loopt/ makende eenen bocht met seer goet beschutsel. Dese Havẽ is voor groote schepen.

Van desen Inwijck van Vsquy af/ wat voorder noorden aen/ is gheleghen een ander grooter Inwijck/welck loopt west noord west innewaerts aen/ 't Landt ende den hoec van tusschen dese twee Inwijcken/mach wesen van d'eene Zee tot d'ander/ ontrent een schuet van een Guetelingh breet in't om loopen/ende een half mijl van't eyndt vande pũt af nae't westen toe/te weten/aende zuyd zyde/ leyt een cleijn Eylãdt dicht by't landt/ tusschẽ 'twelcke ende het landt loopt een Canael van 12. vadem diepten/ met schoone grondt van grof sandt/alwaer ick aen't ancker gheleghen hebbe. Recht tegens over dit Eylandt (te weten/ aen't landt van't noordt westen) ontrent een schuet van een Guetelingh daer van af/ leijt eenen cleynen Inwijck/met een bewoont vleck/genaemt Sanganaxeque, alwaer Don Francesco Mascharenhas met zijn Schip gheleghen heeft met de Monson. Dese Haven is met eenen noord westẽ wint onbeschut. Van desen Inwijck af ontrent een half mijl voort aen/so beghintmen een leegh landt te crygen/ hebbende langhs de Zee-cant heen over al sandt-stranden ende gheboomten. By alle dese Custe ende het laeghe landt langhs/ ist over al banckachtighe gront/waerom u daer van sult wachten/een goede halve mijl/ daer van af loopende; te midde weghen van dit leeghe landt/ heeftmen twee Monden ofte Inkomste vande Revieren liggẽ/ die seer ondiep zijn/ waer om men daer in gheenderley wijs en mach in loopen. Aen't eynde van dit leeghe landt heeftmen een Revier van versch water/ van 12. spannen waters inde Haven/ te weten met een sprinckvloet/ ende binnen inde Revier blyven de Schepen met leegh water op droogh/ zijnde sandt grondt; Dicht by de Ree ofte Incomste van dese Revier leyt een bewoont Vleck/ genaemt Aquina fama, ende de Revier een half mijl innewaerts aen/ is gheleghen de grootste ende ghevieldichste Stadt van het gheheele Coninghrijck van Bungo, alwaer de voorleden Coninghen

Waer men setten moet om aẽwysinghe der havẽs te becomen. — *D'eerste havẽ gheleghen by een punt lãds met 6. ofte 7. boomen.* — *Inwijck met goede Reede van 3. vadem voor cleyne schepen.* — *Waer d'ander haven voor groote schepen gheleghen is.* — *Streckinghen ende ontmoetinghen van den Inwijck Vsquy/tot eẽ revier by het vleck Aquina fama.* — *Diep Canael.* — *Inwijck Sanganaxeque.* — *Waerschouwinghe voor bancken ende voor twee monden van Revieren.* — *Ondiepe Revier vã versch water.* — *Het vleck Aquina fama.* — *Plaets der grootste stadt des Rijcks Bungo.*

plaghen haer Hoff te houden/ daer nũ alle de Cooplieden van dese omligghende contreye (die seer rijck ende seer treffelijck zijn) haer residentie hebben.

Van dese Revier af/ te weten/ aen d'ander zyde van desen Inwijck/ is gheleghen een seer goede Haven) met beschutsel voor alle winden/ is een cleyne Bay/ want de punten ofte hoecken van dien/ steken door den anderen/ waerom de selfde een goet beschutsel maken voor de zuye winden. D'incomste van dese Haven is schoon/ en hebt anders niet te doen/ dan te loopen te middeweghen heen nae binnen toe/ alwaer men heeft van vijftehalf tot vijf vadem diepten; Men heefter een groot voordeel: want comt daer voor wint in/ te weten/ met de Monson ofte conjunctie vande zuye winden/ ende loopter weder voor wint uyt/ mette Monson vande noorde winden. Om dit te deghe te verstaen/ soo is te weten datmen alle dese contreye (als oock van gheheel Chyna, Malacca, India, ende alle de omligghende Orientaelsche plaetsen) bevaert/ met de conjunctie vande winden/ die daer ettelicke Maenden over eenen boech wayen/ als nu uyten noorden/ alsdan uyt den zuyen/ en dat op sekere tyden ende daghen van't jaer/ sonder dat men daer eenighe falicant aen heeft/ welcke conjunctie ghenoemt worden (als op een ander gheroert is) Monson/ te weten/ Monson vande zuye winden/ dat is als de winden van uyt den zuyen regneren/ ende Monson van de noorde winden/ van ghelijcken/ waer mede men in gants Indien ende Orienten zijn rekeninge maect/ om van d'een plaets op d'ander te varen/ ende door dien datter veelmaels in dese deschriptien mentie ghemaeckt wort van sommighe Havens/Inwijcken/ Revierẽ/ Bayẽ/ ende Eylanden/ daermen goet beschutsel eñ verwinteringhe heeft voor de Monson van de noorden ofte zuye winden/ te weten/ den tijt dat de selfde courseren/is daer om geseyt/ (so zy yemant contrarie ende teghens waren/ nae dat hem zynen wech soude moghen strecken) om gheadverteert te wesen/ welcke Havens dat goet zijn/om sodanighen tijt te verbeyden en te verwinteren/ (want men noemt in Orienten winter/ alsmen contrarie wint heeft/ datmen zijn reyse niet en can volbrenghen/ en nootwendich moet wachten nae de wint ende het weder/ dat is/ de Monsou/ die een met eñ favorabel is/ eñ waer datmen een goet beschutsel heeft/ om te verbeydẽ de Mõson die hem soude moghen dienen/ alsdan zijn reyse weder te volbrenghen/ waerom my goet ghedocht heeft alhier dese verclaringhe te doen/ om datmen te beter soude verstaẽ de meeninghe vande Portugesche ende Indiaẽsche Piloten/ die dese coursen ende Navigatien eerst aengheteijckent/ ghenoteert ende selfs bevaren hebben/ ghebruijckende daer om alhier de selfde manieren ende rekeninghe van die contreyen/ sonder eenighe veranderinghe met het selfde woort van Monson/ niet teghenstaende dat wy op ander plaetsen hier boven by wylen oock mentie af ghemaeckt hebben.

Keerende weder op onse voorseyde materie/ soo is te weten dat dese voorsz. Haven ofte Bay genoẽt wort Fingy, maer en is niet seker noch vry vãde Roovers/ eñ dieve; Vãde

Streckinghen ende ontmoetinghen van dese Revier/ tot de Haven Fingy/ eñ het pant van Morzee. — *Verclaringhẽ hoe de Monsons ofte winden op de custen van Indien/ China/ ende Malacca langhduringh over een boech wayen.* — *Hoemen achtinghe op de Monsons nemen moet/ ende beste reden daer voor soecken moet.* — *Waerom datmen in Orienten winter noemt.* — *Redenen waerom dit verhael gheschiet is.* — *De Haven Fingy niet vry van Roovers.*

voorsz. Revier tot dese Haven / heeftmen ontrent 3. mylen inde dwers wegh. Men heeft op de Ree vande Revier 20. vadem diepten / te weten / dicht by't landt heen: maer is een quade gront / ende ten is niet goet aldaer de winden te verwachten: want men en soude daer niet een dinck connen berghen. Van desen inwijck af / so machmen het land in't oostẽ sien; eñ 'teynde vã daer desen grooten Inwijc volEyndt / is een leech landt / 'twelcke ghenaemt wort Moryee, ende is daer langhs heen over al schoon; De voorseyde Revier eñ stadt zijn gheleghen op de hoochte van $33\frac{1}{3}$. graden.

Goede diepte: maer quade Reede.

Hoeck van Moryee.

Van dese punt ofte 'teynde van Moryee af twee mylen voortaen / comt een ander punt ofte hoeck landts / den welcken is gheleghen met dese punt noorden ende zuyen; is van een leech landt van sant stranden / hebbende aen't eynde van dien / etlicke steenen ende Rudtsen ligghen. Van daer af voort aen / so looptmen de Custe noordwest aen / ende een mijl weechs daer voor by / so heeftmen een bewoont vleck / ghenaemt Tamboca; ende noch eẽ ander mijl weechs voort aen / leyt een ander plaets gheheeten Tambico, zijn beyde tsamẽ gheleghen aende Zeekant: maer en hebben geen Havẽs met beschutsels; oock mede so en is het volck vande selfde plaetse niet te betrouwen; met dese punt landts over een wesende / so sult ghy langhs de Custe heen comen te sien een lanckwerpent Eylandt / ('twelcke hem van verde verthoont ghelijck als twee Eylanden) ligghende van't landt verscheyden ontrent twee mylen weechs / is genaemt Fimexyma. Tusschen dit Eylandt ende het landt / zijn't altemael ondiepten. Vande punt vanden Inwijc van Bungo af / tot dit voorsz. Eylandt toe / so is het alle dese Custe langhs tot een groote mijl daer vã af / over al banckachtige gront / Riffen / Steenen / ende ander vuylicheyt. Op alle desen wech van't beghinsel van't Rijcke van Bungo af tot dit Eylandt toe / soo looptmen aende oost zyde / te weten / langhs 'tlandt van Tocaa heen.

Streckinghe ende ontmoetinghen van't punt Moryee tot het Eylãd Fimexema.

Waer Tamboca ende Tambico gheleghen eñ het volck niet te betrouwẽ is.

Sommighe Eylanden.

Gedaente des Eylands Fimexima ende d'ondiepten aldaer.

Van quade gronden / ende hoe den gantschen cours langhs Tocaa streckt.

Van dit voorseyde Eylandt Fimexima af 9. mylen noorden voort aen / so heeftmen een seer hoogh land / 'twelcke streckt oost eñ west; Dit is het landt van Amanguchen, eẽ groot machtigh ende seer rijcke landouwe: wãt alhier heeftmen een van de Mynen van Silver van Iapon; aen dese Custe heeftmẽ goede havens ligghen / als oock mede het Eyland van Meagyma, 'twelcke in vorighe tyden (aleer die Portugesen op Iapon voeren) eenen grooten handel hadden: want alhier was de vergaderinghe ofte stapel van gheheel Iapon, van alle waren ende Cooplieden. Langhs dit landt van Amanguchen, eñ die contreye vã het Eyland Fimexima, (bovẽ verhaelt) heen / so beghint de straet ofte doorganck / die nae Facunda toe loopt / van welcke Facunda (als van de andere plaetsen van daer ontrent) sullen wy op een ander tratteren / met de Navigatie / Coursen / ende gheleghentheyt van dien.

Streckinghe van Fimexima tot Amanguchen.

Een vande Iaponsche Silver Mynen.

Goede Havens by het Eylãd Meagyma / daer de Portugesen stapel plach te wesen.

Waer de strate van Facunda begint.

Om te seylen vande punt van Moryee, vanden Inwijck van Bungo af / na de Haven van Caminaxique toe / (gheleghen in het Coninghrijck van Amanguchen,) welcke seer seker ende goet voor alle winden is / ende van eenen grooten handel ende neeringhe; Ghy sult uwen cours nemen noordt oost / eñ noord oost ten oosten aen / zijn ontrent sesthiẽ mylen weeghs. Dit landt daer ghy nae toe loopt / is een seer groot ende hoogh landt / ende men loopt alle die voorseyde Custe lãgs / tot eenen hoeck ofte punt landts toe / oost eñ west / ende oost ten noordẽ / ende west ten zuyden / ende men heeft vande Haven van Caminaxique af / tot de voorseyde punt / ontrent veertigh Portugesche mylen / te weten / van $17\frac{1}{2}$. in een graedt / ghelijck het oock altemael zijn van die in alle dese beschriptien ghementioneert worden / aen welcke Custe zijn gheleghen dese naevolgende Havens / het welcke altemael Bayen zijn / te weten / van Caminaxique tot Tozaque, zijn ontrent derdehalf mijl. Van Tozaque tot het Eylandt Meagyma, heeftmen ses mylen ende een halfve. De Ree van dit Eylandt / is tusschen dat ende het vaste landt. Van Meagyma tot Camangarij, zijn anderhalf mijl. Van daer tot het Eylandt van Anooxyma, vijf mylen.

Hoemẽ loopt van't punt Moryee nae de Haven vã Caminaxique

Distantie eñ ghedaente der landen tot eenen uythoeck ofte punt.

Particulier verhael der distantie ende namen der plaetsen op dese passagie.

Van Anooxima tot Toumoo, zijn oock vijf mylen.

Van daer tot Xynaco, ander 5. mylen.

Van Xynaco tot die Haven van Vxymãdó, vijf mylen.

Van Vxymandó tot die Haven van Muroo, vijf mylen; Dese haven mach ligghen ander vijf mylen vande punt bovẽ verhaelt. Voor by de voorseyde punt / te weten / drie ofte vier mylen oostwaert aen / leyt de Haven van Fyongo, ende van daer af ses ofte seven mylen voort aen / heeft men de Haven eñ Bay van Sacay, alle dese voorseyde Custe is schoon ende suyver / hebbende over al ancker gront. Dit zijn altemael als gheseyt is / Portugesche mylen. Men sal weten / dat twee Iapoensche mylen / maken juyst een Portugaelsche mijl / 'twelcke gheverificeert ende also bevonden is / door de Portugesche Piloten / die aldaer de hooghte van de Son gheneylt / eñ nae de Iapoensche rekeninghe haer calculatie ghemaeckt hebben / etc.

Streckinghe van't voorsz. punt tot de havens Fungo eñ Sacay.

Ghelegẽtheyt der Custen eñ gronden.

Twee Iapaensche mylen juyst een Portugaelsche mijl.

Dat 32. Capittel.

De Navigatie ende Coursen van Lampacon af, ('twelck is gheleghen by Macon, aende Custe van China) nae het Eyland Iapon, tot het Eylandt Firando toe, met alle die streckinghe ende gheleghentheyt van dien, van een ander Piloot aengheteeckent.

Seylende van Lampacon af nae het Eylandt van Iapon toe / sult loopen door d'eerste uytganck ofte Canael / (van het suyder Eylandt /) het welcke streckt zuydt oost aen / hebbende een Clippe ofte Eylandeken te middewegen van dien / tusschẽ het welcke eñ die punt van't Eylandt sult door loopen / om oorsake vande scherpe wint / genaeckẽde so veel als ghy immers moecht het eynde van het Eylandt / altoos met het loot inde handt. Comende ter halver weghen van het Canael vande Eylanden die tZeewaert strecken / sult een Bancke van sandt vinden / die te middeweghen onder de drie vadem diepten niet en heeft. Sult u best doen om te loopen boven een groot ende hoogh Eylandt / dat u in het oost zuydt oosten leyt. Dit Eylandt (met d'ander die tZeewaert op de selfde ry liggẽ) om wesende / sult langhs d'Elandẽ vã tZeewaert

Streckinghe ende ontmoetinghe van Lampacon tot de Custe van Chincheo

Op't loot te passen.

tZeewaert heen loopen. Van dit Eylandt af 6. mylen voortaen / sult vinden een Regel Eylanden / Eylandekens eñ Clippen / welcke zijn in als negen / stekende buytẽ alle d'ander (daer ghy langhs heen loopt) tZeewaert in / welck strecken n.n.o. eñ z.z.w. en moechtse niet om loopen / noch en is u oock niet noodich; sult tusschen dese eñ een groot hoogh Eyland vol gheboomten (dat u aende zyde van't landt blijft) door loopen / welck Eylandt hem verthoont alsmen daer nae toe comt / ghelijck of het rondt waer / om datmen daer recht op de punt aen comt / niet teghenstaende is lanckwerpent / streckende ghelijck als de Custe; een stuck weeghs daer van af geloopẽ hebbende / heeftet een Canael / van tusschen dat eñ eẽ ander Eylandt (daer dicht by gheleghen) achter dit laetste Eylandt nae't o.n.o. toe / leyt een Haven daer sommige schepen Chinische goederen eñ waren comen laden en verhandelen; leyt niet verde vande mont ofte 'tgat van Lanton af. Dit boven ghenoemde Eylandt wort vande Chynen genoẽt Tonquion. Vã hier af so loopt o.n.o. aen / om te comẽ verkẽnẽ de Custe vã tusschẽ Chinchon, eñ Chabaquõ, die schoõ eñ suyver is / daer 2. mylẽ van af loopẽde / om te schouwen eẽ Riffe die dicht by Chinchon leyt / welck heeft een ront ende hoogh Eylandeken seer dicht by't landt ligghen; Men loopt dese custe van Chabaqueo af tot Chinchon toe / n.o. eñ z.w. eñ n.o. tẽ o. en z.w. ten w. Alsmen met Chinchon over een is / so heeftmen 2. mylen tZeewaert in een hoogh ende ront Eylandeken ligghen / ende binnen int landt eenen hoogen bergh met een Steen-rotse boven op / ghelijck als Pulo Varella, gheleghen aende Custe van Champa, eñ d'incomste is door sommighe Eylandẽ heen. Dit voorsz. rondt Eylandeken wort vande Chinen gheheeten Toanthea.

Cours langs een regel Eylanden.

Merck eens Eylandts.

Canael by het Eyland Tonquion.

Coophandelinghen op de Haven by de mont van Lanton.

Custe tusschẽ Chinchon eñ Chabaquon.

Waerschauwinghe voor een Rif.

Het Eylandt Toanthea een goet merck ontrent Chinchea.

Als ghy met Chincheo over een zijt / als voren / soo loopt oost noord oost aen / tot dat ghy zijt 8. ofte 10. mylen vande Custe af / om buyten alle d'Eylanden te blyven; In dese contreye wesende / so loopt noord oost aen / op welcke cours sult komen te sien het Eylandt van Lequeo pequeno, dat is / cleyn Lequeo, gheleghen op de hooghte van 25. graden / is een seer hoogh ende lanckwerpent Eylandt / liggende verscheyden vande Custe van Chyna ontrent 18. mylen weeghs; als ghy Lequeo pequeno voor by zijt / comende op de $25\frac{1}{2}$. graden / soo ghy beghеert te wesen nae't landt van Bungo toe / so loopt noord oost / eñ noordt oost ten oosten aen / op welcke cours sult comen op d'Eylanden (gheleghen aende zuydt zyde van't Eyland Tanaxuma af) aen / welcke Eylandẽ beginnen op $29\frac{1}{2}$. ende strecken tot op de $30\frac{1}{2}$. graden / zijnde in als seven hooghe ende cleyne Eylanden / welcke strecken met den anderen / te weten / d'eerste drie met een Eylandeken ofte Clippe / noord oost ende z.w. ende n.o. ten noorden / ende z. w. ten zuyden) eñ die ander drie / o.n.o. ende w.z.w. ende een aen't eynde van dien noorden ende zuyen. Dese seven Eylandẽ voorby wesende / sult comen te sien ses mylen noord noord oost aen twee ander Eylanden / ligghende oost ende west metten anderen / waer van dat van het oosten het cleynste is; Het oost eynde van dit Eylandt heeft eenen hoogẽ huevel / welcke gaet al dalende nae't oosten af / makende eenen leeghen punt / ghy moecht wel tusschen

Streckinghen ende ontmoetinghen van Chincheo tot de Haven vã Tanoza.

Het Eylandt Lequeo Pequeno.

Hoemen van de 25. en half graden nae Bungo loopẽ sal.

Eylanden streckende vande 29. en half graden tot de 30. en half graden / met haer ghedaente ende streckinghen.

Gheleghentheyt ende gedaenten van anders Eylãden.

dese twee door passeren / begherende: want heeft een goet Canael van tusschẽ beyde heen; Het grootste van dese twee Eylanden (het welcke een hoogh ende lanckwerpent Eylãdt is) is ghenaemt Ycoo. Van den ooster hoeck van dit Eylandt af drie ofte vier mylen noorden aen / is gheleghen het Eylandt van Tanaxuma, 'twelc is een leeghachtigh Eyland / streckende noorden ende zuyen van 7. ofte 8. mylen lanck; Te middeweghen van't selfde Eylandt / te weten / aende oost zyde / heeftmen de Haven / het welck is eenẽ cleynen Inwijc / gheleghen binnen sommighe Steen-clippen in: maer en is de beste niet om in te loopen. West noord west van dese Haven af / anderhalf mijl weghs / is gheleghen een cleyn vlack Eylandt / 'twelcke heeft een huevelтgien in't midden. Van Tanaxuma af seven ofte 8. mylen noorden aen / sult comen te sien een groot ende seer hoogh landt ('twelcke streckt 10. mylen oost ende west. Dit is het landt van Iapon, aenden hoeck ofte het eynde van dese Custe / te weten / aende west zyde / is gheleghen den Inwijck van Cangoxuma, ende die Haven van Amango, hebbẽde boven dien eenen hooghen spitsighen top / ende recht teghens over het Eylandt van Tanaxuma, te weten / noorden / ende noorden ten oosten aen / leyt den Inwijck van Xebuxij, die seer groot is / hebbende van binnen in de Havens van Minato, Eoxima, ende Xaboxij, alle drie Revieren voor cleyne schepen / altemael gheleghen aende oost zyde / te weten / aende rechter hant van alsmen westwaert aen binnen in dẽ Inwijck comt; Noordt noordt oost langhs de Custe heen 6. oft 7. mylen voort aen / leyt de Haven van Tanora, 'twelcke de beste Haven van gheheel Iapon is.

Het Eylandt Tanaxuma.

Inwijck met steen-clippen.

Ghesichte eñ gedaente des landts Iapõ.

Inwijck van Cangoxima / eñ die Haven van Amãgo.

Grooten inwijck Xebuxij begrypende de Havens van Minato Coxima ende Xaboxi.

De Haven Tanora / ende is de beste vã gheheel Iapõ ende hoemen daer toe loopẽ sal.

Soo ghy begheert te loopen nae de voorseyde haven van Tanora toe / soo sult ghy u nae de Custe toe houden / en daer wel dicht by ghenaken: want is over al schoon: maer en heefter gheen ancker gront ofte Reeden / om dat het diep is; So wanneer ghy daer langhs by heen zijt / wesende voor by den Inwijck van Xebuxij, by de Custe heen loopende / soo sult ghy by eenen cleynen Inwijck comen / welcke in't eerste ghesicht ende verthooninge goet beschutsel schijnt te hebben: maer daer met over een comende / ontdeckt het terstont al wat het heeft / te weten / veel steenen ende Rudtsen / streckende weynich te landewaerts in. Doe alhier dese vermaninghe / op dat daer hem niemant met en bedrieghe. Voor by desen cleynen Inwijck wesende / krijchtmen terstont eenen groven / dicken ende hoogen hoeck ofte punt landts. Van desen hoeck af voort aen / soo wijckt het landt binnewaerts aen / al waer ghy sult comen te sien een sandt strant / ende twee Eylandekens met gheboomten daer langhs by heen ligghen. Aen het eynde van dese Eylanden / comen noch andere cleynder Eylandekens / ende groote steenen van het landt af steken tZeewaert aen. Binnen dese Eylandekens ende steenen in / is gheleghen de Haven van Tanora, om daer in te loopen / sult uwen cours nemen nae het eynde van dese Eylandekens ende steenen / (die tZeewaert in van het landt af steken / als ghy met het eynde van dien over een zijt / soo sal u tZeewaert nae het noordoosten blyven een ander Eylandeken ofte steen-clippe / sult binnen dit Eylandeken

Quaet ancker grondt.

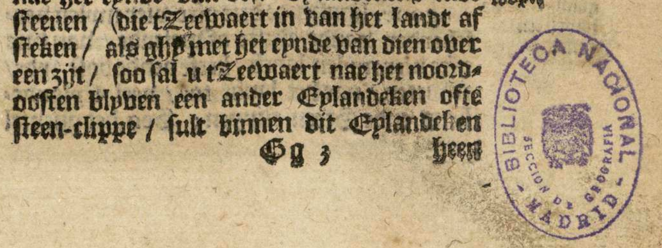
Cleyn Inwyck.

Veel steenrudtsen.

Grooten hooghen hoeck landts.

Mercken vã Eylanden eñ stranden.

Gheleghentheyt des Havens vã Tanoza / eñ hoe men daer in loopt.

heen loopen / tusschen het welcke ende het landt men eenen grooten Inwyck heeft/ daermen op vijfentwintigh vadem mach ancken/ noodich wesende: maer de rechte Haven en is alhier niet / dan als ghy de Eylandekens ende steenē (die t'Zeewaert upt steken/) om zijt/ soo sult ghy daer terstont langhs by heen loopen/ te weten/ tusschen een punt landts (gheleghen aende rechter handt ofte aende noordtzyde) ende d'eylandekens heen/tot naer binnen in't Canael dat ghy open siet/sonder schroomen. Dese voorsepde punt landts om wesende/ sult terstont eenen Inwyck sien/ streckende noorden inwaerts aen / sult alsdan ghenaken het landt van dese punt/ die u sal blyven aende rechter handt; ghy mochter vry binnen in loopen: want heefter vier vadem diepten/ altemael modder gront/ ende set het by het landt van't oosten/ u wachtende vande west zyde.

Van desen Inwyck van Tanora af voortaen/ looptmen de Custe noorden aen/ ende is het landt van Fyunga ende Bungo, altemael een schoone Custe/ ende en hebt daer nieuwers van te vreesen/ dan van dat ghy voor ooghen siet; ende 18. mylen voort aen/ sult een seer groot Eylandt vinden/ dat u sal blyven aende oost zyde/ 'twelcke is het landt van Toca, welck streeckt oost ende west/ en oost ten noorden/ ende west ten zuyden over de 40. mylen inde lenghte/ comende tot by Sacay ende Miaco upt; De zuydt zyde van dit Eyland is altemael van eē suyvere Custe/ by de welcke langhs men na Sacay toe loopt; Tusschen dit Eylandt ende de Custe van Bungo, gheleghen aende west zyde daer van af/ heeftet een straet ofte doorgaende enghte van vier/vijf/ ende meer mylen breet; ende die gheen die nae Bungo toe wil/ moet hem altoos houwen langhs de Custe van Tanora ende Fyunga heen/ hem wachtēde vande Custe van Toca.

Keerende weder op de contreye van 25½. graden voor by't Eylandt van Lequeo pequeno, als vooren ghesept is; Begherende te seylen nae't Eylandt Fyrando, so salmen loopen van daer af op de voorsepde cours van n. o. ende n. o. ten oosten / tot op de hooghte van 28¼. graet/ alhier wesende n. o. aen / op welcke cours sult comen te sien twee cleyne lanckwerpende/ kale ende ghebroken Eylanden/ ligghende noorden ende zuyen met den anderen / ende hebben aende zuydt zyde twee Eylandekens ofte Clippen ligghen/een half myl vanden anderen verschepden. Dese voorsepde twee Eylanden zijn gheleghen op 31¼. graden. Van dese Eylanden af 3. ofte 4. mylen n. o. aen / lept een Eylandeken ofte steen-clippe overmidts ghecloven / hebbende boven op 4. ofte 5. spitsen/ ofte uptstekende toppen; Als ghy met die voorsepde Eylandē over een zijt/ so zijt ghy noch 10. mylen vande Custe van Iapon af/te weten/nae't westen toe/ ende loopende op de voorsepde cours van n. o. aē / sult recht op een seer groot ende hoogh Eylandt comen / ghenaemt Cojaquijn, ('twelcke is gheleghen oost ende west met die Haven van Angone, ligghende drie ofte vier mylen verschepden vande Custe af wesende / van drie ofte vier mylen lanck / heeft aende oost zyde/ te weten / nae het landt toe / veel Eylandekens ende Steen-clippen; Soo het ghebiel

Merck eens Eylandts eñ inwyck van 25. vadem.

Waer by de rechte haven te kennen is.

Tusschen het punt landts ende sommighe eylandekens int Canael te seylen.

Hoemen nefsens het punt landts langhs het landt op goede diepte seylen sal.

Streckinghe vandē inwyc Tanora lāgs de Custe van Fyunga eñ Bungo.

Hoemen naer Sacay tusschē het Eylandt ende de Custe van Bungo loopt.

Alsmen nae Bungo lāgs de Custe van Sanora ende Fyunga loopt moetmen de Custe van Toca schouwen.

Streckingen ende ontmoetinghen van't Eylandt Lequeo pequeno tot het eyland Firando.

Ghebrokē eylanden ende twee Clippen op 31. een vierendeel grad.

Steen Clippe met 4. ofte 5. uptstekende spitsen.

Gheleghenheyt des Eylandts Cojaquijn/ ende de haven Angone.

dat ghy quaemt te vervallen binnen het Eylandt/ u vinden te by de Custe van Iapon, soo dat ghy't Eylandt niet en mocht van buyten om loopen/ soo neemt uwen cours van binnen tusschen 't landt en het Eylandt door/ te weten/ buyten alle d'Eylanden ende Steenen heen/tot op een schoot vā een Guetelingh daer van af/maer en ghenaeckt de Custe niet: want men heeft vant noordet landt aen de ander zyde een punt af steken; Die lenghte van het Eylandt gepasseert wesende (langhs d'Eylandekens ende Steē-clippen heen/ als ghesept is) sult terstont aen loeven langhs het Eylandt heen/ t'Zeewaert af buyten toe/ waer mede sult comen te sien in't noorden de punt landts boven gheroert/ welcke sommighe Clippen ende Riffen heeft/ binnen de welcke gheleghen is noorden aen de Haven van Amacusa. Dese punt landts lept recht teghens een ander punt landts over/ die van het Eylandt upt steeckt/ ligghende noorden ende zuyden met den anderen; Soo wanneer ghy dese punt landts om ende voorby zyt/ so sult ghy't draghende houden/ om also langhs de Custe heen te loopen tot op eē myl weeghs/ t'Zeewaert daer van af. Dese Custe looptmen/ te weten/ van den eenen hoeck ofte punt landts tot den anderen/ noordt noordt west en zuyd zuyd oost; Ende so ghy buyten 't Eylādt Cojaquijn om liept/ sult den selfden wech nemen (dat voorby ende om wesende) nae de Custe toe te comen/ en daer langhs heen loopende/ als vooren. Van de voorsepde punt van Amacusa (die de Clippen ende Riffen heeft) af/ drie ofte vier mylen voort aen/ soo heeft de Custe een ander punt van een grof ende hoogh landt; Voorby dese punt wesende/ sult een groot open ofte Incomste van een Canael sien/ het welcke ghenaemt wort O Estrecho d'Arima, dat is/ de Straet van Arima, binnen in dese Straet zijn gheleghen twee goede Havens/ waer van d'eerste ghenaemt wort Xiquij, welcke een vande beste Havens van Iapon is; Dese Haven lept ontrent een half myl weeghs vande Incomste af binnen in aende zuyd zyde vā de rechter handt/ te weten/ westwaert aen aen't eyndt van eenen grooten Inwyck/ welcke heeft beschutsel voor alle winden/ met vier ende vijf vadem diepten modder gront: maer in dese Haven worden ons drie Portugesen doot ghesmeten/ dewelcke dat het toegheecomen is/ door hare stinckende hovaerdye ende trotshept/ want op alle plaetse die Heeren ende Meesters willen wesen/ tot verachtinghe ende verclepninghe vande Inghesetenen/ 'twelckmen over al niet lyden en wil/ namelijcken in Iapon, daer't een hartneckigh ende opstinaet volck is. Keerende weder op de vaert/ soo heeftmen aende noordt zyde van desen Inwyck/ te weten aen't landt van d'ander zyde/ een hoogh ende ronde Eylandeken ligghen/ tot hier toe soo ist over al schoon ende suyvere grondt ende Custe.

Om in Arima te loopen/ soo sult ghy het landt van noorden ghenaken: want men heeft aende zuydt zyde (soo haest als men den Inwyck van Xiquij ghepasseert is) twee Steenen ligghen/ ende zijn daer rondtsom over al vol Riffen/ ende ander vuylichept. Dese voorsepde straet streckt/ (te weten/ alsmender eerst in comt) oost ae/ en keert

Hoemen hem draghen sal alsmen by de Custe vā Iapon verviel om het Eylāt Cojaquijn niet loopen cost.

Waerschouwinghe voor een punt.

Waermen een merckelijck punt sal sien leyght/ ende ghelegentheyt.

Streckinghe langhs de Custen van d'een tot het ander punt.

Hoemen buyten om het eylandt Cojaquijn loopen sal.

Cours van het punt lādts dat riffen en clippen heeft tot een punt van hoogh landt.

Strate van Arima/ ende de Haven Xiquij.

Inwijck hebbende goede diepte ende Reede.

Iaponen zijn heet ende wreet volck.

Een rondt Eylandt aende noordt zyde des Inwijcks.

Hoemen in Arima loopen sal.

Mercken eñ streckinghen voorby en inwyck van Xiquij.

keert daer na naer't noorden toe/ende langhs de punt landts heen (daer de Straet zynen keer noorden aen neemt/) gaen gheweldighe stroomen/ jae soo seer dat soo ghy niet wel op u hoede waert / souden 't Schip om eñ weerom doen draepen / soo verde ghy niet eenen styven doorgaende windt en hadde / om de stroomen haer kracht te keeren ; dese voorsepde punt om wesende / soo heeftmen aen't selfde landt een seer goede Haven ligghen/ ghenaemt Cochinochy , ofte Cochinoquijn, ende dan noch d'Haven van Aryma, waer van dese Straet den naem heeft / is gheleghen een half myl van Cochinochy af voortaen/ wesende eenen Inwyck/ die onbeschut voor d'ooste winden is / sonder eenigh bescherinsel te hebben voor eenigh onweder; wat voorder aen heeftmen de Haven van Simonbara, welcke heeft drie Eylandekens/ die voor de noorde windt een beschutsel maken: maer de Schepen blyven daer met leegh water op droogh; men en heeft in dese Straet anders gheen Havens die seecker en voor alle winden beschut zijn/dan alleenlijckē Xiquy ende Cochinochy, als ghesept is.

Van dese Straet af naer't Eylandt Fyrando toe/ heeftmen langhs de Custe heen veel Eylanden ende Clippen ligghen / ende eenen grooten Inwyck / vande uptcomste vande Straet van Aryma, ses mylen voortaen/is gheleghen een Eylandt dicht byde Custe ghenaemt Cambexyma, 'twelcke is van een groot ende hoogh landt / hebbende aende zyde van ter Zeewaert daer dicht by / vier ofte vijf Eylandekens ofte Clippen ligghen; tusschen dit Eylandt ende 't vastelandt heeftmen een goede Reede / ende int selfde Eylandt leyt een goet bewoont vleck van veel volcks/ met een goet cleyn Inwyckskеn ofte Haven/ daermen veel Visschers Barcken/ ende Fusten heeft ligghen; Van hier af so beghinnen d'Eylanden naer Fyrando toe.

Van dit Eylandt Cambexyma af/vijf ofte ses mylen voortaen / soo heeft de Custe een uptsteeckende punt landts / met veel Eylanden ende Clippen / die van't landt af t'Zeewaert in steecken / sult naer deselfde punt toe loopen/te weten/ noordt noordtwest aen; Desen wegh van Cambexyma af / tot de voorsepde punt landts toe / is altemael van eenen Inwyck / om dat het landt binnen aen wyckt/ ende overmidts datmen aen dese Custe van Iapon (ghemeenlijcken inden tydt datmen daer aen komt) donckerachtigh ende mistigh weer heeft / soo kanmen qualijck de gheleghentheydt van't landt onderschepden, dan soo't claer weer waer / sult terstondt d'uptsteeckende punt (die d'Eylanden ende Clippen van hem af steeckt) comen te sien/ ende soo't mistigh ende doncker weer waer/ soo en wilt alsdan de Custe niet volghen/ dan doet uwen cours ter halver streeck van noordt noordtwest aen / als boven / ende als ghy daer dicht by comt / sult terstondt alle d'Eylanden ende Clippen ondeckt sien ; d'alder uyterste t'Zeewaert van dese Eylanden ende Clippen / zijn twee cleyne Eylanden/ verschepden vanden anderen / zijn tusschen hoogh ende leegh / meer lanckwerpigh dan rondt/gantsch sonder eenighe gheboomten/ ende dat van het alder uyterste t'Zeewaert steeckt twee Riffen van hem af / streckende d'een naer het oosten ende d'ander naer het

Op gheweldighe periculeuse stroomē goede achtingh te nemen.

Om de punt landts heeftmen de Havē Cochinoquijn eñ de havē vā Arpma.

Inwyck die quade Reede heeft.

De Havē van Simonbara zynde droogh met leegh water.

Veel Eylanden ende Clippen.

Grooten Inwyck.

Van't Eylād Cambexyma/ ende sommige Eylandekens daer by.

Goede Reede/ bewoont vlec ende een Inwyck.

Hier beginnē d'Eylanden nae Fyrando.

Voorby Cambexyma een punt landts daermen nefsens veel Eylanden ende Clippen op toe loopt.

Overmidts gewoonlycke mist eñ donckerheydt/ canmen hier qualyck 't landts kennis onderschepden/ ende hoemen dan best doen sal.

Mercken vā twee Eylanden.

Twee Riffen.

west noordtwesten / tot ontrent een half myl veer; by het ooster Eylandt (van dese voorsepde twee Eylanden) is het daer dicht by schoon/ soo my ghesepdt is / als oock naer het scheen te wesen/ ende aende noordtzyde daer van heeft het beschutsel voor de Monson vande zuyde winden / soo het u noodigh waer/ moechtet daer wel setten ; Van dese voorsepde twee Eylanden af naer het Landt toe/ zyn gheleghen twee Eylandekens ofte Steen-clippen int fatsoen als Pilaren; tusschen dese Clippen ende noch andere Canalen (die u d'Eylanden altemets beghinnen te openen/) loopen veel Iuncos ofte Chijnsche Schepen door / ghelaeden met coopmanschappen / naer Fyrando ende de Haven van Vmbra toe / niet teghenstaende sult alle dese Eylanden ende Clippen laten aende oostzyde ofte rechterhandt / daer ontrent een half myl t'Zeewaert af loopende ; met dese Eylanden over een wesende / soo heeftmen drie ofte vier mylen op de selfde cours van noordt noordtwest aen/ een ander punt van een Eylandt/ steeckende recht van het landt af westwaert aen/ wesende van een hoogh ende vlack landt boven op / verthoont hem in't opdoen ghelyck als drie Eylanden / al hoewel dat het altemael maer een is / heeft twee schuersels ofte broken / waerom het t'schijnsel van drpen maeckt.

Van de punt van dit Eylandt af / naer het westen drie mylen t'Zeewaert aen / sult comen te sien een rondt Eylandeken / hebbende dicht by hem een cleyn ende lanckwerpigh Eylandt / ende soo het claer weer waer/ sult naer het west zuydtwesten / ende westen komen te sien het Eylandt van Goto, 'twelcke seer groot ende hoogh is / van veel schuersels ende cloven / zynde boven op altemael van een vlacke effen landt.

Soo wanneer ghy het voorschreven Eylandt ('twelcke drie schynt te wesen) int ghesicht hebt / soo loopt recht op d'uptsteeckende punt van dien aen / ende soo het waer dat het ghety uyteghens waer / met weynigh windt/ soo maeckt het water (by desen uptsteeckenden hoeck ofte punt landts van het voorsepde Eylandt/) groote ravelinghe / ende ghecappelt water ende schuym / dat het ondiepten schynen te wesen daer't water op breeckt/ niet teghenstaende isser over al schoon ende diep / daerom moecht daer vry stout ende sonder schroomen op aen loopen / u alleenlijcken een weynigh vande punt af houdende; op deser voeghen de punt landts om loopende / soo wilt het daer langhs by heen aenloeven / alwaermen eenen grooten ende goeden Inwyck heeft / alwaer sult in loopen tot dat ghy vindt thien/ elf vadem diepten/ is van een harde grondt / daer ghy het naer uwen wille moecht anckeren / heeft een goet beschutsel voor de winden vande Monson/ alhier wesende sult terstont ghenoegh Barcken ende Fusten aen boort crpghen/ die u naer Fyrando sullen brenghen; Inde selfde Inwyck/ te weten/ binnen in oostwaert aen / heeftmen een Reede om te anckeren/ met goet beschutsel voor alle winden; van gelijckē een schuet van een Lepel-stuck naer het noordtoosten/ leydt een ander Haven die een goet beschutsel heeft voor alle winden / alwaer meer Schepen moghen liggen dan op de Ree van het oosten voorsepdt.

Plaetse daer't schoon eñ goede Reede voor de Monson is.

Ghedaenten van 2. Steenclippen.

Plaetse daer veel Chynische Schepen na Fyrando eñ de Haven van Vmbra loopen.

Verthoninge des punts 't Eyland Faquijn/ 'twelck 3. Eylanden schynt te wesen.

Ront Eylādt ende ander mercken daer ontrent.

Ghedaente des Eylandts Goto.

Hoemē op het punt landts aenloopen sal sonder deschynende ongevallen te schroomen.

Inwyck daermen op 10. eñ 11. vadem inloopen ende te willen ancken mach.

Goede Reede inde Inwyck.

Noch een haven eñ goede Reede.

Soo't

Plaetsen van goede Reede: maer perijckel voor Roovers.

Soo't ghebuerden dat ghy alhier in dese contreye quaemt/ten tyden dat ghy vreese ofte vermoeyen hebt van eenigh onweer/ soo moecht ghy u vrylijckē in een van dese voorseyde Havens comen berghen / daer ghy vry ende vrij leght / behalven vande Roovers ende Dieven / die daer moghen comen; Dit Eplandt 'twelcke drie schijnt te wesen/is ghenaemt Faquijn, ende van hier af tot het Eylandt Fyrando heeftmen vijf myplen.

't Eplandt Fyrando leyt 5. myplen van 't Eplandt Faquijn.

Van dit Eplandt Faquijn af/ (soo't claer weer waer) sult seer wel moghen sien het Eylandt van Fyrando, te weten / n. daer van af ligghende: maer om dieswille datmen daer dē meesten tyt betrocken ende donckeren Hemel ofte Lucht heeft/so en is hier gheen sekerheyt van: maer vande Haven daer ghy leght/ sult terstondt comen te sien een hoogh ende rondt Eylandeken/hebbende sommige steenē rontsom hem/liggende ontrent een half mijl vande Ree / vande voorseyde Custe daer ghy aen zijt af/ welcke streckt n.n.o/n/ende n. ten w. aen; Ontrent derdehalf mijl van u af/ sult een ander lanck / hoogh/ ende black Eylandt sien/ wesende over midden ghecklooft / waerom het schijnsel van twee Eylanden maeckt/ streckende oost ende west/ ontrent een half mijl vā dit Eplandt af/ is ghelegen een groote ende hooghe ronde Clippe; tusschen dese Clippe ende 'tronde Eylandeken/(dat een half mijl vande Haven van't voorseyde Eyland af leyt) heeftmen eenen grooten Inwijck/ende maeckt een Canael/waer door men loopt naer de Haven van Vmbra toe; So wanneer ghy comt te siē het Eplandt/'twelcke in tween schijnt gedeelt te wesen / soo loopter recht op aen naer den hoeck ofte 'teijnde van't o. toe/daer by ghenakende tot op een schuet van een Voet-boegh naer / als oock byde groote Clippe die u int oosten blijft/naer binnen loopende/ alsdan so sult ghy een seer lanck lād comen te siē/'twelcke de Custe is / die de Straet ofte 't Canael maeckt van tusschen 'tlandt ende 't Eylandt van Fyrando; sult u wachten van alle 'tlandt dat u blijft aende oostzyde : want is daer over al vuyle grondt / als ghy't bovenghenoemde Eylandt om loopt / 'twelcke ghenaemt wordt Caroxijma, dat latende aende westzyde / soo sult ontrent een schuet van een Voet-boegh van't eijnde van dien af/ twee cleyne Eylanden hebben/waer van dat van't westen lanckwerpigh is/wesende 'tander dat u voor uyt blijft cleyn ende rondt / ende heeft een Steen-clippe daer ghy u van moet wachten/ende sult terstont noch twee andere Clippen sien/ 'twelcke u altemael sal blyven aende westzyde/ op dese contreye wesende so sult het Eylandt van Fyrando comen te sien voor u uyt ligghen / daer ontrent twee cleyne myplen van af wesende/sulter vry sonder vreesen naer toe loopen: want is daer langhs heen over al schoon/ ende de Custe van't vaste landt vande oostzyde loopter boven heen. Als ghy nu by de Eylandekens ende Clippen zijt /soo heeftet etlijcke cleyne Canalen/ waer vā u sult wachten/u altoos wel dicht houdende by't Eylādt van Fyrando, 'twelcke u aēde westzyde blijft/ ende is een seer groot ende lanckwerpigh Eylandt/ende verthoont hem (te weten/van dese zyde daer ghyder naer toe loopt/) met eenen grooten hoogen huevel / staende te middewegen op een uytstekende punt van't selfde Eylandt; Als ghy wel dicht by't Eylandt zijt/ so sulter langhs by heen loopen/ alwaer ghy een

In doncker weer quaet merck van 't Eylandt Fyrando te nemen.

Ront eylandt

Lanck/ hoogh en black Eylandt.

Hooghe ronde Clippe.

Inwijck ende Canael daer door mē na de Haven van Vmbra loopt.

Een hoeck daermen op aenloopen moet/by een groote Clippe

Een landt 'twelck de Canael van't eyland Fyrando maeckt daermē d'oostzyde wachtē moet.

Twee Eylanden w. waert van't Eylādt Caroxijma/ daermen een Clippe schouwen moet.

Twee ander Clippen.

Waermen 't Eylandt Fyrando te siē crijght/ en vry op aenloopen mach.

Cleyne Canalen diemen schouwen moet.

Gedaente des Eylandts Fyrando.

open sult vinden / streckende innewaerts aen ghelijck een Rivier/sulter tot ontrent een mijl weeghs voorby passeren / alwaer ghy eenen cleynen Inwijck ofte Bay sult hebben / ghenaemt Cochijn, daer ghy tot op 12. vadem diepten sult in loopen/ende settent daer neder/ al ist schoon datmen daer met de zuyde winden onbeschut leyt/even wel so gaet geen hol water; alhier wesende/ sult ontbieden 'tgy te water ofte te lande/ naer de stede vande havē toe/om eenighe Fusten ofte Barcken te crygē die u inde Haven bringen/welcke Haven wat voor de eer aen ghelegen is: want heeft d'incomste vā die seer periculeus/ om de groote stroomen die daer loopen.

So ghy in dese Haven begeerden al seylende in te loopen/te weten/ alst water by naer hoogh is: want hebt inde mont vande Haven de winde seer scherp om in te comen/ ende alst water begint te vallen/ so helpt het u inbrenghen/ so sult op sulcker voeghen langhs 't Eylandt heen loopen/als vooren verhaelt is/ende als ghy den Inwijck van Cochijn gepasseert zijt/te weten/tot die eerste punt landts toe die u ghemoeten sal/die van't selfde Eylandt uytsteeckt/ (van welcke punt twee cleyne Steen-clippen af steken/n. aen/so sult de Steen-clippen genaecken/om de haven des te beter te moghen crijghen/ sult terstondt recht voor u uyt comente sien/ aende zyde van Fyrando, een groot ende hoogh Eylandeken vol geboomten/als ghy dit int gesicht hebt/so neemt uwe cours recht op de wester hoeck van't selfde Eylandeken aen/ tot dat u 'tvoorseyde Eylandeken gantsch en dal outdecht blijft van te by waert/waermede terstondt binnewaerts aen sult comen te sien den hoeck ofte 'teynde van de stede ofte 'thewoont vleck/ende als ghy de huysen daer van beghint 'tondecken/so wilt het wat ber aenloeven / recht teghens over 'tvoorsz. Eylandeken/te weten/ aende z. zyde vande slinckerhant / so heeftet Eylandt eenen cleynen en leeghen punt landts/comende van eenen hoogen huevel af/t'Zeewaert in steken/ dā welcke punt lādts een droogte ofte bancke is af stekende/ daerom sult de zyde vande huysen vanden voornoemden hoeck ofte eynde aldernaest genaken / om u buyten de stroomē te houden / als ghy daer uyt zijt/wesende int stille water (soo u de windt niet en diende) soo moechtet setten / ende u dan daer af met Fusten ende Barcken ofte met het Boot laten in roepen/ d'incomste van dese Havens is west en west zuydtwest aen/etc.

Alle dese verclaringhe ende beschrijvinge van dese Navigatie besluyt hem in dese corte vermaninghe/te weten/ dat als ghy comt by de Custe van Iapon, so sult ghy alle d'Eylanden die u op de ry vande Custe ligghen/laten blyven aende oostzyde / te weten / aende rechterhant/ende loopen daer van buyten af/ven alle d'Eylanden ghelegen t'Zeewaert daer van af/waer van d'eerste beghinnen van't eynde van't Eylandt vande Ree af/ (Saquijn gheheeten/ende 'tlange Eylandt van Caroxijma dat voorder aen leydt/ d'welcke strecken n. en n. ten w. aen/ soo ghy wete/daer't eyndt vande Ree/ ende de twee cleyne Eylanden/met noch twee cleyne Eylandekens ofte Clippen voorder af ghelegen/zijnde in als seven/ die altesamen latende aende slinckerhandt/ ofte aende westzyde/met welcke cours recht op het Eylandt van Fyrando sult uyt comen als vooren/etc.

Instreckende open/als een Rivier/'twelck men voorby loopt.

Den Inwijck Cochijn loopt men in op 12. vadem.

Waermen verroeven moet om eenighe barcken te becomen/die een op bryngē inde Haven.

Hoemen best inde Haven sal in ende oploopen sal.

Merck op een punt met twee Clippen/om de Haven te beter in te loopen.

Cours op een w. hoeck van 't Eylandt by Fyrando.

Waermē den hoeck des bewoonde vlecx sien crijght/ en vande ghevaerten der mercken daer ontrent.

Hoemen aen-houden sal om langhs seker bancke buyte de stroomen te houden/en in stil weder door barcken ingehaelt can worden.

Cort begrijp en besluyt van dese voorverhaelde streckinghen.

Dat 33. Capittel.

Een voyage ofte reyse gedaen door een Portugees Piloot, met een Soma, dat is: een Chijns Schip, van Macau af uyt China, naer't Eylandt van Iapon ende 'tlandt van Bungo toe, met alle de Coursen ende gheleghentheyt vande selfde vaert.

Hoe 't Eylādt Ylha das Outeas geleghen is.

Den negenthienden Junius des saterdaeghs / scheyden wy van't Eylandt/ ghenaemt A Ylha das Outeas,(gheleghen aende westzyde vanden uytganck ofte 't Canael van Macau,) loopende na buyten toe t'Zeewaert in / te weten / door't gat daer de schepen van Malacca naer binnen toe comen : maer om dat wy boven 't Eylandt A Ilha grande dos Ladroins (dat is 'tgroote Eylandt vande Dieven/ gheleghen 4. myplen o.z.o. t'Zeewaert aen/van't Eylandt ende de Haven van Macau af/) niet en konsten comē/ so zijn wy dat te lywaert voor by gheloopen/ tot op een schuet van een Bas daer van af/ zijn twee Eylanden die haer vanden anderen scheyden / met een seer smal Canael datter tusschen door loopt / door't welcke men met cleyne Banckoins ofte Chijnsche Barcken door loopt ; van hier af ontrent een half mijl n. aen/is gheleghen een ander lanckwerpigh Eyland/van seer veel wildernissen ende gheboomten/ ende so wanneer men daer van dese zyde/van't w. z. w. in loopt/ so heeft het te middeweghen van't Canael/een steen liggē daer de Zee over heen spoelt.

Gelegentheyt ende perijckel des Eylandts der Dieven.

Canael tusschen twee Eylanden.

Lanckwerpigh Eylandt.

Een steen te middewegen eens Canaels daer de Zee over spoelt.

Van dese Eylanden af 6. myplen o.z.o. aen/ is gheleghen het Eylandt van Tonquian, 'twelcke een hoogh eñ lanckwerpigh Eyland is/vol van geboomten ende wildernisse/ ende heeft aende zyde van ter Zeewaert daer dicht by/ 9. ofte 10. cleyne Eylanden ende Clippen ligghen / ende om dat wy de hooghte niet en consten crygchen/ om tusschen 't Eylandt ende de Clippen door te loopen/ ('twelck een goet ende schoon Canael is/) so passeerden wy't te lywaert/tusschen dit ende een ander Eyland/ gheleghen ontrent een cleyne mijl weeghs n. daer van af/ 'twelcke een groot Eylandt is/ eñ daer ligghen twee Eylandekens ofte Clippen by/te weten/'tgrootste leyt daer dicht by/ eñ 'tander wat verder af/ wy lieten dese te samen aende slincker handt / loopende langhs 't Eyland van Tonquian heen/daer't over al schoon is / welck Eylandt heeft aende punt van't o. n.o. te weten/aende zyde van't landt een sandt Bay/'twelcke een seer goede Ree is/ voor de Monson vande zuyde winden.

Waer/ eñ hoe hem 't Eylādt Tonquian verthoont.

Veel cleyne Eylanden ende Clippen.

Goet Canael by't Eylandt Tonquian.

Gedaēten vā sommighe ander Eylandē.

Goede Reede ontrent het punt van't Eylandt van Tonquian.

Als wy buyten dese Eylanden waren / soo namen wy onse cours o.z.o. aen/ tot dat wy soo verde t'Zeewaert waren / als d'uyterste Eylandeken t'Zeewaert aen gheleghen/ ende wesende in't ghesicht van dien / namen onse cours o. ende o. ten n. aen/60. myplen weeghs tot inde hooghte van't Eylandt Lamon; wy deden onse cours aldus / om te schouwen de Zee-roovers ende Dieven/ (die op desen tijdt ende in dese contreye hen aldaer onthielden/ voerende oorloghe met die Portugesen van Macon,) sagen niet tegenstaende/ altoos met dese cours 't vastelandt / te weten/ het bovenste ofte die toppen vande Wildernisse eñ Bosschagien/wesende op plaetsen leegh land; Comende op dese contreye van't Eylandt Lamon, (hoewel wy't niet en sagen/) liepen terstondt n. o. aen/op welcke cours hadden wy ghesicht van't hooge landt van Chabaquon,

Streckinghen ontrent het Eylandt Lamon/om de Dieven te schouwen.

Wildernis eñ Bosschagien.

aende Custe van China, wesende in dese contreye vande Custe/vonden veel quade waterē ende stroomen/ ende quamē te sien de Varella ofte Root-steen/die bovē de Haven vā Chinchon staet / sonder yet anders meer te siē dan hooghe gheberghten; van hier af voortaen so en saghen wy't landt van Chynen niet meer/ loopende op dese voorseyde cours van't n. o. (die wy van Lamon af altoos deden/)quamen te sien het Eylandt van Lequeo pequeno, ofte cleyn Lequeo , te weten/op de vierde etmael naer dat wy van't Eylandt Macau afgescheyden waren:want sagent des woensdaeghs smorghens inden dagheraet/wy anckerdent 8. myplen daer van af / naer de Custe van China toe: want quamen daer by den hoeck van't zuydwest aen ; Dit Eylandt Lequeo pequeno, streckt n.o. ende z. w/ende n. o. ten n. ende z. w. ten z/is een seer hoogh Eylandt van ontrent 15. ofte 16. myplen lanck/ den uytersten hoeck ofte eijnde van't n. o. vā't selfde Eylandt / is gheleghen op 25½. graden ruijm: want heb daer de hooghte vande Son selver gheyeijlt met stil weder/wesende 5. ofte 6. myplen dwers daer van af;van dese noordtooster hoeck af / so streckt de Custe van't selfde Eylandt naer't z.o. toe/ hebbēde aen't eynde van dien een ander groot ende hoogh Eylandt/ makende een cleyn Canael van tusschē beyden door / ende schijnt van dese zyde van't n.o. een goede Ree te hebben/voor de Monson vande z. ende z. w. winden; wy hadden alhier langhs dit Eylandt Lequeo drie daghen stilten/die ghepasseert wesende/cregen eenen coelen windt vande Monson ; gheloove dat wy dese stilten cregen om dat wy so dicht onder't landt waren.

Waer/ eñ hoe hem 'tlandt Chabaquon op de Custe van China verthoont.

Ontmoetinge van quade stroomen ende de Root-steen ontrent de Haven van Chinchon.

Verthoninge/ gedaente ende streckinghe des Eylandts Lequeo pequeno/ op 25. een half graden.

Canael ende goede Reede tusschen 't Eylandt Lequeo eñ een ander Eylandt.

Vanden hoeck van Lequeo (te weten/van de 25½. graden) af / deden onse cours n. o. ende n.o. ten o. aen/ loopende op dese cours tot op 29. graden ruijm/ende vande 10. myplen voorby Lequeo af voortaen/vonden over al veel Saf-beenen op't water dryven/eñ veel andere dierghelijcke schulpkens/ die seer wit waren/so dat het hen van verde verthoont of het Catoen waer: maer duerdē weynigh datse dicht ende veel by een dreven: want vondēse daer naer allenexkens minder/ hier eñ daer verscheyden vanden anderen/ duerende aldus tot op 26. ende meer graden.

Ontmoetinge tusschen den 25. een half graden/tot dē 26. eñ verder graden.

Comende op 29. graden ruijm/ deden onse cours op de halve streeck van oost n. o. aen/ loopendē aldus 8. ofte 9. myplen tot het ondergaen vande Son/doen saghen wy recht voor ons uyt liggen/ een ront ende hoogh Eyland/ ende waren daer ontrent noch 6. myplen van af/dit is 'teerste ende 'tuyterste Eylandt/gheleghen int w. vande 7. Eylanden/ diemen althans noemt As Sete Yrmaas, dat is: de sevē ghesusters/welcke ligghen op 29½. graden.

Waer/ eñ hoe hem 'tuyterstē Eylandt ten w. vande 7. susteren verthoont.

Dit voorsz. eerste Eyland heeft eenen spitsighen top / int midden hebbende aende voet van dien/aende westzyde/ eenen steen ghelijck een Pilaer / int fatsoen als de Varella vande Straet van Singapura by Malacca, eñ aen't oost n. o. heeftet een half mijl daer van af/ een ronde swarte Clippe ligghen.

Dit voorseyde Eylandt int gesicht hebbende/liepen terstondt n. ten o. aen/ als te voren/ alle den nacht over / ende metten dagheraet (wesende met het voorsz. Eylandt over een/) sagen alle d'ander Eylanden/die in als 7. zijn als ghesept is/alhier wesende liepen noch n.o. aen/tot by't laeste vande voorseyde Eylandē/

Waer hem d'Eylanden der 7. susteren openbaren.

Ghedaente en streckinge vã twee Eylanden voorby de 7. susteren.

van welcke contreye af/ te weten/ 6. mylen n. o. aen/ zijn gheleghen twee Eylanden/ streckende o. ende w/ waer van dat van't o. seer lanck ende hoogh is/ vol van swert schynende geboomten zijnde/ dat van't w. veel cleijnder ende leegher/ 't eijnde ofte den hoeck van't oosten van dit cleynste Eylandt/ heeft eenen hooghen huevel/ die naer't w. toe al dalenden af gaet/ makende eenen leeghen ende langhen punt; dese Eylanden ligghen ontrent een mijl weeghs verscheyden vanden anderé; van desen langhen punt af/ derdehalf mijl w. waert aen/ heeftmen een ander Eylandt/ so groot en hoogh als dit voorsz. Eylandt/ dat voor ghementioneerde groot en hoogh lanckwerpigh Eylandt is ghenaemt Ycoo, ende die voorsz. 7. Eylanden sullen u altemael blyven aende zyde van't z.o. ende mogen hebben inde streckinghe van d'eerste tot die laeste 7. ofte 8. mylen/ als wy met het eijndt vande 7. Eylanden over een waren/ namen onsen cours n.o. aen/ naer't Canael 'twelcke loopt tusschen 't groote hooghe Eylandt/ ende 't Eylandt vande leeghe ende langhe punt heen/ daer wy door liepen/ comende aen d'ander zyde van't n. weer uyt; Dit Canael van tusschen dese Eylanden door/ is diep ende schoon/ sonder eenige Clippen ofte steenen te hebben/ vier mylen n. w. aen van dit Canael ofte doorganck af/ leijdt een seer hoogh ende rondt Eylandt/ 'twelcke schijnt aende westzyde Clippen te hebbé; Dit Eylandt heeft den meesten tijt een Vulcano, dat is: een Swavel ofte vierighen Bergh/ te weten/ op't opperste van't Eylandt; Van dit vuyrighe Eylandt af een mijl weeghs n. aen/ is gheleghen een ander cleijn ende leegh Eylandt; Van dit voorseyde vuyrighe Eylandt af/ recht oost aen 8. mylen weeghs/ leijdt het Eylandt van Tanaxuma; dat voorsz. groot ende hoogh Eylandt Ycoo, gheleghen aende oostzyde van't Canael/ als voren/ heeft aende n. zyde een leegh landt/ ende daer langhs by heen goede Reede/ zijnde over al schoone grõt/ streckende vier ofte vijf mylen o. en w. Van't oost eijnde van dit Eylandt Ycoo af/ drie mylen n. aen/ leijt het bovenghenoemde Eylandt van Tanaxuma, als oock ghesept is inde beschryvinghe vande Coursen ende Navigatie naer het Eylandt Fyrando toe; Dit Eylandt van Tanaxuma streckt n. en z. zijnde altemael van een leegh landt van huevelen ende dalen/ hebbende Pijn-boomen op/ die seer ondicht ende verscheyden vanden anderen staen/ ende heeft 7. ofte 8. mylen inde lenckte/ en int midden van dien/ te weten/ aende westzyde/ leijdt een Haven ghelegen binnen sommige Steenrootsen ofte Clippen in/ ende van dese Haven af/ anderhalf mijl w.n.w. aen/ is ghelegen een seer cleijn ende vlack Eylandt/ met een huevelgien int midden; Dit cleijn Eylandt heeft aen't eijnde van't n. sommighe uytsteeckende steenen en Rudsen/ streckende so verde als een schuet van een Gotelingh bereijcké mach/ alle de reste is schoon; van gelijcken tusschen dit Eylandt ende Tanaxuma ist over al schoon ende suyver; Van't Eylandt Tanaxuma af 7. ofte 8. mylen n. aen/ leijt het groote ende hooghe landt van Iapon, welcke Custe streckt (te weten/ aende zuydtzyde) o. ende w. 10. mylen weeghs; Van't Canael bové verhaelt dat tusschẽ de twee Eylanden door loopt/ en canmen Tanaxuma niet sien/ dan soo't claer en helder weer waer/ wy liepen o. n. o. aen/ ende comende tot ontrent drie mylen verscheyden van't

Langen punt.

Streckinghe van't langhe punt tot het Eylãdt Ycoo/ en ontrent de 7. susteren.

Gelegentheyt eens goeden Canaels tusschen een Eyland en 'tlanghe punt.

Hoogh rondt Eyland twelc vierige Swavel-brant uyt werpt.

Gelegentheyt eens Eylãdts Tanaxuma/ ende des Eylandts Ycoo.

Goede Reede.

Streckinghe ende gedaente des Eylandts Tanaxuma.

Haven hebbéde sommighe Clippen.

Gedaente eens Eylandts ontrent dees haven/ en vande gronden daer ontrent.

Iapon leijt 7. of 8. mylen van't Eyland Tanaxuma/ ende hoe 'tselve streckt.

voorseyde Canael af/ soo ontdeckten wy eerst Tanaxuma, als oock van gelijcken het groote landt van Iapon, 'twelcke als gesept is seer hoogh is/ streckende oost ende west 10. mylen weeghs/ ende om dieswille dat Tanaxuma streckende is n. ende z. wesende leegh/ en 'tlãd van Iapon hooch/ so verthoont het hem in die contreye daer wy waren/ altemael een landt te wesen/ om dat het door den anderen streect/ welcke was d'oorsake dat die Chijnsche Piloot die wy op ons hadde/ meende dat het altemael een landt was: maer als wy't begonsten te genaken/ so begonst hem 't Canael van tusschen beyden allencxkens te opené/ wesende van d'een tot het ander/ van dwers over 7. ofte 8. mylen/ wy liepen op deser voeghen op de halve streeck van o.n.o. aen/ naer 't landt van Iapon toe/ wesende int wassen van't water/ naert het oostwaert aen liep/ te weten/ naert cleyne Eyland (dat by Tanaxuma leyt) toe/ daert ons naer toe dreef/ so dat wy moeytens ghenoegh hadden om daer boven te komen/ passerende tot op een Gotelingh schuet naer daer langhs by heen/ waerom noodigh is n. o. aen te loopé/ tot datmen 'tvoorsz. cleyne Eylanden voorby is.

Als wy Tanaxuma om waren/ soo liepen wy n.n.o. aen naer de Custe toe/ daer noch 3. mylen van af wesende/ ende creghen recht teghens den inwijck van Xe buxij over/ een stilte; dit was den laesten Junius/ ghescheyden wesende van't Eylandt genaemt A Ylha das Outeas, ('twelcke leyt aende westzyde vande mondt ofte 't Canael van Macau af/) den 19. vande selfde maent/ hebbende onder weghen gheweest tot dit landt van Iapon toe 11. daghen/ waer van drie dagen stilten hadden/ dat de seylen voor de mast hinghen/ onder't Eylandt van Lequeo, als ghesept is/ etc.

Waermen Tanaxuma en Iapon niet sien can/ ende waer zy een landt schijnen te wesen.

Streckinghe des Canaels tusschen de twee Eylanden.

Onderrichtinghe waer/ en hoe vert datmen n.o. aen dient te loopé.

Stilte ontrent den Inwijck Xebuxy.

'tEyland das Outeas leyt westwaert van't Canael van Macau.

Dat 34. Capittel.

Een ander beschryvinghe vande Navigatie ende Coursen vande Haven van Macau af, langhs 'tlandt van China heen, naer 't Eylandt Fyrando, ende d'omligghende Eylanden toe, tot die Haven van Vmbra, gheleghen aende Custe van Iapon, met verclaringe van andere Havens daer ontrent ghelegen, daermen handel en trafficke drijft, met de gheleghentheyt van dien.

DIe ghene die begeert te seylen van uyt Macau, ofte de van dien af naer Iapon toe/ inde Monson van Junius ende Julius/ ende so ghy int uytseylen niet en mocht loopen te loefwaert van de Clippe/ dieme van Macau af genoegh sien can/ welcke 'tschijnsel van een Seijl maeckt/ en derft daer niet eens om bekommert wesen: want latende 't Eylandt Lanton aende sy/ moecht terstondt loopen waer ghy wesen wilt: want is over al schoon/ ende en hebt daer nieuwers af te vreesen/ als ghy buyten d'Eylanden uyt zijt/ sult uwen cours nemen naer't Eylandt Ylhea Branco toe/ (dat is: 'twitte Eylandt/ ofte eyghentlijck de witte Steen-clippe ghesept/) loopende o.n.o. aen/ tot naer't Eylandt Lamon toe/ en al ist dat ghy seer goede windt hebt/ scheydende des avonts vande voorsz. Eylanden af/ soo sult ghy eerst des morghens 'tvoorsz. Ylhea Branco comen te sien/ als ghy daer met over een zijt/ so sult ghy aen't vaste landt een groot hoogh landt sien/ wesende aende

Hoemé ende schroomt voor by een Clippe van Macau loopen sal.

Wanneer mé den cours nae 'twitte eyland setten sal/ ende wanneermen in't ghesicht crijght.

Ghedaente des selfden Eylandts/ en de gronden daer ontrent.

aende oostzyde steijl afghebickt/ hebbende in't midden eenen ronden huevel int fatsoen van een broot; de diepten diemen daer langhs heé heeft/ te weten/ twee mylen daer van af/ (luttel min ofte meer) zijn 30. ende 35. vademen modder grondt; Van dit Eylandt ofte Ylhea Branco af naer Lamon toe/ so heeft de Custe van't vastelandt cleyne Eylandé daer langhs by heen ligghen; Men heeft op dese contreye (te weten/ 12. mylen of daer ontrent aen dees zyde Lamon, ende 7. ofte 8. mylen van't vastelandt af/) cleijn swart sant met sommighe schulpkens ghemenckt/ op de grondt met 27. ende 28. vadem diepten/ en sult alhier wesende/ niet laten te loopen op de begonnen cours van o. n.o. aen/ al en siet ghy schoon geé land: want hebbéde die voorseyde diepten en grõt/ soo gaet ghy vry ende behouden vande Riffe van't Eylandt Lamon, ende soo't sake waer datmen geen landt en saegh/ so kanmen evenwel/ door de diepten ende grondt weten waer datmen is: want van't Eylandt Lamon af naer Macau toe/ so heeftmen de voorsz. diepten ende grondt van 25. tot 28. vadem/ ende voorby Lamon ende daer ontrent/ is de gront van wit/ cleijn/ dun/ met sommich swart sant gemenckt/ ende somen by ghevalle alhier passeerden met dysich ende doncker weder/ so salmen zynen cours doen als verhaelt is van o. n.o. aen: want dit is den besten wegh; alsmen hem gist by't Eylandt Lamon te wesen/ ende vindende de diepten van 15. 16. vadem/ so ist een teijcken dat ghy verde t'Zeewaert zijt/ (want in dese contreye so loopen de stroomen seer crachtigh naer't o. z.o. toe/) daerom sult alsdan n. o. aen loopen/ om weder den rechté cours te gheraken.

Streckingh en ontmoetinghé van't witte Eylandt nae Lamon.

Diepte en ghedaente des sants ontrent 7. en 8. mylen van Lamon/ met aenwijs hoemen loopé moet.

Diepten van Lamon tot Macau/ ende vande gedaente des grondts daer ontrent.

Onderrechtinghe wanneermen uyt den rechten cours is/ ende hoemen strecken moet om den rechten cours te bewaren.

Loopende op de diepten van 25. ofte 28. vadem sandt grondt/ is eenen goeden wegh/ doende de cours van o. n. o. aen: want zijt op dese manier op den rechten wech/ van te middeweghen van't Canael/ alsmen 't Eylandt Lamon voorby is/ te weten/ van naer Chinchon toe/ so heeftmen de stroomé ende wateren met hem in zijn favoir/ en somen de wint vande Monson heeft/ salmen terstondt des anderen daeghs landt sien/ van beyde zyden/ te weten/ 'tlandt datmé heeft van stuerboort/ is het eijnde ende den hoeck van het Eylandt Lequeo pequeno, ofte cleijn Lequeo/ en 'tbeginsel van't Eylandt genaemt Ilha Fermosa, dat is: 'tschoone Eylandt/ ende aende zyde vã het backboort/ leijdt het landt in fatsoen ghelijck een hoeck/ al hoewel dat het gheen en is/ dan is het Eylandt A Ilha dos Cavallos ofte 't Eyland vande Peerden/ 'twelcke seer hoogh is/ legghende op de hooghte van 25 $\frac{1}{3}$. graden/ en heeft aen d'een zyde/ te weten/ vier ofte vijf mylen t'Zeewaert daer van af het Eylandt van Baboxijn, dit landt int ghesicht hebbende salmen zynen cours noordtoost aen doen/ 'twelcke eenen goedé wegh is/ om buyten alle d'Eylanden om te loopé: want van dit voorseyde Eylandt vande Peerden af voortaen/ tot de Cabo de Sumbor toe/ heeftmen veel Eylanden t'Zeewaert uytsteken/ waerom dit den besté cours is om naer de Cabo de Sumbor te loopen; alsmen naer zijn gissinghe met den hoeck ofte Cabo de Sumbor over een is/ al en sietmense niet en is niet aen bedreven: want mé isser ontrent 8. ofte 10. mylen vã af.

Teijckené alsmé in't middé van't Canael is.

Beschryvinge wat landen datmen nae eé dagh seylens sien sal/ somen de wint vande Monson heeft.

Hooghte van 't Eyland dos Cavallos.

Plaets van 't Eyland van Baboxijn.

Veel Eylanden van't eyland dos Cavallos tot de C. de Sumbor.

Op dese contreye wesende/ salmen zynen cours n. o. aen doen/ om te komen verkennen het Eyland van Puloma, ofte Meaxuma, ofte het Eylandt Guoto: want dit is eenen goeden cours voor de winden vande Monson/ ofte somen eenighe stormen ofte contrarie winden creegh/ soo datmen zynen rechten wegh niet houden en mocht/ soo salmen hem in sulcker voeghen reguleren/ datmen daer naer weder op zynen wegh comt/ om eenigh van dese Eylanden te komen verkennen; Dit voorseyde Eylandt van Puloma is gheleghen n.n.o. en z. z. w. met het Eylandt Guoto, ontrent 10. ofte 12. mylen vanden anderen verscheyden/ ende scheydt hem in vier ofte vijf ghedeelten/ hebbende veel gaten ende stucken daer rontsom heen; men en heeft daerom niet te vreesen: want heeft daer dicht by noch veel meer ander stucken/ 'twelcke ick weet om dat ickse selver altemael wel perfecktelijcken ghesien hebbe.

Cours om 't Eylandt Puloma ende andere te verkennen.

Ordonnantie hoemen hem reguleren sal in contrarie winden.

Gelegentheyt vande Eylãden Puloma en Guoto.

Veel stucken en gaten hier ontrent.

Van dit voorsz. Eylandt af/ naer de Haven van Vmbra ofte 't Eylandt van Fyrando toe/ salmen zynen ouden cours van n. o. aen loopen/ waermede sult comen te sien het land beneden Vmbra, 'twelcke seer hoogh is/ hebbénde byde Custe langhs heen veel cleyne Eylanden ligghen/ onder welcke zijn twee Clippen/ die seer scherp ende puntigh uytsteken gelijck als Diamanten; van hier af tot Vmbra toe zijn 6. ofte 7. mylen; in dese contreye comende/ te weten/ tot ontrent een mijl naer't landt/ so salmen zynen cours n. aen doen/ loopende op dese streec de Custe langhs; byde Custe comende/ salmen hem daer wel dicht by heen houden/ om 'tlandt ende de mercken van dien wel te verkennen/ welcke zijn dese/ te weten/ alsmen dicht by't land vande rechterhant is/ so heeftmen een punt landts/ waer van twee Eylanden t'Zeewaert af liggen/ welcke is by d'incomste van Vmbra: want van dese punt af naer binnen toe/ so looptmen n. o. aen daer nae toe; op dese hoeck ofte punt staé drie Pijnboomé/ ende met desen hoeck over een wesende/ salmen t'Zeewaert daer van af/ (te weten/ aende slinckerhandt/) een cleijn Eylandt met een ronde Clippe sien ligghen/ sult binnen dese voorseyde Clippe heen loopen/ waermede sult recht voor u uyt comen te sien het landt van Vmbra.

Cours nae de Haven van Vmbra.

Gedaente van een Eylandt beneden Vmbra.

Twee scherpe Clippé/ streckende vã hier tot Vmbra.

Kenteijckenen 7. mylen van Vmbra zijnde.

Twee Eylanden by de incomst van Vmbra.

Gelegentheyt van een ronde Eylandeken.

Alsmen comt te sien een groot Eylandeken ofte Clippe/ ('twelcke seer steijl ende afgebickt is/) t'Zeewaert in gheleghen/ so salmen aende zyde van't land veel cruijt int water sien dryven; dit Eylandeken salmen laten aende zyde van't backboort ofte slinckerhandt/ loopende tusschen dat ende 'tlandt heen: want isser by een half mijl breet; van dit Eylandeken af tot de mont ofte incomste van't Canael zijn twee mylen/ op de cours van noordtoost aen/ waermede men terstont d'incomste sien sal/ die seer breet is.

Teijckené alsmen ontrent een groote Clippe ofte Eylandeken. Gelegentheyt van't selve.

Gedaente van d'incomste vã 't Canael.

Van dit Eylandeken ofte Clippe af/ loopt een Riffe van steen/ streckende tot de mont vã de incomste toe/ liggende eensdeels boven water/ en op sommighe plaetsen bedeckt/ doch moecht het ghenoech sien/ daerom en heeftmé daer nieuwers van te vreesen dan van datmé voor ooghen siet; tusschen dese Riffe en 'tland vande rechterhandt heen/ heeftmen te middeweghen 15. ofte 18. vadem diepten modder gront/ alsmen d'incomste van't Canael comt te sien/ soo salmen daer recht naer toe loopen/ sonder schroomen: want is een seer goede incomste/ in dese Straet ofte Canael wesende/ so datmé de Revier van binnen comt t'ondecken/ soo doetmen zynen cours al by de rechter handt

Een Rif tot de incomste van 't Canael.

Diepte tusschen 't rif en 'tlandt aende rechter hant.

Cours tot de incomste van de Revier.

Een Eylandeken met een cruys boven op.

hant heen / al waermen terstont een ront Eylandeken sal sien / 'twelcke een cruys boven op heeft / ende al ist datmē d'incomste niet en siet / so salmen evenwel op dit Eylandekē aen loopen: want alsmen daer met over een is / so salmen terstont de Ree comē te sien / daer de schepen ligghen / als oock een Portugesche Kercke op't landt sien staen / alhier binnen wesende soo looptmen zuyden aen / tot ontrent een schuet van een Gotelingh verder / al waermē het mach setten op 10. vadem diepten / van seer goede modder gront; men sal hem alhier vast binden vande zyde van't n. n. o. ende z. z. w. ende naer dat de wint waeyt / salmen hem met het voorste van't schip keeren / dat met de anckers onder de steenen vast makende: wāt is daer enghe / niet teghenstaende en dorst als dan niet vreesen / al ist schoon dat het harde waeyt.

Vermaninge datmē vande C. de Sumbor nae Iapan dē cust vervolgē sal / al waert datmen gheen Eylanden en sach.

Vermane u wederom / dat so wanneer ghy comt vande Cabo de Sumbor, vande Custe van Chynen af / naer't landt van Iapon toe / al ist sake dat ghy de voor-ghementioneerde Eylanden niet en siet / so en laet daer om uwē cours van n. o. aen / niet te vervolgen / tot dat ghy aende Custe van Iapon comt: want al ist dat ghy vervalt by de Haven van Aryma, ('twelcke is twaelf myplen van Vmbra,) en is daerom niet aen gheleghen: want men heeft in dese contreye seer goede Havēs; byde voorschreven Haven van Aryma, is ghelegen een Eylandt (te weten / een weynigh meer naer't n. als naer't z.) ghenaemt Cabexuma, twelcke aende binnen zyde een seer goede Haven heeft / daermen seker ende vry mach ligghen ende handelen / ēn so ghy van hier af begheert naer binnen toe door te loopen / so doet uwen cours n. n. o. ende n. o. ten n. aen / waermede sult comen by een Haven genaemt Cochinochy, ghelegen int Coningh-rijck van Aryma; van Cabexuma af scheydende / sult langhs 'tlandt vande noordtzyde heen loopen / tot 7. ofte 8. myplen toe / waermede met Cochinochy over een sult comē / 'twelcke eē beter Haven is als die van Vmbra, om dieswille dat de schepen aldaer 'tharen wille mogen liggē / ende oock dat meer is / so is te wetē / dat al eer ghy dese Haven ghenaeckt / soo comen u veel Barcken ēn Schuyten aen boort / die u vryelijcken sullen binnen brenghen / en hebt gheen vreesen voor den Inwijck van Aryma: want d'oude Piloten hadden daer vreese voor / om dat zyse soo wel niet en conste als ick / overmits dat ick daer selfs met een Fuste over al binnen in / en rontsom hebbe ghevaren / met ghenoegh moeytens; recht teghens Cochinochy over / leijt een ander seer goede Haven genaemt Oxij, toebehoorende den Coningh van Bungo, alwaermē oock vry ende seker mach handelen ende traffijckeren.

De Haven vā Aryma leijt 12. myplen van Vmbra.

Gelegentheyt vā Cabexuma

Cours om na Cochinochy te loopen.

Gelegentheyt van Cochinochy.

Een seer goede Haven tot Cochinochy.

Vermaninge datmen geen vrees hebben sal voor een Inwijck van Aryma.

Gelegentheyt vande groote Haven Oxij.

Advertere u wederom gheen vreese te hebben voor d'incomste van Aryma: want behalven de bovenghenoemde Havens / daermen vry ende seker in liggen mach / so sullen u menighten van Fusten ende Barcken terstondt aen boort comen / die u sullen voeren daer ghy wesen wilt / ende u in alles naer u begeerte te rechte helpen.

Tweede vermaninge voor Aryma.

Van ghelijcken sult ghewaerschout wesen / datmen hem langhs alle de Custe van Chynen heen / nieuwers af heeft te schroomen: want isser over al schoon ēn suyver / u alleenlijcken buyten alle d'Eylanden heen houdende: want so ghy daer tusschen in raecten / sout daer qualijck weder naer uwen wille konnen uyt comē / daerom ist best hem daer van buyten af te houden / doende zynen cours daer langhs by heen / so en heeftmē daer nieuwers af te vreesen / ende is over al eē schoone wech / soo wel naer't Eylandt Fyrando, als naer de Haven van Vmbra toe / alleenlijcken dat Fyrando 7. ofte 8. myplen / vande hoeck ofte punt vande boomē noorderwaerts aen leyt / in die contreye wesende / sult Fyrando terstondt comen te sien; int aencomen van dien heeftmen een Varella, dat is: een merckteijcken van een Rootse ofte spitsighen berch / eyndtlijcken sult u reguleren als voren ghesept is: want is terstont kennelijck / zijnde een seer hoogh landt / welcke streckt o. n. o. ende w. z. w. hebbende te middeweghen van dien veel cleyne Eylanden ligghen / met Canalen van daer tusschen heen door / om van d'een naer d'ander zyde te moghen loopen: maer somen van't Eyland Cabexuma af naer Vmbra toe wilt loopē / moet men hem altoos wel dicht by't landt heen houwen: want int Eylandt vandē Diamant ofte 'tspitsighe Eylandt ghenaemt / heeftmen een andere seer goede Haven / daermen terstōt (alsmen daer int ghesicht is /) met menighten van Barcken ende Fusten ontfangen wort / om 'tschip binnen in te brenghen.

Over al de Custen van China ist schoon en suyver.

Waerschouwinge datmē buyten de Eylanden om loopen sal.

Een schoone vaert beyde na Vmbra ēn Fyrando.

Gelegentheyt van Fyrando.

Teeckenē van Fyrando desghelijcks de streckinge vā 'tselve.

Een goede Haven en 'tspitsigh Eylandt.

Die havens diemen in dese contreye heeft / zijn dese naervolgende / te weten / so aen't land van Iapan, als aende Eylanden daer naest by gheleghen / waer van in dese beschryvinghe mentie ghemaeckt is. Inden eersten / so heeftmen een seer goede Haven int Eylandt van Cabexuma; Item Cochinochy geleghen int Coningh-rijck ende de Straet van Aryma, is noch beter Haven; De Haven van Oxij, welcke leydt recht tegens over Cochinochy, is oock een goede ende beter Havē; Aen't Eylandeken genaemt O Ilhea do Diamon, (dat is: 'tEylandeken vandē Diamant / door zijn spitsighe ende scherpe Rootsen / heeftmen oock een seer goede Haven / welcke is van't landt van Vmbra; Item de Haven van Vmbra is oock een goede Reede / etc.

Beschryvinge van verscheyden Havenen op verscheydē plaetsen.

Een goe havē in't Eylandt O Ilhea do Diamon.

Dat 35. Capittel.

Een corte waerschouwinghe ende onderrechtiel vande vaert van Macau uyt China af, naer Iapan, ēn 'tEylandt Cabexuma, tot de Haven van Langhesaque ofte Nangesache toe, welcke is de gheen die huydens daeghs aldermeest vande Portugesen ghefrequenteert wordt, met alle de Coursen ende streckinghen op't cort verhaelt; door een expert Piloot ende bedreven Stuerman, met verclaringhe vande winden, Tuffon ghenaemt.

Soo haest als ghy't Eylandt Ilha do Leme voorby zijt / ('twelcke is comēde van uyt Macau af /) soo doet uwen cours o. n. o. aen / waermede sult het Eylandt van Lamon comen om te loopen / ēn soo't by nacht waer / sult het loot uyt werpē / ende vindende 22. 23. vadem diepten / met schulpkens ende swart sandt op de gront / soo zijt ghy recht teghens de Riffe over / ende als ghy die voorby zijt / sult wit ende cleijn sandt vindē / doende alsdā uwē cours n. o. ēn n. o. ten o. aen / u altoos wachtende vande Custe van Chinchon af / soo veel als ghy ymmers moecht: want den besten wegh is te loopen te middeweghen van't Canael heen / te weten / so veer

Cours van 'tEylandt do Leme na't eylandt Lamon.

Teijckenē alsmen tegē over 't Rif is.

Waerschouwinge voor de Cust van Chinchon.

so verre van't Eylandt vande Visschers / als vande Custe van Chincheo' af / ende so ghy't Eylandt vande Visschers (A Ilha dos Peicadores ghenaemt) naerder waert / sult minder diepten vindē / daerom sult op u hoede wesen / so wanneer ghy 'tEylandt Lamao' voor by zijt / 'tloot uyt te worpen / om oorsake vande Visschers Eylanden / As Ilhas dos Pescadores. Soo het ghebuerde dat u in dese contreye de stormen vande winden Tuffon ghenaemt overvielen / ēn so zy quamen van uyt den n. o. af / so neemt uwen cours op den borch van ter Zeewaert aen / en dat so veel als ghy immers moecht / om de Custe te schouwen: want de wint sal sonder twyfel nae het z. o. loopen / het welcke dwers op de Custe is / so datse u blijft voor een leegher wal / ende op dat het u niet op de Custe en jaecht / so is het goet alle de seylen te strijcken ende in te nemen / ēn alsoo stil te dryven / tot dat de wint nae't zuyen loopt / om alsdan uwen wech weder te vervolgen; gheve u desen raet ofte advijs / om dieswille dat ick my twee jaren achter een ghevonden hebbe in dese contreye altoos met de tormenten Tuffon, so dat wy d'eene reyse by naest teenemael verloren waren / om op de Custe te gheraken. Om nu te verstaē wat dit woort Tuffon te segghen is / soo is te weten / dat het een Chijns woort is / 'twelck de Portugesen sonder veranderen oock alsoo aenghewent hebben / ēn is een torment ofte onweder / diemen ghemeenlijcken crijcht op dese vaerden van Chyna nae Iapan toe / oft is ten minsten seer selden / datmense mist; Comt ende beghint vā den eenen hoeck ofte d'ander / loopende alsoo met een gheduerige storm by naest alle de streken van't Compas om / altoos even ghestadigh wayende / so dat het de Zee-luyden ghenoech te doen gheeft / en dat in sulcker voegē / datter op alle de vaerden van gants Orientē ofte d'Indische quartieren geen torment ofte onweder soo seer ontsien ēn bevreest wort als dese Tuffons, van tusschen Chynen en Iapan, waer om wel noodich is daer op verdacht en voorsien te wesen / op datmē daer niet onversiens vā overstulpt en wort / alst somtijts wel ghebuert is / van die daer met in groot perijckel ēn lyden ghecomen zijn / als dese selfde Piloot ghetuijcht hem gheschiet te wesen / ghelijck als oock een yeder vā die de voorsz. vaert ghevaren hebben ghenoech weten te vertellē / ēn sulcks altoos ofte den meesten tijt bevonden hebben.

Diepte by A Ilha dos pescadores.

Oorsaeck waerom datmē 'tloot uyt werpen moet alsmen voor by Lamao' is

Wat cours datmen nemē sal / indiē datmen vande stormwinden overvallen wort.

Hoemen hem reguleren sal in stormwinden.

Uytlegginge vā het woort Tuffon.

Hoe dees stormwinden waeyen.

De Tuffons waeyen tusschē Chyna en Iapon.

Als ghy met het Eylandt A Ilha fermosa (ofte 'tschoone Eylandt) over een zijt / so loopt n. o. aen. / met welcke cours sult recht op de Straet van Aryma aen comen / 'twelcke eenē goeden gangh is. Nu soo haest als ghy comt gront te nemen / te weten / aende zyde van te loefwaert / ēn dat ghy crijght 75. vadem diepten / soo sult ghy recht op't midden van't Eylandt Meaxuma aen comen / ēn hebbēde minder diepten / so ist eenen quaden wech / waerō u noodich sal wesen uwen cours te verbeterē / om weder te recht te comen: maer wesende van te loefwaert / is goet / te weten / soo wanneer ghy het Eylandt Sancta Clara comt te sien / het welcke een cleijn Eylandt is / hebbende aende zyde van't noordt oosten twee ofte drie Clippen ligghen / ende wat voorder aen het Eyland Cojaquijn, het welcke seer groot is / zijnde in drien ghedeelt. Ick hebber aende zyde van het landt by heen ghepasseert / het welcke eenen seer goeden wech is / en hebt u nieuwers van te wachten / dan van sommighe steenen / die langhs het Eylandt heen liggen / welck men bescheyde lijcken ghenoech sien kan: want de Zee daer op breeckt / sult daer uwen wegh langhs heenen doen / latende dese Steenen aēde zyde van't back-boort / ontrent een schuet van een Bas daer af loopende; Als ghy dese ghepasseert zijt / so loeft soo veel als ghy immer muecht tZeewaert aen / om te schouwen drie Eylandekens ofte Clippen / die aen d'ander zyde recht teghens het dick ende grof landt over ligghen: want is tusschen beyden alteinael vol Riffen / daerom is het beste te loopen 'tZeewaert van't Eylandt Cojaquijn af / te middeweghen van het voorseyde grof ende dick landt (dat voorby d'Eylandekens ofte Clippen vande Riffen leyt) is gheleghen de Haven van Amacusa, die seer goet is / al waer begint den Inwijck van Aryma. Van hier af sult ghy terstont / (te weten / int n. n. w. comen te sien het Eylandt van Cabexuma.

Cours van A Ilha fermosa nae de Straet van Aryma.

Wat diepten datmen heeft alsmen recht op Meaxuma aen loopt.

Ghedaente ēn plaets van't Eylandt van S. Clara.

Sommighē steenen langhs desen cant.

Waerschouwinghe voor 3. Eylanden ēn veel Riffē.

Plaets vāde haven van Amacusa.

Als ghy met Cabexuma over een zijt / soo sult ghy voorder aen comen te sien ses Eylandekens ofte Clippen / daer ghy aende zyde van ter Zeewaert sult by comen / soo sult ghy terstont comen te sien nae het oosten / ende oost ten noorden aen het Eylandt / ghenaemt Ilha dos Cavallos, ofte vande Peerden / het welcke heeft aende zyde vande Zee eenen grooven huevel / ende aende ander zyde nae het Eylandt Fyrando toe / twee Clippen langhs de Custe heen liggen / die in't schijn hem verthoonen als twee seylende Schepen: Oock mede soo heeftmen wat voorder aen nae Fyrando toe / twee vlacke Eylanden langhs de Custe heen ligghen / welcke ghenaemt worden As Ilhas das Restingas, dat is / d'Eylanden vande Riffen ghesept.

Ses Eylandekens diemē siet alsmē met Cabexuma over een is.

Ghelegheitheyt vande Eylandē As Ilhas das Restingas.

Soo't u noodich waer (als ghy van uyter Zee aen comt) te anckeren / al eer ghy inde Haven loopt / (wesende by d'Eylandekens ofte Clippen) soo set het met nieuwe Cabels / die wel versekerende / op dat ghy daer gheen anckers en verliest: want isser seer diep ende scherp.

Waerschouwinghe oft noodich waer te anckeren.

Met de voorseyde ses ofte seven Eylandekens ofte Clippen over een zijnde / soo loopt recht op't Eylandt / A Ilha dos Cavallos aen / als ghy daer by comt (te weten / vande punt binnewaerts /) soo sult ghy langhs het selfde Eylandt heen een drooghte boven water sien ligghen / alle d'ander Eylandekēs ende Clippen die ghy siet / sullen u blyven aende zyde van't bagboort / 'twelck is aende zyde van't Eylandt Facunda, sult aldus loopen tot inde Haven vā Langasaque, ēn en hebt daer nieuwers van te schroomen / dan van dat ghy voor ooghen siet: want men heeft alhier de Zee ende grondt ghelijck aende Custe van Spaengien.

Plaetse vān A Ilha dos Cavallos / midtsgaders een drooghte by't selve Eylandt.

Goede schoone gront inde Haven van Langasaque.

Dat 36. Capittel.

Een voyage ofte Schipvaert, ghedaen van Macau uyt Chyna af, nae de Haven van Langasaque ofte Nangasache in't Eylandt Iapan, met het Schip Sancta Crus, waer van Capiteijn was eenen Portugescher, met namē Francisco Pays, ende Constapel van dien, eenen Dirrick Gerritszoon, Burgher deser Stadt Enckhuysen, in het Iaer 1585. met alle de coursen ēn ghescbiedenisse alles gheappoincteert

Hh ende

ende aengheteeckent door den Piloot ofte Stuerman van't selfde Schip ende vaert.

Tijt wanneer dat tschip S. Crus uyt Macau ghe-loopen is.

DEn 5. Julius / anno 1585. wesende des vrydaeghs smorgens / gingen wy 'tseyl/(te weten / vande punt die tegẽs 't Clooster van S. Francisco over leyt af) met resolutie om te loopen te loefwaert vã een rondt Eylandeken ofte Clippe/gheleghen o.z.o. daer vaer van af: maer om dat de wint scharp was / en consten niet volbrenghen / in voeghen dat wy't dragende hielden / om door het Canael ofte 'tgat van Lanton te loopen / ghelijck als wy deden. De diepten die wy alhier vonden / waren van 5. tot 6. vademẽ toe / en dit was wicht by't ronde Eylandeken dat tZeewaert van't Eylandt Lanton af leyt / eñ van daer voort aen / soo beghint het dieper te worden tot 18. ende 20. vadẽ toe; Wy hadden dese dieptẽ / tot dat wy buytẽ 't Eyland A Ilha do Leme, (dat is 't Eyland van't Roer) warẽ.

Diepten in't Canael van Lanton.

Plaetse van het Canael van Lanton.

Diepten tot buytẽ A Ilha do Leme.

Dit Canael vã Lanton heeft in't aencomẽ van dien eẽ bocht / alwaer de wint seer scherp was / so dat wy ons qualick consten wachten van een Eylandt / gheleghen aende slincker hant van't Canael / ten waer dat de wateren eñ stroomẽ so groote cracht niet gehadt hadden / die't schip dwers over te loefwaert daer van af dreven / sonder dat souden wy grooten arbeyt eñ moeyten ghepasseert hebben om't Canael door te comen / eyntlicken dat wy teghens den nacht mochten wesen ontrent 4. myplen van't Eylandt Ilha do Leme af voort aen. De cours die wy desen nacht deden / was oost / eñ o.ten z.aen / om dieswille dat wy een scherpe wint hadden / hebbende de diepten vã 20. tot 26. vadem modder gront; Met dẽ dagheraet quamen wy by naest recht voor uyt te sien het Eylandeken Ilha branco, ofte de witte Clippe / eñ door die voorseyde diepten / maeckten onse gissinghe / daer een groote half mijl van af te passeren.

Ghedaente alsmen by't Canael van Lantõ comt.

Het Eylandeken Ilhea branco ofte witte Clip.

Den 6. Julius des saterdaeghs / en consten de hooghte vande Son niet nemen / om datse ons recht over 'thooft was; hadden eenen z.o. ende z.z.o. wint / met seer goet weder des daeghs: maer des snachts wast wat koelder; Deden onsen cours o.n.o / o / ende o.ten n.aen / nae dat de wint wayde; Wy vonden des middaeghs van 25. tot 27. vadem diepten / met swart cleyn sandt op de gront. Dit was altoos in't ghesicht van't landt / ende met den dagheraet saghen wy 'tland van Lamon, het welcke een langh eñ vlack landt is / in ghelijckenisse van een tafel ofte vlack velt / hebbende aende zyde van't oost noord oosten een dunne punt landts tZeewaert uyt steken / eñ aende zyde van't west zuydt westen / loopt oock een ander dunne punt tZeewaert in / ende daer dicht by / te weten / aen't dickste van dien / sietmen 'tfatsoen van een witte plaet / welcke is het Eylandt van Lamon, ende tZeewaert daer van af / heeftmen drie Clippen / gheleghen aen het eynde vande Riffe van Lamon; alhier worpen wy 'tloot uyt ende vonden 27. vadem diepten / hebbende wit cleyn ende sommigh swart sant / met kleyne schulpkens onder een ghemenght / wesende van't landt af ontrent 7. ofte 8. myplen.

Hier de Sonne recht bovẽ 'thooft.

Crijghen hier landt van Lamon int ghesicht / is lanck ende vlack.

Ontrent 7. oft 8. myplen vant landt Lamon 27. vadẽ diep eñ wit oock swart sant.

Den sevenden des Sondaeghs / hadden wy stilte / ende altemet een weynigh: maer niets te veel wints van upten zuydt oosten / ende zuyd zuyd oost / doende onsen cours oost noord oost / noord oost / ende noord oost ten oosten aen / op de diepten van 24. tot 26. vadem. Soo haest als wy het Eylandt van Lamon ghepasseert waren / kreghen terstont wit / cleyn ende dun sant op de grõt / met sommighe schulpkens ghemenght; Wy waren des smorghens ontrent 7. myplen van't landt af / te weten / van het landt van Chincheo, ende saghen van ghelijcken het Eylandeken / 'twelcke een ghelijckenisse heeft van't Eylandt / ghenaemt Ilha dos Lymoins, dat is / 't Eylandt vande Lymoenen / gheleghen by Malacca, ende wat voorder aen / saghen een dun landt / met eenen spitsighen top boven op / welck men seyt te wesen A Varella do Chinchon, (dat is / die kenteyckẽ ofte Bootse van Chinchon;) Dit was den achtsten vande maent des Maensdaeghs; Des snachts daer aen kreghen wy stilte / waer mede de wint nae het noorden liep / comende wat coelder aen / altemets met vlaghen reghens: maer met de zuyd ooste wint / en hadden noyt regẽ; kreghen des snachts twee donderslaghen vãde selfde zyde van't zuyd oosten / met weerlichten van upten z.o. ende noorden.

Sy sien hier het land van Chincheo / welck wel gelijckt Ilha dos Limons.

Den 9. des dijnsdaeghs / hadden wy de hooghte vande Son op 23½. graden / hebbẽde de wint des snachts ghehadt oost ende o.z.o. met een goede koelte; laghen alle de nacht en dreven sonder seylen / worpende altemets het loot uyt / op de diepte van 20. tot 24. vadem toe / eñ creghen eens 18. vadem / waer van de gront wit cleyn sant was / met sommighe schulpkens onder een ghemenght. Des smorghens met den dagheraet / kreghen wy eenen noorden wint / waer mede wy ons wendẽ op den boech van't oosten / (hebbende alleen tfocseyl ende de besaen op) tot teghens den avont; Op de voorseyde diepten namen daer nae de seylen in / om stil te dryven; Des anderẽ daegs sagen wy landt / te weten / dat van den voorleden dagh / ende lach ons in't noorden / ende ter halver streeck van noorden ten westen.

Hebben hier de hooghde op 23. en half gradẽ / 18. 20. 24. vadem waters.

Hebben alhier stilte.

Den 11. des donderdaeghs / en namen de hooghte vandẽ Son niet / om oorsaecke / dat wy laghen en dreven sonder seylen / met eenen oosten eñ o.z.o. wint / eñ hadden de Zee-barẽ van upten z.o. laghen met het schip ghewent nae't n.o. Dit was des snachts: maer des daeghs hadden wy eenẽ n.o. ende n.n.o. wint / in voeghen dat wy als nu op den eenen / als dan op den anderen boech liepen / nae dat de wint ende tweer ons plaets gaf / op de diepten van 20. tot 24. vadem toe / van wit cleyn sant / hebbende sommighe worpen op 18. vademen; Wy hadden die voorleden nacht veel weerlichten van uptẽ westen ende zuyen / wesende den 13. vande nieuwe Maen / hadden des daeghs te voren de hooghte vande Son op 23½. graden ruym / het landt dat wy sagen costmen qualick onderscheydẽ / evenwel docht ons te wesen / het landt dat wy die vorighe daghen ghesien hadden.

Hebben alhier vele weerlichten upt den westen ende zuyden.

Den 12. des vrydaeghs / en hebben de hooghte vande Son niet ghenomen / om dieswille dat wy noch laghen en dreven sonder seylen / met eenen oost zuydt ooste wint / te weten / des snachts / wesende des daeghs noord oost / op de dieptẽ van 20. tot 24. vadẽ / met sommighe worpen op 18. vadem / waer van de gront cleyn / dun / wit sant was / zijnde de gront vande vier en twintich vadem wat grover sandt / met sommighe schulpkens gemenght. Als het begonst te dagẽ / so warẽ wy nae ons gissinge 5. ofte 6. myplen van't lãdt af / wy hadden die voorledẽ nacht veel weerlichten van alle canten / hebbende des morghens sommighe vlaghen regens / sonder wint / met een overtoghen Hemel ofte lucht / soo dat het scheen veranderinghe van weer te wesen; Teghens den avont creghen wy eenen z.o. wint / loopende terstont na het z.z.o. waer mede wy onse seylen lieten vallen / nemende onsen cours n.o. ende n. o. ten o.aen / ende oock oost n.o. maer den meesten tijt n.o. in voeghen dat ons de diepten begonst te vermeerderen / tot op 32. vadem / met wit cleyn sandt / wesende inden tijt vande volle Maen; Wy hadden de Zee-baren altoos van upten z. o. eyntlijcke dat wy alhier met dese voorseyde winden vijf daghen om brochten.

Vele weerlichten ende vele vlaghen reghens.

Hier vermeerdert de diepte tot op 32. vadem.

Den 13. des saterdaeghs / namen wy de hooghte vande Son op 24. gradẽ ruym / loopende desen nacht o.n.o.aen / tot des morgẽs toe / behoudende t Schip de cours van o. ende o.ten n. wy bevonden 20. myplen ghevaren te hebben / zijnde vande Custe van Chyna af 8. myplen / saghen terstont des smorghen 'tlandt van d'ander zyde. De grõt vã dese zyde / was wit / dun / met sommich swart sant gemengt / eñ ontrent in't ondergaen van de Son / wierpen 'tloot upt / vonden 35. vadem dieptẽ / met seer fijn swart sandt op die gront.

De Son vinden op 24. graden / 20. myplen gevarẽ hebbende 8. myplen van't landt van Chyna zijnde.

Dẽ 14. des Sondaeghs / namẽ de hoochte vande Son op 25. graden schaers / hebbende eenen z.w. wint / met seer goet weder / doende onsen cours n.o. eñ n.o.ten n.aen / den geheelen nacht over op de diepten van 37. vadem / met seer dun sandt / eñ sommige swarte modder op de gront / eñ inde laeste waecke vanden dagheraet / quamen wy op modder gront / op de voorsz. diepten van 37. vadem / zijnde met swart sant ghemenckt / eñ beghinnende te daghen / saghen 'tlandt vande Custe vã Chyna / daer ontrent 4. oft 5. tot 6. myplen toe van af wesende / quamen te verkennen die Lagarto, met die twee Gesusters (dat is / die Cocodril / etc. ghesept) Eylandekens also genaemt / worpen 'tloot upt / ende vonden de diepten van 42. vadem modder grondt / die noch sandtachtich was / saghen van ghelijcken op den selfden dagh / het Eylandt Ilha Fermosa gheleghen by Lequeo pequeno, ofte cleyn Lequeo, de wint scheen hem te willen voeghen om beter te wayen.

Verkennen die Lagarto met die twee gesusters / dat is de Cocodril d'Eylanden also geheeten.

Sien Ilha fermosa / by Lequeo pequeno.

Den 15. des smaendaechs / namen wy de hooghte vande Son op 25½. graet / eñ kregen de wint des snachts van uptẽ n. met seer goet weder / loopende also om nae't n.w. liepen o.n.o / n.o. eñ n.o. ten o.aen / eñ als het begonst te daghen / sagen 'tlandt / te weten / 'teynde van't Eylandt Ilha Fermosa, ofte 'tschoone Eylãd / 'twelcke een lanckwerpent eñ leech landt is / wesende in't midden gebroken ofte geschuert / 'twelcke een open schijnt te wesen: maer en is anders niet / dan als verhaelt is; Wy saghen terstont in't oosten een ander hoogher landt / 'twelcke zijn d'Eylanden / As Ilhas dos Reijs Magos, dat is / d'Eylanden van de drie Coninghen / wy passeerdẽ daer voor by heen / ontrent 7. ofte 8. myplen van af; Hadden desen nacht de diepten van 34. vadem / ende begeerende te weten / wat diepten datmen heeft int ghesicht van't bovenghementioneerde landt / so vonden wy daer 40. eñ meer vademen / liggende 'tvoorsz land (van Ilha fermosa) o.z.o. van ons af / eñ was modder gront. Wy hadden op desen dagh eenen koelen wint van de Monson: maer en hieldense niet langer dã tot den nacht toe / doen wordent weder stil / gheduerende also tot des smorgens / doen cregen wy hem van upten n.w. loopende also vande west zyde om / tot dat hy z.w. worde / eñ wayden tot des snachts / wordende doen weder gantsch stil; dit was des dijnsdaegs / den 16. wesende in't ghesicht vande bovengenoemde eylandẽ; Op desen dagh haddẽ wy de hoochte vande Son op 26. graden min ⅛. eñ 'teynde van't groot Eylandt bleef ons in't o. eñ o.ten z. eñ 'tander cleyne in't o.z.o. Dit cleyn Eylãd is hoogher aende zyde van't z.z.w. als vande z.w. zyde. De punt ofte hoeck van't z.w. heeft een bruecke ofte schuersel / 'twelcke / hoe men daer dichter by comt (voorder aen loopende) hoe dat het grooter wert.

Sien 't Eylãd ten eynde Ilha fermosa / ofte tschoon Eylandt.

Sien de Eylanden der drie Coningẽ.

Hebben hier de hooghde op 26. graden min een sestedeel.

Dit Eylandt is seer hoogh in't midden / eñ loopt al dalende af nae d'eynden toe / de punt ofte het eynde van't n.o. is leeger / als die vã't z.o. in voeghen dat het een upsteckende tonge maeckt / die seer leegh is. Van daer af nae't o. n.o. toe / heeftmen andere Eylanden ligghen ghelijck als Clippen / de diepten alhier zijn 25. vadem / modder gront.

Comen aen eẽ Eylandt dat af loopt / ende als een tonge smalder wort / nae't oostẽ toe ligghen noch Eylandekens als Clippen.

Des woensdaeghs den 17. kregen wy weder eenen n.n.o. wint / loopende terstont nae't n.o. eñ begonst so sterck te wayen / dat wy gedwongen waren alle onse seylen te strijcken / eñ het Schip den gheheelen dagh te laten dryven z.o. aen / eñ des nachts hebbe bevolen op den boech van't n.w. te stueren den geheelen nacht over; teghens den dagheraet begonst de wint so dapper op te steken / met so geweldighe Zee-baren / dat wy ghedwonghen waren te loopen met het halve fock-seyl op / met alle de touwen wel vast aen gheregẽ / gebondẽ eñ versien / in voeghen dat dese tempeest ofte Tuffon so sterck eñ dapper was / dat wy't al moesten binden wat in't schip was / ofte was terstont geramponeert ende aen stucken ghesmeten. Dese tempeest begonst eerst op te comen van upt den n.n.o. en liep alsoo om volcyndende in't n.n.w. gevende op't laetste ende 'tafscheyden den grootsten eñ gheweldichste stoot / comẽde met water hoesen / dat zijn wolken die 't water schynen te drincken en op te sloorpen; Dit was des dõderdaeghs / wesende den 22. dagh vãde nieuwe Maẽ. Des nachts daer aen volghende / liep de wint nae't westẽ: maer om dat de Zee noch seer hol eñ verbolgen ginck / en lieten onse seylen noch niet vallen / dan des morghens creghen de wint van upten z.w. lieten onse seylen vallen / makende ghereetschap om onse reyse te vervolgen / met een generale blyschap door het gheheele schip / want meenden voorseker dat wy de wint vande Monson ghewisselicken hadden: maer teghens den nacht wordent weder stil / krygende de wint weder upt den noorden / doende also onse cours oostwaert aen: maer worden een wijl daer nae weder gants stil / hadden niet teghenstaende de Zee-baren altoos van upt den zuyen / in voeghen dat wy ontrent ten twee uren de wint upt dẽ z.o. kregẽ / waer mede onsẽ seylen op hijsten / loopẽde n.o. eñ n.o.ten n.aen / alst begonst te dagen / quamẽ te siẽ 't Eylandt datmen seyt te wesen A Ilha dos Reys magos, (dat is vãde drie Coningẽ) 'twelc ic merckte (liggẽde z. 10. oft 12. myplen vã ons af) eñ vont daer de hoochte van 26⅓. graden / wesende den 21. vande maent.

Crijghen hier so grooten tempeest / dat al moest ghebonden worden / ofte worden in stucken ghesmeten.

De stormwint eyndet met aen comst van wolcken die water op sloorpen.

Den wint goet waeyẽde verblijt hem al wat in schip waer.

Comen hier by't lãdt Ilha dos Reys magos / is 'tlandt vande drie Coningẽ.

Wy sagen altoos de vorige dagen 't Eylãt Ilha fermosa, 't welcke eẽ seer hoogh land is / so datment boven de wolckẽ siet upt stekẽ / eñ

hadden daer de diepten van 45. ende 50. vadē modder gront. Des vrydaeghs met dē dageraet worpent loot uyt / eñ vonden 21. vadem met swart sandt op de gront. 't Eerste teycken ende voor-bode die wy hadden vande voorsz. tempeest ende onweder / was eenen cleynen Reghen-boogh / dicht by den Horizont vāde Zee heen / van een schoon paersch coluer / met noch twee andere grooter Reghen-boghen / waer van de punten ofte eynden by naest hen verthoonden / als Olhos de Boys, (dat is / Katten ooghen gheseyt /) twelck zijn cleyne wolckxkens / die hen in't schijnsel (in't eerste gesicht) op doen van een vuyst groot / te weten / aende Cabo de bona Esperança, die vande Zee luyden vande oost Indische vaert seer ontsien werden: want zijn teyckenen van subytelijcke overvallende tempeesten ende onlydelijcke tormenten / als wy inde voyage van Indien nae Portugael eensdeels aengheroert hebben / waerom goet is daer van gheadverteert te wesen / om hen daer voor te wachten en op te voorsien / tot welcken eynde het selfde alhier in't besonder hebbe willen vermanen.

Teecken vant onweder / is eē cleynen peertsen Reghenboghe / met noch twee groote Regēboghen vol Catten-oogē / dat zijn cleyne wolckskens schynen een vuyst groot te zijn.

Waerschouwinghe u te wachten voor dese tempeesten.

Keerende weder op onse materie / soo advertere ick u dat als ghy comt in dese contreye / so langhe als de wint van uyten noorden (comende) nae't z. westen loopt en maeckter geen rekeninghe op / want sal terstont weder nae't noorden / noord oosten eñ oosten loopen: maer als het gants stil wort / soo sal u dē wint van uyten z. o. comen / loopende van daer af nae't zuyen eñ zuydt westen toe / 'twelcke de Monson ende winden van dien tijt zijn: maer so hy dan weder quam te stillen mocht wel gebueren / dat hy nae't oost zuydt ooosten liep / doch sal terstont weder nae't z. o. keeren met goedt weder / 't welck wy alsoo bevondē hebben dese Monçon van Julius / anno 1585.

Des Maēdaechs den 22. haddē de hooghde vande Son op 27½. graden ruijm / hebbende eenen zuydt oosten / eñ z. z. oosten wint met goet weder / deden onsen cours noordt oost aen / ende hadden nae mijn gissinghē gheloopen / (sint het goet weder eñ wint) 22. mylen / wesende van het landt van Chyna af / te weten / vande Cabo ghenaemt de Sumbor, ontrent 12. mylen / zijnde ontrent noch 100. mylen van't Eylandt Meaxuma, worpen op desen dagh 'tloot uyt / ende vonden daer 55. ende 57. vadem diepten / ende saghen veel swarte ende witte Zee voghelen / die haer aes aldaer hadden / waer van de swarte voghels vande Portugesen ghenaemt worden Alcatrases.

22. mylē zijnde vā Chyna van Cabo Sumbor 12. mylen / zijnde 100. mylen van't Eyland Mearuma / die diept hier 55.57. vadem

Swarte ende witte Zee voghelen / diemen Alcatrases noemt.

Den 23. des Dijnsdaeghs / haddē seer goet weder / in voegen dat wy op dese etmael seylden ontrent 15. mylen / wesende van't vaste land van Chynen af ontrent 12. mylen; Des morghens wierpen wy 'tloot uyt / ende vondē 51. vadem met wit ende swart sant onder een ghemenckt. Des woensdaechs den 24. hadden de hooghte van de Son op 29. graden schaers / met eenen oost zuydt oost eñ zuyden oostē wint / en goet weder / doēde onsen cours noord oost / ende n. o. ten noorden aen / en somtijts (maer niet veel) n. o. ten oosten aen. Ick maeckte mijn rekeninghe van noord oost ten noorden behouden / ende 16. mylen gheseylt te hebben / wesende noch van't Eyland Meaxuma 70. mylen / ligghende van ons af noord oost aen / wierpen al hier 'tloot uyt / ende vonden 49. vadem van sandt ende modder gront.

12. mylen van het landt van Chyna / heeftmen 51. vadē diepten.

Beschryvinghe vande grondt / diepten / eñ sandē / 70. mylen vā Mearuma zijnde.

Des donderdaechs den 25. Julius / en namen de hooghte vande Son niet / om dat wy laghen en dreven sonder seylen met eenen oosten wint / ligghende zuyen aen ghewent / gheduerende aldus tot den 26. toe / ende dreven westwaert aen / ende cregē twee vadem minder inde diepten.

Oorsaeck waeromme datse hier de hooghde van de Son nemē

Den 26. wendē wy ons op dē boech van't noorden / sonder seylē / doch een weynigh tijts daer na lietē onse schover seylen vallen (maer was gants teghens mijn wille) door importunatie vande Chynsche Piloot / segghende dat wy op desen boech de wint ruymer soudē crygen / 'twelcke alsoo niet en ghebuerden / want was gants in't contrarie / om dat wy (met alle 'tghene dat wy aldus aen liepen) daer nae te meer moeyten door hadde / waer om het beter is voor de gheen die hem op dese contreye van 29. graden vint / te verwachten de zuydt ooste winden / dan noord noord oost / noordt oost / ende n. o. ten n. aen te loopen / om oorsake dat de wateren eñ stroomē seer sterck nae Liampo toe loopen / ende als ghy zijt op de 30. tot 31. graden toe / hebbēde eenen z. z. o. wint / soo sult ghy groote moeyte hebben om het Eylandt Meaxuma te mogen ghecrygen: want is ons also ghebuert / door dien dat de wint so crachtigh was / dat wy niet meer als de schoverseylen eñ halve mars seylē mochtē voeren / ooc daerō dat de Zee seer hol eñ verbolghen gingh / en 'tschip seer ontstelden / als mede om oorsake dat de stroomen zuyd oostwaert aen liepen; Dit mocht wesen ontrent 25. ofte 30. mylē van't Eyland Meaxima af.

Wat winden profytelijcken te verwachten zijn alsmē op 29. graden is.

Waerschouwinghe voor de winden eñ vloedē / alsmen op 30. eñ 31. graden is.

So haest als ons de wint ruijmde / soo dat wy oost eñ o. ten n. eñ o. n. o. aē liepen / comēde met dese coursen vande 40. tot op 34. vadem diepten / wesende de gront ghelijck als schrijfsant) loefdē so veel aē / als wy immers mochten nae't oostē toe / en altemets nae't o. ten z. waermede ons de dieptē begonst te vermeerderen / doch so verlanckfaem / dat het ons verdroten soude hebben / soo't schip eenen harden voortganck ghehadt hadde: maer om dat het water seer hol ging / waer door het schip niet wel bestiert was (daer wy ons alleen op vertroosten) so quamen wy eyntlicken op 50. eñ 60. vadem diepten / modder gront / eñ daer na tot op de 70. en 75. vadem / met cleijn dun sant op de gront / een poos daer nae creghen 80. vadem: maer gheloove dat het was door dien dat het loot een weynigh achter upt bleef.

Beschryvinge van verscheyden Coursen / diepten ende sanden.

Desen worp hadde de grōt wat grover sant / ende om dat wy nae onse gissinghe dicht by't Eylandt Meaxuma waren / liet ick de Mars seylen ende blint in nemen / teghens d'opinie van sommighe Piloten / worpen ghestadich (gheduerende alle de quaerten ofte waecken vander nacht) het loot upt / ende terstont met het dagheraet de Maers seylen weder op gehijst / seylende alsoo een weynich tijts / saghen het landt / welck was van't Eylandt Meaxima, hoe wel dat d'ander Piloten / die met in't Schip quamen / seyden te wesen het Eylandt van Guoto: maer waren hier so seker in / als in alle huere andere dinghen. Dit landt van Meaxima hadde in d'eerste ontdeckinghe een hoogh steijl afghebickt landt / wesende na het z. w. toe / alderlaechst / soo wanneer men daer met over een comt / so heeftet een Clippe aen't eynde van dien / welcke hem in't schijnsel verthoont ghelijck als eē Fortresse; Ons worde ghesept datter een weynich van dese Clippe af / een verborghen Clippe onder water lept / daer het water op breeckt.

Ghedaente vande eerste ontdeckinge van Mearuma.

Een Clip in ghedaente als een Fortres.

Dit voorsz.

Dit voorsz. Eyland vā Meaxuma maeckt het schijnsel van drie ofte vier Eylandē / waer van het eerste (te weten / aēde zyde van't zuydt westen hem verthoont / als ghesept is / hebbēde boven om hooch ofte 'topperste van dien / twee ronde huevelen als borsten / ofte ghelijck een sael; Die ander twee Eylandē ofte schijnselen van te middewegē zijn als groote Clippen / met veel rootsen eñ uytstekende scherpten / ghelijck als Orghelen / eñ het ander Eylandt ofte 'tschijnsel van't noordt-oosten / heeft de ghelijckenisse van een seer langhe: maer niet te hooghe Clippe. Wy liepen by dit Eylandt heen / doende de cours van n. o. aen; daer ontrent twee mylen van af. Als wy Meaxuma lieten blyven / om dat de wint z. o. was / so liepen wy n. o / n. o. ten o. ende o. n. o. aen / ende metten dageraet / seyden zy dat wy de lenghte van't land van Amacusa hadden / ende siende te lywaert / worden ghewaer een grof dick landt / ghelegen dicht by't Eylandt Cabexuma; Dit Eylādt Cabexuma is vlac ende lanckwerpent / van een effen landt / hebbende aen't noordt eynde een Clippe ligghen; Dit was den laesten Julius / ende quamen den selfden dagh binnen in de Havē van Langasaque, 'twelcke is de Haven ende plaets daer huydens daeghs de Portugesen haer meeste vaert ende handel hebben.

Verscheyde ghedaente vā Mearuma.

Coursen van Mearuma nae't landt vā Amacusa.

Gheleghentheyt ende ghedaente van Mearuma.

Desghelijcks de plaets van een Clippe.

Dat 37. Capittel.

De rechte kennisse van't Eylād Meaxuma, so by de diepten, als by't fatsoē ende opdoeninghe van't landt, met een onderrechtinghe van de incomste ende rechte coursen om te loopen in de Haven, ende op de Ree van Langasaque ofte Nangasache, gheleghen in't landt van Iapan.

INden eersten / so wanneer datmē is op de diepten van 75. vadem / soo salmen recht op het midden van't Eyland aen comen / ende comende op dese diepten landt te sien / so salt wesen een hoogh steijl afghebickt landt: maer niet te groot / hebbende op't opperste van dien twee mammen / ende alsmen daer by ghenaeckt / so salmen terstont een ander lancwerpender landt sien / wesende vlack eñ effen boven op / hebbēde van tusschē beyden twee groote met veel cleyne Clippen by een ligghen / in't fatsoen als Orgelen: maer om dese Clippen te sien / moet men daer dicht by heen loopen / te weten / tot op twee mylen nae het allernaeste / luttel min ofte meer. Dit Eylandt heeft aen't eynde van't zuydt westen een Clippe ligghen / ende een stuck weeghs daer van 'tZeewaert aen / is gheleghen een ander Steen-clippe onder water / daer de Zee op breeckt / ende aen't eynde van't noordt oosten / heeft het een ander Eylandekē ofte Clippe. Sult weten / dat comende nae Iapan toe / ende vindende meer diepten als ghesept is / eñ quaem het landt te sien / soo en sal 't Eylandt van Meaxuma niet wesen: maer sal eer wesen 't Eylandt ghenaemt Sancta Clara; ende soo men comt op minder diepten als de 70. vadem landt te sien / so salt van gelijcken Meaxuma wesen: maer sal wesen aende zyde van het stuerboort. Het Eylandt Meaxuma lept op de hooghte van 31⅔. graden; Die geen die na de Havē van Langasaque begeert te seylē / passerēde van dit Eyland twee mylen na het oosten daer van af / sal zynē cours noord oost / ende noord oost ten oosten aen loopen / ruyme wint hebbende: maer somen by de wint heeft / salt noodich wesen o. n. o. aen te loopen. Op dese cours salmen op't Eylandt vā Cabexuma aen comen / ende men sal van ghelijcken comen te sien de gheberghten van Amacusa, als oock etlicke cleyne Clippen / ghelegē recht teghens over Cabexuma, diemen terstont int ghesicht sal hebben / ende so men in Langasaque wil wesen / soo salmen hem langhs d'Eylandekens ofte voorsepde Clippen heen houden / te weten / 'tZeewaert daer van af. Voor by dese Clippe wesende / salmen terstont comen te sien den hoeck ofte 'teynde van't Eylandt A Ilha dos Cavallos, ofte vande Peerden / 'twelcke heeft op het eyndt van't noordt westen sommighe Pijn-boomen staen: men sal op dese punt ofte eyndt aen loopen / ende so wanneer men met die selfde over een comt / so en sal ment terstont niet aen loeven / om oorsaecke vande buyen / die van over't Eylandt Caffury comen / diemen hier gheméenlijcken crijcht ende ghewisselicken over comen; als men de voorsepde buyen crijght / soo salmen aen loeven alle het ghene noodich is / om int midden vande Haven te comen; als ghy te middeweghen zijt / soo mocht ghy daer vrypelijcken op aen loopen: wāt en hebt daer nieuwers af te vreesen / als ghy daer nae binnen toe begint in te loopen / so sult ghy terstont het twater sien breken op de steen plate / welcke lept so verde als te middewegen het Eylandt Ilha dos Cavallos, eyntlicke / datmen in dese incomste van Langasaque anders niet en heeft te doen / dan te middewegen door te loopen / tot op de Ree daerment set / anckerende op 4½. ofte 5. vadem / 'twelck is / dat soo wanneer u blijft (eenen boom die recht teghens de groote ende principaelste kerck duer over staet) met het dack (te weten / het opperste van die voorsepde Kercke) effen en ghelijck over een / alsdan heeftmen de rechte plaets / ende is seer goet om te anckeren. Sult op u hoede wesen / dat als ghy zijt dicht bydē punt lādts / die recht vande Kerck af comt / u alsdan wat nae de slincker handt toe te houden / om te schouwen een Riffe ofte drooghte / die vande selfdē punt af comt / anckerende als voren ghesept is.

Met wat diepten datmen recht op't Eylandt aen loopt.

Ghedaente vā een lanckwerpende eylandt.

Gheleghentheyt vā twee clippen ende een Eylandeken.

Wat Eyland datmen vint alsmen over de 70. vadem diepten vint.

Desghelijcks alsmen meer als 70. vadem vint.

Hooghde van Meruma.

Cours van Meruma na Langasaque.

Hoemen aen loopen sal om in Lāgasaque in te loopen.

Ghedaente vā het Eylandt dos Cavallos

Oorsaeck waerom dat men hier niet terstont aen loeven sal.

Kenteijcken alsmen binnē de Haven loopt.

Gheleghentheyt van een Clip.

Op wat diepten datmen inde haven anckeren sal.

Teijcken alsmen de rechte ancker plaets heeft.

Waerschouwinghe voor een Rif.

Plaets van't selve Rif.

Advertere u / dat soo het gheviel dat ghy quaemt by de voorsepde Clippen (daer hier voren af geroert is) inder nacht / ende begeerdent daer langhs heen te setten / (ghelijck als d'oude beschryvinghe raden) op 40. vadem diepten / ligghende op perijckel ende met sorge van eenen oosten wint; So waer mijn advijs (voor beter) te loopen tusschen de voorsz. Clippen / eñ het eynde vant Eylandt Cabexuma, eñ sommige Eylandekens (die op de ry vanden Eylanden Ilhas do Cavallos ligghen) door heen / twelcke een seer breet eñ goet Canael is van 20. vadem diepten / ende men mach daer in laveren ende wenden vanden eenen boech op den anderen / nae zijn eyghen wil / in voeghen datmen mach comen te setten op 12. ofte 15. vadem nae u ghelieften / op een vlacke eñ effen grondt / te weten by het Eylandt Caffury, so datmen op dese manier beschut blijft vant n. o. af tot het z. o. eñ z. toe / blyvende versekerder eñ dichter by om des morghens te loopen / tusschen de Eylanden van Ilha dos Cavallos, ende van Caffury door nae binnen toe / twelcke een seer goet Canael is / van 10. vadē diepten / hebt anders niet te doē / dan recht doort middē heē te loopē / eñ om te vryen

Vermaninge alsmen by nacht ontrent de Clippen is hoe men hem reguleren sal.

Gelegentheyt van een Canael van 20. vadem diepten.

Goet anckergront by het Eyland Caffury.

Een goede Canael / tusschen Caffury eñ Ilha dos Cavallos vā 10. vadem diepten.

eñ sekerder te wesen/ so moecht ghy een Boot ofte schuijtgien voor heen seyndẽ / om te gaen ligghen daer't op zijn smalste is / om u te dienen tot een Bake ofte merck-teecken/etc.

Dat 38. Capittel.

De Navigatie ende rechte Coursen om te seylen van't Eylandt Meaxuma af, nae de Haven van Cochinochij eñ nae Facunda, met alle de streckinghe ende gheleghentheyt van dien.

Hoe na datme aen het Eylãt Meaxuma loopen mach.

SO wanneer ghy comt te sien het Eylandt Meaxuma, soo ghenaeckter op anderhalf ofte twee mylen na by/ofte wat dichter/soo ghy begheert: want en hebt daer nieuwers van te vreesen/ dan vã dat ghy voor ooghe siet. Begheerende vã hier af te seylen na Cochynochy toe / soo sult ghy uwen cours doen oost eñ o.ten n.aẽ/ u altoos houdende nae't oostẽ toe/ waer mede ghy sult comen op den Inwijck van Arryma aen / eñ so het inder nacht waer/eñ begheerden te weten wanneer ghy by't landt zijt / so worpt het loot ghestadich uyt/ eñ comende op 40. vadẽ/ so zijt ghy ontrent derdehalf ofte tot 3. mylen toe van't landt af/ ende wesende inde mont vanden Inwijck/ soo sult ghy hart ende grof sandt op de gront vinden; Soo wanneer ghy comt op de 40. vadem/ soo moecht het setten/ soo't goet weer waer / ende u dunckt dat het vallent water is / om den dagh te verbeyden: want de stroomen loopen alhier seer gheweldigh nae de Zee toe/uytwaerts aen/ 'tloot sal u altoos wel onderrechtẽ wat u te doẽ staet.

Cours van Meaxuma na Cochynochy.

Hoe men hem snachts reguleren sal/ alsmen weten wil of men by 'tlandt is.

Op wat diepten datment setten mach.

Gheleghentheyt van Cabexuma.

Soo het by daegh waer / sult terstont het landt van Cabexuma comen te sien / 'twelck een Eylandt is / gheleghen dicht by't landt; langhs desen hoeck ofte eynde van Cabexuma heen/ (te weten / aende zyde van ter Zeewaert) is gheleghen een Clippe / welcke hem verthoont in't schijnsel ghelijck al een seyl.

Een Clippe in ghedaente als een seyl.

Dese Clippe en machmen niet sien / dan als men dicht by de punt is; Te lywaert van dese punt af/ te weten/ nae het noorden toe / liggen sommighe Steen-clippen: maer ten is niet goet datmen die siet alsmen nae Cochinochy wil seylen/ om datse te lywaert ligghen / als ghesept is. So wanneer ghy comt land te siẽ/ ('twelcke sal wesen op de 40. vademen) so sult ghy terstont den Inwijck van Arryma comẽ te ondecken/ als ooc de punt van Cabexuma van d'een zyde / ende het landt van Amacusa ende Xiqny aen d'ander zyde / 'twelcke seer hoogh is. Dit landt leyt aende zuydt zyde/ eñ Cabexuma aende noord zyde. Als ghy dese punt van Cabexuma comt te sien / soo loopt ghy daer tot op een mijl nae by / (om oorsake van een Steen clippe/ gheleghen in den mont van desen Inwijck) uwẽ wech nemende dicht by Cabexuma heen / te weten/ tot op anderhalf mijl daer vã af / ofte by't landt vã Amacusa heen. Soo u de wint alhier in desen inwijck scherp waer/ soo wacht tot dat de vloet begint in te loopen/ welcke u brengen sal daer ghy begheert te wesen/ al hier wesende hebt ghy Cochinochy voor u ooghen / daer u de Barcken ende schuyten terstont by menichtẽ ghenoech nae uwen wille sullen in brenghen.

Gheleghentheyt van sommige Clippẽ.

Op wat diepten datmen tlandt eñ den Inwijck van Arima siet.

Hoe na datmen aen het punt van Cabexuma loopẽ moet/ om hem voor een Clip te wachten.

Plaetse daer men Cochinochi voor d'oogẽ heeft.

Cours nae Facunda toe.

Die na Facunda begheert te wesen/ sal zynen cours nemen oost noord oost/ ende noord oost ten oosten aen/ ende alsmen dicht by het landt is/ salmen vinden de diepten boven verhaelt/ ende wesende te lywaert van Cabexuma af/ sult daer eenen harden gront vinden/ ende soo het waer recht teghens over de mont vanden Inwijck / sult sant gront hebben/ als boven ghesept is. Soo wanneer ghy comt te sien de punt van Cabexuma, so sult ghy nae het lãdt toe loopen/ ende sult terstont by het land heen te weten/ een mijl daer van af / etlicke Steenclippen comen te sien / by de welcke Steenclippen sult uwen cours daer langhs heenen doen/ te weten/ t'Zeewaert daer van af. Voor by dese eerste Steen clippe is gheleghen een ront Eylandeken/ met eenen boom boven op. Wat voor by dit rondt Eylandeken met den boom/ heeft men een ander Eylandt (welcke streckt noordt west ende zuydt oost/) genaemt A Ilha dos Cavallos, dat is / 't Eylandt van de Peerden. Sult dit Eylandt ghenaken/ te weten/ by een punt landts / die aende noordt zyde van het selfde Eylandt uyt steeckt. Dit Eylandt heeft aẽde zyde van't noord westen tot een kenteycken sommighe Pijn boomen staen. Als ghy dicht by de voorseyde noorder punt zijt/ soo sult ghy van daer af oost noord oost aen/ nae binnen toe loopen/ alwaert eenẽ Inwijck maeckt. Recht teghens dit Eylandt over nae't noordt noordt oost toe / is gheleghen eenen spitsighen eñ scherpen huevel/ stekende t'Zeewaert in / van welcken huevel u sult wachten: want een half mijl van daer af voort aen / zijn gheleghen twee Steenen/ diemen terstont sien mach; Alsmẽ desen Inwijc in loopt / comende binnen een Eylandeken ofte Clippe / 'twelcke u sal blyven in't oost noordt oost/ sult daer by ghenaken tot op een schuet van een Guetelinck nae / en daer alsoo langhs heen nae binnen toe loopen. Sult terstont binnen in (te weten/ op't landt vande rechter handt) sommighe Duynen sien / ende aende slincker handt een wildernisse/ hebbẽde by de strandt langhs de Zee cant heen / veel groote steenen/ gelijck als kesel steenen. Recht teghens dit Eylandeken over / aende slincker handt / ligghen de twee Steenen boven gheroert / diemen niet en mach sien / dan met leegh water van een sprinck vloet; Aldus nae binnen loopende/ sult een cruijs sien staen / te weten/ op een punt landts / recht teghens dit cruijs over is de Ree / ende van dit cruijs af oostwaert aen/ heeftmen een seer goede havẽ/ daer men hem wel vast moet binden / eñ versorghen vande zuydt zyde / dit is de Haven van Facunda, &c.

Wat grondt datmen te lywaert vã Cabexuma heeft.

Gheleghentheyt vã sommighe steenclippen.

Beschryvinge van verscheyden Eylandẽ eñ steẽ clippẽ.

Kenteycken van't Eyland dos Cavallos.

Gheleghentheyt van een scherpen huevel.

Waerschouwinghe voor den selven huevel.

Hoe nae datmen by't Eylandeken dat in't o.n.o. blijft loopen sal.

Plaets van twee Steenẽ.

Desghelijcks het teecken vande Ree.

Dat 39. Capittel.

Een instructie ende sekere onderwysinghe vande Navigatie ende Coursen van uyt de Haven van Langasaque ofte Nangasache af tot de Cabo de Sumbor, aende custe van Chyna, ende so voorts nae Macau in Chyna, alwaer de Portugesen haer residentie houden.

Plaets waermen anckeren sal alsmen uyt Langesaque seylt.

Goede diepe grondt aende zyde van Facunda.

SEylende van uyt de Haven van Langasaque af nae Chynen toe/ hebbende eenen noorden wint / soo't u noodich waer te anckeren / beneden by de drie Eylandekens ofte Clippen/ gheleghen recht teghens over het Eylandt Ilha dos Cavallos, aen de zyde van Facunda, soo set het daer langhs heen: want is over al diep ghenoech / ghelijck als ick het selver met het loot ondersocht hebbe / sult het alhier d'eerste nacht onthouden/ om datmen des morghens/ met dat

met dat den dagh aencomt / de windt van het landt af crijght/ waermede sult 'tseijl gaen/ altoos soo veel aenloevende als ghy ymmers moecht / tot dat ghy't Eylandt Ilha dos Cavallos om zijt: want om dat wy sulcks niet en deden/ (int schip van Tristan Vaaz da Veiga,) waren in perijckel van't Eylandt niet te moghen om loopen.

Oorsaec waerom 'tschip vã Tristan Vaaz in perijckel quam/ en 'teylandt niet om loopen mocht.

Voor by't Eylandt dos Cavallos wesende/ sult uwen cours west / west ten zuyden/ eñ w.z.w. aen doen/ ende so de wint ruijm waer/ so en wilt niet loopen naer't Eylandt Guoto toe: want men heefter in dese tyden somtijdts zuyde winden/ 'twelcke ick weet/ om dieswille dat ick hier in ander tyden geweest hebbe/ (int Schip van Manoel Travassos,) met groote moeyte / door dien dat het eenẽ dwersen wint recht op de Custe is / eñ men en heefter gheen grondt/ oock mede om des nachts niet te vervallen bydePannellas, (dat is: de potten ghesept/ Clippen also ghenaemt;) Soo is den besten wegh te loopen te loefwaert van't Eylandt Meaxuma, te weten / daer langhs by heen / aende zyde van't z. w; van't selfde Eylandt Meaxuma leijdt een Clippe; Van hier af voortaen sult uwen cours nemen w. z. w. aen/ al ist dat u de wint scherpte/ sult even wel dese cours behouden: want comende ter halver weghen vande Golvo naer de Custe toe/ sult sonder twyfel ruyme windt ghenoech cryghen.

Cours van Ilha dos Cavallos nae Guoto.

Pannellas dat is potten ghesept/ Clippen alsoo ghenaemt.

Sult op desen wegh (te weten/ als ghy wel te loefwaert loopt/) ontrent 35. ofte 40. mylen vande Cabo de Sumbor af / een Bancke vinden/ van 35. 37. ende 38. vadem diepten/ 'twelckmen souden meenen (van die daer niet van gheadverteert en zijn/) dat het de grondt vande Custe van Chynen waer.

Ontrent 37. oft 38. mylen van Sumbor af leijdt een Bancke.

Dese Bancke ghepasseert zijnde/ sult weder meer diepten crygen: maer als de dieptẽ daer naer begint te minderen/ so siet voor u: want alsdan zijt ghy voorseker by't landt; Als ghy 'tlandt van Sumbor comt te sien/ soo sult ghy des nachts z.z.w. ende des daeghs nae't land toe loopen/ om also altemets een stuc weeghs t'Zeewaert van't landt af te gheraken/ om te schouwen de Clippen As duas Yrmaas, (gheheeten/ ofte die twee gesusters/) die seer t'Zeewaert in steken/ als oock mede 't Eylandt genaemt Ilha do Baboxijn, 'twelcke u dwers voor uyt blijft / liggende verscheyden van het vastelandt / t'Zeewaert aen 4. ofte 5. mylen weeghs/ streckende n.w. ende z.o. Men loopt alle de Custe van Sumbor n.o. ende zuydwest ende heeft wat van n.o. ten n. ende z. w. ten z. Als ghy 'tvoorseyde Eylandt van Baboxijn voorby zijt / soo loopt op de boven-ghesepde cours 3. ofte 4. mylen voortaen/ ende vã daer af w.z.w. aen/ waer mede sult comẽ op't Eylandeken Chinchon aen/ alwaer sult sant op den gront vinden/ ('twelcmen op alle die achter ghelaten wegh ende Custe niet en heeft/) met 18. ende 20. vadem diepten.

Twee Clippẽ de 2. ghesusters geheetẽ/ woort ghy hier gewaerschout die te schouwen/ ende hoe

By't Eylandeken Chinchon ist 18. eñ 20. vadẽ diep.

Van't Eylandeken van Chinchon af/ nae 't Eylandt van Lamon toe / sult uwen cours nemen z.w. aen/ ofte alsoo't u goet dunckt; eñ als ghy met die Eylandekens ofte Clippen/ ghenaemt Os Ylhas de Ruy Lobo, over een zijt/ so sult ghy op de gront vinden/ grof sandt ende schulpkens/ eñ van daer tot Lamon toe/ ('twelcke zijn 12. mylen/) heeftmen 'tselfde; By't Eylandt Lamon heeftmen schulpkens met swart sandt ende Oester-schulpkens onder een gemẽct; so ghy u vont in dese contreye wesende des nachts/ so en loopt nimmermeer onder de 22. vademẽ diepten: want hebt langhes de Riffe heen/ 21. ende 22. vadem/ met schulpkens eñ swart sandt op de gront/ loopt altoos z. w. aen/ sonder daer van te wijcken/ ende soo't ghebuerde aleert daeghde/ ofte wesende des daeghs met een betrocken eñ donckeren Lucht/ (zuydwest aen loopẽde/) dat ghy creeght cleyn/ wit/ dun/ sandt/ so weet dat ghy Lamon voorby zijt / soo doet alsdan uwen cours w.z.w. aen/ so sult ghy recht op't midden van't Eylandt Ilha Branco aen comen/ van Ilha Branco af / so loopt west aen naer't Canael ofte 'tgat toe / daermen naer Macau toe loopt.

Vã Chinchon tot Lamon is de cours z. w.

Eylandt Lamon.

Wit dun sant is een teecken dat ghy Lamon voorby zijt.

Van Ilha Branco is de cours w. tot 't Canael van Macau toe.

Dat 40. Capittel.

Een ander voyage vande Haven van Langasaque af, naer Macau toe, 'twelcke is van Iapan naer China, met sommighe verclaringhe ende gheschiedenisse by't Eylandt Goto, ende die gheleghentheyt vande Havens van dien, ghedaen int jaer 1584. door een Portugesche Piloot ofte Stuer-man.

Anckeren onder Facunda/ dan om quaet weder mosten nae Tomachs loopen.

WY scheypden uyt de Haven van Langasaque, den 25. Februarijs/ Anno 84. ende loopende voorby d'Eylandẽ van Facunda, creghen eenen w. n. w. wint/ soo dat wy't anckerden; den 26. soo begonst het soo dapper te waeyen/ dat wy ons ginghen berghen binnen Tomache; den 27. lichten onse anckers weer op/ met eenen o. n. o. en o. wint en claer weder/ ende comende by 't Eylandt Ilha dos Cavallos, creghen weder eenen zuyden wint/ waermede wy weder nae Facunda toe liepen/ daer wy't setten.

Vã Facunda af seylẽde tot 3. mylen vant Eyland Ilhas dos Cavallos nemen haer cours voorby 't Eylandt Goto.

Den 28. des vrydaeghs / ginghen wy weder van Facunda af 'tseyl/ wesende drie dagen voor de nieuwe Maen/ met eenen o. n. o. coelen windt; comende tot op drie mylen van het Eylandt Ilha dos Cavallos af/ creghen eenen z.o. couden wint/ loopende op den boegh van het zuydwesten/ alle dien gheheelen dagh over/ en begonste wat op te coelen; wy gisten ons alsdoen te wesen 3. ofte 4. mylen voorby het Eylandt Goto: maer inde waeck vandẽ morghen stont/ so quamen wy eerst den hoeck van Goto te sien/ te weten/ eenen huevel gheleghen int noordwestẽ/ alhier cregen wy eenen scherpen wint / ende begonst hem te verheffen van uyten z.z.o/ so seer als 'tschip met alle zijn seylen verdraghen mocht/ wy lieten de mars seylen op staen/ om het te moghen aen loeven; een poos daer naer liep de wint naer't z. w. ende w. z. w. met twee Donder-slaghen ende veel Blixems en Weerlichten / so dat het ons ghenoech verwonderden / dat het daermede niet en stilden ; Des saterdaeghs quamen wy te dagen/ recht tegens den hoeck van Goto over/ te weten / bynaest aen't eynde van't Eylandt aende n.w. zyde/ wesende ontrent twee mylen vande wal af/ hebbende met de w. n. w. wint eenen dwersche stroom/ met de Zee-barẽ van uyten z.w. seer hol ende verheven/ twelcke het schip seer ontstelden / al hoewel de wint niet te veel en was/ dan scheen door de cracht en ghewelt vande stroomen eñ Zee te comẽ/ die ons achterwaerts deijsden: want vonden alhier groote ende gheweldighe stroomen / om dieswille dat de wint slap was/ soo sorghden wy dat wy boven de punt van't Eylandt niet en souden moghen comen / noch van d'een noch van

Vinden hier ghewelldighe stroomen die 'tschip afterwaert deysdẽ.

Vinden hier een onbewoōt Eylandt/ 2. mylen lanck met een goede Haven.

van d'ander zyde: want haddē de wint dwers op't Eylandt; wy saghen aen't eyndt van dit Eylandt/ noch een ander Eylandt van een leegh ende bebout landt/ hebbende ontrent 2. mylen inde lenckte / zijnde gelegē ontrent anderhalf mijl verscheyden van Goto, sommighe van ons schip affirmeerden dat daer een seer goede Haven was/ loopende aen d'een zyde in/ eñ comende aen d'ander zyde weer uyt/ waerom wy besloten daer in te loopen/ om meerder versekerheyt te hebben / ghelijck als wy deden / wy liepent w. n. w. aen naer binnen toe/ heeft aende mont van d'incomste een seer groote heuvel met twee Clippen/ gelegen aende zyde vande punt van't zuydtoosten; het Eylandt dat buyten leyt bleef aende slincker hant/ tot ontrent een mijl daer van af; tusschē 'twelcke ende 'tlandt is het over al schoon/ moecht het Eylandt Goto vrijelijcken genaken / soo naer als ghy wilt / en hebter u nieuwers van te wachten / dan van dat ghy voor ooghen siet; d'incomste vande Haven streckt n. w. ende z. o. hebbende binnen in een groote Bay / die over al seer diep is van 20. 30. vadem/ ende en hebter u nieuwers van te wachten/ dan van dat ghy siet / 'theeft binnē in een bewoont vleck; Van dit Eylandt af tot het landt toe/ seytmen over al de diepten van 30. tot 40. vademen te hebben / doch ick heb het ondersocht van ter halver wegen af tot Goto toe/ ende vont vande 18. tot 30. vademen/ met sandt ende schulpkens op de gront/ hebbende op sommighe plaetsen goede gront; Van binnen in heeftmē op plaetsen sant / ende op contreyen modder grondt / wy lieten ons alhier met schuyten weder uyt halē/ een groote half mijl weeghs/ so dat ons daer naer de n. wint bleef dienēde om ons te salverē en te bevryen/ vande punt vande zuytzyde/ t'welcke sommige Steen-clippē zijn/ wy liepen langhs 'tland van't n. o. heen/ ende slaechden ons wel: want tregen 20. ofte 30. schuytgiens van d'Eylanden/ die ons voor 20. Taes Chijnsche munte seer wel hielpen/ ende ons Boot voorthaeldē/ wy gaven hen van ghelijcken vijftigh Taes/ ende ontrent 20. Depesas/ voort schip geanckert ende vertuyt te hebben / al hoewel dat zy daer wel 300. eyschten/ waer over wy een vā onse Portugesen aen landt sonden / die zy in hostagie vast hielden / doch wy creghen hem door een goede middel ende practijcke weer uyt haer handen / ende als wy ons daer naer hier van beclaechden/ baden ons om vergiffenis/ ende sonden hem terstont wederom/ hoewel wy ghenoech verstonden / datse vrienden van interesse waren: want zy saghen seer wel datse gheen macht hadden om ons te beschadighen / en dat wy ons ghenoech sonder heur hulpe consten behelpen; wy vermerckten soo veel wel aen haer/ dat soo zy ons eenighe hindernisse hadde connen doen / en souden't niet nae-ghelaten hebben / ofte men soudense met ghewicht van Silver hebben moeten te vreden stellen; wy quamen alhier te weten dat dit Eylandt Goto 6. ofte 7. Havens heeft/ die seer goet zijn / passerende van d'eene zyde tot d'ander: maer de voorschreven haven en hadde gheen uytganck/ evenwel was ons so veel dat wy alhier de nieuwe Maen verseckerden/ 'twelcke was den eersten Martius / ende wy ghinghen den derden weder t'seyl / wesende Vastelavent dagh/ met eenen noordt noordtoosten windt/ ende eenen claren ende helderen morghen stondt / buyten uyt wesende/ deden

De Havē vā Goto n. w. eñ z. o. ghy hebt u nergens voor te wachten dan dat ghy siet.

De z. zyde vā Goto is Clipachtigh.

Die van Goto sochten ons te beschadighen soo zy des machts haddē ghehadt.

onsen cours zuydtwest aen/ vervolghende onsen wegh / met welcken cours quamen wy te sien het Eyland Meaxuma, ende die Panellas (ofte de potten/) ghelegen zuyd zuydtoost van ons af / quamen daer recht te middeweghen op aen; dese Panellas zijn twee cleyne steenen; Meaxuma is een Eylandt / ende alsmen daer noordtwest ende zuydtoost met over een is/ so heeftet een schijnsel van 2. ofte 3. Eylanden/ waer van dat vande noordtoost zyde lanckwerpigh ende 'tgrootste is/ ende schijnt aende selfde zyde een Clippe te hebben; Dit Eylandt is 'tlanckste: maer niet seer hoogh/ en dat van te middewegen is cleyn/ hebbende drie spitsen ghelijck als Orghelen / met oock een Clippe naer't noordtoosten gheleghen / 'tander Eylandt van't zuydtwesten is rondt ende steyl afghebickt/ schynende 'thooghste van allen te wesen/ ende schijnt van alle kanten Clippen te hebben / aen d'ander zyde zijn gheleghen de voorschreven Panellas, al hoewel boven gheroert is/ dat het maer twee steenen zijn / niet teghenstaende zijn drie/ te weten/ twee by den anderen / ende d'ander wat verder daer van af verscheyden/ ende ligghen met het Eylandt Meaxuma noordtwest ende zuydtoost; Van hier af voortaē deden wy onse reyse eñ Coursen naer China ende Macau toe / als wy hier voren op een ander verhaelt hebbē / ende hier naer noch eensdeels verhalen sullen/ etc.

Varen cours z. w. vervolghende comen aen 't Eylandt Meaxuma.

Meaxuma is een Eylandt hebbende te midden 3. spitsen gelijck als Orghelen.

Dat 41. Capittel.

Een ander voyagie ghedaen van uyt de Haven van Langasaque, van het Eylandt Iapan naer Macau in Chynen, in't Schip Sancta Crus, waer van was Constapel Dirrick Gerritsz. vā Enchuysen, int jaer 1586. met alle de Coursen ende gheschiedenisse van dien, door den Piloot van het selfde Schip ende vaert aenghe-teijckent.

DEn twintighsten Martius scheypden wy uyt de Haven van Langasaque, wesende den eersten dagh vande nieuwe Maen des donderdaeghs/ met eenen noordtoosten/ ende noordt noordtoosten windt / ende waren te 9. uren soo verde als de punt van het Eylandt dos Cavallos, loopende west zuydtwest aen; Comende twee mylen van het Eylandt dos Cavallos af/ worden't gantsch en dal stil / ende van daer liep de windt naer't noortwesten/ in voeghen dat wy zuydtwest ende zuydtwest ten westen aen liepen / ende somtijdts ter halver streeck met eenen slappen wint/ des anderen daeghs met den dagheraet / saghen wy d'Eylanden van Cojequijn ende Goto, ende ontrent te acht uren des voor-middaeghs/ saghen wy van ghelijcken het Eylandt Meaxuma, in voeghen dat wy dese drie Eylanden teffens quamen te sien/ teghens den nacht-stont waren wy met het Eylandt Meaxuma oost zuydtoost / ende west noordtwest over een/ deden aldus onsen cours zuydtwest aen/ hebbende eenen herden noordtoosten windt/ ende reghen/ met eenen seer donckeren ende bedecte Lucht / al hoewel de Wolcken ofte swerck altoos van uyten z. w. over dreven. Des sondaeghs worpen het loot uyt/ ende vonden een weynigh meer als 40. vadem diepten met modder grondt / mocht wesen van Meaxuma ontrent 40. mylen; dese diepten is van een

Bancke

Loopen van't Eylandt dos Cavallos.

Sy sien de Eylanden vā Cojequijn eñ Goto ende Meaxuma te ghelijck.

De Bancke leyt van't vaste landt van China ende Meaxuma half weghen.

Bancke gheleghen inde contreye van ter halver weghen/ van tusschen 't Eylandt Meaxuma, eñ de Cabo de Sumbor van't vaste landt van China.

Des maendaeghs den 24. vande maendt/ en haddē de hooghte vande Son niet/ om dat zy bedeckt was/ hebbende so slappen wint dat het schip effen geregieert mocht werden/ ende om dat wy weynigh voortganc haddē/ wierpen het loot uyt ende vondē 40. vadem modder grondt; dit was des middaeghs ende teghens den avont / int ondergaen vande Son wierpen het loot wederom uyt / ende vonden 55. vadem/ waer door wy verstonden dat wy begonsten over een Bancke te comen / op dese tijt so hadden wy al eenen n. o. eñ n. n. o. wint met een goede koelte/ niet tegenstaende dat de Wolcken altoos uyten z. w. ende z. z. w. over dreven/ so sterck datse ons verschrickten/ vreesende dat ons de wint van daer af souden nae comen: maer wy hadden etlijcke persoonen in ons schip/ die't selfde alhier wel meer ghesien ende ondervonden hadden / sonder datter yet naer volchden/ waermede ons te vreden stelden/ in voeghen dat wy met dese voorsz. wint onsen wegh vervolchden; des middaechs wesende des dinxdaeghs/ nam de hooghte vande Son op 29. graden schaers / hebbende van te voren mijn gissinghe ende punt inde Caert ghestelt/ onsen wegh te wesen 100. mylen van de Haven van Langasaque af: maer de Son en gaf so veel niet.

Gissen hier 100. mylen te zijn vāde Haven van Langasaque.

Des woensdaeghs den 26. en hadden de hooghte vande Son niet/ om dat het een betrocken Lucht was: maer hadden eenen goeden n. o. windt ende voortganck / soo dat het scheen dat wy 30. mylen int etmael aen liepē/ evenwel soo en rekenden ick niet meer als 25. mylen / om dat my docht dat het schip niet te hert en seylden/ wy saghen op desen dagh veel Saf-been dryven; dedē onsen cours z. w. aen/ tot des morghens toe/ ende om dat de windt begonst te verstyven/ so docht het my goet het landt wat naerder te ghenaken/ om 'tselfde te verkennen / daerom liepen wy (van dat den dagh aenquam/) terstont west aen tot des avonts toe/ sonder nochtans land te vernemē/ door dien dat het met mist ende damp bedect was: maer door de diepten ende gissinge vermoeyden vijf ofte ses mylen van't land te wesen/ de diepten waren 37. vadem/ ende wesende teghens den nacht met een doncker weder/ liepē z. w. eñ z. w. ten z. aen/ dien gheheelē nacht over/ ende alst begonst te dagen/ t'welcke was des donderdaeghs/ gisten ons met die Lagarto ofte Crocodille (een Clippe also genaemt/) over een te wesen/ te weten/ vijf ofte ses mylen t'Zeewaert daer van af / doch bevonden dat het een weynigh meer was.

Sien hier vele Saf-been dryven.

37. vademen diepte is een teecken van 6. mylen van't landt te zijn.

Des donderdaeghs 't welcke was den 27. vande maent/ liepen terstont (van dat het begonst te daghen/) w. aen naer't landt toe/ ende ontrent te vier uren naer den middagh/ sagen 'tlandt / te weten / d'Eylanden As Ilhas dos Camaroins, (dat is: d'Eylanden vande Garnaet;) Dese Eylanden en zijn niet te hoogh/ so haest als wy die int ghesicht cregen; deden onsen cours z. z. w. aen/ ende een weynigh geseylt hebbende/ saghen een ander ront Eylandeken ghenaemt A Ilha do Baboxijn, 't welcke ons recht voor uyt lagh / soo haest als wy dit in't ghesicht creghen; deden onsen cours terstondt z. aen/ om 'tselfde te schouwē/ om dat wy daer boven een quartier mijls niet van af en warē;

Ilhas dos Camaroins/ dat is: d'Eylanden vande Granaet.

wy vonden alhier soo stercke stroomen/ ende loop van't water/ en dat in ons faveur / dat wy't voorseyde Eylandeken in een weynigh tijdts / twee ofte drie mylen achter uyt lieten/ in voegen dat wy alle dien nacht z. ende z. ten w. ende oock z. z. w. aen liepen / ende in't uytcomen vande Maen deden onsen cours zuydt west aen.

De stercke stroomen dryven haer in haest verdē van't landt van Ilha dē Baboxyn.

Den 28. des vrydaeghs/ begonstē wy met den dagh w. z. w/ w/ ende w. ten z. aen te loopen / des middaeghs ofte daer ontrent wierpent loot uyt/ ende vonden 29. vadem modder grondt/ loopende aldus op de selfde cours een weynigh tijts/ quamen landt te sien: maer was so bedompt datment niet en conste verkennen/ dan ontrent ten 2. ofte 3. uren/ beginnende wat op te claren / saghen ende kenden het Eylandeken van Chinchon, ligghende n. van ons af/ worpen alhier 'tloot uyt / ende vonden 19. vademen sandtgrondt/ sagen een weynigh daer naer van ghelijcken/ de gheheele Custe ende 'tvasteland van Chynen/ liepen alsoo op dese diepten alle dien gheheelen nacht over/ op 19. 20. ende 22. vadem diepten/ met eenen soo claren ende helderen Hemel/ dat wy bynaest den gheheelen nacht de Custe saghen/ ende alst begonst te daghen / so waren wy een weynigh verder als d'Eylandekens/ ghenaēt Os Ilhas de Ruy Lobo, ende quamen terstont te sien het Eyland van Lamon, alhier begonsten wy sommighe stroomen tegens te crygē; Men heeft naer mijn gissinge vande Ilhas de Ruy Lobo, tot het Eylandt Lamon 10. mylen weeghs; wy saghen alhier by't Eylandt Lamon dat het water schuijmden ende berrnden/ te weten/ naer de Zee toe/ in voeghen dat wy dicht voorby de Riffe heen liepen; Die geē die van Iapan afcomt/ moet altoos eerst by d'Eylanden comen als byde Riffe; dese Riffe streckt n. o. ende z. w/ is periculues voor die gheen die van Macau af nae Iapan vaert/ wy liepen daer op drie mylen naer by heen / met een stercken n. o. ende o. n. o. windt/ so dat wy een voortganck haddē/ dat het scheen 50. mylen in't etmael te seylen: maer de cracht van't water en teghen-stroomen waren so gheweldigh/ dat wy maer 25. mylen en seijlden; dese gheweldighe stroomen ende loop vant water comt (naer informatie diese ons deden/) uyt de Revier van Tancoan; Dese stercke stroomen dueren aldus/ tot datmen voorby 't Eylandeken van Ilha Branco is / daer voorby wesende/ loopen terstont de stroomē naer't Eyland Ilha do Leme toe / welcke is gheleghen dicht by Macau, wy liepen altoos van Lamon af/ w. z. w. aen / ende vonden inder waerheydt; Desen wegh van Lamon af tot Ilha Branco toe/ seer cort: want streken des nachts terstōt alle onse seylen/ eñ bleven also ligghen en dryven / sonder seylen z. w. aen ghewent/ altoos op de diepten van 25. ende 26. vadem/ ende int quaert ofte waecke vanden naemiddernacht/ begonsten onse schover seylen met het groote mars seyl op te hysen/ loopende also west aen om op de 20. vadem diepten te comen/ t'welcke is het middeweghen van't Canael daermē door moet/ sagen terstont metten dagh 't Eylandt Ilha do Leme, (dat is: 't Eylandt van't Roer/) een weynigh aende zyde van het backboort ghelegen; Dit Eyland do Leme schijnt (alsmen daer o. en w. op aen comt/) cleyn te wesen: maer alsment daer naer begint te ghenaken/ ende 't Canael dieper in comt / soo begint het grooter te werden/ heeft int incomen

aende

Sien hier 't Eylandeke Chinchon noorden van haer.

Loopen dichte by een Riffe heen/ die seer periculues is voor die gheen die van Macau af naer Japan vaert.

Hoe lange dat de stercke stroomen dueren.

Een seer corte wegh van Lamon (alsmen w. z. w. aenloopt) na Ilha Branco.

Op wat diepte datmē loopen moet om in het midden van't Canael te comen.

Ghedaenten van't Eyland Ilha do Leme.

Twee Eylandekens int incomẽ vã Ilha do Leme.

aende rechterhandt / twee Eylandekens ofte Clippen ligghen / ende van daer af voortaen / soo beghinnen d'Eylanden te strecken op een ry tot Macau toe / als op een ander gheseydt is / etc.

Dat 42. Capittel.

Een instructie ende breede verclaringe vande vaert van het Eylandt Fyrando uyt Iapan af, naer de custe van China toe, tot de Haven van Macau, met alle de Coursen, streckinghe, ende gheleghentheydt van dien, seer correct gheapoincteert ẽ aengewesen, door een Portugeschen Piloot ofte Stuerman.

Op wat diepten datmen loopen moet van Fyrando nae Macau ofte Canton.

Die gheen die begeert te seylen van het Eylandt Fyrando af / naer Macau ofte Canton in Chynen toe / sal (so haest als hy uyt de Haven van Fyrando scheypt / so hy tijts ghenoegh heeft om te comẽ by't Eylandt Goto,) terstont voortaen varẽ / en soo niet / salt een mijl weeghs van Fyrando af setten / op de diepten van 28. vadem / alwaermen hem ghereet ende veerdigh maken mach / en zijn Boot vast binden / om des anderen daeghs met den dagheraet 'tseyl te gaen.

Vermaninge datmẽ langs 'tlandt van Fyrando loopen sal / tot het Canael tusschen Fyrando eñ Goto.

So haest als ghy van hier ofte van Fyrando af 'tseijl zijt ghegaen / om uwen wegh te vervolghen / sult langhs 'tlandt van Fyrando heen loopen / tot het eynde van dien / ende als ghy z. w. aen loopt / (tot dat ghy by't landt comt /) soo sult ghy wat meer draghende houden naer't z. w. toe / soo sullen u blyven aende westzyde z. ofte 4. Eylanden / ende comende by't uyterste van dien in't z. sult terstondt comen te sien het Canael / dat tusschen dit Eylandt ende 't Eylandt van Goto door loopt / door't welcke sult passeren; Voorby dit Canael is gheleghen een ander Eylandt / tusschen 'twelcke ende 't Eylandt Goto sult van ghelijcken heen loopen / als ghy door ende buyten dit Canael zijt / ende dat u d'Eylanden blyven aende westzyde / so sult ghy langhs Goto heen loopen / (tot dat ghy daer voorby zijt /) t'Zeewaert in / om uwen cours te stellen en wegh te vervoorderen; soo't gheviel dat u de windt quam te stillen int door loopen van't Canael / mocht het daer wel anckeren / te weten / dicht by't land vã Goto; men heeft in dit Goto seer goede Havens / die door ende weer door passeren / waer om het gheen een Eylandt alleen en is: maer is ghedeelt in veel afscheijtsels; Als ghy twee mylen van Goto af zijt / sult uwen cours w. z. w. aen doen / tot dat ghy de twee Eylandekens (diemen noemt Xuma eñ d'ander van Meaxuma,) voorby zijt / welcke zijn gheleghen van dit Eylandt van Goto af / acht mylen weeghs; Dese Eylandekens voor by zijnde / sult z. w. aen loopen / ende naer't z. vande voorsz. Eylandekens af / sal u een ander Eylandt blyven ghenaemt Meaxuma, daer ghy oock langhs heen mocht loopen / by dese voorsz. Eylandekẽs ist over al seer schoõ / sonder eenige vuylighept te hebbẽ / noch by't Eylandt van ghelijcken; Dit Eylandt is gelegen op 31 ⅓. graden / sult tusschen 't Eylandt ende d'Eylandekens heen loopen; als ghy voorby dese ende 't Eylandt Goto zijt / so sult ghy z. w. ende zuydtwest ten zuyden aen loopen.

Gheleghentheyt van een Eylandt by Goto.

Plaetse in stille winden te anckeren.

Oorsaeck waerom Goto gheen Eylandt is.

Streckinghe van Xuma eñ Meaxuma tot Goto.

Meaxuma leyt op 31. een derdendeel graden.

Hooghte vãde C. de Sumbor aende Chinische zyde.

Als ghy dit Eylandt ende d'ander Eylandekens voorby zijt / z. w. aen loopende als geseyt is / soo sult ghy recht op den hoeck Cabo de Sumbor aen comen / welcke is ghele ghen aende Custe van Chynen / op de hooghte van 28 ⅓. graden / ende soo't claer weer waer / ende begheerden 'tlandt alhier te comen verkennẽ / moecht het wel doen / so niet / so en wilt de Custe niet te naer ghenaken / om oorsake vande veel Eylanden / die daer langhs by heen ligghen: want sulter van buyten af by heen loopen / u daer altoos so verde van af houdende / alst u dunckt noodigh te wesen / om daer vry van te wesen / en des nachts niet tusschen in te vervallen: want zijn aen dese Custe (te weten / vande C. de Sumbor af tot Chinchon toe /) altemael Eylanden; sult van ghelijcken op u hoede wesen / niet te veer t'Zeewaert in te loopen / om te ghenieten de winden die van overt landt waeyen / eñ men heeft t'Zeewaert d'Eylanden van cleyn Lequeo, (genaemt Lequeo pequeno,) en dat vande Visschers / welcke liggen vant vaste landt verscheyden ontrent 20. mylen weeghs. So men eenen claren ende helderen nacht hadden / so machmen wel voorby d'Eylanden heen loopen / doch altoos met goeder acht ende opsicht; 'talderpericuleuste Eylandt dat aen dese Custe leydt / is het Eylandt dos Camaroins ghenaemt / ofte vande Garnaet / 'twelcke buyten alle d'ander t'Zeewaert in steect; Ick heb tweemaels tusschen dat ende 'tlandt ghepasseert / is een Eyland in tween ghedeelt / door een schuersel ofte open die't heeft; Vier mylen voorby dit Eylandt voortaen / is ghelegen een cleyn Eylandeken / 'twelcke vlack ende effen met de Zee is / hebbende sommighe steenen n. o. waert van hem af steken / doch niet te veel / soo't ghebuerden dat ghy alhier inder nacht by heen liept / sulter u van wachten met goeder opsicht: want is cleyn ende vlack sonder eenighe gheboomten / sult van gelijckẽ op u hoede wesen / voort Eylandt Baboxijn, 'twelck insghelijcx t'Zeewaert in steeckt / in voeghen dat soo wanneer ghy daer op verdacht zijt / met goeder wacht ende voor-raet / moecht alhier vryelijcken heẽ loopen: want en hebt u nieuwers van te vreesen dan van dat ghy voor ooghen siet / als geseydt is.

Oorsaeck waerom datmen niet dicht aende Cust comen mach.

Van Cabo de Sumbor tot Chinchon zijnt al Eylanden.

Waerschouwinge niet te diep inde Zee te loopen.

Gelegentheyt van d'Eylãd Lequeo pequeno ende vande Visschers.

Waerschouwinghe voor 'talderpericuleuste eylandt dos Camaroins.

Gedaente vã een Eylandeken 4. mylen van Ilha dos Camaroins.

Waerschouwinghe voor dit eylandekẽ.

Desghelijcx voor't eylandt Baboxijn.

So wanneer dat ghy zijt 15. mylen vande Cabo de Sumbor af / (te weten / vande punt van het vaste landt te rekenen / en niet vande Eylanden daer by gheleghen /) so sult ghy alsdan uwen cours z. w. aen doen / loopende alsoo buyten alle d'Eylanden heen / waermede versekert sult wesen van het eylandt Lequeo pequeno, ooc mede so sal u den tijt eñ 'tweder wel wysen wat dat u te doen staet. Als ghy Lequeo pequeno voorby zijt / ofte wat eer / (so het te pas comt /) sult het land comẽ te verkẽnen: want is u noodigh dat te sien / om oorsake van het Eylandt Lamon, als oock mede om niet te seer t'Zeewaert in te wijcken; men loopt dese Custe van Sumbor af tot Chinchon toe / n. o. ende z. w. ende heeft wat van n. o. ten n. ende z. w. ten z. doch niet veel.

Cours alsmẽ 15. mylẽ van de C. de Sumbor is / eñ versekert te wesen van't Eylandt Lequeo pequeno.

Coursen van Sumbor tot Chinchon.

So wanneer ghy met Chinchon over een zijt / ende dat ghy't byde mercken van't landt / ofte door de hooghte vande Son verkẽt hebt / wesende 4. mylen van't landt af / soo sult ghy uwen cours z. w. aen doen / om buyten 't Eylandt Lamon heen te loopen / ende so ghy begheerden binnen dese Eylandekens door te passeren / moecht het oock wel doẽ: want isser schoon ghenoech / ende en hebt nieuwers van te vreesen: maer soo ghy sorgh haddet Lamon te missen / so ist beter te loopen / als boven gheseyt is: want sult alsdan verscheyden genoech

Cours om buytẽ Lamon om te loopen.

vande

vande Riffe van Lamon af loopen / die seer quaet is / sult alhier seer goede opsicht hebbẽ: want als ghy Lamon voorby zijt / so sult ghy uwen cours nemen naer de Eylanden van Lanton toe; d'Eylandekens diemen heeft aleermen by Lamon comt / zijn ghenaemt Os Ylhas de Ruy Lobo, dat is: d'Eylandekens van Ruy Lobo, vande welcke dat van't n. o. het cleynste is / wesende 'tander een weynigh grooter / op het grootste sietmen sommighe wildernisse staen; Van hier af tot Lamon toe zijn 7. ofte 8. mylen / heefter vande zyde van ter Zeewaert 20. vadem diepten / met schulpkens op de grondt / sult van hier af loopen z. w. aen / ende houdende een weynigh naer't z. w. ten z. toe / eñ soo't by daegh waer / sult terstondt d'Eylandekens (die aen't eynde vande Riffe van Lamon liggẽ /) comen te sien / waer van de voorsz. Riffe af comt / streckendẽ van anderhalf tot twee mylen toe veer / op dese voorseyde cours sult seer wel loopẽ / ende soo't by nacht waer moechter u van wachten / en op u hoede wesen.

Gelegentheyt van een quade Rif.

Vermaninge datmen de cours alsmen voorby Lamõ is / nã Lanton nemen sal.

Namen vãde Eylandẽ eermẽ by Lamon comt.

Gedaente vãde Eylanden vã Ruy Lobo.

Diepte ende gront by dees Eylanden.

Gelegentheyt van een Rif by Lamon.

Loopende op de voorseyde cours van z. w. aen / so sult ghy t'Zeewaert vande steenẽ van Lamon af loopen / wilt altoos u beste doẽ om alhier des daeghs voorby te passerẽ / ende als ghy 't Eylandt Lamon gepasseert zijt / so hout u terstondt naer't landt toe / om daer langhs by heen te loopen; Van Lamon af tot ontrent 15. mylen weeghs voortaen / so strect de Custe van't vaste landt n. o. ende z. w / ende van daer voortaen o. n. o. ende w. z. w. tot het Eylandeken Ilha Branco toe / twelcke is ghelegen verscheyden vande Custe af / ontrent vyf mylen op de hooghtẽ van 22 ½. gradẽ / te weten / recht teghens over den inwijck / A Enseada de bona Ventura ghenaemt / dat is: den Inwijck ofte Bay van het goet avontuer; Men mach dicht by dit Eylandeken Ilha Branco heẽ passeren / so wel vande zyde van't landt als t'Zeewaert / naer't u te pas comt; voorby dit Eylandeken wesende / so beginnen terstont d'Eylanden van Canton, op een ry gheleghen; Van dit Eylandt Ilha Branco af / tot het Eylandt Ilha de Sanchoan toe zijn 50. mylen.

Streckinghe vande Cust vã Lamon 15. mylẽ veer tot Ilha Branco.

Hooghte van Ilha Branco.

Gelegentheyt vã A Enseada de boa ventura.

Waer dat de Eylanden vã Canton beginnen.

Als ghy Ilha Branco voorby zijt / soo sult ghy w. z. w. aen loopen; men heeft van Ilha Branco af tot Macau toe 24. mylen / te weten 12. mylen / tot datmen in't Canael ofte 'tgat van tusschen d'Eylanden in comt / ende van daer af ander 12. mylen tot Macau toe / sult u beste doen om te loopen door't eerste Canael dat ghy vint / by't welcke zijn gheleghen sommighe hooghe ende ronde Eylandekens; dese Eylandekens sullen u blyven aende zyde van het n. o. ende heeft aende zuydtwest zyde twee Eylanden / waer van 'teen seer hoogh eñ steyl af ghebickt is / hebbende aende zyde van ter Zeewaert een Steen-clippe ligghen / met dese hooghe ende kale Eylandekens over een zijnde / sult aende noordtzyde daer van af / een gat ofte mont van een Canael ofte doorganck siẽ / daer ick noyt door geloopen hebbe / dan latende de voorseyde Eylandekens aen stuerboort / loopende also z. w. aen / sult terstondt de mont van't Canael (daer ghy duer moet /) comen te sien / al ist schoon dat het u smal schijnt te wesen / is niet teghenstaende seer goet: want ick heb daer wel by nacht in gheloopen / sult als gheseyt is / die voorsz. groote Eylanden t'Zeewaert laten / eñ loopen met de vloet naer binnen toe / west / west ten noorden / eñ west noordwest aen / soo sult ghy recht op Macau aen comen / oock mede soo sal de windt ende 'tweder u wel wysen wat u te doen staet.

Streckinghe van verscheyden plaetsen.

Gedaente vã 2. Eylanden.

Wanneer dat men de mont van't Canael te sien comt.

Cours om na Macau toe te loopen.

So wanneer ghy comt van Iapan af / recht teghens de Cabo de Sumbor over / daer 15. mylen t'Zeewaert af wesende / soo worpt het loot uyt / sult daer van 40. tot 45. vadẽ dieptẽ vindẽ modder grõt / met veel stroomẽ vã vuyl water / als ghy't landt int gesicht hebt / so sult ghy daer langs by heẽ loopẽ / tot die laeste eylanden van Chinchon toe / die 8. mylẽ t'Zeewaert in steken / byde welcke sult vindẽ boyen van netten ende fuijcken / met vlueghels ende vlagghen / die de Visschers van die contreye daer tot merck-teeckenen op stellen; Van hier af tot Chinchon toe zijn 12. mylen.

Diepten 15. mylen van Sumbor wesende.

Gelegentheyt vande Eylanden van Chinchon.

Teeckenen van't selve Eylandt.

Recht teghens dese voorseyde boyen met de vlagghen ende vlueghels over / is ghelegen een Stadt ghenaemt Guara; van dese Stadt af sult u terstondt naer't landt toe houden / eñ om te kennen de Somen / (dat zijn de Chijnsche Carveelen eñ Barcken /) diese in dese contreye ghebruycken / so is te weten / datse maer een seijl en voeren; nu om naer uwen wille by het landt te comen / soo sult ghy west aen loopen / oock mede sult weten dat de Varella van Chinchon (dat is: de baecke ofte kenteijcken van Chinchon,) een hoogh landt is / gheleghen langhs d'incomste van Chinchon heen / hebbende vande zyde van't z. o. een hoogh landt / loopẽde nae't z. w. al dalende af / streckẽde tot teghens een Eylandeken over / gelegen z. ofte 4. mylen t'Zeewaert in; langhs de punt vãde Varella heen is gheleghen een Eylandt / te weten / een mijl weeghs vande punt verscheydẽ / van't welcke steect een Riffe van sant af / hebbende met leegh water twee vadem diepten / streckende tot ontrent een schoot van een Gotelingh verde / naer't ander boven ghementioneerde Eylandeken toe / gheleghen recht over d'incomste / 'twelcke streckt inde lenckte oost ende west / hebbende int midden eenen scherpẽ bergh / ende naer't zuydtwesten / soo loopt het voorsz. landt (van Laylo genaemt /) seer leegh af / alhier wesende / soo ismen daer dicht by / eñ en hebt anders niet te doen dan de punt om te loopen / ende setten't op 4. vadem modder gront; aende zyde van't noordtoosten ligghen sommighe Eylandekens / te weten / dicht by de punt van Laylo, ende twee mylen t'Zeewaert daer van af / heeftmen de diepten van 20. vadem; 'twater van dese contreye is seer blaeu; Van hier af naer Lamon toe / te weten / z. ofte 4. mylen van't landt af / so en passeertmen boven de diepten van 18. tot 20. vadem toe niet / ende wesende van Chinchon naer Lamon toe / so sult ghy op de grondt vinden / dun cleyn sandt / met sommighe schulpkens onder een ghemenght / ende zijnde teghens Chinchon over / ofte naer't noordoosten toe / soo sult ghy daer modder grondt vinden / met die selfde diepten van 18. ende 20. vadem / ende recht teghens Lamon over / heeftmen sommigh swart sandt op de grondt / etc.

Gelegentheyt vande Stadt Guara.

Kenteijckenen vande Chinesche Carveelen eñ Barcken.

Gedaente vãde Varella vã Chinchon. Plaets vande selve.

Beschrijvinge van verscheyden Eylandẽ ende een Rif. Diepte van't selfde Rif.

Hoe het landt van Laylo afloopt / mitsgaders de plaets van sommige Eylanden.

Diepte ende coluer vã water / 2. mylen van't landt van Laylo.

Diepten tegẽ over Chinchõ wesende.

Dat 43. Capittel.

Een verclaringe om te loopen uyt ende in, door die Canalen ende gaten van tusschẽ d'Eylanden ende Clippen van Macau, met alle de merck-teyckenẽ ende rechte kennisse van dien, om daer door te seylen tot in ende uyt de Haven van Macau, &c.

Soo ghy

Plaets daer de schepen in Macau op de Ree ligghen.

Soo ghy begeert te seylen uyt Macau, soo weet dat soo haest als ghy u anckers licht vande Ree daer de schepen ligghen af/ ('twelcke is recht teghens over het Bolwerck van Gaspar Borgies,) soo sult ghy terstondt (noordtoost) comen te sien een witte vlecke/ staende boven aenden berch/ ende hebt terstondt naer het oosten twee huevelen / makende met den bergh vande witte vlecke drie te samen.

Beschrijvinge van 3. huevelen.

Men heeft den tweeden huevel ('twelcke den middelsten is/) bloot en gantsch ontdeckt staen/ schijnende door de Roodtsen ende Clippen (van het opperste van't velt dos Patanas ghenaemt/) heen / 'twelcke te middeweghen van het Canael is/ zijnde tot by de laeste huysen vande Stede ; Soo wanneer ghy met de voorseyde huysen over een comt / soo sult ghy terstont den derden huevel ontdecken/ in voeghen dat soo wanneer ghy met die sant punt (gheleghen dicht byde Varella dos Mandorijns ghenaemt/) over een zijt/ so is den voorseyden huevel bynaest gheheel ontdeckt / alwaer sult hebben vijftehalf vadem diepten/ te weten / met hoogh water van een sprinckvloet ; Soo haest als ghy de sandt punt ghepasseert zijt/ soo sult ghy beginnen meer diepten te crijghen / te weten / vijf ende sestehalf vademē/ loopende op deser manier / sult recht op een ghebroken landt (gheleghen aen d'ander zyde / teghens over 't Eylandt ghenaemt Ilha do Bugio, dat is : 't Eyland vāde Meerkatten/) aencomen.

Een sant punt by Varella dos Mandorijns.

Diepte byden tweeden huevel.

Plaets van't Eylandt do Bugio.

Gelegentheyt vande Inwijc van Gonsalo Vaaz.

Als ghy comt op de voorseyde diepten/ soo sult ghy in het zuyden comen te sien een open/ 'twelcke ghenaemt wort A Enseada de Gonsalo Vaaz, dat is: den Inwijck ofte Bay van Gonsalo Vaaz, heeft binnen in een berchsken/ ('twelcke hem verthoont ghelijck een Eylandeken ofte Clippe/) staende aende oostzyde/ ende aende westzyde heeft het twee uytsteeckende punten / als ghy dese twee punten aenden anderen brenght / soo zijt ghy int midden van het Canael/ sult daer acht op hebben dat d'een altoos met d'ander over een comt: wāt sult met dese mercken op het diepste ende het beste heen loopen/ 'twelcke is op 27. span waters/ te weten/ met een sprinckvloet / ghelijck als ick daer ghevonden hebbe inden tijdt van de Monson / ofte Conjunctie / datmen naer Iapan vaert / hebbende eenen oosten windt/ want met de noorde winden heeftmen daer minder waters ofte diepten.

Sekere mercken om de diepte te vinden.

Om nu te weten wanneer dat ghy soo verde zijt als de Bancke / so is te weten / dat noorden aen naer het Eylandt A Ilha do Bugio toe / gheleghen is een Steen-clippe/ die hem in't schijnsel verthoont ghelijck een bewassen huevel / welcke leydt 'talder-noordelijckste van alle d'ander/ eñ langhs de strandt heen heeft het een ghecloven Roodtse/ van twee punten; Als ghy de voorschreven Steen-clippe/ ('twelcke een bewassen huevel schijnt te wesen/) met die voorseyde ghecloven Roodtse (recht in't midden) over een brenght / alsdan soo zijt ghy op de voorseyde Bancke/ ende soo wanneer het voorseyde merck-teycken van d'een ofte d'ander zyde oneffen staet / soo sult ghy terstondt meer diepten vinden/ 'twelcke sal wesen aldus / te weten / loopende uwen cours van zuydtoost recht op het dickste ende grofste landt van d'ander zyde aen / tot dat ghy comt op de vier ende vijf vadem diepten/ 'twelcke is de punt diemen noempt vande Varella, ende begherende te loopen door het ooster Canael / soo sult ghy zuydtoost / ende oost zuydtoost aen loopen / tot dat ghy 't Eylandt genaemt Ilha do Lastro ontdeckt hebt/ te weten / tot gheheel by het eynde van't Eylandt do Bugio, alsdan soo en ist niet goet meer zuyden aen te loopen / om te schouwen die steen die teghens het landt vande Varella over leydt ; Soo wanneer ghy 't Eylandt do Lastro ontdeckt hebt / als ghesepdt is/ soo moecht ghy by die voorseyde steen heen loopen/ tot op die lenghte van twee Cabels nae; sult alhier hebben die diepten van 28. tot 29. span toe/ te weten/ met een sprinckvloet / ende om te weten wanneermen de steen aldernaest is/ soo weet dat het sal wesen/ soo wanneer ghy d'eerste Clippe (vande twee die aende noordtzyde van het Eylandt do Lastro ligghen/) gantsch ende al ontdeckt siet / alsdan zijt ghy ontrent een steen-worp vande voorseyde steen af / op de diepten als ghesepdt is/ ende soo wanneer ghy de tweede Clippe gheheel ontdeckt/ so zijt ghy boven de steen ; Van ghelijcken soo machmen het weten by een ander merck-teyckē/ 'twelcke is een witte vlacke/ staende aenden bergh diemen boven over de Stadt heen siet/ ende heeft een steen/ 'twelcke hem verthoont ghelijck als een Mans hooft.

Is een steen gheleghen n. aen't Eyland A Ilha do Bugio / is by verde aen te sien als eē bewassen huevel

Door 'tooster Canael loopēde sult ghy z. o. eñ o. z. o. aengaēde vinden Ilha do Lastro/ gheheel ligghende by eñ van't Eylandt do Bugio.

Mercken om te weten oft ghy by de steē zijt.

Soo wanneer ghy de voorseyde witte vlecke brenght te middeweghen van't dack/ vant huys van Don Ioan d'Almeyda, alsdan soo zijt ghy met de voorsz. steen over een / alsmen daer voorby is / soo ist goet 'tlandt van het zuyden te genaken/ in sulcker voegen dat ghy de twee derdendeelen laet aende zyde vande Stadt / ende een derdendeel aende zuydtzyde/ loopende op dese manier / sult meer diepten hebben dan te middeweghen / tot dat ghy op de Bancke comt / welcke niet meer dan 26. span waters heeft / te weten/ met het hoogh water van een sprinckvloet / ende begherende te weten wanneer dat ghy daer beghint over te comen / soo weet dat het sal wesen dat wanneer u de dwers ofte zy-duer vāde groote Kercke / met het dack van een huys (dat aende strandt staet/) over een comt/ 'twelcke respondeert op de wech die vande selfde duer/ recht naer de strant toe comt / in voeghen dat u de duer gheheel ontdeckt blijft/ alhier heeftmen 27. ende 28. span waters ofte diepten/ 'twelcke sal wesen/ soo wanneer ghy comt te sien en te ontdecken het Clockhuys ofte 'topperste vande Kerck van San Paulo, met eenen bergh / die achter de selfde Kercke staet/ ende soo haest als u het selfde Clockhuys bedeckt blijft / soo sult ghy terstondt meer diepten vinden / te weten/ 32. span/ dat zijn vier vademen / dit sal wesen teghens over de plaets daermen het versch water haelt/ ende loopende een weynigh voorder aen/ sult 4 ½. ende vijf vadem diepten vinden / te weten/ met een sprinckvloet ; Dit was de Ree daer het Schip Sancta Crus (een Schip van seven ofte acht hondert vaten/) gheanckert lagh / ende soo wanneer het selfde omdraeyden met d'ebbe / soo bleef het halve Eylandt van Lastro ontdeckt / al hoewel het een stuck weeghs van het landt af was; Men heeft een seer goet teycken ofte merck / om te weten wanneermen het landt vande zuydtzyde aldernaest is / soo salmen naer het Eylandt do Lastro

Dack eñ huys vā Don Ioan d'Almeyda canmē mercke by nemen.

De zyduer vā de groote Kerck / eñ een huys op strāt wysen u de diepte door haer over een comen.

Noch ander merckē vande Kercke van San Paulo.

Twee Clippen door den anderen streken/ so ismen recht in't diepste van't Canael.

Do Lastro toe/ te weten/ noorden daer van af twee Clippen sien. Als hem dese twee Clippē door den anderen steken/ alsdan soo ismen op het diepste van't Canael / tot datmen over de bancke is/ etc.

Dat 44. Capittel.

Van't loopen vande stroomen ende vvateren, op de vaert ende vvech van Malacca na Chyna toe, op den tijt vande Monson ofte conjunctie, datmen van Malacca nae Chyna vaert.

Vande Custe van Champa ofte Camboja so loopen de stroomen seer sterck nae't zuyden.

Sult weten dat van't Eylandt Pulo Catao' af (gheleghen aende Custe van Champa, van't landt Camboja,) tot die Varella toe ('twelck is een plaets/ gheleghen op den wech van Pulo Catao' af nae Malacca toe/ aēde selfde Custe vā Champa ofte Camboja,) so loopen de stroomen seer sterck nae't zuyen toe. Van't Eylandt Pulo Catao' af 5. mylen voortaen / soo loopen de stroomē seer geweldich na't Eylandt Champello, ende den Inwijck A Enseada de Cauchinchina toe.

Drie maendē loopen hier de stroomen nae het n. w. toe/ daer nae nae't z. w.

Item/ inde Monson van Chyna, dat is/ alsmen van Malacca af scheyt inde maenden van October/ November/ ende December/ so loopen daer de stroomen nae't n. w. toe.

Vande maent Januarij voort aen/ so loopense nae't z. w. (dat is nae de drooghten) toe/ daerō moetmen daer op verdacht wesen met goet advijs voor de gheen die alhier begeert te varen / dat als ghy begint te ghenaken de contreye vande drooghtē (die tegens de Custe van Champa over legghen) tusschen dien eñ de Custe incomende) so loopen de stroomen so crachtich nae't zuyen toe / als een steen-worp vander hant.

Hier loopen de stroomen crachtich nae het zuyden.

Advertere u dat ghy niet en wilt comē int ghesicht van't Eylandt Aynao', soo't niet en waer met eenen noorden wint: want hebbende eenen oosten wint) soude in groot perijckel wesen.

Dat 45. Capittel.

Vande ghetyden ende het vvassen vande vvateren van Malacca.

Hier loopen de wateren eñ stroomen altijt nae't zuyden.

Inden eersten/ vande Havē van Patane af/ (ghelegen aende oost zyde van't land ende Custe van Malacca,) tot het Eylandt Bintao' toe / ('twelcke leyt byde Straet van Singapura, onder de Linea Æquinoctiael,) loopen de stroomen eñ wateren altoos nae het zuyen alle de voorseyde Custe langhs/ tot het voorsz. Eylandt toe/ te weten/ inde maenden van November eñ Decēber.

Van't Eylāt Pulo Condor tot het eyland Borneo ist voor stroom.

Van't Eylandt Pulo Condor af / (gheleghen teghens over d'Haven ende 'tlandt van Camboja) tot het Eylandt Pulo Timao', (gheleghen aende oost zyde vande Custe van Malacca, te weten/ ten tyden datmen van Chyna af comt / op de cours van ter halver streeck van't zuyen) soo loopen de stroomen nae het Eylandt Borneo toe / ende comende op de halve streeck nae't z. w. toe/ so loopen de stroomen na de Custe van Pan toe/ welck leyt aēde Custe van't landt vande o. zyde vā Malacca.

Voorby Pulo Sesir/ den wech na China / loopen de stroomen nae de Custe van Campa toe.

Van Pulo Condor af/ nae't Eyland Pulo Sesir (gheleghen teghens over de Custe van Camboja,) so loopen de stroomē nae't oostē/ eñ voorby Pulo Sesir, de wech na Chyna toe/ loopen de stroomen na de Custe vā Champa toe. Vande valsche Varella, ('twelck leyt 15. mylen vande rechte Varella, gheleghen aende Custe van Camboja) so loopen de stroomen oost aen / te weten / vijf ofte ses mylen vande Custe af; Dit is te verstaen in't eynde vā Julius/ ende de maent van Augustus.

Alsmen van Malacca nae China vaert/ loopen de stroomen nae de drooghten toe.

Inde Monson vande z. winden / alsmen van Malacca nae Chyna vaert/ soo loopen de stroomen/ te weten/ inde Golfe vā Pulo Catao', tot het Eylandt Aynao' toe/ na den Inwijck A Enseada da Cauchinchina, dit is te verstaen tot het laetste van December toe; eñ van Januarius voort aen / soo beginnen de stroomen in dese Golfe eñ voorsz. contreye/ te loopen na de drooghten toe/ die teghens over de Custe van Champa eñ Camboja, (te weten/ van d'ander zyde) heen strecken/ ende hoe het later (van Januarius af) in't jaer wort/ hoe datse stercker ende gheweldigher nae de drooghten toe loopen.

Inde Monson vā China na Malacca varende / loopen de stroomen sterck van Pulo Catao/ nae d'Eylandt Pulo Cambir toe.

Inde Monson van Chyna, te weten / als men van Chyna af nae Malacca vaert / soo loopen de stroomen seer sterck/ van't Eylandt Pulo Catao' af / tot nae't Eylandt Pulo Cābir toe/ zijn beyde gaer gheleghen by de Custe van Camboja ofte Champa.

'Tgheschiet somtijts datmen vanden 28. Julius/ tot den 4. Augustus / vande Varella af / tot Pulo Catao' toe / stilten crijcht / ende alsdan so crijchtmen de Terreinhos, dat zijn winden/ die van over't land wayen) van uytē westen ende noordwesten/ ende de Vyraçoins (dat zijn de winden van uyter Zee) van't oost zuydt oosten / ende o. n. o. ende comende in't noorden/ loopen terstont nae het zuyen/ waer nae terstont de stilte volcht / tot dat de Terreinhos ofte landwinden weder op comen. Dit is te verstaen tot op 2. mylen vāde Custe af/ en niet verder: want zijn winden/ die alleēlick aende Custe regneren / als wy op ander plaetsen ghenoech verclaert hebben / daer wy vande winden Terreinhos ende Viraçoins ghehadt hebben.

Sekere windē die alleen aen de Custe vant landt.

De stroomen loopen oostwaert aen voorby het Eylandt Lequeo Pequeno nae't lant Bungo.

Alsmen vaert voorby 't Eylandt Lequeo Pequeno, (ofte cleyn Lequeo, nae't land van Bungo toe/ gheleghen in't Eylandt Iapan, so loopen in die contreye de stroomen (te weten/ tot het Eylandt Tanaxuma toe) oostwaert aen.

Vande 30. graden noorden aen / tot een weynich meer als te middeweghen vande wech nae Iapan toe/ soo loopen de stroomen/ (te weten van die contreye af / tot die Custe van Chyna toe) noorden aen na den Inwijck A Enseada de Nanquijn toe. Dit is te verstaen inde Monson vande zuye ende zuydt weste winden.

Loopen van stroomen nae den inwijck a Enseada de Nanquijn toe.

In dese Monson vande zuye ende zuydt weste winden/ so loopen de stroomen van het Eylandt Pulo Tayo af (gheleghen voorby het Eyland van Aynao', aen de Custe vā China) tot na het Eylād vā Sanchoan eñ d'Eylandē van Cantao', nae't zuydt westen toe.

Dat 46. Capittel.

Vande ghetydē vande vvaterē, van't vloeyē ende ebben byde daghen eñ uren vande Maen inde Haven van Macau in China, met de hoochte vande selfde haven by experientie ondersocht door een expert Pilootofte Stuerman.

> Wanneer het hoogh water inde Haven vā Macau is

DEn 19. September/ hebbe experientie ghedaen vande getyden van Chyna/ te weten/ binnen inde Haven van Macau, wesende op den dagh vande volle Maen / en bevont dat het volwāssen water was/ des voormiddaeghs te half neghen / eñ een weynich meer nae negenen toe; Dede dese experientie vandē volle Maen / om te sien oft zy oock met de nieuwe over een quam.

> Hoe veel graden dat Macau vande Linie leijt.

Den 3. Februarij / anno 1585. hebbe de hoochte van de Son ghenomen / die doen ter tijt was op de 13. graden vande Linie af / eñ bevont dat dese Haven van Macau gheleghen is op de hoochte van 22½. gradē ruijm/ hebbe alsdoen ooc ghelijckelicken d'experientie ghedaen vande ghetyden van't water inde selfde Haven / ende bevant dat het volwassen ofte hoogh water was een weyich over den middagh/ wesende den 3. dagh vāde nieuw Maē/ in voegen dat na de calculatie van't selfdē / so comt het te wesen den eersten vāde nieu Maē volle Zee ofte hoogh water te 10⅔. uren des voormiddaeghs/ welcke experientie ick alsoo mette nieu Maen bevonden hebbe.

> Met eē volle Maen te Macau hoogh water midden op dē dagh te 12. uren.

Den 16. Februarij / anno 85. hebbe experientie ghedaen vande ghetyden / binnen inde Haven van Macau, wesende inde oppositie vande volle Maen/ eñ bevont dat het den eersten dagh vande Maen vol ofte hoogh water was/ te half twaelven des middaeghs.

> Inde Haven van Macau is oock op alle de custen van Chyna/ ende ebbet ende vloeyt niet altoos allees.

Den 2. Junius anno 85. hebbe experientie ghedaen vande ghetyden binnen in de Haven van Macau, eñ bevōt hoogh water te wesen/ recht op den middagh/ wesende den 4. dagh vande nieuwe Maen/ in voeghen dat het selfde ghecalculeert blijft / makende den eersten dagh vande nieuwe Maē hoogh water te 9. uren des voormiddaeghs: maer is te verstaē/ dat dese water getyden van Chyna niet effen upt en comen nae de rechte rekeninghe / dan vier daghen voor/ eñ 5. dagen nae de conjunctie vande Maen: want alsdan heeftmen soo veel waters als den derden dagh/ 'twelcke ick voor ghewis affirmere/ om dat ic het wel eñ dickwils geexperimēteert hebbe ; D'oorsake daer vā is/ om dat het voor aē altemael eylā-dē eñ Canalē zijn/ dat so wanneer de wateren beginnen te vallen/ en loopense geen drie uren upt/ ende wesende met winden van upten oosten/ so vallen en loopense noch rasscher af.

Dat 47. Capittel.

Vande teijckenē ende Prognosticatie, vande tyden, vveder ende vvint, aende gheheele Custe van Chyna, ende op de vaert na Iapan toe.

VVesende inden tijdt vande Monson/ vande z. ende z. w. winden / soo heeft men voorseker (aende gheheele Custe van Chynen ende vaert na Iapan toe) dat soo wanneer de winden vande Monson wayen/ ende datse van daer na het oosten loopen / datse van't oostē niet weder nae't zuyen sullen keeren: maer sullen vā daer nae't noorden loopen/ eñ van daer af wat gewaept hebbende / sullen weder nae't oosten keeren/ ende dan van't oosten nae het zuyen/ eñ soo't eenen n.o. wint waeyden/ soo ghebuert het wel van daer af nae't z.w. te loopen/ sonder nae't o. te keeren / doch seer selden: maer het sekerste is/ als boven geseyt is/ comt ooc dickwils van't noorden af nae het zuyen toe / sonder nae het oosten te keeren / welcke het ghemeenste is.

> Is voor ons vreemt datmē hier weet wat winden hier sullen wayen eñ wanneer.

So wanneer men in't ondergaen vāde Son/ daer over heen heeft sommighe roode wolckē van een coluer/ als ghesoden granaet/ dat is/ seer fijn root/ ende dat de Son veel stralen vā hem gheeft/ so dat hy schijnt furieus eñ dreyghende te staen/ so ist een teijcke ofte voorseghinghe van een groot onweer/ eñ navolgende tempeest; Van ghelijcken/ als de Maen int op ofte onder gaen/ haer op de selfde manier verthoont/ beduijt het selfde van tempeest eñ onweer.

> Aende Sonne te kennen oft onweder sal zijn/ desghelijcks aende Maue.

Als de Son int opgaē so schoon ende claer upt comt/ datmen daer bescheydelick in sien mach/ ende zijn circuit ofte rondicheyt perfectelijcken moecht onderscheyden/ soo ist een teijcken van goet weder. Van ghelijcken hebbende die selfde effecten in't ondergaen. Soo wanneer de Son in't/ op/ ofte ondergaē root/ ende van een roode coluer is / ende datmense rondts om mach sien / sonder eenighe stralen van hem te gheven/ beduijt stil weder; Desgelijcks vande Maen.

> Aen de Son te sien oft goet weder sal zijn eñ oft ooc stil sal zijn/ ooch het selfde aen de Maen te sien.

Inde tijden vande Monson/ te weten / als de n.o. winden ghemeenlijcken wayen/ so dan de wolcken in't ondergaen vande Son van een roode coluer blijven / so beteijckent het n. winden; alsmen op't water hier en daer siet drijven sommigh schuijm soo wit al Catoen/ vande lenghte van een vinger langh aen een/ so beduijt het tempeest ende onweer. Dese schuymen comen vande cleyne Zee-slacken/ die men daer veel heeft.

> Aende wolcke eñ het schuijm der Zee te sien wat weder eñ wint zijn sal.

Soo daer inde Maent van Julius ander winden wayen / als die vande Monson/ loopende van d'een op d'andet/ tot datse ten laetsten comen in't n.o. soo heeftmen voor gewis storm ende onweder.

So men van't Eylandt Lamao' af/ tot de C. de Sumbor toe / inde Monson vande z. eñ z.w. windē/ eenen o. wint crijcht met hette/ eñ sommighe groote droppelen waters/ beduijt onweder.

> Teeckenen vā onweder.

Dat 48. Capittel.

In vvat maenden en daghen datmen tempeesten eede onvveder is vervvachtende aende Custe van Chyna.

VAnden 7. tot den 11. Iunius / heeftmen ghemeenlicken en dickwils aēde Custe van Chynen groote tempeeste. Int beginsel van Julius/ tot den 26. vāde selfde maent / so en ismen aēde Custe vā Chynen/ noch dagh noch ure verseckert vā torment eñ onweder: want men alle desen tijt door veel stormen eñ tempeesten heeft/ sonder dat de wint yewers plaets hout/ loopende vā d'een op d'ander. Vanden 12. Augusti voortaen/ met die gantsche maent van September tot het eynde van October toe/ so en heeftmen op alle desen tijt gants gheen verseeckertheyt van tempeest ende onweder.

> Vanden 7. tot den 11. Iunij ist ghemeenlick onweder aende custe van Chyna.

> In September eñ October ist ghemeenlijck onweder in Chyna.

Dat 49. Capittel.

De tyden van't goet vveder aende Custe van Chyna.

DE gheheele maent vā Junius/ uptghesondert vanden 7. tot dē 11. heeftmen seer selden onweer / want behalve die ghenoemde dagen/ so heeftmē de windē vāde Monson/ met eē claer eñ helder weer sonder torment. Om te seylen van't Eylandt Pulo Cantao' na d'eylanden van Cantao' eñ Macau te soo sonder onweer/ salmen 'tseijl gaen vandē 26. Julius af voort aē/ tot dē 12. Aug. toe/ so ismen wel ende verseekert vande tēpeesten. Te midweghen van't Eyland vā Iapan af/ tot

> Vanden 26. Julius tot de 12. Augusti gantsch geen onweder van Japan tot Liampo wayen dan altijt westē winde.

af/ tot na de Custe ende het landt van Lyampo toe/ vintmen altoos de weste windē/ welcke in Iapan waeyen / de maenden van November ende December/ etc.

Dat 50. Capittel.

Een instructie ofte corte onderwysinghe vande Navigatie ende coursen van Macau uyt Chyna af, nae het landt van nieu Spaengien, met alle de streckinghe ende gheleghentheyt vande selfde vaert,

LOopende upt het Canael vande Haven van Macau, te weten/ van't ooster Canael af / soo salmen zynen cours tZeewaert in doen / alle het ghene datmen mach/ ende wesende de wint cōtrarie/ so loopt so langhe als u de wint plaets gheeft / dese cours te behouden : maer ingevalle u de wint scherpte/ so dat ghy de cours van't n.o. ofte n.o. ten n. niet en moecht behouden / soo went het op den anderen boech/ terwylen u de wint plaets gheeft/ om z.o. aen te loopen/ te weten/ den tijt van drie ofte vier daghen : want sult weten dat het beter is nae het z.o. te houden/ dan noorden aen te loopen; Dese coursen sult ghy aldus doen / na dat u de wint voeghende is / tot dat ghy nae u gissinghe drie hondert mylen van dit landt af zijt ; In dese contreye wesende / sult noch twee hondert (ofte wat meer) mylen boven Iapan heen loopen / al ist schoon dat ghy uwen cours noordē aen doet/ en is daerom niet aen gheleghen/ altoos goede rekeninge houdende met het wraeckē vāde cours nae't westen toe : want souden u veel moghen verhinderen; Soo dickwils als ghy z.oost ofte te loefwaert moecht aen loopen/ so en wilt de coers van't noord oosten/ ofte so als ghy best moecht niet latē te vervolgē / tot dat ghy op de hoochte comt. Ghy sult inde Golfe sommighe groote swarte Voghelen vinden/ 'twelck een teijcken is/ dat ghy verde tZeewaert zijt/ ende so ghy die quaemt te sien teghens den avont/ ende datse de beenen rechten/ by de steert uptstekēde/ so weest op u hoede: want beduijt storm eñ onweer. Aleer men op ontrent twee hondert mylen nae (ofte wat meer) by't ander landt comt / soo salmen de selfde Voghels weder upt het ghesicht verliesen/ sonder die meer te sien. So u 'tweder ende de wint quam te drijven op veel hooghten/ eñ dat ghy quaemt te sien veel hoopē cruijts opt twater drijven/ 'twelck men 100. eñ 120. mylen tZeewaert in placht te sien/ so moecht ghy buyten Iapan om loopen / op den boecht van het zuydt oosten / tot op de 31. ofte 32. graden toe / ende comen als dan 'tlandt verkennen / dat daer dicht by sal ligghen / ende als ghy't comt te sien / soo loopter van buyten af heen/ u wachtende om niet te loopen op't Eylandt ghenaemt Isla de Sedros, dat is / 'tEylandt vande Sederboomen / en maect gants gheen rekeninghe op de coursen vande Zee ofte Pascaerten : want het Eylandt vande Sedren is gheleghen by de Cabo de San Lucas, ligghende seer valsch inden cours / om dat het landt (soo't daer by lach) meerder ende ghelijcker by upt comt / dan't nae het zuyen doet. De Cabo de San Lucas, is van een hoogh landt / ende schijnt (als men daer dicht by is) uptstekende Steen-clippen te hebben / wesende het eynde van dien seer swart schynende ende doncker in het aensien/ van waer af het landt weder terstont innewaerts noorden aen wijckt. Soomen versch water van doen hadde/ soo is te weten / datmen binnen de Clippen vande voorseyde Cabo de San Lucas, een groot sant strant heeft/ daermen eē seer goede Reede heeft om te anckeren / al waermen dicht by de Zee-cant veel versch waters vint. Sult van hier af dweers over loopen nae d'ander zyde toe / op den boech van het zuydt oosten/ te weten/ buyten die Marias om / het welcke eenen beteren cours is als binnen door ; Alle dese Custe is schoon/ so datmē daer wel by heen mach loopē/ tot datmen comt by etlicke Clippen/ gheleghen by de Haven El puerto de la Natividad ghenaemt / alwaer men (binnen in den Inwijck) terstondt de Haven van San Iago de Colyma heeft. De teijckenen ende kennisse van dien/ zijn dese/ te weten / heeft aende oost zyde eenen ronden steylen afgebicten huevel. Soo het u noodich waer daer in te loopen/ soo weet dat het eenen grooten mont ofte incomste heeft van meer als twee oft drie mylen groot / alwaer u nieuwers van en hebt te vreesen / dan van dat ghy voor ooghen siet; Men loopt daer in tot gheheel binnen inden hoeck / al waer men een Revier van versch water heeft/ die inde Zee upt comt/ daer men Spaensche Visschers sal vinden. Soo ghy begheerden voorder aen te passeren / soo weet datmen van hier af (nae de Haven van Acapulco toe) loopt / te weten tachentich mylen langhs de Custe heen : want seer suyver ende schoon is / tot so verde als het hooghe landt een eynde neemt / dat is / tot die Haven El puerto del Marques ghenaemt / het welcke hem van verde verthoont ghelijck als een Eylandt : maer alsmen daer soo nae by ghenaeckt / datment ghenoech onderscheyden ende kennen can vast landt te wesen / so salmen op het opperste van dien sommighe witte Steenen sien / welcke hen verthoonen / ghelijck als witte Runderen / die inde wey gaen / sult daer vry op aen loopen tot dat u de mont beghint te openen / en loopender alsdan binnen in.

> Wt Macau nae nieuw Spaengien te seylen/ moet ghy in't eerst u cours houden n.o. oft n.o. ten n. tot dat ghy 300. mylen ghevaren hebt.

> Groote swarte voghelen inde Golfe vindende/ is een teeckē dat ghy verde te Zeewaert zijt/ eñ als zy haer beenen afterwaert steken/ so beduyt het onweder.

> Het landt naderende verliest ghy de voghels.

> Waerschouwinghe om niet te loopen op't Eylandt Isla de Sedros.

> Binnen de Cabo de S. Lucas is goet ligghen / ende is oock versch water aldaer te crijghen.

> Van C. Sint Lucas tot by El puerto de la natividad is de cours z.o.

> Om te kennē de Haven van S. Iago de Cohma.

> Hier vindt ghy spaensche Visschers.

> De Haven El Puerto vindy/ siende opt opperste vāde hooghde/ witte steenen oft Schapen waren die gaen weyden.

Dit is in het corte tghene my duyckt die rechte ende beste coursen te wesen/ die men op dese voyage soude moghen ghebruijcken/ het welcke ick alsoo achter-volghen soude/ soo ick de vaert onderhanden hadde/ etc.

Dat 51. Capittel.

Een waerachtich verhael ende verclaringhe vande Navigatie vande Eylanden Los Lucones (ghenaemt,) af nae de Haven van Acapulco' in nieuw Spaengien, ende hoe men de selfde vaert soude moghen doen van Macau uyt Chyna af, met een vermaninghe vande profyten ende verdiensten aende goederen ende Waren van Chyna, met die Streckinghe ende Coursen, tijdt, ende mylen van dien, alles in't particulier aenghevvesen om te ondersoecken.

MEn salt seijl gaen upt de Haven van Manilla, gheleghen aen het Eylandt vande Lucones, op vierthien en half graden / aende noordt zyde vanden Æquinoctiael, hebbende den mont nae het z.w.) inde maenden van Iunius ofte Iulius,

> tEylandt van Lucones leyt by n. den Equinoctiael op 14. en half gr.

te wetē/als de wint eñ het weder plaets geeft om uyt te comen/ loopende langhs de Custe van't selfde Eylandt/eñ tusschen het Eylandt van Mindoro heen/ ofte op den boech van't oosten/tot datmen uyt het Canael is(daer mē door in comt alsmen van buyten af comt/ geleghen 100. mylen van Manilla af / op de hooghte van 13⅓.graden) te weten / tusschen die laetste ende uyterste punt van't selfde Eylandt Lucones,eñ die punt vā een ander Eylandt ghenaemt Tandaya,tusschen de welcke 'tvoorsepde Canael door loopt. So wanneer datmen uyt het Canael is/ so salmen oost aen loopen / so lange als de wint sulcks toe geeft/ op welcke cours men hem altoos houdē sal/ so de wint sulcks niet en verhindert / om datmen vande 13⅓. graden is afschepdende / loopende nae de Haven van Acapulco, geleghen op 17.graden:maer de wyle dat de winden in dese contreye in den somer / 'twelcke den tijdt is datmē tseijl gaet/als bovē) seer slap wapē/ al hoe wel datse vande Monson zijn / in sulcker voeghen/dat soo wanneer datse yet scherpen/ en machmen die selfde cours van't oostē niet behouden / eñ tot soo langhe datse niet en loopen nae't zuydt oosten toe / soo doetmen altoos de cours van noordt oost aen/ soo langhe alst duert : maer als zy loopen nae het oost zuydt oosten / ende oost / soo went men't op den boech van't zuyen / tot dat de wint weder ruijmt/om noord o ost aē te loopē. Op dese manier seijltmen 1700.mylen heen / nae de Custe van't landt van nieuw Spaengien toe / doch altoos tZeewaert van't Eylandt Iapon afseylēde/ so veel alsmē immers mach/ om dieswille dat etlicke schepen die laet tseijl ghegaen waren (comende dicht by Iapan) aldaer stormen eñ onweder kreghen/ ende quamen te sien het Eylandt A Ilha do Fogo ghenaemt / (dat is/ 'tvierighe Eylandt ghesept/) loopende een vande voorsz. Schepen inde haven van Xaxuma, in't Eylandt Iapan, om hem daer te berghen / ghelijck als hy dede/ daerom die gheen die daer 100. mylen tZeewaert van af loopt/ heeft eenen goedē cours: want loopende seer te loefwaert vā dese Eylanden af/so comt men aen de Custe van nieu Spaengien op weynich hooghtē / eñ so wanneer men daer op aen comt/op de hooghte vā 35.graden/ so heeft men een seer goede Navigatie : maer so men by't selfde landt comt/ op de hooghte vā 38.ende 40.graden / (het welcke is 'tuyterste landt dat ondeckt ende bekent is/ghenaemt El Cabo de Mendosino,) so salmen moeyte hebben / om datmen aldaer begint hol water te krygħen/ door oorsake datmen de winter aldaer op handen heeft / als oock om dat die Schepen (van d'Eylanden Lucones af comende) qualick van alle nootdruft voor sien gaen.

> Nae Acapulco te loopen/ welck lept op den 17.graet wayen de winden seer slap.

> Maniere van seylen/om 1700.mylen after een te seylen.

> De Haven Xaxima in't Eylandt Iapon.

> Nieu Spaengien aencomende op 35. graden is seer goet.

Alsmen 'tghesicht van't landt/ eñ de Custe van nieuw Spaengien krijght/so begintmen n.w.winden te krygħen/'twelcke van daer af voor de wint is / om datmen by nae alle dese Custe op de voorsz.cours langhs loopt/ doch op sommighe plaetsen daer wat van af / om oorsake vande Inwijcken die daer zijn: Men loopt langhs alle dese custe heen / (die over al seer schoon is)tot de Haven vā Acapulco toe/ het welck zijn ses ofte seven hondert mylen weechs.

> Hier beginnen te wayen de n.w.winden/ is voor wint langhs de custe van nieuw Spaengien.

Soo men dese reyse begeerde te doen van Macau uyt Chyna af/ soo moestmen ghereet ligghen om 'tseijl te gaen / so haest als de z.w. winden beginnen te wayen/om uyt te loopen met de Maen ende conjunctie van Iunius oft Iulius, nemende zynen cours nae den hoeck ofte 'tuyterste eyndt van't Eylandt dos Lucones toe/ gheleghen op de hooghte van 20. graden/ghenaemt Cabo de Bojador,'twelck zijn 90. mylen vande Haven van Macau af.

> Cabo de Bojador lept 90. mylen van Macau.

Van d'Eylanden ghenaemt Ilhas dos Barbaranes af/(gheleghen by de Custe van't selfde landt ende Cabo de Bojador,)nae't Eylād de Cajagon,(dat is/vande Keutel gesept) toe/ looptmen oost ende west. Alsmen dese Eylanden gepasseert en daer tusschen door heen is/ so salmen zynen cours nemen/ ghelijck alsmen doet/comende van't Canael vande Haven vā Manilla af/als voren verhaelt is/altoos aenloevende alle het ghene dat u den tijt ende het weder toe geeft/ 'twelck is den wech die men sept dat die Spaengiaerden nu in't sin hebbē te bevaren/loopende tot aen d'Eylanden van Maluco, ende van daer dwers over nae nieu Spaengien toe/ 'twelcke de selfde vaert ende cours is/die Francisco Gualle (Capiteijn eñ Piloot van't Schip dat van Spaensch Indien alhier inde Haven van Macau gecomen is)ghedaen heeft/van waer hy wederom gheschepen is den 25.Julius/met eenen z.weste wint/inden tijdt ende conjunctie vande volle Maen/ met welcken van ghelijcken tseijl is ghegaen 't Schip van Ayres Gonsalues de Miranda, welcke Gualle men sept niet meer dan vierd'half maent onderwegen gheweest is/te weten/tot aen de Custe toe/ en van daer af anderhalf maent tot in de Haven van Acapulco, ende een ander Schip dat int selfde jaer van Manilla af tseijl ginck/was tusschen de achte ende neghen maenden onder weghen/ comende noch te langhen laetsten inde Haven van Acapulco, met by naest alle tvolck doot ende verswacht/ende gants gheramponeert/eñ noch een ander Schip was wel vijf maenden onder weghen/ om dat het een beter schip was:maer de ordinaris is 6.maenden/ luttel min ofte meer op de reyse te wesen; De reden is dat dese Navigatie van Macau af beter is dan van Manilla, is om dieswille datmen gheen verhinderinghe noch vertoevinghe en heeft/ om terstont zynen cours aen te setten/ ghelijck alsmen doet in die 100.mylen/diemē heeft van Manilla af/ van doort Canael heen naer buyten toe / waer mede sommighe schepen soo veel tijts versleten hebben/ dat het daer nae een oorsake was van wederom te moeten keeren/ sonder de vaert te volbrenghen:maer wesende inde mont ofte uytganck vant voorsepde Canael / soo ist een beter Navigatie als van Macau af/ om dat het 150. mylen meer te loefwaert aen lept/soo het niet en hadde het ander belet van daer af uyt te comen/als ghesept is.

> Seylen hier ghelijck de Spaengiaerden inden sin hebben te varen.

> Francisco Gualle de selfde reijs gevaren/schepede den 25. July van Macau/ en zijn reijs ghedaen in verdehalf maent.

> Dese reijs te doen is den ordinaris loop 6.maenden.

> Yet can comē dat de schepē moeten weder keeren.

Als de Schepen van daer seylden (te weten/van nieu Spaengien af) op de heen comste nae Manilla ofte Macau toe/ soo gaense tseijl inde Vasten/ seylende altoos voor wint/ met de winden ghenaemt Brysas, 'twelcke zijn oost ende oost noordt oost winden / die aldaer mette Monson ofte ghetyden wayen/ ende is dickwils gheburt datse vijfthien ende tsestich daghen achter een ghesenlt hebben/ sonder eens een vande seylen te stryken/ altoos met eenen doorgaende wint / ende sonder eenich landt te sien ofte ghemoeten/ noch dat tot huyden toe eenich Schip perijckel ofte ongheval ghehadt heeft.

> Wt nieuw Spaengien gaen de schepen inde vasten hebben vā oost winde dickwils 50. oft 60.dagen.

Het schip

Het Schip daer men dese reyse ofte vaert met beghinnen soude/moest seer goet zijn/om aende wint te seylen/ende oock seer wel voorsien van alle toebehooren ende 'tschips ghereetschap/namelijcken van een Portugesche Stuerman / ende een dozijn Boodtsghesellen (wort daerom ghesept / om dieswille datmen op alle de contreyen van Orienten ende Oost Indien / ghebruyckende is Boodtsghesellen van Indiē/als daer zijn Arabyers/en andere dierghelijcken / die op andere vaerden weynigh bedreven zijn / als oock onghelegē soude wesen/ die uyt hare ghewoonlijcke vaer-water te brenghen)onder welcke waer goet eenighe Spaengiaerden te hebben(te weten / van die/ die desen wech ghevaren hebben) om het landt te verkennen / welcke men altoos wel binnen Macau vinden souden / als zy in Indien niet te becomen waren ; wat de reste belanghende is / als van alle nootdruften eñ ander ghereetschap/heeftme van als genoech binnen Chyna.

> Leeringhe hoe ende waer mede eē schip moet versien zijn.

De winsten ende verdiensten aende goederen eñ waren van Chyna zijn seer groot van alle Coopmanschappen/ uytghesonder ongesponnen Zyde / waer van men aen weynigh ghenoech heeft : want willen daer liever ghemaeckt hebben / al waert schoon datmē daer veel souden slyten / so en waer nochtans geen reden / die daer veel te brenghen / om niet te verminderen die voyagen eñ traffijcken van die van Iapan eñ oost Indien: wāt men doch wel andere goederen ghenoech heeft om daer te brengen/daer veel meer verdiensten op zijn als aen de Zyde.

> In veel warē groote verdiēste aen/ alleen ongesponnen Zyde die is niet raetsaem daer te brengē.

Vande ghemeene goederen eñ Coopmanschappen die de Spaengiaerden inde Eylanden vande Lucones ofte Philippinas op coopen/(en dat veel dieder alsmēse in Chynē coopen souden) maken zy in nieu Spaengien vā een meer als ses/eñ in Peru vā een thiē/waer aen gantsch gheen twyfel is:want die Portugesen die van hier derwaerts gheweest hebben in't schip dat hier ghecomen is/hebben so veel ghewonnen aende goederen die zy met hadden/dat hen dē tijt eñ stont(die zy verbeyden om weder op de vaert te wesen) schijnt duysent jaer te wesen/eñ na dat zy segghen/ so heeft daer de Viçorey vā nieu Spaengien/ eñ alle d'ander groote Cadetten een goet ghenoeghen in/ eñ zijn sulcks grootelicks begeerēde.

> De warē uyt Lucones brēgende in nieu Spaengien gheeft 6.mael de helft verdienst.

Hier zijnder veel van opinie/om dese vaert na Peru te doen / welcke veel langher souden vallen : want men moeste (nae datmen met Açapulco over een is) noch eenen anderen wech eñ cours doen van 700.mylen weeghs/ diemen van Açapulco tot de Haven vā Callan de Lyma heeft / (twelcke is Metropolis ofte de Hooft-stadt van Peru , gheleghen op 10.graden aende zuydt zyde vanden Æquinoctiael,) alwaer men in't selfde jaer niet en soude moghen comen/ende behalven dat/ soo ist een landt van veel oncosten eñ diertē/waer mede men weder (alle die meer winsten diemen daer (van nieu Spaengien af) souden moghen hebben) verliesen ende verteren souden / om dat het landt van nieu Spaengien veel overvloediger van alle lijftochten is als Peru , waerom men daer beter coop teeren/ ende alle dinghen naevenant heeft / aldus gheschreven binnē de stadt vā Macau in China, anno 1585.&c.

> Oorsake waer om datmē op nieu Spaengiē ende niet op Peru en vaert

> Dit is gheschreven in Macau.

Dat 52.Capittel.

Een verhael ende warachtighe beschryvinghe , ghedaen door eenen Francisco de Gualle, Spaensch Capiteijn ende Piloot, aen zijn Excell. den Viçorey van nieuw Spaengiē ende Mexico , van een Voyage ofte Schip-vaert , door den selfden ghedaen , (te weten) van uyt de Haven van Açapulco van nieu Spaengien, nae d'Eylanden vande Lucones ofte Phelippinas, tot in de Haven van Manilla , ende van daer tot inde Haven van Macau, in't lant van Chyna , ende wederom van uyt Macau nae de voorsz. Haven van Açapulco toe , met alle de coursen ende gheschiedenisse op de selfde Voyage , seer correct ende in't particulier verclaert , welcke reyse voleyndt is in't jaer 1584.

Den 10. dagh vande maent Martius/ anno 1582. ghinghen wy 'tseijl uyt de Haven van Açapulco , (gheleghen in't landt van nieu Spaengien) onsen cours aensettende/(nae d'Eylanden Las Philippinas, alias Lucones toe) van w.z.w. aen/ loopende aldus om uyt de stilten van onder het landt te gheraken / ontrent 25. mylen weeghs/tot op 16.graden. Vā daer af voortaen/deden onsen cours west aen / ontrent 30. mylen. Op dese contreye wesende/liepen west eñ w.ten z.aen 1800.mylen/tot by't Eyland/ ghenaemt Isla d'Engaño,'twelc is het uyterste nae't Meridionael ofte zuyen gheleghen/ (vā d'Eylandē de los Ladrones, dat is/ vāde Roovers/alias, Islas de las Vellas ghenaemt) op de hooghte van 13½. graden de latitudo Septentrionael / eñ op 164. graden de longitudo Orientael/ op de fixe Meridiaē/ die met het Eylandt Tercera , (een vande Vlaemsche Eylanden) over een comt. Van hier af deden wy onsen cours west aen 280.mylen / tot dat wy quamen te verkennen den hoeck/ ghenaēt El Capo d'Espirito santo , dat is / den hoeck vanden Heylighen Gheest / gheleghen aen't Eylandt van Tandaya, ('teerste Eyland van diemen noemt de Phillippinas , Lucons ofte Manillas,) 'twelck is een landt van weynigh gheberchten/ hebbende sommige cleyne Vulcanos ofte Vier-berghen in't midden van dien. Vande voorseyden hoeck af/ seylden wy west aen 18.mylen weeghs / tot den hoeck eñ incomste van't Canael/'twelcke loopt tusschē dit Eylandt eñ het Eylandt Lucon in. Desen hoeck ofte incōpste lept op 12. gradē schaers. De Custe / welcke streckt vande incomste vā het Canael af/tot den hoeck El Cabo d'Espirito santo,en is niets te schoon . Acht mylen vande voorsz.Cabo voort aen / lept eē Haven van middelbare groote/ ghenaemt Bahya de Lovos, dat is / de Bay van de Wolven ghesept) welcke heeft een cleijn Eylandeken inde mont van dien/ende in't Canael(te weten/ op een half muijl nae het eyndt van't selfde Eylandt) is gheleghen een Eylandeke ofte Clippe / ende alsmen comt tot voorby den hoeck van te middeweghen van't Canael / soo heeft men daer de diepten van 25. vadem/ niet bruijn sant op de gront. Wy vonden alhier so groote stroomē w.waert aen loopen/ dat het daer een schuyment water maeckte / ghelijck of het een droogte gheweest hadde / soo dat het ons een vreese aenjaeghden : maer het loot uytwerpende/vonden de voorseyde diepten van 25.vadem.

> Dē 10. Meert gaē 'tseijl uyt Acapulco nae de Eylanden las Philippinas.

> Varen wel 1800.mylen w.eñ w. ten z. aen/ tot by't Eylandt Isla Dengaño.

> t'Eylandt Tādaya/eerst 't'Eylandt Phelippinas een landt van weynich gheberchten.

> Incomste van't Canael af tot Cabo de Spiritu santo/ ist was buyten.

> Stroomen water hier seer hert.

Het Eylandt Cantanduanes leyt een myl vant landt Lucon.

Vande voorsz. incomste van't Canael af noorden/ende noorden ten oosten aen / ontrēt 10. mylen / is gheleghen 't Eylandt van Catanduanes, ligghende ontrēt een myl weechs van't landt Lucon af/te weten/aen't uyterste eynde van Orienten ofte nae't oosten / ende vande selfde incomste van't Canael af nae't westen ende z.w. leyt het Eylandt Capuli, te weten / ontrent ses mylen daer van verscheyden/streckende west z.w. ende o.n.oost/ zijnde van vijf mylen inde lenghte / ende vier inde breede / bleef ons in't voor by loopen aende noord zyde/ligghende op de hoochte van $12\frac{1}{4}$. graden/is van een weynich verheven landt.

Van't Eylāt Capuli 4. mylen n.w. aen zijn 3. Eylandekens aen't Eylandt Lucons.

Eylandt Capuly midweghen ligghen 3. Eylanden ghenoemt Faranjas.

Eylandt van Buryas strect n.w. eñ z.oost eñ is leech lāt comt de punt op 3. mylen aen de cust vā Lucon.

Van't voorsz. Eylandt Capuly af 4. mylen noord west aen/zijn gheleghen de drie Eylandekens / van de Haven van Bollon, aen het Eylandt van Lucons, streckende noorden ende zuyen/in't begrijp van 4. mylen weechs/ ligghende verscheyden van't vaste landt ontrent een half myl / waer van het uyterste van't zuyen gheleghen is op de hoochte van 13. graden juyst. In dit Canael heeftmen 20. vadem diepten / met wit sant op de gront/ met groote water stroomen / loopende nae het zuyd oosten toe. Wy passeerden door het midden van't Canael heen. Van dit Canael af naemen wy onsen cours z w. ende z.w. ten westen aen 20. mylē weechs/ tot dat wy quamen by't west eynde van't Eylandt Tycao', 'twelck is streckende oost eñ west 13. mylen. Dese punt ofte hoeck daer wy aen quamen/ leyt op $12\frac{1}{4}$. graden; Te middewegen van tusschen dit Eylandt / eñ 't Eylandt Capuly ligghen drie Eylandekens/ ghenaemt de Faranjas. Mē loopt op de voorsz. cours; aēde noord zyde voor by alle dese Eylanden heen / op de diepten van 12. vadem / met wit sandt op de grondt. Vā de voorsz. wester punt van't Eyland Tycao' af / tot de punt van Buryas toe/ heeftmen oost ende west ontrent een myl weechs ofte anderhalf. Wy liepen dit Canael in/doende onsen cours z. ende z. ten westen aē/ ontrēt drie mylen/ tot dat wy 'tselfde Canael uyt quamen / op de diepten van 16. vadem/ met de gront van half wit eñ rosachtich sant/ te weten / in't Canael ende d'uytcomste van dien / waer van het midden gheleghen is op $12\frac{2}{3}$. graden / ende de stroomen loopen alhier noorden aen/ 't voorsz. Eylandt van Buryas, streckt n.w. ende z.o. is van een leechachtich landt/waer van de punt ofte 'teynde van't n.w. op drie mylen nae aende Custe van Lucon uyt comt: maer men en mach daer tusschen beyden met gheen schepen passeren / dan wel met cleyne Fusten/ ende barcken van't landt. Dit ondiepe Canael leyt op 12. graden / loopende door't voorseyde Canael van tusschen d'Eylanden Tycao' ende Buryas heen / als ghesept is / zuyen aen quamen/ tot ontrent twee mylen van't Eylandt Masbate,'twelck strect oost eñ west 8. mylē weechs inde lencte/ hebbende inde breede 4. mylen/ eñ is ghelegen op de hoochte van $12\frac{1}{4}$. graden/ te weten / het midden van dien / wesende van een weynich verheven landt.

Het Eylandeken Bantō is in form als eenen hoet/ leyt op de hooghde van 12. drie vierē deel graden.

Van't voorsz. Canael van tusschen Ticao' eñ Burias af / deden onsen cours w.n.w. aen 13. mylen weechs/latende 't Eyland Masbate aende z. zyde/eñ 't Eylandt Buryas aende n. zyde; op't eynde vande 13. mylen quamē wy by een Eylandeken genaemt Banton, 'twelck heeft het fatsoen gelijck als een forme van een hoedt / liggēde op de hoochte van $12\frac{3}{4}$. gradē/ Als wy de voorsz. 13. mylen gheseylt hadden/ eñ noch 8. mylen daer toe/soo lieten wy aende zuydt zyde / 't Eylandt ghenaemt Rebujan, het welcke streckt n. w. ende n. w. ten n. ende z.o. ende z.o. ten zuyden/hebbende op de selfde streckinghe 8. mylen weechs / wesende van een hoogh ende cromachtich landt/waer van het noorteynde ghelegen is op de hoochte vā $12\frac{2}{3}$. gradē/eñ mē heeft daer op desen cours de diepten van 35. vadem / met wit sandt op de gront.

Drie Eylanden ligghen van Banton nae't zuyē/ geheeten Ytaa/ Crymara/ Bantonsella welck heeft het fatsoen vā een Broot suykers.

Van't voorsz. Eylād Banton af/nae't zuyē toe 9. mylen/beginnen achter een volgende 3. Eylanden/te weten/Bantonsilla, ('twelcke is een cleyn Eylandeken / makende 't fatsoen vā een broodt suykers) ende Crymara, (dat wat grootachtich is / hebbende inde streckinge vā o. eñ w. ontrēt 2. mylen weechs) eñ Ytaa, ofte anders vande Geyten ghenaemt / ('twelcke ettelijcke huevelen heeft;) By alle dese voorsz. Eylanden machmen met alle schepē passerē/ waer van het uyterste in't zuyen ghelegen is/ op de hoochte van $12\frac{1}{4}$. graden. Van't voorsz. Eylandeken Bantonsilla, ofte cleyn Banton af. Dedē onsen cours n.w. aē 4. mylē weechs tot het Canael van tusschen d'Eylandekens/ ghenaemt de Virejes eñ 't Eyland Marinduque, ligghende de Virejes aende zuydt zyde/ op $12\frac{3}{4}$. graden/ ('twelcke zijn twee cleyne Eylandekens/in't fatsoen van twee Fregatten,) ende het Eylandt Marinduque aende noord zyde/ op $12\frac{4}{5}$. graden / 'twelck een groot Eylandt is / streckende w.n.w. eñ o. z. oost. hebbende inde longitudo ofte lenckte 12. ende in de breede 7. mylen. Heeft aende noordt zyde met het Eylandt Lucon, een langh ende smal Canael/een weynigh crom om loopende/ het welcke altemael vol ondiepten ende drooghten is/ in voeghen dat daer gants gheen schepen door mogen passeren; Die uyterste punt ofte 'teynde van't westen van het selfde Eylandt leyt op $13\frac{1}{4}$. graden / is van een hoogh landt / hebbende aende oost zyde de ghelijckenisse van eenē Vulcano ofte Vierigen-bergh/ eñ aende west zyde loopt het landt al dalende af/voleyndende aen't uyterste eyndt/ ghelijck als een rondt broot; Men heeft in't voorseyde Cannael tusschen dat ende de Virejes achthien vademen diepten / met cleyn swartachtich sant.

Het Eylandt Marinduque leyt op 12. vier vijfste deel graden/ is lanck 12. mylen/ breede 7. mylen.

Tusschē Marinduque eñ het Eyland Lucon is de vaert crom om loopende vol ondiepten eñ drooghten.

Dumarijn is gheleghen op 13. graden ruym/leyt van't Canael 5. mylen.

Van't voorsz. Canael vande Virejes ende Marinduque af / namen onsen cours west noordt west aen 12. mylen weeghs / tot het landt van Mindoro toe/ tot aen die punt ofte hoeck / ghenaemt Dumarijn, gheleghen op 13. graden ruym; van't voorsz. Canael af vijf mylen voort aen / lieten wy aende zuydt zyde het Eylandt / ghenaemt Isla del Maestro del Campo, (dat is / 't Eylandt vande Coronel ofte opperste Velt-heer) ghelegen op $12\frac{1}{4}$. graden/ 'twelck is een cleyn eñ vlack Eylandt. Men heeft op desen cours de diepten van vijf en veertich vademen/ met wit sant op de gront.

Het Eylandt Mindoro heeft inde lēgde 25. mylen/ inde breede 12. mylen/de z. zyde is de hooghde 13. graden.

By dese punt ofte 'teynde van't Eylandt Marinduque, beghint het Eyland van Mindoro,'twelcke heeft inde lōgitudo ofte lenghde van oost eñ west 25. mylen / ende inde latitudo ofte breede 12. mylen/waer van 'tuyterste eynde vande zuydt zyde gheleghen is op de hooghte van 13. graden / ende het uyterste eynde van't noorden op $13\frac{2}{3}$. graden/ende den uyterstē hoec in't w. op 13. gradē. Dit Eylād maect een Canael met het Eylandt Lucō, vā

vijf

vijf mylen inde breete / ende 10. 12. vadem diepten met modder / van vale coluer/ende wit sandt op de grondt ; Van Marinduque af vijf mylen voortaen / is gheleghen de Revier vande Stede van Anagacu, welcke soo ondiep is datter gheen Schepen moghen in comen ; Van daer af twee mylen voortaen/ ligghen d'Eylandekens van Bacco genaemt/ welcke zijn drie Eylandekens gheleghen in Triangulo ofte drie kantigh / ligghende twee van dien van het Landt af verscheyden ontrent 300. Cubiten / ende tusschen dien ende het landt machmen met cleyne Schepen wel door passeren/ ende van het landt af tot het ander Eylandeken toe/zijn ontrent 200. Cubiten / al waer het altemael ondiepten ende drooghten zijn / soo dat daer de Schepen van buyten (ontrent 150. Cubiten/) af heen moeten passeren / men laetse beyde gaer aen de zuydtzyde / loopende tusschen het derde Eylandeken ende Revier genaemt Ryó del Bacco heen / altoos wat meerder van te middeweghen van het Canael af naer't Eylandeken toe/'twelcke is ghelegen een myl weeghs verscheyden vanden anderen/ heeft in het Canael de diepten van thien vadem / met modder ende schulpkens op de grondt ; de Revier van Bacco is soo ondiep/ datter gheen Schepen moghen incomen ; Van dit Eylandeken af op de selfde cours twee mylen voortaen/ soo comtmen byden hoeck ghenaemt El Cabo de Rescaseo', alwaermen't gheloot ende ghediept heeft / soo datmen daer wel dicht by het landt heen mach passeren / men sal daer groote ende stercke stroomen vinden/eēn half myl weeghs op de selfde streckinghe voortaen / is gheleghen de Stede van Mindoro, welcke een goede Haven heeft voor Schepen tot de groote van 150. vaten / recht teghens over de selfde Haven / te weten / drie mylen noorden aen / leydt het Eylandt ghenaemt Cataa, streckende oost ende west/wesende van een berghachtigh landt.

Van Marinduque 5. mylē voorwaert leyt de Revier van de stede van Anagacu is seer ondiep.

De Revier vā Bacco is soo ondiep datter gheen schepen moghen in comen.

De Stadt Mindoro heeft eē goede Haven voor gemeene schēpen van 150. vaten.

De drooghten van Tuley ghelegen aen het Eylandt Lucon.

Vande voorschreven Stede van Mindoro af / namen onsen cours west noordtwest aen/acht mylen weeghs / tot dat wy quamen by de punt ofte hoeck vande drooghten van Tuley ghenaemt/gheleghen aen het Eylandt van Lucon, welcke drooghte ofte Bancke een half myl vande Custe af / t'Zeewaert in steeckt; men sal daer op 100. Cubiten naer af blyven / al waermen heeft 8. vadem diepten/van modder ende schulpkens op de grōt; men loopt by dese voorseyde drooghten noorden ende noorden ten westen heen / twee mylen weeghs / tot by de Revier ghenaemt Rio de Anasebo, alle de reste vande Custe (diemen heet de los Limbones,) tot de mont ofte Incomste vande Bay van Manilla toe/ ('twelcke zijn vier mylen/) looptmen op de selfde cours langhs ; Die Limbonen (dat zijn Eylandekens alsoo ghenaemt/) zijn hoogh/makende het fatsoen als Orghelen / hebben goede Havens voor cleyne Schepen / loopende langhs de Limbones heen/ (twee mylen ghēpasseert wesende/) soo laetmen aende zuydtzyde het Eylandeken van Fortan, ende noch vier ander Eylanden : maer die drie Eylanden van Lubao', welcke seer leegh zijn / ligghen op de hooghte van 13. ende $13\frac{1}{4}$. graden; Ende die Limbones zijn gheleghen by de mont ofte Incomste vande Bay van Manilla, op $14\frac{1}{4}$. graden.

Limbonē zijn Eylandekens in fatsoen als Orgelen/ hebben goede Havens.

Los Baixos del Rio de Cañas.

Van daer af liepen wy noordtwest aen ses mylen weeghs / tot die Haven van Cabyte toe/ ons houdende langhs het landt vande westzyde heen/alwaert ondiep is/ende wordt ghenaempt Los Baixos del Ryo de Cañas, dat is: de ondiepten vande Revier van het Riedt; men heeft dese gheheele Bay over (op de voorseyde cours) de diepten van 10. tot 4. vadem.

Wesende by de punt ofte hoeck van Cabyte, soo houtmen hen daer maer 100. schreeden van af/loopende zuydtwest/ zuydt zuydtwest / ende zuyden aen/ tot dat de punt ofte hoeck die gheheele mont (ofte het gat van de Incomste) vande Bay compt te bedecken/ alsdan salmen het setten op vier vadem / ontrent 200. Cubiten ofte elle-boghen verde van het landt af / soo blijft alsdan de Stadt van Manilla (twee mylen weeghs) noorden van u af/etc.

Dat 53. Capittel.

Die Navigatie ofte vaert vanden selfden Francisco Gualle, van uyt de Haven ende Ree van Manilla af, tot die Haven van Macau in China toe, met alle de Coursen ende gheleghentheyt van dien.

El Cabo de Samballes is 18. mylen van Manilla.

Seylende uyt die Haven van Cabyte, (gheleghen inde Bay van Manilla,) namen onsen cours west aen 18. mylen weeghs / tot den hoeck ghenaemt El Cabo de Samballes, ende als wy acht mylen gheseylt hadden/lieten wy aende zuydzyde de twee Eylandekens / de Maribillas gheheeten/liepen daer ontrent een myl weeghs van af; De voorschreven hoeck van Samballes leydt op $14\frac{2}{3}$. graden / wesende van een leegh Landt / hebbende een Eylandeken ofte Clippe ligghen aen het eynde van de selfde Custe van Lucon, te weten / aende westzyde daer van af.

Van Cabo de Samballes tot Cabo de Bullinao' ist n. ten w. aē 35. mylē al hooch berghachtigh landt.

Vande voorschreven hoeck ofte Cabo af/ liepen wy noorden ende noorden ten westen aen 35. mylen/ (te weten/ tot op een myl weeghs vande Custe van Lucon af/) tot den hoeck ghenaemt Cabo de Bullinao' toe/alle dese Custe ende Cabo is van een hoogh ende berghachtigh landt / welcke Cabo is gheleghen op de hooghte van $16\frac{2}{3}$. graden; Van dese Cabo de Bullinao' af/deden onsen cours noorden ende noorden ten oosten aen/ 45 mylen tot den hoeck El Cabo de Bojador toe/ welcke is het uyterste landt van het Septentrionael / ofte naer het noorden van het Eylandt Lucon, gheleghen op 19. graden.

De Cabo de Bullinao' ghepasseert wesende/soo maeckt de Custe eenen grooten Inwijck ofte bocht/ ende van desen Inwijck af/ so streckt de Custe noorden aen tot den hoeck van Bojador toe/ ende is een landt van Clippen ende Roodtsen die het Zeewaert in steecken/ende het landt vanden hoeck ofte Cabo/ is hoogh ende berghachtigh ; Vanden hoeck van Bojador af deden wy onsen cours west noordtwest aen/ 120. mylen tot dat wy quamen aen het Eylandt O Ilha Branco, (ofte het witte Eylandeken/) 'twelcke een cleyn Eylandeken is / gheleghen in het beghinsel van de Custe ende Bay van de Revier van Canton, op de hooghte van tweentwintigh graden ruym /hebbende de diepten van vierentwintigh vadem bruyne modder gront.

Eylandt O Ilha Branco is gheleghen inde Bay van de Revier van Canton/op de hooghde van 22. graden/ is noch 16 mylē van Macau.

Vān

Brava toe/ (dat is: 'twoeste Eylandt ghesept) nemende met haer 'tvoorsz. Schip van hem Nuno da Silva, alhier comende vulden sommighe vaten met versch water/nemende van daer af heuren cours t'Zeewaert in/ hebbende te voeren 'tvolck vanden voorsz. Nuno da Silva, met een Schuyt aen landt ghebracht/ behoudende alleenlijck den selfden Nuno da Silva met hem int Schip/van ghelijcken zijn Schip met de Wynen die daer in waren/ende den voorsz. Nuno da Silva seyt/dat d'oorsake datse zijn persoon met namen was daerom/ om datse wisté dat hy een Piloot vande Brasilische vaert was/om henlieder aldaer te geleyden om versch water te crijghen.

Volck van Nuno da Silva te lande gheset: maer hem mede genomen om dat hy een goet Piloot vande Brasilische vaert was.

Van't Eylandt Brava afgheschepden wesende/namen haren cours naer het landt van Brasilien toe/ 'twelcke zy quamen te sien den eersten Aprilis/ te weten/ op de hooghte van 30. graden/ eñ sonder eens landt noch versch water te nemen/ vervolchden haren cours voortáen/tot bijde Revier van Rio de la Plata, (dat is: de Revier van't Silver ghesepdt/) ghelegen op 35. graden luttel min ofte meer/ alwaer zy aen landt spronghen ende versagen hen van versch water; Van daer af deden haren cours voortaen/ tot op de hooghte van 39. graden/ alwaer zijt setten by sommighe Clippen/alhier wesende/ verlieten twee schepen/ (vande ses die zy hadden) ende vervolchden hueren wegh met die vier resterende schepen/ (te weten/ met dat van Nuno da Silva ghereeckent/) tot by de Bay diemen noempt Bahya de las Islas, (dat is: de Bay van d'Eylanden ghesept/) ghelegen op de hooghte van 49. graden/al waermen seyt dat Magallanes verwinterde/als hy aldereerst die Straet ondecten/die naer hem den naem behoudé heeft; Zy liepé in dese Bay wesende dé 20. Junius/ ende anckerden so dicht by het landt/datmen daer met een Roer op schieten mocht; saghen dat het landt bewoont was van Indianen/ die met vellen bedeckt waren/ hebbende die cleederen tot die knien ende halve armen toe/ ende d'ander rest van't lichaem ende 'thooft gantsch bloot en ontdeckt/ hadden boghen eñ pylen voor haer gheweer inde handen/ was een cloeck/groot/ende lyvigh volck/ wel ghestatuceert van persoonen; Voeren alhier met hen sessen aen landt/ om versch water te soecken/ ende al eer dat zy op't landt spronghen/ soo ghenaeckten daer by't Boot vier Indianen/de welcke d'Enghelschen Broot eñ Wijn gaven/ ende als de voorsepde Indianen wel ghegheten en ghedroncken hadden/soo schepden zy daer weder van daen/ loopende een hooghte opwaerts aen/ roepende een vande selfde Indianen Magallanes Esta heminha Terra, dat is: Magallanes dit is mijn landt/ ende om datse d'Enghelschen vervolchden/so zijn de voorsepde Indiané soo't scheen/ voorgheloopen en ghevlucht naer bovenen toe/ eñ een weynigh om hoogh gheloopen hebbende/ zijn d'Indianen weder om ghekeert/ eñ smeten daer 2. van d'ander doot/ waer van d'een een Engels-man/ende d'ander een Neer-lander was/ ende de reste ontquamen eñ berghden hen int Boot/daer zy terstont met af staken/ bleven alhier ligghen tot den 17. Augustus/ op welcken dagh ghinghen weder te seyl voorder aen/ loopende langhs de Custe heen/ tot ontrent anderhalf mijl weeghs van het landt af: want is daer over al schoon eñ super/van 20. tot 25. vadem diepten/eñ waren ontrent vier ofte vijf daghen onder weghen/ tot de mont ofte incomste vande Straet toe: maer om dat de windt contrarie was/ vertoefden tot den 24. Augustus/ al eer dat zy daer in liepen.

Verlaten hier 2. Schepen vande 6. die zy hadden.

Voeren met den Boot met haer 6. te lande; Inde Bay de las Islas geven de Inwoonders wijn eñ broot die met vellen gecleet waré/ eñ met bogen eñ pylen ghewapét/ gegeté hebbende/eñ ghedroncken hebbende loopé wegh/ haer vervolghende keeré haer om eñ smeten een Engels-man eñ een Neerlander doot.

D'Incomste ofte mont vã de Straet/ heeft ontrent een mijl weeghs inde breede/ hebbende van beyde zyden een kael ende vlack landt; Aende noordzyde saghen Indianen die groote vieren maeckten: maer aende zuydtzyde en saghen gantsch geen Volck; Den 24. voorsz. begonsten zy de Straet innewaerts aen te loopen/met eenen o.n.o. windt/ende dat hem dunckt dat dese Straet mach hebbé ontrent 110. mylen inde lenghte/ende inde breede/te weten/in d'incomste een mijl weeghs/ eñ dat alleenlijcken de helft van de Straet recht upt (sonder bochten) loopt/ ende van daer voortaen tot op 8. ofte 10. mylen naer't eijnde/heeft zy sommighe bochten ende cromten/ onder welcke een so grooten bocht is/dat het schijnt 'teene landt door't ander te steecken/ eñ heeft alhier minder dan een mijl weeghs/ van't eene landt tot het ander/ ende van daer voortaen soo looptse weder recht uptwaerts aen/ ende al hoewel dat daer noch sommige bochten comen/ zijn cleijn ende hebben niet veel te bedupden/ heeft d'uptcomste vande Straet naer't westen toe/ ende op 8. ofte 10. mylen naer eermen aen't eijnde compt/ soo was de Straet wat breeder als te voren/ is altemael van een hoogh landt tot het eijnde toe/te weten/ van datmen daer 8. mylen binnen in is af: want d'eerste 8. mylen van d'incomste is van een vlack ende effen land/ als voren ghesept is/ende inde incomste vande Straet/ soo vintmen dat de stroomen vande zuyder Zee/ naer de noordt Zee toe loopen/ende naer datse begosten te seylen met die o.n.o. wint/ (binnen in wesende/) liepen daer naer haren wil door/ sonder eenigh bedwanck ofte over-last van weer ofte wint/ende dat het hooge landt van beyde zyden met snee bedeckt lagh/ eñ dat alle dese Straet suyver ende schoon is/ liepen tot op een Roer schoot van het landt vande n. zyde af/ doende haren cours daer langhs by heen/hebbende de diepten van 9. ende 10. vadem/met schoone grondt/als ghesept is/ende datmen over al noodigh wesende souden moghen anckeren/ ende dat die gheberghten van beyde zyden vol gheboomten staen/ comende op sommighe plaetsen die berghen ende tgheboomte tot aenden oever vande water cant upt/hebbende op etlijcke contreyen pleynen en plat landt boven op/en sagen daer gantsch gheen groote Revieren/dan sommighe cleyne Revieren/die in de broocken ende schueré van het land upt quamen/ende inde contreye daer den grooté bocht ofte cromte is/ sagen aende zuydtzyde sommige Indiaensche Visschers/ in haer Canoas ofte schuytgiens/ende waren van ghestaltenis als de voorgaende/ diese te voren aende noordtzyde ghesien hadden/ ende datse op gheen ander plaetsen vande zuydtzyde meer volck ghesien hebben.

Beschryvinge vande Straet Magallanes

8. mylé inde Straet zijnde is voort al hoogh lande met snee bedeckt.

Mé vint dat de stroomen vande z. Zee naer de n. Zee loopé/ heeft de diepte van 9. eñ 10. vademen eñ te veel plaetsen ancker grondt/ de geberchten tot beneden toe staende vol gheboomten.

Sien op de z. zyde Indiaensche Visschers inde Straet Visschen.

Comende buyten de Straet aen d'ander zyde upt/ ('twelcke was den 6. September van't voorsepde jaer/) deden haren cours drie daghen langh noordtwest aen/ende cregen op den derden dagh eenen n.o. wint/ die hen met ghewelt w.z.w. waert aen dreef/loopende al so 10. ofte 12. dagen met weynigh seylen op/ ende om dat de windt seer verbolghen begost op te steecken/soo namense alle haer seylen in/ ende laghen over staegh en dreven tot den laesten September toe/ (hebbende den 24. vande selfde maent haer jacht upt het ghesicht verloren/ 'twelcke mocht wesen van 50. vaten groot/) alsdoen hijsten zy weder haer seylen op/om dat de windt wat ruymer was/doende haren cours den tijdt van 7. dagen noordtoost aen; int eijnde vande voorsepde 7. daghen creghen ghesicht van sommighe Eylanden/ alwaer zy naer toe liepé om te anckeré; maer 'tweer en gaf hen gheen plaets/ alhier wesende liep de windt naer't noordtwesten/ waermede zy west z.w. aen liepen; Des anderen daeghs daer aen verloren een ander Schip van haer Compaengie upt het gesicht/ ('twelcke mocht wesen vande groote van 180. vaté) want het onweer begonst dapper op te steecken/ in somma dat het Schip vanden Admirael alleé bleef: want het Schip van hem Nuno da Silva, was blyvé sitten inde Bay/ daer zy verwintert hadden eer zy door de Straet quamen/ liepen aldus met het onweer tot op de hooghte van 57. graden/ alwaer zy in een Haven van een Eylandt liepen/ ende settent een Gotelingh schoot van het landt af/ op 20. vadem diepten/ onthielden hen alhier 3. ofte 4. daghen/ende loopende dé windt naer't zuyden/lichten haer anckers weer op/doende haren cours noorden aen/twee daghen lanck; in het eijnde van dien creghen ghesicht van een cleijn ende leegh Eyland/ alhier wesende streken haer seylen/ende settent Boot upt/ eñ vinghen daer veel Voghelen ende Zee-wolven; Des anderen daeghs ghinghen weder 'tseijl/ doende haren cours n.n.o. ende n. aen/ tot by een ander Eylandt ghelegen vijf ofte ses mylen van het vaste landt af/ te weten/ aende n. zyde vande Straet; daer by comende anckerdent ontrent een vierendeel mijls daer vã af/ op de diepten van 12. vadem; Dit Eyland is cleijn ende vãn een leegh landt/ende is seer bewoont van Indianen/zijnde 'tlandt van dien altemael bebout/zy setté 't Boot terstont upt/ alwaer de Capiteijn ofte Admirael met noch elf Enghelschen in spronghen/varende naer't landt om versch water ende victualye te soecken; aen't Eylandt comende/ so brachten hen d'Indianen in wisselinghe van ander dingen twee Spaensche Schapen/ ende een weynigh Mays ofte wortelen daerse henluyder Broot af maken/ende om dat het laet was/ keerden weer naer't Schip toe/ sonder dien dagh yet meer upt te rechten; Des anderen daeghs soo voer den voorsepden Capiteijn/met die voorschreven elf persoonen ('twelcke Arckebusiers ende Boechschutten waren/) weder nae land toe/ende setten daer twee van dien op't landt/ met dé vaten om versch water te halen/ ende by de plaets daer zy het water souden halen/ laghen een deel Indianen verborgen/ welcke de voorsepde twee Enghelschen overvielen/ eñ vinghense/ dit die van't Boot siende zijn huer te hulpe ghecomen: maer worden met steenen en pylen vande boghen soo wel ghegroet/ dat zy meestendeel ofte altemael ghequetst en gewont wordé/zijnde den selfden Capiteijn met een Pijl int aensicht/ ende een ander Pijl int hooft gheraeckt/so dat zy daer door gedwonghen waren wederom te rugghe te keeré/sonder dat d'Enghelschen eenigh van d'Indianen ghequetst ofte gheraeckt hadden/ niet teghenstaende datse hen soo dicht aen het Boot quamen/dat zy daer vier Riemen upt namen; Dit aldus ghepasseert wesende/ginghen naer datum van dien van hier af wederom 'tseijl/ doende haren cours langs de Custe heen/met eenen zuyden windt/seylende aldus 6. mylen weeghs/ tot voorby de Haven diemen noemt van Sant Iago, ofte sint Jacob/alwaer zy een Haven namen/ alhier comende vinghen een Indiaen/ die in een Canoa ofte Schuytgien lagh en visten/ ende brachten hem aen boort: maer lieten hem teghens den avont weder los en vry met zijn Canoa, naer dat zy hem een weynigh lywaet en sommighe Vleyschhouwers Messen/en ander snuysterye ghegeven hadde; een weynigh daer naer is een ander Indiaen aen boort ghecomen/ ghenaemt Felippe, die Spaensch sprack/ den selfden gaf notitie aen den Capiteijn van d'Engelschen/ waer dat een Schip lagh/ (te weten/ inde Haven van Sant Iago, welcke zy 6. mylen te rugghe ghelaten hadde/) met dese tydinge eñ den Indiaen die de Guye ofte Leijdts-man was/ zijn des anderen daeghs weder 'tseijl gegaen/ ende liepen naer de voorsz. Haven van Sant Iago toe; daer in comende hebbent voorsepde Schip ghenomen/ in't welcke vonden 1770. Bottygas ofte Spaensche potten met Wijn/ ende ander dinghen; Dit ghedaen hebbende spronghen op't landt/ alwaer zy sommighe sacken met meel namen/ met alle het gene dat zy meer vonden; namen van ghelijcken die Ornamenten ende ander Kerck-goet/ met alle 'twelcke zy daer weer van daen schepden/ nemende het voorsepde ghenomen Schip en twee persoonen (die zy daer in vonden/) met hen/ liepen van dese Haven af/ (welcke leijdt op de hooghte van 32 ½. graden/) langhs de Custe heen/tot op die hooghte van 31. eñ 30. graden/welcke was de contreye daer zy malcanderen bestempt ofte verdacht hadde/ om te vergaderen en den anderen te verwachten/ so zy door eenigh onweer ofte storm malcanderen quamen te verliesen/ ende van een schepden.

Verliesen haer jacht upt 'tghesicht.

Verliesen upt 'tgesicht noch een Schip van 180. vaten.

Vangen hier veele Vogelen eñ Zee-wolvé.

Comé hier aé een Eylandt andermael te lande/om water worde overvallen/gewõt/ ende twee gevanghen.

Een Indiaen die Spaensch sprack is haer aen boort ghecomé/ eñ haer de plaetse ghenoemt daer eé Schip lach/in de Haven van S. Iago/ zijn daer naer toe geloopen ende 't Schip genomen/vonden daer in 1770. Bottygas met Wijn eñ ander dingen/ eñ te lande comende vondé sommige sacken met meel/ oock Kelcken Ornamenten/ eñ Kerck-gøet nemende het schip met 2. persoonen die zy daer in vonden.

Comende op dertigh graden/ vonden daer een seer goede Haven alwaer zy in liepen/ende anckerden op de diepten van ses vadem/ te weten/een Roer schoot van't landt af/ 'twelcke was recht tegens over een Revier/ alwaer zy ses pypen waters namen/ ende om die geé (die't water souden halen/) te beschermen/ setten twaelf persoonen op't landt/ aldus besigh wesende met het water te vullen/ saghen een hoop Volcks op haer aen comen/ waer van de helft Spaengiaerden waren/ mochten wesen ontrent 250. persoonen te Peert/ende dan noch so veel te voet: maer so haest als zyse gewaer worden/ liepé terstont naer't Boot toe/ ende verloren alleenlijcké eenen Engels-mã; Die selfden nacht ginghen zy met beyde de Schepen weder 'tseijl/loopende langs de Custe heen/tot op 10. mylen weechs voorder aé/ alwaer zy sommigh water namen: maer om datse sommigh Peerde-volck int oogh cregé/ soo schepden zy daer upt sonder meer waters te nemen; Van daer af vervolghden heuren wegh voortaen/ de Custe langhs tot 30. mylen weeghs/ al waer zy een onbewoonde Haven namen/ doch en quamen daer niet aen landt: want saghen alle daeghs volck/ alhier armeerden ofte rusten zy een cleijn jacht op/ waer van zijt hout al ghewrocht en gemaect met haer upt Enghelandt brachten; 'tvoorsepde jacht ghemaeckt ende opgherust wesende/hebbent int water ghestelt/ alwaer de Capiteijn met vijfthien persoonen in gegaen is/ met den

Comen in een Havé daer zy verliesen een Engels-man int vullen vã hare pypé met water.

Rusten hier een jacht toe/ daer zy't hout upt Enghelandt mede gebracht haddé.

met den Hoogh-bootsman Jan de Grieck/ (welcke was den Schipper van't Schip dat zy ghenomen hadden inde Haven van Sant Iago, als voren/) met het welcke zy weder te rugghe ghekeert zijn / om te soecken de twee Schepen die van huer compaengie / met de storm ende 'tonweder versteken waren/ als voren gheroert is/ ende willende van ghelijcken op't landt springhen om versch water te halen/en dorstent niet bestaen: want saghen daer volck/so dat zy ten lesten wederom keerden/ sonder eenige notitie van d'ander Schepen te hebbē; alhier wesende trocken alle 'tgeschut uyt het Schip/ eñ concerteerden en versaghen huer Schip; dit gedaen hebbende/ leyden zy een cleyn stuck gheschuts op de jacht/ waermede weder 'tseyl gingen/ vervolghende hueren wegh voortaen.

Keeren te rugge eñ soecken de 2. Schepen van hare compaengie.

Derthien daghen gheseylt hebbende / quamen by een Eylandt gheleghen ontrent een Bas schoot van't landt verschepden/ alwaer zijt setten; alhier vonden zy vier Indiaensche visschers/in twee Canoas ofte Schuytgiens/ de welck huer seyden/ datter aen't vaste landt versch water was: maer verstaende dat het niet te veel/ en oock een half mijl vande Custe af/ te landewaerts in was / en wilden daer gheen moeyten om doen / en zijn weder 'tseyl ghegaen/ latende de voorseyde Visschers met huere Canoas blyven / vervolghende hueren wegh ende cours de Custe langhs.

Des anderen daeghs wat voorder aē wesende/ creghen ghesicht van sommighe Indiaensche Visschers/die op't landt in haer huijskens waren; dit siende d'Engelsche Capiteyn is terstont inde jacht ghesprongen/en naer't land toe gevaren/alwaer hy drie vande voorseyde Visschers aentaste/ nemende daer by de helft vande Visch / die op't landt al bereyt en ghepackt lagh om te vervoeren / met welcke Indianē ende buyt zy weder naer het Schip toe quamen. Des anderen daeghs daer aen volghende / soo saghen zy een Barcke die met Visch gheladen was / die de Spaengiaerden toe quam/ met vier Indianen die zy daer by gheset hadden; Dese Barcke met de Indianē ende Visch/namēse ende bondense aen't voorschip (van't genomē Spaensche Schip) vast/ ende sleeptense alsoo naer/ latende de voorseyde vier Indianen daer in blyven / de welcke des nachts de Barcke weder los bondē/ ende gingen heymelijcken door met Barcke en met Visch en al/sonder datse die opt meer saghen. Des anderē daeghs so spronck den Capiteyn int jacht / om dat hy in een open ofte bruecke van't landt sommighe huyskens sach staen/ alwaer hy naer toe voer / op't landt comende vont daer twee mans in/waer van hy den eenen ghevanghen nam / latende den anderen blyven/nemende daer en bovē noch drie duysent Pesos in Silver (zijnde elcke Peso de waerdye van een Reael van achten/) ende seven Indiaensche Schapen / Hoenderen/ende alle 'tghene datse meer vonden/ waermede zy weder daer van daen scheyden/vervolghende hueren wegh voortaen; twee daghen daer na quamen by de Haven ghenaemt Azijcka, alwaerse twee Schepen vonden/wesende 'teene gheladen met goederen ende coopmanschappen van Spaengien/uyt het welcke zy alleenlijck 200. Bottigas (ofte Spaensche potten) met Wijn namen/ende van't ander 37. Baras (dat zijn stucken van 10. 12. pont elcke Bar/) Silvers/ ende willende op't landt springhen/

Doen een landtgang nemen een deel visch eñ sommighe Indianen vant land

Nemen een Barcke met Indianen en visch eñ sleeptē die achter aen dā inder nacht maeckten zy haer stillekēs los eñ salveerden haer.

Beroovē inde Havē Azijcka 2. Schepen/ nemē daer uyt 200 Spaēsche potten met Wijn/ eñ 37. stucken Silvers/ elck van 10. oft 12. pont.

(met twee Barcken die zy inde voorseyde Haven vonden) met ontrent 37. Roers eñ boechschutten / saghen op't landt een deel Peerdevolck aen comen / waermede zy huer voornemen achter lieten/ende namen alleenlijckē een Swart diesē inde Barcken vonden / daer zy weder met aen boort keerden.

Des anderen daeghs inden morgen stont/ so hebben zy't Schip met de coopmanschappen ende goederen van Spaengien indē brant ghesteken / ende namen 'tander met haer / en zijnder met door ghegaen/vervolghende hueren wech voortaen; de Capiteyn voer met het jacht langhs de Custe heen/ loopende d'ander Schepen anderhalf mijl daer van af t'Zeewaert in / om te soecken een Schip daer zy notitie af hadden / aldus gheseylt hebbende ontrent vijf en veertigh mylen weeghs / hebbent selfde Schip ghevonden/ 'twelcke in een Haven gheanckert lach/die daer al twee uren van te voren gheadverteert waren van den Enghelschen Piraet ofte Zee-roover/eñ hadden al achthondert Baras ofte stucken Silvers (die zijn majesteyt toe quamen/) daer uyt ghelicht en geberght/van welck Silver d'Engelschen te voren gewaerschout waren: maer en dorsten daer niet aen landt comen/om dieswille datter veel Indiaensche boechschieters ende Spaengiaerden op stonden en wachtē/ vonden alleenlijcken int selfde Schip drie pypen waters / zy namen 'tvoorseyde schip met haer/ende comende tot ontrent een mijl t'Zeewaert in/ settent alle zijn seylen op / en lietent alsoo heen dryven/doende alsoo van ghelijcken met het Schip dat zy in Azijcka ghenomen hadde/als oock dat ander van Sant Iago, die zy mede lieten dryven / vervolghende hueren wegh met huer Schip / ende het jacht alleenlijck.

Om dat het Schepen van uyt Spaēgien waren/ steken daerom aen brant met goet met al het een schip/ d'ander nemen zy met haer.

Laten hier 3. Schepē die zy gheroofst hadden dryven.

Comende op seven ofte acht mylen nae by de Haven van Callan de Lyma, creghen ghesicht van drie Schepen/ende varende een van dien aen boort/namen daer drie mans uyt/eñ vervolchden alsoo hueren wegh naer Callan de Lyma toe/alwaer zy in liepen/wesende ontrent twee uren inder nacht / seylden tusschen alle de Schepen (die daer laghen) in/die seventhien int ghetal waren/onder de Schepen comende/vraechden terstondt naer't Schip dat het Silver gheladen hadde: maer als zy voor antwoort creghen dat het Silver op't landt was/so hebben zy huer de Cabels aen stucken ghehouwen / ende de twee grootste Schepen de masten af/waermede zyse lieten blyven; op deser stont so arriveerden daer een Schip van Panama, gheladen met waren ende goederen van Spaengien/ 'twelcke quam te settē dicht by den Enghels-man; dit was terwylen dat d'Engels Capiteyn in d'ander Schepen Silver socht; So haest alst voorseyde Schip van Panama geanckert was/ quam daer eē Boot van't landt om dat te visiteren: maer om dat het inder nacht was/lietent achter blyven/eñ steldent uyt tot des morghens toe/ eñ comende by't Enghels Schip / vraeghden zy wat Schip dat het was / waer op een vande ghenomen Spaengiaerdē (door bevel van d'Engelsche Capiteyn/) antwoordē/dat het Schip eenen Michiel Angelo toebehoorden/dat van Chyle quam/ ('twelcke eenen bekenden naem ende Schip was;) dit hoorēde die van't Boot sonden een man naer boven toe / den welcken int opclimmen tegens een stuck geschuts aenliep/ waer door hy verschrict worde/en is haestich

Waren inde Haven van Callan de Lyma nemen 3. mans uyt een Schip / sochtē een Schip met Silver/ dan waer al te lande.

haestigh weder in't Boot ghekeert/ (om dieswille dat die Schepen die aldaer laghen/ende in die contreye varen / gants gheen gheschut en plaghen te voeren;) Hiermede zijn zy met verbaestheyt daer weder van af ghesteecken; dit hoorende die van't Schip van Panama, (dat eerst in gecomen was/) vermoedende dat het eenighe Zee-roover moste wesen / hebben haer Cabels aen stucken ghehouwen / en zijn t'Zeewaert in gheloopen ; d'Enghelschen dit siende/smeten terstondt een deel Volcks in het jacht/en hebbense naer ghejaecht; daer by comende/hebben 't Schip opgheeyst/huer bevelende te strijcken/ het welcke die van't Schip niet doen wilden / ende schoten met een Roer een van d'Engelschen doot/waermede d'Enghelschen weder te rugghe keerden naer haer Schip toe/ende zijn terstondt t'seyl ghegaen/ in't vervolgh van't voorseyde Schip / dat zy niet langh daer naer onder haelden/ die van't Schip dit siende worpen het Boot uyt / ende sprongen daer in ende voeren naer het landt toe / verlatende 't Schip met alle dat daer in was/het welcke d'Enghelschen terstondt genomen hebben/en met haer ghevoert/vervolghende haren wegh voortaen.

Een Schip vā Panama hout hare Cabels af van vreesen genomen te wordē/ loopen Zeewaert in/ worden vervolcht eñ van de Engelschen ghenomen.

Des anderen daeghs des morghens/ saghen een Boot comen gheseylt/ waer door zy terstondt vermoeyden/ dat het een verspieder was; een weynigh tijts daer naer/sagen twee groote seylende Schepen op haer aen comen/ doen vermoeyden d'Enghelschen dat zy huer quamen naer jagen/dit siende hebbent Schip van Panama laten dryven/ daer in latende Jan de Grieck/met die twee Mans diese genomen hadden / op den dagh datse in Callan de Lyma quamen/als ghesevdt is; hijsten terstondt alle de seylen diese hadden op/en ghinghen door / sonder dat zy de voorseyde Schepen opt meer saghen: want die terstondt draghende hielden naer het Schip van Panama toe/datse hadden laten dryven; Van daer af liepense weder langhs de Custe heen/ vervolghende hueren wech voortaen; sommighe dagen gheseylt hebbende / gemoeten een Fregatte die naer Lyma toe wilden / was geladen met goederen ende waren van't landt / waer uyt d'Enghelschen een Silveren Lampet ende Fonteyn namen/ende vraechden den Stuerman ('twelcke een Spaengiaert was/) oft zy een Schip gemoet hadden dat voor uyt was/ daer zy notitie van hadden dat het Silver geladen hadde / waer op den Stuer-man neen seyden/ ende een ander seyden jae / en dat het ontrent drie daghen verleden was; Dese Fregatte en quam niet aen't Schip / dan by het jacht daer d'Enghels Capiteyn selfs in was: want het jacht liep altoos dicht langhs de Custe heen / ende het Schip by d'ander half mijl daer van af / waer mede zy de Fregatte weder lieten varen/vervolgende hueren wech voortaen.

Drie Schepen veroorsaken datse 't Schip van Panama laten dryven.

Beschryvinge hoe datse voorder ghedaen hebben.

Waer dat zy een Fregatte ghemoeten/ eñ wat zy daer uyt namen.

Twee dagen daer naer quamen by een Haven/genaemt Paytâ, alwaerse vonden een geladen Schip/ met goederen van Spaengien/ 'twelcke 'tjacht aen boort clampte / ende creghent sonder eenighe resistentien in: want soo haest als 'tvolck van't Schip / ghesicht ende kennisse van d'Enghelschen hadden/zijn daer terstont mettet Boot uyt gevlucht naer landt toe/ende twee van dien spronghen inde Zee/ blyvende alleenlijcken in't Schip de Schipper/Stuer-man/ met sommige Swarten; vā welck Schip namen d'Engelschen de Piloot/ als oock 't Broot/Hoenderen/ eñ een Verckē/ eñ gingen daer met t'seyl; Comende ontrēt 2. Roer-schoten verde/lietent weder varen/sonder daer yet anders uyt te nemen / eñ vraechden naer't boven gementioneerde Schip dat zy sochten/waer op zy hen informatie gaven/ dat het 2. dagen verleden uyt die selfde plaets gescheyden was/waermede hueren wech vervolchden/eñ al eert nacht worden ghemoeten een Schip van Panama, 'twelcke zy terstont overvielen / al hoe wel datser anders niet uyt en begheerden dan een Swart / waermede zijt weder lieten blyven/doende hueren cours voortaen.

Wanneer dat zy inde Haven van Payta' quamen/ ende verhael watse bedreven hebben.

Beschryvinge watse uyt een Spaensch schip in Payta' ghenomen hebben.

Watse uyt een Schip vā Panama begeert hebben.

Des anderen daechs 'twelcke was dē eersten Februarij/ gemoetē noch een ander schip dat naer Panama toe liep/ hebbende Visch en ander victualye gheladen/met noch 40. Barren Silvers/ende sommigh Gout: maer en weet niet hoe veel dat het mochte wesen / het welcke zy altesamen namen/eñ de Passagiers met twee Dominickaner Monicken / dieder met in quamen sonden zy met een Barcke aē landt; des anderen daechs hinghen daer een (van die int Schip quamen/) op/ om oorsake dat hy niet en hadde willē bekennen dat hy 2. platē Gouts hadde / diese daer na by hē vonden; dit gedaen hebbēde lieten 't Schip weder dryven / vervolgende hueren wech voortaen.

Beschryvinge van een Schip datse den eerstē Februario ontmoeten.

Desgelijcks watse daer in vondē/ eñ hoe zy met 'tvolck leefden.

Den eerstē Martius tegens den middach/ cregen in't ghesicht 't Schip dat het Silver in hadde/wesende ontrent 4. mylen t'Zeewaert in/eñ om dat het Engels Schip wat voorlastich ginck/ waer door het niet ghenoech naer haren sin en seylden/so namen zy een deel Botigas ofte vande Spaensche Olye potten / eñ hingense vol waters met coorden achter aen't Schip/om te beter te seylē; eñ 'tvoorsz. Schip (dat naer Panama wilden/) hielt het draghen naer den Enghels-man toe/om te weten wat het voor een Schip was: want meenden dat het een vande Schepen was / die langhs die Custe eñ contreye varē/ eñ over en weer traffijckeren; daer dicht by comende/heeft hem dē Engels-man bevolen te strijcken/ende alsoot den anderē niet doen en wildē/ heeft hem met een Lepel-stuck de Besaens mast ten eersten aen stucken gheschoten/en den Schipper met een Pijl van een boogh gewont hebbēde/hebbent Schip terstont opghegeven/ 'twelcke zy in namen / eñ zijnder met t'Zeewaert in gheseylt/te weten/ allen dien nacht eñ des anderē daechs eñ nacht daer aen volghende/seylende al watse mochten. Den derden dach wesende uyt het gesicht van't land/ begonsten 't Schip te plunderen en te roven/ende 'tgoet daer uyt in haer schip over te nemen/'twelcke was 13. hondert Barren ofte stucken Silvers. Item 14. kisten ofte kasten met Realen van achten eñ Gout/hoe wel dat hy niet en weet die quantiteyt eñ somme van dien/dan alleenlijckē dat hē de Passagiers seyden dattet seer veel was; seyden oock dat vande voorsz. somme 3. hondert Barren Silvers zijn majesteyt toe quamen / zijnde de reste van andere perticuliere Cooplieden ; Dit ghedaen wesende lietent Schip met het Volck die daer in ghecomen waren weder varen / ende setten daer van gelijcken de drie Pilooten in / die met huer quamen / in voeghen dat zy alhier alleenlijcken bleven / met het Volck die zy op de reyse met hen ghebracht hadden/ dit was den 6. Martius ; Van hier af namen haren cours naer't landt van Nicaraga toe.

Op wat tijdē datse 't Schip met Silver in het ooch cregē

Verhael wat zy met het Schip dat nae Panama wilde te weech gebracht hebben/ eñ hoe zy 'tselve in cregen.

Wanneer dat zy't voorgaende Schip begonnen te beroven.

Beschryvinge wat zy uyt het Schip ghenomen hebben.

Op wat dagh datse 'tlandt van Nicaraga ontdeckten.
Gedaẽte vant selve eñ waer datse haer setten.

Den derthiensten Martius een dagh min ofte meer / zijnde inden morghen stont ontdeckten het landt / het welcke niet te hoogh en was / hadde een cleyn Eylandt / twee mylen van het landt verscheyden / sy settent in een Bay die sy in het landt vonden / op de diepten van vijf vadem / te weten / dicht by het landt; bleven alhier stil ligghen tot den 20. toe / op welcken dach een Fregatte dicht voorby't Eylandt heen liep / alwaert jacht nae toe liep / diese nam ende brachtense aen't Enghels Schip; welcke Fregatte ghеladen was met Salcaperilla ofte Pock-cruyt / ende Bottigas ofte potten met Botter en Huenich / ende ander dingen; d'Enghels Capiteyn gingh daer in / ende dede de Salcaperilla op't landt worpen / latende de reste inde Fregatte blyven; deden alle 'tgheschut uyt zijn Schip nemen / ende settent inde Fregatte, om het Schip over te halen en te versien / waermede sy besich waren tot den 23. ofte 24. Martius. 't Schip versien wesende / ende hen gheprovedeert hebbende vã barn-hout eñ versch water / zijn haren wegh vervolcht langhes de Custe heen / doende haren cours west aen / ende namẽ met haer die voorschreven Fregatte met volck met al; Twee daghen gheseylt hebbende / namen 't volck uyt de Fregatte, ende passeerdense int jacht / ende onder ander warẽ daer twee Bootsghesellen ofte Zee-luyden die naer Panamá meynden te seylen / om van daer naer China te varen / vande welcke sy een namen / met de Brieven ende Caerten diese met hadden / onder welcke waren de Messiven ofte Sendt-brieven van zijn majesteyt / voor den Governuer van China, als oock die Zee ende Pas-caerten daer sy de vaert met souden beghinnen / ende haer naer reguleren.

Beschryvinge vãde Fregatte die sy namẽ dẽ 20. Martij

Desgelijcks waer mede 't Schip geladen was.

Verhael van twee Bootsgesellen uyt de Fregatte / &c.

Beschryvinge van eẽ Schip datse den 6. Aprilis ontmoeten / ende watse met het selve uytghericht hebben.

Seylende aldus hueren wech voortaen tot den 6. Aprilis teghens den avondt / quamen uyt de Mars een Schip t'ontdecken / 't welcke dede zynen cours twee mylen van't landt af / ende al eert des anderen daeghs beghonst te daghen / soo waren sy daer dicht by / so dat zijt onversiens over vielẽ / terwyle 't meestendeel van het ander volck sliep / en dedense terstondt altesamen in huer Schip over gaen / onder welcke was eenen Don Francisco Caratte; Dit ghedaen hebbende vervolchden hueren wegh (met het voorseyde ghenomen Schip /) voortaen / uyt het welcke sy etlijcke Packen ende andere waren namen: maer en weet niet hoe veel dat het mochte bedraghen / ofte in alles wel was / namen daer van ghelijcken een Swartinne uyt; Drie dagen daer naer lieten sy het selfde Schip met volck met al / weder varen; setten daer van ghelijcken in de Bootsghesellen vande voyagie van China, dien sy inde Fregatte ghenomen hadden / behoudende alleenlijcken een Bootsghеselle / om haer te wysen waer datse versch water souden moghen crygen / waer toe sy de leeghe pypen en vaten met namen om't water in te doen / hiermede liepen sy hueren wegh voortaen / tot de Haven van Guatulco toe / al waer sy in liepen / wesende des Maendaeghs den 13. Aprilis / ende settent daer binnen in / alhier bleven sy tot den 26. Aprilis toe / ende zijnde ontrent drie ofte vier uren inder nacht / zijnse weder te seyl ghegaen / nemende haren cours westwaert aen / ende een ure ofte twee te voeren hebben sy hem Nuno da Silva belyder ghelaten / ende setten hem in een ander Schip dat daer in Guatulco lagh; Van hier af voortaen zijn de voorseyde Enghelschen / de reste vande reyse ghepasseert / naer de Eylanden van Malucos heen / ende van daer af voorby de Cabo de bona Esperança, ende also naer Enghelandt toe / ghelijck als sulcks ghenoech notorie ende oircont is / en dit is alleenlijck het inhoudt vande voyagie van den tijdt / datter den voorseyden Piloot Nuno da Silva by gheweest heeft.

Wanneer dat sy 'tgenomen Schip weer lieten varen.

Op wat dagh datse inde haven van Guatulco quamẽ / eñ hoe langh datse daer bleven.

Wanneer dat sy Nuno da Silva verlatẽ hebben.

Wat wech de Enghelschen na Engelandt ghenomen hebben.

Hier naer volcht een Coppye van eenen brief gheschreven door den Capiteyn Fransoys Draeck Enghels-man / wesende inde zuyder Zee van nieu Spaengien / in zijn Schip ghenaemt / het verguldе Hert / (met het Schip van Sint Ian de Anton, het welcke hy berooft hadde /) aen zijn Mede-ghenoten die van d'ander Schepen van zijn ghеselschap / daer hy met het onweer van versteken is ghеweest / als voren gheseydt is.

Beschryvinge van een brief van Singuer Draeck aen zijn verloren gheselschap.

Singuer Wouter, soo het God ghehenghde dat ghy quaemt te ghemoeten / met dit Schip van Sint Ian de Anton, soo bidde ick u dat wel te tracteren / achter volghende het woort dat ick haer ghegheven hebbe / ende soo u yet ghebreeckt ende noodich waer / van het ghene dat dit Schip Sint Ian de Anton heeft / soo wilt V. L. het selfde dubbelt betalen als het ghene dat wy brenghen / ende sult bevelen dat niemant van u Soldaten haer eenigh quaet ofte molestye aen doet / ende het ghene dat onder ons ghesloten is ghеweest / om weder naer ons landt te keeren / sullen wy met Gods hulpe volbrenghen / al hoewel dat ick daer seer aen twyfel dat u desen sal behandighen / niet teghenstaende blyve ghelijck als noch / den Heere altoos biddende / (die ons / u / ende mijn / ende alle de werelt verlost heeft /) ons te willen bewaren / wiens ick alleen gheve de prijs ende eere / etc. Het ghene ick alhier schryve en is niet alleenlijcken voor Singuer Wouter: maer oock voor Singuer Thomas, Singuer Charles, Singuer Caube, ende Singuer Antonio, ende alle d'ander goede Vrienden; Alle de welcke ick bevele den ghenen die ons met zijn bloet gecocht heeft / ende hoope op God dat hy ons niet meer moeyten sal gheven / ende dat hy ons sal helpen in onse tribulatie / ende bidde u lieden door't lyden van Jesus Christus / dat soo het God belieft u eenighe tribulatie over te senden / dat ghy niet en wilt wanhoopen vande groote bermhertigheydt Gods: want die sal u gantschelijcken verschynen / den welcken de selfde ophout ende weder met het leven gunt / waermede hy ons groote vrientschappe sal doen / ende ons zijn bermhertigheydt bewysen / den welcken alleẽ sy prijs / eere / cracht / ende heerlijckheydt inder eeuwigheyt / Amen. By my uwen bedruckten Oversten / die het hert seer mistroostigh is / Fransoys Draecke / etc.

Naem aẽ wie de brief gheschreven is.

Vermaninge 't Schip van Anton niet te beschadighen ofte beroven.

Vermaninge tot stãtvastichеyt eñ volherdinge van de reys.

Vermaninghe tot den Leser.

AL ist schoon dat ick in het eerste alleenlijcken gheproponeert ende voor ghenomen hadde, mentie te maecken vande voyagiens, ofte vaerden, Coursen, ende streckinghe vande Orientaelsche Custen, Eylanden, ende alle die contreyen, met etlijcke andere Navigatien van de by ligghende quartieren, ende de gheleghentheydt van dien, als wy hier voren van alles aenghewesen hebben, op het alder correctste, als ick sulcks hebbe connen becomen, niet teghenstaende overmits dat ick onder andere myne memorialen eñ pampieren gevonden hebbe, de Navigatie van alle de Havens, Revieren, ende hoecken vande custe vã Brasilien, eñ vaert vande Portugesen aldaer; Als oock mede alle de coursen, streckinge, eñ gelegentheyt vande Antillas, ofte voor Eylanden van nieu Spaengien, mitsgaders van alle de Canalen daer tusschen door heen, eñ de Havens, sob vande voorsz. Eylanden als van't vaste land van't voorseyde nieu Spaengien; Van ghelijcken van d'ander zyde vande custe van Angola ofte Æthiopien, &c. en hebbe niet cunnen nae laten die hier achter by te voeghen, hoewel dat het seer verscheyden ende different is, vande Orientaelsche contreyẽ, niet te min, om dattet oock voor onse Natie een vreemdicheyt is, ende wordt van de selfde Portugesen ende Spaengiaerden bevaren, van wiens voyagiens ende Navigatiẽ wy in dese deschriptien alleenlijcken zijn verhalende, soo en salt daer in de materie niet te buyten gaen: maer eer seer voechlicken daer by behooren, ende hoope niet min aenghenaem, als gherijffelijck sal wesen, dewyle men als nu dese voorseyde Navigatien oock onder onse Natie begint te courseren, verhoopende 'tselfde een beghinsel te wesen vã meerder ende tot verder versoeckinghe, tot prijs, eere, ende glorie des Heylighen Evangeliums, ende des Godtlijcke Majesteyts, met welvaert ende segheninghe deser onser Nederlanden, &c.

Dat 56. Capittel.

Inden eersten, die Deroute ofte Navigatie vanden hoeck van Cabo Verde af, naer Brasilien toe, met alle de rechte coursen ende kennisse vande custe ende Havens van Brasilien, tot die Revier ghenaempt Rio de la Plata toe, met alle de ghelegentheyt van dien.

Cours van C. verde tot op 5. of 6. graden.

SEylende van Cabo Verde (dat is: den groenen hoeck) af / naer Brasilien toe / so salmen zuydt zuydtoost / zuydoost / ende zuydtoost ten zuyden aen seylen / ende comende op 5. ofte 6. graden / (ofte 'tzy waer dat het soude moghen wesen /) daer u de donderen ende vlagen aen comen / so sult ghyse vande zyde vant zuyden nemen / ende deminueren al wat ghy muecht. Sult ghe advertеert wesen / dat soo haest als u de generale winden aen comen / (wesende van uyten zuydoosten /) so sult ghy op den boech van't zuydtwesten / ende west zuydtwest aenloopen / ende so de wint waer van't zuydẽ nae't zuydwestẽ / sult over den boech van het zuydtoost loopen: maer niet te veel: want en doet u gants gheen profijt / in voeghen dat hoe ghy daer meer op loopt / hoe ghy meer verliest / doet altoos u uyterste neerstichеyt om u onder de custe van Guynea niet te steken / te weten / boven de 60. ofte 70. mylen vande droochten / ghenaemt Os Baixos de Sant Anna; De wint sal u wel ruymen / in sulcker voeghen dat ghy genoech sult moghen seylen / op den boech naer Brasilien toe.

Beschryvinge eñ vermaninghe vande generale windẽ.

Waerschouwinge om onder de Cust vã Guynea niet te vervallen.

Sult weten dat soo men op dese Coursen (naer Pernanbuque toe) seylt / (wesende van October voortaen /) en datmen quaem te loefwaert van't Eyland vã Fernan de Noronha; Comende tot op 8. ofte 8½. graden / salmen west aen naer't landt toe loopen / ende soo ghy landt quaemt te sien op 8. graden / sullen witte Duynen wesen / soo weet dat ghy aen de noordtzyde zijt / sult alsdan naer't zuyden toe loopen / dit is te verstaen van October voortaen: want alsdan soo regneren die noordtooste ende oost noordtooste winden / ende so ghy u vont op de hoochte als boven / sult de voorseyde Duynen sien / eñ soo wanneer ghy comt te sien het eynde van dien / (te weten /) aen de zuydtzyde / sonder van daer voortaen eenighe meer te sien / so weet dat ghy zijt by Capiguaramirini; Van daer af tot Pernanbuque toe / heeftmen vijf ofte ses mylen.

Cours ofmen te loefwaert van't Eyland Fernan de Noronha quã

Gedaẽte vant landt op 8. graden.

Wanneer dat men is by Capiguaramirini.

Oock so is te weten / dat somen waer op 8½. graden / soo salmen altemael een vlack landt sien / tot op 10. eñ 12. vadem diepten / eñ 'tland aendẽ oever vander Zee sal effen en slecht wesen / 't welcke ghenaemt wort Capitagua, als ghy met dit landt oost ende west over een zijt / wesende inde contreye daer ick gheseyt hebbe / op de 12. vadem diepten / (zijnde inden tijdt van October af naer Februarijs toe /) soo en dorft nieuwers af vreesen / ende hebt achtinge van zuydtwaerts aen te sien: want ghy sult den hoeck Cabo de Sant Augustijn ghewaer worden / ende naer't noorden toe / sult ghy een ander punt lãds sien / welcke men hiet A punta d'Olijnda, alwaer die stede ofte 't vleck van Olijnda gheleghen is / ende de Custe van de selfde hoeck noordwaerts aen / looptmen zuyden ende noorden langhs.

Gedaẽte vant landt alsmen op 8. een half graden is. Mitsgaders diepten ende naem van's selve.

Waerschouwinghe voor de Cabo de S. Augustijn.

Desghelijcks voor a ponta d'Olijnda.

Soo ghy waert oost ende west met de Cabo van Sant Augustijn, soo sult ghy comen te sien te landewaerts in een gheberchte / welcke maeckt het fatsoen (inde verthooninghe /) ghelijck als een Cameels rugghe / hebbende aende zuydzyde drie huevelen langhs de Zeecant heen / ende de Custe sal hem noordtoost ende zuydtwest heen strecken.

Gedaẽte vant landt alsmen o. en w. met Cabo de S. Augustijn is.

Van desen hoeck van Sant Augustijn af / tot de Stede van Olinda toe / zijn 12. mylen n. aen; Desen hoeck is gheleghen op 8⅔. graden; ende Olinda leyt op 8⅓. graden; eñ Pernanbuco op 8. graden; De boven gheroerde Navigatie is te verstaen alsmen in October ende November van Lisbonen scheypt.

Hooghte van Cabo de Sant Augustijn / Olinda / ende Pernanbuco.

Seylende uyt Lisbonen in Februarijs ofte Martius / soo sult ghy het landt gaen soecken op 9. graden: want vande Meert voortaen / so regneren de zuydtooste / ende zuydt zuydtooste winden / ende soo ghy u by ghevalle vont by't landt / op de voorseyde hoochten / so dorft niet vreesen / ende sult uwen cours doen op 17. eñ 18. vadem diepten: want isser over al schoon ende suyver / en hebt daer anders niet van de Riffen / (gheleghen dicht by't landt /) daer men 't water op siet breken / ende loopende noorden aen / soo weet dat wanneer ghy sommighe Duynen langhs de Zee-strant heen siet / so en twyfelt niet noorden aen te loopen / waer mede den hoeck van Sant Augustijn sult comen te sien; Desen hoeck is aende Zee-cant vã een steyl afgebickt landt / makende inde verthooninge 'tfatsoen van een Walvisch muyl / hebbende boven op een ronden bergh met gebooẽten omringt / ende comende op de voorsz. diepten dicht by't land / sult daer een cleyn Eyland sien ligghen / 't welcke ghenaemt wort Ilha de Sant Alexus; Van dit Eyland af tot de Cabo de Sant Augustijn, heeftmen 5. ofte 6. mylen weeghs / ende is gheleghen op de hoochte van 8¼. graden.

Op wat hooghde datmen landt soeckẽ sal / alsmen in Februario van Lisbon seylt.

Met wat cours men de C. de Sant Augustijn aen loopen sal.

Gedaente vãden hoeck van S. Augustijn.

Hooghte van Cabo de Sant Augustijn.

Dat 57. Capittel.

De Navigatie ende Coursen naer de Haven ofte Bay ghenaemt A Bahya de Todos os Santos, ofte van Alder-heyligen, gelegen aende voorsz. Custe van Brasilien.

So ghy begheert te seylen na de Bahya de todos os Santos, (dat is: de Bay van Alder-heyligen/) so wilt u houdē aende Navigatie hier vorē verclaert/ nemende op die manier de getyden van't jaer waer/ te weten/ vāde maent Martius voortaē/ als ooc vā October af/ gelijc als geseyt is.

Hoochte van Bahya de todos os Santos.

Dese Bay van Alder-heyligen/ is gelegen op de hooghte van 13. graden/ eñ wesende vā October voortaen/ so sult ghy't landt comen aen soecken vande 12. tot 12½. graden/ eñ comende int ghesicht van't landt/ ('twelcke sal wesen van witte sandt stranden/ die hen int schijnsel verthoonen ghelijck als bleyckeryen van Linnewaet/) so sult ghy uwē cours langhes de Custe heen doen/ z. waerts aen/ tot so langhe dat ghy de voorsz. stranden ten eynde zijt/ alwaer ghy een Eylandeken sult sien (gelegen aende n. zyde inde mont vande Bay ofte Haven/) ghenaemt Tapoan; Van hier af so looptmen de Custe w. ende w. ten z. aen.

Op wat hoochte men landt soecken sal.

Gedaente vāt selve landt.

Plaets van't Eylandt Tapoan.

Comende naer dese Bay toe/ inden tijt van Martius voortaen/ so en wilt boven de 13½. graden naer't z. niet passerē/ ende so wanneer ghy comt int ghesicht vant landt/ soo't niet en waren de voorsz. witte sandt stranden/ so sult ghy u best doen om n. aen te loopen/ ende als ghy de sandt stranden vande 12½. graden int ghesicht hebt/ soo sult ghy comen te sien eenen bergh/ staende langhs den oever vande Zee/ eñ soo't gebuerde dat ghy u so dicht by't landt vont/ dat ghy geen middel hebt daer van af te raken/ so sult ghy't landt te degen verkennen: want sult comen te sien aende Zee-cant een ronden huevel/ (diemē heet O Morro de San Paulo,) van welcken huevel af tot de Bay toe zijn 12. mylen; langhs dese huevel heen/ te weten/ aende n. w. zyde/ heeftmen een seer groote Revier/ genaemt Tinhare, welcke seer goet is om in te loopen/ noodich wesende/ heeft 6. 7. vadem diepte. Advertere u/ dat soo wanneer ghy zijt op de voorsz. hooghte van 13½. graden/ so en wilt u niet naer't landt toe begeven: want heeft eenen Inwijck die seer quaet is.

Wat land dat mē int gesicht crijcht alsmen n. aen loopt.

Gelegentheyt van o Morro de S. Paulo.

Desgelijcx vā de groote Revier Tinhare.

Waerschouwinge voor eē Inwijck op 13 eē tweedēdeel graden hooch.

So ghy begheert te seylen vande Bay van Alder-heyligen af/ naer Pernanbuco, ofte na Portugael toe/ so sult ghy uwen cours o. aen doen/ ende soo u de wint plaets gheeft o. ende o. ten n. tot 30. ofte 40. mylen t'Zeewaert in/ ende en sult het landt van Pernanbuco niet aen soecken/ vande 10. tot de 9. graden toe: want so ghy vervielt op de 11. gradē/ so sout ghy comen inden Inwijck ghenaemt/ A Enseada de vaza Barrijs, (dat is: den Inwijck vande vaten uyt te storten;) Van gelijcken so wanneer ghy van Portugael af comt/ crygēde gheśicht van landt op de 11. graden/ so en loopt daer niet nae toe/ om uwē wegh te vervoorderen: maer doet eer uwen cours zuyden aen/ daer van af.

Cours vande Bay van Alderheyligē na Pernanbuco.

Op wat hoochte datmen inde Inwijck A Enseada de vaza Barrijs passeren mach.

Men heeft van dese Bay van Alder-heylighen tot Pernanbuco 100. mylen/ ende men loopt de Custe noordtoost eñ zuydtwest; Van daer af tot de Revier/ ghenaemt Rio dos Ilhas, ofte de Revier vande Eylandekēs/ looptmen de Custe zuydtwest ende noordoost/ ende zuydtwest ten westen/ ende noordtoost ten oosten.

Cours ende streckinge vā dē Inwijck A Enseada de vaza Barrijs/ tot Rio dos Ilhas.

Dat 58. Capittel.

De Navigatie om te seylen naer de Revier, Rio dos Ilhas, (dat is: de Revier van de Eylandekens,) gheleghen aen de selfde Custe van Brasilien.

So ghy begheert te seylen naer de Revier van d'Eylandekens/ (soo weet dat d'Eylandekens gheleghen zijn op de hooghte van 14¾. graden/) doende uwen cours om die te soecken/ te weten/ van Martius voortaen/ so sult ghy loopen op de hooghte van 15½. graden/ eñ al ist schoon dat ghy comt op de 15⅔. graden/ en is niet aen gelegen; Comende op dese hooghte int ghesicht van't landt/ so sult ghy comen te sien sommige hooghe geberchten/ welcke zijn de geberchten diemen heet As Serras dos Aymores; als ghy dese geberchtē int gesicht hebt/ so sult ghy langhs de Custe heen comen n. waerts aen/ sonder eenighe vrees te hebben: want men en heeft daer naer't n. toe gants geen ondiepten; So haest als ghy d'Eylandekens int gesicht crijght: (want daer anders gheen en zijn/) soo sult ghy op dese Custe comen te sien een ronde bergh/ staende langhs de Zee-strant heē; aende n. zyde van desen bergh/ so looptmē de Revier innewaerts aē; So ghy u alhier vont by gevalle/ indē tijt dat ghy daer niet en moecht in comen/ soo neemt uwen cours t'Zeewaert van d'Eylanden af/ u daer van wachtende/ eñ moecht het aldaer by d'Eylanden wel setten;

Op wat hoochte Rio dos Ilhas leydt.

Op wat hoochte dat as Serras dos Aymores ligghen.

Hoe hem de Eylandekens verthoonen alsmense eerst int ghesicht crijght.

So ghy in dese contreye quaemt inde tijt van de n. o. winden/ so sult ghy't landt aen soeckē op de 14. graden/ eñ so ghy quaemt te sien een vlack landt/ so weet dat het is 'tlandt/ genaēt Camamue, langhs 'twelcke ghy sult heē loopen naer't z. toe/ eñ comende daer u het vlacke landt voleyndicht/ so sult ghy een hoogh land vinden/ te wetē/ langhs de Zee-cant heen/ gelijck alst ander bovē verhaelt; dit is altemael te verstaē langs dē oever vāde Zee-cant heē.

Op wat hoochte datmen lādt soecken sal inde tijt vande n. o. winden.

Gedaente vāt landt Camamue.

Sult wetē dat inde contreye daer dit voorseyde land hoogh begint te zijn/ is gelegen een cleyne Revier/ Rio das Contas genaemt/ (dat is: de Revier van't Vijftich ofte Pater-noster geseyt:) maer en is niet goet om in te loopen/ heeft een witte Rootse tot eē kennisse; Vā hier af tot d'Eylandekens toe/ heeftmen 9. mylen z. waerts aen; Comende tot daer u dit voorsz. hooge landt voleyndicht/ so sult ghy daer een groote Inwijck vinden/ eñ siende naer't w. z. w. sult ghy noch een ander hoogh landt comē te sien; Aenden voet van dit hoogh landt/ (het welcke is bynaest te middewegē van desen inwijck/) sult ghy sommighe witte huysen sien/ 'twelcke zijn de Ingenien ofte Suycker-ketē/ daermen de Suycker toe maect en bereyt; alhier wesende sult d'Eylandekens terstont comen te sien/ etc.

Gelegentheyt van Rio das Contas.

Streckinghe van Rio das Contas tot Rio das Ilhas.

Plaets eñ gelegentheyt vā sommighe Suycker-ketenen.

Dat 59. Capittel.

Om te seylen naer de Haven Porto Seguro, dat is: de seeckere Haven, ghelegen aende selfde Custe van Brasilien.

So ghy begheert te seylen naer de Haven van Porto Seguro, inden tijt van de z. o. winden/ ('twelcke is vā Martius voortaē/) so en sult ghy niet hooger loopen als op de 16½. graden: want heeft daer een Rutsige droochte/ (genaēt Os Baixos dos Abrolhos,) die seer periculues zijn/ welcke seer verde t'Zeewaert in stekē. Sult geadverteert wesen/ dat als ghy cōt op de cours vā o. en west/ niet onachtsaem te wesen dicwils het loot uyt te worpen/ ende comende by't landt/ ende dat ghy quaemt te sien eenen hooghen lanckwerpenden bergh/ gelijck als eenen spitsighen top/ (welcke ghenaemt wordt Monte Pasqual,) soo sult ghy van daer af noordē aen loopen/ ende soo wanneer u den selfden bergh int z. w. blijft/ so moecht ghy't naer't land toe houden/ doch altoos met goet opsicht.

Waerschouwinghe voor Os Baixos dos Abrolhos

Plaets van Monte Pasqual.

Advertere u dat wanneer ghy't landt siet/ ende comt te sien eenen rooden huevel/ so sult ghy in't zuyden van die selfde huevel af/ een bergh met een groote strant sien/ aende noord zyde van dien is ghelegen de Haven van Porto Seguro, eñ loopende langhs de Custe heen/ soo heeftmen boven om hoogh de Stede van Porto Seguro ligghen; dese hooghte is van een witte Steen-rootse; aende noordzyde van dese Steē-rootse heeft het een groote Valeye; Comende oost ende west met dese Steē-rootse over een/ soo sult ghy int noorden 'twater sien breecken/ 'twelcke is op een droochte die twee mylen t'Zeewaert in steeckt/ aende zuydt zyde van dien/ soo ismen recht teghens over de Stede van Porto Seguro.

Gelegentheyt van Porto Seguro.

Plaets van een droochte ontrent Porto Seguro.

Soo ghy dese reyse quaemt te doen inden tijt vande noordtooste winden/ ende quaemt op de 15⅔. graden/ sonder eenighe ghebergh-ten te sien/ soo en wilt niet laten langhs de custe heen te comen/ ende soo wanneer dat ghy comt op de 15. graden/ soo salt eerste hooghe landt/ (dat ghy comt te sien/) wesen met sandt stranden langhs de Zee-cant heen/ ende soo ghy (op dese hooghte) een Revier quaemt te sien/ soo en wilt het landt niet genaken: want heeft daer sommighe quade ondiepten/ welcke zijn ghenaemt Os Baixos de Sant Antonio, van hier af naer't zuyden toe/ heeftmen Porto Seguro; Comende langhs de Custe heē ende siende 'twater op d'ander droochtē breken/ (te weten/ op die boven-ghementioneerde/ die twee mylen in Zee steken/) so sult daer voorby heen loopen/ u t'Zeewaert daer van af houdende/ als ghy aen't eynde van diē zijt/ soo sal u de Stede int w. blyven/ ghy moecht daer wel naer toe loopen/ altoos met behoorlijcke opsicht/ eñ settent op de hooghte voorseydt.

Waerschouwinghe voor Os Baixos de S. Antonio

Scheydende van d'Eylandekens af naer Porto Seguro toe/ soo moet ghy 10. ofte 12. mylen van d'Eylandekens af t'Zeewaert in loopen/ om te schouwen de droochten/ (gheleghen met de Revier Rio grande, dat is: de groote Revier/ over een/) ende als ghy dese Rio grande voorby zijt/ so moecht ghy't land weder genaken/ en dat comen verkennen/ als ghesept is/ etc.

Cours nae Porto Seguro/ om de droochten teghen over Rio grande te wachten.

Dat 60. Capittel.

Om te seylen naer de Haven ghenaemt Bahya do Espirito Santo, (dat is: de Bay van den Heylighen Gheest,) ghelegen aende selfde Custe van Brasilien.

Seylende naer de Haven van Spirito Santo, (zijnde voorby de droochten Os Baixos dos Abrolhos tot op de 19½. graden/) soo moecht ghy't land comen verkennen op de 20. graden: want men en heeft aen dese Custe ende contreye geē Monçoins, dat is: Conjunctie vande tyden/ ende het courseren van eenderley winden. Soo't ghevièl dat ghy quaemt landt te sien op de 19½. graden/ ende dat het aende noordt west zyde van u af vlack landt waer/ so weet dat ghy zijt aende noordt zyde vande Haven van Spirito Sancto, welcke is het landt gheleghen boven Criquare, ende boven de Revier ghenaemt Rio doce, (dat is: de Revier van soet ofte versch water ghesepdt/) sult uwen cours langhs dit land heen doen/ tot dat hem 'tlandt begint te verheffen/ hebbende sommighe gheberghten: maer en betrout u niet op den eersten/ die ghy in't ghesicht crijght/ sult alleenlijcken comen te sien eenen hoogen ronden bergh/ welcke staet langhs den oever vā de Zee-cant heen/ diemen noemt La Sierra de Mestre Alvaro, &c.

Streckinghe vande Haven van Spirito Santo voorby Os Baixos dos Abrolhos tot op 19. een tweedendeel graden.

Teyckenē alsmen aende n. zy vande Haven Spirito Sancto is.

Plaets van la Sierra de Mestre Alvaro.

Advertere u/ dat so wanneer ghy naer dese voorseyde bergen toe comt/ vande zyde van't n. so sult ghy comē te sien een Revier/ Rio dos reys Magos genaemt/ dat is: de Revier vande drie Coninghen ghesept/ eñ comende vande z. zyde/ so sal u terstont de mont vāde Bay openen; aen't eynde vanden voorsz. bergh/ te weten/ aende zuyd zyde/ heeftmen een hoeck van Steen-clippen/ diemen heet A punta do Tubaron, dat is de punt vande Haye ghesept/ eñ aende zuydzyde vāde Bay/ heeft het twee ofte drie hooghe gheberghten/ aldaer wesende/ soo sult ghy u recht teghens de Bay over stellen/ ende loopen daer alsoo westwaert aen in.

Wanneer datmen de revier Rio dos reys Magos te sien compt.

Plaets van A punta de Tubaron.

So ghy by ghevalle quaemt op de voorsz. cours/ op de hooghte van 20. graden/ soo sult ghy comen te sien veel geberghtē/ onder welcke staet eenen hoogen eñ spitsigen top/ diemen noemt Serra de Guarapari, dat is: 'tgeberghte van Guarapari; heeft van ghelijcken noch een ander aende n. zyde/ geheeten A Serra de Pero Can, dat is: den bergh van Pieter hout; Dese geberchtē staē aēde z. zyde vā Spirito Sancto; Van dese geberchten af naer't z. toe/ sult ghy een eenighe Bergh alleen sien staen/ diemen noemt Guape; Sult geadverteert wesen/ dat wanneer ghy dese bergen int ghesicht hebt/ so sult ghy van gelijcken comē te sien drie cleyne Eylanden byden anderen gelegen/ hebbende nae't z. daer vā af/ noch een ander cleyn/ ront/ ende vlack Eylandt; 't Land gelegen recht tegens over dit voorsz. ront eñ vlack Eylandt heeft een groote Bay/ alwaer men soo't noodich waer in mach loopen om te anckerē; So ghy in dese Bay begeert te wesen/ so sult ghy u stellē o. eñ w. met het geberchte/ eñ loopē daer also naer binnē toe/ eñ het vlack ront Eyland sal u blyven aende n. zyde; Dit Eylandt wort genaemt A Ilha de repouso, dat is: 't Eylandt van gheruste/ is gheleghen seer dicht langhs 'tlandt heen/ ende moecht het tusschē dat ende 'tlandt wel setten.

Op wat hoochde datmen Serra de Guarapari siet.

Gelegentheyt van A Serra de Pero Can.

Beschryvinge van vier Eylanden.

Plaets van A Ilha de Repouso.

Sult weten dat van dese voorsz. drie Eylanden af/ tot de Bay van Spirito Sancto, ofte den Heylighen Gheest zijn 12. mylen/ ende doende uwen cours noorden aen naer Spirito Sancto toe/ sult ghy comē te sien noch een ander Eylandt alleen ghelegen/ daer ghy t'Zeewaert sult voorby loopē/ daer voorby wesende/ sult terstont de mont ofte d'incomste vāde Bay van Spirito Sancto comen te ontdeckē; dese Haven ofte Bay is gelegen op de hoochte van 20. graden/ etc.

Streckinghe vande 3. Eylanden nae de Haven van Spirito Santo.

Dat 61. Capittel.

Om te seylen vande Bay van Spirito Sancto af, tot de Bay, Bahya de San vincente genaemt.

Wat cours datmen nemẽ mach nae Cabo Frio.

SEylende van Spirito Santo af na San Vincente toe/so moecht ghy wel langhes de Custe heen loopen (tot 7. ofte 8. mylen daer van af/)naer den hoeck toe/ ghenaemt Cabo Frio, (dat is: den coudẽ hoeck ghesept/) tot so langhe dat ghy daer by comt; men heeft daer tusschen weghen een groote Bay/genaemt A Bahyo do Salvador, dat is: de Bay vanden Salichmaker/welcke is gelegẽ van Cabo Frio verschepdẽ 12. mylẽ.

Streckinghe van C. Frio tot A Bahya do Salvador.

Aleermen comt by Cabo Frio, so heeftmen twee Eylandẽ/ vande welcke sult t'Zeewaert af daer voorby loopen/doch noodich wesende ofte begerende / moecht oock wel tusschen diẽ eñ 'tlandt heen loopen. Sult weten/dat de C. Frio een Eyland recht tegens hem over heeft ligghen/'twelcke den hoeck afschept/alwaerment wel mach settẽ van doẽ wesende/ te weten/aende w. zyde daert over al schoon is.

Gelegenthept van een Eylandt by Cabo Frio.

Hoochte van Cabo Frio.

Dese Cabo Frio is gelegen op 23. graden; Vã hier af tot de Revier genaemt Rio de Ianero, dat is: de Revier vã Januariis/zijn 18. mylen; dese Revier van Ianero heeft 3. ofte 4. Eylanden inde mont ligghen. So ghy in dese Revier wilt wesen/moecht daer wel in loopẽ/ nemende uwen wech van tusschen twee Eylanden(van die inde mont ligghen/) door; aen de zuydtzyde van dese Revier staet een bergh/ die hem in't schijnsel verthoont / ghelijck een man met een Kovel ofte Caproijn op.

Beschrijvinge vande Revier Janero.

Plaets eñ gedaente van eẽ huevel by Janero.

Sult gheadverteert wesen/dat so wanneer ghy comt op de hooghte van dese Revier/ soo sult ghy te landewaerts in comẽ te sien/ sommighe hooghe gebercthen/die hem int schijnsel verthoonen ghelijck als Orghelen/ 'twelcke een goede ende rechte kenteijcken is/datmẽ by dese Revier is/ ende als ghy't landt begint te ghenaken/soo sult ghy een ront/hoogh/ende kael Eylandt sien/ gheleghen aende zuydtzyde; De mont van dese Revier is gheleghen op 23 ½. graden; Van dese Revier af naer de Ree ofte open Haven toe / die de Portugesen Angra hieten/ zijn 15. mylen/eñ men heeft 2. Revieren onder weghen / en steeckt u in dese contreye niet nae't land toe/dan soo't u grootelijcken noodich waer.

Recht teyckenen alsmen byde Revier Janero is.

Ghedaente eñ hoochte van't Eyland aẽde z. zyde van dees Revier.

Vande mont van dese Revier af/w.z.w.eñ z.w.ten w.aen/sult ghy sien een groot Eylãt/ datmen noẽt A Ilha de San Sebastiaen, welcke heeft aende z.w.zyde van hem af een ander cleyn hoogh Eylãdt/genaemt A Ilha dos Alcatrases, dat is: 't Eylandt vande Meeuwen/ al eer ghy hier by comt / so moecht ghy uwen cours w. aen doen/om te schouwen sommige droochten die daer by liggen/waermede op de mont vande Bay van San Vincente sult aen comen / alwaer sult comen te sien een Eylandeken genaemt Ilha da Muda, dat is: 't Eylãdeken vande stomme Vrouwe; Nu om te loopen inde Bay van San Vincente, soo sult ghy dit Eylandeken laten aende o. zyde; De Bay van San Vincente is gheleghen op de hoochte van 24. graden/eñ so ghy te lywaert van dese Bay af waert/so sult ghy veel Eylandẽ comẽ te sien/waer van een van dien t'Zeewaert upt steect/'twelcke zijn de beste kenteeckenẽ diemẽ van dese Bay heeft/aldaer wesende so zijt ghy n.w.eñ z.o. met de mont vãde Bay over een.

Gelegenthept vã Ilha de S. Sebastiaen.

Desgelijcx vãt Eylandt dos Alcatrases.

Cours om in de mont vãde Bay van S. Vincente te loopen.

Hoochte vãde Bay van S. Vincent.

Kenteyckenen alsmen over de Bay is.

Dat 62. Capittel.

Om te seylen van Cabo Frio ofte den couwen hoeck af, naer de Revier van Rio de Plata, ofte de Revier van't Silver, met alle de gheleghentheyt van dien.

SUlt weten dat vãde Cabo Frio tot de Revier van Ianero ofte Januariis zijn 18. mylen, eñ men loopt de Custe o. eñ w. en is gelegen op 23. graden/ heeft dese kennisse eñ teijckenen/ te wetẽ/heeft te landewaerts in sommighe hooge gebercthe diemen heet d'Orghelen: maer de meestendeel van dien zijn nu ter tijt vervallen/eñ heeft aẽ de zyde van't w.z.w. nae de Zee-cant toe/het fatsoen van een Maers van een Schip/eñ in de mont vande Revier zijn gelegẽ 4. Eylandẽ/ waer van het eene hoogh en ront is/ 'twelcke een goede kenteijcken is/ als oock het broot vã Suijcker/een huevel also genaemt/gheleghen binnen inde Haven/ doch men en can dit van buyten af niet sien/men mach wel aen dese custe vrijelijcken heen loopen sonder vreesen/ eñ en hebter niet te schouwen/ dan dat ghy voor ooghen siet; Van hier af naer San Vincente, looptmen de Custe o.n.o. ende w.z.w. eñ is in de cours 42. mylẽ/eñ men heeft op alle dese wegh gants geen ondiepten noch droochten: maer hebt daer goede Havens voor alle winden/ te weten / 12. mylen vande Revier af/is gheleghen een Eylandt ghenaemt Ilha grande ofte 'tgroote Eylandt/'twelcke seer goede Havens heeft/ so wel vande zyde van't zuydwesten/ als vande oostzyde / ende heeft seer goet versch water/en een groote Visscherye/is een hoogh landt met veel gheboomten/ ende is te landewaerts in seer hoogh ende scherp-puntigh/soo ghy daer begheert in te loopen/so en hebt nievers voor te vreesen / dan dat ghy voor ooghen siet.

Streckinghe / cours/ kenteijkenen/ende hoochte vãde Revier Janero.

Gelegenthept van 4. Eylanden eñ Revier van Janero.

Cours van Janero na S. Vincent.

Gelegenthept van Ilha grande.

Ghedaente eñ beschrijvinghe van't selfde.

Van dit groot Eylandt af/tot het Eyland van San Sebastiaen zijn 18. mylen / ende tot het Eylandt A Ilha dos Porcos, dat is: 'tEylandt vande Verckens zijn 14. mylen: 'tEylandt vande Verckẽs heeft een seer goede Haven: maer is te seer binnen int landt; Van hier af tot het Eylandt San Sebastiaen zijn 4. mylen/ 'twelcke een groot ende hoogh Eylandt is/met veel gheboomten/ heeft goede incomsten/so wel van d'een als van d'ander zyde/is gheleghen n.o. eñ z.w; Van daer af nae't land toe/so heeftmẽ de Reede ontrent een half myl daer van af; naer't z.w. toe/ is gelegen een ander lanckwerpigh Eylandt / genaemt A Ilha dos Alcatrases, ofte 'tEylandt vande Meeuwen; Dit Eylandt heeft dicht by hem 3. Clippen liggen/hebbende vande zuydzyde een Eylandeken / 'twelcke een seer goede kenteijcken is: want het landt is somtijdts met mist ofte nevel overtogen en bedeckt/ datment niet onderscheyden noch kennen can / ende siende dit Eylandeken / weetmen terstondt waer datmen is.

Streckinghe vã Ilha grande tot Ilha S. Sebastiaen.

Gedaent van Ilha de S. Sebastiaen.

Kenteijckenen van Ilha dos Alcatrases.

Van dit Eylandt af tot San Vincente toe zijn 12. mylen / 'twelcke eenen lichtveerdigen wegh is/ ende men heeft op dese contreye drie cleyne Eylanden ligghen / diemen noemt As Ilhas de boa Sicanga; Van dese Eylanden af tot die Haven ghenaemt A Berra de Birtioga zijn 6. mylen/ het welcke een seer goede ende diepe haven is; Tusschen de voorseyde Eylanden ende dese Haven/ is gheleghen een ander ront Eylandt / ghenaemt Monte de Trigo, dat is: den berch ofte den hoop van Tarwe/'twelcke een seer goede kenteijcken is voor de gene die inde Haven van Bertioga begeert te loopen.

Strecking vã Ilha dos Alcatrases tot S. Vincent.

Gelegenthept vande Eylanden de boa Sicanga.

Kenteecke om inde havẽ vã Bertioga te loopen.

Van dese Haven af tot die Haven genaemt A Barra d'Estevao' da Costa, (dat is: de Haven van Steven da Costa,) heeftmen 5. mylẽ; Dit is

Beschrijvinge vande Haven A Barra d'Estevao' da Costa.

Dit is een seer goede Haven voor groote schepen / heeft een seer goede Bay om te ligghen/ ende so ghy daer niet en begheert in te loopen/ soo hebt ghy van buyten/te weten / dicht by't landt/een Eylandt genaemt/A Ilha da Moela, dat is: 't Eylandt vãde Kies/alwaer ghy't moecht setten.

Desgelijcx vãt Eylandt da Moela.

Van dese Haven af naer't zuydwesten toe/ is gheleghen een Eylandt ghenaemt / A Ilha Queimada, dat is: het verbrande Eylandt/ 'twelcke een vlack Eyland is/zijnde altemael van steen: maer is daer langs by heẽ schoon; Van ghelijcken soo heeftmen int z.z. o. vande Haven af een Clippe ligghen / die van veelen niet bekent is/ steeckt boven het water upt/is ghelegen ter halver weghen van tusschen het Eylandt dos Alcatrases, ende Ilha Queimada; Van hier af tot het Eylandt ghenaemt/ Canaveais, (dat is: van't Riet bosch ghesept) zijn drie mylen/ende men loopt de Custe n. n. oost ende zuydt zuydtwest; Canavea is een Eylandt 'twelcke een goede Haven (ende veel versch water/)heeft/is ghelegen op de hoochte van 25 ½. graden/heeft vande zuydtzyde 2. Rudtsighe Eylandekens/waer van't een wat lanckwerpigh rontachtigh is; recht teghens over 'tvoorsz. Eylandt is gheleghen de Revier ghenaemt Rio de Canavea', alwaermen met cleyne Schepen mach in loopen.

Gelegenthept van Ilha Queimada eñ vã een Clippe.

Hoochte vant Eylandt Canavea.

Plaets van 2 Eylandekens eñ Rio de Canavea.

Van Canavea' tot het Eylandt A Ilha de Santa Caterina, zijn 48. mylen/eñ men loopt de Custe noorden ende zuyden; dit is een lanckwerpigh Eylandt/ mach hebben 8. mylen inde lenckte/heeft seer veel gheboomten/is gheleghen byde Custe/ welcke streckt noorden eñ zuyden/heeft inde incomste ofte mont vande noordtzyde/twee cleyne Eylandekens liggen/ ende aende zuydtzyde leyt een ander / ghéheeten A Galle', dat is: de Galeye ghesepdt/men en mach daer aende noordtzyde niet in comẽ/ dan met cleyne Barcken en Schuyten: maer vande zuydtzyde heeft het een seer goede incomste voor groote Schepen/heeft veel versch waters/als oock veel Visch ende jacht; Dit Eylandt leydt op 28 ½. graden.

Ghedaente/ groote / gheleghenthept van Ilha de S. Caterina.

Hoochte vant Eylandeken S. Caterina.

Van hier af naer de Haven ghenaemt / O Porto de don Rodrigo zijn vijf mylen / noch ander vijf mylen voorder aen / is ghelegen de Haven Dos Patos ghenaemt / dat is: vande Gansen ghesepdt / ander La Laguna ghéheeten/ dat is: 't Lack ofte Meer ghesepdt; Dese Haven is alleenlijcken voor Barcken eñ cleyne jachten die daer handelen.

Streckinghe van O Porto de don Rodrigo/eñ vande Haven dos Patos.

Van hier af tot de Revier van Rio de Plata, en heeftmen niet een haven daermen mach in loopen/ ende de Custe streckt noordt noord oost/ende zuydt zuydtwest; Seylende van het voorseyde Eylandt Santa Caterina af/ naer Rio de Plata toe / so moecht ghy uwen cours zuyden aen doen/tot op die hooghte van 34⅔. graden / alsdan sult ghy naer't landt toe loopen/ende so ghy comt te sien een landt/'twelcke hem int schijnsel verthoont ghelijck als een Eylandt/ (ghenaemt Los Castillos, dat is: de Casteelen gesept/) so sult ghy langhs de Custe heen loopen/die u sal blyven int zuydtwest/ eñ zuydtwest ten westẽ/ende oock int west zuydt westen/ende en wilt gheen rekeninghe maken de Cabo van Santa Maria te sien: want het landt van dien is so vlack/ datmen daer geen teijcken van een hoeck af onderschepden can/ sult daer sommighe Riffen sien / evenwel en dorft daerom niet vreesen: want en hebt daer anders niet te schouwen / dan dat ghy voor ooghen siet/eñ soo't waer dat ghy gheen landt en saecht/ (daer naer toe loopende/) eñ worpt het loot upt / ende vindt daer 10. 14. ofte 18. vadem diepten/soo en vreest niet: want is altemael een grondt/ en zijt wel te weegh.

Cours van S. Caterina nae Rio de Plata

Gedaente vant landt vã C. de Santa Maria.

Beschrijvinge van Riffen eñ diepten by S. Caterina.

Wesende in dese contreye als boven ghesepdt is/so loopt so langhe tot dat ghy't landt te deghen int ghesicht crijght/ende sult comen te sien een Eyland/genaemt A Ilha dos Loubos, dat is: het Eylandt vande Wolven; wãt men vindt daer veel Wolven op/ is een vlack Eylandt/zijnde altemael van steen/heeft aende zuydtzyde een Eylandeken/ ende aende zyde van't oosten een Riffe: maer en hebt daer nieuwers af te vreesen/dan van dat ghy voor ooghen siet; Dit Eylandt is gheleghen verschepden van't landt af 2½. mylen nae't noord westen; Van dit Eylandt vande Wolven af/ is gheleghen een cleyn vlack Eylandt/met een leeghe wildernisse/ ligghende dicht by't land/ 'twelcke een goede Haven heeft om te anckeren/so u eenighe buyen van upten zuydwesten over quamen/ soo't geviel dat ghy langhs dit Eyland heen liept/aende zyde van't oost zuyd oosten/ so genaeckt den hoeck ofte punt van't vaste landt / welcke eenen vlacken steenighen hoeck is/tusschen desen hoeck ende 't Eylandt leyt een drooghte diemen terstont can kennen aen't water datter op breeckt/eñ soo ghy daer vande noordtwest zyde in quaemt / en hebter niet met allen te schouwen / dan dat ghy siet/ ende om te anckeren soo ghenaeckt wel dicht by't Eylandt; men heeft daer versch water/ ende veel grondt Visch.

Gedaente vã Ilha dos Loubos.

Gelegenthept van Ilha dos Loubos.

Plaets vant vlack eyland. Desgelijcx vã een drooghte.

In dese contreye wesende / sult op u hoede wesen: want alhier so begint het eerste hooge landt/ende van dit eerste hooghe landt 8. ofte 10. mylen af/is ghelegen een drooghte die seer quaet en periculues is/ leyt ontrent 4. mylen van't vaste landt af/ ende heeft 2. mylen inde lenckte/men loopt tusschen die eñ 't vaste land heen/weest geadverteert/ dat seylende van dit voorsz. hooge landt af/sult uwen cours nemẽ van anderhalf tot op 2. mylen naer de Custe/ om oorsake vande voorsz. drooghten/ eñ van daer boven mettet loot inde hant/met goeder wacht eñ opsicht/ eñ soo't gheen goet weer en waer om by nacht te seylẽ/so ist beter t'anckeren om den dach te verwachten / om u vaert te verseckeren.

Waerschouwinghe voor een droochte. Plaets ende groote vande selfde droochte.

So wãneer ghy naer u gissinge dese bancke ofte drooghte voorby zijt/ so sult ghy comẽ te sien eenen bergh diemen noemt O Monte de Santo Seredio, twelcke is eenẽ rondẽ eñ hoogẽ bergh/so datter in alle dese contreye geen so hoogh en is; tusschẽ desen bergh vã Sãto Seridio, eñ de voorsz. Bancke ofte drooghte is gelegẽ een eylandt genaẽt A Ilha das Flores, dat is: 't Eyland vande bloemen/allwaer ghy genoech sonder vreesen moecht buytẽ om loopẽ.

Gedaente vã Monte de S. Seridio.

Gelegenthept van Ilha dos Flores.

So wãneer dat ghy comt int soet ofte versch water/'twelcke vloeyt tot 25. mylẽ beneden de Revier genaẽt Rio de Buenos Aires, dat is: de Revier vande goede lucht gesept/ te weten/ daer't water wel en te degen versch is/so doet uwen cours w. aen/so sult ghy comẽ beneden Buenos Aires 8. ofte 10. mylẽ weeghs/'twelcke de beste Navigatie is diemẽ doẽ mach/ advertere u dat ghy't loot altoos inde hãt hebt/ eñ so wãneer dat ghy comt op de dieptẽ vã 3. ofte 4. vadẽ/so hout op vã voorder aẽ te seylẽ/ soo't by nacht waer: maer wesende by daegh/ sult wel siẽ waer dat ghy henẽ loopt/ 'twelcke moet wesẽ int gesicht vã't lãd/so verde dz ghy de boomen

Beschrijvings vande beste cours na Rio de Buenos Aires.

Vermaninge datmen 'tloot gestadich uptwerpen moet ontrent alsmẽ ontrent Rio de Buenos Airas is.

de boomē daer bescheydelickē op sien moecht/ so dat ghy u ten hooghstē 2. mylē van't landt af hout: want voorby Buenos Aires niet loopen en mocht/ sonder de huysen van dien te sien. 'Tmeestendeel van't landt van Buenos Aires is een dick landt/makende de ghelÿckenisse van een Duyn/ welcke heeft drie mylen inde lenckte/ streckt aende water cant heen. So haest als ghy dit landt int gesicht crÿcht/ soo sult ghy recht op de huysen aen loopen/ doch wat meer naer de zuydzyde toe houdende/ al waer de putte is daert de Schepen anckeren ofte setten: maer soo't ghebuerden dat ghy begheerden te loopen aende noordtzyde/ so sult ghy uwen cours nemen van't Eyland Las Flores ofte van Santa Horodio af/ ontrent anderhalf mÿl van't landt/loopende op de diepten van $3\frac{1}{2}$. ende 4. vadem/ tot d'Eylanden van San Gabriel toe/'twelcke zÿn drie cleyne Eylanden/ maer en hebben gheen goede Reede; ende soo't ghebiel dat ghy't daer setten/ so en vaert aen't land niet/dan met voorsichtigheydt/ overmidts dat d'Inwoonders van dien met de Spaengiaerden ende Portugesen oorlogh hebben / alle de Revier langhs: maer het beste van dese Navigatie is vande zuydtzyde/ van het versch water innewaerts aen/ etc.

Gedaente vā Buenos Aires.

Cours alsmen aende n. zyde loopē wil van Buenos Aires.

Beschryvinge van d'Eylanden van San Gabriel.

Dat 63. Capittel.

De Navigatie ende Coursen om te seylen van't Eylandt La Gomera (een van d'Eylanden van Canarien,) af, naer de Antillas ofte voor Eylanden van Spaensch Indien, ende van daer af naer de Custe van 'tvaste landt, te vveten, naer Cartagena, Nombre de Dios, ende de Navigatie van daer af naer de Havana ende 'tCanael vā dien, ende soo voorts naer de vlaemsche Eylanden ende Spaengien toe, &c. met alle de gheleghentheyt van dien, naer aponctiment ende beschryvinghe vande Spaensche Stuer-luyden ende Pilooten vande selfde vaert.

Seylende van't Eylandt La Gomera af/ naer't Eylandt La Desseada ghenaemt/ (dat is: 'tbegheerde ofte verhoopte Eylandt ghseydt / een vande voor Eylanden van Spaensch Indien/) soo sult ghy uwen cours doen (een etmael langh) zuyden aen/om uyt de stilten te geraken; Van daer af sult west zuydwest aen loopen/ tot op de hooghte van 20. ofte 22. graden/ alhier wesende / sult uwen wegh nemen w. ende w. ten z. aen/tot op de hooghte van $15\frac{1}{2}$. gradē/ 'twelcke is de hooghte van het Eylandt La Desseada. Soo ghy (alhier wesende) w. winden crÿght/so loopt op den boech van't zuydwesten/ alle 'tgene dat u goet dunckt/om weder op de $15\frac{1}{2}$. graden te comen/ loopende op de weerhael w.n.w. aen/ om 'tselfde by een te voeghen/ waermede de verbeteringhe vinden sult van noorden en zuydē/oost ende west/om dat ghy dicht by het landt zÿt/ doende uwen cours w. ende w. ten n. aen/om dieswille dat het Compas een streeck noordtwesteert ofte wraeckt / met welcke cours sult het Eylandt La Desseada gaen verkennen; Dit Eylandt is gheleghen oost ende west / ende verthoont hem van buyten t'aensien int schÿnsel als een Galeye met zÿn Tolden ofte verhemelte van achteren op; Vande o. zyde ist een leegh landt/ makende 'tfatsoen van een Boegh-spriet van een Galeye; Vande westzyde ist een hoogh landt / inde verthooninge als de achter-tente ofte verhemelte van een Galeye; aende zuydtzyde verthoont hem gelÿck een half Eylandt/ makende 'tachterste van dien 'tfatsoen vā een hoef-yser.

Cours nae't Eylandt La Desseada.

Hooghte vant Eylandt La Desseada.

Met wat cours datmē 't Eylandt de Esseada verkennen sal.

Gedaente vāt Eylandt de Esseada.

Het Eylandt Marigalante genaemt/is een leegh ende vlack Eylandt/ende streckt oost eñ west/ende is vol gheboomten/zÿnde vande o. zyde alder hoochst/ hebbende vande zuydtzyde sommighe witte Duynen/ende aende west zyde is gheleghen/te weten/ een half mÿl van het Eylandt af / een swert-schynende Clippe; Dit Eylandt leÿt op de hooghte van 15. graden ruÿm.

Streckinghe/ hooghte/ ende gedaente vant Eyland Marigalante.

Het Eylandt La Dominica is een groot Eylandt/ ende streckt n.w. ende z. o. alsment (van buyten aen comende) eerst siet / soo verthoont het hem ghelÿck als twee Eylanden/ door oorsake van een groot open dat het in't midden heeft: maer alsmen daer dicht by is/ so sietmen eerst dat het altemael een is/ is een Eylandt vol gheberchten/ wesende aen de zyde van't z. o. een leegh landt / hebbende eenen smallen ofte dunnen punt lands met een huevel boven op; Aende zyde van't n. w. ist grof ende hoogh landt/ hebbende eenen Bergh die verscheyden en op zÿn selven schÿnt te staen/ al hoewel dat hy in effect niet alleen en staet/ boven op dese bergh staet een Rootse / 'twelcke hem verthoont gelÿck als een Clockhuys; buyten tvoorseyde grof ende dick landt/is gheleghen een Rudtse ofte Clippe / welcke vande dicke punt af steeckt; Dit Eylandt leÿt op de hooghte van $15\frac{1}{2}$. graden.

Beschryvinge van't Eyland la Dominica.

Ghedaente van't selve Eylandt.

Gedaente vā een Bergh int selve Eylandt

De Eylanden ghenaemt Los Santos, (ofte Heylighen) zÿn 4. Eylanden die niet te hoogh en zÿn/ligghen metten anderen in Triangula ofte drie hoeckigh; tusschen dese Eylanden eñ 't Eylandt La Dominica loopt een goet Canael door/om te passeren.

Gelegentheyt van d'Eylandē los Santos

Seylende van't Eylandt La dominica af/ naer den hoeck van Coquibocoa, (gheleghen aen't vaste landt / sult uwen cours nemen w. ende w. ten z. aen/ tot dat ghy byde punt zÿt/ ende so ghyse niet en saecht/ soo loopter (z. w. aen) naer toe/ofte z. aen/tot soo lange dat ghy die int ghesicht crÿght; Dese hoeck ofte punt van Coquibocoa is van een leegh landt / stekende t'Zeewaert in / ende binnen in't landt heeft het een reghel gheberghten/ (diemen noemt de Olye bergen/) de welcke tot by Venansuela toe strecken/ daerse op uyt comen/ 'twelcke is aende Custe van't vaste land; Van dese punt af so looptmen de Custe tot de Cabo de Vela genaemt/ ende men heeft tusschen dese twee voorseyde hoecken twee havens onderweegh/ waer van den eenen ghenaemt is/ Bahya honda, (dat is: de diepe Bay/) dese is gheleghen aende oostzyde/ heeft van beyde zyden Duynē daer de Zee op aen comt; d'ander Haven gheleghen aende zyde van het westen/ heeft binnen in een hoogh landt ofte geberghte liggen/welcke streckt noorden ende zuyden; In beyde dese Havens machmen met Schepen van 100. vaten groot in loopen; alle dese Custe tot Cabo de la Vela is suyver/ schoon/ ende seecker; Den hoeck Cabo de la Vela is van een hoogh landt/ hebbende de gelÿckenis van een broot Suyckers / heeft ontrent een half mÿl daer van af/een Clippe liggē/ welcke hem verthoont int schÿnsel als een seylent Schip/ (waerom desen hoeck genaemt wort/ de la Vela, dat is: vant seÿl gheseydt;) Dese Clippe

Cours nae Coquibocoa.

Streckinge vā Coquibocoa.

Gelegentheyt van Bahya Honda.

Desgelÿcx vā een ander Haven.

Gedaente vā Cabo de la Vela.

Gelegentheyt van een Clip.

Clippe leÿt n.o. ende z. w. met de selfde hoeck over een / men seyt datmen tusschen dien ende 'tlandt wel passeren mach/ende so ghy scheypt vanden voorseyden hoeck af/ om te seylē naer de Clippen ende hoeck ghenaemt/ Cabo de la Aguja, (dat is: den hoeck vande naelde gheseyt/) so sult ghy w. z. w. aenloopen/op welcke cours ghy die sult comen te sien / zÿn vier Clippē/die hen te samen verthoonē int schÿnsel als een hoef-yser/eñ 'tlandt datter teghens over leÿt is een hoogh landt/ wesende binnen te landewaerts in noch hooger/'twelcke wort ghenaemt/Las Sierras nevadas, dat is: de besneeude geberchten gesept/ als u dese geberchten int zuyden van u af blyven/so zÿt ghy met de 4. Clippen recht over een.

Cours nae C. de la Aguja.

Gedaēte van Las Sierras nevadas.

Comende by't beghinsel van dese Sierras nevadas, ofte besneeude gheberchten/ (gepasseert wesende de Revier de Palomina genaēt/ gelegen by de laeste Clippe/) so sult ghy de Cabo de la Aguja comen te sien. Dese Cabo is van een steÿl afgebickt landt aende Zee-cant: maer en is niet te hoogh / heeft boven op een dal/ 'twelcke hem verthoont ghelÿck een Sadel van een Peert/ heeft noch daer van buyten af/ (dicht by) drie swert-schynende Clippen liggen/daer't water bynaest over heen spoelt/ zÿn gheleghen met de voorseyde Caep noordē ende zuyden / de selfde Cabo is kael en swertschynende inde verthooninghe.

Gelegentheyt vande Revier de Palomina.

Gedaēte van C. de la Aguja

Gelegentheyt van 3. swerte Clippen.

Alle dese Custe streckt bynaer oost eñ west; Vande Cabo de Santa Marta af voortaen/ en heeftmen anders niet te doen dan langhs de Custe heen te loopē/ doch altoos op u hoede wesende/ voor de buyen ende stormen die u altemets (comende van over't landt/) schielÿcken overvallen; Int ontdecken van't land van Cartagena, sult comen te sien twee Clippen / welcke ligghen byde Haven van Cartagena, sult byde eerste Clippe heen loopen/te weten/tusschen dien ende 'tlandt door/ altoos met het loot inde hant/ ende sult onder de 10. vadem naer't landt toe niet loopen / sult daer altoos witte sant gront vinden/ende comende op 15. ofte 16. vadem / wesende modder grondt/so loeft het terstondt aen naer't z.o.eñ z. toe/loopende also nae binnen toe: want sult het gat voor u open sien.

Streckinghe vande cust vā C. de Santa Marta/etc.

Beschryvinge van't ghene datmen siet in 'tontdeckē vā Cartagena.

Hoe ende op wat diepten datmen inde Haven loopen mach.

Seylende van Cartagena naer Nombre de Dios, (dat is: den naem Gods ghesepdt/) met de winden Brysas, (dat zÿn: winden die vande ooster ende noorder cant waeyen / diemen int generael Brysas noemt/) soo sult ghy uwen cours doen w. aen/u een weynigh houdende naer't west ten zuyden/ tot dat ghy cōt op de hooghte vande $9\frac{1}{2}$. graden/ op welcke hooghten is gheleghen den hoeck van Cantina ghenaemt/ 'twelcke zÿn seven Eylandē/ waer van de vÿf o. en w. strecken/ ende d'ander twee n. o. ende z. w.

Coursen nae Nombre de Dios.

Hoochte vanden hoeck van Cantina.

Wat voorby dese Eylanden wesende / sult ghy comen te sien een leege punt lands t'Zeewaert in steken/ ghenaemt A ponta de Lanbras, is gheleghen aen't vaste landt / ende w. waert daer van af/heeftet eenē bergh die wat hoogher als de punt is/ende cont het genoech onder scheyden/ dit is te weten / soo wanneer ghy daer van ter Zeewaert naer toe compt/ en dat de punt z. w. van u af leÿdt / hebbende de voorseyden berch in't z.o. van hem af/leegh landt liggen/eñ wat meer w. waerder aen/beghint het landt weder hoogh op te strecken/ 'twelcke alsoo comt te voleÿnden aende Revier van Francisco; Aende mondt van dese Revier/te weten / t'Zeewaert daer van af/ is gheleghen een Steen-clippe; Van dese Revier af tot Nombre de Dios, heeftmen over al een vlack ende root-schynent land/en dat tot den huevel de Niquea (ghenaemt) toe / welcke is ghelegen ontrent een mÿl weeghs van Nombre de Dios af; Sult van ghelÿcken comen te sien die Ediffitien ofte Timmeragien vā Capyrā; So men u vraechden dat so wanneer u dese Ediffitien n.o. van u af liggen/waer dat ghy dan zÿt/ so antwoort: aende Custe van't n. o. ende z. w. beneden Nombre de Dios.

Placts van A punta de Lanbras.

Gelegentheyt vande Revier Francisco.

Gedaēte vanden huevel die men Niquea noemt.

Waer datmē is alsmē n. o. vande huysen van Cappra' is.

Seylende van Nombre de Dios naer Cartagena toe/so sult ghy uwen cours doen o. n. o. aen/tot den hoeck toe; Van daer af sult oost aen loopen/ waermede sult comen verkennen de Eylanden van San Bernardo ghenaemt/ 'twelcke zÿn leeghe doch berchachtighe Eylanden/met seer schoone gront daer by; Soo't waer dat ghy daer met eē Fregatte by waert/ so moecht ghy wel tusschen dien ende 'tlandt door loopen; Vÿf ofte ses mylen voorder aen/ sult comen te sien d'Eylanden de Brava ghenaemt / 'twelcke zÿn vier cleyne Eylanden/ waer van het uyterste 'tgrootste van allen is/ zÿn altesamen van een leegh ende kael landt/ hebbende daer by schoone eñ suyvere grondt/ ende moechter met een Fregatte binnen door loopen: maer met een Schip soo en loopt onder de 6. vademen niet; Van daer af sult int o. z. o. comen te sien/ de Galeye van Cartagena met de merck-teeckenen/boven verhaelt/ende op den boech van't oost ende o. n.o. sult comē te sien 'tlandt van Cariscos, het welcke een hoogh ende berghachtighe landt is/ sult van daer af langhs de Custe heen loopen / tot dat u de Haven begint te openen/ soo moecht ghy daer alsdan in loopen / u altoos wachtende vande droochten van Carijs, loopende by de ooster punt heen; Soo u de nacht (alhier wesende) quam t'overvallen / soo moecht ghy't tusschen Carijs ende Baru setten / op de seekerste plaets die ghy naer u goet-duncken vindt/ om u te beschutten vande winden Brysas, met het hooghe landt van Carijs, ende so ghy uyt de Haven van Nombre de Dios loopt/sult al laverende uyt seylen/tot dat ghy de Ediffitien ofte Timmeragien voorby zÿt/ ende op seylende sult uwen wegh nemen naer dat u de winden voeghen.

Cours van Nombre de Dios na Cartagena.

Gedaēte van d'Eylandē de S. Bernardo

Plaets van d'Eylanden de Brava.

Gedaēte van d'Eylanden Brava.

Op wat diepte datmen tusschen d'Eylāden loopen mach.

Gedaēte vant landt van Cariscos.

Plaets waer mēt by nacht setten sal.

Hoe datmen uyt de Haven van Nombrē de Dios seylē sal.

Seylende van Cartagena af naer het Eylandt van Havana toe/sult uwen cours doen n.w. aen/tot op de hooghte van $13\frac{1}{2}$. graden; Als ghy op de hoochte vande 13. graden cōt/ soo sult ghy u laten dryven z. z. o. ende z. aen/ ghelÿck alst een ghebruyck is / tot dat ghy de hoochte ghepasseert zÿt/te weten/tot dat ghy daer uyt comt/ofte op de diepten van dien/eñ als ghy comt op de gront van de Serrana, soo sult ghy't aenloeven soo veel als ghy moecht/ ende soo't mogelÿck waer noorden aen: want sult daer te eerder door comen. Vandē hoeck Cabo de Camaron af / tot de Cabo de Roncador, met de Zee-strandt die van d'een tot d'ander streckt/ als oock vande Serrana ende Serranilla, (dat zÿn Eylanden ende Clippen also ghenaemt/) so heeftmen (te weten/ aende westzyde van alle dese droochten/) wit grof sandt met Visch aes op de grondt/eñ de minste diepten diemen alhier sal vinden/sal wesen van 15. vadem/ zÿnde over al van een schoone ende seeckere grondt; Sult aldus op dese diepten heen loopē/tot dat ghy daer over zÿt/ daer over comende sult terstondt beginnen te multipliceren

Coursen van Cartagena naer't Eyland van Havana.

Beschryvinge vande grondt vanden hoeck C. de Camaron tot de C. de Roncador.

Op wat hoochte de Serrana ende de Serranilla ligghen.

multipliceren / tot op de diepten van 50. vadem ende meer; De Serrana is gheleghen op 14 ½. graden; ende de Serranilla op 16. gradē. Soo't gheviel dat ghy de Serranilla quaemt te sien aende westzyde / so weet dat het van die zyde een leegh sandigh Eylandt is / streckende n. w. ende z. o. Seylende van Serranilla ofte vande Cabo de Roncador af / naer de Cabo de Sant Anton (gheleghen aen het Eylandt Cuba,) toe / sult uwen cours doen n. w. ende n. w. ten n. aen / met welcke cours sult comen verkennen de voorseyde Cabo, ofte Cabo de Corrientes, (dat is: vande stroomen /) 'twelcke een ghecloven hoeck is naer de Zee-cant toe / zijnde van een leegh landt / hebbende boven op sommighe Bosschen van Palm-boomen; Van daer af naer de Cabo de Sant Anton toe / soo begint het landt leegher te wesen / ende de Custe streckt daer n. w. ende z. o. De Cabo de Sant Anton is eenē leegen sandigen hoeck / hebbende boven op twee ofte drie huevelen / ende is ghelegen op de hoochte van 22. graden. Soo't ghebuerden dat ghy by gevalle (op dese cours) quaemt te sien 't Eyland ghenaemt / Cayman grande, (dat is: het groot Cayman ghesept /) so weet dat het leyt op 19. graden / ende is van een leegh landt vol gheboomten / streckende oost ende west / heeft aen de z. zyde sommighe stranden van wit sandt. Seylende vande Caep van Sant Anton af / met de winden Vendaval, (dat zijn de windē die vande wester ende zuyder cant af waeyen / diemen int generael Vendavales noemt / ghelijc als die vande ooster en noorder cant Brysas ghenaemt worden /) naer de Havana toe / soo sult ghy n. o. aen loopen / om te schouwen de droochten die van desen hoeck af steecken / welcke strecken tot by het beginsel vande gheberchten / diemen heet Los Organos, (dat is: d'Orghelen gheseydt /) als ghy dese droochten gheschout hebt / sult uwen cours langhs de Custe heen loopen: want en hebt daer nieuwers af te vreesen / dan van dat ghy voor ooghen siet.

Cours van Roncador na Cabo de Sant Anton.

Gedaente vā Cabo de Corrientes.

Hooghte ende gedaente van Cabo de Sant Anton.

Hooghte vant Eyland Cayman grande.

Namen van winden die vā de wester / zuyder / ooster / en̄ noorder cant waeyen.

Plaets vā en Sant-plaet.

D'Orghelen zijn sommighe hooge gheberchten / die veel openen ende schuersels maecken / waer van die vande zuydtzyde van't Eyland ghenoemt worden / de hoochte van Guanico'; Dese Orghelen ofte gheberchten strecken tot de Revier ghenaemt / Rio de Porcas, (dat is: de Revier vande Zeughen ofte Verckens geseyt;) Van daer af so beginnen de gheberchten / de Cabanas ghenaemt / welcke hoogh en̄ duvbelt zijn / hebbende op het opperste een pleyn ofte plat landt, alhier heeftmen een Haven die men noemt / El Puerto de Cabanas, dat is: de Haven van Cabanas, Van dese hoochten af oostwaert aen / so heeftmen (tot het Velt van Mariam toe /) een leegh vlack landt van gheboomten / al waermen een ander Haven heeft; Van daer af tot de Havana toe / so ist altemael een leeghe Landouwe sonder eenighe hoochten / uytgesondert eenen huevel / gelegen recht teghens de Havana over / welck een ghecloven bergh is / hebbende bovē op een spitsigen top / diemen d'Atalaya hiet / dat is: een Guarde geseydt / ende wesende noorden en zuyden met de Haven / sult binnen int landt comen te sien 2. gheberchten / die hen verthoonen int schijnsel als twee Teten van Mammē / ende om daer binnen in te loopen / so moetmen zynen cours byden huevel heen doen.

Gedaente van Los Organos.

Plaets vande Rio de Porcas. Desghelijcks waer de Cabanas beginnen.

Gedaente vant landt vande Cabanas tot het Velt van Maria.

Plaets van d'Atalaya.

Cours om binnen de Haven te loopen.

Soo ghy quaemt te scheyden vande voorseyde hoeck ofte Cabo / met de winden Brysas, soo sult ghy uwen cours nemen naer de Clippen ghenaemt / Tartugas, (dat is: de Schilt-padden ghesept /) naer dat u de winden voegē; ende sult besien wat dieptē dat ghy daer vint: want so ghy daer vont de diepten van 40. vadem / soo zijt ghy daer aende zuydzyde van af; ende vindende 30. vadem / soo ismen daer oost ende west met over een / wesende op eenighe van dese diepten / sult uwen cours doen z. z. w. aen / tot dat ghy 't landt comt te sien / 'twelcke ghy sult gaen verkennen aen't Velt ofte Haven van dien / te weten / so ghy quaemt te sien een landt dat wat hooghachtigh is / hebbende sommighe hoochten en leechten / dat hen verthoont ghelijck als de vingheren vande handen / soo is het 'tlandt de Xarugo ghenaemt; Sult van daer af nae de Havana toe loopen / doende uwen cours langhs de Custe heen.

Kenteyckenen aende diepten alsmen z. en̄ o. en w. zyde vā de Tartugas is.

Gedaente vant land de Xarugo.

Seylende uyt de Havana nae de Martyres toe / sult uwen cours doen noordtoost aen / op welcke cours sult den hoeck comen te sien / welcke zijn drie leeghe Eylanden / waer van't middelste 'tgrootste is / ende 'tbuytenste is de Custe van't oosten / ende 'tbinnenste de Custe van't noordtoosten en̄ zuydwesten; Van daer af n. oostwaert aen / tot de Cabo de Cañaverales toe / (dat is: den hoeck van't Riet-bosch /) so streckt de Custe noorden ende zuyden / ende naer't noordtoosten en sult gants gheen land sien / ende wesende op de 25. gradē / so zijt ghy inde mont van't Canael; Nu om daer door te loopen / soo sult ghy uwen cours nemen n. o. aen / ende so ghy de Cabo de Cañaverales, ofte van't Riet-bosch niet en saecht / wesende op de 28 ½. graden / soo zijt ghy buyten 't Canael uytwaerts aen.

Cours van Havana nae des Martyres.

Streckinghe van verscheyden Custen.

Op wat hooghte datmen inde mont van't Canael compt.

Hooghte vant Riet-bosch.

Seylende uyt de Havana (met de winden Brysas,) naer't Canael / so sult ghy uytwaerts aen loopen tot den middach toe / ende des nae middaechs sult het op den boech naer't landt toe houden / om teghens den avont by't landt te wesen / en te ghenutten de winden Terreinhos, (dat zijn windē die des nachts van over 'tlandt af waeyen /) loopende op deser voegen langhs de Custe heen / tot dat ghy comt noorden en zuyden met den huevel El Pan de Matancas ghenaemt / (dat is: 't Broot van Matancas ghesept /) wesende noorden ende zuyden met het selfde Broot / soo sult noordtoost aen loopen / so u de wint plaets gheeft / so niet / sult loopen op den boech van naer de Custe van Florida toe / daer u de windt hebben wil / u beste doende / om op desen boech / so weynich als ghy moecht / achterwaerts te deysen: want de stroomen loopen seer gheweldich nae dit land toe / ende so wanneer dat het u tijdt dunckt / so sult het op den anderen boech wenden / daer u de wint plaets gheeft / tot dat ghy 't landt in't ghesicht crijght / als ghy dat comt te sien soo sult het wendē / daer op dese manier door loopende / ende comende op de 28 ½. graden / soo zijt ghy buyten 't Canael; Advertere u dat ghy de streken die ghy int laveren naer't land van Florida doet / cort maeckt / ende die nae de Custe van Mynare, langh: want de stroomen dryven u nae't landt van Florida toe. De gheberchten van Chupiona, comen by't Broodt van Matancas uyt / zijn sommighe (doch niet te) hooghe ende effen berghen / plat boven op / hebbende etlijcke wit-schynende huevelē. Het Broot van Matancas ghenaemt / is een hooghen huevel / plat boven op / streckende noord oost ende zuydtwest / heeft van beyde zyden so van't n. o. als van't zuydtwesten / twee leeghe hoecken /

Beschryvinge van verscheyden coursen.

Op wat hooghten datmen is / alsmē buyten 't Canael is.

Gedaente vant gheberchte van Chupiona.

Gedaente vant Broot van Matancas.

(te weten / leeger als 'tselfde Broot /) welcke hem verthoonen in't schijnsel ghelijck als hoofden van Schilt-padden; Vande zyde van't n. o. soo streckt het landt leegh heen / ende naer't n. daer van af / so maeckt het land eenen smallen punt; achter dese punt is gheleghen de Haven van Matancas, om alhier in te loopen / so moet ghy u stellen n. o. ende z. w. met het selfde Broot over een / so sal de Haven z. van u af ligghen / sult daer alsoo z. aen naer toe loopen / is eenen grooten Bay / ende men en heeft daer gheen Reede / dan wel dicht by't landt; Int uyt loopen (latende 't Broot aen't z.) sult uwen cours n. o. aen doen / naer buytenen toe.

Desgelijcx vā ronde bergen.

Plaets en̄ gelegentheyt vā de Haven van Matancas.

Cours om inde Haven van Matancas te loopen.

Buyten 't Canael wesende / (zijnde indē tijt vanden winter /) sult oost aen loopen / waermede o. ten n. behouden sult / door het wraken ofte declineren van het Compas / met welcke cours sult comen te passeren aende zuydzyde / van d'Eylanden ende Clippen de Bermuda ghenaemt / sult dese cours aldus behouden / tot dat ghy zijt op de hoochte van't Eylandt Fayael, (een vande vlaemsche Eylanden /) het welcke een groot Eylandt is / streckende n. w. ende z. o / hebbende aende z. o. zyde een grof landt / zijnde aende zyde van't n. o. leeger. Om van daer af te loopen naer't Eylandt Tercera, sult uwen cours nemen buyten 't Eylandt van San Iorgie om / o. ende o. ten n. aen; het Eylandt San Iorgie is een hoogh landt / streckende o. ende w / als oock Tercera van gelijcken / 'twelcke heeft aende z. zyde eenen ghecloven bergh / ghenaemt O Brasijl, ende een weynigh naer't o. daer van af / heeft het drie Clippen ligghen. Het Eylandt San Michiel is een groot ende hoogh Eylandt / streckende o. ende w / wesende vande w. zyde het leeghste / ende vande o. zyde het hooghste / heeft van ghelijcken eenen ghecloven bergh / gheleghen aen het eyndt / te weten / aende o. zyde; Dit Eylandt leydt op de hooghte van 38. graden / etc.

Met wat cours datmen aende z. zyde vande Clippē Bermuda loopen mach.

Gedaente vāt Eylandt Fayael.

Cours van Fayael nae Tercera.

Gedaente vant Eylandt de S. Iorgie.

Gedaente vant Eylandt van S. Michiel.

Hooghte vant Eylandt van S. Michiel.

Dat 64. Capittel.

De Coursen ende rechte kenteyckenen van het Eylandt La Desseada af, tot het landt ende Custe van Cartagena, Nombre de Dios, nieu Spaengien, ende van't Canael van Havana, &c.

Soo ghy begheert te seylen door't Canael / ('twelcke loopt tusschen het Eyland La Antigua, ende La Desseada,) om naer de Custe toe te loopen / so sult ghy uwen cours w. aen doen / tot het Eyland van Moncerratte toe / loopende langhs 't Eylandt van Guadalupe heen / 'twelcke een ghecloven Eylandt is over midden door / ende is vande w. zyde hoogher als vande o. zyde. Het Eylandt La Antigua, (dat is: 'toude Eyland gheseydt /) sult ghy vinden aende n. zyde van Guadalupe af / streckende inde lenckte o. ende w / heeft gheberchten die hen van buyten af wesende / verthoonen gelijck of het Eylandekens waren; is gheleghen op de hooghte van 16 ¼. graden.

Coursen om door't Canael tusschē 't Eylandt la Antigua ende la Desseada.

Gedaente vant Eyland Guadalupe.

Hooghte vant Eyland Guadalupe.

Die kenteyckenen van het Eylandt Monserratte, zijn dese / is ront ende hoogh / (gelijck alst Eylandt La Gomera, vande Canaryen /) heeft sommighe berghen met etlijcke paden / ghelijck als water Beecken; Seylende van dit Eylandt Monserratte af / sult w. n. w. aen loopen / waermede sult comen verkennen het Eylandt Santa Crus; maer en sult daer niet te dicht by comen: want is daer onsuyver ende vuyl / streckt o. ende w. is berghachtich: maer niet te hoogh / zijnde vande westzyde hoogher als vande o. zyde / heeft int midden een schaersel ofte scheytsel / ende aende o. zyde is een Reede daermen anckeren mach: want heeft daer schoone sandt grondt. Om van Santa Crus af te seylen naer het Eylandt van Puerto Riquo, (dat is: 't Eyland vande rijcke Haven /) te weten / aende z. zyde / sult w. n. w. aen loopen / waermede dat sult comen verkennen aen het ghebercbte / genaemt Sierra de Loquillo, ende sult van daer af naer de Cabo Roxo toe / west ende w. ten n. aen loopen / doende uwen cours langhs 'tlandt heen / tot dat ghy by de voorsz. Cabo zijt / welcke is het uyterste van't selfde Eylandt.

Kenteeckenen van't Eyland Monserratte.

Waerschouwinghe voor't Eylandt van S. Crus.

Gedaente vant Eylandt S. Crus.

Cours van S. Crus / nae Puerto Riquo.

Desen hoeck ghenaemt Cabo Roxo, (dat is: den rossen ofte rootachtighen hoeck gheseydt /) is van een smal ende leegh landt / hebbende aen de Zee-cant sommighe root-schynende Duynen / ende aende zyde van't n. w. sietmen de gheberchten / diemen noempt Las Sierras de San German, welcke seer hooch zijn / doch so hooch niet als die van Loquillo; Van desen hoeck Cabo Roxo af / sult uwen cours doen w. ende w. ten n. aen / waermede sult comen te verkennen 't Eylandt genaemt / de la Mona, (dat is: vanden Aep ghesepdt /) sult daer vande z. zyde voor by loopen; 't Eylandt la Mona is van een leegh land / en̄ streckt oost ende west / wesende aen de Zee-cant van een steyl afghebickt landt / heeft aende n. zyde een Clippe ofte Eylandeken / ghenaemt Monica, (ofte 't Aepken /) tusschen 'twelcke en̄ het Eylandt men wel passeren mach; Aende west zyde van Mona, heeftmen de Reede van een schoone ende goede grondt / hebbende van ghelijcken noch een ander Reede / by de punt van het zuydtwesten.

Gedaente vān Cabo Roxo.

Desgelijcx vā Las Sierras de S. Germā.

Met wat cours datmen 't Eylandt de la Mona verkennen sal.

Gedaente vant Eyland Mona ende Monica.

Van't Eylandt de la Mona af / tot het Eylandt de la Sahona toe / sult uwen cours doen (wesende by daegh /) z. w. aen / ende zijnde inder nacht w. ende w. ten z. aen. Sult alhier gheadverteert wesen / dat den hoeck Cabo del engaño ghenaemt / (dat is: van't bedrogh /) al even eens is als den hoeck van Sahona, hebbende eenen ghecloven huevel op het opperste van't Eyland / staende tusschen 'tleechste land dat aende Zee-cant uytcomt. Tusschen Cabo del engaño ende die Sahona, is ghelegen een cleyn Eylandeken / ghenaemt de cleyne Santa Catalyna, de reden waerom / datmen alhier w. ten z. aen loopt / is daerom dat de stroomen naer den Inwijck toe trecken.

Cours van de la Mona nae 't Eylandt Sahona.

Gedaente van Cabo del Engaño.

Gelegentheyt van't Eyland ghenaemt de cleyne Catelyna.

De teyckenen van't Eylandt Sahona, zijn dese / te weten / is een leegh Eylandt vol van geboomten / so datmen van buyten af comende de boomen eer in't ghesicht heeft alst Eylandt / ende streckt o. n. o. ende w. z. w. heeft aende zuydzyde etlijcke Riffen / die tot een half mijl t'Zeewaert in steken. Soo ghy by ghevalle in dese contreye quaemt van buytē Zee af / ende dat ghy in't ghesichte creeght van boven over't Eylandt heen / etlijcke gheberchten / soo weet dat het zijn de gheberchten van Niquea, welcke ghy oock sult comen te sien / tusschen groot Santa Catalyna, ende la Sahona door; Dit Eylandt Sahona heeft aende west zyde een Reede / van 8. ende 10. vadem dieptē. Om te seylen van Sahona af naer Santo Domingos toe / (wesende drie mylen van Sahona t'Zeewaert /) sult uwen cours nemen n. w. en̄ noordtwest ten westen aen; Van hier af tot

Santo

Teyckenen en̄ gedaentē van het Eylandt Sahona.

Plaets van sommighe Riffen.

Plaets waermē 'tgeberchte van Niquea siet.

Desgelijcx vā een Reede van 8. en 10. vadē diepten.

Cours van Sahona nae S. Domingo.

Santo Domingos toe / ist altemael een leegh landt / zijnde aen de Zee-cant van een afghebickt landt / ende is het ghene dat alder upterste vande Custe (van oost ende west) af steeckt.

Kenteeckenen eñ gedaenten van S. Domingo.

De teyckenen van Santo Domingo zijn dese / te weten / so wanneer datmen is n.w. ende z.o. met de oude Mynen over een / so ismen n. en z. met de Revier van Santo Domingo, sult comen te sien boven over de voorseyde Revier twee huevelen / die hen verthoonen int schijnsel / gelijck als Teten van vrouwen Borsten /

Teyckenẽ alsmen te loefwaert vande Revier van S. Domingo is.

als u dese huevelen blyven in't n. ende n. ten w / soo zijt ghy te loefwaert vande Revier / in voeghen dat ghy aen dese huevelen ofte Tetẽ sult moghen weten / of ghy daer voorby of te loefwaert zijt; Aende ooster punt vande Incomste vande Revier / staet een Torentgien / welcke dient voor een Guarde ofte Baecke / voor de Schepen die van buytenen af comen;

Geleghentheyt van een Torentgien.

Van dese voorseyde punt steeckt een verborghen Clippe af / waer van u sult wachten / ende moecht alsoo naer binnen toe loopen: maer en genaeckt niet te seer Al Matadero, (dat is: de plaets daermen de Beesten doot:) want is daer ondiep; Wesende binnen de voorsz. verborghen Clippe / soo heeftmen daer 4. vadem diepten / sult alsoo uwen cours doen naer de sandt strandt (ghelegen aende oost zyde /) toe / u wachtende vande Clippen vande fortresse; Comende vande fortresse binnewaerts aen / so moecht ghy u anckers laten vallen / te weten / recht teghens over de huysinghe van den Admirael / te midde weghen vande Revier / al waer de beste legh-plaetse ende Reede is.

Desgelijcx vã een verborgen Clippe.

Waerschouwinge voor Al Matadero.

Desgelijcks voor de Clippen vande fortresse.

Van Santo Domingo af / (wesende 4. mylen t'Zeewaert /) sult uwen cours nemen z.w. ende z.w. ten w. aen / tot dat ghy comt n. ende z. met het landt van Niquao' over een. Om nu van hier af te loopen naer de Haven van Oquoa toe / so en wilt de Custe niet verlaten: maer sult daer dicht by heen loopen / varende met alle de seylen op die ghy voeren muecht / tot dat ghy de Revier ghepasseert zijt: want soo ghy daer van af raeckten sonder de Palma (een Bancke alsoo ghenaemt / daer het de Schepen setten /) te nemen / so en muecht ghy het niet anckeren; Inde Revier wesende sult wel voor u sien / dat als ghy't set / u wel vast te binden en te vertuyen / met een ancker te lãdewaerts / ende een van ter Zeewaert / soo zijt ghy ghenoech versekert.

Beschryvinge van Coursen van S. Domingo nae de Reviere ende Bay van Oquoa.

Seylende van dese Haven ende Bay van Oquoa af / sult daer z. aen naer buytenen toe loopen / tot dat ghy de punt om ende z. mylen t'Zeewaert aen zijt / soo sult ghy alsdan uwen cours doen z.w. ende z.w. ten z. aen / waermede sult comen verkennen een Eylandt de la Beata ghenaemt / (dat is: vande Godtsalighe gheseydt /) 'twelcke is een leegh Eylandt / streckende oost ende west; twee mylen westwaerder aen van dese Beata af / leydt een Eylandeken ofte Clippe / ghenaemt Altobello, (het welcke hem inder nacht in't schijnsel verthoont ghelijck een Schip; Als ghy de Beata ende Altobello voorby zijt / soo sult ghy west ende west ten noorden aen loopen / naer den hoeck Cabo de Tubaron toe / (dat is: van de Haye ghesept;) In desen Inwijck blyven u z. ofte 4. Eylandekens ofte Rudtsen / die men noẽt Los Frayles, dat is: de Monicken; Aleermẽ by de Cabo de Tubaron comt / so heeftmẽ eenen Inwijck / inde welcke is gheleghen een Eylandeken / Yabaque gheheeten / 'twelcke heeft noch meer andere Clippen ende Riffen

Cours om het Eylandt de la Beata te verkennen.

Gedaente van Beata ende Altobello.

Cours nae C. de Tubaron.

Plaetse eñ gelegentheyt vã Los Frayles.

Gelegentheyt vã een Inwijc by't Eylandt Yabaque.

om hem ligghen / zijnde van een vuyle gront; boven over dit Eylandeken heen / sietmen etlijcke gheberchten / die ghenaempt zijn / Las Sierras de doña Maria, anders Las Sierras de Sabana gheseydt; Als ghy met de lenghte van Yabaque over een zijt / soo sult ghy w. n. w. aen loopen; De Cabo de Tubaron is van eenen swert-schynende huevel / zijnde aen de Zee-cant af ghecloven / hebbende boven op sommighe witte plaetsen ghelijck als water Beecken / binnen desen hoeck ofte Cabo / is gheleghen een Revier van versch water / al waermen Kesel-steenen voor Ballast vint / gelijck als inde Revier van Minijcka; Van hier af naer den hoeck Cabo de Crus toe / sult uwen cours nemen n. w. aen / tot dat ghy voor by't Eylandt van Nabassa zijt / daer aende n. zyde voorby loopende / ende soo u by ghevalle de stroomen quamen te dryven aende zuydzyde / soo sult daer op verdacht wesen / (dat soo ghy in een groot Schip waert /) u te houden een goet stuck weeghs naer het n.w. daer van af / om te schouwen de droochten / die vande punt (A punta de Morante,) af steken / ende strecken tusschen dese punt ende Nabassa, eñ men heeft daer op sommighe plaetsen over de vier vadem diepten / ende aende eynden van dien machmen loopen van op de 15. tot 20. vadem toe.

Gedaẽte van C. de Tubarõ.

Plaets van een Revier vã versch water.

Cours nae C. de Crus.

Cours om te schouwen de droochten vã A punta de Morante.

Diepten by A punta de Morante.

Nabassa is een ront ende leegh Eylandt / zijnde over al vlack eñ effen aen de Zee-cant / van een afghebickt landt / loopende aende n. zyde voorby dit Eylandt heen / sult uwẽ cours doen n.w. ende n.w. ten w. aen. Soo ghy begeert te loopen langhs de Cabo de Crus heẽ / soo weet dat het eenen uytstekenden hoeck is / die hem verthoont (alsmen daer upter Zee op aen compt /) ghelijck oft zy boven op vol gheboomten stont: maer is te landewaert in; Aen de oost zyde van desen hoeck / is gheleghen de Haven van Cabo de Crus.

Gedaẽte vant Eylandt Nabassa.

Gedaẽte van C. de Crus.

Desgelijcx vã de Haven van Sante Crus.

Om nu te loopen naer't Eylandt de Pinos ghenaemt / soo sult ghy w. n. w. aen loopen / waermede 'tselfde Eylandt sult comen te verkennen; Dit Eylandt de Pinos is van een leegh landt vol gheboomten / soo datmen (van buyten upter Zee af comende /) de boomen eer alst Eyland comt te sien / streckt oost eñ west / heeft te midde wegẽ drie huevelen staen / waer van de middelste de grootste is.

Gedaẽte vant Eylandt de Pinos.

Van dit Eylandt de Pinos af / naer de Cabo de Corrientes toe / sult w. n. w. aen loopen / met welcke cours ghy die sult comen te sien / desen hoeck is aende Zee-cant van een af ghebickt land / hebbende boven op sommighe gheboomte van Palm-boomen staen; eñ aende west zyde heeft het een sant strandt / al waer een Reede is om te moghen ligghen; boven op dese Cabo de Corrientes staet eenen top / die boven alle andere hoecken uytsteeckt; Als ghy alhier naer binnen toe loopt / soo sult ghy in't land recht voor u uyt comen te sien / een Lack van versch water / alwaer ghy u noodich wesende / naer uwen wille voorsien muecht. Om van hier af te seylen naer de Cabo de Sant Anton toe / (wesende twee ofte drie mylen te Zeewaert /) sult w. n. w. aen loopen; Van't Eyland de Pinos af / naer Cabo de Sant Anton toe / heeftmen twee groote Inwijcken / te weten / den eenen gheleghen van't Eylandt de Pinos af / naer de Cabo de Cortientes toe; eñ d'ander van de Cabo de Corrientes af / tot de Cabo de Sant Anton toe; Aleer datmen comt by den hoeck Cabo de Corrientes, so heeftmẽ een punt

Cours van't Eylandt de Pinos nae C. de Corrientes.

Ghedaente van Cabo de Corrientes.

Plaets vã een Ree by C. de Corrientes.

Cours van C. de Corrientes nae C. de S. Anton.

Gelegentheyt van 2. groote Inwijcken.

Desgelijcx vã A punta de Guaniguanico.

een punt genaemt La punta de Guaniguanico, eñ sult boven over't landt heen te landewaerts in / comen te sien sommige geberchtẽ / die mẽ noemt Las Sierras Guaniguanico; de C. de Sant Anton, is eenẽ lagẽ hoeck vol geboomten / hebbende boven op sommige wildernisse / heeft sant stranden / eñ steect van hen af een Bancke ofte drooghte / tot ontrent vier mylen weeghs noordtwestwaert aen.

Gedaẽte van Cabo de S. Anton.

Plaets van eẽ drooghte by S. Anton.

Seylende van dese C. de Sant Anton af / nae nieu Spaengien toe / te weten / inden tijdt vande Winter / (dat is: van Augustus af tot Martius toe /) so sult ghy uwen cours nemen buyten d'Eylandẽ eñ Clippẽ (Las Alaclanes genaemt) om w.n.w. aen / met dese cours sult ghy comen (60. ofte 70. mylen geseylt hebbẽde) gront te nemẽ / welcke sal wesen vã Visch-aes ofte grof sandt / dit sult ghy aldus vinden tot op de hoochte van 24. graden; So ghy by gevalle quaẽt grõt te nemẽ / op minder dã 40. vadẽ / seylende op de voorsz. cours / so sult ghy u houdẽ op de cours van n.w. eñ n.w. ten w. eñ so wãneer dat ghy hier mede weder begint te multipliceren / en op meer diepten comt / so sult ghy weder op u eerste course van't n. w. keerẽ / eñ so wanneer dat ghy de gront begint te verliesen / so sult ghy ontrent 20. mylen w. aen loopen / waer mede sult comen te blyven n. eñ z. met het Eyland Bermeja (dat is: 'troode Eyland ghesept) over een; Van daer af sult z.w. aen seylen / tot op de hoochte van 20. graden / eñ so ghy't landt niet en saecht / sult w. aẽ loopen: want in dese tijt en ist niet goet benedẽ de voorsz. hoochte te loopẽ; Op dese hoochte eñ cours sult comẽ te siẽ / La Torre blanca, (dat is: den wittẽ Toorn /) eñ so ghy by gevalle quaemt te verkennen de Revier van San Pedro, en San Paulo, so weet datmen boven over dese Revier / sommighe groene geberghten heeft: maer nietste hoogh.

Cours van C. de S. Anton na nieu Spaẽgien.

Wat gront datmen op 24 graden vint.

Met wat cours datmẽ n. eñ z. met 't Eylandt la Bermeja loopen sal.

Op wat hoochte datmen Torre blanca te sien comt.

Vermaninge vande Revier van Pieter en Paulus.

So ghy vont de diepten van 35. vadẽ met harde modder gront / hebbende op sommighe plaetsen schulpkens / soo sult ghy van daer af uwen cours doen z. eñ z. ten o. aen / tot dat ghy comt met de velden van Almeria over een / so ghy quaẽt vã upter Zee af / sult benedẽ gront soecken / eñ vindende 30. ofte 40. vadẽ / by wylen swarte modder / so zijt ghy met de Revier van Almeria o. en w. over een / tot ontrent 7. mylen van land / eñ so ghy quaemt te siẽ nae't z.w. de geberchtẽ / ghenaemt Las Sierras del Papalo, eñ dat de selfde d'eẽ door d'ander stakẽ / so zijt ghy daer n.o. eñ z.w. van af; Vã hier af sult uwen cours z. eñ z. ten w. aẽ doẽ / waer mede u de geberchtẽ van Papalo sullẽ beginnen te openen / welcke u sullen maken 2. ronde geberchtẽ; Sult van gelijcken terstont comen te siẽ Las Sierras de Calaquote, 'twelcke zijn sommige rosachtighe berchskens; dese reghel gheberghten comt aende Zee-cant uyt.

Cours nae de velden van Almeria.

Kenteyckẽ aẽ de gront alsmen o. en w. met de Revier van Almeria is.

Gedaente vãt geberchte van Papalo.

Plaets vã Las Sierras de Calaquote.

So ghy begeert gront te nemẽ bydẽ hoeck ofte punt van Villa Riça, (dat is de rijcke stede gesept) so weet dat ghy sult vindẽ / 3. mylen van't lãd af / 80. eñ 90. vadẽ dieptẽ / met modder gront. De Revier van San Pedro eñ San Paulo, is gelegẽ op de hoochte van 21. gradẽ / eñ Los Campos d'Almeria, dat zijn de veldẽ vã Almeria, op 20. gradẽ / Villa Riça la vieja, (dat is: out Villa Riça, ofte rijcke Stede) lept op 19 $\frac{2}{3}$. graden; Villa Riça la vieja, zijn sommige geberghtẽ / waer van het een eynde aẽde Zee-cant uyt comt; dese geberchtẽ en zijn niet seer hoogh / maken veel openẽ ofte scheptsels / (gelijck als de geberchten van Abano, diemen

Diepte 3. mylen vant land van A punta Villa Risa.

Hoochte vãde Revier van Pieter en Paulus.

Desgelijcx vã Los Campos d'Almeria.

noemt d'Orgelen /) strecken n. eñ z. So ghy by gevalle van upter Zee aen quaemt / eñ saecht de geberchten van Villa Riça, so sult ghyse connen te kennẽ / daer aen datse n. eñ z. heẽ strecken / eñ de geberchtẽ van San Martijn, streckt o. eñ w. moechtse noch aen een ander dinck kennen / te weten / dat so ghy w. aen liept / daer dicht by comende / so sullense u lager schynẽ te wesen als die van San Martijn, die hooger en grover zijn alsmen daer aen de Zee-cant by comt; Sult oock by Villa Riça (z. mylẽ t'Zeewaert daer van af wesende /) grondt hebben / 'twelcke ghy by San Martijn niet hebbẽ sult / alwaert dat ghy daer maer een half mijl af waert / eyntlijcken al ist schoon datmen geen kennisse van landt en heeft / so sult ghy't selfde connen verkennen aende voorsz. teyckenẽ; Te lywaert van Villa Riça is gelegen een Clippe genaemt N. Bernardes, welcke is int fatsoen ghelijck als een Broot Suyckers; Van Villa Riça la vieja, ofte out Villa Riça af / naer San Ioan de Luz toe / sult uwen cours nemen z. eñ z. ten o. aẽ / eñ sult van onder de 30. vadẽ naert landt toe / de gront vinden van Visch-aes / eñ op sommige plaetsen steẽ gront; By de Revier van Vera crus, sult ghy sant grondt hebben / ende op plaetsen modder.

Kenteeckenen vãde geberchten van Villa Risa.

Desgelijcx vã S. Martijn.

Ghedaente eñ plaets van de Clip N. Bernardes.

Diepte ontrẽt Villa Risa la vieja.

Gedaẽte vãde gront by Vera crus.

So ghy buyten waert / so weet datmẽ van San Cristoffel af / tot San Ioan de Luz toe / al temael daer langhs heen sant-stranden heeft; wesende o. en w. met den hoeck genaẽt Punta Gorda, (dat is: de vette ofte grove punt ghesept /) soo zijt ghy n. eñ z. mettet Eylandt van San Ioan de Luz over een / eñ wesende n.o. eñ z. w. mettet Eyland van onder de 40. vadem diepten naer't landt toe / so sult ghy daer rudsighe grondt hebben / ende op plaetsen Visch-aes / ende vande 40. vademen buytenwaerts witte modder gront.

Hoe datmen met S. Jaon de Luz is / alsmen o. en w. met A punta Gorda is.

So ghy quaemt van upter Zee af / ende begeerden te wetẽ of ghy o. eñ w. mettet Eylãd over een zijt / so sult ghy mercken eenẽ hooghachtigen huevel / die vande geberchtẽ van Vera crus af steeckt / als ghy met desen huevel o. eñ w. over een zijt / so zijt ghy van gelijcken o. eñ w. mettet Eylandt / moechtet oock weten / dat soo wanneer u het gheberchte van Sierra Nevada (dat is: de besneeuden Bergh) w. eñ w. ten z. van u af lept / so zijt ghy van ghelijcken o. eñ w. mettet voorsz. Eyland over een; Sult terstont comen te sien de punt van Anton Niqũardo genaemt / als oock Mendano Montuoso, (ofte de hoochachtighen huevel boven verhaelt /) sult van gelijcken comen te sien den Oever vande Zee van Medellin, ende aende zyde van't n. w. den hoeck van Punta Gorda; So ghy by ghevalle begheerden te wesen (mette noorde windẽ) in dese Haven / so loopt op 18. eñ 20. vadem dieptẽ / waer mede sult comen door het Canael van te loefwaert / ghenakende het Bolwerck / doch u daer van wachtende / sultet setten aende loef zyde: want heeft te lywaert weynich diepten.

Kenteycken alsmen weten wil ofmen o. en w. met het Eylandt is.

Wanneer datmẽ w. eñ w. te z. met het eylandt is.

Plaets waermen te sien comt de punt vã Anton / &c.

Op wat diepten datme inde Haven loopen sal.

So ghy schept vandẽ hoeck Cabo de Sant Anton af / inden tijt vande Somer / naer nieu Spaengien toe / so sult ghy uwen cours doen ontrent 20. ofte 30. mylen west aen / waer mede sult grondt vinden op de diepten van 80. vadem / wesende de grondt van Visch-aes; Van hier af sult west ende west ten zuyden aen loopen / tot op dertigh vadem / ende vande dertigh vadem af west aen / tot op de 20. vadẽ / op welcke cours ghy u in dese contreye houden sult / ende comende op meer diepten /

Cours vã C. de Sã Anton naer nieu Spaengien.

Wat diepten datmen 30. mylen van S. Anton vint.

Cours om door de Eylanden Isla desconocida ende Isla d'Arena.

sult w. ende w. ten z. aen loopen / waer mede weder op de vorighe diepten sult comen/ met dese cours sult comen te passeren door de Eylandē van Isla desconocida, ende Isla d'Arena, dat is: het onbekende Eylandt / ende het sandighe Eylandt ghesepdt; Van't Eylandt La desconocida af/naer het Eylādt d'Arena toe/w. ende w. ten z.aen/sult comen te verkē-

Waer datmē las Sierras de S. Martijn comt te kennen.

nen 'tgheberghte las Sierras de San Martijn, welcke zijn twee hooghe bergen/makende int midden een groot open ofte scheptsel. Seylende van dese gheberghten af/sult west aen loopen / met welcke cours sult comen te verkennen de Steen-rootse/ 'twelcke eenen gheclovē bergh is; Van dese ghecloven bergh af/sult n. w. ende n. w. ten w. aen loopen / waer mede

Cours vande Revier van Medellijn te verkennen.

sult comen te sien de Revier van Medellijn, 'twelcke een laegh landt is / ende wat meer te loefwaert/ is ghelegen het Eylandt genaemt

Plaets van Isla blanca/ Isla Rio riffias/eñ Isla de San Jan de Luz.

Isla blança, ofte het witte Eylandt/ als oock het Eylandt Rio riffias, welcke Eyland hem van verde verthoont ghelijck als een seylent Schip; Sult terstondt het Eylandt van San Ioan de Luz in't ghesicht crijghen; Sult weten datmen vande Revier ghenaemt Rio Va-

Gedaente vant land van Rio Varado/ tot Rio de Vera Crus.

rado af/tot de Revier van Vera crus toe/gāts gheen hoogh land en heeft/ dan alleenlijck eenen swartschijnende berch/ghelegen boven de voorseyde Haven/etc.

Dat 65. Capittel.

Om te seylen van het Eylandt La Desseada af, naer het Eylandt van Porto Riço toe, door't Canael ghenaemt De passagie.

Coursen vā la Desseada nae Puerto Rico.

SEylende van't Eylād la Desseada af/ naer't Eyland Puerto Riço, (dat is: de rijcke Haven gesept) willēde loopē door't Canael de Passagie genaemt/ (dat is de doortocht gesept/)so sult ghy u beste doen om te loopen tusschen d'Eylanden van Moncerratte, eñ Redonda door / ofte te loef-

Ghedaente vā d'eylandē d'Estacio.

waert/dat is tusschen 't Eyland San Cristoffel, eñ d'Eylanden d'Estacio door; Van daer af sult uwen cours nemen n. w. aen/ende een weynigh meer te loefwaert naer d'Eylanden d'Estacio toe/ 'twelcke zijn 2. Eylandekens/ d'een wat grooter als d'ander/hen by na ver-

Diepten bijde Eylanden d'Estacio.

thoonende gelijck als twee brooden; So ghy daer by comt/ sulter de diepten vinden vā 10. 12. tot 25. vadem toe / op de weynich diepten vande 10. 12. vadem nae't landt toe/heeftmē wit sant op de gront; ende op de 25. vadem ist swart sant; Om te seylen van dese Bancke af/

Cours nae de Eylandē las Virgines.

nae d'Eylanden las Virgines toe/ (dat zijn de Maechden gesept/)sult uwen cours n. w. aen doen: (want de stroomen trecken alhier nae't z. w. toe/) om te schouwen Santa Crus, welcke strect bynaest n. w. eñ z. o. Sult wetē dat so

Wat eylandt datmen vāde Virgines eerst in't ghesicht crijght

wanneer ghy in't gesicht vande Virgines cōt/ dat het eerste 'tgrootste is/ waerom genaemt wort La Virgē gorda, ofte de vette Maecht/ eñ terstont comen d'ander vervolghens daer

Gedaente vā Islas de Virgines.

aen/zijn lanckwerpent/eñ huevelachtige Eylanden/strecken o. eñ w. eñ steken door dē anderen/hebbende sommige Clippen en Rudsen daer by heen ligghen.

Plaets van een groote Clippe.

Loopende aende zuydtzyde/ sult te middewegen van dien/een groote Clippe sien/ghelegen twee mylen ter Zeewaert in; Dese Clippe

Kenteyckē vā dese Clippe.

heeft tot een kenteycken een graeuachtige coluer/ eñ behalven dese so ligghender noch veel meer ander Clippen; Om nu te weten wanneer dat ghy inde Passagie zijt/ loopende nae Porto Riço daer langhs heen/als ghesept is/

Kenteyckenē alsmen inde Passagie is.

so weet dat ghy sult comen te sien sommighe witte Clippen/die hen van verde verthoonen gelijck als een seylent Schip; de wittichept vā dese Clippen comt hen van de Vogelen dreck.

Cours om door de Passagie te loopē.

So wanneer ghy dese comt te verkennē/so sult ghy daer recht op aen loopē/ eñ begeerende te loopen door de Passagie/sult uwē cours doen tusschen dese Eylanden / eñ d'Eylanden Las Virginas door; als ghy daer by comt/soo

Plaets van Isla verde.

sult ghy n. w. aen loopen/ naer een cleyn Eylandt toe/'twelcke twee mylen voortaen lept/ genaemt Isla verde, dat is: 'tgroene Eyland.

Wanneer dat men upt de Passagie is.

Comende met dit Eylandt over een/so zijt ghy upt de Passagie/ofte bupten 't Canael/aldaer wesende/ sult terstont comen te sien 'tlād van't Eylandt del Puerto Riço, den eersten

Hoe de punta de Loquillo met Isla verde lept.

hoeck van dien/ genaēt La punta do Loquillo, lept mettet Eyland Isla verde oost eñ west; Soo't by gevalle gebuerde/ als dat ghy by de voorsz. Clippe zijt/dat u de wint scherpte/ende dat ghy daer niet te loefwaert voorby en moecht / soo sult ghy daer aende Ly voor by loopen: want is oock een goet Canael van 18. tot 20. vadem diepten/met sant eñ Visch-aes op de gront; dit is te verstaen tot een mijl weeghs te lywaert daer van af; Om te weten

Kenteyckenē om te weten wanneer datmen door't Canael is.

wanneer datmen bupten 't Canael is/(op dese cours/)so moet u dese Clippe blyven in't z. o. van u af/wesende op de dieptē van 30. vadē/ met wit sant op de gront; Sult dan terstondt (als gesept is) uwen cours doen op't Eyland van Isla verde aen / loopende by de punt van Loquillo, langhs 'tlandt van Puerto Riço heen/w. n. w. aen/eñ so ghy begeerden te wesen in de Haven van Puerto Riço, ende dat u dunct dat ghy daer dien dagh niet en moecht

Coursen nae de Haven van Porto Rico.

aen comen/so sultet overstaegh/ofte op de Ly inde Zee houden drijven/ soo dat de punt van Loquillo z. o. van u af blijft / eñ van de middernacht voortaen / sult uwen cours vervolgen / om dieswillen dat de stroomen naer het z. o. toe trecken; De merckteyckenē diemē alhier heeft/zijn dese/ te weten/over de Havē vā Puerto Riço, staet een Cluysenaers Cappelleken / op een hoogh Berghsken/welck men

Kenteyckenē vande Haven van Puerto Rico.

noemt Santa Barbora, eñ verthoont hem int schijnsel ghelijck als een witte vlacke op den bergh/eñ comende langhs de selfde heen / sult comen te sien het Clooster ofte Convent van Santo Domingos, welcke mach liggē ontrēt eē quartier mijls vā dees Cluysenaers Cappelleken af/sult alsdan terstont den berch siē/ die hem verthoont gelijc als een geclovē Eyland; dit zijn de rechte kenteyckenen van dese

Cours om inde Haven van Puerto Rico te loopen.

Haven/eñ om daer in te loopen/ sult dē berch genaken/doch nietste nae/ om te schouwē een ondiepte die binnen den selfdē bergh lept/ sult daer naer al wat ghy moecht aenloeven / tot dat ghy comt daermen anckert / 'twelcke is recht teghens over de huysen die aen de oosterzyde vande Haven staen/ etc.

Dat 66. Capittel.

De gronden ende diepten by de Custe ende contreyen van nieu Spaengien.

Gedaente vande gront bijde Eylandē Alaclaves/ etc.

BY d'Eylanden genaemt die Alaclanes, (gelegen tusschē 't Eylandt Cuba, eñ de Custe van nieu Spaengien/tegēs over dē hoeck/genaemt Punta de Sant Anton,) heeftmen de gront van Visch-aes.

Gedaente vāde gront by Isla de Robos.

By het Eylandt Isla de Robos, modder ende Zee-sleckskens op de gront.

Oock de Revier van San Pedro/ etc.

By de Revier van San Pedro, ende San Paulo, vande 40. vadem naer het landt toe/ schulpkens op de gront.

Gedaēte van de gront bijde Velden van Almeria.

By de velden ofte pleynen van Almeria, los llanos de Almeria, ghenaemt/op 40. vadem sant gront/eñ van daer af buytewaerts/ Kinckhorentgiens ende Visch-aes.

Diepte eñ ghedaente vande grondt by Villa rica/ eñ de Tortugas/ ofte Schilt-padden.

By Villa Riça, (ofte rijcke Stede/) op 16. vadem modder gront.

Oost ende west met de Clippen eñ drooghten/ de Tortugas, ofte Schilt-padden ghenaemt/wit sant; n. o. ende z. w. met de selfde Tortugas, Kinckhorentgiēs eñ roode schulpkens; n. ende z. met de selfde Tortugas, swart sant; noch oost daer van af/ rudsighe grondt.

Diepte vā de gront by Rio Panuco.

By de Revier van Panuco, van de 40. vadem buytenwaerts/wit ende root sant / ende naer't landt toe modder gront.

Diepte ende gront by Rio Hermoso/eñ de Rio de Palmas.

By de Revier genaemt Rio Hermoso, ofte de schoone Revier/vande 30. vadem/naer't landt toe/wit sandt/ende buytenwaerts naer de Zee toe/modder grondt, byde Revier ghenaempt Rio de Palmas, e de Montañas, (dat is: de Revier vande Palmen/ende gheberghten ghesept) heeftmen vande 40. vadem nae't landt toe/sant: maer nietste wit/ende buytenwaerts modder met graeu sandt vermenght.

Dat 67. Capittel.

De Coursen ende rechte kennisse vāde Navigatie, ende vaert vanden hoeck genaēt Cabo de Lopo Gonsalues af, tot de Revier van Congo eñ Angola zuydtwaerts aen, aende custe van Guinea ende Æthiopien, met alle de streckinghe ende ghelegentheyt van dien.

Hoochte van Cabo de Lopo Gonsalues.

SEylende vandē hoeck genaemt Cabo de Lopo Gonsalues af/ welcke is gelegē op de hoochte vā eē graed ruym/ aende z. zyde van de Linea Æquino-

Gedaente vā de Custe van Guinea.

ctiael, aēde Custe vā Guinea, ofte Æthiopia, so weet dat dese Custe van daer af voortaen/ streckende is n. w. eñ z. o. zijnde van eē vlack lanckwerpent landt; men heefter vande diepten van 10. oft 9. vadem af/ naer't landt toe/ altemael een gront gelijc het sant vāde Santloopers/te weten/over alle dese contreye/ upt

Gedaente vā de grondt by S. Caterina.

gesondert by dē hoeck genaemt Cabo de Caterina, heeftmen grof sandt/ende steentgiens op de grondt.

Regel om int seylen langhs dees Cust voordeel te doen.

So ghy aen dese custe/in dese Navigatie eenich voordeel wilt doen / soo moet ghy't alle nachtē anckerē/tot dat u de Terreinhos (dat zijn de windē die van over't landt af waeyen) by comē/ doende alsoo uwen cours tot dat de Viraçoins, (dat zijn de winden die van upter Zee waeyen/) aē comē/ om also weder naer't land toe te loopē/tot dattet stil wort/ ofte dat ghy comt op de 10. vadē diepten/soo moecht ghy't setten tot een ander conjunctie van't op comē vāde lādt windē/diemē aldus dagelijcx heeft op zynen tijt/als gesept is. So de stroomen alhier mette wint courseerdē/soo machment altijt vandē eenen boech op den anderē wenden/hen te lywaert houdende/als boven;

Tijt wāneert Conjunctie is dat de windē ende stroomē gelijck loopē.

de Conjunctie dat de stroomen met de windē loopen / is met een nieuwe Maen / te weten/ 2. dagē voor ofte na/eñ drie dagē eer zy vol is. Soo't u gebuerdē te loopē vandē eenē boegh op den anderē/so sult u in sulcker voegē reguleren/ dat ghy altoos des morgens by de Custe zijt/om te ghenieten de winden die alsdan van over het landt af comen.

Kenteeckenē van't langhwerpent Eylandt.

De kenteyckenen van dattet lanckwerpēt land is/zijn dese/ heeft etlijcke grove huevelē/ diemen noemt As Serras do Santo Espirito, (dat is: 'tgeberchte vanden heyligen Gheest gesept/)eñ wat voorder aen heeftmen noch 2. ander huevelē / welcke seer wel te kennē zijn/ op dese contreye heeftmē modder gront; Wat voorder aē / sult ghy sien eenē hoogē bergh/te weten/binnen indē inwijck/ diemen heet Pal-

Plaets vanden hooghen Bergh Palmella.

mella: want heeft eygentlijckē de gelijckenisse van Palmela, gelegē tusschē Lisbonen eñ Setuval; van gelijckē sult ghy comen te siē/wat voorder aē indē selfdē inwijck eē lādt/ 'twelcke strect n. eñ z. gelijck alsmender lancx loopt/ heeft dicht by de strant eenen groven vlacken

Desgelijcx vā de Cascays.

huevel/welcmē heet Cascays, om dattet eenige gelickenisse heeft met Cascays, by Lisbonē.

Waerschouwinge voor't opwinnen vā d'anckers.

Sult gheadverteert wesen/dat al eer ghy't ancker (in dese contreye) op wint / de seylen te laten vallen / om te sien oft het schip can upt treckē/eñ soo't niet upt en trect/ so blijft liggē tot dat de Viraçon van upter Zee comt: wāt in dese cōtreye so loopē de stroomē seer crach-

Oorsaec waer om het Schip qualijckē upt loopen kan.

tich/ van upt de Revier van Congo, na buytenē toe/ door welcke oorsake het Schip qualijck can upt trecken.

Waer datmē d'anckers upt sal laten vallē

Als ghy so verde comt/als de plaets genaēt A Palmeirinha, (dat is: 't Bosken vā Palmboomen gesept) so weest gewaerschout u beste ancker te laten vallen: want de gronden van desen dwers wech zijn van morwe modder/ door welcke oorsake d'anckers daer qualijck in vaten willen/slibberen veeltijdts upt.

Diepte in de Revier van Congo.

So wanneer dat ghy zijt inde Revier van Congo, wesende op de diepten van 30. eñ 40. vadem/so sult ghy de gront comē te verliesen/ sult alsdan de Sant-looper doē om keerē/eñ als die verloopen is/soo werptet loot upt/soo sult ghy u terstont op 10. eñ 12. vadē diepten vinden/te weten/ aen d'ander zyde vande Re-

Beschrijvinge vande beste cours om inde Revier te loopen.

vier Congo, sulter tot op een steenworp naer ofte minder by hēē loopē/eñ de beste cours is/ dicht by't land heen: wāt en sout anders inde Revier niet mogē comē / door't groot gewelt vande stroomē / daermē veel moeptens door heeft: want zijn de grootste ende crachtichste stroomē/ diemē op genige plaetsē diergelijckē vint/comē tot over de 12. mylē t'Zeewaert in.

Seylende van Congo af naer Angola toe/ op de selfde manier als voren gesept is/ eñ comēde op 55. mylē/luttel min ofte meer voortaen/ sult comē te sien eenen hoogen bergh/ by

Gelegentheyt van A Ilha de Loanda.

welcken bergh is gelegē een Eylandt/ genaēt A Ilha de Loanda: maer so ghy niet seer dicht by't landt en zijt/ en sult het Eylandt niet siē: want is seer laegh ende vlack.

Op wat hoochte datmen aen de Revier van Congo comt.

Soo't gebuerdē dat ghy by't land quaemt op de hoochte van 6.7. graden/ so sult ghy comen aende mont vāde Revier van Congo, eñ sulter 10. mylen t'Zeewaert af/veel teyckenē van sien/te weten / de groote stroomen/ dicke rieden/cruyderen/met veel van't Sas veē / eñ

Gedaente vant landt alsmen op 7. eñ 7. een half gradē is.

so ghy by't landt quaemt / op de hoochten vā 7. eñ 7 ½. graden/soo sult ghy over al een vlack land met gheboomten sien; Sult op dese contreye op de diepten vā 18. eñ 20. vadem/over al goede gront vinden/ te weten/vande 2. tot 2 ½. mijl van't landt af/men heeft alhier aenden oever vande Zee/witte Duynen/die hen

Plaets van sommige witte Duynen.

in't schijnsel verthoonen gelijck als sant stradē/eñ de gront daer dicht by is van sant met steentgiens ghemenght/dit is te verstaen van de 7. tot op de 8. graden.

Sult weten dattet landt vande vijf gradē/

Gedaente vande gront op 8. graden.

zuydtwaerts aen/altemael hoochachtigh is/ zijnde de gront daer by over al van modder/ ende men heefter een mijl van af/ de diepten van 30. ende 35. vadem goede grondt/ zijnde over al een schoone Custe/ sonder datmender yet heeft te vreesen/ dan datmen voor ooghen siet/ 'twelcke is te verstaen vande 7. tot de 9. graden/ ende belanghende het landt vande 8. graden zuydtwaerts aen/is seer hoogh. Soo ghy quaemt van uyter Zee naer't landt toe/ op de hooghte van $7\frac{1}{2}$. graden/ soo sult ghy comen te sien seven bergẽ ofte huevelẽ/ (welcke strecken n. w. ende z. o.) ghenaemt As sete Serras, dat is: de seven Berghen.

Goe schoone Custen van 7. tot 8. grad.

Op wat hoochte As sete Serras leyt.

Hoochte vãde Cabo de S. Vincente.

Soo ghy by't landt quaemt op de hooghte van $8\frac{3}{4}$. graden/soo sult ghy comen te sien een hoeck landts/ ligghende oostwaert van u af; Desen hoec heeft de gelijckenis inde verthooninge vande Cabo de San Vincente, gelegen aende Custe van Spaengien; Comende by't landt op de hoochte van 9. graden schaers/so siet naer't n. ofte n. o/ soo sult ghy de voorsz. hoeck sien; heeft onder aen sommighe witte Duynen liggẽ/ die wat meer t'Zeewaert uyt steken/en dorst daerom niet vreesen: want is daer over al schoon/ daerom moecht het land vry ghenoech genaken/ om dat te verkennen.

Kenteyckens van de selve Cabo/alsmen op 9. graden is.

Wesende op de voorseyde hooghte vãde 9. graden schaers/ so sult ghy oostwaert aen/ te landtwaert in/comen te sien een ronden berch diemen heet Monte Pasqual; Als u de bovengeseydẽ hoeck blyvende is in't n. o. so sal hem t'ander land strecken nae't z.w. welcke is het uyterste landt/gelegen buyten 't Eylandt van Loanda; het land dat ghelegen is zuyden van u af/is een grof dick landt/hebbende beneden aende voet sommighe roode eñ witte Duynẽ/ met etlijcke cleyne boomẽn boven op/ welcke hen in't schijnsel verthoonẽ gelijck als Vijghboomen van Algarven in Spaengien.

Gelegentheyt vã de Monte Pasqual.

Gedaente vant landt zuyden af liggẽde/&c.

Om nu te loopen binnen dit Eylandt van Loanda, soo sult ghy uwen cours doen recht op't landt (dat z. van u af leydt) aen/comter vry dicht by/ tot op een half mijl naer/al hier wesende/ soo sult ghy zuydwestwaert aen het Eylandt comen te ontdecken/ het welcke seer vlack ende van wit sant is/waerom men dat seer qualijck sien can/ dan alsmen daer dicht by is/dit is de Haven van Angola.

Cours om in Loanda te loopen.

Oorsaec waer om datmen Loanda qualijcken sien cã.

Dit Eylandt van Loanda, heeft de gelijckenis van een Eylandt/ghenaemt A Ilha das Carijns, ghelegen aen de Cabo de Santa Maria, in't landt van Algarven aende Custe van Spaengien/ is van de selfde vlackte/ doch is langher: want heeft 7. myien inde lenghte; Om nu binnen dit Eylandt te loopen/ so sult uwen cours doen op de punt van het noordtoosten aen; daer wel dicht by comende/ tot op een steenwerp naer/en hebt daer gants niet te vreesen: want hebt alhier de diepten van 15. vadem/eñ is daer binnen over al seer schoon/ dit is de Ree vande zyde van't Eyland/te weten/wel dicht daer by/ men heeft van dit Eylandt af/ tot het vaste landt toe/niet meer als een vierendeel mijls/ eñ men en can d'incomste niet ontdecken/voor al eer datmen daer by is/ ende soo daer eenighe Schepen inde Haven ligghen/ sultse comen te sien/ al eer dat ghy't Eylandt kont onder scheyden oft kennen/ ende schijnt inde verthooninghe ghelijck oft het boomen waren die op het landt staen.

Gedaente vant Eylandt Loanda.

Diepten omtrent het Eyland Loanda.

Wat gedaente de Schepẽ vã haer gheven n.de Zee/ die inde Haven ligghen.

De uyterste punt ofte eijnde van de noordoostzyde vã dit Eylãd/is gelegẽ op de hoochte van 9. graden juyst/daerom en laet u vande Pas-caerten niet verabuseren: want sommige hebbense van op 9. graden/ en ander op $9\frac{1}{2}$. graden/ daerom en betrout u niet dan op de gheen diese op 9. graden hebben/te weten/ het eijnde van het noordtoosten van het voorseyde Eylandt/etc.

Hoochte vant eijndt aende noordtoost zyde.

Hier naer volghen de graden ende hoochten van alle de principale Havens/Revieren/hoecken/Eylanden/ ende plaetsen van de Navigatie der Portugesen ende Spaengiaerden/ende de landen by den selfden ontdeckt/ ende eensdeels bewoont/alles met huere rechte namen ende toenamen/ gelijck als zy van de selfde ghenoemt ende in huere Pas ende Zee-caerten afghetey-kent zijn/etc.

Inden eersten, van den uytersten hoeck van Portugael af, ghenaemt Cabo de Finisterra, vervolgens de Custe van Portugael, Spaengien, ende Barbarien, tot de Linea ofte Tropico van Cancer, ende van daer af de Custe van Guinea langhs, tot die Linea Æquinoctiael toe.

De graden aen de noordtzyde van de Linea.

		gr.
r.	Cabo de Finisterra, dat is: den hoeck van het uyterste landt/ is gheleghen op de hoochte van — — —	43
r.	De Eylanden van Bajona, zijn gheleghen op — —	42
r.	Porto de Portugal, dat is: Porte poort/leyt op — —	41
r.	As Barlengas, dat is: de Barles/ligghen op — —	40
r.	Lisboa, ofte Lisbonen/ende het Eylandt van Tercera, op —	39
r.	Perseveira, ende het Eylandt Sinte Michiel, op — —	38
r.	Cabo de San Vincente, ende het Eylandt Santa Maria, op —	37
r.	Trasfalgar, gheleghen aende Custe/leyt op de hoochte van —	36
r.	Larache, is gheleghen op de hooghte van — —	35
r.	Soneja, leyt op de hoochten van — —	34
r.	Cabo de Canty, ende Porto Santo, dat is: de heylighe Haven gheseyt/gheleghen by het Eylandt Madera, leyt op — — —	33
r.	Rio dos Saueis, dat is de Revier van d'Elften gheseydt/leyt op —	32
r.	Het Eylandt van Madera, ofte het Eylandt van het hout/leyt op de selfde hooghte van — — —	32
r.	Taffatama, is gheleghen op de hooghte van — —	31
r.	Mecca, ende A Ilhados Salvajes, dat is: het Eylandt van de Wilden/op	30

Cabo

		gr.
r.	Cabo de Non, ende d'Eylanden van Palma, ende Lancarotte, vande Canarische Eylanden/zijn gheleghen op de hoochte van — —	29
r.	A Ilha, ofte het Eylandt de Forte Ventura, leyt op de hoochte van	28
r.	Cabo de Bojador, ende het Eylandt van groot Canarien/ ende oock A Ilha de Hierro, ofte het Eylandt van het Yser/ zijn geleghen op —	27
r.	Angra dos Cavallos, dat is: de open Haven ofte Reede vande Peerden genaemt/ is gheleghen op de hoochte van — —	25
r.	Rio d'Ouro, ofte de Revier van het Gout/leyt op — —	24
	De Linea ofte Tropico van Cancer.	
r.	Angra, ofte open Haven van Goncalo de Sintra, op —	23
r.	Cabo das Barbas, ofte den hoeck vande Baerden/op — —	22
r.	Cabo Branco, ofte den witten hoeck/leyt op — —	21
r.	Rio de Sao' Ioao', ofte de Revier van Sint Jan/leyt op —	20
r.	Furna de Santa Maria, ofte Speloncke van Sinte Maria/op —	19
r.	Sete Monte, ofte seven Bergen/ende d'Eylanden van Sant Anna, San Vincente, Santa Luzia, en San Nicolas, ligghen op — —	18
r.	Anterotte, ende Ilha de Sal, ofte het sout Eylandt/op —	17
r.	Rio, ofte Revier de Canaga, ende het Eylandt Ilha de Maia, op	16
r.	Cabo Verde, ofte den groenen hoeck/ ende d'Eylanden/ de Sant Iago, ofte Sint Jacob/ende Ilha do Fogo, ofte het Eylandt van het vuyr/op —	15
r.	Rio, ofte Revier van Gambia, leyt op — —	14
r.	Rio das Ostras, ofte de Revier van de Oesteren/leyt op —	13
r.	Cabo Roxo, ofte de paersen hoeck/leyt op — —	12
r.	Buguba, leyt op de hoochte van — —	11
r.	Rio do Pichel, ofte de Revier van de Kan/leyt op — —	10
r.	Rio, ofte de Revier van Cachecache, leyt op — —	9
r.	Rio da Serra Lioa, ofte de Revier van de Leeuwinnen Bergh/leyt op	8
r.	Rio das Palmas, ofte de Revier van de Palmen/leyt op —	7
r.	Cabo do Monte, ofte den hoeck van den Bergh/leyt op —	6
r.	Cabo dos Baixos, ofte den hoeck vande droochten/ende de Myna van San Iorgie, ligghen op — — —	5
r.	A Ilha, ofte het Eylandt van Fernan do Poo, ende Cabo das Palmas, ofte den hoeck van de Palmen/ligghen op — —	4
r.	Rio do Campo, ofte de Revier van het Velt/ leyt op —	3
r.	Rio do Princepe, ofte de Revier van de Prins/leyt op — —	2
r.	Het Eylandt van San Thoma, ofte Sint Thomas/leyt op —	1

Van de Linea Æquinoctiael af, naer de zuydtzyde, vervolghens de Custe van Congo, Angola, ende Æthiopie, tot de Cabo de bona Esperança toe.

De graden aen de zuydtzyde vanden Æquinoctiael.

		gr.
r.	Cabo, ofte den hoeck van Lopo Gonsalues, leyt op de hoochte van	1
r.	Cabo, ofte den hoeck van Caterina, leyt op — —	2
r.	Angra da Iudia, ofte de open Haven van de Judinne/leyt op —	5
r.	Praya de San Domingos, ofte de strant van Santo Dominicus, leyt op	6
r.	Rio, ofte de Revier van Congo, leyt op de hoochten van —	7
r.	A Ilha d'Acençao', ofte het Eylandt van den Hemelvaert/leyt op —	8
r.	Rio, ofte de Revier van Angola, ende het Eylandt van Loanda, ligghen op	9
r.	Cabo Ledo, ofte den blyen hoeck/leyt op — —	10
r.	Rio, ofte de Revier van San Lazaro, leyt op — —	11
r.	Cabo dos Loubos, ofte de Revier van de Wolven/leyt op —	12
r.	Monte Negro, ofte swarten Bergh/leyt op — —	14
r.	Serra Parda, ofte het graeuwe gheberchte/leyt op —	15
r.	Angra das Aldeas, ofte de open Haven van de Dorpen/ ende het Eylandt van Santa Helena, ligghen op de hooghte van —	16
r.	Manga das Areas, ofte de sandighe Mouwe/leyt op — —	17
r.	Cabo Negro, ofte den swarten hoeck/leyt op — —	18
r.	Os Mendoins ghenaemt/ligghen op — — —	19
r.	A Serra de San Lazaro, ofte het gheberchte van San Lasaró, leyt op	20
r.	Praya, ofte de Straet van Ruy Pires, leyt op — —	21
r.	Cabo do Padrao', ofte den hoeck van de Colosse, ofte Colomne, leyt op	22
r.	Praya Fria, ofte de couwe strant/leyt op — —	23
	De Linea ofte Tropico van Capricorno,	
r.	Ponta da Concepçao', ofte de punt van de ontfanghenisse/leyt op —	24
r.	Praya das Alagoas, ofte de strant van de Lacken/ leyt op —	25
r.	Feiçao' da Boça, ofte het fatsoen van de mont/leyt op — —	26
r.	Angra, ofte de open Haven van Sant Antonio, leyt op —	27
r.	Angra, ofte de open Haven van Sant Thome, ofte Sint Thomas/leyt op	28
r.	Angra, ofte de open Haven van San Cristoffel, leyt op —	29
r.	Rio do Infante, ofte de Revier van des Coninghs Soon/leyt op	32
r.	Angra, ofte de open Haven van Santa Helena, leyt op —	33
r.	As Ilhas, ofte de Eylanden van Tristan da Cunha, leyt op —	34
r.	Cabo de bona Esperança, ofte den hoeck vanden goede hoop/ leyt op	$34\frac{1}{2}$

Vande

Vande Cabo de bona Esperança af, noordtwaerts aen vervolgens de Custe, nae Soffala, Moçambique, ende Melinde, tot de Linea Æquinoctiael toe, alles aende zuydtzyde vande selfde Linea.

gr.

r. CAbo das Agulhas, ofte den hoeck van de Compassen/leyt ruym op — 35
r. Cabo do Infante, ofte den hoeck van sConinghs Soon/leyt op — $34\frac{2}{3}$
r. Cabo Talhado, ofte den ghecloven hoeck/leyt ruym op — 34
r. Cabo das Vacas, ofte den hoeck van de Koeyen/eñ Bahya Fermosa, ofte de schoonen Bay/zijn gheleghen op — 34
r. Cabo do Areciffe, ofte den hoeck van't Clif/leyt op — 33
r. Rio do Infante, ofte de Revier van sConinghs Soon/leyt op — 32
r. Ponta Primeira, ofte d'eerste punt/leyt schaers op — 32
r. Terra do Natal, ofte het landt van Kersmis/ leyt op — 31
r. Ponta, ofte de punt van Santa Luzia, leyt op — 28
r. Terra dos Fumos, ofte het landt van de roock/leyt op — $27\frac{1}{3}$
r. Rio d'Alagoa, ofte de Revier van't Lack/ende het Eylandt van Ioan de Lisboa, ende den uytersten zuyder hoeck van't Eylandt San Lourenço, op — 26
r. Agoa de boa Paz, ofte het water van goeder vreede/leyt op — 25
r. Cabo das Correntes, ofte den hoeck van de stroomen/leyt op — $24\frac{1}{3}$
r. Rio, ofte de Revier van Mataca, ofte Monemone, ende het Eylandt A Ilha do Mascharenhas, ligghen op — $21\frac{1}{2}$
r. Os Baixos da Iudia, ofte de droochten van de Iudinne/ligghen op — 22
r. Cabo, ofte den hoeck van San Sebastiaen, leyt op — 21
r. Rio, ofte Revier van Quiloan, ofte Quiloane, leyt op — $20\frac{1}{2}$
r. Soffala, ende het Eylandt van Diogo Rodriges, ligghen op — 20
r. Porto, ofte de Haven van Bango, leyt op — $19\frac{1}{2}$
r. Rio, ofte de Revier van Cuama, leyt op — $18\frac{3}{4}$
r. Os Baixos dos Garajaus, ofte de droochten van de Meeuwen/op — 18
r. Rio dos bons Sinais, ofte de Revier van de goede teyckenen/ op — $17\frac{3}{4}$
r. A Ilha, ofte het Eylandt van Brandao', leyt op — 17
r. Het Eylandt A Ilha Primeira, ofte het eerste Eylandt/leyt op — $17\frac{1}{2}$
r. A Ilha, ofte het Eylandt van Ioan de Nova, leyt op — $16\frac{1}{2}$
r. Rio, ofte Revier van Angoxa, leyt op — 16
r. Moçambique is gheleghen op de hoochte van — 15
r. Rio, ofte Revier van Santo Antonio, leyt op — 14
r. Rio dereito, ofte de rechte Revier/leyt op — 12
r. Het Eylandt Ilha do Comoro is gheleghen op — 11
r. Cabo del gado, ofte den dunnen hoeck/is gheleghen op — 10
r. Die Stadt van Quiloa leyt op — 9
r. Het Eylandt A Ilha de Monfia, leyt op — 7
r. Het Eylandt A Ilha de Zanzibar, leyt op — 6
r. Het Eylandt A Ilha de Pemba, leyt op — 5
r. As Ilhas dos tres Yrmaós, ofte de Eylanden van de drie Broers/op — 4
r. A Ilha do Almirante, ofte het Eylandt vanden Admirael/op — $3\frac{1}{2}$
r. Mombassa, ende de Revier van Tacharigo, ligghen op — 3
r. De Stadt ende Haven van Melinde, is gheleghen op — 2
r. De Stadt ende Haven van Pate, is gheleghen op — 1

De Linea Æquinoctiael.

De hoochten ende graden van de havens, hoecken, ende Revierẽ vande Linea Æquinoctiael af, tot die Straet ofte doorgaẽde enghte, O Estrecho de Mecca, anders het roode Meer, aende noordtzyde vanden Æquinoctiael.

De graden aende noordtzyde.

r. BArra boa, ofte de goede Haven/gheleghen op de hoochte van — 1
r. De Stadt ende Haven van Bravá, leyt op — 2
r. De Stadt ende Haven van Magadoxo, leyt op — $2\frac{1}{2}$
r. Zarzella, is gheleghen op de hoochte van — 6
r. Cabo, ofte hoeck van Guardafu, ende het Eylandt A Ilha de Sacotora, liggen op — 12
r. Van den hoeck de Guardafu, binnewaerts naer de roode Zee toe / te weten/ de zuydt Custe van dien.
r. Mite, ende Barborá, zijn gheleghen op de hoochte van — 11
r. Zeila, leyt op de hoochte van — 12
r. Het Eylandt A Ilha d'Alaca, is gheleghen op — 15
r. Het Eylandt A Ilha Soaquen, leyt op — 18

Van de noordtzyde van het Roode Meer, ofte die Straet van Mecca ghenaemt.

r. TOor, is gheleghen op de hoochten van — 27
r. Gyda, een Haven van de Stadt Mecca, daer Machomet begraven leyt/waer van dese Zee ofte Straet den naem heeft/leyt op — 20
r. Het Eylandt A Ilha de Zeyban, is gheleghen op — 15

Het Ey-

r. Het Eylandt A Ilha Camaram, leyt op de hoochte van — 15
r. Adem, een fortresse die de Portugesen eertydts ghehadt hebben: maer zijnse nu al weer quyt/leyt op — 13

De Custe van Arabien, vervolgens tot de Straet ofte enghte van Persien, ende het Eylandt Ormus.

gr.

r. FArtaque, leyt op de hoochte van — 15
r. Diufar, leyt op de hoochte van — 16
r. De Eylanden van Curia, Muria, ligghen op — 17
r. Het Eylandt A Ilha de Maeira, leyt op — 20
r. Cabo, ofte den hoeck van Rosalgate, leyt op — 22
r. Curiata, ende Masquate, ligghen op — 23
r. Hoor, is gheleghen op de hoochte van — 24
r. Cabo, ofte hoeck van Mocandao', leyt op — 27
r. Het Eylandt ende de Sadt van Ormus, leyt op de selfde — 27

Van Ormus ofte Persien af, vervolghens de Custe tot de Cabo de Comorijn toe.

r. CAbo de Iasque, is gheleghen op de hooghte van — $25\frac{1}{2}$
r. Rio do Sinde, anders de Revier Indo ghenaemt/ op — 24
r. De Stadt ende het Eylandt van Diu, leyt op — 21
r. Goga, een Stadt gheleghen binnen inden Inwijck van Cambajen, op — 33
r. De Stadt ende Haven van Chaul, leyt op — 19
r. De Stadt ende Haven van Dabul, leyt op — 18
r. Het Eylandt ende de Stadt Goa, ende d'Eylandekens Os Ilhas Queimados, ofte die verbrande Eylandekens/gheleghen aende selfde Custe/op — 16
r. De fortresse van Honor, ende d'Eylanden As Ilhas d'Angediva, op — 14
r. Baticala, ende de droochten Os Baixos de Pandua, ligghen op — 13
r. De fortresse van Mangalor, ende Monte de Ly, zijn gheleghen op — 12
r. Cananor, ende Calecut, zijn gheleghen op — 11
r. Cranganor, ende Cochijn, ligghen op — 10
r. De fortresse van Cay Coulao', leyt op — 9
r. Gabo de Comorijn, het welcke is den uytersten hoeck van de Custe / diemen eyghentlijcken noemt van Indien/leyt op de hoochte van — 7

Van het Eylandt Seylon, te weten, aende oost ende zuydtzyde, omloopende naer het westen.

r. TRincanamalle, leyt op de hoochte van — 9
r. O Capello de Frade, ofte de Monnicks Kovel/ leyt op — 8
r. Rio de Matacalou, leyt op — $7\frac{1}{2}$
r. Ponta de Guallẽ, ofte de punt vande Galeye/leyt op — 6
r. Columbo, een fortresse der Portugesen/ leyt op — 7

Van de Cabo de Comorijn af, vervolgens de Custe van Choramandel, Orixa, Bengala, Pegu, ende Malacca, tot den hoeck Cabo de Sincapura toe.

r. CAbo, ofte den hoeck van Negapatan, leyt op de hoochte van — 11
r. Povoacao' de San Thome, ofte die Stede van sint Thomas/leyt op — $13\frac{1}{8}$
r. Die Stede ende Haven van Muselepatao', leyt op — $16\frac{1}{2}$
r. A Punta, ofte de punt van Guadovarijn, leyt op — 17
r. O Pagode de Iorganate, ofte den Afgodt van Iorganate, op — $20\frac{1}{4}$
r. Rio, ofte de Revier van Puacota, leyt op — 19
r. Rio, ofte de Revier van Palura, ofte Paluor, op — $19\frac{1}{2}$
r. A derradeira Terra alta, ofte het laeste hooghe landt/leyt op — $19\frac{2}{3}$
r. Rio, ofte Revier van Cayegate, leyt op — 21
r. Rio, ofte Revier van Ganges, anders Porto Piqueno, ofte de cleyne Haven ghenaemt/leyt op — 22
r. De Haven ende Stede van Aracan, leyt op — 20
r. De Haven ende Stede van Martavan, leyt op — $16\frac{3}{4}$
r. Het uyterste eynde aende noordtzyde van d'Eylanden Andeman, op — 14
r. Het uyterste eynde aende zuydtzyde van de selfde Eylanden Andeman, op — 11
r. De Haven ende Stede van Tanasserijn, leyt van ghelijcken op — 11
r. De Haven ende Stede van Gunsalan, leyt op — $8\frac{1}{2}$
r. Het Eylandt Pulo Cuto, leyt op — $6\frac{2}{3}$
r. De Haven ende Stede van Queda, leyt op — $6\frac{1}{2}$
r. Het Eylandt van Gomespola, ende het Eylandt Pulo Batum, ligghen op — 6
r. Het Eylandt Pulo Pera, leyt op — $5\frac{2}{3}$
r. Het Eylandt Pulo Pinon, leyt op — $5\frac{1}{4}$
r. De Haven ende Stede van Pera, leyt op — $4\frac{1}{2}$
r. Pulo Sambillao, leyt op — 4
r. Pulo Parcelar, ende d'Eylanden As Ilhas d'Aru, ligghen op — 3

Cabo

r. Cabo Rachado, ofte de ghecloven hoeck/leyt op — $2\frac{1}{2}$
r. De Stadt ende fortresse van Malacca, leyt op — $2\frac{1}{2}$
r. Cabo de Singapura, is gheleghen op — 1

Van het Eylandt Samatra, te vveten, aende noordtzyde van den Æquinoctiael.

gr.

r. De Haven van d'Achein, is gheleghen op — $4\frac{1}{2}$
r. De Haven van Pedir, leyt op — 4
r. Cabo, ofte den hoeck van Tanjamburo, leyt op — 5

De plaetsen gheleghen aende zuydtzyde vanden Æquinoctiael, soo aen het selfde Eylandt, als anders.

r. Terra d'Arruen, ofte het landt van Arruen, leyt op — 2
r. Ilha d'Auro de Manancabo, ofte 't Goude Eylandt van Manancabo, leyt op — 3
r. De Haven van Campar, leyt op — 4
r. De Straet ofte doorgaende enghte van tusschen het Eylandt Samatra, ende Iava major, ofte groot Iava, leyt op — $5\frac{1}{2}$
r. A Ilha Iava major, ofte groot Iava, te weten/te middeweghen/leyt op — 6
r. A Ilha do Iogo, ofte het vuyrighe Eylandt/leyt op — 7
r. A Ilha Solitaria, ofte het eenighe Eylandt/leyt oock op — 7
r. A Ilha Banda, ofte het Eylandt Banda, leyt op — 5
r. De Eylanden vande Nagelen van Maluco, liggen onder de Linea Æquinoctiael.

Vande Cabo de Singapura af, vervolgēs de Custe naer Sion, Camboja, Champa, ende China, tot de Revier van Liampo', ende Nanquijn, met sommighe Eylanden, alles aende noordtzyde vande Linea Æquinoctiael.

r. Het Eylandt Pulo Tymao', is gheleghen op de hoochte van — $2\frac{1}{2}$
r. De Haven ende Stede van Pan, leyt op — $3\frac{1}{8}$
r. De Haven ende Stede van Patane, leyt op — $7\frac{1}{2}$
r. De Haven ende Stede van Sion, leyt op — $14\frac{1}{2}$
r. Punta, ofte de punt van Cuy, leyt op — $12\frac{2}{3}$
r. Enseada de Lion, ofte den Inwijck van Lion, leyt op — $12\frac{1}{2}$
r. De Haven van Varella, leyt op — 13
r. Het Eylandt Pulo Condor, leyt op — $8\frac{2}{3}$
r. De Stede ende Haven van Camboja, leyt op — 10
r. Het Eylandt Pulo Secir, van het landt/leyt op — $10\frac{1}{3}$
r. Het Eylandt Pulo Caton, leyt op — $15\frac{1}{2}$
r. Het Eylandt Pulo Champello', leyt op — $16\frac{1}{2}$
r. Het upterste zuyder eijndt van het Eylandt Aynon, leyt op — $18\frac{1}{2}$
r. Het eijnde van het noordtoosten van het selfde Eylandt Aynon, leyt op — $19\frac{1}{2}$
r. De Eylanden van Sanchoan, ligghen op — $21\frac{1}{8}$
r. De Stede ende het Eylandt van Macau, leyt op — $22\frac{1}{8}$
r. De Stadt van Canton, leyt op — $24\frac{1}{8}$
r. Ilha Branco, ofte het witte Eylandeken — $22\frac{1}{2}$
r. Ilha Fermosa, ofte het schoone Eylandt — $21\frac{3}{4}$
r. Ilha de Lamon, ofte het Eylandt van Lamon ghenaemt/op — $23\frac{1}{4}$
r. De Haven van Chabaqueo', leyt op — $23\frac{1}{2}$
r. De Haven van Chincheo', leyt op — $24\frac{1}{2}$
r. Enseada dos Camaroins, ofte den Inwijck van de Garnaet/anders Cayto ghenaemt/leyt op de hoochte van — $25\frac{1}{2}$
r. Het Eylandt Lequeo pequeno, ofte cleyn Lequeo, leyt op — 25
r. A Ilha dos Cavallos, ofte het Eylandt van de Peerden/leyt op — $25\frac{1}{3}$
r. Ponto, ofte Cabo de Sumbor, leyt op de hoochte van — $28\frac{1}{4}$
r. De Eylanden As sete Yrmaas, ofte de seven Ghesusters / welcken zijn gheleghen op den wegh naer Iapan toe/ligghen op — $29\frac{1}{2}$
r. De Eylanden van Siongican, gheleghen aen de Custe/leyt op — $29\frac{2}{3}$
r. De Eylanden diemen noemt van Liampo', ghelegen aen de Custe/strecken tot op — 31
r. Het midden van het Eylandt Meaxuma, leyt op — $30\frac{1}{2}$
r. Het Eylandt van Tanaxuma, is gheleghen op — $31\frac{1}{2}$
r. De Revier van Nanquijn, leyt op — 34
r. De Eylanden van Iapan hebben altesamen inde longitudo ofte lenghte 130. mylen/ende het upterste in het oosten/is gheleghen op — 32

Van de Eylanden de Phillippinas, anders de Luçons, ofte Manillas ghenaemt, aende noordtzyde van de Linea Æquinoctiael.

r. De mont ofte incomste van het Canael ofte enghte van tusschen het Eylandt Luçon, ende het Eylandt Tandayà, leyt op de hoochte van — 12
r. Het Eylandt Capuly, ende het Eylandt Ticao', leyt op — $12\frac{1}{4}$
r. Het Eylandt van Masbate, leyt op — $12\frac{1}{4}$

Het Ey-

r. Het Eylandt van Banton, leyt op — $12\frac{2}{3}$
r. Het Eylandt Rebujan, te weten/het noorder eijndt/leyt op — $12\frac{1}{3}$
r. De Eylanden de Virejes ghenaemt/ligghen op — $12\frac{1}{4}$
r. Het Eylandt Marinduque, leyt op — $12\frac{2}{3}$
r. Cabo de Dumarijn, van het Eylandt Mindoro, ende de Eylanden van Luban, zijn gheleghen op de hooghte van — 13
r. De mont ofte incomste van de Bay van Manilla, de hooft Stadt van het Eylandt Luçon, leyt op — $14\frac{1}{4}$
r. De Stadt van Manilla, leyt op — $14\frac{1}{2}$
r. Cabo, ofte den hoeck van Samballes, aen het Eylandt Luçon, is gheleghen op de hoochte van — $14\frac{2}{3}$
r. Cabo de Ballinao', aen het selfde Eylandt van Luçon, op — $16\frac{2}{3}$
r. Cabo de Bojador, welcke is den uptersten hoeck/gheleghen aende noordzyde van het Eylandt Luçon, leyt op — 19
r. Het upterste Eylandt gheleghen in het noorden ende oosten van de Eylanden de Lequeos ghenaemt/is gheleghen op — 29
r. De Eylanden A Islas de las Vellas, anders de los Ladrones, ofte vande Dieven ghenaemt/ligghen op — 13

Van het landt van nieu Spaengien, gheleghen teghens over het Eylandt van Iapan,

r. Het Eylandt Isla de Sant Augustijn, aende Custe/ gheleghen op — $30\frac{1}{4}$
r. Het Eylandt Isla de Sedros, ofte van de Sedre-boomen/op — $28\frac{1}{4}$
r. Cabo de San Lucas, beginsel van het landt van California, op — 22
r. Cabo de las Corrientes, ofte den hoeck van de stroomen/op — $19\frac{2}{3}$
r. De Haven van Acapulco, leyt op — 17

Vande Straet van Magallanes af, vervolghens de Custe van Brasilien, tot de Linea æquinoctiael toe, aende zuydtzyde van dien.

Graden aende zuydtzyde van den æquinoctiael.

gr.

r. De Straet ofte doorgaende enghte van Magallanes, op — $51\frac{1}{2}$
r. Bahya de las Islas, ofte de Bay van de Eylanden/leyt op — 49
r. Rio de la Plata, ofte de Revier van het Silver/ leyt op — $34\frac{2}{3}$
r. Arreciffe, ofte het Clif/leyt op — 34
r. Bahya Aparcellada, ofte de banckachtighe Bay/leyt op — 33
r. Cabo da Ponta, ofte den hoeck van de punt/leyt op — 32
r. Rio dos Negros, ofte de Revier van de Swarten/leyt op — 31
r. Angra onde Sevio o Battel, dat is: de open Haven daermen het Boot ghesien heeft/is gheleghen op — 30
r. Ilha da Bahya, ofte het Eylandt van de Bay/leyt op — 29
r. Ilha de Santa Caterina, ofte het Eylandt van Sinte Caterine/op — $28\frac{1}{2}$
r. Bahya do Repairo, ofte de Bay van het beschutsel/leyt op — 28
r. Rio do Estremo, ofte de Revier van upter maten/leyt op — 27
r. Rio dos Dragos, ofte de Revier van de Draecken/ leyt op — 26
r. Ilha de Cananea, ofte het Eylandt van het Riet-bosch/leyt op — $25\frac{1}{2}$
r. Het Eylandt A Ilha Doropica, is gheleghen op — 25
r. Bahya, ofte Bay van San Vinçente, leyt op — 24
r. Rio, ofte Revier van Canane, leyt op — 24
r. Rio de Ianero, ofte de Revier van Ianuarius/leyt op — $23\frac{1}{3}$
r. Cabo Frio, ofte de couden hoeck/leyt op — 23
r. Bahya do Salvador, ofte de Bay van den Salichmaker/leyt op — 22
r. De droogten/ghenaemt Os Baixos dos Pargos, ligghen op — 21
r. A Bahya do Espirito Santo, ofte de Bay van den Heylighen Gheest/op — 20
r. Het Eylandt van Santa Barbora, op de selfde hooghten van — 20
r. Rio, ofte de Revier van Santa Luzia, leyt op — 19
r. Rio de San Iorgie, ofte de Revier van Sint Joris/op — 18
r. Porto Seguro, ofte een sekere Haven/leijt op — 17
r. Rio das Santos Cormos, dat is: de Revier van Sint Cosmo ende Damiaen/op — 16
r. Het Eylandt A Ilha de Santa Helena, leijt van ghelijcken op — 16
r. Rio da Praya, ofte de Revier vande Strant/leijt op — 15
r. Rio dos Ilhas, ofte de Revier van de Eylandekens/leijt op — $14\frac{1}{2}$
r. Porto Real, ofte de Coninckliijcke Haven/leijt op — 14
r. Bahya de Todos os Santos, ofte de Bay van Alderheylighen/leijt op — 13
r. Rio Real, ofte de Coninckliijcke Revier/leijt op — 12
r. Rio, ofte de Revier van San Francisco, leijt op — 11
r. Rio, ofte de Revier van San Michiel, op — 10
r. Santo Alexo, is gheleghen op — 9
r. Cabo, ofte den hoeck van Sant Augustijn, leijt op — $8\frac{3}{4}$
r. De Stede van Olinda, is gheleghen op — $8\frac{1}{3}$
r. Pernanbuco, ende het Eylandt van Ascençao', ofte Hemelvaert/ligghen op — 8
r. Santo Domingos, leijt op — 7

Artapica,

r.	Arrapica, is gheleghen op	6
r.	Santo Roque, ende Santa Maria d'arribada, ofte onse lief Vrouwe vande ghearriveerde/zijn gheleghen op	5
r.	Bahya, ofte de Bay van Sinte Lucas/leyt op	4
r.	Bahya das Tartarugas, ofte de Bay van de Schiltpadden/op	3
r.	Rio do Arrecifte, ofte de Revier van het Clif/leyt op	2

Vande Antillas, ofte voor Eylanden van Spaenschs Indien, ende sommighe plaetsen aen het vaste landt gheleghen, alles aende noordtzyde vande Linea Æquinoctiael,

		gr.
r.	Isla la Desseada, ofte het begheerde Eylandt/is gheleghen op	$15\frac{1}{2}$
r.	Het Eylandt Marigalante, leyt op	15
r.	Het Eylandt La Dominica, leyt op	$15\frac{1}{2}$
r.	Het Eylandt La Antigua, dat is: het oude Eylandt gheseydt/leyt op	$16\frac{1}{4}$
r.	Cabo de Cantina, aen het vaste landt/leyt op	$9\frac{1}{2}$
r.	Het Eylandt La Serrana ghenaemt/leyt op	$14\frac{1}{2}$
r.	La Serranilla, ofte cleyn Serrana, leyt op	16
r.	Cayman grande, ofte de groote Crocodijl, leyt op	19
r.	Cabo de Sant Anton, aen het Eylandt Cuba, leyt op	22
r.	Rio, ofte de Revier van Sant Pedro, ende Sant Paulo, leyt op	21
r.	Los Campos d'Almeria, ofte de Velden van Almeria, ligghen op	20
r.	Villa Riça la vieja, ofte out Villa Riça, ofte rijcke Stede/ leyt op	$19\frac{2}{3}$

De Havens ende plaetsen gheleghen aende Custe/diemen eyghentlijcken noemt van Indien/met die distantie ende verscheydenheyt/ghelijckse vanden anderen ligghen/beginnende van het noorden af/verbolgens de Custe/zuydtwaerts aen/ghelijck als het selfde landt streckende is.

Inden eersten, so is te vveten, dat de Custe diemen noemt van Indien, zijn beginsel neemt vanden Inwijck (diemen noemt A Enseada de Iaquetta) af, beginnende van een plaets ghenaemt, Espero, &c,

		mp.
r.	Van Espero tot Mangalor, zijn mylen	8
r.	Van Mangalor tot Patane, zijn mylen	8
r.	Van Patane tot den hoeck ghenaemt Punta de Diu, zijn mylen	12
r.	Van Diu tot het Eylandt ghenaemt A Ilha do Bette, zijn mylen	9
r.	Van Ilha do Bette tot Goa, een Stadt gheleghen binnen inden Inwijck van Cambajen, zijn mylen	20
r.	Van het voorseyde Ilha do Bette tot die Stede van Daman, zijn mylen	26
r.	Van Daman tot Surratte, een Stede gheleghen inden Inwijck van Cambajen, zijn mylen	8
r.	Van Daman tot Danu, de Custe uytwaerts voortaen/zijn mylen	7
r.	Van Danu tot As Ilhas das Vaças, ofte de Eylanden vande Koeyen/zijn mylen	7
r.	Van As Ilhas das Vaças, tot de Stede van Baçain, zijn mylen	3
r.	Van Baçain tot de Stede van Chaul, zijn mylen	12
r.	Van Chaul tot Danda, zijn mylen	5
r.	Van Danda tot den Inwijck ghenaemt/ A Enseada de Pero Soares, zijn mylen	3
r.	Vande Enseada de Pero Soares tot Siffardao', zijn mylen	3
r.	Van Siffardao' tot Dabul, zijn mylen	10
r.	Van Dabul tot Sanguiserra, zijn mylen	6
r.	Van Sanguiserra tot de Revier vande Bettele, zijn mylen	12
r.	Vande Revier van de Bettele tot Seyta pôr, zijn mylen	3
r.	Van Seyta pôr tot Carapam, zijn mylen	11
r.	Van Carapam tot de Hooft-stadt van Goa, zijn mylen	14
r.	Van Goa tot Angediva, zijn mylen	12

Van hier af soo begint de Custe ghenaemt Malabar, doch even wel begrepen onder de Custe van Indien.

		mp.
r.	Van Angediva tot Batecala, zijn mylen	12
r.	Van Batecala tot de fortresse van Barçalor, zijn mylen	5
r.	Van Barçelor tot het Eylandeken ghenaemt Primeiro Ilha, zijn mylen	6
r.	Van Primeiro Ilha tot de fortresse van Mangalôr, zijn mylen	6
r.	Van Mangalôr tot Monte Fermoso, ofte schoonen Bergh/ zijn mylen	4
r.	Van Monte Fermoso tot Monte de Lijn, zijn mylen	10
r.	Van Monte de Lijn tot de fortresse van Gananôr, zijn mylen	6
r.	Van Cananôr tot Calecut, zijn mylen	8
r.	Van Calecut tot Coulette, zijn mylen	2
r.	Van Coulette tot Chale, ende Parangale, zijn mylen	7
r.	Van Parangale tot Tanôr, zijn mylen	3
r.	Van Tanôr tot Panane, zijn mylen	6
r.	Van Panane tot Cochijn, zijn mylen	15

Van

r.	Van Cochijn tot een plaets ghenaemt Arbore de Porca, ofte den Boom van de Soch/ofte het Vercken/zijn mylen	9
r.	Van Arbore de Porca tot Caule Coulao', zijn mylen	9
r.	Van Caule Coulao' tot de fortresse Coulao', zijn mylen	6
r.	Van Coulao' tot de Barreiras, ofte de Doelen ofte Aert-duynen/zijn mylen	4
r.	Van de Barreiras tot Brinjao', zijn mylen	8
r.	Van Brinjao' tot het Eylandeken ghenaemt Ilha de Tarabancôr, zijn mylen	6
r.	Van Tarabancôr tot den hoeck ghenaemt/Cabo de Comorijn, zijn mylen	6

Alhier voleyndt die Custe diemen eyghentlijcken noemt in gheheel Orienten/de Custe van Indien/waer onder begrepen is de Custe van Malabar, als boven; Alle d'ander Custen van Orienten/ hebben huere particuliere namẽ buyten Indien/ als wy voren ghenoech aenghewesen hebben.

Alle de verhaelde mylen/als oock alle die inde dischriptien van de Navigatien ende Itinerario verhaelt zijn/ zijn altesamen Spaensche mylen/ van $17\frac{1}{2}$. in een graedt/het welcke zijn 15. duytsche mylen inde rekeninghe/etc.

Hier naer volcht een instructie ende memorie van het wraken ofte declineren van de Naelden vande Compassen, op de Navigatie ende Coursen van Portugael naer Oost Indien, soo in't gints varen, als in't wederom keeren, ende op wat plaetsen, ende hoe veel datse noordtwest ofte noordtoosteren, dat is: het ghene dat die Naelde van het Compas wijckt ofte wraeckt, naer het oosten ofte westen, alles seer correctelijcken aen gheteyckent, van de Portugaloische Stuerluyden vande selfde Navigatie ofte vaert, &c.

Seylende van Lisbonen af/tot by naer den hoeck van Cabo Verde, so noordoosteren de Naelden ofte Lelien vande Compassen/ (dat is: naer't oosten wijckende/) twee derdendeelẽ van een streeck ende meer.

Loopende van daer af tot op 4. ofte 5. graden/aende noordzyde vanden Æquinoctiael, wesende 70. ofte 80. mylen van de Custe/soo wraeckt de Naelde van het Compas naer het oostẽ/dat is noordoosteren/een halve streeck/ ende so ghy waert 100. ende 120. mylen van het landt af/soo salt noordtoosteren $\frac{1}{3}$. van een streeck.

Loopende by de Custe van Brasilien/tot op 7. 8. 10. graden/aen de zuydtzyde vanden Æquinoctiael, soo salt Compas noordoosteren ofte wraken naer het oosten $\frac{1}{3}$. van een streeck; dit is te verstaen alsmẽ dicht by Brasilien heen loopt.

Van dese hoochte af/ tot op de 17. 18. graden/ (op welcke hooghte zijn gheleghen de droochten/ diemen noemt Os Baixos dos Abrolhos,) soo salt Compas noordtoosteren $\frac{3}{4}$. ofte $\frac{2}{3}$. van een streeck; dit is te verstaen alsmẽ boven de 100. ende 120. mylen van de Custe van Brasilien niet en loopt.

Loopende voorby de Eylanden van Martijn Vaaz, soo sal het Compas een streeck ofte meer noordtoosteren.

Van hier af voortaen tot op de 33. gradẽ/ so sal het Compas noordtoosteren ander halve streeck/tot op 70. ende 80. mylen voorby d'Eylanden van Tristan da Cunha.

Van daer af naer de Cabo de bona Esperança toe/soo beginnen de Compassen weder minder te wraken/ende soo ghy het Compas wel merckt/ en dattet hadde een halve streeck van het noordoosteren/ so weet dat ghy dicht by de Cabo de bona Esperança zijt/tot op de 30. ofte 40. mylen ten hoochsten daer van af/ want als ghy daer noorden ende zuyden met over een zijt/so salt Compas $\frac{1}{3}$. van een streeck noordtoosteren.

Seylende van hier af voortaen/ so ghy het Compas comt te merckẽ/ende dat ghy't fix ende effen vindt/soo weet dat ghy zijt 80. mylen oostwaert van de Cabo das Agulhas af.

Seylende naer Moçambique, ende merckende het Compas/ soo het $\frac{2}{3}$. van een streeck noordtwesteert/(dat is: wraken ofte wijcken naer het westen/) soo weet dat ghy zijt noorden ende zuyden met den hoeck genaemt Cabo das Correntes, ende wesende op 25. 26. tot op de 20. graden/ende dat het Compas $\frac{3}{4}$. van een streeck ofte meer noordtwesteerden/ soo weest op u hoede van het Eylandt Sant Lourenço: want sult het terstondt komen te sien.

So wanneer ghy met Moçambique over een compt/ soo heeft het Compas een streeck van't noordtwesteren/ ofte een weynich minder/eñ heeft de selfde differentie tot de Linea Æquinoctiael toe/te weten/de wegh nae Indien toe.

Wesende 200. mylen oost ende west met de Haven van Goa, ofte met de Custe van Indien/ tot den hoeck Cabo de Comorijn toe/ soo sal het Compas noordtwesteren ander halve streeck/ ende aen de Custe van Indien een streeck/ende $\frac{1}{3}$. van een ander.

Seylende van Cochijn naer Portugael/ tot dat ghy de Eylanden van Maldiva ghepasseert zijt/ zuyden en zuydtwesten aen/ soo sal het Compas wraken ofte noordtwesteren ander halve streeck/tot op 8. ende 10. gradẽ/ aen de zuydtzyde vãde Linea Æquinoctiael, ende soo't ghebuerde dat ghy yet minder als d'ander halve streeck vont/ soo weet dat ghy zijt by westen/dicht by de droochten genaemt A Saya de Malha, dat is: de Pancier ofte het Wambays van ysere Ringhen ghesept/om de ghelijckenis dieter van heeft.

Soo wanneer dat ghy zijt op 27. ofte 30. graden/doende uwen cours west aen/ soo sult ghy bevinden dattet Compas een streeck ende $\frac{1}{4}$. van een ander noortwesteert/als ghy dit al aldus bevint/ soo weet dat ghy dan zijt noorden ende zuyden met den hoeck Cabo de San Roman, gheleghen aen het uyterste eynde vã het zuydtoosten/van het Eylandt San Lourenço.

Wesende noorden eñ zuyden met de droochten Os Baixos da Iudia over een/loopende na het landt

het landt (Terra do Natal) toe/op de 30. ende 31. graden / so salt Compas noordtwesteren $\frac{3}{4}$. van een streeck/ofte wat minder /ende sult wesen noorden ẽ zuyden met den hoeck Cabo das Correntes.

Comende van op de 32. ende 33. graden voort aen / ende bevindende dat het Compas effen en gelijck is/sonder yet naer't oosten ofte westen te wraken ofte declineren / soo weet dat ghy recht onder de Meridiaen zijt.

Sult gheadverteert wesen/'t Compas wel ende te degen te mercken/ dattet niet een hayr en falgeert/ te weten / houdende (in't peylen) een oogh toe/om beter en scherper te sien: wãt so ghy hier in comt te faelgeren/ so kuent ghy qualijcken goede gissinghe maecken/ noch yet uyt rechten dat duecht.

De Cabo de bona Esperança ghepasseert wesende/loopende naer't Eylandt Santa Helena toe / soo noordtoosteert ofte wraeckt het Compas naer't oosten $\frac{1}{3}$. van een streeck/ende in't Eylandt Santa Helena een halve streeck; Van't Eylandt Santa Helena af/ tot het Eylandt Açençon, ofte Asumption, dat is: Hemelvaert ghesept/so noordtoosteert het Compas $\frac{2}{3}$. van een streeck.

Doe u gedenckẽ dat so wanneer men comt van Portugael af/ naer Brasilien toe / tot op de hooghte vanden hoeck ofte Cabo de Sant Augustijn, ẽ dit Eylandt vã Asumption, so weet/ dat hoe't Compas meer noordoosteert ofte wraeckt naer't oosten / hoe dat ghy oostwaerder ende verder vande voorseyden hoeck af zijt/ daerom wilter goede achtinge op hebben: want soo ghy't wel weet te peylen / sult bevinden dattet hier met over een comt / als ghesept is.

Van't Eylandt Açençao' af/tot de Clippe Penedo de S. Pedro ghenaemt/te weten/ 20. ofte 30. myle by oosten daer van af/ so heeft het Compas een halve streeck schaers / van noordtoosteren.

Van daer af 17. ofte 18. graden voortaen/ sult de Compassen fix ende ghelijck vindẽ/te weten/ wesende zuyden ende noorden met het Eylandt Santa Maria.

Van daer af voortaen/ so ghy ruyme wint vint/ in sulcker voegen dat ghy 't Eyland Flores set in't noordwesten/alsdan salt Compas $\frac{1}{2}$. van een streeck wraken.

So wanneer ghy zijt op 70. ofte 80. mylẽ naer by't Eyland Flores, so hebt ghy't Compas fix ende effen.

In't Eylandt Fayael, ende van daer naer't Eylandt Tercera, (vande Vlaemsche Eylanden/) salt Compas noordtoosteren $\frac{1}{3}$. van een streeck/ende van Tercera naer Lisbonen van $\frac{2}{3}$. tot $\frac{1}{4}$. van een streeck.

Om nu te verstaen het wrakẽ ofte declineren van't Compas/so is te weten/dat alsmen is onder de Meridiaẽ/dat is: onder de Linea ofte streeck/diemen verciert inden omloop vã het Firmament / vanden eenen Pool tot den anderen/te weten/recht te middewegẽ/cruyswijs over de Linea Æquinoctiael, alsdan so heeftmen alle Compassen (die goet en oprecht zijn) fix ende gelijck/sonder te wraken naer't oosten ofte westẽ/ ende wesende aen d'een ofte d'ander zyde daer onder van daen/so wraeckt de Lelie ofte Naelde van't Compas aen d'een ofte d'ander zyde/te weten/alsmen is aẽde zyde van't oosten/ so wraect de Lelie ofte Naelde van't Compas naer't westen / dat hieten wy noordtwesteren/ende alsmen is aende west zyde vande Meridiaen voorsept/soo wraeckt ofte declineert de Naelde van't Compas naer het oostẽ/dat hieten wy noordoosteren/waer mede dit nu ghenoech verstaen can worden/ om hen daer naer te reguleren / als verhaelt is/etc.

Sommighe vraghen ende antwoorden, seer nut ende oirbaer te weten, voor alle Zee-varende luyden.

't Ghetal van de gradẽ vande werelt.

Soomen u vraechden hoe veel graden datter zijn in de rondicheyt ofte omloop van de werelt.

Antwoort. 360. graden / wesende elcke graed van 15. duytsche/ẽ 17 $\frac{1}{2}$. Spaensche mylen.

Wat de Poolen zijn.

Vraghe. Wat dinghe zijn de Poolen vande werelt?

Antwoort. Twee punten diemen imagineert ofte versiert/ daer't Firmament ofte de werelt op om draeyt.

Vande Linea Equinoctiael

Vraghe. Wat dinghe is de Linea Æquinoctiael?

Antwoort. Eenen versierden streeck ofte draet / vanden oosten tot den westen/ om de rondicheydt van de werelt ofte Firmament/ welcke is het scheydsel ende 'tmidden van tusschen beyde de Poolen / ende soo wanneer de Son daer op is/twelcke is den 21. Meert/ẽ den 23. September/ soo heeftmen de daghen ende nachten even lanck / waerom Æquinoctie ghenaemt wort.

Vande Meridiaen.

Vraghe. Wat dinck is Meridiaen?

Antwoort. Is eenen streeck ofte draet diemen versiert inden omloop vande werelt/ vã den eenen Pool tot den anderen/ende so wanneer dat u de schaduwe comt in't midden van dese streeck/soo is het uwe Meridiaen.

Wat Paralel is.

Vraghe. Wat dinck is Paralel?

Antwoort. Alle dinghen ende plaetsen die met u oost en west over een comẽ/is Paralel.

Wat de Tropico zijn.

Vraghe. Wat dinghe is Tropico?

Antwoort. Een streeck ofte punt diemen imagineert ofte versiert/ inden omloop van't Firmament/welcke is het besteck/tot so verde hem de Son vande Linea af verlenght/ẽ dan weder te rugghe keert/te weten / den 21. Junij comt hy aende noordtzyde van den Æquinoctiael, tot op 23 $\frac{1}{2}$. graden / welcke besteck ghenaemt wordt Tropico van Cancer, ende den 21. December comt hy aende zuydzyde vandẽ Æquinoctiael, op gelijcke hoochte van graden / welcke besteck genaemt wort Tropico van Capricorno.

Wat distantie datter van de Equinoctiael tot den Pool is.

Vraghe. Hoe veel distantie isser van de Linea æquinoctiael, tot eenich van de beyde Poolen?

Antwoort. 90. graden/dat is: het vierendeel vanden omloop van't Firmament ofte Werelt.

Wat den Horisont is.

Vraghe. Wat dinck is Horisont?

Antwoort. Is so veel als u ghesicht strect/ tot daer u dunckt dat hem de Lucht met het landt ofte Zee vereenicht/ het welcke zijn 90. graden van u af/dat is den Horisont.

Vande Senith.

Vraghe. Wat dinck is Senith?

Antwoort. Alle 'tghene dat in de Lucht u recht over't hooft staet/dat is u Senith.

Van longitudo ende latitudo.

Vraghe. Wat dinck is longitudo ende latitudo?

Antwoort. Longitudo is de lenghte vanden wegh diemẽ doet/ende latitudo de breete.

Oft Compas yemãt onder den Pool zijnde/de coursen wysen kan.

Vraghe. So ghy waert onder de Pool vã Artico ofte Noordt-sterre/of u dan het Compas sal connen wysen / ende te recht oordelen vande Coursen die ghy vaert?

Antwoort. Neen: want wesende op die contreye / sal u de Naelde van't Compas daer't gestreken is/opwaerts getrocken worden tegens 'tglas aen / so dattet daer door zijn operatie niet en sal mogen bethoonen: maer daer wat onder van daen wesende/ in sulcker voeghen dat de Pool gheen plaets meer en heeft/ dat naer hem opwaerts te trecken/ so salmen terstondt weder 't Compas in zijn effect hebben/om u daer naer te mogen reguleren / etc.

In wat hoochte datmen de Son den 22. Junij op de Custe van Florida zijnde/ vint.

Vraghe. Soo ghy waert den 22. Junij/by de Haven van Havana, byde Custe van Florida ende nieu Spaengien / hoe veel sult ghy dan op d'Astrolabio vinden int peylen van de Son?

Antwoort. Datmen op sulcken dagh sal hebben de Son voor Senith / dat is recht over't hooft/ ende men en sal aen genige zyden schaduwe vinden/ soo sult ghy besien de declinatie van dien dagh/ende alle 'tghene dat ghy bevint van declinatie / dat selfde zijt ghy verscheyden van de Linea Æquinoctiael af/ nae de Son toe/ende dat is u hoochte.

Op wat hoochte datmen de Son vinden sal dẽ 23. December op de selve plaets.

Vraghe. So ghy u vont op de selfde plaets den 23. December/wat sult ghy alsdan op u Astrolabio hebben in't peylen van de Son?

Antwoort. Op alsulcken dagh is de Son verscheyden van de Linea Æquinoctiael af/ 23 $\frac{1}{2}$. graden/ende daer by voegende noch ander 23 $\frac{1}{2}$. maken te samen 47. graden/ so ghebrekender tot volcomenheyt vande 90. gradẽ noch 43. dese 43. graden sult ghy op de Astrolabio nemen in't peylen vande Son.

Wat een graedt is.

Vraghe. Wat dinck is een graedt?

Antwoort. Van 360. graden ofte ghedeelten/daer de werelt met afghedeelt ende ghemeten is/so is de graedt een ghedeelte/so dat een graedt een 360. paert vande werelt is.

Of aẽde z. ẽ n. zyde de declinatie vã de Son even hoogh is/ etc.

Vraghe. Soo daer waren twee persoonen noorden ende zuyden van den anderen af/in ghelijcker distantie / oft dan den eenen so veel hoochten ende declinatie van de Son sal hebben als d'ander?

Antwoort. Ja: maer moeten wesen / den eenen aẽnde noordzyde en d'ander aende zuyd zyde van de Linea Æquinoctiael, ende is te verstaen den 22. Meert/ende 23. September/ als de Son op de selfde Linea is.

Alsmẽ 5. graden vãde declinatie van de Son heeft/ hoe veel datmen dat op d'Astrolabiũ nemen sal.

Vraghe. Somen waer op de hoochte van 10. graden / hebbende 5. graden van declinatie/de Son ende schaduwe verscheyden / hoe veel salmen dan op d'Astrolabio nemen?

Antwoort. 75. graden/ende 5. van declinatie/ zijn 80. so ghebrekender noch 10. tot voldoeninghe van de 90. dit selfde is de Linea Æquinoctiael, tusschen u ende de Son.

Een ander vraech van de Son.

Vraghe. Soomen de Son ende schaduwe aen een zyde hadde/wesende op de hoochte vã 20. graden/hebbende 10. van declinatie / hoe veel salmen dan op d'Astrolabio nemen?

Antwoort. 80. soo ghebrekender tot de 90. noch 10. ende 10. van declinatie zijn 20. welcke is de hooghte daermen op is.

Alsmẽ 4. of 5. dagẽ de Son op 90. graden neẽt / hoe veel weeghs datmen dan alle daechs seylt.

Vrage. Soo't gebuerdẽ dat ghy de hoochte van de Son naemt 4. 5. ofte meer daghen op 90. graden/hoe veel weeghs suldy alle dese daghen gheseylt hebben?

Antwoort. Alle het gene dat de Son voort ghegaen heeft/soo dat alle de graden ende minuten / die ghy van declinatie op de selfde dagen vint/dat zijn de mylen ende wegh die ghy ghevaren hebt/te weten: soo de Son 6. gradẽ min ofte meer gheresen ofte gedaelt waer/ so hebt ghy van ghelijcken soo veel uwen wegh vervoordert.

Op wat hoochte datmen is alsmẽ de hoochte vã een graedt aẽ land heeft/ ẽ 89 mylen w. en w. tẽ n. aenloopt.

Vraghe. So ghy waert yewers by't landt op de hoochte van een graed/aende Custe van oost ende west / doende uwen cours van daer af 89. mylen west ende west ten noorden aen/ op wat hooghte ende hoe verde sult ghy alsdan van landt wesen?

Antwoort. Op de hoochte van 2. graden/ ende 15. Duytsche/ende 17 $\frac{1}{2}$. Spaensche mylen van't landt af.

Alsmen op d'eene Tropico is/ ẽ de Son op d'ander/wat rekeninge datmẽ maken sal int peylen van de Son.

Vraghe. So de Son waer op d'eene Tropico, ende ghy op d'ander / wat rekeninghe sult ghy alsdan makẽ in't peylen vande Son?

Antwoort. De Son is alsdan verscheydẽ vande Linea Æquinoctiael af/ 23 $\frac{1}{2}$. graden/ met noch 23 $\frac{1}{2}$. gradẽ/dat ghy daer af zijt/zijn te samen 47. so gebrekender noch tot voldoeninge vande 90. / 43. dese salmen op d'Astrolabio nemen / met dese sult ghy de declinatie voeghen/ welcke zijn 23 $\frac{1}{2}$. soo maecktet te samen 66 $\frac{1}{2}$. soo gebrekender dan tot de 90. 23 $\frac{1}{2}$. graden / dit selfde is de hooghte daer ghy op zijt.

Om de declinatie van de Son te weten sonder boeckẽ, etc.

Vraghe. So ghy op eenighe plaetse waert/ ende wist de hooghte wel daer't op leyt: maer en weet de declinatie van dien dagh niet / hoe sult ghy die sonder boeck connen weten?

Antwoort. Neemt de hooghte vande Son met die Astrolabio, ende 'tghene dat ghy vint sult voeghen by de hoochte daer de plaetse op leyt/ ende alle 'tgene datter boven de 90. over schiet/ofte onder de 90. gebreect/ dat is de declinatie van dien dagh.

Op wat plaetsen dat het 6. maendẽ dagh/ende 6. maenden nacht is.

Vraghe. Welck zijn de plaetsen vande Werelt/daer't ses Maenden dagh/ende ses Maẽden nacht is?

Antwoort. Onder beyde Poolen van de Werelt.

Wat de hooghte is.

Vraghe. Wat dinck is de hooghte?

Antwoort. Het ghene dat de Son rijst vã dat hy uyt ofte op comt tot op den middagh; Van gelijcken is hoochte de graden / diemen heeft vande Pool tot den Horisont / oock mede so is hoochte alle het gene datmẽ verscheyden vande Linea Æquinoctiael af is.

Hoemẽ de declinatie van de Son weten sal.

Vraghe. Hoe salmen weten de declinatie vande Son?

Antwoort. Men sal de Son peylen op den 21. Junius / ende wachtẽ dan tot den 23. December/ op welckẽ dagh sult weder de hoochte vande Son nemen/dit ghedaen hebbende/ sult de minste somme van de meeste af treckẽ/ ẽ 'tghene datter overblijft salmen overmits deylen / op dese manier salmen die declinatie comen te weten.

Hoe veel de Son op een dagh mach declineren.

Vraghe. Welcke is de grootste declinatie die de Son op eenen dagh mach doen?

Antwoort. 24. Minuten.

Hoe veel gradẽ een streeck van't Compas is.

Vraghe. Hoe veel graden rekentmen voor elcke streeck van't Compas?

Antwoort. 11 $\frac{1}{4}$. want 32 maels 11 $\frac{1}{4}$. maken 360. graden/'twelcke is den omloop van de Werelt.

Hoe veer de Zuydt-ster vande Pool verscheydẽ is.

Vraghe. Hoe veel is de Zuydtsterre verscheyden vande onsienlijcke Pool?

Antwoort. 30. graden/sonder daer dichter ofte verder af te comen.

Wat 't Compas beduyt.

Vraghe. Wat beduyt het Compas?

Antwoort. Den Horisont met dẽ omloop van de Werelt/ghedeelt in 32. ghedeelten.

Vraghe. Wat dinck is de Pas-caerte?

 Antwoort.

Antwoort. Het landt ende die Zee.

Desgelijcks t'Astrolabist.

Vrage. Wat dinck bedupt het Astrolabio?

Antwoort. Het vierendeel van de Werelt/ 'twelcke zijn 90. graden.

Waerom dat de streken vã het Compas altemael door den Center loopen.

Vraghe. Waerom zijn de streken van het Compas/ofte inde Navigatie altemael evengelijck/ ende passeren altemael door den Center/op een maet sonder eenigh verschil in de groote vande rondicheydt / waerom rekentmen dan op een graedt ende streeck meer myslen als op d'ander / ghesien dat zy behoorden naervenant de mylen ghelijck te hebben?

Antwoort. De groote Circulen ofte omloopende strekẽ/die de Æquinoctiael natuerlijck heeft/te weten: de 32. graden zijn altesamen effen en ghelijck/ van 15. Duytsche/ende 17½. Spaensche mylen: maer de cleyne Circulen ofte omloopende streken / hebben d'een min en d'ander meer/naer de Elevatie van de Polen/in sulcker voeghen/ dat hoe ghy naerder aende Linea Æquinoctiael comt / hoe u den wegh langher sal wesen/eñ hoe ghy naerder de Polen comt/hoe datse corter sal wesen: want de Pool rijst ofte daelt een graedt / ende loopende langhs de Linea heen / soo een salse noch rysen noch dalen.

Vraghe. Hoe salmen des middaeghs mogẽ weten wat die Son noordoost ofte noordwesteert/te weten: op wat plaetsen vãde Werelt datmen souden moghen wesen?

Hoe datmen des middaeghs sal kunnen weten hoe veel de Son oost ofte noordtwesteert.

Antwoort. Men sal maken een Circule ofte Ringhe in't ront op de aerde/ende settender een Naelde ofte wat anders midden in / ende verwachten alsoo den dagheraet dat de Son opcomt / soo salmen alsdan in't eerste uytcomen mercken / waer dat de schaduwe heen streckt / dit afgheteeckent hebbende / sult den avont verwachten/tot dat de Son weder onder gaet/ doende alsdan van gelijcken/merckende de schaduwe met een ander schreefken ofte teycken af/ mettet welcke ghy u rekeninghe sult maken / te weten: sult meten watter van d'een schreef ofte teycken tot d'ander is/ ende deylent alsoo cruyswijs/in ghelijcker distantie metten anderen / 'twelcke sal wesen u noorden ende zuyden / nu soo wanneer dat de schaduwe van de Son op dese streeck comt/ soo salt middagh wesen/ om nu te weten wat ende hoe veel dat de Naelde van't Compas noordtoost ofte noordtwesteert/ soo setter het Compas by / soo sult ghy terstondt comen te sien waer dat de Naelde ofte Lelie naer toe wraeckt/ ofte wijckt naer't oosten ofte naer't westen/ende hoe veel/ waer naer u muecht reguleren/en u calculatie maken.

Vraghe. Waer sullẽ u de Naelden ofte Lelien van de Compassen fixe ende ghelijck comen?

Antwoort. Onder de Meridiaen/ etc.

FINIS.

AENDE WELGHEBORENE, VERMOGHENDE, EDELE, ERNTFESTE, HOOGHGELEERDE, WYSE, ENDE VOORsienighe Heeren, mijn Heeren de Staten vande Landen van Hollandt ende West-vrieslandt.

DAt ick my vertrout hebbe (welgebore, Edele, Erntfeste, Hooghgeleerde, Wyse, eñ voorsienige Heeren) onder V. M. E. hooghgeachte naẽ aenden dach te brengen, 'tverhael vande Incomsten, Domeynen eñ Renten des Conincks van Spaengien, ghetrocken uyt de Originale Registers daer van zijnde, is niet gheschiet uyt dier meyninghe om des voorsz. Conincks macht meer te doen duchten, ofte sodanighe Register tot een voorschrift te stellen van een gemeen (in manier van spreken) huys-houdinge, want hoe groot eñ hooch te achten zy, 'tgewelt ende macht van buyten, daer binnen eendracht ende wyse beleydinge is, heeft hem van selfs wel laten sien by't verloop des jeghenwoordige oorloghs, ende ten anderen mach, gheduerende V. M. E. regieringhe desen tijt wel een levendich ende dadelijck exempel zijn voor alle staten, tot onderhoudinge van dien, Dan heb my laten voorstaen, hier inne gebruyckt hebbende 'tadvijs des Erntfesten ende hoochgeleerden Heere D. François Maelson, Raet Ordinaris van V. M. E. neffens zyne Excell. dat niet alleen vermakelick soude zijn voor de curieuse verstanden, dat alles ghegistreert ende ghesommeert, ende daer beneffens d'afcomste, macht eñ regieringe der Coninghen van Portugal te vinden ende lesen: maer de goede ende getrouwe Ingesetenen oorsaeck te gheven den Almoghenden hoochlick te loven ende dancken zijnder ghenade eñ vaderlijcke sorchvuldicheyt; die door zijn stercké arm ons teghen so grooten macht ende ghewelt, dese so ghevoechlicke regieringhe gherecht ende bevesticht heeft: Ende sal (meene ick) daer uyt moghen blijcken waer te zijn, dat der Inwoonderen des landts welvaren, ende vermoghen zy die macht ende versekerheyt van een Rijck ofte Staet, als wy oock verstaen 'tghevoelen gheweest te zijn des wysen Conincks Ludovici den xj. welcke gevraecht zijnde wat Vranckrijck jaerlicks mochte op brenghen, antwoorde anders niet, dan, *'Tis een goede weyde, ick machse so dickmaels mayen alst my ghelieft*, 'twelcke onghetwijfelt niet can gheschieden, dan dat uyt de ghemeene middelen de ghemeene noot ende voorraet ordentlick besorcht werdt, als by't op ende onderganck van't Egyptische Rijck ghepresen wert, seggende een groote oorsaecke gheweest te zijn van so vermaerde rijcke ende heerlicke Staet, dat alle hare pachten ende incomsten, die verscheyden waren, in drie paerten ghedeylt zijnde, d'eene der Priesteren, d'anderde den Coninck, die derde, 'tonderhout der Soudaniers toegheleyt werde, waer door gheschiede dat de Coninck aende Priesteren een wyse en ghetrouwe raet, d'ondersaten aen den Coninck een sorchvuldich voorstander, ende aende Krijghs-luyden vrome voorvechters vonden, ende ('tghene het totte hooghste heerlickheyt heeft ghebrocht) dat onder soodanighe ordeningh de verhandelingh ende coopmanschap, groote middelen der gemeene rijckdommen ende welstants, onverhindert ghedreven, 'taertrijck tot nut bearbeyt, die vruchten tot haer volle wasdom ende weerde ghebracht, ende 'tlandt met nieuwe aencomelingen, vervult werde; 'Twelcke wy als noch (des die goetheyt Godts hoochlicken ghelovet moet zijn) oock wel een grooten deel ons hebben te bedancken, ende V. M. E. wyse beleydinghe int beloop van soo swaren oorlogh met alle danckbaerheyt ende goetwillighe onderdanicheyt te erkennen, ende nu mijn voornemen in desen tot gheen ander eynde ghericht, dan om neffens mynen onderdanich, ende dienstwillich gemoet met alle eerbiedinge V. M. E. te bidden, dat haer ghelieve goedertierlick wel te laten ghevallen, ende gunstelijck gedooghen, dat die goede wille, ende 'toprecht hert, die cleynheyt mijns verstandts, ende die slechticheyt mijns schryvens vervanghe.

Hier mede Welgeborene, Vermoghende, Edele, Eerentfeste, Hooghgeleerde, Wyse, ende voorsinnighe Heeren, Bidde ick hertgrondelick den Heer der Heeren, oirspronck alles goets V. M. E. te sparen in langdurighe ghesontheyt, ende ghelucksalighe regieringhe, t'Enckhuysen, &c. 1596.

V. M. E. Onderdanighen dienaer.

Ian Huyghen van Linschoten van Haerlem.

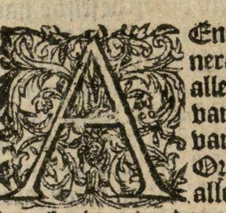
AD IO. HVG. LINSCOTVM
DE SVO HOC RATIONVM HISPANICARVM COMMENTARIO.

Dum regum Hesperiæ scrutatus scrinia & arcas
Immensas numero & pondere prodis opes:
Prodis ab exemplo, quid res subvertere natum,
Et quæ firmandi sit ratio imperij,
Imperij, quod lene probent populusque patresque,
Quo duce res Batavûm tuta sub Auriaco.

Sapere aude.

Een seecker Extract ende Sommier van alle de Renten/Domeynen/Tollen/
Chijnsen/Imposten/Tributen/ thienden/ derde penninghen/ende incomsten des Coninghs van Spaengien/over alle zyne Coninghrijcken/Landen/Provintien ende Heerlijckheyden/soodanich als die alles uyt de Originale Registers der respective Reken-camers ghetrocken zijn; Met een corte ende clare beschryvinghe/ van de regieringhe/macht/ende afcomste der Coninghen van Portugael; Door den selfden Ian Huyghen van Linschoten, uyt den Spaenschen in onse Nederduytsche Tale ghetranslateert ende overgheset.

TOT DEN LESER.

Engesiē dat dese myne Itinerario ofte Schipvaert/ alleenlijcken is tracterēde vande Landen ende Custē van Oost Indien/ende die Orientaelsche contreyen/ alle het welcke huydens daeghs is onder de regieringhe ende 'tghebiet van den Coningh van Spaengien/so en heeft my niet vreemts noch buyten propoosten ghedocht/ alhier by te voeghen een Extract ende Sommier van alle de renten/ Domeyen/ ende incomsten van den selfden Coningh/vā alle zyne Coninghrijckē/ Landen/Provintien/ ende Heerlijckheyden/ gelijck als ick het alles ghetrocken hebbe uyt de Originale Registers der respective Reken-camers / ende uyt de Spaensche in onse Nederduytsche Tale ghetranslateert / waerinne niet alleen verthoont wert d'incomste van elcke Provintie eñ Iurisdictie op zijn selven: maer oock mede van alle die Steden ende gewesten van't gantsche Coninghrijck vā Spaengien int particulier/ met hare rechte namen ende toenamen/so dat men daer niet alleenlijcken uyt mach scheppē de vermakelijckheyt ende memorie van sodanighe renten / in't gheheel ende in't besonder/ maer oock van ghelijcken om te weten het ghetal vande Steden en ghewesten van gheheel Spaengien; Hopende het selfde aenghenaem / oirbaerlijck / ende oock vermakelijck sal wesen / voor alle liefhebbers van curieusheyden.

Onderrechtinghe ende manier, hoe ende met vvat gelt datmen in Spaengien reeckent.

Erstelijcken so is te weten/om dese navolghende verclaringhe wel te verstaē/ datmen in Spaengien is ghebruyckende de rekeninghe van Maravedijs / soo wel in't meesten als in't minsten / ende passerende over die hondert duysent in't ghetal/te weten/thienmaels hondert duysent/ so is het een Quento/dat is:eygentlijcken een millioen van Maravedijs gheseydt / met welcke twee namen en verdeelinge/ sullen de selfde incomsten aenghewesen worden / achtervolghende d'ordonnantie ende 'tghebruyck van des Coninghs Reken-camers in Spaengien. Nu soo is te weten/dat 34. Maravedijs doen een Spaensche Reael in spetie ofte Silver / ende elf Spaensche Realen doen een Ducaet / ende elcke Quento ofte millioen van Maravedijs/ doet soo veel als 2673. Ducaten / 8. Realen/ eñ 26. Maravedijs; De Maravedysen worden geteyckent naer usantie van Spaengien/ te weten/ als de somme passerende is over de hondert/soo setmender dit *U* merck voor/beginnende alsdan van de duysendē opwaerts/ om te lichter mettet eerste ghesicht de somme te vervaten/ alle het welcke wy om de lichticheyts wille/ende beste accordantie/ alsoo achter volghen: want als nu met dese verclaringhe ghenoech verstaen mach worden/ van de gheen die daer onervaren in is.

Dat eerste Capittel.

Van de Renten, Domeynen, ende incomsten des Coninghs, van zijn Coninghrijcken van Spaengien, Napels, Cecilien, Arragon, &c. ende van alle zijn heerlijckheyden, behalven het Coninghrijck ende Iurisdictie van de Croone van Portugael, die vvy daer naer op haer selven sullen relateren, met alle het ghene meer dies beroerende is.

De Sout Eylanden.

r. DE Salinas, dat (zijn de Sout landen/) van de Croone van Spaengien / zijn jaerlijcks ghetaxeert voor des Coninghs incomste / drie en tneghentigh Quentos van Maravedijs. ——— ——— 93 Quentos.

Thiendē vāde Zee/die van buytē in Biscapen comen.

r. Van de thienden van de Zee/ van de Coopmanschappen die van buyten in Biscapen comen/ende vande Provintien van Guipiscoa, ende van de vier Bergh Steden/ gheleghen aen de Zee Custe/betalen van alle Coopmanschappen/te weten/ die nae Castilien te landtwaerts ghevoert worden/van thien een/het welcke ontfanghen wert inde Tol-huysen van de Steden van Victoria, Horduna, ende Valmasceda, te samen ghesommeert/comt voor den Coningh jaerlijcks ——— 70 Quentos.

Tol-huysē in de steden van Victoria/ Horduna/eñ Valmasceda.

Thiendē vāde Zee/ door het Coninghrijck van Leon.

r. De thienden van de Zee / welcke comen door het Coninghrijck van Leon, ende passeren door de Haven van Sanabria, ende Villa Franca, gheven des jaers 1 Quento.

Thiendē vāde Zee/ door de stadt Oviedo

r. De thienden van de Zee/van het Prinsdom van Asturias, welcke passeren door de Stadt van Oviedo, gelden jaerlijcks ——— 375 *U* 000. Maravedijs.

Renten van't Prevootschap van Bilbau.

r. De rente van het Prevootschap van de Stede Bilbau, het welcke zijn van dingen die van buyten comen/gelden jaerlijcks voor den Coningh 490 *U* 500. Maravedijs.

Dat tvveede Capittel.

Verclaringhe van de Alcavalen, ende Tercias, ofte derde penninghen, diemen in Spaengien betaelt.

Alle de Alcavalen, Tercias, ende andere renten die de Coningh in Spaengien heeft/ in alle de Provintiē/ Stedē/ Dorpen/ ende ghewesten/ van alle zijn Coninghrijcken ende heerlijckheyden/ gelijck als elcke Stadt/ haer ghebiet ende ghedeelte in het besonder verclaert gaet/ wat dat elck op brengt/ ende op datmen tot meerder claerheyt mach sien ende verstaen/ wat dat dese renten van Alcavalen te segghen is/ soo is te weten/ datmen van alle goederen/ Coopmanschappen/ Huysen/ Erven/ 'tzy wat dat het souden moghen wesen/ gheen uyt ghesondert/ betalen moet van thien een/ voor den Coningh/ ende dat soo dick ende menichmael als sulcke goederen/ Coopmanschappen/ Huysen/ Erven/ het zy wat het is/ van d'een aen d'ander vercocht worden; dese thiende penninghen worden ghenaemt Alcavalen; Van ghelijcken die Ambachts-lieden/ Hant-werckers/ ende andere Cremers/ die in haerlieder Ambachten/ ende Hant-wercken vercoopen/ als oock inde Vleesch-huysen/ Visch-merckten/ Herberghen/ het zy van wat Ambacht/ Hantwerck/ ofte neeringhe dat souden moghen wesen/ moeten altesamen/ als gheseydt is/ van thien een gheven/ van alle het ghene/ ende soo dickwils als zy yet vercoopen/ waer toe ghemeenlijcken het meestendeel van de Steden/ ende haer ghedeelten in alle plaetsen van haer Jurisdictie/ met den Coningh verdraghen zijn/ ende ontfanghen alsoo de selfde Alcavalen, doende aen den Coningh betalinghe/ naer haer contract ofte pachtinge buyten alle oncosten des Coninghs; Daer en boven soo zijnder noch inde Hooft-steden ende Provintien/ Ontfanghers van den Coningh/ die rekeninghe houden/ ende last hebben/ om te doen inhalen ende ontfanghen/ te leveren alle de Alcaualen die inde verpachtinghe ofte contract ende gedeelte van elcken Stadt ende haer Jurisdictie veraccordeert is/ als oock van ghelijcken om te betalen van de selfde Alcavalen, de Iuros, dat zijn eenighe leenen die de Coningh gheordineert heeft/ aen sommighe persoonen/ om van de selfden haer betalinghe te hebben/ ende eenighe andere librancen ofte assignatien/ die op de selfde hare ordinantien hebben/ van welcker betalinghen de voorschreven ontfanghers hare rekeninge gheven/ (van dat zy alsoo betaelt ende ontfanghen hebben/) aenden oppersten reken-camer des Coninghs. Om nu te verstaen dat vande Tercias, dat is soo veel als derden penningh gheseydt/ soo is te weten: dat van veel jaren herwaerts/ soo hebben de Pausen gheconcedeert/ ofte ghegunt aen de Coninghen van Spaengien/ den derden penningh/ van alle de renten der Kercken ende gheestelijcke goederen/ ende dat tot hulpe van de oorloghen ende bescherminghe van het Catholijcke ende Roomsche gheloof/ het welcke insghelijcks van de voorschreven Ontfanghers ingehaelt ende ontfanghen wort/ ghelijckelijcken met de Alcaualen, worden ghenoemt (als gheseydt is) Tercias, wordende van ghelijcken verpacht te samen met de Alcaualen, aen elcke Stadt ende Jurisdictie/ sommighe Alcavalen heeft den Coningh vercocht/ ofte yemant tot een gave ofte gifte vereert/ waer van elck op zijn plaetse mentie ghemaeckt sal worden.

Onderrichtinghe wat Alcavalen zijn.

Alle ambachten en neeringen moeten thiende pen. gheven/ van datse vercoopen.

Juros/ zijn leenen van de Coningh.

Onderrichtinghe van de Tercias/ van wie datse geordonneert zijn.

Oorsaec waer toe datse ghegeven werde.

r. De Stadt van Burgos met hare Jurisdictie/ betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien — — 17 Quentos. 329 U 880. Maravedijs.

r. Het Baliouschap van Burgos, het welcke wordt ghenaempt/ de Bureba, is gheleghen dicht by Burgos, gheeft jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien, ofte derden penningh — — — 2 Quentos. 646 U. Maravedijs.

r. Het ghebergthe van Oca, betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 34 U. Marave.

r. Het Baliouschap/ datmen noemt vande Provintie van Rioxa, betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien — 3 Quentos. 757 U. Maravedijs.

r. Het Baliouschap datmen noemt van Hebro, betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien — — 2 Quentos. 346 U. Maravedijs.

r. Het Baliouschap ghenaemt den hoeck van Hebro, betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien — — 1 Quento. 402 U. Maravedijs.

r. De Stadt van Victoria, betaelt jaerlijcks aen den Coningh 269 U. Maravedijs.

r. De Provintie van Guipiscoa, betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien — — — — 1 Quento. 181 U. Maravedijs.

r. Het Yser van de selfde Provintie van Guipiscoa, betaelt jaerlijcks van Tol aen den Coningh — — — 150 U. Maravedijs.

r. De seven Baliouschappen/ diemen noemt van out Castilien/ het welcke is inde ghebergten/ betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien — 942 U. Maravedijs.

r. De Valeye van Mena, welcke is inde selfde ghebergthe van out Castilien/ betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien — — 225 U. Maravedijs.

r. De Provintie diemen noemt vande Stadt van Logroño, betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien — — 7 Quentos. 746 U Maravedijs.

r. De Stede van Iangas, ende haer Jurisdictie/ betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien — — — 151 U. Maravedijs.

r. De Stadt van Santo Domingo, betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende Tercien — — — 4 Quentos. 812 U. Maravedijs.

r. Het Baliouschap van de Stede Diego, betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien — — — 1 Quento. 545 U. Maravedijs.

r. Het Baliouschap van Cande muñon, betalen jaerlijcks van Alcaualan ende Tercien — — — — 4 Quentos. 612 U. Maravedijs.

r. Het Baliouschap van Castro Xeres, betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien — — — 8 Quentos. 485 U. Maravedijs.

r. Het Baliouschap van Serrato ghenaemt/ betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien — — — 1 Quento. 965 U. Maravedijs.

r. Het Baliouschap van Monson, betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien — — — 2 Quentos. 276 U. Maravedijs.

r. Nu soo is te verstaen dat alle het gene datmen in out Castilien/ Baliouschap noemt/ is een Spaensche Provintie.

r. De Stadt van Palencia, ende die Provintie van Campos, betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien — — 16 Quentos. 940 U. Maravedijs.

r. De Stede van Carion, betaelt jaerlijcx van Alcaualen eñ Tercien 4 Quen. 945 U Ma.

r. Het Baliouschap vā Carion, betaelt jaerlijcx vā Alcaualē eñ Tercien 2 Qu. 910 U Ma.

r. De vlecken van Pedro Alvares de vega, betalen jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien — — — — 655 U. Maravedijs.

r. De Stede van Sahagun, betaelt jaerlijcx van Alcaualen eñ Tercien 2 Qu. 125 U Ma.

r. De Stede van Saldaña, betaelt jaerlijcx van Alcaualen eñ Tercien 1 Qu. 13 U. Ma.

r. Het Baliouschap van Perina, betaelt jaerlijcx van Acaualen eñ Tercien 178 U. Mara.

r. Het Baliouschap van Campo, het welcke zijn de geberghten/ betalen jaerlijcx van Alcaualen ende derden penningh — 1 Quento. 730 U. Maravedijs.

r. De Valeye van Miranda ghenaemt/ gheleghen in de gheberchten/ betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende derden — — 557 U. Maravedijs.

r. De vier Steden/ diemen noemt van de Custe vande Zee/ te weten/ Laredo, Sant Ander, Castro de Vrdiales, San Vincente, betalen jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien — — — 3 Quentos. 616 U. Maravedijs.

r. Het Prinsdom van Asturias, ende de Stadt van Oviedo, betalen jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien — — 12 Quentos. 345 U. Maravedijs.

r. De Stadt van Lugo, gheleghen in't Coninghrijck van Gallissien, betaelt jaerlijcks van Alcaualen eñ Tercien, te weten/ met de plaets van zijn Bisdom. 4 Quen. 137 U. Ma.

r. De Stadt van Modoñedo, ghelegen in't selfde Coninghrijck van Galissien, betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien — 1 Quento. 732 U. Maravedijs.

r. De Stadt van Orenso, ende haer Jurisdictie in Gallissien, betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien — — 6 Quentos. 505 U. Maravedijs.

r. De Stadt vā Sint Jacob in Gallissien, in't Latijn Compluto genaēt/ eñ die Jurisdictie zijn vā Aertsbisdom/ betaelt jaerlijcx van Alcaualen eñ Tercien 18 Qu. 212 U Ma.

r. De Stadt van Tuy, ende die Jurisdictie van zijn Bisdom in Gallissien, betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien — 5 Quentos. 827 U. Maravedijs.

r. De Stede van Ponte Ferrara in Gallissien, betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien — — — 1 Quento. 975 U. Maravedijs.

r. De Stadt van Leon, ende de plaetsen van zijn Jurisdictie ende Bisdom/ betalen jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien — 6 Quentos. 350 U. Maravedijs.

r. De plaetsen vande Stadt/ ende het Bisdom van Astorga, in't Coninghrijck van Leon, betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 2 Quentos. 455 U. Maravedijs.

r. De Dorpen ofte vlecken van de Abdyen van Leon, ende Astorga, betalen jaerlijcx van Alcaualen ende derden penningh — 797 U. Maravedijs.

r. De Parochien diemen noemt van Salas, in't Prinsdom van Asturias, betalen jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien — — 231 U. Maravedijs.

r. De Stadt van Samora, ende haer Jurisdictie/ betaelt jaerlijcx van Alcaualen eñ Tercien — — — 15 Quentos. 525 U. Maravedijs.

r. De Stadt van Toro ende haer Jurisdictie/ betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien — — — 11 Quentos. 112 U. Maravedijs.

r. De Stede van Viena, toebehoorende den Hertoch van Ossuna, betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende derden penningh/ ofte Tercien — 62 U. Maravedijs.

r. De Valeye van Guyrena, betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien — — — — 2 Quentos. 335 U. Maravedijs.

r. De Stede van Barisal de la Coma, betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien — — — — 250 U. Maravedijs.

r. De Stadt vā Salamanca ende haer Jurisdictie/ betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien — — 24 Quentos. 300 U. Maravedijs.

r. De Stadt Rodrigo ende haer Jurisdictie/ betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien — — — 14 Quentos. 345 U. Maravedijs.

r. Die Jurisdictie van Trigeros ghenaemt/ betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien — — — — 417 U. Maravedijs.

r. De Stede van Olmillo, betaelt jaerlijcx van Alcavalen eñ Tercien 47 U Maravedijs.

r. De Stede van Torde sillas, ende haer Jurisdictie/ betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien — — — 2 Quentos. 600 U. Maravedijs.

r. De Stede van Valla dolid, ende haer Jurisdictie/ betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien — — — 29 Quentos. 730 U. Maravedijs.

r. De Stede van Torde Humos, betaelt jaerlijcx van Alcavalen eñ Tercien 827 U Mar.

r. De Stede van Medina del Campo, ende haer Jurisdictie/ betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien — — 31 Quentos. 375 U. Maravedijs.

r. De Stede van Olmeda, ende haer Jurisdictie/ betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien — — — 2 Quentos. 149 U. Maravedijs.

r. De Stede van Nava ende sevenkercken/ betalen jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien — — — — 333 U. Maravedijs.

r. De Stede vã Madrigal, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien. 682 V. Marave.

r. De Stede van Arenalo ende haer Jurisdictie betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 5 Quentos. 310 V. Maravedijs.

r. De Stadt van Avila ende haer Jurisdictie/betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 19 Quentos. 365 V Maravedijs.

r. De Stadt van Segovia ende haer Jurisdictie betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien 12 Quentos. 480 V. Maravedijs.

r. De Stede van Aranda de Duero ende haer Jurisdictie/ betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien 3 Quentos. 350 V. Maravedijs.

r. De Stede van Roa, betaelt jaerlijcx van Alcaualen eñ Tercien 1 Quin. 515 V Mara.

r. De Stede van Gumiel de Yzan, toebehoorende den Hertoch van Ossuna, betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien ofte derden penningh 154 V Maravedijs.

r. De Stede van Sepulueda ende haer Jurisdictie/betaelt jaerlijcx vã Alcaualen ende Tercien 3 Quentos. 540 V Maravedijs.

r. De Stede van Soria ende haer Jurisdictie / betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien 10 Quentos. 282 V Maravedijs.

r. De Jurisdictie vande Stadt ende 't Bisdom van Osma, betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 4 Quentos.

r. De Steden van Agreda ende Tarasona, ende haer Jurisdictien / betalen jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien 2 Quentos. 83 V Maravedijs.

r. De Stede van Molina ende haer Jurisdictie betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien 5 Quentos. 792 V Maravedijs.

r. De Stadt van Siguença ende haer Jurisdictie/betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 3 Quentos. 662 V Maravedijs.

r. De Stadt van Cuença ende haer Jurisdictie / betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 24 Quentos. 645 V Maravedijs.

r. De Stadt van Huete ende haer Jurisdictie / betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien 17 Quentos. 916 V Maravedijs.

r. De Stede van Villa Rexo de Fuentes, betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 2 Quentos. 517 V Maravedijs.

r. De Provintie diemen noemt het Marck-graefschap van Villena, 'twelcke zijn de Stedẽ van Timihilla, Albasette, La Roda, San Clemente, ende die Stadt van Villena ende haer Juri dictie/betalen jaerlijcx van Alcaualen eñ Tercien 31 Quen. 503 V Mar.

r. De Stede van Belmonte, betaelt jaerlijcx van derden penningh alleelijcken: want de Alcaualen behooren den Marckgraef toe. 476 V Maravedijs.

r. De Stadt van Murcia ende haer Jurisdictie / betalen jaerlijcx van Alcaualan ende Tercien 14 Quentos. 820 V. Maravedijs.

r. De Stadt van Lorca ende haer Jurisdictie/betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 5 Quentos.

r. De Stadt van Cartagena ende haer Jurisdictie/ betaelt jaerlijcx van Alcaualen eñ Tercien 2 Quentos.

r. De Stede van Alcaras ende haer Jurisdictie / betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 16 Quentos. 984 V. Maravedijs.

r. De Stede vã Segura de la Sierra, eñ haer Provintie en Jurisdictie/'twelcke is vã't Meesterschap vã sint Jacob/betalen jaerlijcx vã Alcaualen eñ derdẽ. 11 Qu. 91 V Mar.

r. De Stede van Villa nueva de los Infantes, ende haer Provintie/ 'twelcke men noemt / El Campo de Motyel, is van't Meesterschap van Sint Jacob/betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 8 Quentos. 664 V. Maravedijs.

r. De Stede van Ocaña eñ die Provintie/diemen noemt van Castilla, welcke is van't Meesterschap van sint Jacob/betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 23 Quentos.

r. De Stadt van Guadalaxara ende haer Jurisdictie / betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 11 Quentos. 64 V. Maravedijs.

r. De Steden van Pios eñ Poso, betalen jaerlijcx van Alcavalen eñ Tercien 160 V. Mar.

r. De Stede van Almonasid, ende Provintie van Sorita, welcke is van't Meesterschap vã Sint Jacob/betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 1 Quento. 188 V Mara.

r. De Steden van Vzeda, Talamanca, Tordelaguna, ende haer Jurisdictie / welcke zijn van het Aerts-bisdom van Tolledo, betalen jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien 18 Quentos. 250 V. Maravedijs.

r. De Stede van Yepas, betaelt jaerlijcx van Alcaualen eñ derden. 423 V. Maravedijs.

r. De Stede van Alcala de Henares ende haer Jurisdictie/met die Stede van Birivega, zijn van het Aerts-bisdom van Tolledo, betalen jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien 16 Quentos. 250 V. Maravedijs.

r. De Stede van Madrid ende haer Jurisdictie/ betaelt jaerlijcx vã Alcaualen ende Tercien 23 Quentos. 250 V. Maravedijs.

r. Het Graefschap van Puño en Rostro, dat is: een vuyst in't aensicht ghesept/ betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 1 Quento. 262 V. Mara.

r. De Steden van Cubas, ende Griñon, welcke toebehoorẽ Don Alvaro de Mendoça, welcke ontfanght de Acaualen, betaelt alleen van Tercien 117 V. Maravedijs.

r. De Stede van Galapagar, behoort den Hertoch van Infantadgo toe / betalen jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien 160 V. Maravedijs.

r. De Stede van Illescas ende haer Jurisdictie/betaelt jaerlijcx van Alcaualẽ ende Tercien 2 Quentos. 297 V. Maravedijs.

r. De Stadt van Tolledo, ende haer ghedeelte / betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien 73 Quentos.

r. De renten vanden dienst van't gheberghte/te weten/'tghene dat betaelt wort vande eygenaers van't Vee/dat naer't landt van Estremadura passeert om te weyden/ is jaerlijcx weert voor den Coningh 19 Quentos. 503 V. Maravedijs.

r. De vlecken van't Prioorschap van sint Jan/betalẽ jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 7 Quentos. 55 V. Maravedijs.

r. De Stede van Almagro ende haer Provintie/ welcke ghenaemt wort de Campo de Calatrava, is van het Meesterschap van Calatrava, betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien. 7 Quentos. 120 V. Maravedijs.

r. Van ghelijcken d'Alcavalen vande Cruyden ende groenicheyt / diemen in dese selfde Meesterschap vercoopt/gelt jaerlijcx voor den Coningh 3 Quentos. 438 V. Maravedijs.

r. De Stadt vã Cuydad Real, betaelt jaerlijcx vã Alcaualen eñ Tercien 4 Quen. 150. Ma.

r. De vlecken gelegen in de contreye/genaemt het Archidiaenschap van Talavera de la Reyna, betaelt jaerlijcx van Alcaualen eñ Tercien 14 Quentos. 326 V. Maravedijs.

r. De Stadt van Placensia ende haer Jurisdictie/eñ die vlecken diemen noemt van't Archidiaenschap/betalen jaerlijcx van Alcaualen eñ Tercien 18 Quentos. 475 V. Mara.

r. De Stadt van Truxillo ende haer Jurisdictie/ betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 12 Quentos. 224 V. Maravedijs.

r. De Stede van Caceres ende haer Jurisdictie / betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 7 Quentos. 850 V. Maravedijs.

r. Die Stadt van Badajos, ende haer Provintie en Jurisdictie/betalen jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 9 Quentos. 972 V. Maravedijs.

r. De Stede van Alcantara, Jurisdictie/ende Provintie/is van't Meesterschap van Alcantara, betaelt jaerlijcx van Alcaualen eñ Tercien 9 Quentos. 403 V. Maravedijs.

r. Van gelijcken so gelt jaerlijcx d'Alcaualen vande cruyden eñ groenicheyden (die vercocht werdẽ om in de selfde contreyen te weyden) voor dẽ Coningh 3 Quen. 481 V. Mara.

r. De Provintie van Serna, welcke is van't Meesterschap van Alcantara, betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende derden. 7 Quentos. 570 V. Maravedijs.

r. De Stadt van Merida eñ haer Jurisdictie/welcke is in de Provintie van Leon, wesende van het Meesterschap van Sint Jacob/betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende derden. 21 Quentos. 234 V. Maravedijs.

r. De Stede van Fuente el Maestro, ende haer Jurisdictie is inde Provintie van Leon, van het Meesterschap van Sint Jacob/ betaelt jaerlijcx van Acaualen ende Tercien 6 Quentos. 973 V. Maravedijs.

r. De Stede van Guadalcana eñ Jurisdictie/is van't Meesterschap van sint Jacob/betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 3 Quentos. 305 V. Maravedijs.

r. De Stede van Xeres de Badajos, (is van't Meesterschap van sint Jacob/) met haer Jurisdictie/betaelt jaerlijcx van Alcaualen eñ Tercien 7 Quentos. 100 V. Maravedijs.

r. De Stadt van Sevilla haer ghedeelte ende Jurisdictie/ betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien 182 Quentos. 387 V. Maravedijs.

r. De Renten diemen heet vande heerlijckheydt vande selfde Stadt / gheeft jaerlijcx aen den Coningh 2 Quentos.

r. De Steden van Palma, ende Guelues, toebehoorende de Graven van Palma eñ Guelues, betalen jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 235 V. Maravedijs.

r. De Steden van Tevar ende Ardales, toebehoorende de Marckgraef van Ardales, betalen jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 235 V. Maravedijs.

r. Die Stede van llerena ende Jurisdictie/is inde Provintie van Leon, van't Meesterschap van sint Jacob/betaelt jaerlijcx van Alcaualen eñ Tercien 3 Quen. 125 V. Mara.

r. De Stadt van Cadiz, betaelt jaerlijcx vã Alcaualen eñ derden 8 Quen. 452 V. Mara.

r. De rente van Cadiz, diemen heet vande Almadravas, dat is: de visscherye vanden Visch/diemen heet Atun, gelden 'teen jaer door't ander/jaerlijcx 3 Quento. 35 V. Marave.

r. De Stadt van Gibraltar, betaelt alleenlijcken den derden penningh / ofte Tercien: want zijn vry vande Alcaualen, door gunst vandẽ Coningh/gelt jaerlijcx 1 Qu. 500 V. Ma.

r. De Stadt van Xeres de la Frontera ende Jurisdictie/betaelt jaerlijcx van Aleaualen ende Tercien 21 Quentos. 50 V. Maravedijs.

r. De Stede van Catmona ende Jurisdictie / betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 9 Quentos. 450 V. Maravedijs.

r. De Steden van Lora eñ Sete filla, betalẽ jaerlijcx vã Alcaualen eñ Tercien 680 V. Ma.

r. De Stadt van Eçija met zijn voor Steden/betalen jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 15 Quentos. 500 V. Maravedijs.

r. De Stadt van Cordoua ende Jurisdictie / betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 48 Quentos. 995 V. Maravedijs.

r. De contreye vande plaetsen ghenaemt Rea lengos van Cordoua, betalen jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien, ofte derden penningh 17 Quentos. 316 V. Maravedijs.

r. De Stadt van Anduxar ende Jurisdictie / betalen jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 4 Quentos. 800 V. Maravedijs.

r. De Stadt van Wieda ende Jurisdictie/betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 11 Quentos. 640 V. Maravedijs.

r. De Stadt van Baeça ende Jurisdictie/betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 17 Quentos. 316 V. Maravedijs.

r. De Stede van Quexada, betaelt jaerlijcx vã Alcaualen eñ Tercien 1 Qu. 415 V. Ma.

r. Het Adelantaetschap van Carcola, betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 6 Quentos. 885 V. Maravedijs.

r. Het Graefschap van Sint Esteven, betaelt jaerlijcx van Alcaualen ende Tercien 1 Quento. 340 V. Maravedijs.

r. De Stede van Martos, eñ Jurisdictie / is van't Meesterschap van Calatrava, van't gedeelte van Andalusien, betaelt van Alcaualen eñ Tercien. 11 Quent. 436 U Mara.

r. De Stadt van Iaen ende Jurisdictie betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende Tercien. 15 Quentos. 909 U Marabedijs.

r. De Stadt van Granada ende Jurisdictie/ betalen jaerlijcks vā Alcaualen ende Tercien. 42 Quentos. 910 U Marabedijs.

r. De zyde van't Coningh-rijck van Granaden/ plaghen te gelden (te weten/) eerder die Moriscos ofte Granadynen uyt verdreven waren/ 42. Quentos / gelden nu ter tijdt maer 22 Quentos.

r. De renten diemen heet Aguela ende Avisses van Granada, gelt jaerlijcks voor den Coningh. 2 Quentos. 750 U Marabedijs.

r. De Steden ofte Stadts van Loxa ende Alhama, in't Coningh-rijck van Granada, betalen jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien. 3 Quentos. 650 U Marabedijs.

r. De Stadt van Baca in Granaden ende Jurisdictie betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien. 10 Quentos. 626 U Marabedijs.

r. De Stadt van Guadix in Granaden ende Jurisdictie / betaelt van Alcaualen ende Tercien. 6 Quentos. 395 U Marabedijs.

r. De Stadt van Almena in Granaden ende Jurisdictie / betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien. 3 Quentos. 80 U Marabedijs.

r. De Steden van Almunecar, Mutril, ende Salabrena in Granaden/ betalen jaerlijcks van Alcaualen ende derden. 2 Quentos. 643 U Marabedijs.

r. De Stadt van Malaga in Granaden/ betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien. 16 Quentos. 269 U Marabedijs.

r. De Stadt van Veles Malaga in Granaden/ betaelt jaerlijcks van Alcaualen eñ Tercien 3 Quentos. 519 U Marabedijs.

r. De Stede van Pulchena, betaelt jaerlijcx van Alcaualen eñ derden. 410 U Marabedijs.

r. De Stadt van Ronda ende Jurisdictie / betaelt jaerlijcks van Alcaualen ende Tercien. 5 Quentos. 334 U Marabedijs.

r. Het Eylandt vā Canarien geeft den Coningh jaerlijcx 4 Quentos. 850 U Marabedijs.

r. Het Eylandt vā Teneriffe geeft den Coningh jaerlijcx 3 Quentos.

r. Het Eylandt La Palma gheeft den Coningh jaerlijcx 2 Quentos. 400 U Marabedijs.

Den daghelijcksen dienst/ obligatie/ ofte contributie/ die de Coninghrijcken ofte landen van Spaengien/ jaerlijcks aenden Coningh betalen / zijn waerdich 104. Quentos/ 305 U Marabedijs. Nu soo is te weten/ dat dese dagelijckse dienst/ obligatie/ ofte contributie/ gedeelt wert door alle de Provincien/ Landen / ende Steden van Spaengien / onder't volck die gheen Leenheeren/ Ridders/ ofte Eelmannen en zijn/ dan onder dien/ welckmen noemt 'tghemeen Populus/ inghesetenen/ ende onderdanen/ dese doetmen een yeder schatten ende betalen/ naer de qualiteyt ende vermoghen van elck een / moeten des jaers een sekere somme geven/ en dat naer die waerdye van henlieder goederen / welcke jaerlijcksche schattinge ofte contributie/ is 'teen jaer door't ander/ de voorsz. somme vā 104 Quin. 305 U Mara.

r. De Tollen vande thiende penninghen vande drooghe Havens/ (dat zijn die passagiens van te landt) vande Coningh-rijcken van Vallencia, Arragon, ende Navarre, diemen betaelt van alle goederen ende waren/ die uyt Spaengien nae de voorsz. landen gevoert werden/ soo wel van't incomen/ als van't uyt voeren; want alle de goederen die van't eene Coningh-rijck in't ander vervoert worden/ betalen altesamen den thienden penningh / welcke Tollen ofte thienden vande voorsz. Coningh-rijcken/ te weten/ vande drooghe Havens ofte passagiens/ geldē 'teen jaer door't ander/ des jaers 49 Quentos. 35 U Marabedijs.

r. De drooghe Havens ofte binnenlandtsche passagiens/ incomsten ofte uytganghen/ die van't Coningh-rijck van Portugael strecken/ naer de landen die onder de Croone vā Spaegien gheleghen zijn/ eyghentlijcken Castilien genaemt/ gheven den Coningh jaerlijcks van thienden vande goederen ende waren/ die daer heen en weer door passeren/ 'teen jaer door't ander 34 Quentos. 155 U Marabedijs.

r. De Wollen die jaerlijcks uyt Spaengien ghetrocken/ eñ vervoert werden naer alle weghen/ gheven van elcke sack/ (wegende ontrent 10. Aroben, wesende yeder Arobe 25. pōt) diemen uyt Spaengien naer buytens landts voert/ twee Ducaten/ toebehoorende d'ingeboren ende inwoonders: maer den vreemden Man moet betalen vier Ducaten voor yeder sack; dese Tol beloopt d'een jaer door't ander/ des jaers 53 Quentos. 586 U. Marabed.

r. Het opperste Almorarifschap van Sivilla / het welcke de selfde Stadt vande Coningh ghepacht heeft/ voor 154 Quentos/ 309 U Marabedijs 'tsiaers / dese renten zijn de thienden van alle Coopmanschappen / ende waren van Neerlandt/ Vranckrijck/ Enghelandt/ Portugael/ Italien/ etc. van alle weghen comende van buyten/ om aldaer te lossen / geven altesamen van thien een/ voor den Coningh/ 'twelcke genaemt wort Almorarifasgo/ comt 'teen jaer duert ander/ de voorseyde somme van 154 Quentos. 309 U Marabedijs.

r. Het Almorarifschap van Spaenschs Indien/ het welcke de selfde Stadt van Sevilla ghepacht heeft vanden Coningh/ des jaers voor 67. Quentos/ ende is vā alle Coopmanschappen/ die in Sevilla gheladen ende ghescheept worden naer Spaenschs Indien/ betalen in Sevillen den 20. penningh / ende comende in Indien / betalen de selfde waren noch eens den 20. penningh/ soo dattet op de rekeninge den 10. penningh comt te wesen/ 'twelcke 'teen jaer door't ander/ de voorsz. somme is bedraghende. 67 Quentos.

r. De renten die den Coningh heeft vande Munten van Spaengien/ te weten/ van yeder marck Silver/ dat inde selfde Munten ghesiagen en bearbeyt wert/ zijnde elck marcke ses Ducaten aen Silver/ betaelt een Reael in specie voor den Coningh; dese rente wort genoēt El Señoreaxo de la Moneda; Ende de munte van Sivilien brenght alleen soo veel op als alle d'ander/ ghelijck dese rente is/ des jaers waert voor den Coningh 22 Quentos.

Den

r. Den Coningh heeft verpacht aen de Fuckaers van Ausburch/ de Meesterschappen vā Sint Jacob/ Calatrava, ende Alcantara, voor 98 Quentos 'tsiaers/ en zijn alleen de Tollen van't Coren/ Wijn/ Olye/ ende andere dinghen die den thienden penningh betalen / die de Meesters in vorighen tyden plaghen te hebben; In dese Tollen en zijn niet begrepen de Tercien noch Alcaualen, die noch buyten blyven/ als op een ander ghesept is; Dese Meesterschappe zijn vande opperste Cruys-heeren/ van dese drie orden/ te weten/ van S. Jacob/ Calatraua, ende Alcantara, de welcke plaghen overste ofte hoofden te hebben/ diemen Meesters noemden/ ghelijck als die oversten van Rodes ende Malten, ofte ghelijck als vā de Cloosters ende Religieusen / met beloften van onderdanicheyt ende sekere puncten t'observeré/ alst oock noch huydens daeghs is/ welcker oversten plagen te wesen (als een ampt van grooten aensien ende auctoriteyt/) van des naesten bloetverwanten des Coninghs/ ofte oock wel zijn Kinderen/ hebbende haer eyghen landen/ besit ende volcomen comandement ende ghebiet: maer de Coninghen van Spaengien hebbent metter tijdt allencxkens onder haer ghetrocken/ bedienende ofte ten minsten presenterende/ als nu selfs/ als Meesters ende oversten van alle Cruysen/ Comendorien/ ende oordenen/ waer van de verpachtinghe van de selfde Meesterschappen aen hem comen/ als boven/ comt als ghesepdt is. 98 Quentos.

r. Noch heeft den selfden Coningh verpacht de Cruyden/ ende het groenicheyt vāde Weyden/ vande voorschreven Meesterschappé/ om het Vee daer op te weydē/ des jaers voor de somme van 37 Quentos.

r. De Coningh heeft verpacht het Quicksilver van Almalen ghenaemt / in't gheberghte van Sierra Morena, in't Velt van Calatraua, des jaers voor 73 Quentos.

r. De Bullen ofte aflaets Brieven vanden Paus van Roomen/ diemen noemt de Santa Crusada, gheven den Coningh jaerlijcks/ alle oncosten af getrocké. 200 Quentos. Het welcke ghereduceert in onse Nederlandtsche Munte/ comt te bedragen over de sesthien Tonnen schats.

r. De rente ghenaemt Subsidio, welcke is dat alle Priesters ofte gheestelijcke persoonen/ die eenighe benefitien ofte renten hebben/ te weten/ van Kercken / Cloosteren / Cappellen/ Cluysen/ ofte dies aenclevende/ moet een yegelijck betalen een sekere somme / ende dat conforme zijn Stipendio Sallarijs, beneficie/ ende qualiteyt / ende naer dat het in een yeder Bisdom verdeelt comt/ ende dit tot hulpe vande oncosten ende oorloghen / teghens die ongheloovigen ende Ketters/ waer van de meeste Kercken ende Cloosters met den Coningh verdraghen zijn/ in maniere van pachtinghe/ voor een sekere somme 'tsiaers/ diese hem boven alle oncosten moeten opbrenghen ende leveren / dese Subsidio is 'teen jaer door het ander waerdigh 65 Quentos.

r. Noch so gheven alle Bisschoppen ende Kercken van Spaengien/ jaerlijcks aen den Coningh/ tot hulpe van de oncosten/ teghens d'ongheloovighen ende Ketters/ 110 Quentos.

Dese rente ofte obligatie wert genaemt El Excusado, het welcke de Paus geconcedeert ofte ghegunt heeft/ door zijn Breuis, ofte Patente Apostolica Romana, aen den Coningh van Spaengien/ soo dat de Coningh mach kiesen uyt elcke Capelle van een yeder Kercke/ een ontfangher/ van die de thienden vande Gheestelijckheyt ende Kercken ontfangen / als daer is van't Coren/ Gerst/ Wijn/ Olye/ etc. ende alle andere dinghen diemen pluckt/ ende wassen/ ende de selfde Gheestelijckheyt ende Kercken leverent den Coningh/ boven alle oncosten vrij en vranck/ 'teen jaer door't ander/ de voorsz. somme van 110 Quentos.

r. De Myne van Guadalcana, gheleghen in't landt ghenaemt Estremadura, in het gheberghte van Sierra Morena, placht te gelden/ te weten / het Silver datmen daer des jaers uyt trock/ 187 Quintos: maer hoe veel dattet nu tertijt opbrenght/ en is gheen sekerheydt af: want is seer ghedebilleteert ofte verslapt.

r. Alle de Landen van Spaengien gheven den Coningh jaerlijcks van obligatie/ diemen noemt de Excercitio, voor de Slaven ende Galey-boeven/ ende tot onderhout vande Galeyen. 7 Quentos. 750. U Marabedijs.

r. Die rente ghenaemt de la Moneda Forera, dat is: een Munte ofte penningh die een yeder persoon jaerlijcks moet betalen van obligatie / te weten / elcke heertstede seven Marabedijs 'tsiaers/ 'tzy van wat conditie/ staet/ ofte qualiteyt die souden moghen wesen/ welcke rente beloopt 'teen jaer door't ander/ des jaers 6 Quentos. 656 U Marabedijs.

r. Het ghene dat den Coningh jaerlijcks van Spaenschs Indien compt / is de somme van 300. Quentos.

r. Het Coningh-rijck van Navarre gheeft jaerlijcks aen den Coningh/ de somme van 35 Quentos. 500 U Marabedijs.

r. De Coningh-rijcken van Valencien, Arragon, ende Catalunien, gheven des jaers (behalven andere diensten ende obligatie/) aenden Coningh 75 Quentos.

r. De Eylanden van Sardinien, Majorca, ende Minorca, en heeft de Coningh geen profijt af / om dat de renten ende incomsten van dien ghedespendeert ende verdaen worden/ in de bewaringhe ende beschermінghe van de selfde/ en somtijdts meer van doen wesende.

r. Het Coninghrijck van Cecilien geeft den Coningh jaerlijcx 375 Quentos.

r. Het Coninghrijck van Napoles, 'tlandt van Pullia ende Callabria, gelden jaerlijcx van alle renten voor den Coningh 450 Quentos.

r. Het Hartochdom van Milanen geeft den Coningh jaerlijcx 300 Quentos.

r. De Provintien van Nederlandt ende Bourgongien/ plaghen te geven aenden Coningh jaerlijcx 700 Quentos.

Maer jeghenwoordigh in dese troublen ende ghedurighe oorloghe en canmender gheen claerheydt noch sekerheydt af weten.

r. De verpachtinghe ofte rente van de Troefspelen van gheheel Spaengien/ gheven jaerlijcks aen den Coningh/ 20 Quentos: want van elcken Troefspel datter vercocht wert

moeten

moeten geven een halven Reael voor den Coningh/ende is verpacht des jaers voor de selfde somme ——— ——— ——— 20 Quentos.

r. De Rassen ofte Lakens van Florensen,te weten/die van buyté in Spaengien gebracht werden/gelden jaerlijcx van Tol/10 Quentos: want elcke stuck Rasse ofte Laken/ moet 6. Ducaten van Tol voor den Coningh gheven. ——— 10 Quentos.

ALle dese rekeninghe van de Tollen / Alcaualen, thienden ende derden penninghen/ Chijnsen/ Inposten/contributien/renten/Domeynen/eñ incomsten vandé Coningh van Spaengien/ zijn ghetrocken uyt de registeren der respective Reken-camers des selfden Coninghs/ende sonder eenighe veranderinghe over gheset en getranslateert/ ghelijck als zy verpacht/opghebracht / ende betaelt zijn gheweest het jaer van 1578. al eer dat den selfden Coningh het Coninghrijck van Portugael aen hem hadde / waeromme hier niet in begrepen en is/dan sullent hier naer in't besonder/ende op zijn selven verhalen/ als oock van hare regierders/ alles in't corte verbatet/met die waerachticheydt van dien/ door informatie ende Coppye der Officieren / ende bedienders van des Coninghs ambten ofte Officieren / inde selfde Coninghrijcken ende haer heerlijckheyden. Nu soo bedraghen in alles de voorschreven Domeynen/renten/ende incomsten des Coninghs/ghelijckse alles in't particulier verclaert gaen/'teen jaer door't ander te samen ghesommeert/13. Millioenen Gouts/ende 48 Vooo. Ducaten/het welcke compt ghereduceert in onse Nederlandtsche Munte ende rekeninghe / te weten/ drie gulden voor een Ducaet/ ofte elf Spaensche Realen / de somme van 452. Tonnen schats / ende 44 Vooo. Carolus guldens/ van 40. grooten vlaems 'tstuck. ——— 452 Tonnen schats. 44 V.gulden.

Het welcke is eyntelijcken dé gheheele sommé/ende incomste des selfden Coninghs van Spaengien jaerlijcks/behalven Portugael ende haer ghedeelte/ als ghesëydt is; Het welcke nu ter tijdt oock mede den selfden Coningh is besittende / als hier naer verclaert sal werden.

Dé Coninghrijcken die vervaet zijn onder den naem van Spaengien / eyghentlijcken Castilien: maer in het ghemeen Spaengien ghenaemt/ zijn dese / Leon, Arragon, Castilien, Navarre, Granaden, Tolledo, Vallencien, Sevilien, Cordoua, Murcien, Iaen,Gallicien, Gibraltar,Catalonien, zijn veerthien die eertijdts elck een Coninghrijck op haer selven hebben gheweest/ende noch den naem behouden. De Coninghrijcken/Provintien/ende Steden/die in't Hof van Spaengien in eenighen dachvaert ofte vergaderinghe van't ghemeene landts saken haer voysen ofte stemmen geven / en gheroepen werden/ zijn dese naervolghende/te weten: De Coninghrijcken van Leon,Sevillien,Tolledo,Granaden,Cordoua,Murcien, ende Iaen; Die Steden/te weten/de Hooft-steden/welcke zijn als Bisdommen/zijn Burgos, Salamanca,Segovia,Soria,Avila,Cuença,Toro,Zamora, Guadalaxara; Ende die Steden dat gheen hooft-steden noch Bisdommen en zijn/ hebbende slechtelijcken den naem van Steden/al hebbense Mueren ofte gheen/diemen eygentlijcke Villas noemt/van dese hebbender maer twee hare voysen ofte stemmen in't Hof/welcke zijn Valla dolid,ende Madrid; Die ander Coninghrijcken/als Arragon, Navarre, Valentie,ende Catalonien,&c. hebben haerlieder Viçeroys ende Gouverneurs a part/houdende haer daghvaerden op haer selven / regierende met des Coninghs advijs/ ghelijck als die van Napels,Cecilien,Milaen,&c.

Dat 3. Capittel.

Een cort verhael vande notabelste dinghen,gelegentheyt, regieringe,ende incomste van't Coninghrijck van Portugael,eertijdts Lusitanea ghenaemt.

Groote van Portugael.

HEt Coninghrijck vā Portugael heeft in't omgaens 285. mylen / te weten/ byde Custe vander Zee 135. mylen/eñ te landewaerts omgaende 150. mylen; Heeft 17. Steden in Portugael eñ Spaengien/ Guidades ghenaemt / welcke tytel ghenighe Steden moghen voeren/dan die hooftsteden van eenigh Bisdom/ofte door particulier gunst ende previlegie des Coninghs / alle d'ander worden genaemt Villas, al ist schoon datse met Mueren en Poorté omringt en besloten zijn/ ofte dat zy gheen Mueren en hebben/ gelijck alsser veel zijn/doch hebben evenwel den naem van Villas; Van dese Villas, Steden/ ende Casteelen/zijnder in Portugael 470. behalven Dorpen ende vlecken/ heeft 3. principale Havens ofte Revieren / om Schepen te anckeren / te weten/ Lisbonen/ Porto, ende Setuval, ende noch ander drie in't landt van Algarve,('twelcke oock vande Croon vā Portugael is/) te weten: Tavilla,Lagos,ende Villa Nova; De sluetel ende bescherminge vā de Revier ende Stadt van Lisbonen / is het Casteel Sint Iuliaen (vande Duytschen sint Gillis gheheeten/) welcke is gheleghen aende eerste passagie ende incompste van de Revier/ die ghenaemt wort Tegio, in Latijn Tagus, een van de vermaerste van gheheel Europa.

17. Steden diemen Cuidades noemt &c.

Hoe veel Steden en Casteelen datter in Portugael zijn.

Drie Revieré in Portugael.

Desgelijcx 3. in Algarve.

Gelegentheyt van't Casteel S. Iuliaen by Lisbona.

Dat 4. Capittel.

Vande Iustitie ende regieringhe van Lisbonen ende Portugael.

Verhael van verscheyden Rechters in Lisbona.

TEn eersten het Tribunael, ghenaemt 'trelaes van't Civil,waer van opperste Rechter is/ den Regidoer,dat is:dé Regierder van Coninghs wegen/met noch twee andere rechters; Het Tribunael vā het Crymen,ende twee Rechters; Eenen Auditeur ofte Rechter van des Coninghs Tolhuys/ghenaemt Alfandega; Een Rechter vā de proprieteyten ofte eygendommen/ende benefitien; Acht Rechters van de Weesen; Een Rechter van de Gast-huysen; Een opperste Rechter (ghenaemt Correcteur,) vande dinghen ende saken van Indien/ Guinea, Cabo verde,San Thome, ende Brasilien; Van alle dese voorsz. rechten machmen appelleren aen het relaes van het Civil; Het Tribunael ghenaemt van de supplicatien / wiens Rechters ghenaemt worden Desembargadores,dat is soo veel als ontlasters ghesëydt/ dese zijn van grooter

Vande Rechters diemen Desembargadores.

grooter auctoriteyt ende aensien / als by ons opperste Raets-heeren ende Presidenten; Aen dit recht comen die appellatien van't Tribunael van't Civil; Haren oversten is eenen genaemt/ Correcteur vāde supplicatien; Twee Rechters die ghenaemt worden / Desembargadores da Fazenda, dat is soo veel als Curateuren eñ Rechters van des Conings goederen/ dese oordelen de rechten / ende pleyten tusschen den Coningh ende particulieren; Vā dese en is gheen appellatie; Den Raet van de oordenen/Tribunael,Suppremo,ofte dé hooghen Raet diemen noemt/Desembargadores van't Palleys; Tribunael van de Concientie ghenaemt; Tribunael vande Veedores da Fazenda/ dat is: Besienders / Voochden / ofte Besorghers van des Coninghs incomsten eñ goederen; Tribunael van des Coninghs reken-camer / welcke staet onder de Veedores da Fazenda; Den Raet vā Staten; Twee tytelen van Hertoghen; Een van Marckgraef; Thien van Graven/met die qualiteyt vā elck een; Die fortressen der Portugesen in Africa, ofte Barbaren, zijn dese / te weten: Tanger, Zepta, Arzilla, het Eylandt van Madera,die Vlaemsche Eylanden / As Ilhas dos Açores ghenaemt/als daer is Tercera, Sint Michiel, Santa Maria, Sint Iorgie, Pico, Fayael, Gratiola; d'Eylanden Flores ende Corvo; d'Eylanden van Cabo verde zijn / Sint Iacob, O Fogo Mayo, Boa Vilta, Sant Antonio, ende Sant Nicolaes; Arguyn een fortresse in't lādt vā Guinea; De Myne vā Sint Iorgie,eé Casteel aéde selfde Custe van Æthiopiæ; noch aé de voorseyde Custe het Eyland del Principe, Sant Thome, Atubon; Het Coninghrijck vā Congo ende Angola, aen de selfde Custe van Æthopien, leyt onder tribuyt vā Portugael; Het Eylandt Santa Helena; aen d'ander zyde van de Cabo de bona Esperança, de fortresse van Soffala; het Eylandeken van Moçambique; het Eylandt van Ormus, gheleghen tusschen Persien en Arabien; de Stadt ende fortresse van Diu; die Steden ende fortressen vā Daman, Bacayn, Chaul, Goa, alwaer de Viçeroys resideren/ altemael ghelegen aende custe van Indien; Die Steden ende fortressen van Honor, Barcelor, Mangalor, Cananor, Cranganor, Cochijn, Coulan, altesamen gheleghen aende selfde Custe van Indien/ diemé heet Malabar; Een fortresse in't Eylandt van Seylon, ghenaemt Columbo; De Steden vā Negapatan, ende Sant Thome, aen de Custe van Choramandel; De Stadt ende fortresse van Malacca; d'Eylanden vā Maluco, te weten/Tarnate, Tydor, Banda, ende Amboyna; Het landt ende de Custe van Brasilien / van 500. mylen in de streckinghe/ghedeelt in acht Capiteynschappen ofte regieringé/ van waer jaerlijcks naer Portugael ghebracht wert over de 150 V. duysent Arroben Suyckers/te weten/yeder Arrobe van 32. pont; De Haven ghenaemt de todos os Santos, ofte vā Alderheylighen/alwaer den Gouverneur van Brasilien hem onthout.

Desembargadores da Fazenda.

Desembargadores van't Palleys.

Tribunael vā de Veedores da Fazenda.

Twee tytelen van Hertogen in Portugael

Verhael vāde Portugesche sterckten in Africa.

Desgelijcx vā plaetsen die onder tribuyt vande Portugesen sitten.

Die ordinarische renten vande Croone vā Portugael/bedraghen jaerlijcx over een Millioen Gout/ende 100. duysent Ducaten; De renten ende incomsten van de Meesterschappen van de Cruys-heeren / wiens Meester eñ oversten althans is de Coningh / de welcke toebehooren d'Eylanden van Açores, (ofte Vlaemsche Eylanden.) Madera, die van Cabo verde, San Thome, del Principe, zijn des jaers 200 V. duysent Ducaten; Die rente vā de Myne / toebehoorende het Meesterschap van de Cruysheeren van Christo ghenaemt/ zijn jaerlijcx 100 V. duysent Ducaten; Van Brasilien jaerlijcx 150 V. duysent Ducaten. De Renten ofte Tollen vande Specerien ende incomsten van de goederen van Oost Indien/ zijn jaerlijcx 600 V. duysent Ducaten/ dat zijn 18. Tonnen schats/ dit is alleenlijcké vande Tollen/ vande goederen / ende waren/ die daer van daen comen: want alle d'ander renten ende incomsten/te weten / van't landt van Indien/ende hare Steden/ wort ghedespendeert ende verdaen in bewaernisse / ende bescherminghe der selver plaetsen/ in somma dat die renten ende incomsten/ vande Croone van Portugael/ eñ haer ghebiet/ des jaers bedragende zijn 2200 V. duysent Ducaten/ dat zijn 66. Tonnen schats naer onse rekeninghe.

Hoe veel de renten van de Coningh van Portugael jaerlijcks bedraghen.

Renten van verscheyden plaetsen.

Hoe veel de Tollen vande Indiaensche Specerien 'tsiaers waerdich zijn.

Hoe veel de geheele incōst vā Portugael 'tsiaers waerdich zijn.

Dat 5. Capittel.

Vande jaerlijckſche oncosten van het Coninghrijck van Portugael.

Verscheyden oncosten die Portugael jaerlijcx moet betalen.

DE soudye ofte het sallaris vande Menistren / ofte Rechters van de justitie op't vaste landt / zijn jaerlijcx 100 V. duysent Ducaten.

Van de Tencas, dat zijn giften ofte previlegien/als leenen/ die de Coningh tot een vereeringe vergunt/ aen sekere persoonen als lijf renten/ diemen ontfanght soo langhe alsmen leeft/ende sterven dan weder aendé Coningh/ dese zijn jaerlijcks 300 V. duysent Ducaten.

De Iuras die vercocht zijn/ dat zijn eeuwighe renten/welcke men coopt op des Coninex Domeynen/Tollen/ende Rechten/ jaerlijcks t'ontfanghen/sonder te moghen lossen ofte af legghen/ ende sterven op d'erfghenamen van Vder tot Vder/zijn des jaers 150 V. duysent Ducaten.

Hoe veel de erf renten 'tsiaers beloopen/ die den Coningh betalen moet.

Tot onderhout vande fortressen eñ sterckté vā Africa ofte Barberien/ iaerlijcx 300 V. duysent Ducaten.

Verscheyden oncosten voor eñ van verscheyden dinghen.

Tot onderhout van vijf Galeyen/iaerlijcx 50 V. duysent Ducaten.

Tot die iaerlijcksche Armade/ die de vlooten ende Schepen van Indien convoyeren/ ende weder in halen 300 V. duysent Ducaté.

De Moradien, dat is ghelijck sallaris ofte tractement/die de Coningh gheeft (tot onderhout van zijn Dienaers/ genaemt Mócos da Camara Cavalheiros Fidalgos, ende ander duysent tytelen/) tot een vereeringhe/ aen persoonen die hy eenige vrientschappe wil bewysen/ofte vergeldinghe van eenighen dienst/ofte door gunste van haer ouders ofte Heeren/ met welcke tytelen ende previlegien worden ghenaemt / Dienaers van sConinghs huys/ 'twelcke een groote eere is/ welcker persoonen een sekere/doch cleyne somme/van dese Moradie des iaers gheassigneert is/tot hulpe vande Gerst ofte Haver van henlieder Peerden/ al ist datse altemet qualijc hare schoené conné vergeldé/ en haer leven geé Peerdé en heydé: maer is alleenlijcken een teycken van des Coninghs gunste eñ vrientschappe/daer de Portugesen meer moets eñ roems op hebben/ als op alle de weldaden vande werelt / doch is vā weynich importantien/en wert seer selden betaelt/ beloopt des iaers de somme van 80 V. duysent Ducaten.

Oncosté vané Mocos da Camara/ eñ Cavalheiros Fidalgos.

De oncosten ende behoeftinghe voor des Coninghs van Portugaels camer ende huys dienste

dienste / is ordenarijs des jaers 200 V. duysent Ducatē/ 'twelcke placht verpacht te wesen/ gelijck alst noch huydens daeghs is/ met de costen ende tafel des Cardinaels/ Don Alberto van Oostenrijck/ Gouvernuer van Portugael.

Oncosten vā de sterckten in Portugael

Tot onderhout vande fortressen eñ sterckten/ van't Coninghrijck van Portugael 200. duysent Ducaten.

In somma dat de voorschreven oncosten te samen beloopen / des jaers 1680 V. duysent Ducaten.

Dat 6. Capittel.

Van de Stadt Lisbonen.

Hoe veel kercken eñ huysen in Lisbona zijn.

LIsbona heeft 32. Parochie Kercken/ en over de 11. duysent Huysen/ waer in zijn over de 20. duysent woonplaetsen/ dit is te verstaen behalven 't Hof ende haren aencleef; heeft over de 120 V. duysent menschen / waer onder meer als 10. duysent Swarten ende Slaven zijn/ dit alles na aenteyckeninge/ ende die memorialen der Pastoren vande Parochie Kerckē/ 'twelcke zy eens 'tsiaers zijn verobligeert te doen/ een yeder in zijn quartier / ende Pastorie / alle het selfde is noch uytgesondert/ der geender die 't Hof volghen/ ende die vande Cloosters ende Conventen/ Gasthuysen/ ende andere Godtshuysen/ als oock den reysenden ende vreemden Man/ die gaet en comt: want de Stadt is vol van Cloosters/ Conventen/ ende Godtshuysen/ so datse in't begrijp te samen/ so veel beslaen souden/ als de Huysen vande Stadt; Nu van ander by Kercken/ Cluysen/ en Cappellen / van lieve Vrouwen ende Santen/ dat gheen Parochien en zijn/ zijnder so veel datse ontelbaer zijn; de Stadt heeft over de 350. straten / behalven dwers straten ende steghen/ en straetgiens die gheen duer ofte uytganghen en hebben/ die seer ende ontallijcke veel zijn.

't Ghetal van de menschē in Lisbona/ sonder de geestelijcke eñ reysende persoonen/ &c.

Eē ontelbaer ghetal van Cloosters in Lisbona.

350. straten in Lisbona.

Dat 7. Capittel,

Een cort relaes van de Coninghen van Portugael, tot op Philippus, Sone van Carolus Quintus, Rooms Keyser, die't nu jeghenwoordigh onder zijn gewelt en gebiet heeft.

Don Afonco eerste Coningh van Portugael.

DEn eersten Coningh vā Portugael/ is gheweest eenen Don Afonço Henriques, Sone vandē Grave Don Henrick, welcke was (als die Cronijcken vermellen/) Sone vanden Hertoge van Lotrijck/ andere meenen van den Coningh van Hungarien / doch het sekerste is te wesen van Lottrijck/ den selfden souden gecomen wesen in't Hof vanden Coningh vā Spaengien ofte Castilien/ om hem uyt een yver van't gheloof t'employeren/ teghens d'ongheloovigen ende witte Moorē/ ofte Mauritianen, die doen ter tijdt noch het meestendeel van Spaengien/ eñ 'tgeheele land van Lusitania (nu Portugael) besaten/ met een daghelijckse oorloghe/ tegens de Christenen van Castilien/ ende die by liggēde contreyen / in welcke oorloghe hy hem soo wel oeffenden/ met soo veel Ridderlijcke feytē/ dat hem den Coningh nieuwers met wist te betalen/ als hem te vereeren met zijn Dochter int houwelijck/ eñ tot een houwelijcx goet/ het landt van Lusitania , ofte Portugael / te weten / 'tghene dat zyder af geconquisteert hadden/ met alle 'tgene dat hyder van noch meer

Van wie dese Coningh af gecomen is.

Door wat middel dat hy aen't Coningrijck ghecomē is.

mochte toe crijghen / ende worden ghenaemt Graef van Portugael; ende de voorsz. zijn Sone Don Afonçe, wert den geboren in't jaer 1094. den welcken 'tmeestendeel van Portugael/ vande Mooren ofte Mauritianen af gewonnen heeft / naer de doot van zijn Vader/ wordē genaemt Prince 27. jaren lanck/ welcke tytel in Spaengien niemant en mach voeren/ dan alleenlijck des Coninghs eerste ghebozen Soon/ eñ erfghenaem van't Coninghrijck/ ende wesende van 45. jaren/ wordē voor Coningh ghecroont / door previlegie en gunste vanden Paus van Roomen/ van dien tijdt herwaerts/ so is Portugael een Coninghrijck gheworden; Desen eersten Coningh heeft getrout/ wesende van 52. jaren/ ende genereert een Soon eñ drie Dochters / hadde noch behalven dese een Soon ende Dochter Bastarden / heeft gheregeert 46. jaren/ is overleden in de Stadt van Coymbra, leyt begraven in't Clooster van Santa Crus, 'twelcke hy selver ghesticht hadde / als oock die Cloosters van Alcobaça, ende Sant Vincente buyten Lisbonen/ ghenaemt San Vincente de fora.

Op wat tijt de Soon van Afonco ghebozen is.

Wanneer deser Soon tot Coningh gecroont werde.

Wanneer hy gestorven/ eñ waer hy begraven is.

Desen Coningh heeft de Stadt vā Lisbonen alder eerst gewonnen / vande Saracenen ofte Mauritianē / door hulpe en bystant van de Duytsche Natie / welcke aldaer by gheval met een vloot Schepen (door het weder ghedwonghen wesende) in quamen gheloopen/ om daer naer henlieder reyse te vervoorderen naer't Heyligh landt / daer zy (om 't Christen gheloof te vermeerderen) uyt een yver naer toe trocken / dewelcke gheweest is ten tyden van de overwinninghe vande sterke ende ghewelddighe Stadt van Damyate, daer hem die van onse Vaderlijcke Stadt Haerlem/ soo vroomdadigh thoonden / als die teeckenen soo van't Sweert ende 't Wapen/ noch gheduerende genoech betuyghen / ende over al oircont is / alhier gecomen wesende / ten tyden dat de voorschreven Coningh besich was / inde belegeringhe vande voorsz. Stadt Lisbonen / ende onderstaen hebbende datse uyt een yver alleenlijcken gheromen waren/ om haer teghens de ongheloovighen ende ghemeene vyant aller Christenē t'employeren/ heeft haer vrientlijcker versocht eñ ghebeden/ ghesien dattet God gelieft hadde aldaer te arriveren/ in so bequamen tijt/ om soo't scheen hem te moghen assisteren / haer vermanende datse hen alhier soo wel (als in't heyligh landt daer zy heen wilde) consten besteden / om 'tgheloof te vermeerderen/ ende d'ongheloovighen te vernielen/ ende wel ghelucksde/ (ghelijck zy niet en twyfelden/ met haerlieder hulpe de victorie voor gewis hielden/) mochten alsdan noch even wel haer voorghenomen reyse / vervoorderen tot Gods ende haer eere / 'twelcke zy eyntlijcken hem verwillichden/ en hebben hen so dapperlijck en mannelijck gequeten/ datse niet alleen Lisbonen en veroverden: maer noch veel ander plaetsen / daerenboven stellende den Coningh in zijn volcomen besit ende eere / door welcke vrijwilligen dienste hem den Coningh verobligeert vindende / aende selfde Duytsche Natie / heeft hem willen (in recompense) versien door haer ende haere naecomelighen/ der selver Natie met veel ende besondere previlegien ende vrydom/ boven alle inghebooren ende naturelen van't landt/ ordinerende voor hē ende zijn naecomelinghen / door een eeuwigh ende onveranderlijck Edict/ dat van dien tijt voortaē/ alle de gene die van Duytsche Natie in zijn

Wie Lisbona eerst vande Saracenen gewonnen heeft.

Hoe eñ waer die van Haerlem haer wapen gecregen hebben.

Lisbona wert inghenomen.

De Duytsche crijghen tot loon vā haer dienst veel previlegien.

in zijn land begheren te woonen/ ofte traffyqueren/ genieten soudē veel previlegien/ libertepten ende voordeels/ te weten / vrient eñ vry van alle Impostē ende Chijnsen/ van alle het gene datse voor henlieder persoonen/ huysen/ ende familie van doen hebben/ te mogen draghen soodanighen cleeren ende juweelen/ ende van soodanighen stof alst hen gelieft/ als oock henlieder huysvrouwen ende familie/ al zijnse schoon Portugesen/ 'twelcke d'ingeboren verboden is: want hebben een Ley ende Wet vā de habyten/ eñ daer stof toe/ een yegelijck naer zijn qualiteyt. Item te mogen gaen by nacht eñ ontyden alst hen te pas comt/ met vijf ofte ses Dienaers/ met licht ofte sonder licht/ ende met soodanighe wapenen en geweyr alst hen belieft / 'twelcke d'ingheboren in gheenderley manier toeghelaten wert; Gheen justitie in hare huysen te mogē yemant reprehenderen/ ofte over haer recht ende vonnis wysen / 'tzy van wat saken dattet zy/ uyt ghenomen Crimine lesæ Mayestatis, dan alleenlijcken hueren Rechter/ namentlijcken vanden Coningh daer toe gheordineert / die ghenaemt wordt/ Iuis dos Alemaijns, ofte der duytscher Rechter. Item dat hare huysen niet en mogen genomen worden/ 'tzy eyghen ofte ghehuert tot dienste vanden Coningh/ ofte zijn Hof/ gelijck alle d'ander onderworpen zijn/ oock en mogē niet ghedwonghen wesen tot eenighen dienst ofte ampten van't landt ofte s'Coninghs / gelijck als de ingheboren/ nochte ghestelt op eenighe contributien / tot bescherminghe ende noot van't ghemeene welvaert; Door 't landt reysende moeten voor alle Man ghedient en gerijft worden/ voor haer gelt/ ende noch andere diergheliijcke veel puncten meer / die alle te lanck souden vallen om te verhalen / hebbe alleenlijck mentie ghemaeckt van de principaelste eñ sommighe uyt ghenomen in't cort/ om daer door te bethoonen (als henlieder eyghen Cronijcken verhalen/) door wiens ende met wiens hulpe de Portugesen besitten / het gene zy huydens daeghs bewoonen/ dese previlegien werdē noch (als oock altoos) sonder eenighe feyl scherpelijck onderhouden / ende van alle Coninghen onwederroepelijck ghe-confirmeert zijn gheweest / ende noch daghelijcks vermeerdert / door daghelijcksche weldaden die zy vande selfde Natie ontfanghen/ als sulcks ghenoech oircont is.

Wetten in Portugael vā cleeren dat elck draghen moet.

Veel heerlijcke previlegien tot voordeel vande Duytschen.

De ghegheven previlegien worden scherpelijck onderhouden.

Don Sancho, Sone vanden bovengenoēden Coningh/ was den tweeden Coningh vā Portugael / worden gheboren in't jaer 1154. ende voor Coningh ghehult/ wesende van 31. jaer/ heeft ghehadt onder Sonen en Dochteren 15. Kinderen/ ende regneerden 27 jaer/ is overleden inde Stadt van Coymbra, in't jaer 1212. wesende van 58. jaer/ leyt begravē in't Clooster van Santa Crus, by zijn Ouders.

Don Sancho tweede Coningh van Portugael.

Don Afonso, den tweeden van dier namē/ eñ den derden Coningh van Portugael/ worden ghehult voor Coningh / wesende van 25. jaren/ heeft ghehadt twee Sonen/ in zynē tijt waren die Santen / te weten / Dominicus, Franciscus, ende Antonius, is overleden in't jaer 1223. ende leyt begraven in't Clooster vā Alcobassa.

Don Afonso de derde Coningh.

Don Sancho Capello, Sone vandē voorschreven Don Afonço, den 4. Coningh van Portugael/ worden ghehult/ wesende van 16. jaren/ ende is overleden inde Stadt van Toledo, in't jaer 1247. ende leyt begraven in de groote Kercke.

Don Sancho Capello de 4. Coningh.

Naer't overlyden van desen Don Sancho, worden voor Coningh ghecroont zynē Broeder/ de Graef van Bolongien, ende was den vijfden Coningh van Portugael/ heeft geregneert 31. jaer/ is overleden in Lisbonen / in't jaer 1279. leyt begraven in het Clooster van Alcobassa.

De Broeder van Sancho Capello vijfde Coningh.

Don Denijs, Sone van desen overleden/ worden voor Coningh ontfanghen in Lisbonen/ wesende van 18. jaren / ende was den 6. Coningh van Portugael / heeft gheregneert 46 iaer/ is overleden in de Stede van Sant Arein, in't jaer 1325. den 20. Januarys/ wesende van 64. jaer/ leyt begraven in't Clooster vā Olivellas, 'twelcke leyt ontrent twee mylen van Lisbonen/ dat hy in zijn leven gesticht hadde / was ghetrout gheweest met Dona Ysabels, Dochter van Don Pedro, Coningh van Arragon, de welcke althans ghecanoniseert is onder de Santen/ haer begraeffenis is inde Stadt van Coymbra, 'twelcke zy ghesticht heeft / alwaer 't lichaem veel mirakelen doet.

Don Denijs de seste Coningh.

Naer desen heeft gheregneert zijn Sone/ Don Afonço o Bravo, dat is den stouten geseyt/ worden gehult voor Coningh in de stadt van Sant Arein, wesende van 35. jaer/ en dē 7. Coningh vā Portugael regneerdē 31. jaer/ is overleden binnen Lisbonen / inde Meymaent van't jaer 1356. leyt begraven in het groote Choor van de groote Kercke; Desen heeft de Mauritianen , ofte Mooren van Salado overwonnē/ in asistentie vandē Coningh van Castilien.

Don Afonso o Bravo de sevenste Coningh.

Zijn Sone Don Pedro, is gheweest den 8. Coningh van Portugael/ heeft het landt gheregiert met goeder justitie eñ vrede / is overleden in't jaer 1366. ende leydt begraven in't Clooster van Alcobassa, hadde eenen Soon/ met namen Don Fernando, ende al eer hy getrout was/ hadde twee Sonen van Dona Ynes, ofte Angniet de Castro, te weten ; Don Ioan, ende Don Denijs.

Don Pedro de achtste Coningh.

Naer het overlyden van desen Coningh/ is ghehult den voorsz. Don Fernando , eñ was den 9. Coningh van Portugael / troude met Dona Lianor Gonsalues Telles, de welcke hy met ghewelt nam van haren Man/ Lorença Vaaz da Cunha, dieder met ghetrout was/ hem uyt het landt bannende / was (behalven dat) groot vrient van zijn Ondersaten/ ende te straffen alle quaetdoenders/ ende Vagabungos, ofte Landtloopers / heeft gheregneert 17. jaren / is overleden in't jaer 1383. wesende van 43. jaer / leydt begraven in het Choor van San Franciscus, inde Stede van Sant Arein.

Don Ferdinando de negende Coningh.

Naer de doot van desen Don Fernando, is ghecomen uyt Castilien den Coningh Don Ioan, met zijn Huysvrouwe Dona Beatrix, om de Croone van Portugael t'aenveerden: maer den Bastart Sone van den Coningh Don Pedro, ende Broeder der overleden Coningh Don Fernando, heeft hem daer tegens ghestelt/ ende heeft den Coningh vā Castilien met alle zijn macht verwonnen / in een Veltslagh/ op't Velt ghenaemt Sint Ioris, al waer hy tot een eeuwighe memorie deser victorie/ ghesticht heeft een Rijck eñ gheweldich Clooster/ het welcke hy noemden 't Clooster van de Batalie ofte Velt-slagh/ om dat hy op de selfde plaets d'overhandt teghens de Castiliaenders behouden hadde; Desen voorsz. Bastart Sone Don Ioan, worden ghecroont/ eñ was

De Coningh van Castilien treet nae Portugael om de Croon aen te vaerden mes ghewelt.

Teghenstant/ ende oorlogh/ van Don Pedro/ tegen desen Coningh/ &c.

Don Ioan de 10. Coningh.

den 10,

den 10. Coningh van Portugael/wesende vã 38. jaren/heeft gheleeft 76. jaer/is overleden den 14. Augusti/ Anno 1433. leydt begraven in't selfde Clooster van de Batalie/dat hy gesticht hadde; Desen Coningh heeft de fortresse ende Stadt van Septa ghewonnen/ van de Mauritianen/in Barbarien ofte Africa / ende was Vader van die Infante Don Fernando, die als nu voor Santo gheccanonisseert is/ inde Catalago vande heylighen.

Don Ioan wint de stadt van Septa.

Naer hem heeft geregneert zijn Sone Don Duarte, ofte Eduart, ende was den 11. Coningh van Portugael/ heeft gheleeft 42. jaer/ waer van vijf jaer regneerden / is overleden in't Palleys van't Convent van Thomar/in het jaer 1438. leyt begraven int Clooster van de Batalie.

Don Duarte de 11. Coning

Don Afonso, Sone van den voorsz. Coningh/ is ghebooren in Sant Arein, in het jaer 1432. ende om dat hy maer 6. jaer out was/ als zijn Vader storf/so regierdẽ in zijn plaets zynen Oom/ die Infante Don Pedro, tot het jaer van 1448. doen werden den selfden Don Afonso het regiement over ghelevert / ende was den 12. Coningh vã Portugael/is overleden in Sant Arein, inde selfde Camer daer hy ghebooren was/den 28. Augusti An. 1481. leyt begravẽ by zijn voor Ouders/ in't Clooster vande Batalie.

Don Afonso/ de 12. Coning

Naer zijn overlyden heeft geregeert zynen Soon/ Don Ioan de groote ghenaemt/den 2. van desen name / ende was den 13. Coningh van Portugael/worden ghebooren te Lisbonẽ den 4. Meye Anno 1455. desen heeft in't openbaer/ eñ met ghewesen vonnis / doen onthalsen Don Fernando Hertoch van Bergança, te weten: op de merckt van de Stadt Evora, dẽ 22. Junij Anno 1483. ende heeft met zijn eyghen hant / met een Pongiaert ghedoot Don Domingos, Hertoch van Begia, Broeder vã zijn Huysvrouwe de Coninginne/Dona Lianor, doende terstondt roepen Don Manoel, Broeder vanden voorsz. Hertoch / hem assignerẽde 'tselfde Hertochdom/ met alle zijn toebehoort/heeft gheleeft 40. jaren/ is overleden t'Aluor in't Bat/den 25. October An. 1495. leyt begraven in't Clooster vande Batalie/ by zijn voor Ouders.

Don Ioan de groote de 13. Coningh.

Deur't Testament van desen Coningh/so is voor Coningh ghehult den Hertogh van Viseu, ghenaemt Don Manoel, ende was dẽ 14. Coningh van Portugael/ worden gehult in Alcacer do Sal, den 27. October An. 1495.

Dõ Manuel wert duer Testament de 14. Coningh.

Desen Coningh heeft in alle zijn Coningrijc/ alle de Joden doen Christen doopen/ soo met haren wille als oock tegens haren danck/om haer goet niet te verliesen/in't jaer 1499. ende deden alle de Mooren ofte Mauritianen (die te Lisbonen buyten de Poorte van Moreria woonden/) uyt jaghen / waer van de Poorte noch huydens daeghs den naem behouden heeft/ inden selfden tijdt van desen Coningh/ soo isser te Lisbonen een rumoer op ghestaen van de Ghemeente/ teghens de nieuwe Christenen / ofte de ghedoopte Joden / soo dat sy daer etlijcke honderdẽ doot smeten/so Mans/ Vrouwen/als Kinderen/haer verbrandende/ en andere duysent schandalisatien aendoende/ beroovende hare huysen/ winckels/eñ goederen/waer van de Coningh groot ondersoeck dede/van dieder de principale oorsake vã waren/ende deden hen dapper castigeren / waermede alle dinghen weder ghecesseert wert.

De Coningh doet alle de Joden in zijn rijck doopen.

Jaecht alle de Mooren van Lisbona.

Een rumoer tegen de nieu ghedoopte Joden.

De oproer makers werden ghestraft.

Desen Coningh heeft oock aldereerst ontdect ende gheconquisteert door zijn Capiteyns/ de landen ende vaert van Oost Indien/ende die Orientaelsche contreyen van de Specerien/ als oock de Havens eñ wech van Paep Jans landt; Van ghelijcken heeft gheconquisteert die Steden ende fortressen van Saffijn, ende Azamor in Africa, is overleden te Lisbonen/ op den dagh van Santa Lusia, Anno. 1521. leydt begraven in't Clooster van Betlehem/ van de Duytschen Kostiers ghenaemt.

Dees heeft eerst de Indiaensche vaert ontdeckt/ &c.

Eñ verscheyden plaetsen in Indien geconquesteert.

Naer het overlyden van desen/ heeft geregneert zijn Soon Don Ioan tercero, ofte de derden van dien name/ende was den 15. Coningh van Portugael/worden ghebooren inde Maent Junij / Anno 1502. inde Stadt van Lisbonen/al waer hy ghehult wert voor Coningh / in het jaer 1521. was sachtmoedigh/ goedertieren/milt/seer groot vrient/ ende toeghedaen de Religie ende Gheestelijckheydt/ als oock de Studien / heeft gheordonneert de Universiteyt van Coymbra, ende ander Collegien/is overleden den 11. Junij/An. 1557. leydt begraven in't Clooster van Betlehem/ ofte Kostiers.

Don Ioan 3. de 15. Coning vã Portugael

Duechden vã desen Coning

Naer zijn doot worden voor Coningh ghehult / Don Sebastiaen, ende was den 16. Coningh van Portugael/dese was Sone vã de Prince vã Portugael/Sone vandẽ voorsz. Coningh Don Ioan, welcke ghetrout was by leven van zijn Vader / met Dona Ioana, Dochter van onsen Keyser Carolus Quintus/eñ Suster vanden Coningh van Spaengien/Don Philippe, dese Prince overleet/blyvende zijn Huysvrouwe bevrucht/ van desen Don Sebastiaen, die naer het overlyden van zijn beste Vader wert ontfanghen voor Coningh van Portugael / worden ghebooren op den dagh van Sint Sebastiaen / in het jaer 1553. is gepasseert met eẽ groote Heyr-cracht naer Africa, om dat te conquisteren / in het jaer 1578. al waer hy met het meestendeel vã zijn volck gheslaghen wert/ende de over ghebleven ghevanghen / van de Mooren ofte Africanen.

Dõ Sebastiaẽ de 16. Coningh.

De Coningh trout de dochter van Carolus Quintus

Naer dit verlies / ende doot van den voorschreven Don Sebastiaen, worden in Portugael ghehult den Cardinael Don Henrick, welcke was out Oom vanden voorschreven Don Sebastiaen, ende was den 17. Coningh van Portugael / ende is over leden in het jaer 1580. latende in zijn Testament voor erfghenaem / den Coningh van Spaengien / Don Phelippe, als Successeur ende rechte naercomer van de Croone van Portugael: want zijn Vader Carolus Quintus/was ghetrout met die outste Dochter van de Coningh Don Manoel, welcke was de Moeder van Don Phelippe, eñ Suster van de groot Vader van Don Sebastiaen, eñ vanden boven genoemdẽ Don Henrick, al hoe wel dat daer noch een Broeder hadde geweest/ vanden selfden Don Henrick, met namen Don Luijs, die naer zijn overlyden achter liet een Sone / met namen Don Antonio, welcke was Prior de Ocrato, van de Cruys-heeren van sint Jans orden/ den welcken de Portugesen voor Coningh op hieven : maer door de groote macht ende het gewelt vanden Coningh van Spaẽgien / die het meestendeel van den Portugeschen Adel om ghecocht hadde / soo dat hy eensdeels met giften en gheschencken/ ten anderen met cracht en ghewelt/ 't Coninghrijck onder

De Cardinael Don Henrick 17. Coningh vã Portugael

De Coningh van Spaẽgiẽ wert by Testament de 18. Coningh.

De Portugesen heffen Dõ Antonio voor Coningh.

Door wat middel de Coningh van Spaengien Portugael ender zijn gewelt creegh.

onder zijn gewelt creegh/ hebbende den voorschreven Don Antonio verdreven / is in persoon ghecomen in Portugael/ in het jaer van 1581. alwaer hy ontfanghen ende ghehult is geworden / (te weten: binnen het Clooster van Thomar/) van de drie Staten van het Coninghrijck (als daer is de Gheestelijckheydt/ den Adel / ende de Procuruers van de Steden/voor de Ghemeente/) voor Coningh ende Wetlijcke erfghenaem van de Croone van Portugael/ende is den 18. Coningh van Portugael/die huydens daechs regeert/waer mede de Croone van Portugael ghecomen is aen die van Castilien ofte Spaengien / hebbende gheduert 442. jaer / onder seventhien Portugesche Coninghen / de welcke haren oorspronck ghehadt hebben (als voren ghesepdt is/) van de Hertoghen van Lottrijck/ ende Coninghen van Castilien / ende is weder ghekeert / ende ghestorven op die Hertogen van Lottrijck/ ende Coninghen van Castilien/ ofte Spaengien / etc.

FINIS.

INHOVT DES BOECKS.

Register ofte Tafel vande Itinerario.

50. Van

Volcht die Register vande Figueren ende Caerten die in de Itinerario behooren, ende waer darse ghestelt moeten werden, tot een memorie vande Boeck-binders, als oock om te weten hoe dat de Caerte van Guynea, Congo, ende Angola, met die vande Antillas, Brasilien, ende de beschryvinghe vande selfde contreyen (waer van de folien niet ghenumereert en zijn) ghebonden moeten werden, om in goeder ordre en vervolch te comen.

Caerten inde selfde Itinerario.

Eynde der Register vant eerste Boeck d'Itinerario.

